Afgørelser – Reg. nr.: 07837.00

Fredningen vedrører: Trækstien, Gudenåen

Bemærkninger:

Bemærkning om formål og bestemmelser:
I dokumentet er fredningens formål og bestemmelser fremhævet som hjælp til læseren. Fremhævningerne er vejledende. Fredningens formål og bestemmelser kan også optræde uden for de markerede områder. Et fuldstændigt billede af formål og bestemmelser forudsætter, at hele afgørelsen fra fredningsnævn og Overfredningsnævnet/klagenævn læses.

Tryk her for at komme direkte til den vejledende fremhævning af af fredningens formål
Tryk her for at komme direkte til den vejledende fremhævning af bestemmelserne

Domme:

Taksationskommissionen: 27-06-1995

Naturklagenævnet: 18-11-1994

Fredningsnævnet: 25-05-1992, 01-04-1992

Forslag:

Dispensationer: sidst i filen med nyeste til sidst

TAKSATIONSKOMMISSIONEN>

TAKSATIONSKOMMISSIONEN
ADRESSE
HARALDSGADE 53, 2100 KØBENHAVN Ø
TLF. 39 27 20 00

København, den 27. juni 1995
Sag nr. 286

7837.00

Fredningsregisteret
15. kontor

Tilvejebringelse af en sti langs Gudenåen i Viborg og Århus Amter

/. Vedlagt fremsendes et eksemplar af Taksationskommissionens kendelse vedrørende tilvejebringelse af en sti langs Gudenåen i Viborg og Århus Amter.

Med venlig hilsen

Ida Maria Irgens

AD 1211/0-0012
33

TAKSATIONSKOMMISSIONEN
ADRESSE
HARALDSGADE 53, 2100 KØBENHAVN Ø
TLF 39 47 20 00

Sag nr. 286. Tilvejebringelse af en sti langs Gudenåen i Viborg og Århus amter.

Kendelse:

(Meddelt den 27. juni 1995)

Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994 om erstatning i anledning af tilvejebringelse af en sti langs Gudenåen i Viborg og Århus amter er påklaget til Taksationskommissionen af Landbrugets Rådgivningscenter på vegne ejerne af følgende ejendomme:

Lb.nr. i Århus amt:

3, Peder M.S. Pedersen,
11, Chr. Løche Andersen,
14, Irene Hansen og Henrik Østergaard Madsen,
19, Axel Søegaard,
21, Ivan Thomsen,
24, Niels Anton Aage,
25, Poul Skydt,
30, Ejner Bonde,
31 og 32, Bent Reinhardt,
33, Jens Ove Hviid,
34, Arne Hviid Christensen,
36, Erik Tind Kristensen,
38, Poul Erik Sørensen og Hanne Ewald,
42, Erik Tind Kristensen,
43, Ole Hvam Christensen,

45, Anders Chr. Michaelsen,
48, Grethe E.A. Karst,
52, Poul Erik Lund,
53, Jens Christensen,
55, Knud Østergaard Pedersen,
56, Sonja B. Kristoffersen,
57, Søren Therkelsen,
58, Niels Kristian og Annie F. Damm og
59, Jan Lars Frandsen.

Lb.nr. i Viborg amt:

4, Brdr. Christensens Chokoladefabrik A/S,
6, Jan H. Harring,
8, Alfred Sørensen,
9, Christian Leth Iversen,
10, Vagn Karl Petersen,
11, Esther Hvass,
12, Carsten Brøndum,
13, Karsten Sølvsten,
15b,Jens Arent Pedersen,
16, Niels M. Lund,
18, Regnar Kristensen,
19, Tage Andersen,
22, Arne Hansen,
23, Bjerringbro Andels Maskinstation A.m.b.a.,
25, Heine Bach,
26, Vagn Mørup Nielsen,
27, Søren Andersen,
28, Christian Skriver Sørensen,
29, Jens Andreas Jensen,
30, John Werner Poulsen,
31, Sigrid Søndergaard,
33, Freddy Jørgensen,
35, Erna Andersen,
36, Verner Amdi Andersen,
37, Bruno Pedersen,
38, Per Ellegaard Pedersen,
39, Svend Aage Nielsen,
40, Knud Hougaard,
42, Grethe Laursen,
45, Oluf Schaltz,
46, Knud Christensen,
47, A/S Jysk Leasing,
51, Sigrid og Hans Ulrik Rosseau,

52, Roger P. Salomonsson,
56, Niels Vinderslev,
58, Jens Sørensen,
59, Poul Petersen,
60, Martin Peter Madsen,
61, J.P.Kirkegaard Nielsen,
62, Johan Sonne,
64, D-Display A/S,
66, Vagn Pedersen,
70, Frode Enevoldsen Jensen,
71a og b, Poul Pedersen,
72, Mogens Bonde,
76a og b, Steen Kristiansen,
78a og b, Lars Ravn,
79, Laust Mørk,
81, Laust Mørk,
82, Peter Hauge Christensen,
83, Lars Ravn,
85, Hans Rasmussen og
87, Niels Mortensen.

Afgørelsen er endvidere påklaget af advokat Carl Erik Engelbrechtsen, Langå på vegne lb.nr. 22 i Århus amt, Vagn Bach Jensen.

Konsulent Knud Erik Jensen, Landbrugets Rådgivningscenter har på ejernes vegne nedlagt påstand om, at den generelle erstatningssats hæves til 30 kr. pr. meter åbred, også hvor stien forløber ad eksisterende markvej, samt at mindsteerstatningen pr. lodsejer hæves til 1000 kr.

Der er endvidere nedlagt særskilte påstande vedr. følgende ejendomme i Århus amt:

Lb.nr. 11: ikke under 100.000 kr.

Lb.nr. 19: en samlet erstatning på 12.000 kr.

Lb.nr. 21: en samlet erstatning på 21.000 kr.

Lb.nr. 24: en samlet erstatning på 30.000 kr.

Lb.nr. 25: en samlet erstatning på 18.000 kr.

Lb.nr. 31 og 32: en samlet erstatning på 20.000 kr.

samt vedr. følgende ejendomme i Viborg amt:

Lb.nr. 4: en samlet erstatning på 50.000 kr.

Lb.nr. 6: en samlet erstatning på 10.000 kr.

Lb.nr. 8: en samlet erstatning på 17.000 kr.

Lb.nr. 13: en samlet erstatning på 20.000 kr.

Lb.nr. 22: en samlet erstatning på 25.000 kr.

Lb.nr. 30: en erstatning på ikke under 150.000 kr.

Lb.nr. 40: en samlet erstatning på 30.000 kr.

Lb.nr. 46: en samlet erstatning på 12.000 kr.

Lb.nr. 52: en samlet erstatning på 10.000 kr.

Lb.nr. 78a og b samt 83: en samlet erstatning på 30.000 kr.

Landbrugets Rådgivningscenter har afgivet skriftlige indlæg med nærmere redegørelse for de rejste erstatningskrav. I et brev af 19. december 1994 hedder det bl.a.:

"Lodsejerne finder, at Naturklagenævnets afgørelse medfører større tab end, der kan anses for dækket gennem den af Naturklagenævnet fastsatte erstatning.

Stien medfører tab på grund af følgende forhold:

A. Landbrugsmæssige ulemper
B. Gener for jagt og fiskeri
C. Ulemper i øvrigt

Ad A. Landbrugsmæssige ulemper.

De landbrugsmæssige ulemper er generelt knyttet til ulemperne ved, at folk færdes langs de dyrkede arealer. Der kan blive tale om nedtrampning af afgrøder, affald m.v.

På de arealer, som udnyttes til afgræsning vil der specielt kunne opstå ulemper, som følge af folks færdsel blandt græsningsdyrene.

Naturklagenævnet har taget udgangspunkt i, at lodsejerne har et retskrav på den nuværende tilstand, hvorefter der ikke er krav på hegning langs med Gudenåen, og hvor græsningsdyrene har direkte adgang til Gudenåen, således at der ikke er behov for hverken opsætning og vedligeholdelse af hegn, samt etablering af anlæg til dyrenes vandforsyning. Som udgangspunkt kan denne tilstand opretholdes, men fredningskendelsen indeholder bestemmelse om, at amtet og vedkommende ejer eller bruger kan træffe aftale om hegning langs stien. Hvis en sådan aftale ikke kan gennemføres kan Fredningsnævnet træffe afgørelse om hegning. Fredningsnævnets afgørelse kan

påklages til Naturklagenævnet. Selv om amtet i så fald er forpligtet til uden udgift for lodsejeren at fremskaffe alternativ vandingsmulighed for kreaturer, hvis ejeren eller brugeren mister en lovlig vandingsret, som følge af amtets ønske om hegning, vil et påkrav om hegning kunne medføre betydelige ulemper for ejeren eller brugeren.

Erstatningskrav herfor indgår i begrundelsen for at kræve den generelle erstatningssats forhøjet, idet erstatningen bør fastsættes ud fra kendelsens formulering og de heraf følgende indgrebsmuligheder i de bestående rettigheder for lodsejerne.

Ad B. Gener for jagt og fiskeri.

Erstatningen for ulemper i forbindelse med jagt og fiskeri er begrundet i, at etableringen af stien kan medføre ulemper og gener for lystfiskeri, samt restriktioner på jagtudøvelse.

Det må som udgangspunkt antages, at stien kommer til at forløbe langs åen, og der vil derfor være et sammenfald mellem færdslen på stien og lystfiskernes ophold i forbindelse med fiskeri. Dette vil kunne medføre ulemper, og vil nedsætte værdien af lystfiskeriet, uanset denne udøves gennem udlejning eller alene udøves af ejeren.

Etableringen af en offentlig tilgængelig sti medfører direkte restriktioner på jagtudøvelsen, idet der i henhold til § 14 i Normalpolitivedtægten ikke må foretages jagt på eller ud over et offentlig tilgængeligt areal. Der er knyttet en særlig jagtinteresse til arealerne langs med Gudenåen i form af andejagt m.v.

Erstatningskravet herfor er dog baseret på det forhold, at der fastsættes en begrænsning i den offentlige adgangsret til stien, til tidsrummet mellem kl. 7.00 og solnedgang. Det forventes, at denne forudsætning kan bekræftes i forbindelse med Taksationskommissionens behandling af sagen.

Ad C. Ulemper i øvrigt.

Der er generelt knyttet en særlig herlighedsværdi til arealerne langs med Gudenåen, og etableringen af stien kan ikke undgå at nedsætte denne herlighedsværdi og dermed medføre en værdiforringelse af de pågældende ejendomme. Herlighedsværdien nedsættes, idet lodsejerne nu ikke længere ugenert kan nyde og opleve denne lokalitet på deres ejendomme.

Lodsejerne er ligeledes forpligtet til at tåle de indgreb, der kan træffes i medfør af fredningskendelsen."

I et brev af 19. maj 1995 fra Landbrugets Rådgivningscenter er bl.a. henvist til en kendelse af 3. september 1993 fra Overtaksationskommissionen for Vejle og en del af Ringkøbing amtsrådskreds til støtte for kravet om en erstatning på 30 kr. pr. løbende meter sti. Overstaksationskommissionens kendelse omhandlede en ca. 400 m lang natursti langs Hærvejen, hvor ejeren blev

tilbudt en erstatning på 12.000 kr. hvilket netop svarer til 30 kr. pr. løbende meter. Af kendelsen fremgår, at det findes godtgjort, at indgrebet medfører visse ulemper for jagtretten på ejendommen, hvorfor ulempeerstatningen bør forhøjes.

Landbrugets Rådgivningscenter har nærmere begrundet de særskilte erstatningspåstande. Begrundelserne svarer i det væsentlige til dem, der blev fremført for Naturklagenævnet f.s.v. angår ejendommene lb.nr. 11, 24, 25 samt 31 og 32 i Århus amt og lb.nr. 4, 13, 30 og 40 i Viborg amt.

For de øvrige ejendomme, hvor der er rejst særskilte erstatningskrav, er disse begrundet således:

Vedr. lb.nr. 19 i Århus amt bl.a. med henvisning til, at færdsel med hunde på denne strækning er tilladt, hvilket giver megen uro for kreaturer og heste, der afgræsser engen ned til åen.

Vedr. lb.nr. 21 i Århus amt er bl.a henvist til, at der er tale om et smalt areal, der kan give særlige problemer i samspillet mellem kreaturer på engen og de mange mennesker, der på denne bynære strækning forventes at bruge stien.

Om ejendommen lb.nr. 6 i Viborg amt er det bl.a. anført, at stien er placeret tæt ved en lille fritidshytte, og at den rekreative værdi af ejendommen derfor vil blive mærkbart forringet.

Vedr. lb.nr. 8 i Viborg amt er henvist til beliggenheden nær Elmuseet, hvor mange af de besøgende må forventes at bruge stien og derved forstyrre kreaturerne på engen ned til Gudenåen.

Vedr. lb.nr. 22 i Viborg amt, der er beliggende på en bynær strækning mellem to broer over Gudenåen, må det påregnes, at mange mennesker vil færdes på stien her, hvor der tillige må medtages hunde. Det vil nødvendiggøre ekstraordinært tilsyn af de græssende kreaturer samt tillige medføre eventuelle ulemper vedrørende hegning.

Vedr. lb.nr. 46 i Viborg amt er der henvist til, at ca. 140 m af stien her skal placeres gennem tæt løvskov med sumpet bund. Det vil indbyde til, at publikum færdes udenfor stien og anvender skoven til at forrette nødtøft mv.

Ejendommen lb.nr. 52 i Viborg amt er nabo til en offentlig campingplads, som må forventes at tiltrække mange brugere af stien på dette sted med en forøget uro i engen, som kan medføre store gener for kreaturerne.

Vedr. ejendommene lb.nr. 78a og b samt 83 er henvist til, at stien vil medføre gener for kreaturholdet, som kan blive særligt mærkbare, hvis myndighederne kræver hegn opsat.

Advokat Carl Erik Engelbrechtsen har i skrivelse af 12. december 1994 vedrørende lb.nr.22 i Århus amt gentaget sin påstand om en erstatning på 80.250 kr. med samme argumentation som for Naturklagenævnet og har iøvrigt tilsluttet sig det, som Landbrugets Rådgivningscenter har fremført i sagen.

Taksationskommissionen har den 30. maj 1995 afholdt mundtlig forhandling, hvorunder Landbrugets Rådgivningscenter var repræsenteret af konsulent Knud Erik Jensen. Til stede var endvidere advokat Carl Erik Engelbrechtsen samt ejere af eller repræsentanter for følgende ejendomme i Århus amt: Lb.nr.21, 22, 25, 30, 31, 32, 34, 52, 53 og 56 og for følgende ejendomme i Viborg amt: Lb.nr.8, 10, 13, 30, 31, 40, 47, 51, 52, 62, og 87.

Landinspektør P. H. Knutsen mødte for Århus Amt og landinspektør Michael Dickenson for Viborg Amt.

Konsulent Knud Erik Jensen gennemgik de forventelige generelle ulemper ved stiudlægget under henvisning til sine skriftlige indlæg.

Repræsentanten for Århus Amt oplyste, at der vedrørende udmåling af stilængde på ejendommen lb.nr. 53 i Århus amt er sket en fejl, idet den nordligste parcel af matr. nr. 8a, Stevnstrup Stationsby (naboejendom til motorbanen) ikke er medregnet. Amtet og ejeren er herefter enige i, at det ved taksationen kan lægges til grund, at der skal tillægges dette løbenummer erstatning svarende til en yderligere stilængde på 160 m.

Vedrørende ejendommen lb.nr. 57 i Århus amt blev der ligeledes opnået enighed mellem amtskommunen og ejeren om, at der skal tillægges dette løbenummer erstatning svarende til en yderligere stilængde på 50 m, såfremt den pågældende ejer kan dokumentere sin angivelige adkomst til det trekantede areal umiddelbart syd for jernbanebroen.

Taksationskommissionen har efterfølgende modtaget sådan dokumentation, idet Matrikeldirektoratet i en skrivelse af 3. marts 1986 har meddelt, at det pågældende areal er indlagt under matr. nr. 5a, Stevnstrup by.

Efter forslag fra Landbrugets Rådgivningscenter foretog Taksationskommissionen derefter besigtigelse af ejendommene lb.nr.11, 19, 22 og 25 i Århus amt og lb.nr. 4, 8, 13, 22 og 30 i Viborg amt.

Taksationskommissionens bemærkninger:

Naturklagenævnet har uden graduering m.h.t. beliggenhed eller arealanvendelse udmålt en generel erstatning i begge amter efter en takst på 18 kr. pr. løbende meter sti henholdsvis pr. meter åbred, dog kun 10 kr. pr. løbende meter eksisterende markvej og ingen erstatning for stiforløb på privat fællesvej.

Taksationskommissionen finder, at de tab, som påføres bredejerne i anledning af stiudlægget, med de nedenfor anførte undtagelser, ikke overstiger de beløb, som anvendelsen af de nævnte takster medfører, hvorved bemærkes, at de fredningsbestemmelser, der er knyttet til udlægget af stien, må antages at medføre meget begrænsede ulemper for de berørte lodsejere. Taksationskommissionen stadfæster derfor de takstmæssige erstatninger, som Naturklagenævnet har fastsat og kan endvidere tiltræde, at mindsteerstatningen pr. ejendom er fastsat til 500 kr.

Ejendommen lb. nr. 11 i Århus amt er tillagt et ulempetillæg på 5.000 kr. Efter besigtigelsen lægges det til grund, at stiens beliggenhed som følge af terrænforholdene ikke vil påføre ejendommen sådanne særlige ulemper, at det kan begrunde en højere erstatning end den af Naturklagenævnet udmålte på grundlag af taksten efter stiens længde med tillæg af 5.000 kr. Taksationskommissionen stadfæster derfor erstatningen vedrørende denne ejendom.

Efter de oplysninger, der er fremkommet i forbindelse med taksationen, lægger Taksationskommissionen til grund, at den takstmæssige erstatning for ejendommen lb. nr. 53 i Århus amt er fastsat ukorrekt, idet den retteligt skal udmåles på grundlag af 290 løbende meter à 18 kr., svarende til et beløb på 5.220 kr.

Da det for Taksationskommissionen er dokumenteret, at ejeren af ejendommen lb. nr. 57 i Århus amt tillige er ejer af det trekantede areal umiddelbart syd for jernbanebroen, tillægges der denne ejer en yderligere erstatning for 50 løbende meter sti à 18 kr., således at den samlede erstatning for denne ejendom fastsættes til 5.850 kr.

Vedrørende ejendommen lb. nr. 4 i Viborg amt har Taksationskommissionen ved besigtigelsen konstateret, at det omhandlede opholds- og parkeringsareal, som udlægges ved en allerede eksisterende fællesvej, kun giver mulighed for parkering af 5-6 personbiler, ligesom det er oplyst, at det pågældende areal i forvejen anvendes til ophold og parkering. Under hensyn hertil kan Taksationskommissionen tiltræde, at der for denne ejendoms vedkommende alene tilkendes en erstatning på 6 kr. pr. m² uden yderligere tillæg.

Vedrørende ejendommen lb. nr. 30 i Viborg amt finder Taksationskommissionen, at stien må antages at medføre så væsentlige gener som følge af den nære beliggenhed ved huset og haven, at det vil påføre ejendommen en ikke ubetydelig nedgang i handelsværdien. Denne værdiforringelse anslås skønsmæssigt til 100.000 kr., og fredningserstatningen fastsættes herefter til dette beløb, uanset om stien placeres langs ejendommens tre sider eller over ejendommen tæt ved åen.

Som ovenfor anført findes der ikke vedrørende de øvrige ejendomme, for hvilke der er rejst krav om erstatninger udover de takstmæssigt udmålte beløb pr. løbende meter, at foreligge sådanne særlige forhold, som kan begrunde særskilte ulempetillæg. Taksasationskommissionen stadfæster derfor Naturklagenævnets afgørelse om erstatning vedrørende disse ejendomme.

Herefter bestemmes:

Der fastsættes herefter følgende erstatningsbeløb til nedennævnte ejere:

Lb.nr. i Århus amt:

3, Peder M.S.Pedersen:
810 kr.

11, Chr. Løche Andersen:
5.750 kr.

14, Irene Hansen og Henrik Østergaard Madsen:
3.600 kr.

19, Axel Søegaard:
4.860 kr.

21, Ivan Thomsen:
8.460 kr.

22, Vagn Bach Jensen:
6.660 kr.

24, Niels Anton Aage:
3.420 kr.

25, Poul Skydt:
2.070 kr.

30, Ejner Bonde:
3.420 kr.

31 og 32, Bent Reinhardt:
9.450 kr.

33, Jens Ove Hviid:
8.100 kr.

34, Arne Hviid Christensen:
2.340 kr.

36, Erik Tind Kristensen:
3.600 kr.

38, Poul Erik Sørensen og Hanne Ewald:
990 kr.

42, Erik Tind Kristensen:
1.800 kr.

43, Ole Hvam Christensen:
1.440 kr.

45, Anders Chr. Michaelsen:
500 kr.

48, Grethe E.A. Karst:
720 kr.

52, Poul Erik Lund:
7.020 kr.

53, Jens Christensen:
5.220 kr.

55, Knud Østergaard Pedersen:
500 kr.

56, Sonja B. Kristoffersen:
4.050 kr.

57, Søren Therkelsen:
5.850 kr.

58, Niels Kristian og Annie F. Damm:
630 kr.

59, Jan Lars Frandsen:
4.320 kr.

Lb.nr. i Viborg amt:

4, Brdr. Christensens Chokoladefabrik A/S:
9.000 kr.

6, Jan H. Harring:
5.040 kr.

8, Alfred Sørensen:
6.750 kr.

9, Christian Leth Iversen:
6.120 kr.

10, Vagn Karl Petersen:
12.690 kr.

11, Esther Hvass:
2.340 kr.

12, Carsten Brøndum:
2.700 kr.

13, Karsten Sølvsten:
4.140 kr.

15b, Jens Arent Pedersen:
6.480 kr.

16, Niels M. Lund:
1.440 kr.

18, Regnar Kristensen:
3.060 kr.

19, Tage Andersen:
4.200 kr.

22, Arne Hansen:
5.670 kr.

23, Bjerringbro Andels Maskinstation A.m.b.a.:
1.530 kr.

25, Heine Bach:
1.800 kr.

26, Vagn Mørup Nielsen:
2.070 kr.

27, Søren Andersen:
6.300 kr.

28, Christian Skriver Sørensen:
4.950 kr.

29, Jens Andreas Jensen:
5.490 kr.

30, John Werner Poulsen:
100.000 kr.

31, Sigrid Søndergaard:
6.030 kr.

33, Freddy Jørgensen:
3.330 kr.

35, Erna Andersen:
5.130 kr.

36, Verner Amdi Andersen:
2.610 kr.

37, Bruno Pedersen:
1.260 kr.

38, Per Ellegaard Pedersen:
5.040 kr.

39, Svend Aage Nielsen:
1.890 kr.

40, Knud Hougaard:
720 kr.

42, Grethe Laursen:
4.770 kr.

45, Oluf Schaltz:
2.430 kr.

46, Knud Christensen:
4.860 kr.

47, A/S Jysk Leasing:
24.150 kr.

51, Sigrid og Hans Ulrik Rosseau:
1.800 kr.

52, Roger P. Salomonsson:
4.050 kr.

56, Niels Vinderslev:
6.120 kr.

58, Jens Sørensen:
5.310 kr.

59, Poul Petersen:
1.350 kr.

60, Martin Peter Madsen:
1.350 kr.

61, J.P.Kirkegaard Nielsen:
1.890 kr.

62, Johan Sonne:
2.790 kr.

64, D-Display A/S:
1.710 kr.

66, Vagn Pedersen:
3.240 kr.

70, Frode Enevoldsen Jensen:
1.350 kr.

71a og b, Poul Pedersen:
3.150 kr.

72, Mogens Bonde:
2.250 kr.

76a og b, Steen Kristiansen:
2.520 kr.

78 a og b, Lars Ravn:
6.390 kr.

79, Laust Mørk:
4.770 kr.

81, Laust Mørk:
9.720 kr.

82, Peter Hauge Christensen:
4.500 kr.

83, Lars Ravn:
5.940 kr.

85, Hans Rasmussen:
7.560 kr.

87, Niels Mortensen:
9.180 kr.

Beløbene forrentes som bestemt ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994.

I godtgørelse for sagkyndig bistand under sagens behandling for Taksationskommissionen tillægges der lb.nr. 22 i Århus amt et beløb på 1.000 kr., der kan udbetales direkte til advokat Carl Erik Engelbrechtsen, Langå. For alle de øvrige ejendommes vedkommende tillægges en samlet godtgørelse på 10.000 kr., der kan udbetales direkte til Landbrugets Rådgivningscenter, Afdelingen for Landboret.

Ole Nicolaisen

Hans Borch Christiansen Lina Jensen Gunnar Sørensen

NATURKLAGENÆVNET>

REG.NR. 7837.00

Naturklagenævnets afgørelse
af 18. november 1994
om tilvejebringelse af en sti langs Gudenåen i
Viborg og Århus amter (sag nr. 111/700-0002 og 111/760-0001)

Fredningsnævnet for Århus amts sydlige fredningskreds afsagde den 1. april 1992 i medfør af den dagældende naturfredningslovs § 17, stk. 5, kendelse om fredning af Trækstien langs Gudenåen på strækningen mellem Åbro og Fladbro i Langå kommune. Fredningen berører 55 ejendomme (løbenumre) i privat eje og 3 ejendomme (løbenumre) i offentligt eje. Fredningssagen er rejst af Århus Amtsråd og Miljøministeriet v/ den daværende Fredningsstyrelse i fællesskab.

Fredningsnævnet for Viborg amts sydlige fredningskreds afsagde den 25. maj 1992 med samme lovhjemmel kendelse om genetablering af Gudenåtrækstien på strækningen mellem Kongensbro og Åbro i Gjern, Bjerringbro og Hvorslev kommuner. Fredningen berører 87 ejendomme (løbenumre) i privat eje og 4 ejendomme (løbenumre) i offentligt eje. Sagen er rejst af Viborg Amtsråd og Miljøministeriet v/ den daværende Fredningsstyrelse i fællesskab.

Begge kendelser er i henhold til den dagældende naturfredningslovs § 25 forelagt Overfredningsnævnet til efterprøvelse. Kendelserne er tillige påklaget rettidigt af 127 private lodsejere samt Hvorslev Kommune.

Da sagerne ikke har kunnet afgøres af Overfredningsnævnet inden 1. juli 1993, er de overgået til Naturklagenævnets afgørelse, jf. naturbeskyttelseslovens § 104. Ved denne afgørelse tager Naturklagenævnet

stilling under ét til begge de forelagte og påklagede kendelser om fredningernes gennemførelse og indhold.

Fredningsnævnenes kendelser.

Ved fredningsnævnenes kendelser genskabes i princippet den gamle Træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro. Fra Kongensbro til den gamle jernbanebro i Langå forløber stien langs den sydlige og østlige bred af åen og mellem Langå og Fladbro langs den nordlige og vestlige bred. Endvidere etableres i Viborg amt 3 opholdsarealer og en parkeringsplads samt en stiforbindelse fra Gudenåen til Busbjerg.

Den gamle Træksti står i forbindelse med den pramfart på Gudenåen, som har fundet sted i århundreder. En egentlig Trækvej blev efter ekspropriationer anlagt i 1851-57 på strækningen mellem Silkeborg og Tange og i 1869-71 på strækningen mellem Tange og Bjerringbro. Ved lov af 30. januar 1861 om Farten på Gudenaa mellem Silkeborg og Randers blev også benyttelsen af denne Trækvej reguleret, og loven forbød bl.a. græsning på arealerne mellem vejen og åen. Da pramfarten i begyndelsen af dette århundrede mistede sin betydning, ophørte benyttelsen af Trækvejen, og siden da har bredejerne rådet faktisk over både vejarealet og arealerne mellem vejen og åen.

Genskabelsen af Trækstien ved fredningsnævnenes kendelser er begrundet med stiens kulturhistoriske værdi og navnlig med dens rekreative betydning.

Hovedindholdet af fredningsbestemmelserne i de to kendelser er, at der ved amternes foranstaltning skal tilvejebringes og vedligeholdes en alene for fodgængere beregnet natursti (trampesti) langs Gudenåen. På bynære strækninger i Bjerringbro, Hvorslev og Langå kommuner kan stien dog med fredningsnævnets godkendelse anlægges i anden udførelse. Hvor stien ikke følger eksisterende veje, skal stiens beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende lodsejer eller i mangel af enighed fastlægges af fredningsnævnet. Stien udlægges med en bredde på indtil 3 m og kan i givet fald anlægges i en bredde på indtil 2 m. Stien skal som udgangspunkt ikke frahegnes de tilgrænsende ejendomme, men under visse omstændigheder har amterne enten ret eller pligt til at opsætte hegn langs stien og til i givet fald at fremskaffe en alternativ vandingsmulighed for kreaturer.

Klager og udtalelser for Naturklagenævnet.

De ankende ejere, der alle er repræsenteret af Landbrugets Rådgivningscenter, har i første række påstået fredningsnævnenes kendelser ophævet. Ejerne er ikke imod, at der foregår en hensynsfuld færdsel langs Gudenåen, men det er afgørende for dem at bevare deres nuværende ret til at gribe ind, hvis færdslen ikke sker under hensyntagen til naturen og til den landbrugsmæssige drift af arealerne. Næsten alle de berørte ejere har underskrevet en erklæring til Naturklagenævnet om, at de er villige til at forhandle med amterne om spørgsmålet. Ejerne forestiller sig, at der efter sådanne forhandlinger kan indgås aftaler for en periode på f.eks. 5 år, så der kan opnås erfaringer for, hvorledes en ordning i givet fald kan videreføres. Denne positive holdning til en ordning på frivillighedens grundlag bevirker, at et tvangsindgreb ved en fredningsafgørelse ikke har den nødvendighed, som efter grundloven skal foreligge.

I anden række har de ankende ejere - for det tilfælde, at stien fastlægges ved fredning - ønsket forskellige ændringer af de fredningsbestemmelser, der er fastsat af fredningsnævnene, og som efter ejernes mening lægger op til skabelse af et lokalt "turist-eldorado" til skade for naturen og ikke blot til en national vandrerrute for relativt få brugere. Det er således navnlig anført, at stiens bredde ikke bør kunne overstige ca. 1 m, og at der ikke bør være mulighed for kommunal udbygning. Amterne bør ikke have ret til mod lodsejerens ønske at opsætte hegn langs stien eller til at anvende motoriserede køretøjer under vedligeholdelses- og renholdelsesarbejder. Der bør ikke være ret til annonceret eller på anden måde organiseret færdsel uden ejernes samtykke, og der bør ikke på nogen del af strækningen være ret til at medtage hunde, selv om de føres i snor. På strækninger, hvor der er risiko for oversvømmelse, bør stien være lukket i perioden 1. november til 1. maj, og stien bør kunne lukkes på jagtdage.

For enkelte ejere har Landbrugets Rådgivningscenter ønsket et nærmere angivet stiforløb fastlagt direkte ved Naturklagenævnets afgørelse.

Miljøministeriet v/ Skov- og Naturstyrelsen har ønsket fredningsnævnenes kendelser stadfæstet og har bestridt, at naturen vil lide skade som følge af en ret for offentligheden til at færdes til fods langs Gudenåen. Erfaringerne fra færdslen på den allerede eksisterende sti mellem Silkeborg og Kongensbro giver heller ikke belæg for, at lodsejerne vil blive påført ulemper.

Viborg Amt, Udvalget for teknik og miljø, og Århus Amt, Udvalget for teknik og miljø, har taget fredningsnævnenes kendelser til efterret-

ning og anbefalet dem stadfæstet. Der er herved navnlig anført følgende:

Det er meget ønskeligt, at stien etableres i størst mulig forståelse med lodsejerne, men eksistensen af en sammenhængende national vandrerrute fra Silkeborg til Randers kan ikke være afhængig af, at der tilvejebringes enighed med samtlige lodsejere om ethvert spørgsmål vedrørende stien.

Selv om stien normalt skal være en natursti, kan der på enkelte strækninger - antagelig kun få hundrede meter ialt - være behov for egentlige anlægsarbejder af hensyn til stiens farbarhed. Dette er baggrunden for fredningsbestemmelsen om en maksimal anlægsbredde på 2 m. Udlægsbredden på indtil 3 m skyldes behovet for at kunne anvende motoriseret materiel under vedligeholdelsen.

Den ret til at opsætte hegn mod lodsejernes ønske, som fredningsbestemmelserne har tillagt amterne, agtes kun anvendt på strækninger, hvor et dyrehold kan rumme risiko for publikum.

Amterne er indforstået med, at stien skal lukkes ved oversvømmelse, men færdsel på stien bør ikke kunne hindres af jagt.

Langå Kommune har givet udtryk for, at en stibredde på 1 m er tilstrækkelig, men har i øvrigt ikke haft bemærkninger til fredningsnævnenes kendelser.

Hvorslev Kommune, Teknisk udvalg, har anbefalet kendelserne stadfæstet med den ændring, at der på hele den bynære strækning ved Ulstrup gives ret både til hesteridning og til at medtage hunde.

Gjern Kommune og Bjerringbro Kommune har ikke haft bemærkninger til fredningsnævnenes kendelser.

Danmarks Naturfredningsforening har indstillet stadfæstelse af fredningsnævnenes kendelser og navnlig anført, at frivillige og tidsbegrænsede aftaler med ejerne ikke er et betryggende retsgrundlag for tilvejebringelsen af stien.

Friluftsrådet har ønsket, at der fastsættes færrest mulige restriktioner for færdsel på stien og har særligt taget afstand fra de fastsatte begrænsninger i retten til at afholde organiserede marcher og fra forbudet mod at medtage hunde.

Bjerringbro & Omegn's Sportsfiskerforening har udtrykt frygt for, at færdsel på stien vil påføre sportsfiskerne betydelige ulemper.

Naturklagenævnets beslutninger.

I sagens behandling, herunder besigtigelse og møde med de interesserede i sagen, har deltaget samtlige Naturklagenævnets 11 medlemmer, under en del af besigtigelsen og for enkelte spørgsmåls vedkommende dog kun 8 eller 9 medlemmer.

Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.

De modtagne erklæringer fra bredejerne indeholder så væsentlige forbehold, at de ikke giver grundlag for at antage, at en sådan færdselsret kan forventes tilvejebragt og opretholdt ved aftaler mellem de enkelte ejere og myndighederne. Det er derfor nødvendigt, at færdselsretten sikres med hjemmel i lovgivningen, og Naturklagenævnet kan tiltræde, at det sker ved fastsættelse af fredningsbestemmelser i medfør af nu naturbeskyttelseslovens § 38.

Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vedkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. Der er herefter ikke behov for i fredningsbestemmelserne at fastsætte maksimale udlægs- og anlægsbredder for stien.

På baggrund af det nævnte formål med tilvejebringelsen af en natursti kan Naturklagenævnet heller ikke tiltræde, at fredningsbestemmelserne skal give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære stistrækninger udføres anderledes end som en smal trampesti. Kommunerne må henvises til i givet fald at træffe beslutning herom i medfør af vejloven eller planloven.

Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. Et mindretal på 2 medlemmer har ikke kunnet tilslutte sig flertallets beslutning om, at stien skal føres uden om ejendommen matr. nr. 8b og 8c Stærkær By, Gerning.

Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. Det kan således ikke tiltrædes, at fredningsbestemmelserne skal give amterne beføjelse til selv at beslutte f.eks. frahegning af stien.

Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. Et mindretal på ét medlem har ikke kunnet tilslutte sig flertallets beslutning herom.

Naturbeskyttelseslovens kapitel 4 og Miljøministeriets bekendtgørelse af 25. juni 1992 indeholder nærmere bestemmelser om offentlighedens adgang til at færdes og opholde sig i naturen. Disse bestemmelser bør som udgangspunkt også gælde for færdslen på den sti, der fastlægges i kraft af fredningsafgørelsen. Det tiltrædes dog, at de almindeligt gældende bestemmelser må fraviges i en vis udstrækning:

Således kan Naturklagenævnet tiltræde, at det som hovedregel skal være forbudt at medtage hunde på den nyudlagte trampesti langs åen, selv om hundene føres i snor. De bynære strækninger, hvor det skal være tilladt at medtage hunde i snor, er vist på fredningskortene.

Derimod bør der uden ejernes tilladelse kunne foregå organiseret færdsel på hele stien, selv om deltagerantallet overstiger 30, men organiseret færdsel med mere end 50 deltagere bør kun kunne foregå i sommermånederne og kun med tilladelse fra vedkommende fredningsnævn. Realiteten i den bestemmelse herom, som er fastsat i fredningskendel-

sen vedrørende Viborg amt, kan således tiltrædes og bør også gælde for stiforløbet i Århus amt.

Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. Som følge af formålet med det ubrudte stiforløb og det store antal lodsejere finder Naturklagenævnet derimod, at den enkelte ejer ikke på egen hånd skal kunne lukke stien på grund af jagt eller intensivt skovnings- eller landbrugsarbejde. En lukning med sådan begrundelse bør forudsætte fredningsnævnets tilladelse. Hvis fredningsnævnets tilladelse ikke opnås, følger det af almindeligt gældende regler, at vedkommende ejer har pligt til at afvikle jagt og udføre arbejder på sin ejendom på en sådan måde, at gående på stien ikke udsættes for risiko.

Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, herunder fastlæggelsen af stiforbindelsen til Busbjerg og udlægget af rastepladser (opholdsarealer) og et parkeringsareal. Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealet og arealet mellem stien og åen. En bestemmelse som fastsat af fredningsnævnene om, at bredejerne har ret til at udnytte arealerne mellem stien og åen, er derfor overflødig som fredningsbestemmelse.

Naturklagenævnets ovennævnte beslutninger er med de anførte to undtagelser truffet med alle stemmer mod én. Dette mindretal har stemt for, at fredningsnævnenes kendelser ophæves. Mindretallet har kunnet tilslutte sig ejernes principale påstand, idet mindretallet dels anser offentlighedens færdsel langs Gudenåen for at kollidere mod de uberørte naturværdier, dels ikke har anset det for nødvendigt for almenheden, at det pålægges bredejerne at tåle færdsel over deres ejendomme. Efter mindretallets opfattelse bør spørgsmålet i givet fald løses ved frivillige aftaler, og mindretallet har anset det for kritisabelt, at amterne ikke på forhånd har forsøgt at opnå sådanne aftaler.

Herefter ophæver Naturklagenævnet de kendelser, som er afsagt den 1. april 1992 af fredningsnævnet for Århus amts sydlige fredningskreds og den 25. maj 1992 af fredningsnævnet for Viborg amts sydlige fredningskreds, og fastsætter i stedet - med henvisning til de kortbilag, der hører til Naturklagenævnets afgørelse - følgende fredningsbestemmelser, der berører de på vedhæftede matrikelfortegnelse anførte matrikelnumre:

Fredningsbestemmelser

Formål

§ 1. Fredningens formål.

Fredningen har til hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer m.v. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Bestemmelser

§ 2. Stiens forløb.

Stk. 1. Stien skal som vist på fredningskortene have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro.

Stk. 2. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentligt forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Stk. 3. Fredningsnævnets afgørelser efter stk. 2 kan påklages til Naturklagenævnet efter de almindeligt gældende regler om klage i naturbeskyttelseslovens kapitel 12.

Stk. 4. Det pålægges Viborg Amtsråd henholdsvis Århus Amtsråd at lade stien afmærke på de strækninger, hvor der kan være tvivl om stiforløbet.

§ 3. Stiens karakter, hegning m.v.

Stk. 1. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Stk. 2. Alle spørgsmål om følgende forhold skal løses ved aftale mellem amtet og vedkommende ejer eller bruger:

- udførelse af hegnsgennemgange
- hegning langs stien
- tilvejebringelse af alternative vandingsmuligheder for kreaturer
- eventuelle anlægsarbejder på stien i medfør af stk. 1
- renholdelse af stien og dens nærmeste omgivelser for så vidt angår genstande, der er bortkastet af dem der udnytter færdselsretten
- eventuel anvendelse af motoriseret kørsel ved renholdelse eller ved påkrævet vedligeholdelse.

Stk. 3. Vejledende for fredningsnævnets afgørelser efter stk. 2 skal være, at hegning langs stien normalt kun bør foretages af hensyn til sikkerheden for færdsel på stien, at der uden udgift for lodsejeren eller en bruger skal fremskaffes en alternativ vandingsmulighed for kreaturer, hvis ejeren eller brugeren mister en lovlig vandingsret som følge af amtets ønske om hegning, og at renholdelse af stien normalt bør påhvile amtet.

Stk. 4. Fredningsnævnets afgørelser efter stk. 2 kan påklages til Naturklagenævnet efter de almindeligt gældende regler om klage i naturbeskyttelseslovens kapitel 12.

Skt. 5. Det pålægges Århus Amtsråd at lade gangbroen over Lilleåen vedligeholde.

§ 4. Færdselsrettens omfang.

Stk. 1. Offentligheden har ret til på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

Stk. 2. Det pålægges Viborg Amtsråd henholdsvis Århus Amtsråd i udkanten af de byer, som trampestien passerer, at opsætte bomme eller anden fysisk hindring for cykling og knallertkørsel.

Stk. 3. For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen (for tiden bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens kapitel 4 og bekendtgørelse nr. 574 af 25. juni 1992) med de ændringer, som følger af nedenstående bestemmelser i stk. 4-9 samt af særbestemmelserne i § 8.

Stk. 4. Under færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, må der ikke medtages hunde, selv om de føres i snor. Dette forbud gælder dog ikke de bynære strækninger, som er vist på fredningskortene med særlig signatur.

Stk. 5. Under færdsel på trampestien skal publikum lukke de led m.v., som passeres.

Stk. 6. Der må foregå organiseret færdsel til fods, uden at lodsejerens tilladelse er påkrævet. Hvis der skal deltage flere end 50 personer, kræves dog en forudgående tilladelse fra fredningsnævnet, og denne tilladelse kan kun gives til sådan færdsel inden for perioden 15. juli til 1. september.

Stk. 7. Lodsejerne kan ikke uden forudgående tilladelse fra fredningsnævnet forbyde færdsel på stien på grund af jagt eller intensivt skovnings- eller landbrugsarbejde.

Stk. 8. Offentlighedens ret til færdsel på stien gælder ikke de strækninger, der forløber gennem en skov, når politiet har godkendt lukning af den pågældende del af skoven på grund af særlig risiko for brandfare, og når skovejeren har meddelt dette til amtet.

Stk. 9. Offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, gælder ikke i den udstrækning, hvor amtsrådet har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges amtsrådene at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

§ 5. Opholdsarealer, parkeringsplads.

Stk. 1. Under overholdelse af de regler, der følger af § 4, har offentligheden ret til at færdes til fods og opholde sig på de arealer, der er vist på fredningskortene med signatur for "opholdsareal".

Stk. 2. Offentligheden har ret til at parkere motorkøretøjer på det areal, der er vist på fredningskortet med signatur for "parkeringsplads".

Stk. 3. Det pålægges Viborg Amtsråd at indrette de i stk. 1 og 2 nævnte arealer til deres formål og i nødvendigt omfang at hegne dem

eller på anden måde afmærke deres udstrækning. Indretningen skal ske, så flest mulige træer bevares.

§ 6. Ordensreglement m.v.

Stk. 1. Det pålægges Viborg Amtsråd henholdsvis Århus Amtsråd
1) ved skiltning passende steder at give publikum oplysning om stiens forløb og karakter samt om de væsentligste regler for færdsel på stien, og
2) ved skiltning at give advarsel, såfremt der på en uindhegnet del af stien findes løsgående tyre.

Stk. 2. De pågældende lodsejere har pligt til at tåle en skiltning efter stk. 1.

Bestemmelser

§ 7. Åbeskyttelseslinien.

De arbejder, der er omhandlet i fredningsbestemmelserne, kan foretages uden dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 16 (åbeskyttelseslinien).

§ 8. Særbestemmelser for enkelte ejendomme.

1) Ejeren af matr.nr. 12b Vejerslev By, Vejerslev, kan forlange, at der fremskaffes alternativ vandingsmulighed for kreaturer, såfremt stien frahegnes på matr.nr. 21 sstd.

2) Ejeren af matr.nr. 1d Østergård Hovedgård, Houlbjerg, har ret til at lukke stien på dage, hvor der holdes selskabsjagt, når de almindeligt gældende regler for sådan lukning følges.

3) Ejeren af matr.nr. 8b og 8c Stærkær By, Gerning, kan forlange, at stiforløbet bag om ejendommen ændres til et forløb over ejendommen i umiddelbar nærhed af åen. En sådan forlægning af stien vil være definitiv og giver ikke ejeren krav på yderligere erstatning.

4) Ejeren af matr.nr. 8d og 16 Stevnstrup By, Grensten, kan forlange, at Århus Amtsråd uden udgift for ejeren lader plante et pilehegn mellem Nørreå og den på ejendommen værende motorbane, således at sti-

ens brugere kan passere mellem åen og pilehegnet. Fremtidig vedligeholdelse af hegnet er amtet uvedkommende.

På Naturklagenævnets vegne

Bendt Andersen
Naturklagenævnets formand

Afgørelsen er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. naturbeskyttelseslovens § 82. Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. lovens § 88, stk. 1.

REG. NR. 7837.00

Naturklagenævnets afgørelse
af 18. november 1994
om erstatning i anledning af tilvejebringelsen af
en sti langs Gudenåen i Viborg og Århus amter
(sag nr. 111/700-0002 og 111/760-0001)

Fredningsnævnet for Århus amts sydlige fredningskreds afsagde den 1. april 1992 i medfør af den dagældende naturfredningslovs § 17, stk. 5, kendelse om erstatning i anledning af den samtidig gennemførte fredning af Trækstien langs Gudenåen på strækningen mellem Åbro og Fladbro i Langå kommune. Erstatning er tilkendt ejerne af 50 ejendomme (løbenumre) i privat eje med ialt 130.745 kr. med renter.

Fredningsnævnet for Viborg amts sydlige fredningskreds afsagde den 25. maj 1992 med samme lovhjemmel kendelse om erstatning i anledning af den samtidig besluttede genetablering af Gudenåtrækstien på strækningen mellem Kongensbro og Åbro i Gjern, Bjerringbro og Hvorslev kommuner. Erstatning er tilkendt ejerne af 83 ejendomme (løbenumre) i privat eje med ialt 392.740 kr. med renter.

Begge kendelser er i henhold til den dagældende naturfredningslovs § 25 forelagt Overfredningsnævnet til efterprøvelse. Fredningsnævnenes afgørelse af erstatningsspørgsmålene er tillige påklaget til Overfredningsnævnet af 129 ejere, hvoraf de 127 er repræsenteret af Landbrugets Rådgivningscenter, samt af 2 rettighedshavere.

Da sagerne ikke har kunnet afgøres af Overfredningsnævnet inden 1. juli 1993, er de overgået til Naturklagenævnets afgørelse, jf. naturbeskyttelseslovens § 104.

Fredningsnævnenes beslutninger.

Fredningsnævnet for Århus amts sydlige fredningskreds har tilkendt de af stiføringen berørte ejere erstatning efter en takst på 13 kr. pr. løbende meter sti, dog mindst 500 kr. pr. ejendom (løbenummer). For en enkelt ejendoms vedkommende er der yderligere tilkendt ejeren en ulempeerstatning

på 5.000 kr. Nævnet har ikke tilkendt erstatning for stiføringen over offentligt ejet areal og arealer tilhørende to foreninger.

Fredningsnævnet for Viborg amts sydlige fredningskreds har tilkendt de af stiføringen berørte ejere erstatning efter en takst på 18 kr. pr. løbende meter sti, dog kun 10 kr. pr. løbende meter sti ad eksisterende markvej, skønsmæssigt fastsatte beløb for stiføring gennem skov og intet for stiføring ad privat fællesvej. For udlæg af areal til ophold og parkering er tilkendt erstatning med 6 kr. pr. m^2. For en enkelt ejendoms vedkommende er der yderligere tilkendt ejeren en ulempeerstatning på 25.000 kr. Nævnet har ikke tilkendt erstatning for stiføringen over offentligt ejet areal.

Klagerne.

Landbrugets Rådgivningscenter har for alle de 127 repræsenterede ejere påstået de tilkendte erstatningsbeløb forhøjet.

Det er herved anført, at de anvendte takster er for lave i betragtning af de store landbrugsmæssige ulemper, som stien vil påføre bredejerne. Således begrænses ejernes mulighed for at have dyr gående helt ned til åen, og hvis stien frahegnes, bliver ejerne påført øgede omkostninger i form af tidsforbrug til eftersyn og vedligeholdelse af hegn og vandingsanlæg. Jagtmulighederne er især knyttet til andetræk ved åen, og da der ikke må skydes fra eller hen over et areal, hvortil der er offentlig adgang, vil stianlægget i væsentlig grad reducere den opnåelige lejeindtægt. Også fiskerimulighederne og dermed lejeindtægten for bredejerne vil blive reduceret som følge af den uro, som færdsel på stien vil fremkalde.

Det er endvidere anført, at brand-, tyveri- og hærværksskader på privat ejendom ikke dækkes af den statslige erstatningsordning, der kun omfatter tab som følge af offentlighedens ret til færdsel i henhold til de almindelige regler i naturbeskyttelsesloven, og der kan blive tale om store tab for den enkelte ejer. Endvidere følger det af naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, at stien på de strækninger, hvor den passerer udyrkede arealer, vil gøre disse arealer tilgængelige for offentlig færdsel og ophold.

Det er yderligere gjort gældende, at ejerne ud over de erhvervsmæssige tab påføres et væsentligt tab i den herlighedsværdi, der er knyttet til ejendomme med arealer ned til Gudenåen.

For enkelte ejere har Landbrugets Rådgivningscenter nedlagt særskilte påstande:

For ejeren af ejendommen under lb.nr. 11 i Århus amt er der nedlagt påstand om forhøjelse af den tilkendte erstatning på 19.950 kr. til ikke under

100.000 kr. Der er herved navnlig henvist til en særlig væsentlig forringelse af jagt- og fiskerimulighederne på denne ejendom og til, at stien forløber langs haven til ejendommens bolig i en afstand af kun 50 m fra bygningerne, og at det fra november til midten af april er umuligt at færdes på stien på grund af høj vandstand, således at publikum tvinges op gennem haven i endnu kortere afstand fra boligen.

For ejerne af ejendommene under lb.nr. 24, 25 og 33 i Århus amt er der nedlagt påstand om forhøjelse af de tilkendte erstatningsbeløb på henholdsvis 2.470 kr., 1.495 kr. og 5.850 kr. til henholdsvis 40.000 kr., 25.000 kr. og 15.000 kr. Der er herved henvist til særlige ulemper for udøvelsen af jagt og fiskeri.

For ejeren af ejendommen under lb.nr. 31 og 32 i Århus amt er der nedlagt påstand om forhøjelse af den tilkendte erstatning på 6.825 kr. til 20.000 kr. med henvisning til særlige ulemper for kreaturhold på ejendommen.

For ejeren af ejendommen under lb.nr. 57 i Århus amt er der påstået en væsentlig forhøjelse af den tilkendte erstatning på 3.575 kr. Det er herved anført, at stien vil være særligt generende på grund af den langstrakte form af arealet, der anvendes til afgræsning ved heste, og som følge af udvidet færdsel under den regelmæssige oversvømmelse af en stor del af arealet om vinteren.

For ejeren af ejendommen under lb.nr. 13 i Viborg amt, der er en kvægbrugsejendom, er der nedlagt påstand om forhøjelse af den tilkendte erstatning på 4.140 kr. til 40.000 kr. Erstatningskravet er begrundet med, at ejeren må opgive græsning på de 2,2 ha, der ligger ved Gudenåen, eftersom ejendommens bygninger ligger så langt derfra, at det nødvendige daglige tilsyn med kreaturerne bliver for byrdefuldt.

For ejeren af ejendommen under lb.nr. 40 i Viborg amt, der er en bebygget sommerhusgrund, er der nedlagt påstand om forhøjelse af den tilkendte erstatning på 720 kr. til ikke under 30.000 kr. Der er herved henvist til, at sommerhuset udlejes gennem bureau, og at lejeindtægten på 2.000 kr. pr. uge, der skyldes den rolige og ugenerte beliggenhed, må forventes halveret.

For ejeren af ejendommen under lb.nr. 58 i Viborg amt er der nedlagt påstand om tilkendelse af 10.000 kr. som tillæg til en generelt udmålt erstatning. Der er herved henvist til, at der på grund af ejendommens bynære beliggenhed må forventes færdsel på stien i stærkt generende omfang.

For ejeren af ejendommen under lb.nr. 59 i Viborg amt, der er et udyrket og overvejende sumpet areal uden landbrugspligt, er der - såfremt kravet om det offentliges overtagelse af ejendommen ikke tages til følge - nedlagt påstand om en væsentlig forhøjelse af den tilkendte erstatning på 1.350 kr. Der er

herved henvist til, at ejeren anvender ejendommen som et rekreativt fristed, og at stien vil blive ført over det eneste tørre areal på ejendommen.

For ejeren af ejendommen under lb.nr. 84 i Viborg amt er der nedlagt påstand om en erstatning på 50 kr. pr. løbende meter sti.

Ejeren af ejendommen under lb.nr. 22 i Århus amt, der er en landbrugsejendom, har v/ advokat Carl Erik Engelbrechtsen påstået den tilkendte erstatning på 4.810 kr. forhøjet til 80.250 kr. Det er herved gjort gældende, at det pågældende opdyrkede matrikelnummer på 2,8 ha må udgå af ejendommens drift, eftersom tilkørsel til arealet ikke kan undgå at ødelægge stien.

Ejeren af ejendommen under lb.nr. 51 i Århus amt, der er repræsenteret af Landbrugets Rådgivningscenter, har ved personlig henvendelse påstået erstatning tilkendt med 30 kr. pr. løbende meter sti og herved henvist til, at jorden dyrkes helt ned til åkanten.

Ejeren af ejendommen under lb.nr. 4 i Viborg amt har påstået en væsentlig forhøjelse af den tilkendte erstatning på 9.000 kr. for udlæg af areal til ophold. Ejeren har herved anført, at ejendommens herlighedsværdi forringes betydeligt af dette arealudlæg.

Ejerne af ejendommen under lb.nr. 6 i Viborg amt, der er repræsenteret af Landbrugets Rådgivningscenter, har ved personlig henvendelse påstået den af fredningsnævnet fastsatte erstatning på 5.040 kr. tilkendt hver af de 6 ejere af ejendommen.

Ejeren af ejendommen under lb.nr. 19 i Viborg amt, der er repræsenteret af Landbrugets Rådgivningscenter, har v/ Landboforeningens Regnskabskontor i Viborg påstået den tilkendte erstatning på 4.200 kr. forhøjet til 50.000 kr. Det er herved anført, at der på grund af ejendommens bynære beliggenhed må forventes færdsel på stien i stærkt generende omfang.

Ejeren af ejendommen under lb.nr. 30 i Viborg amt, der er repræsenteret af Landbrugets Rådgivningscenter, har ved personlig henvendelse påstået den tilkendte erstatning på 26.980 kr. forhøjet til 150.000 kr. med tillæg af dækning af udgifterne til opsætning af et ca. 85 m langt raftehegn langs stien og langs ejendommens vestskel. Ejeren har herved henvist til, at han i 1986-87 efter Overfredningsnævnets dispensation fra åbeskyttelseslinien fornyede ejendommens ældre bebyggelse, og at der nu i meget kort afstand fra åen findes et 200 m^2 stort helårshus med swimmingpool og stor overdækket terrasse mod åen.

Ejerne af ejendommene under lb.nr. 29 og 31 i Viborg amt er gjort bekendt med Naturklagenævnets overvejelser om at beslutte stien ført bag om ejendommen under lb.nr. 30 og har nedlagt påstande om, at der i så fald tilkendes

dem 25.000 kr til deling forholdsmæssigt efter det yderligere antal meter sti, som placeres på deres ejendomme.

Peder Dreier, der ejer en naboejendom til ejendommen under lb.nr. 1 i Viborg amt, har som for fredningsnævnet påstået sig tilkendt erstatning med 20.000 kr. Kravet støttes på, at han har ret til græsning og vanding af kreaturer og heste og til udleje af jagt på den del af ejendommen under lb.nr. 1, der grænser til hans ejendom.

Esper Eriksen, der ejer en anden naboejendom til ejendommen under lb.nr. 1 i Viborg amt, har påstået sig tilkendt erstatning på lige fod med bredejerne. Han har herved henvist til tinglyst ret til græsning og vanding af kreaturer og til lystfiskeri.

Både Århus Amtsråd og Viborg Amtsråd har anmodet Naturklagenævnet om at pålægge staten at udrede 90 % af den samlede erstatning m.v.

Naturklagenævnets beslutninger.

I sagens behandling har deltaget samtlige Naturklagenævnets 11 medlemmer. Naturklagenævnet skal enstemmigt udtale:

Ved anden afgørelse af dags dato har Naturklagenævnet tiltrådt, at der med hjemmel i naturbeskyttelseslovens § 38 skal gives naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Naturklagenævnet har imidlertid ændret de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene havde fastsat, og har herved i betydelig grad imødekommet bredejernes synspunkter. Endvidere omfatter den statslige godtgørelsesordning for brand-, tyveri- og hærværksskader nu også skader som følge af publikums færdsel og ophold på stier og opholdsarealer, som er etableret ved en fredningsafgørelse. Som følge heraf er en væsentlig del af grundlaget for erstatningskravene for Naturklagenævnet bortfaldet.

Det fremgår af de nu fastsatte fredningsbestemmelser, at forløbet af den nye trampesti på visse strækninger langs åen ikke er præcist fastlagt, men henskudt til aftale mellem bredejeren og vedkommende amt eller om fornødent til fredningsnævnets afgørelse. I begge amter findes for disse strækningers vedkommende erstatningen til bredejerne at burde udmåles efter en takst på 18 kr. pr. meter åbred, således at erstatningsbeløbene ikke ændres i tilfælde af, at der efter fredningsbestemmelsernes § 2 fastlægges et kortere eller længere stiforløb i nogen afstand fra åen, eventuelt ad en eksisterende markvej eller privat fællesvej.

For de strækninger, hvor stiforløbet er præcist fastlagt ved Naturklagenævnets afgørelse, må erstatning tilkendes efter længden af stien over den på-

gældende ejendom. For disse strækninger findes erstatning ligeledes at burde tilkendes med 18 kr. pr. løbende meter sti, idet det dog tiltrædes, at erstatningen kun udgør 10 kr. pr. løbende meter eksisterende markvej, at der ikke tilkendes erstatning for stiforløb på en privat fællesvej, og at stiforløb gennem skov erstattes uden anvendelse af takster som de nævnte og med de af fredningsnævnet tilkendte beløb. Det tiltrædes endvidere, at der fastsættes en mindsteerstatning på 500 kr. pr. ejendom (løbenummer).

Med en erstatningsfastsættelse som nævnt kan Naturklagenævnet tiltræde, at erstatningen ikke gradueres efter hverken beliggenheden eller den aktuelle anvendelse af det areal, hvorover den nye trampesti føres.

Det tiltrædes ligeledes, at der ikke er tilkendt erstatning for stiføring over offentligt ejet areal og arealer tilhørende to foreninger.

Endvidere tiltrædes erstatningstilkendelsen på 6 kr. pr. m^2 areal, der udlægges til ophold og parkering.

Kun for to ejendommes vedkommende findes der at foreligge ganske særlige forhold, som kan begrunde en forhøjet erstatning:

Således tiltrædes det, at trampestiens beliggenhed i forhold til boligen og haven på ejendommen under lb.nr. 11 i Århus amt kan begrunde en forhøjelse af den også efter forannævnte takst beregnede erstatning på 20.700 kr. Efter de nu fastsatte fredningsbestemmelser om lukning af stien ved højvande og særbestemmelsen i § 8, nr. 2, om lukning under selskabsjagt tiltrædes det af fredningsnævnet fastsatte tillæg på 5.000 kr.

Trampestien føres uden om ejendommen under lb.nr. 30 i Viborg amt, men vil dog komme i en så kort afstand fra ejendommens opholdsarealer, at der bør tilkendes ejeren en erstatning på 30.000 kr. Som anført i fredningsbestemmelsernes § 8, nr. 3, vil ejerens eventuelle krav om forlægning af stien til et forløb over ejendommen i umiddelbar nærhed af åen ikke give ejeren krav på yderligere erstatning.

Erstatningskravene fra Peder Dreier og Esper Eriksen som rettighedshavere over ejendommen under lb.nr. 1 i Viborg amt findes at burde tages delvis til følge, således at der tilkendes Peder Dreier 3.000 kr. og Esper Eriksen 6.000 kr.

Herefter ophæves den af fredningsnævnet for Århus amts sydlige fredningskreds afsagte kendelse om erstatning af 1. april 1992, idet Naturklagenævnet tilkender følgende erstatningsbeløb til de nedenfor anførte ejere m.v.

Endvidere stadfæstes den af fredningsnævnet for Viborg amt sydlige fredningskreds afsagte kendelse om erstatning af 25. maj 1992 med de nedenfor angivne ændringer.

Naturklagenævnet har herved berigtiget fejl i angivne ejerforhold m.v. og taget hensyn til stedfundne ejerskifter:

Ejendomme i Århus amt, idet løbenumrene er de samme som anført i afgørelsen fra fredningsnævnet for Århus amts sydlige fredningskreds:

Esper Eriksen som rettighedshaver over den i Århus amt beliggende del af ejendommen under lb.nr. 1 i kendelsen fra fredningsnævnet for Viborg amts sydlige fredningskreds:	6.000 kr.
Lb.nr. : 1 , Laurits Laursen: forhøjelse til	1.260 kr.
Lb.nr. : 2 , Johannes Hestbæk Bjerregaard: forhøjelse til	900 kr.
Lb.nr. : 3 , Peder M.S. Pedersen: forhøjelse til	810 kr.
Lb.nr. : 4 , Betty Johanne Madsen: forhøjelse til	810 kr.
Lb.nr. : 5 , Tage Pedersen: forhøjelse til	720 kr.
Lb.nr. : 6 , Egon Jacobsen: forhøjelse til	810 kr.
Lb.nr. : 7 , Valdemar Kappel: forhøjelse til	810 kr.
Lb.nr. : 8 , Henning Anton Mikkelsen: forhøjelse til	810 kr.
Lb.nr. : 9 , Henrik Borgbjerg og Rikke Borgbjerg til lige deling: forhøjelse til	4.050 kr.
Lb.nr. : 10, Gert August E. Jensen: forhøjelse til	1.980 kr.

Lb.nr. : 11,	Chr. Løche Andersen: forhøjelse til	25.750 kr.
Lb.nr. : 12,	Jørgen Broge og Hans Broge til deling i forholdet 4 til 1 : forhøjelse til	900 kr
Lb.nr. : 14,	Irene Hansen og Henrik Østergaard Madsen til lige deling: forhøjelse til	3.600 kr.
Lb.nr. : 15,	Bent Jensen, Arne Jensen og Boet efter Thorny Jensen til lige deling	1.710 kr.
Lb.nr. : 16,	Jørgen Broge som tidligere ejer eller Danmarks Naturfond som nuværende ejer: forhøjelse til	11.700 kr.
Lb.nr. : 19 ,	Axel Christian Søgaard, forhøjelse til	4.860 kr.
Lb.nr. : 21,	Ivan Thomsen og Karl Thomsen til lige deling som tidligere ejere eller Ivan Thomsen som nuværende ejer: forhøjelse til	8.460 kr.
Lb.nr. : 22,	Vagn Bach Jensen: forhøjelse til	6.660 kr.
Lb.nr. : 24,	Niels Anton Aage: forhøjelse til	3.420 kr.
Lb.nr. : 25,	Poul Skydt: forhøjelse til	2.070 kr.
Lb.nr. : 28,	Aage Friis: forhøjelse til	7.470 kr.
Lb.nr. : 29,	Annalise M. Molbo: forhøjelse til	540 kr.
Lb.nr. : 30,	Ejner Hviid Bonde: forhøjelse til	3.420 kr.

Lb.nr. : 31 OG 32, Bent Reinhardt: forhøjelse til	9.450 kr.
Lb.nr. : 33, J.O. Jensen Hviid: forhøjelse til	8.100 kr.
Lb.nr. : 34, Kirsten Jørga Christensen og Arne Hviid Christensen til lige deling: forhøjelse til	2.340 kr.
Lb.nr. : 35, Erling Hviid: forhøjelse til	1.980 kr.
Lb.nr. : 36, Erik Tind Kristensen: forhøjelse til	3.600 kr.
Lb.nr. : 37, Jens Chr. Hviid Bonde: forhøjelse til	2.700 kr.
Lb.nr. : 38, Poul Erik Sørensen og Hanne Ewald til lige deling: forhøjelse til	990 kr.
Lb.nr. : 42, Erik Tind Kristensen: forhøjelse til	1.800 kr.
Lb.nr. : 43, Ole Hvam Christensen: forhøjelse til	1.440 kr.
Lb.nr. : 44, Henny Hou og Bodil Hou til lige deling: forhøjelse til	630 kr.
Lb.nr. : 45, Anders Chr. Mikaelsen: stadfæstelse af	500 kr.
Lb.nr. : 46, Anni Ravn: forhøjelse til	2.700 kr.
Lb.nr. : 47, Sonja Falk Ruppert: forhøjelse til	540 kr.
Lb.nr. : 48, Grethe E.A. Karst: forhøjelse til	720 kr.
Lb.nr. : 49, William Laursen: stadfæstelse af	500 kr.

Lb.nr. : 50, Jens Jørgen Fabricius: forhøjelse til 2.340 kr.

Lb.nr. : 51, Svend Aage Jensen: forhøjelse til 16.290 kr.

Lb.nr. : 52, Poul Erik Lund: forhøjelse til 7.020 kr.

Lb.nr. : 53, Jens Christensen: forhøjelse til 2.340 kr.

Lb.nr. : 54, Sonja Falk Ruppert: stadfæstelse af 500 kr.

Lb.nr. : 55, Dagny Agnethe Kragballe som tidligere ejer eller Knud Østergaard Pedersen som nuværende ejer: Stadfæstelse af 500 kr.

Lb.nr. : 56, Sonja B. Kristoffersen: forhøjelse til 4.050 kr.

Lb.nr. : 57, Søren Therkelsen: forhøjelse til 4.950 kr.

Lb.nr. : 58, Niels Kristian Damm og Annie Fabricius Damm til lige deling: forhøjelse til 630 kr.

Lb.nr. : 59, Jan Lars Frandsen: forhøjelse til 4.320 kr.

Lb.nr. : 60, Randers Motor Sport: forhøjelse til 3.510 kr.

Ejendomme i Viborg amt, idet løbenumrene er de samme som anført i afgørelsen fra fredningsnævnet for Viborg amts sydlige fredningskreds:

Peder Dreier som rettighedshaver over en del af ejendommen under lb.nr. 1: 3.000 kr

Lb.nr. : 19, Jeppe Boller som tidligere ejer eller Tage Andersen som nuværende ejer: stadfæstelse af 4.200 kr

Lb.nr. : 28, Christian Skriver Sørensen som tidligere ejer eller Birgitte Pagter og Søren Søvso Hansen som nuværende ejere til lige deling: stadfæstelse af 4.950 kr

Lb.nr. : 29, Jens Andreas Jensen: nu 305 meter sti á 18 kr.= 5.490 kr.

Lb.nr. : 30, John Werner Poulsen: forhøjelse til 30.000 kr.

Lb.nr. : 31, Sigurd Søndergaard: nu 335 meter sti á 18 kr. = 6.030 kr.

Lb.nr. : 34, Karna Melgaard som tidligere ejer eller Arne Michael Jensen som nuværende ejer: forhøjelse til 4.410 kr.

Lb.nr. : 46, Aage Jørgensen som tidligere ejer eller Knud Schultz Christensen som nuværende ejer: stadfæstelse af 4.860 kr.

Lb.nr. : 53, Henrik Kristian Jensen som tidligere ejer eller Eigil Bunk som nuværene ejer: stadfæstelse af 2.610 kr.

Lb.nr. : 54, Uoplyst ejerforhold: stadfæstelse af 2.160 kr.

Lb.nr. : 57, Villy Berg Jensen som tidligere ejer eller Steen Berg Jensen som nuværene ejer: stadfæstelse af 3.780 kr.

Lb.nr. : 64, Colon Emballage A/S som tidligere ejer eller D-Display A/S som nuværende ejer: stadfæstelse af 1.710 kr.

Lb.nr. : 68, Gertrud Katrine Lassen: stadfæstelse af 1.800 kr.

Lb.nr.: 71a, Poul Emil Pedersen for matr.nr. 24 b Vellev By, Vellev: nu 60 meter sti á 18 kr. = 1.080 kr.

Lb.nr.: 71b, Hans Svendsen og Benny D. Knudsen for matr. nr. 25 b, 26 d Vellev By, Vellev til deling i forholdet 2 til 1 : nu 115 meter sti á 18 kr. = 2.070 kr.

Lb.nr. : 82, Martin Vildrik Leth som tidligere ejer eller Peter Hauge Christensen som nuværende ejer: nu 250 m sti á 18 kr. 4.500 kr.

Lb.nr. : 83, Boet efter Laurids Ravn, v/ Lars Ravn: stadfæstelse af 5.940 kr.

Lb.nr. : 86, Lars Aage Hougaard Nielsen som tidligere ejer eller Ole Hougaard Nielsen som nuværende ejer: stadfæstelse af 2.880 kr.

Erstatningsbeløbenene forrentes efter hovedreglen i naturbeskyttelseslovens § 39, stk.3, jf. den tidligere naturfredningslovs § 19, stk. 4, fra datoen for det pågældende fredningsnævns afgørelse. For tiden indtil 1. juli 1992 (datoen for naturbeskyttelseslovens ikrafttræden) udgør forrentningen 1 % mere end Nationalbankens diskonto jf. naturfredningslovens § 19, stk. 4, og er derefter svarende til Nationalbankens diskonto, jf. naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 3.

Fredningsnævnene har efter den dagældende naturfredningslovs § 31 tilkendt godtgørelser for sagkyndig bistand med ialt 40.500 kr. I godtgørelse for sagkyndig bistand under sagens behandling for Overfredningsnævnet og Naturklagenævnet tillægges der i medfør af naturbeskyttelseslovens § 47 de ejere, som har været repræsenteret af Landbrugets Rådgivningscenter, et samlet beløb på 30.000 kr., der kan udbetales direkte til Landbrugets Rådgivningscenter, og ejeren af ejendommen under lb.nr. 22 i afgørelsen fra fredningsnævnet for Århus amts sydlige fredningskreds 1.000 kr.

Efter Naturklagenævnets enstemmige beslutning foreligger der ikke grundlag for at fravige hovedreglen i naturbeskyttelseslovens § 49, stk. 3, hvorefter staten afholder 75 % af de tilkendte erstatningsbeløb m.v. Af den samlede erstatning på 585.860 kr. med tillæg af renter og af de tillagte godtgørelsesbeløb på ialt 71.500 kr. udreder staten herefter 75 %, medens det resterende beløb udredes af henholdsvis Århus Amtskommune og Viborg Amtskommune og således, at godtgørelsesbeløbet fordeles mellem amtskommunerne i samme forhold som erstatningsbeløbene med renter.

Naturklagenævnets afgørelse af erstatningsspørgsmålene kan efter naturbeskyttelseslovens § 45 påklages til Taksationskommissionen af de ejere og brugere, som har indbragt fredningsnævnenes erstatningsafgørelser for Overfredningsnævnet, eller for hvis vedkommende Naturklagenævnet har skærpet fredningsbestemmelserne eller nedsat erstatningen. Afgørelsen kan ligeledes påklages af miljøministeren, Århus Amtsråd og Viborg Amtsråd. Klagefristen er 4 uger fra den dag, Naturklagenævnets afgørelse er meddelt den klageberettigede. Størrelsen af de af Naturklagenævnet tillagte godtgørelsesbeløb kan dog ikke påklages, jf. naturbeskyttelseslovens § 47.

På Naturklagenævnets vegne

Bendt Andersen
Naturklagenævnets formand

Sti langs Gudenåen (Oversigtskort)

Bjerringbro og Hvorslev kommune, Viborg amt
Gjern og Langå kommune, Århus amt

Signatur:

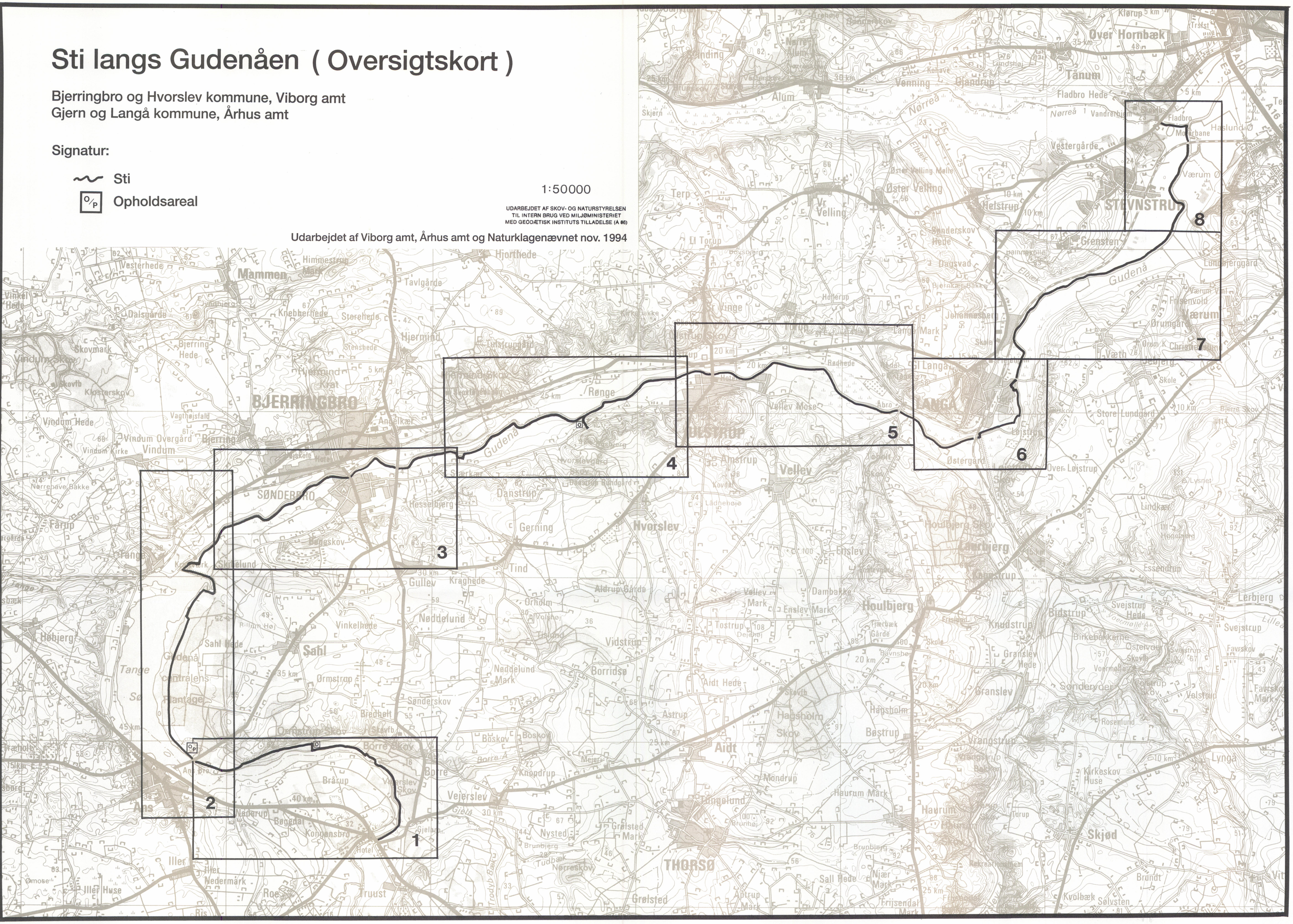
Sti

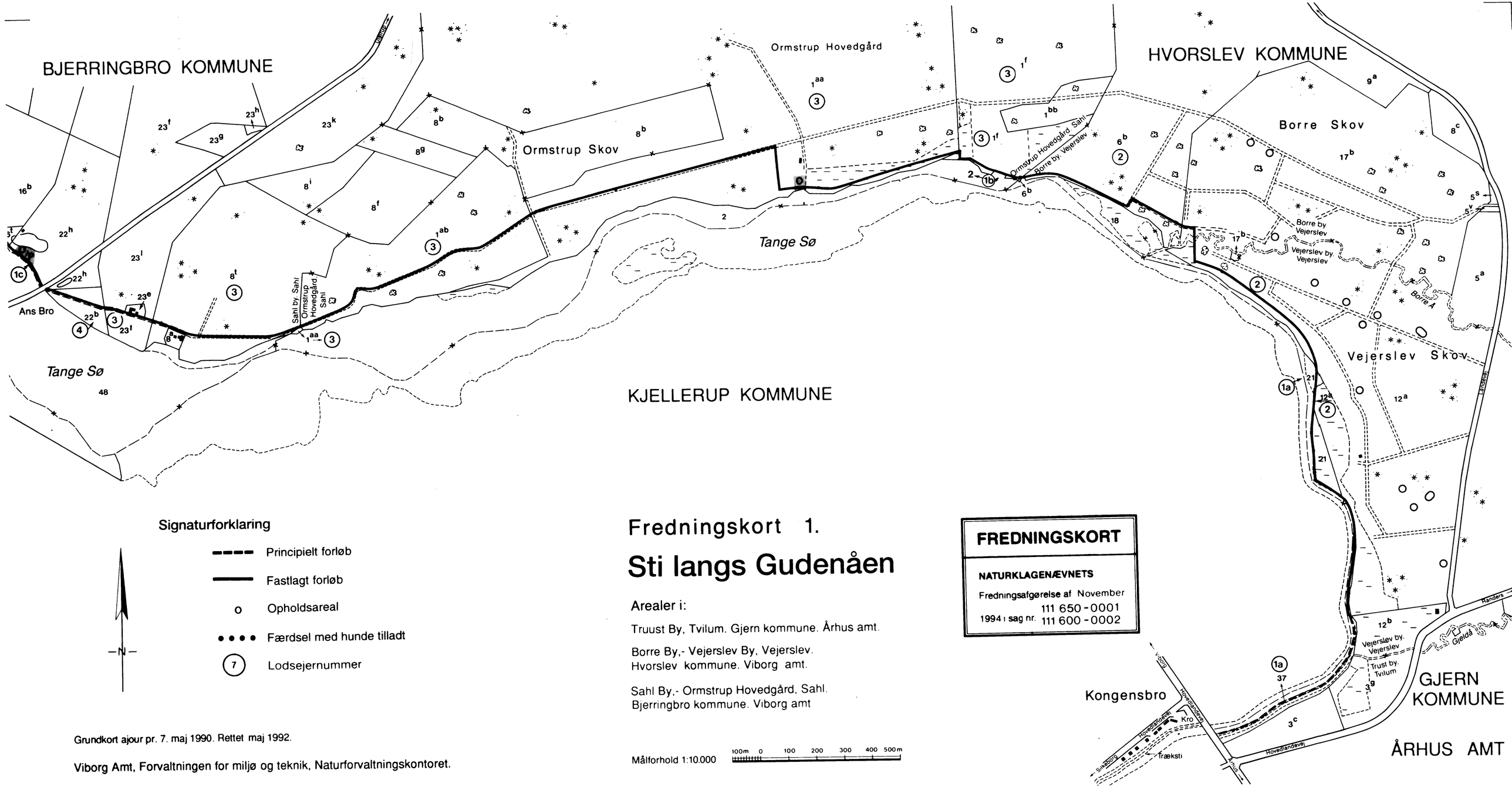
Opholdsareal

1:50000

UDARBEJDET AF SKOV- OG NATURSTYRELSEN
TIL INTERN BRUG VED MILJØMINISTERIET
MED GEODÆTISK INSTITUTS TILLADELSE (A 86)

Udarbejdet af Viborg amt, Århus amt og Naturklagenævnet nov. 1994

Signaturforklaring

- Principielt forløb
- Fastlagt forløb
- o Opholdsareal
- Færdsel med hunde tilladt
- (7) Lodsejernummer

N

Grundkort ajour pr. 7. maj 1990. Rettet maj 1992.

Viborg Amt, Forvaltningen for miljø og teknik, Naturforvaltningskontoret.

Fredningskort 1.

Sti langs Gudenåen

Arealer i:

Truust By, Tvilum. Gjern kommune. Århus amt.

Borre By,- Vejerslev By, Vejerslev.
Hvorslev kommune. Viborg amt.

Sahl By,- Ormstrup Hovedgård, Sahl.
Bjerringbro kommune. Viborg amt

Målforhold 1:10.000 100m 0 100 200 300 400 500m

FREDNINGSKORT

NATURKLAGENÆVNETS

Fredningsafgørelse af November 1994 i sag nr. 111 650-0001 111 600-0002

BJERRINGBRO KOMMUNE

FREDNINGSKORT

NATURKLAGENÆVNETS

Fredningsafgørelse af November 1994 i sag nr. 111 650-0001 / 111 600-0002

Mål 1:5000

-N-

Gudenåcentralen

Gudenå

Kanalen

TANGE

Gudenåcentralen

Tange Sø

Tange by, Højbjerg
Sahl by, Sahl

Skibelund by, Sahl
Sahl by, Sahl

Gudenå-
centralens
Plantage

Ans Bro

ANS

Hovedlandevej

Viborg

Århus

Gudenå

Signaturforklaring

- Principielt forløb
- Fastlagt forløb
- O/P Opholdsareal
- (7) Lodsejernummer

-N-

KJELLERUP KOMMUNE

Fredningskort 2.

Sti langs Gudenåen

Arealer i:

Sahl By, Skibelund By, Sahl. Tange By, Højbjerg.
Bjerringbro kommune. Viborg Amt.

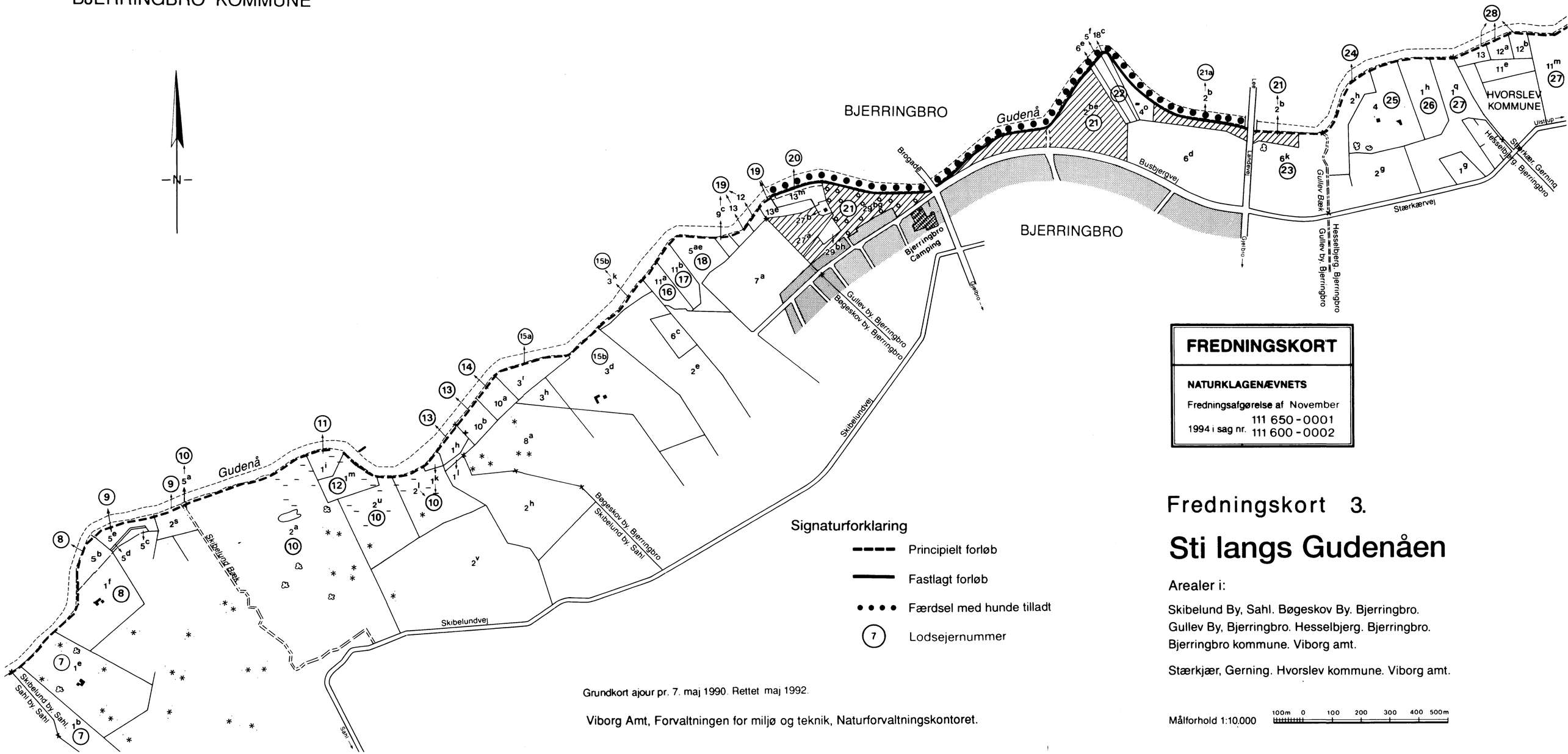
Målforhold 1:10.000

100m 0 100 200 300 400 500m

Grundkort ajour pr. 7. maj 1990. Rettet maj 1992.

Viborg Amt, Forvaltningen for miljø og teknik, Naturforvaltningskontoret.

BJERRINGBRO KOMMUNE

FREDNINGSKORT

NATURKLAGENÆVNETS

Fredningsafgørelse af November 111 650 - 0001

1994 i sag nr. 111 600 - 0002

Signaturforklaring

- Principielt forløb
- Fastlagt forløb
- Færdsel med hunde tilladt
- (7) Lodsejernummer

Grundkort ajour pr. 7. maj 1990. Rettet maj 1992.

Viborg Amt, Forvaltningen for miljø og teknik, Naturforvaltningskontoret.

Fredningskort 3.

Sti langs Gudenåen

Arealer i:

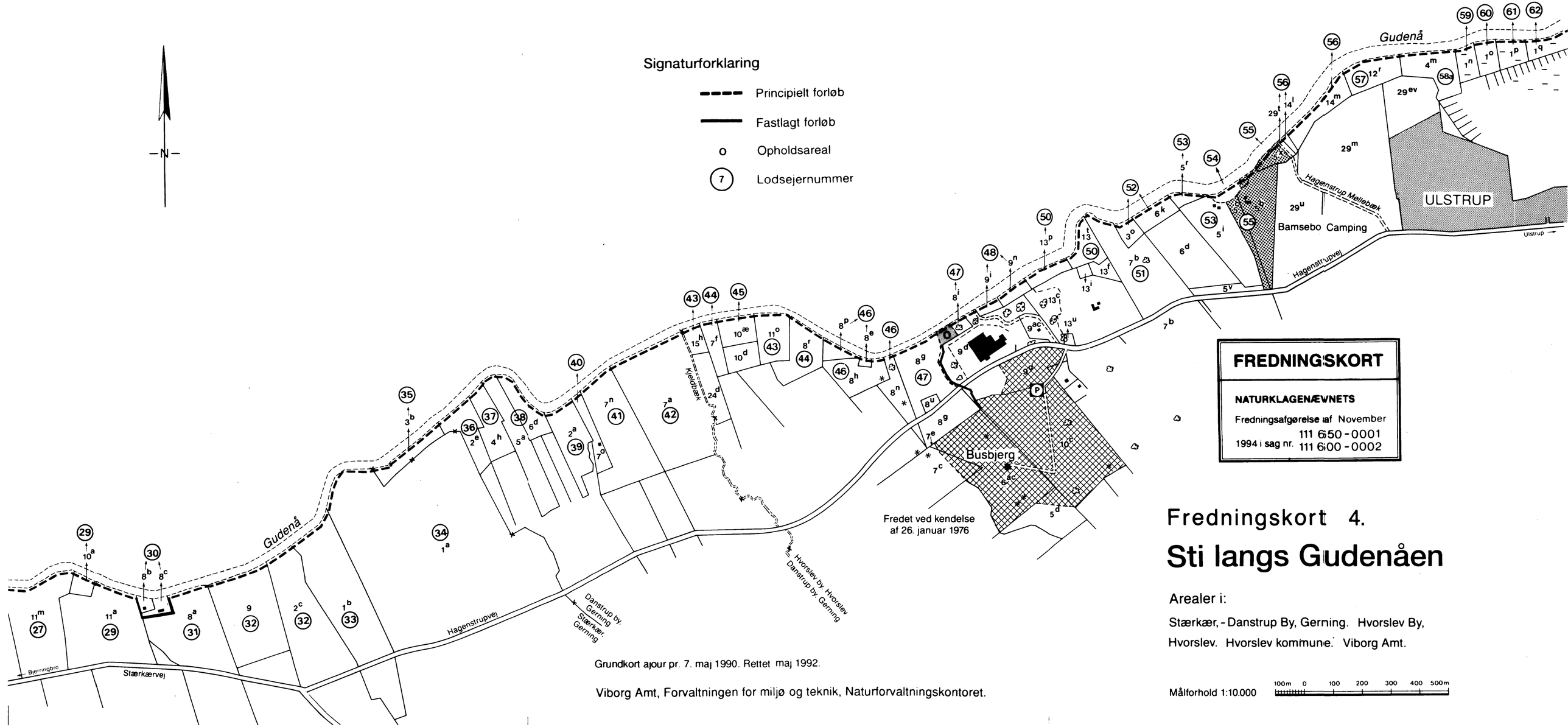
Skibelund By, Sahl. Bøgeskov By. Bjerringbro. Gullev By, Bjerringbro. Hesselbjerg. Bjerringbro. Bjerringbro kommune. Viborg amt.

Stærkjær, Gerning. Hvorslev kommune. Viborg amt.

Målforhold 1:10.000 100m 0 100 200 300 400 500m

BJERRINGBRO KOMMUNE

HVORSLEV KOMMUNE

Fredningskort 4.

Sti langs Gudenåen

Arealer i:

Stærkær, - Danstrup By, Gerning. Hvorslev By, Hvorslev. Hvorslev kommune. Viborg Amt.

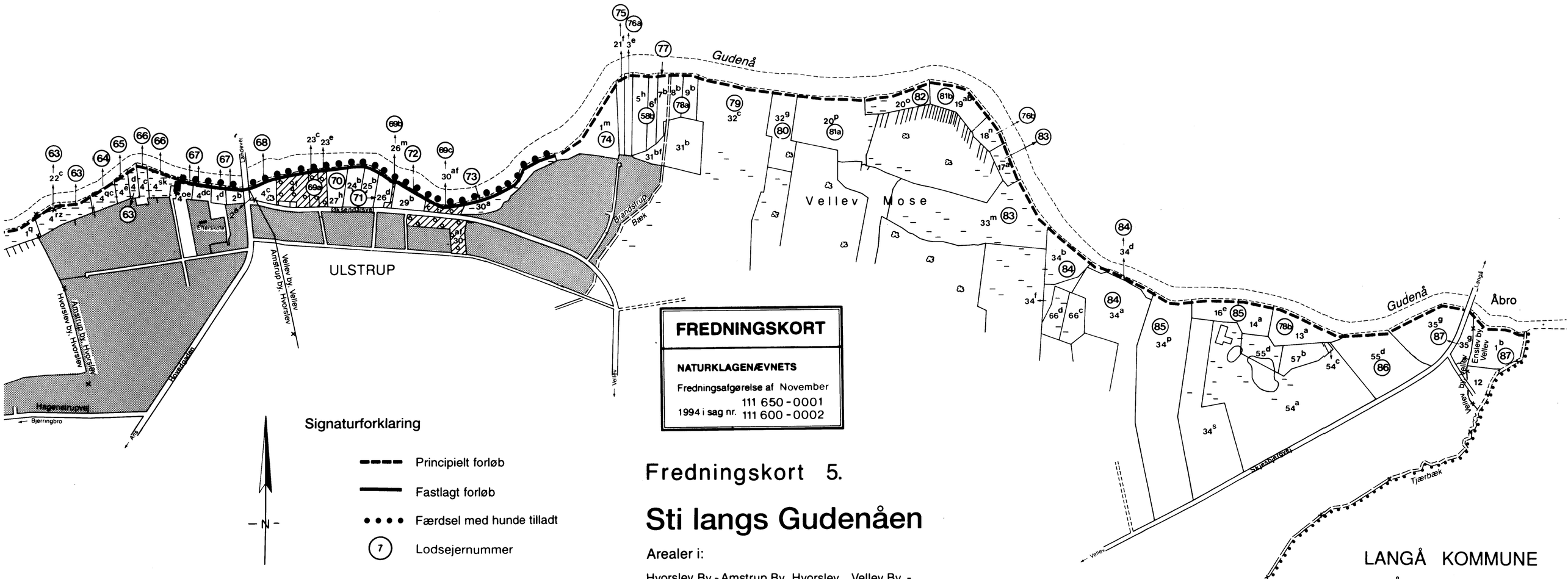
Grundkort ajour pr. 7. maj 1990. Rettet maj 1992.

Viborg Amt, Forvaltningen for miljø og teknik, Naturforvaltningskontoret.

Målforhold 1:10.000

100m 0 100 200 300 400 500m

HVORSLEV KOMMUNE

FREDNINGSKORT

NATURKLAGENÆVNETS

Fredningsafgørelse af November 1994 i sag nr. 111 650-0001 111 600-0002

Signaturforklaring

- Principielt forløb
- Fastlagt forløb
- Færdsel med hunde tilladt
- (7) Lodsejernummer

– N –

Fredningskort 5.

Sti langs Gudenåen

Arealer i:

Hvorslev By,- Amstrup By, Hvorslev. Vellev By, - Enslev By, Vellev. Hvorslev kommune. Viborg amt.

Målforhold 1:10.000 100m 0 100 200 300 400 500m

LANGÅ KOMMUNE
ÅRHUS AMT

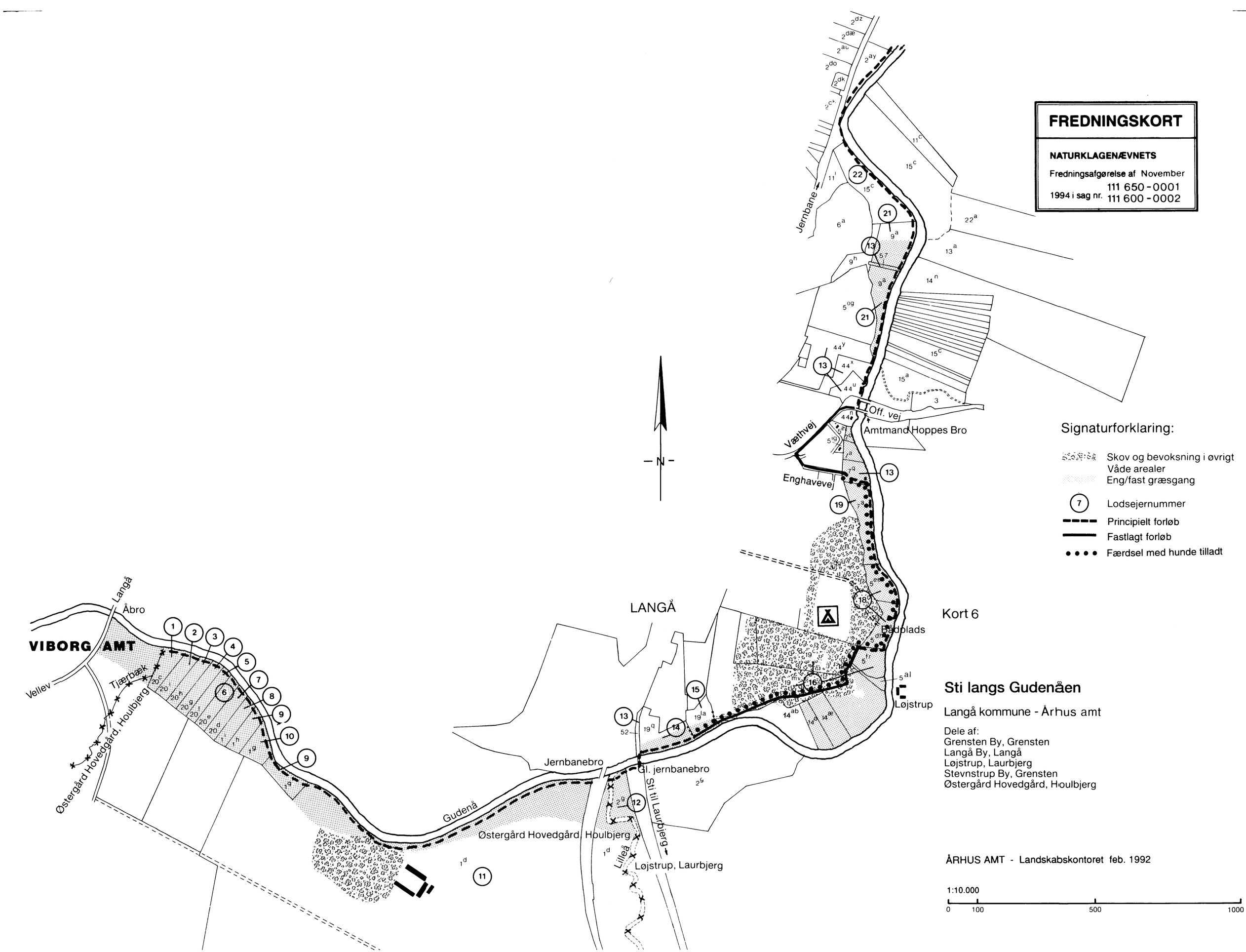
Grundkort ajour pr. 7. maj 1990. Rettet maj 1992.

Viborg Amt, Forvaltningen for miljø og teknik, Naturforvaltningskontoret.

FREDNINGSKORT

NATURKLAGENÆVNETS

Fredningsafgørelse af November 1994 i sag nr. 111 650-0001 / 111 600-0002

Signaturforklaring:

- Skov og bevoksning i øvrigt
- Våde arealer
- Eng/fast græsgang
- (7) Lodsejernummer
- Principielt forløb
- Fastlagt forløb
- Færdsel med hunde tilladt

Kort 6

Sti langs Gudenåen

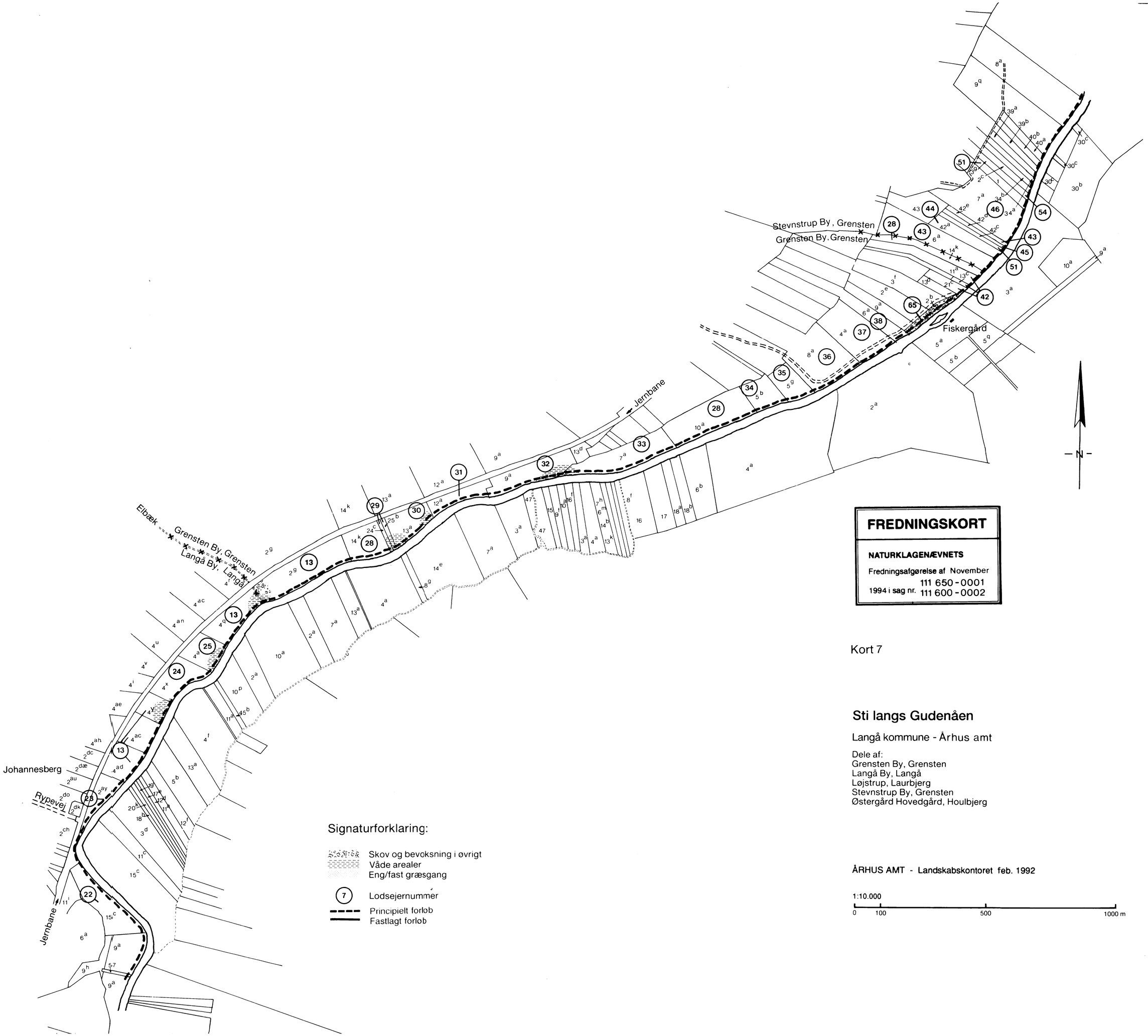
Langå kommune - Århus amt

Dele af:
Grensten By, Grensten
Langå By, Langå
Løjstrup, Laurbjerg
Stevnstrup By, Grensten
Østergård Hovedgård, Houlbjerg

ÅRHUS AMT - Landskabskontoret feb. 1992

1:10.000

0 100 500 1000 m

FREDNINGSKORT

NATURKLAGENÆVNETS

Fredningsafgørelse af November 1994 i sag nr. 111 650-0001 / 111 600-0002

Kort 7

Sti langs Gudenåen

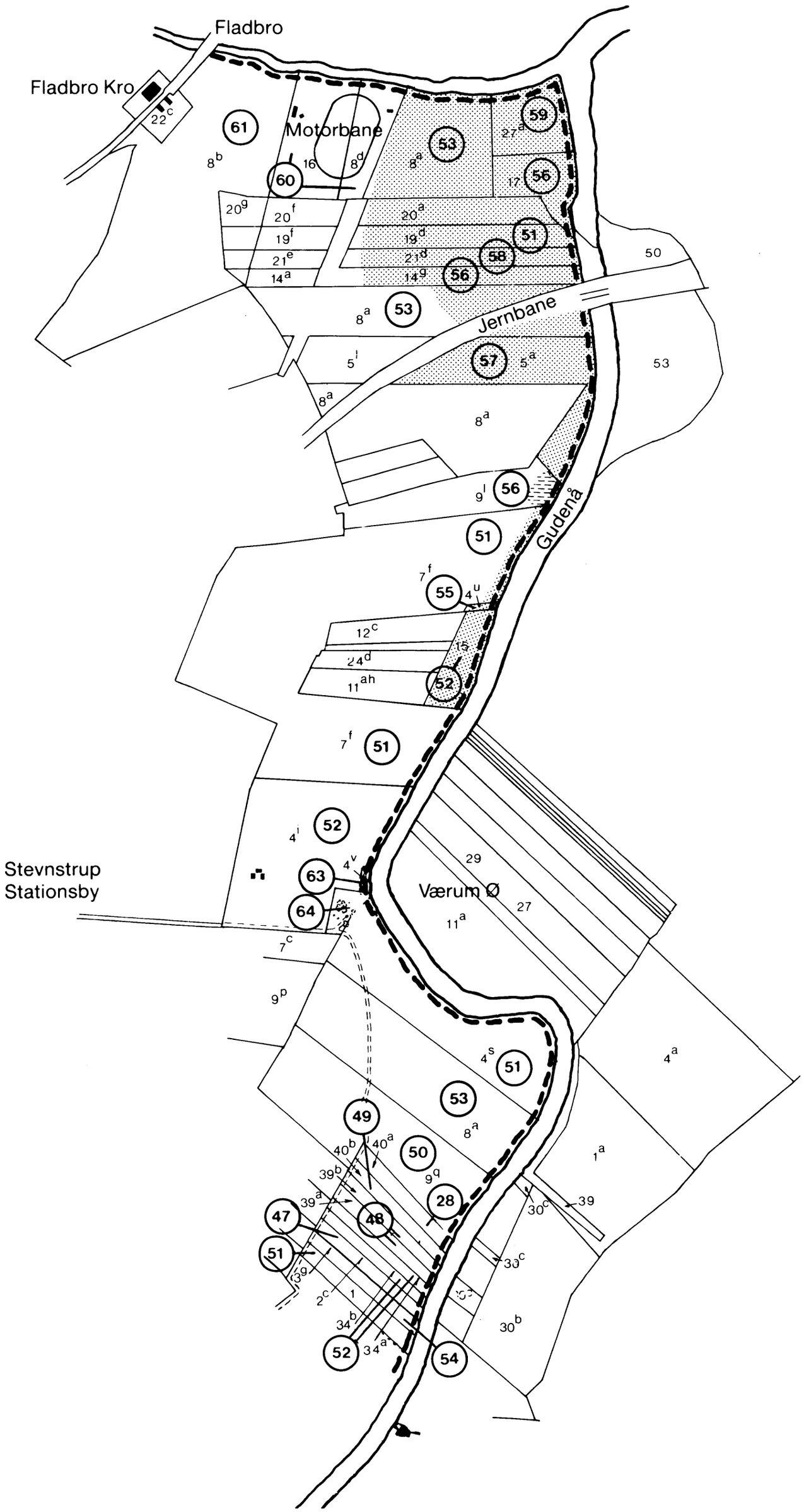
Langå kommune - Århus amt

Dele af:
Grensten By, Grensten
Langå By, Langå
Løjstrup, Laurbjerg
Stevnstrup By, Grensten
Østergård Hovedgård, Houlbjerg

ÅRHUS AMT - Landskabskontoret feb. 1992

1:10.000

0 100 500 1000 m

FREDNINGSKORT

NATURKLAGENÆVNETS

Fredningsafgørelse af November 1994 **i sag nr.** 111 650-0001 111 600-0002

Signaturforklaring:

- Skov og bevoksning i øvrigt
- Våde arealer
- Eng/fast græsgang
- (7) Lodsejernummer
- Principielt forløb
- Fastlagt forløb

Kort 8

Sti langs Gudenåen

Langå kommune - Århus amt

Dele af:
Grensten By, Grensten
Langå By, Langå
Løjstrup, Laurbjerg
Stevnstrup By, Grensten
Østergård Hovedgård, Houlbjerg

ÅRHUS AMT - Landskabskontoret feb. 1992

1:10.000

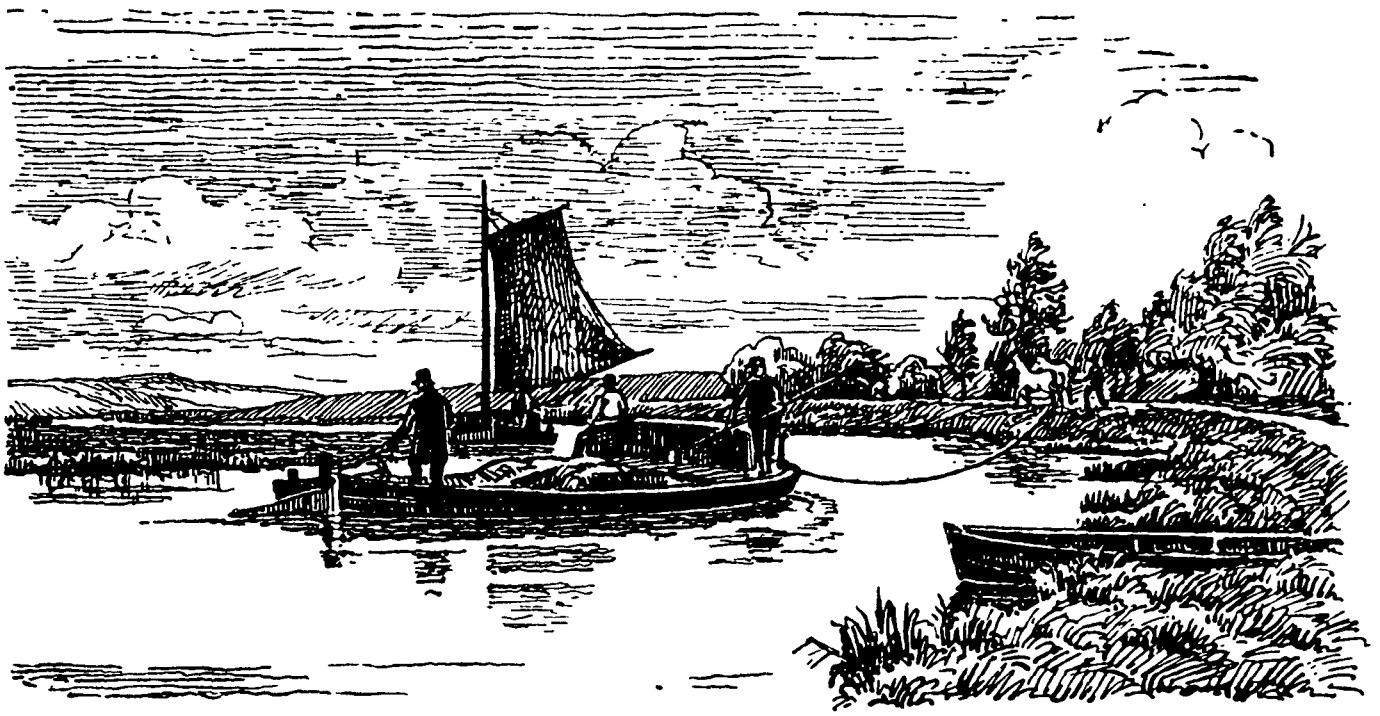
0 100 500 1000 m

FREDNINGSNÆVNET>

REG. NR. 7837.00

SN 1211/0-0012

FREDNINGSAFGØRELSE OG ERSTATNINGSAFGØRELSE

TRÆKSTIEN LANGS GUDENÅEN

LANGÅ KOMMUNE

FREDNINGSNÆVNET FOR ÅRHUS AMT'S SYDLIGE FREDNINGSKREDS - APRIL 1992

K E N D E L S E

afsagt den 1. april 1992

af Fredningsnævnet for Århus Amts sydlige Fredningskreds

om

fredning af Trækstien langs Gudenåen i

Langå kommune.

I. Indledning.

Ved skrivelse modtaget den 21. september 1987 har Århus Amtskommune og Skov- og Naturstyrelsen i medfør af naturfredningslovens § 13 anmodet om, at der rejses fredningssag til gennemførelse af Trækstien langs Gudenåen i Langå kommune.

Baggrunden for sagens rejsning angives at være et ønske om at genetablere de gamle trækstier (pramstier) som offentlige stier langs Gudenåen fra Silkeborg til Randers. En sådan sti vil dels i sammenhæng med øvrige overordnede stisystemer (Hærvejen, Horsens-Bryrup-Laurbjerg-Langåbanen) og dels i forbindelse med fredninger omkring Gudenåen få stor rekreativ betydning, ikke mindst på grund af stiens historie.

Allerede i 1807 blev åen sat i stand med henblik på sejllads. I den forbindelse blev der udlagt en træksti langs åen fra Silkeborg til Bjerringbro. Denne træksti var kun en strimmel på 1 1/2 alens bredde (ca. 1 m) udlagt i terrænet til vej for hestene, som trak prammene. Den fulgte højre åbred fra Silkeborg til Kongensbro. Herfra til Ormstrup Hovedgårds vestre skel lå stien på den venstre bred og fra Ormstrup skel til Bjerringbro atter på den højre bred.

Fortsættelsen af trækstien på strækningen fra Bjerringbro til Randers antages at have hvilet på en færdselsret stiftet ved alderstidshævd. Stien menes at have fulgt den højre bred fra Bjerringbro til Langå, og fra Langå til i nærheden af Hornbæk ved Randers den venstre bred.

Det må dog antages, at muligheden for at håndhæve en eller anden ret til færdsel på trækstien ikke længere er til stede, idet forudsætningen for at udøve færdselsretten - nemlig pramdragerdriften - har været bortfaldet i over en menneskealder.

I årene 1851-1857 blev der anlagt en egentlig trækvej på strækningen fra Silkeborg til Tange med hjemmel i bl.a. den dagældende vejlovgivning. Denne strækning blev i modsætning til etablering af trækstien anlagt ved ekspropriation. Der blev således bl.a. udbetalt 42.000 kr. i erstatning til arealerhvervelse.

I årene 1869-1871 blev fortsættelsen fra Tange til Bjerringbro anlagt. Dette skete ligeledes ved ekspropriation efter den dagældende vejlovgivning, idet man dog i modsætning til strækningen fra Silkeborg til Tange i mellemtiden havde fået en direkte hjemmel i § 9 i lov af 30. januar 1861 angående farten på Gudenåen mellem Silkeborg og Randers:
"§ 9. Med hensyn til afståelsen af grunde, afgivelse af materialer og anden beskadigelse, som foranlediges ved de arbejder, der foretages ved åen, forholdes efter de almindelige om kanalanlæg og vejarbejder gældende regler."

Trækvejen blev fra vejdæmningen over Silkeborg Langså til Kongensbro anlagt på den venstre bred og fra Kongensbro til Tange på den højre bred. Fra Tange til Bjerringbro blev fortsættelsen ligeledes anlagt på den højre bred.

Vejbanen blev udlagt i en bredde af 9 fod (ca. 2,8 m), og den samlede bredde af vejarealet iberegnet vejbane, skråninger, grøfter og vejalen var 20 fod (ca. 7 m).

I takt med jernbanedriftens opsving faldt betydningen af pramdragerfarten på Gudenåen.

Tanker om en ændret anvendelse af åen resulterede i, at man i 1918 vedtog lov af 20. marts 1918 om udnyttelse af vandkraften i Gudenåen, som bl.a. bemyndigede ministeren for offentlige arbejder til at meddele koncession på udnyttelse af vandkraften ved anlæg af et elektricitetsværk ved Tange.

I de efterfølgende år drøftedes stadig forholdet til trækvejen.

I skrivelse af 24. juni 1922 til Gudenåkommissionen fremgår således, at i alt 4 pramejere, 2 bådejere og 1 pramfører krævede trækvejen opretholdt, idet de anførte, "at vel har pramfarten i de sidste 8 år arbejdet under uheldige kår og er nu næsten helt indstillet, men da ingen ved, hvad fremtiden kan bringe, frarådes det indstændigt ikke at opgive den strimmel jord, hvorpå trækstien ligger, men tværtimod bevare den, om ikke for pramfartens skyld så alene for befolkningen som gang og cykelsti."

Århus Amtskommunes udvalg for Teknik og Miljø har på baggrund af udtalelser fra kommuner og pumpelag i 1985 opgjort de eksisterende forhold således:
Silkeborg-Kongensbro: Trækstien er i sin helhed sikret ved en udmatrikulering af stiarealerne langs åens vestbred.

Kongensbro-Gjelå (ca. 500 m i Gjern kommune): Efter besigtigelse og drøftelser med kommunens tekniske forvaltning er det konstateret, at den gamle træksti endnu er beliggende langs åens østbred og efter tingbogen tilhører Gudenåcentralen. Strækningen vil blive søgt fredet gennem en parallelt løbende fredningssag.

Gjelå-Tange-Bjerringbro-Åbro: beliggende i Viborg amtskommune, der søger trækstien sikret med en hermed parallelt løbende fredningssag.

Åbro-Nørreåen (Fladbro): En ca. 14,2 km lang strækning der sikres ved fredning gennem Langå kommune (nærværende fredningssag).

Fladbro-Randers: Randers kommune v/stadsgartneren har igennem nogen tid arbejdet med en 1,8 km gangsti langs Gudenåens nordside fra "Gudenåparken" i Randers til de rekreative arealer ved Fladbro. I august 1984 fremsendtes et projekt til amtsvandvæsenet om anvendelse af landvindingslagets diger til formålet. Såvel amtsvandvæsenet som amtsfredningskontoret har accepteret planerne, hvorefter kommunen og landvindingslaget nu har forhandlet sig frem til en aftale. Herefter overtager kommunen vedligeholdelsen af diget mod, at der kan etableres en 1,5 m bred grussti på digekronen.

Formålet med fredningssagen er at genskabe en ret for offentligheden til at færdes langs Gudenåen i Langå kommune.

II. Fredningsnævnets behandling af sagen.

Bekendtgørelse om sagens rejsning for Fredningsnævnet har været bekendtgjort i Statstidende, Århus Stiftstidende, Amtsavisen Randers og Gudenå Avis. Samtidig har lodsejerne fået tilsendt skriftlig fredningspåstand og er blevet gjort bekendt med bestemmelserne i naturfredningslovens § 16, stk. 1, og § 66 samt indbudt til et møde i henhold til naturfredningslovens § 17.

Dette møde, til hvilket også sagsrejserne og offentlige myndigheder var indkaldt, blev afholdt den 29. oktober 1987.

Nævnet har efterfølgende foretaget flere besigtigelser af arealet, hvorpå stien skal placeres, og har holdt møder med flere af lodsejerne.

III. Fredningsnævnets beslutninger.

Der er i Fredningsnævnet enighed om, at væsentlige historiske kulturhistoriske interesser begrunder, at der gennem en fredni foretages en genskabning af den gamle træksti langs Gudenåen s offentlig rekreativ sti. Fredningsnævnet har ment at burde imødekomme nogle forslag om en ændret linjeføring af stien, navnlig således at den i forhold til fredningsforslaget får e andet forløb ved Langå Egeskov, Amtmand Hoppes Bro og skovbevoksningen over for "Fiskergård".
Fredningsnævnet fastlægger følgende beliggenhed af stien, idet der samtidig henvises til det medfølgende fredningskort:
Kommunevejen Åbro-Vellev's krydsning med Gudenåen er beliggende ca. 250 m vest for Tjærebækken, som er grænsen mellem Viborg o Århus amter. Stien placeres her langs åens sydside over faste græsningsarealer. Stien passerer i 30-40 meters afstand fra Østergårds bygninger og haveanlæg. Stadig langs åens sydside over faste græsgange frem til jernbanebroen over Gudenåen, hvo stien løber parallelt med åen under banen. Umiddelbart efter krydses Lilleåen på en smal gangbro lige før sammenløbet af de to åer. Kort herefter forceres (evt. via trapper) den gamle jernbanedæmning, hvor stien krydser over åen ad den eksisteren sti (Langå-Laurbjerg) på den gamle jernbanebro. Stien føres herfra videre mod øst og nord ad åens nord- og vestside helt frem til Fladbro.

Respektive 200 og 300 m øst for jernbanen passeres to grøfter, inden man kommer ind i den smukke Langå Egeskov, hvor stien løber langs skovbrynet til "Lystbådehavnen" i Langå ud for campingpladsen. Stien fortsætter videre mod nord over faste græsningsenge til Amtmand Hoppes Bro. Før broen drejer stien d vinkelret væk fra åen over matr. nr. 7 q Langå by, Langå, og følger Enghavevej-Væthvej (amtsvejen) til anlægget ved Amtman Hoppes Bro, således at Amtsvejen krydses under den nye bro. Herfra følger stien igen åen videre mod nord. De første 1-200 r

følges en trampesti gennem krat over et sidetilløb fra renseanlægget.

Før åen igen drejer ud til tangering med jernbanen, forløber stien langs opdyrkede arealer.

På stiens videre forløb mod nord placeres den på udyrkede arealer, eller på kanten af dyrkede arealer.

Over for "Fiskergård" ("Laksegården") føres stien gennem den eksisterende tætte bevoksning. Ud for Stevnstrup findes en "fælles læggeplads" med småbåde fortøjret, og hvorfra der er vejforbindelse til Stevnstrup by. Stien fortsætter mod nord over en del våde arealer omkring jernbanen, som stien går under ad en banket parallelt med åen.

Ved Gudenåens sammenløb med Nørreåen drejer stien vinkelret mod vest og forløber ad et kørespor langs Nørreåens sydside for at slutte ved landevejen ved Fladbro Kro.

Umiddelbart nord for kroen, over Nørreåen, vil der være kontakt med den af Randers kommune planlagte/etablerede sti ad digerne langs nordsiden af Gudenåen ind til Randers by.

Endvidere fastlægger Fredningsnævnet følgende fredningsbestemmelser.

1. Formål.

Fredningens formål er at genskabe den gamle træksti langs Gudenåen som offentlig rekreativ sti.

Der kan, når lodsejerne tilbyder det, udlægges mindre opholdsarealer langs stien efter Fredningsnævnets nærmere afgørelse.

2. Forløb og bredde.

Stien skal have et forløb som vist på vedlagte kortbilag og i overensstemmelse med de i pkt. 3 anførte principper. Såfremt der på anlægstidspunktet ikke kan opnås enighed mellem lodsejere og anlægsmyndigheden om stiens placering i marken, fastlægges placeringen af Fredningsnævnet.

Stiens placering gennem skovstrækningen nordvest for "Fiskergård" fastlægges efter forhandling med Fussingø Skovdistrikt.

Stien skal udlægges i indtil 3 meters bredde og anlægges i indtil 2 meters bredde.

På ikke faste græsgange skal stien ligge på det udyrkede areal eller på grænsen mellem dyrkede og udyrkede arealer. Stien ska i øvrigt anlægges så tæt på åen som praktisk muligt.

3. Forløb ved Langå Egeskov.

På engarealet vest for Løjstrup Hovedgård forlægges stien fra åbredden og løber i stedet gennem den sydøstlige del af den gamle egeskov. Langs stien skal egeskoven i et 30 meter brec bælte bevares urørt, således at kun døde træer må fjernes. Nævnet forudsætter i den forbindelse, at arealerne mellem åer og egeskoven, hvoraf hovedparten er omfattet af åbeskyttelseslinie, opretholdes i deres nuværende tilstand.

4. Udførelse.

Stien skal såvidt muligt tilpasses de naturlige forhold. Hvor stien følger eksisterende vejstrækninger, beholder disse, hvor ikke ganske særlige forhold gør sig gældende, deres naturlige tracé og udlægningsbredde, således som de til enhver tid fremtræder i marken.

Stien skal som udgangspunkt ikke frahegnes de tilgrænsende ejendomme.

Hvor det af hensyn til den offentlige færdsel skønnes påkrævet har amtsrådet dog ret til at opsætte hegn langs stien efter drøftelse med ejeren.

Såfremt denne frahegning bevirker, at lodsejerne mister en ellers lovlig vandingsret, er amtsrådet forpligtet til at fremskaffe en alternativ vandingsmulighed, f.eks. ved opsætnir af mulepumpe.

Såfremt lodsejerne kræver det, er amtsrådet forpligtet til a' frahegne stien med 2 glatte tråde, når den forløber langs dyrkede arealer eller langs en dyrkningsgrænse/pløjegrænse.

De for den øgede færdsel nødvendige anlægsarbejder udføres af amtsrådet uden udgift for ejerne.

Afretning, evt. grusbelægning, etablering af broer, spange og hegn, kreaturpassager, hegnsgennemgange og lignende indretninger og anlæg, der har såvel jordbrugs- som færdselsmæssig betydning, udføres efter forudgående drøftelse med den enkelte lodsejer. Såfremt kommunen efter Fredningsnævnets nærmere godkendelse skulle ønske en anden og mere udgiftskrævende udførelse på en delstrækning end forudsat af amtsrådet, pålægges kommunen at udrede meromkostningerne.

5. Færdsels- og opholdsrettens omfang.

Færdsel på de udlagte stiforbindelser er med nedennævnte undtagelse kun tilladt til fods.

Efter nærmere godkendelse af Fredningsnævnet kan cyklende færdsel tillades på delstrækninger.

Hvor det under hensyn til stiens beskaffenhed, passage af hegn og vandløb m.m. er muligt, er det desuden tilladt at trække cykler og barnevogne.

Ridning og anden færdsel med heste er ikke tilladt.
Færdsel og ophold må kun finde sted fra kl. 7 til solnedgang, i månederne november, december, januar og februar dog kun fra solopgang til solnedgang.

Der må ikke gøres ophold inden for 50 meter fra beboelsesbygninger.

Det er ikke tilladt at medtage hunde. Dog kan hunde, der føres i snor, medtages på strækningen mellem Den gamle Jernbanebro og Amtmand Hoppes Bro.

Organiserede marcher med mere end 50 personer må kun foregå på Trækstien i perioden 15. juni - 15. september, medmindre Fredningsnævnet bestemmer andet.

Færdsel og ophold sker på eget ansvar.

6. Lodsejernes råden over stiarealet.

På delstrækninger som ikke er frahegnet, har lodsejerne ret til græsning på stiarealet i sammenhæng med bagvedliggende græsarealer.

Hvor det i øvrigt er foreneligt med den offentlige færdsel, har lodsejerne ret til oplægning af både m.m.. Både må dog ikke oplægges på befæstede stiarealer.

7. Vedligeholdelse.
Amtsrådet forpligter sig til, uden udgift for ejerne, at vedligeholde stierne og de dertil knyttede anlæg, hvor dette skønnes nødvendigt for den offentlige færdsel.

Amtsrådet har ret til den dertil fornødne færdsel på stierne.
Amtsrådet vedligeholder gangbroen over Lilleåen.

Amtsrådet foretager en renholdelse af stien og dennes nærmeste omgivelser, for så vidt angår genstande, der er bortkastet af dem, der udnytter færdselsretten.
Den løbende vedligeholdelse af delstrækninger kan efter forudgående aftale overdrages til ejeren eller den berørte kommune.

Lodsejerne kan kun kræve eksisterende veje istandset i det omfang, hvor skader kan henføres til den offentlige benyttelse af vejene.

8. Afmærkning m.m.
Amtsrådet er berettiget til at foranstalte en vejledende afmærkning af de på kortet viste strækninger samt opsætte publikumsinformation.

Amtsrådet er forpligtet til i nødvendigt omfang at opsætte ordensreglementer for offentlighedens færdsel, herunder at træffe bestemmelse om lukning af særlige dele af stien under højvandsperioder samt lukning af stien ved Nørreåen i forbindelse med afholdelse af motorløb på Fladbrobanen.

9. Tilsyn.
De myndigheder og personer, der til enhver tid er tillagt bemyndigelse fra amtsrådet, har i forbindelse med anlægs-, tilsyns- og vedligeholdelsesarbejder ret til efter behov at

færdes på strækningen.

10. Dispensationer.

Fredningsnævnet kan dispensere fra bestemmelserne i pkt. 2-8 efter reglerne i naturfredningslovens § 34, hvis det ansøgte ikke vil komme i strid med fredningens formål.

IV Konklusion:

Fredningen omfatter herefter følgende ejendomme:

1.	matr. nr.	20	c	Østergård Hovedgård, Houlbjerg,
2.	matr. nr.	20	i	-
3.	-	20	h	-
4.	-	20	g	-
5.	-	20	f	-
6.	-	20	e	-
7.	-	20	d	-
8.	-	1	i	-
9.	-	1	h	-
		1	q	-
10.	-	1	g	-
11.	-	1	d	-
12.	-	2	g	Løgstrup by, Laurbjerg,
13.	-	44	u	Langå by, Langå,
		44	x	-
		44	y	-
		52		-
		7	q	-
		57		-
		4	y	-
		4	q	-
		4	ad	-
		4	ac	-
		2	g	Grensten by, Grensten,
		14	k	- (sydlige lod)
14.	-	19	q	Langå by, Langå,
15.	-	19	la	-
16.	-	19	c	Langå by, Langå,
		19	mv	-
		5	fr	-
18.	-	5	dh	-
		5	ee	-
19.	-	7	a	-

21.-	9	a	-	
22.-	15	c	-	
23.-	2	ay	-	
24.-	4	x	-	
25.-	4	a	-	
28.-	10	a	Grensten by, Grensten.	
	14	k	- (nordlige lod)	
	40	a	Stevnstrup by, Grensten.	
29.-	24	c	Grensten by, Grensten.	
	25	b	-	
30.-	13	a	-	
31.-	12	a	-	
32.-	9	a	- (sydlige lod)	
33.-	7	a	-	
34.-	5	h	-	
35.-	5	g	-	
36.-	8	a	-	
37.-	4	a	-	
38.-	6	a	-	
42.-	21	c	-	
	13	c	-	
	11	a	-	
43.-	6	a	Stevnstrup by, Grensten.	
	42	e	-	
44.-	42	a	-	
45.-	42	d	-	
46.-	7	a	-	
47.-	2	c	-	
48.-	39	a	-	
	39	b	-	
49.-	40	b	-	
50.-	9	q	-	
51.-	1		-	
	4	s	-	
	7	f	-	
	19	d	-	
52.-	34	a	-	
	34	b	-	
	4	i	-	
	15		-	
53.-	8	a	-	
54.-	3	g	-	

55.-	4	u	-
56.-	9	l	-
	14	g	-
	17		-
57.-	5	a	-
58.-	21	d	-
59.-	27	a	-
60.-	8	d	-
	16		-
61.-	8	b	Stevnstrup by, Grensten.
65.-	2	b	Grensten by, Grensten.

Kendelsen tinglyses på de anførte ejendomme med prioritet forud for al pantegæld.

Denne afgørelse kan i medfør af naturfredningslovens § 26 inden for 4 uger påklages til Overfredningsnævnet, Slotsmarken 15, 2970 Hørsholm, af:

Ejere og brugere af de af fredningen omfattede ejendomme, samt af offentlige myndigheder, foreninger, enkeltpersoner eller andre, der under sagen har givet møde for Fredningsnævnet eller har fremsat ønske om at blive underrettet om sagens afgørelse.

Viggo Thing Jørgen Jensen Anni Møller

REG. NR. 7837.00

E R S T A T N I N G S K E N D E L S E

til

kendelse af 1. april 1992

om fredning af trækstien langs Gudenåen

i Langå kommune.

Under den ved kendelse af dags dato afgjorte sag om fredning af Trækstien langs Gudenåen i Langå kommune har Landskontoret for Landboret for lodsejerne løbenumrene 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 19, 21, 22, 24, 25, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58 og 59 fremsat erstatningskrav. I landskontorets skrivelse af 13. marts 1991 hedder det blandt andet:

"**Erstatningskrav:**
For etablering af stien over vedvarende græsningsarealer (eng/-fast græsgang) og agerjorder samt i skove påstås 25 kr. lb. m.

For etablering af stien på en udyrket bræmme langs åen påstås ligeledes 25 kr. pr. lb. m.

For etablering af stien på våde arealer påstås 15 kr. pr. lb. m.

Minimumserstatning pr. lodsejer kr. 1000.

Begrundelse:
Erstatningskravet er fastsat til et beløb pr. lb. m i overensstemmelse med sædvanlig praksis. Det må vurderes, at etablering af stien langs åen medfører særlige problemer og ulemper for de berørte ejendomme, hvilket vil medføre en forringelse af ejendommenes handelsværdi.
Lodderne langs Gudenåen er en særlig attraktion og indebærer en herlighedsværdi for de berørte ejendomme i form af arealernes generelle rekreative værdi, samt muligheden for fiskeri i Gudenåen og jagt.

Lodsejerne bevarer ganske vist ejendomsretten til arealerne og herunder jagt- og fiskeretten, men udnyttelsen heraf skal foregå under respekt af den offentlige adgang, hvilket vil reducere arealernes herlighedsværdi.

Den landbrugsmæssige udnyttelse berøres på forskellig måde.

Stien lægger beslag på et op til 3 meter bredt bælte. For dyrkede arealer medfører det reelt en inddragelse af den landbrugsmæssige dispositionsret eller dyrkningsret.

For de vedvarende græsningsenge vil konsekvensen være den samme i det omfang, at stien frahegnes. hvis stien ikke frahegnes, bliver afgrødetabet mindre, men ulemperne kan til gengæld blive større.

Foruden de direkte afgrødetab vil der være ulemper og omkostninger i form af forøget behov for tilsyn og udgifter til vedligeholdelse af hegn og vandingsanlæg.

Det forøgede behov for tilsyn begrundes med, at det ikke kan påregnes, at alle overholder ordensreglementet. Den afsides beliggenhed på en del af strækningen, vil forstærke behovet for tilsyn.

Et hyppigt tilsyn er især nødvendigt på arealer med kreaturer. Der kan let opstå uro i flokken, bl.a. med risiko for at nogle dyr bryder ud af indhegningen. Der kan henkastes affald, f.eks. glasskår og dåser, der kan være til fare for dyrene. Der er endeligt et særligt behov for tilsyn med indhegningen.

For agerjorder er der ligeledes behov for tilsyn for at begrænse problemer med affald og ødelagte afgrøder.

Det kan ikke påregnes, at amtets eller politiets tilsyn og amtets renholdelse helt kan afhjælpe ovennævnte problemer.

Lodsejerne vil i almindelighed have svært ved at gøre et erstatningskrav gældende. Derfor må det tilgodeses, at lodsejeren har et øget tilsynsbehov, specielt for græsningsarealer, for at begrænse sine tab. Et tilsyn er for langt de fleste ejendomme tidskrævende på grund af afstanden fra ejendommens bygninger til lodderne nær Gudenåen.

Der må endvidere forudses ekstra omkostninger til etablering af hegn og vandingsmulighed i de tilfælde, hvor disse anlæg ikke kan kræves etableret af amtet.

Desuden medfører disse anlæg forøgede vedligeholdelsesudgifter."

Fredningsnævnets bemærkninger:

Fredningsnævnet finder, at det ved erstatningsfastsættelsen som

udgangspunkt må tages i betragtning, at det forventede omfang af ulemperne må antages at være begrænset.

I store perioder af året vil det således være umuligt at færdes på stien som følge af oversvømmelser.

Da stien vil blive anlagt så tæt ved åbredden som muligt, finder Fredningsnævnet, at der bør udmåles en erstatning på 13 kr. pr. løbende meter sti uanset arealets karakter. Nævnet har i den forbindelse taget hensyn til bestemmelsen i lov nr. 9 af 3. januar 1992 § 100, nr. 2. Der fastsættes dog en mindsteerstatning på 500 kr. pr. lodsejer.

Nævnet har fundet, at der ikke bør tilkendes løbenr. 13, Langå kommune, løbenr. 18, Borger & Håndværkerforeningen, løbenr. 23, Langå Sportsfiskerforening, løbenr. 61, Randers kommune, løbenr. 63 og 64, der er et fællesbadeareal og et umatrikuleret areal, samt løbenr. 65, Fussingø Skovdistrikt, nogen erstatning. Løbenumrene 17, 20, 39, 40, 41 og 62 er ikke omfattet af fredningen i dens endelige udformning. Løbenr. 26 og 27 er under sagens behandling inddraget under løbenr. 13.

For de enkelte lodsejere afgøres erstatningsspørgsmålet herefter således, idet Nævnet har lagt den af Århus Amt foretagne opmåling af stilængderne til grund for beregningen:

Løbenr. 1: Laurits Laursen

Matr nr.: 20 c Østergård Hovedgård, Houlbjerg,

Stilængde: 70 meter.

Erstatningsberegning:

70 x 13 kr. = 910 kr.

Løbenr. 2: Johannes Hestbæk Bjerregaard

Matr. nr.: 20 i Østergård Hovedgård, Houlbjerg,

Stilængde: 50 meter.

Erstatningsberegning:

50 x 13 kr. = 650 kr.

Løbenr. 3: Peder M.S. Pedersen

Matr. nr.: 20 h Østergård Hovedgård, Houlbjerg,

Stilængde: 45 meter.

Erstatningsberegning:

45 x 13 kr. = 585 kr.

Løbenr. 4: Betty Johanne Madsen

Matr. nr.: 20 g Østergård Hovedgård, Houlbjerg,

Stilængde: 45 meter.

Erstatningsberegning:

45 x 13 kr. = 585 kr.

Løbenr. 5: Tage Pedersen

Matr. nr.: 20 f Østergård Hovedgård, Houlbjerg,

Stilængde: 40 meter.

Erstatningsberegning:

40 x 13 kr. = 520 kr.

Løbenr. 6: Egon Jacobsen

Matr. nr.: 20 e Østergård Hovedgård, Houlbjerg,

Stilængde: 45 meter.

Erstatningsberegning:

45 x 13 kr. = 585 kr.

Løbenr. 7: Valdemar Kappel

Matr. nr.: 20 d Østergård Hovedgård, Houlbjerg,

Stilængde: 45 meter.

Erstatningsberegning:

45 x 13 kr. = 585 kr.

Løbenr. 8: Henning Anton Mikkelsen

Matr. nr.: 1 i Østergård Hovedgård, Houlbjerg,

Stilængde: 45 meter.

Erstatningsberegning:

45 x 13 kr. = 585 kr.

Løbenr. 9: Frey Lindholm-Andersen

Matr. nr.: 1 h og 1 q Østergård Hovedgård, Houlbjerg,

Stilængde: 225 meter.

Erstatningsberegning:

225 x 13 kr. = 2.925 kr.

Løbenr. 10: Gert August Erik Jensen

Matr. nr.: 1 g Østergård Hovedgård, Houlbjerg,

Stilængde: 110 meter.

Erstatningsberegning:

110 x 13 kr. = 1.430 kr.

Løbenr. 11: Peder Lindbøg

Matr. nr.: 1 d Østergård Hovedgård, Houlbjerg,

Stilængde: 1150 meter

Landskontoret for Landboret har i skrivelse af 13. marts 1991 på ejerens vegne fremsat krav om, at erstatningen fastsættes til et betydeligt beløb under hensyn til ejendommens karakter og de særlige gener, som fredningen vil indebære for ejendommen med heraf følgende nedgang i handelsværdi.

Østergård er på 325 tdr. land og en af de mest attraktive beliggende større gårde i Danmark nær Gudenåen, Frijsenborgskovene og uden gennemskæring af større veje og lignende.

Stien passerer langs haven og kun ca. 50 m fra ejendommens bygninger.

Ejeren er betænkelig ved, at oversvømmelser og lignende vil medføre færdsel i haven og omkring ejendommens bygninger. Fredningen påvirker ligeledes ejendommens jagtværdi.

Nævnet finder på grundlag af stiens placering tæt ved haven, at der bør tillægges ejeren en yderligere ulempeerstatning på 5.000 kr.

Erstatningsberegning:

1150 x 13 kr. =	14.950 kr.
Erstatning for særlig ulempe	5.000 kr.
Samlet erstatning	19.950 kr.

Løbenr. 12 og 16: Jørgen og Hans Jørgen Broge

Matr. nr.: 2 g Løjstrup by, Laurbjerg, 5 fr, 19 c og 19 mv Langå by, Langå,

Stilængde: 700 meter.

Erstatningsberegning:

700 x 13 kr. = 9.100 kr.

Fredningsnævnet bemærker, at ejerne - uden at stille krav om særskilt erstatning - under forhandling med Nævnet har tilbudt at lade stien løbe gennem egeskoven, således at arealerne mellem åen og egeskoven opretholdes i deres nuværende tilstand, og således at der etableres et 30 meter bredt fredningsbælte omkring stien.

Løbenr. 14: Irene Hansen og Henrik Østergaard Madsen

Matr. nr.: 19 q Langå by, Langå,

Stilængde: 200 meter

Landskontoret for Landboret har i skrivelse af 13. marts 1991 på ejerens vegne nedlagt påstand om en betydelig erstatning under hensyn til nedgangen i ejendommens handelsværdi som følge af fredningen.

Ejendommen er på ca. 4 tdr. land. Der er ca. 100 m fra åen til ejendommens have og bygninger, hvorfra der i øvrigt er en smuk udsigt.

Der er derfor ingen tvivl om, at fredningen vil have en væsentlig indflydelse på salgsmulighederne og dermed på ejendommens handelsværdi.

Nævnet finder ikke, at der er grundlag for at fastsætte en yderligere ulempeerstatning.

Erstatningsberegning:

200 x 13 kr. = 2.600 kr.

Løbenr. 15: Thorny, Bent og Arne Jensen.

Matr. nr.: 19 la Langå by, Langå,

Stilængde: 95 meter.

Erstatningsberegning:

95 x 13 kr. = 1235 kr.

Løbenr. 19: Axel Christian Søgaard

Matr. nr.: 7 a Langå by, Langå,

Stilængde: 270 meter

Erstatningsberegning:

270 x 13 kr. = 3.510 kr.

Løbenr. 21: Ivan og Karl Thomsen

Matr. nr.: 9 a Langå by, Langå,

Stilængde: 470 meter.

Erstatningsberegning:

470 x 13 kr. = 6.110 kr.

Løbenr. 22: Vagn Bach Jensen

Matr. nr.: 15 c Langå by, Langå,

Stilængde: 370 meter

Erstatningsberegning:

370 x 13 kr. = 4.810 kr.

Løbenr. 24: Niels Anton Aage

Matr. nr.: 4 x Langå by, Langå,

Stilængde: 190 meter.

Erstatningsberegning:

190 x 13 kr. = 2.470 kr.

Løbenr. 25: Poul Skydt

Matr. nr.: 4 a Langå by, Langå,

Stilængde: 115 meter

Erstatningsberegning:

115 x 13 kr. = 1.495 kr.

Løbenr. 28: Aage Friis

Matr. nr.: 10 a og 14 k (nordlige lod) Grensten by, Grensten, og 40 a Stevnstrup by, Grensten,

Stilængde: 415 meter

Erstatningsberegning:

415 x 13 kr. = 5.395 kr.

Løbenr. 29: Annalise M. Molbo

Matr. nr.: 24 c og 25 b Grensten by, Grensten,

Stilængde: 30 meter.

Erstatningsberegning:

Mindsteerstatning: 500 kr.

Løbenr. 30: Ejner Hviid Bonde

Matr. nr.: 13 a Grensten by, Grensten,

Stilængde: 190 meter.

Erstatningsberegning:

190 x 13 = 2.470 kr.

Løbenr. 31 og 32: Bent Reinhardt

Matr. nr.: 12 a og 9 a (sydlige lod)Grensten by, Grensten,

Stilængde: 525 meter.

Landskontoret for Landboret har i skrivelse af 13. marts 991 på ejerens vegne fremsat et erstatningskrav på ialt 20.000 kr.

Erstatningskravet er specielt begrundet med de ulemper for kreaturholdet, som fredningen vil påføre ejendommen.

Udover de ulemper, der er nævnt i den generelle skrivelse af d.d., kan der peges på, at kreaturerne bl.a. vandes fra en sidegrøft til Gudenåen, og der forudses problemer med at opretholde denne vandingsmulighed.

På det foreliggende grundlag findes de generelle takster ikke at yde fuld erstatning for denne ejendom.

Nævnet finder ikke grundlag for at tilkende en yderligere ulempeerstatning, jfr. fredningsbestemmelsernes pkt. 4.

Erstatningsberegning:

525 x 13 kr. = 6.825 kr.

Løbenr. 33: Jens Ove Jensen Hviid

Matr. nr.: 7 a Grensten by, Grensten,

Stilængde: 450 meter.

Erstatningsberegning:

450 x 13 kr. = 5.850 kr.

Løbenr. 34: Arne Hviid Christensen

Matr. nr.: 5 h Grensten by, Grensten.

Stilængde: 130 meter.

Erstatningsberegning:

130 x 13 kr. = 1.690 kr.

Løbenr. 35: Erling Hviid

Matr. nr.: 5 g Grensten by, Grensten,

Stilængde: 110 meter.

Erstatningsberegning:

110 x 13 kr. = 1.430 kr.

Løbenr. 36: Anton og Erik Tind Kristensen

Matr. nr.: 8 a Grensten by, Grensten,

Stilængde: 200 meter.

Erstatningsberegning:

200 x 13 kr. = 2.600 kr.

Løbenr. 37: Jens Chr. Hviid Bonde

Matr. nr.: 4 a Grensten by, Grensten,

Stilængde: 150 meter.

Erstatningsberegning:

150 x 13 kr. = 1.950 kr.

Løbenr. 38: Poul Erik Sørensen

Matr. nr.: 6 a Grensten by, Grensten,

Stilængde: 55 meter.

Erstatningsberegning:

55 x 13 kr. = 715 kr.

Løbenr. 42: Erik Tind Kristensen

Matr. nr.: 21 c, 13 c og 11 a Grensten by, Grensten,

Stilængde: 100 meter.

Erstatningsberegning:

100 x 13 kr. = 1.300 kr.

Løbenr. 43: Christen Hviid Christensen.

Matr. nr.: 6 a og 42 e Stevnstrup by, Grensten,

Stilængde: 80 meter.

Erstatningsberegning:

80 x 13 kr. = 1.040 kr.

Løbenr. 44: Henny og Bodil Hou

Matr. nr.: 42 a Stevnstrup by, Grensten,

Stilængde: 35 meter.

Erstatningsberegning:

Mindsteerstatning = 500 kr.

Løbenr. 45: Anders Chr. Mikaelsen

Matr. nr.: 42 d Stevnstrup by, Grensten,

Stilængde: 12 meter.

Erstatningsberegning:

Mindsteerstatning = 500 kr.

Løbenr. 46: Hanne Hørving

Matr. nr.: 7 a Stevnstrup by, Grensten,

Stilængde: 150 meter.

Erstatningsberegning:

150 x 13 kr. = 1.950 kr.

Løbenr. 47: Sonja Falk Ruppert

Matr. nr.: 2 c Stevnstrup by, Grensten,

Stilængde: 30 meter.

Erstatningsberegning:

Mindsteerstatning = 500 kr.

Løbenr. 48: Grethe E.A. Karst

Matr. nr.: 39 a og 39 b Stevnstrup by, Grensten,

Stilængde: 40 meter.

Erstatningsberegning:

40 x 13 kr. = 520 kr.

Løbenr. 49: William Laursen

Matr. nr.: 40 b Stevnstrup by, Grensten,

Stilængde: 20 meter.

Erstatningsberegning:

Mindsteerstatning = 500 kr.

Løbenr. 50: Jens Jørgen Fabricius

Matr. nr.: 9 q Stevnstrup by, Grensten,

Stilængde: 130 meter.

Erstatningsberegning:

130 x 13 kr. = 1.690 kr.

Løbenr. 51: Aage og Svend Aage Jensen

Matr. nr.: 1, 4 s, 7 f og 19 d Stevnstrup by, Grensten,

Stilængde: 905 meter.

Landskontoret for Landboret har i skrivelse af 20. marts 1991 på ejerens vegne blandt andet anført, at ejendommen indvinder vand til markvanding fra Gudenåen. Tilladelsen er senest fornyet i 1990. Markvandingsanlægget består af en brønd med pumpe m.v. placeret 1 m fra åkanten. Herfra er der et indvindingsrør fra åen og rør - under terræn - til anlægget i marken.

Det fremsatte erstatningskrav er udformet under forudsætning af, at fredningen ikke medfører indskrænkninger i brugen af markvandingstiladelsen og ikke afstedkommer krav om ombygning af markvandingsanlægget eller omkostninger i øvrigt.

Fredningsnævnet bemærker, at fredningen ikke medfører indskrænkninger i vandindvindingsretten, jfr. fredningsbestemmelsernes pkt. 4.

Erstatningsberegning:

905 x 13 kr. = 11.765 kr.

Løbenr. 52: Poul Erik Lund

Matr. nr.: 34 a, 34 b, 4 i og 15 Stevnstrup by, Grensten,

Stilængde: 390 meter.

Erstatningsberegning:

390 x 13 kr. = 5.070 kr.

Løbenr. 53: Jens Kristian Christensen

Matr. nr.: 8 a Stevnstrup by, Grensten,

Stilængde: 130 meter.

Erstatningsberegning:

130 x 13 = 1.690 kr.

Løbenr. 54: Sonja Falk Ruppert

Matr. nr.: 3 g Stevnstrup by, Grensten,

Stilængde: 25 meter.

Erstatningsberegning:

Mindsteerstatning = 500 kr.

Løbenr. 55: Dagny Agnethe Kragballe

Matr. nr.: 4 u Stevnstrup by, Grensten,

Stilængde: 12 meter.

Erstatningsberegning:

Mindsteerstatning = 500 kr.

Løbenr. 56: Sonja B. Kristoffersen

Matr. nr.: 9 l, 14 g og 17 Stevnstrup by, Grensten,

Stilængde: 225 meter.

Erstatningsberegning:

225 x 13 kr. = 2.925 kr.

Løbenr. 57: Søren Therkelsen

Matr. nr.: 5 a Stevnstrup by, Grensten,

Stilængde: 275 meter.

Erstatningsberegning:

275 x 13 kr. = 3.575 kr.

Løbenr. 58: Niels Kristian Damm og Annie Fabricius Damm

Matr. nr.: 21 d Stevnstrup by, Grensten,

Stilængde: 35 meter.

Erstatningsberegning:

Mindsteerstatning = 500 kr.

Løbenr. 59: Jan Lars Frandsen

Matr. nr.: 27 a Stevnstrup by, Grensten,

Stilængde: 240 meter.

Erstatningsberegning:

240 x 13 kr. = 3.120 kr.

Løbenr. 60: Randers Motor Sport

Matr. nr.: 8 d og 16 Stevnstrup by, Grensten,

Stilængde: 195 meter.

Erstatningsberegning:

195 x 13 kr. = 2.535 kr.

Den samlede erstatningssum udgør herefter 130.745 kr., der forrentes efter naturfredningslovens § 19, stk. 4, 1. pkt., som nedenfor bestemt.

Der tilkendes endvidere Landskontoret for Landboret et honorar på 10.000 kr.

Konklusion:

I erstatning udbetales de fornævnte lodsejere i alt 130.745 kr. med en årlig rente, der er 1% højere end den af Danmarks Nationalbank til enhver tid fastsatte diskonto fra kendelsens dato, til betaling sker, og i godtgørelse for udgifter til sagkyndig bistand 10.000 kr.

Erstatningerne betales af Statskassen med 75% og af Århus Amt med 25%.

Afgørelsen skal, jfr. naturfredningslovens § 25, forelægges for Overfredningsnævnet.

Afgørelsen kan, jfr. naturfredningslovens § 26, inden for 4 uger påklages til Overfredningsnævnet, Slotsmarken 15, 2970 Hørsholm,

af:

a. Alle ejere og brugere af ejendomme, der helt eller delvist er omfattet af fredningen,

b. Miljøministeriet, Århus Amt og Langå kommune.

c. enhver, der under sagen har givet møde for Fredningsnævnet eller fremsat ønske om at blive underrettet om sagens afgørelse.

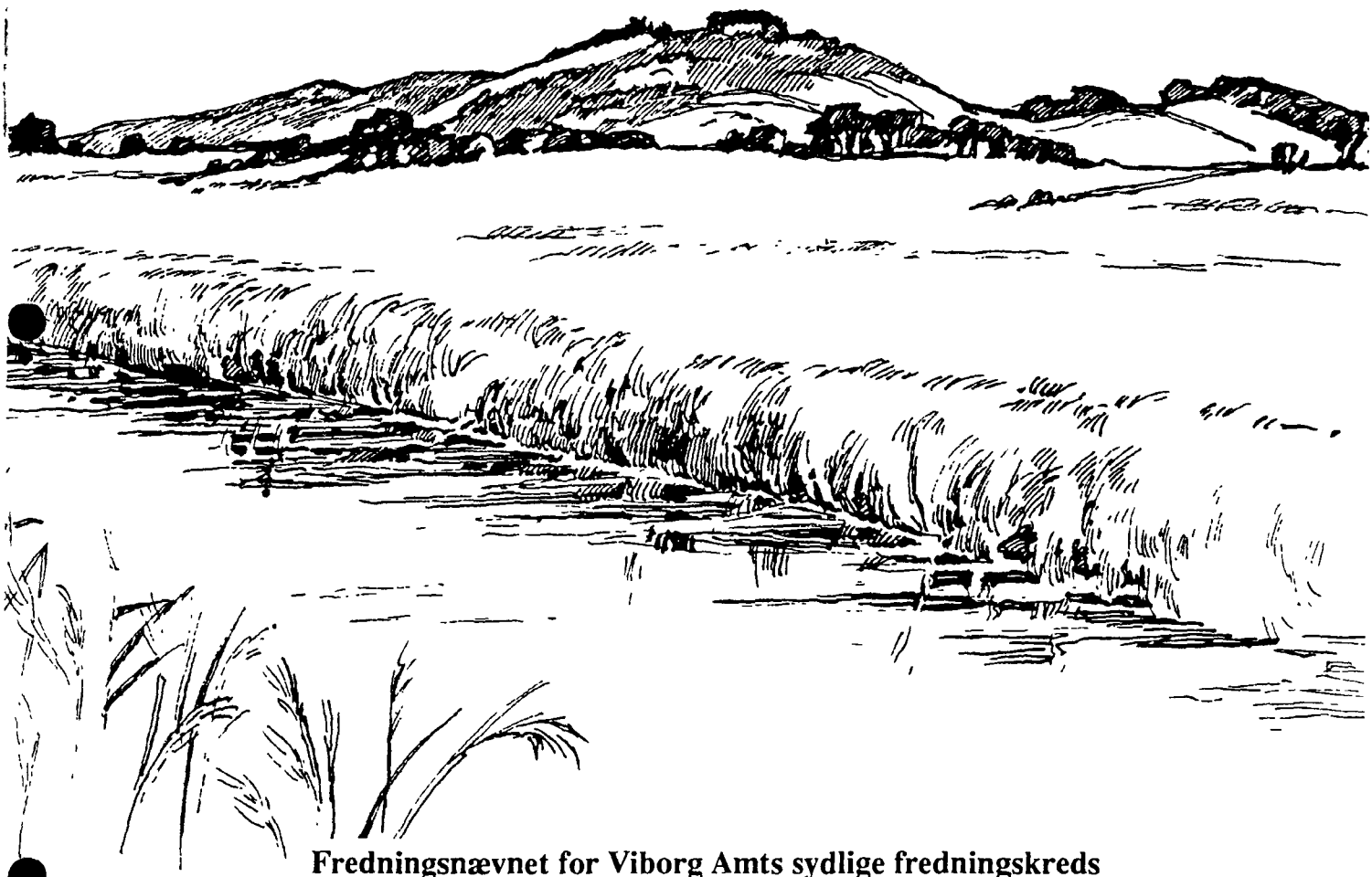
Viggo Thing Jørgen Jensen Anni Møller

FREDNINGSNÆVNET>

SN 1211/0 - 0012

REG. NR. 7837.00

Genetablering af
Gudenåtrækstien

Fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds

K E N D E L S E

afsagt den 25. maj 1992

af Fredningsnævnet for Viborg amts sydlige fredningskreds

om genetablering af Gudenåtrækstien i Gjern, Bjerringbro

og Hvorslev kommuner.

I. Indledning.

Viborg amtsråd rettede i 1983 henvendelse til fredningsstyrelsen - nu Skov- og Naturstyrelsen - med anmodning om en vurdering af, i hvilket omfang de gamle trækvejsarealer i Viborg amt, som i 1851-57 og 1869-71 var blevet anlagt efter ekspropriation, kunne danne grundlag for en offentlig færdselsret.

Fredningsstyrelsen fandt imidlertid, at det ville være betænkeligt at åbne en offentlig stiforbindelse alene med henvisning til de over hundrede år gamle ekspropriationer. Fredningsstyrelsen fandt det mest hensigtsmæssigt at rejse en samlet fredningssag for strækningen Kongensbro-Randers.

Viborg og Århus amter samt fredningsstyrelsen vedtog herefter i sommeren 1984 at rejse fredningssager for at sikre en samlet offentlig stiforbindelse langs Gudenåen fra Silkeborg til Randers med baggrund i de gamle trækstier (pramdragerstier). Vedtagelsen skete i forventning om, at stien - ikke mindst med henvisning til stiens historiske baggrund - vil få overordentlig stor rekreativ betydning - både i national, regional og lokal henseende.

Viborg amt udarbejdede herefter et foreløbigt fredningsforslag med det formål at genskabe en ret for offentligheden til at færdes langs Gudenåen i Hvorslev og Bjerringbro kommuner. Det foreløbige fredningsforslag blev drøftet på et offentligt møde den 15. september 1986 på Madsens Hotel i Bjerringbro. I september 1990 vedtog Viborg amtsråd det endelige fredningsforslag, som derefter med Skov- og Naturstyrelsen som medsagsrejser den 9. november 1990 fremsendtes til fredningsnævnet for Viborg amts sydlige fredningskreds.

Århus amt rejste i 1987 over for fredningsnævnet i Århus amts sydlige fredningskreds fredningssag for strækningen i Langå kommune og efter aftale mellem Viborg og Århus amter i november 1990 fredningssag for en ca. 500 meter lang strækning fra Kongensbro til Gjelå, som er beliggende i Gjern kommune i Århus amt.

Ved skrivelse af 19. november 1990 henviste Skov- og Naturstyrelsen den i 1990 rejste fredningssag i dens helhed for så vidt angår Hvorslev, Bjerringbro og Gjern kommuner til fredningsnævnet for Viborg amts sydlige fredningskreds.

Af den i fredningsforslaget indeholdte historiske redegørelse og status vedrørende de enkelte delstrækninger langs Gudenåen fremgår bl.a. følgende:

Pramfarten på Gudenåen kendes med sikkerhed helt tilbage i 1400-tallet. Allerede i 1807, da åen blev sat i stand med henblik på sejlads, blev der udlagt en træksti langs åen fra Silkeborg til Bjerringbro.

Fra Bjerringbro til Randers blev der ikke udført noget egentligt stianlæg, og pramdragerne var på denne strækning henvist til selv at finde vej. Det antages, at pramdragerne fra Hornbæk til Langå fulgte den nordlige bred og fra Bjerringbro til Langå den sydlige bred. Sagsrejserne anser en eventuel hævdvunden færdselsret for for længst bortfaldet.

Med hjemmel bl.a. i den dagældende lovgivning blev der i årene 1851-57 ved ekspropriation anlagt en egentlig trækvej fra Silkeborg til Tange. Ligeledes ved ekspropriation, men nu med hjemmel i § 9 i lov af 30. januar 1861 angående farten på Gudenåen mellem Silkeborg og Randers, blev i årene 1869-71 fortsættelsen fra Tange til Bjerringbro anlagt. Anlægget skete på strækningen fra Silkeborg til Kongensbro på den venstre bred. Denne del af

strækningen blev i 1936 efter anmodning fra Danmarks Naturfredningsforening åbnet for offentligheden. Åbningen skete med henvisning til lov om farten på Gudenåen. Fra Kongensbro til Bjerringbro blev trækvejen anlagt på den højre bred.

Da pramfartens betydning på grund af jernbanedriftens opsving faldt, blev der i 1909 af Ministeriet for Offentlige Arbejder nedsat en kommission med henblik på "at vurdere muligheden for nedlæggelsen af Gudenå trækvej under hensyn til de med den bestående ordning forbundne uforholdsmæssige udgifter". Konklusionen blev imidlertid, at kommissionen ikke mente at burde stille forslag om trækvejens nedlæggelse og bortsalg af de til trækvejen hørende arealer.

Tanken om en ændret anvendelse af åen i forbindelse med åens faldende betydning som samfærdselsåre resulterede i vedtagelse af lov af 20. marts 1918 om udnyttelse af vandkraften i Gudenåen. Efter opstemningen af Tange Sø i 1920 blev strækningen fra Kongensbro til Tangeværket - med undtagelse af en 500-600 meter lang strækning efter Kongensbro - oversvømmet. Den ikke-oversvømmede strækning kan fortsat erkendes i marken. Også efter Gjelå kan trækvejen stadig erkendes en lille kilometer, hvorefter den forsvinder i de sumpede arealer langs søen.

Forholdet vedrørende trækvejen blev fortsat drøftet, og i en skrivelse af 24. juni 1922 til Gudenåkommissionen krævede 4 pramejere,2 bådejere og 1 pramfører trækvejen opretholdt, idet de anførte, " at vel har pramfarten i de sidste 8 år arbejdet under uheldige vilkår, men da ingen ved, hvad fremtiden kan bringe, frarådes det indstændigt ikke at opgive den strimmel jord, hvorpå trækstien ligger, men tværtimod bevare den, om ikke for pramfartens skyld så alene for befolkningen som gang- og cykelsti".

Ved udfærdigelsen af kgl. anordning af 31. marts 1926

blev administrationen af lov om farten på Gudenåen fra Silkeborg til Randers overført til Ministeriet for Offentlige Arbejder. Samtidig blev der udfærdiget et særligt regulativ af 12. august 1926 vedrørende administrationen mellem Silkeborg og Randers, og heri blev de hidtidige bestemmelser i 1861-lovens §§ 8 og 11 i en lettere omskrivning optaget i regulativets afsnit C om de almindelige bestemmelser: "4. Al uberettiget Benyttelse af Trækvejen, saasom Kørsel, Trækning med Kreaturer, Græsning på de til Vejen hørende Skraaninger samt paa Arealet mellem Trækvejen og Aaen, Indhegning af enhver Art over eller paa Trækvejen ligesom enhver anden Beskadigelse af denne, er forbudt. Træer og andre Genstande, der maatte befinde sig imellem Aaen og Trækvejen og er til Hinder for sidstnævntes Benyttelse, er Tilsynet berettiget til at lade bortfjerne." Bestemmelserne må efter sagsrejsernes opfattelse - omend de næppe synes at have været håndhævet konsekvent igennem de mange år - for så vidt stadig anses for gældende.

En henvendelse i 1941 fra Danmarks Naturfredningsforening og turistforeningen for Danmark til Ministeriet for Offentlige Arbejder med henblik på åbning af trækstien mellem Bjerringbro og Randers for gående færdsel blev besvaret med henvisning til, at trækstien på denne strækning måtte anses at have beroet på hævd, og at den med hævden forbundne færdsel til pramdragning ikke havde fundet sted i mange år, i hvert fald i mere end 50 år.

Ministeriet for Offentlige Arbejder meddelte i 1952 Statsministeriet, at man var sindet at nedlægge trækvejen på strækningen fra Silkeborg til Bjerringbro, således at de udlagte vejarealer m.m. eventuelt kunne tilbydes de tilgrænsende lodsejere. Da man var af den opfattelse, at en afhændelse af trækvejsarealet til lodsejerne ville blive efterfulgt af en lukning af trækvejen for offentlig færdsel,udbad man sig en udtalelse fra Statsministeriet om, hvorvidt naturfredningsmyndighederne for at sikre al-

menheden fortsat adgang til færdsel langs åens bred måtte være interesseret i at erhverve adkomst til trækvejsarealet. Henvendelsen medførte ikke noget konkret resultat, og Ministeriet for Offentlige Arbejder foretog sig ikke videre i sagen.

Administrationen af 1861-loven og det særlige Gudenåregulativ blev i 1975 overflyttet til Miljøministeriet, idet interesserne - efter pramfartens ophør - først og fremmest måtte anses for at samle sig om trækstiernes rekreative betydning.

Der er i regionplanen for Viborg amt foretaget reservation til en regional stiforbindelse langs Gudenåen, og en sammenhængende stiforbindelse langs Gudenåen indgår i kommuneplanerne for Hvorslev og Bjerringbro kommuner. Gudenåtrækstien indgår i Viborg amts forslag til fredningsplan 1989-2000 i den række af fredninger, som er givet 1. prioritet i handlingsplanen.

I det af Viborg amt udarbejdede fredningsforslag fremhæves det, at hensigten med fredningsforslaget først og fremmest er at sikre en sammenhængende offentlig stiforbindelse - Trækstien - langs Gudenåen. Med henblik på at øge de rekreative muligheder ønskes desuden skabt en offentlig stiforbindelse fra Trækvejen til den eksisterende fredning ved Busbjerg, hvor der i forvejen er offentlig adgang. Endelig ønskes der udlagt mindre arealer til offentlige opholdsarealer i tilknytning til stien.

II. Fredningsnævnets behandling af sagen.

Efter bekendtgørelse i Statstidende og flere stedlige blade afholdtes offentligt møde på Madsens Hotel i Bjerringbro den 27. februar 1991. Fredningsnævnet har den 17., 24., og 30. april samt 29. maj 1991 besigtiget hele strækningen, hvorover stien skal forløbe. Der er i forbindelse hermed afholdt møder med de mødte lodsejere.

Landskontoret for Landboret har på en række lodsejeres vegne fremsat skriftlige indsigelser mod fredningen. Indsigelserne er begrundet i bl.a. landbrugsmæssige ulemper og naturmæssige hensyn. Fredningsnævnet har herefter den 3. oktober 1991 afholdt møde med Landskontoret og et af lodsejerne - bortset fra nogle få - nedsat lodsejerudvalg. Landskontoret for Landboret har herudover i en skrivelse af 6. marts 1992 fremført indvendinger mod fredningen og fremsat forslag til ændring af nogle af de i fredningsforslaget indeholdte fredningsbestemmelser.

I møder den 27. november 1991 er der i tilknytning til besigtigelser samme dag opnået enighed med lodsejere om bl.a.udlæg af andre opholdsarealer end de foreslåede.

Skriftlige tilkendegivelser, herunder også visse indvendinger, er modtaget fra enkelte andre lodsejere og forskellige foreninger, herunder Dansk Ornitologisk Forening.

Danmarks Naturfredningsforening har anbefalet fredningssagens gennemførelse.

Naturfredningsrådet, på hvis foranledning stiforløbet på en del af strækningen er ændret i det endelige fredningsforslag i forhold til det foreløbige, har afgivet udtalelser under sagen. Naturfredningsrådet har ikke haft indvendinger mod fredningssagens gennemførelse. Rådet har påpeget, at hunde ikke bør kunne medtages på stiforløbet, eller at der som minimum bør indsættes bestemmelse om, at hunde skal føres i snor hele året.

III. Fredningsnævnets stilling til fredningspåstanden.

Der er til de områder, som stien skal forløbe igennem, knyttet væsentlige historiske interesser samt muligheder for oplevelse af den smukke natur langs Gudenåen. Stien må derfor forventes at blive af såvel lokal som regional

og national betydning. Fredningsnævnet finder herefter, at der gennem fredning, jfr. naturfredningslovens § 1, bør foretages genetablering af Trækstien langs Gudenåen som en offentlig rekreativ sti. Fredningsnævnet finder endvidere, at der bør etableres en stiforbindelse fra Trækstien til de fredede arealer ved Busbjerg med de deraf følgende muligheder for i forbindelse med vandring ad Trækstien at nyde den storslåede udsigt ud over Gudenådalen. Fredningsnævnet finder endelig, at der på strækningen bør etableres opholdsarealer.

Stiforløbet, der er ca. 33 km., er bortset fra stiforbindelsen fra åen til de fredede arealer ved Busbjerg og mindre strækninger i tilknytning til et opholdsareal ved Tange Sø fastlagt i overensstemmelse med fredningsforslaget.

Der har i fredningsnævnet været enighed om hovedparten af stiforløbet. På to delstrækninger i Viborg amt er stiforløbet dog fastlagt ved flertalsbeslutning.

Den ene delstrækning vedrører forløbet fra broen øst for Bjerringbro ved landevejen fra Lee til Gjelbro og frem til det sted, hvor der ved åen etableres en stiforbindelse til Busbjerg. Strækningen, der er ca. 4,5 km. lang, omfatter arealer i såvel Bjerringbro som Hvorslev kommune.

Flertallet - formanden og det kommunevalgte medlem i vedkommende kommune - har ment, at der bør tillægges det overordnede formål med fredningen - sikring af en samlet offentlig stiforbindelse langs Gudenåen med baggrund i de gamle trækstier - afgørende betydning. De pågældende har derfor fundet, at stien også på denne strækning som foreslået af sagsrejserne bør forløbe langs selve åen.

Mindretallet - det amtsvalgte medlem - har ment, at stien på denne delstrækning ikke bør forløbe langs selve åen og

har som begrundelse herfor anført, at der ved undladelse af etablering af stiforbindelsen på denne delstrækning undgås gener for ejeren af matr. nr. 8 b og 8 c Stærkær, Gerning, samt et væsentligt erstatningsbeløb til ejeren, ligesom der undgås væsentlige ulemper for den almindelige landbrugsdrift, herunder gener ved kreatur- og hestefolde. Det pågældende medlem har endvidere lagt vægt på, at der på intet tidspunkt har været gennemført ekspropriation eller udført noget egentligt stianlæg fra Bjerringbro til Randers, ligesom det pågældende medlem har vurderet at naturoplevelsen på strækningen Bjerringbro-Busbjerg, hvis der etableres en gangsti ved Stærkærvej-Hagenstrupvej parallel med Gudenåen, kan blive lige så stor, som hvis stien etableres ved åen.

Den anden delstrækning vedrører forløbet fra matr. nr. 21 f Vellev by, Vellev, til Åbro. Hele denne strækning, der er ca. 3 km. lang, er beliggende i Hvorslev kommune.

Flertallet - formanden og det kommunevalgte medlem - har bl.a. under hensyn til Naturfredningsrådets udtalelse af 9. august 1991 fundet, at der ikke med hensyn til nogen del af denne strækning foreligger forhold, der afgørende skulle tale mod, at grundtanken med fredningen fastholdes. De pågældende har således ment, at stien også her som foreslået af sagsrejserne i fredningsforslaget bør forløbe langs selve åen.

Mindretallet - det amtsvalgte medlem - har ment, at stien på denne delstrækning ikke bør forløbe langs selve åen og har som begrundelse herfor anført, at Vellev Mose er et væsentligt yngleområde for eng- og sumpfugle, og at det må anses for særdeles vigtigt, at der langs Gudenåen bibeholdes enkelte fristeder for fugle- og dyrelivet iøvrigt. Det pågældende medlem har endvidere lagt vægt på, at der på intet tidspunkt har været gennemført ekspropriation eller udført noget egentligt stianlæg fra Bjerringbro til Randers. Det pågældende medlem har foreslået, at

stiforløbet følger markvejen benævnt "Mosevej".

Fredningspåstanden tages herefter til følge, dog med de ændringer vedrørende opholdsarealer og stiforløb, som der er opnået enighed om under sagens behandling:

1) Opholdsarealet ved Tange Sø flyttes fra matr. nr. 1 f Ormstrup Hovedgård, Sahl, til matr. nr. 1 aa smst., ligesom stiforløbet på denne del af strækningen ændres i overensstemmelse hermed.

2) Opholdsarealet på strækningen fra Ans Bro til Gudenåcentralens Plantage flyttes fra matr. nr. 16 t Sahl by, Sahl, til matr. nr. 22 h smst.

3) Opholdsarealet ved åen ud for Busbjerg flyttes fra matr. nr. 9 i Hvorslev by, Hvorslev, til matr. nr. 8 g smst., og i forbindelse hermed ændres stiforløbet fra åen til de fredede arealer ved Busbjerg således, at stien føres over matr. nr. 8 g.

Fredningsnævnet har ment at burde imødekomme ejernes ønske om, at arealerne ikke afstås til det offentlige, men i overensstemmelse med ejernes indforståelse udlægges vedvarende som offentlige opholdsarealer.

Under hensyn til, at der på visse tider af året kan være vanskeligheder med passage ved Tangeværket, er der på dette sted etableret et alternativt stiforløb over en mindre strækning.

Fredningsnævnet har ikke fundet tilstrækkeligt grundlag for at imødekomme et af lodsejer nr. 68 fremsat ønske om et ændret stiforløb vedrørende ejendommen matr. nr. 4 c Vellev by, Vellev.

Fredningsnævnet har ment, at ejeren af matr. nr. 12 b Vejerslev by, Vejerslev og ejeren af matr. nr. 3 c og 3 g

Truust by, Tvilum, i relation til fredningsbestemmelserne under § 4 c 2) og § 5 a bør sidestilles med lodsejere. Det bemærkes herved, at matr. nr. 3 c og 3 g har tinglyst ret til græsning og vanding af kreaturer på matr. nr. 37 Truust by, Tvilum. Tilsvarende ret tilkommer ikke matr. nr. 12 b over matr. nr. 21 Vejerslev by, Vejerslev. Der kan ikke under fredningssagen tages stilling til denne ejendoms rettigheder i forhold til ejeren af matr. nr. 21, der som matr. nr. 37 tilhører lodsejer nr. 1. Bestemmelserne har således alene betydning i tilfælde af, at ejeren af matr. nr.12 b som følge af fredningen hindres i at udnytte rettigheder, som på andet grundlag måtte tilkomme ejendommen over matr. nr. 21.

Om selve stien bemærkes, at stien i princippet kun skal være en trampesti (natursti). Offentligheden tillægges i medfør af fredningen kun ret til gående færdsel ad stien. Denne ret kan imidlertid også udnyttes, hvor stien føres over dyrket jord eller på grænsen mellem dyrket og udyrket jord eller over udyrkede arealer, der er forsvarligt hegnede.

Fredningen begrænser ikke den lovbestemte adgang, hvor denne allerede måtte bestå, eller eventuelle andre færdsels- og opholdsrettigheder, der tilkommer enkeltpersoner ifølge anden særlig hjemmel eller privatretligt indgåede aftaler. Det er for fredningsnævnet oplyst, at den generelle færdselsret i henhold til naturfredningslovens § 55 gælder for både Gudenåcentralens plantage og Ormstrup, Borre og Vejerslev skove.

Færdselen skal på hele stiforløbet i princippet foregå i overensstemmelse med de almindeligt gældende regler for offentlighedens færdsel og ophold i privatejede skove og på udyrkede arealer. Af hensyn til beskyttelse af dyrelivet skal det ikke være tilladt at medtage hunde på stien, bortset fra bynære strækninger ved Bjerringbro og Ulstrup, alt som nærmere vist på fredningskortet.

Da stien får karakter af en større regional og national vandresti, bør stien ikke kunne lukkes af hensyn til jagt eller intensivt skovarbejde, men jagt og arbejder må i givet fald udøves under hensyntagen til den offentlige færdsel på stien.

Fredningsnævnet fastsætter herefter følgende fredningsbestemmelser. Med hensyn til lodsejerne tilkommende erstatninger henvises til den samtidig hermed afsagte særskilte kendelse om dette spørgsmål.

§ 1 Fredningens formål.

Fredningens hovedformål er at genskabe den gamle Træksti langs Gudenåen som offentlig rekreativ sti. Desuden etableres der med henblik på at øge de rekreative muligheder en offentlig stiforbindelse mellem Trækstien og de fredede arealer ved Busbjerg. Endelig udlægges der langs stien opholdsarealer for offentligheden.

§ 2 Stiens forløb.

Stien skal have et forløb som vist på fredningskortet. Det viste forløb er omtrentligt. Den nærmere afsætning af stien aftales med henholdsvis Viborg og Århus amt og vedkommende lodsejer. I tilfælde af uenighed fastlægges stiforløbet af fredningsnævnet.

§ 3 Færdsels- og opholdsrettens omfang og udøvelse.

a. Den ret til færdsel og ophold i privatejede skove og på udyrkede arealer, der tilkommer offentligheden i henhold til den almindeligt gældende lovgivning udvides med følgende:

Offentligheden har ret til at færdes til fods ad hele den strækning, der er vist på fredningskortet med sig-

natur for "sti".

Offentligheden har ret til at færdes til fods og opholde sig på de arealer, der er vist på fredningskortet med signatur for "opholdsareal".

Offentligheden har ret til at parkere motorkøretøjer på det areal, der i forbindelse med opholdsarealet ved Ans Bro er vist med signatur for "parkeringsplads".

Offentligheden har ret til at færdes til fods forbi også beboelsesbygninger ved de offentlige stiforbindelser.

Organiserede marcher kan afholdes uden forudgående tilladelse fra den enkelte lodsejer. Dog er organiserede marcher med deltagelse af mere end 50 personer ikke tilladt, medmindre fredningsnævnet undtagelsesvis meddeler tilladelse hertil. Tilladelse kan ikke gives til marcher med et deltagerantal på over 50 personer i tiden fra 1. september - 15. juli.

Det er ikke tilladt at hindre offentlighedens færdsel ad stiforløbet i forbindelse med jagt eller intensivt skovningsarbejde. Lodsejerne har pligt til at afvikle jagt samt udføre arbejder på deres ejendomme således, at det kan ske uden risiko for den offentlige færdsel. I forbindelse med bekendtgjort jagt med skilte er det på intet sted tilladt offentligheden at færdes uden for stien.

b. I de tilfælde, hvor den stedlige politimyndighed af hensyn til særlig risiko for brandfare har godkendt lukning af en skov eller dele af denne, hvorigennem stien forløber, er lodsejeren forpligtet til at underrette Viborg amt herom.

c. Færdsels- og opholdsretten skal udøves under iagtta-

gelse af den almindeligt gældende lovgivnings regler om offentlighedens færdsel og ophold i henholdsvis private skove og på udyrkede arealer med følgende undtagelser:

1) Hunde må ikke medtages. Hunde ført i snor vil dog kunne medtages på de på fredningskortet særligt markerede bynære strækninger ved Bjerringbro og Ulstrup.

2) Færdsel må kun ske til fods.

§ 4 Udførelse og vedligeholdelse.

a. Det pålægges Viborg amt henholdsvis Århus amt at udføre de for den offentlige færdsel nødvendige anlægs- og vedligeholdelsesarbejder vedrørende stien og opholdsarealerne og at etablere og vedligeholde en nødvendig passage, hvor stien krydser vandløb, kreaturhegn og lignende.

Anlægs- og vedligeholdelsesarbejder, der har såvel jordbrugs- som færdselsmæssig betydning, skal udføres uden udgift for lodsejerne, men efter forudgående drøftelse med den enkelte lodsejer.

Lodsejerne kan kun kræve eksisterende veje istandsat i det omfang, hvori skader kan henføres til den offentlige benyttelse af vejene.

b. Stien skal så vidt muligt tilpasses de naturlige forhold og må kun anlægges som natursti.

Stien kan udlægges i en bredde på indtil 3 meter og i givet fald anlægges i en bredde på indtil 2 meter. Hvor stien følger eksisterende vejstrækninger, beholder disse, hvor ikke ganske særlige forhold gør sig gældende, deres naturlige trace og bredde, hvormed de

er udlagt, således som de til enhver tid fremtræder i marken.

Ønsker en kommune en anden og mere udgiftskrævende udførelse på en bynær delstrækning end forudsat af amtsrådet, kræves fredningsnævnets forudgående godkendelse, ligesom kommunen i givet fald selv må udrede meromkostningerne.

c. 1) Stien skal som udgangspunkt ikke frahegnes de tilgrænsende ejendomme.

2) Hvor det af hensyn til sikkerheden for den offentlige færdsel skønnes påkrævet, har amtsrådet dog ret og pligt til at opsætte hegn langs stien. Såfremt sådan frahegning bevirker, at lodsejeren mister en ellers lovlig vandingsret, er amtet forpligtet til at fremskaffe en alternativ vandingsmulighed, f.eks. ved opsætning af mulepumpe.

3) Amtet er på lodsejerens forlangende forpligtet til uden udgift for lodsejeren at frahegne stien med 2 glatte tråde, når stien forløber igennem eller langs dyrkede arealer. Samme forpligtelse består, når en lodsejer skønner, at offentlighedens færdsel medfører væsentlige ulemper for vedkommende lodsejer.

I tilfælde af uenighed om hegningspligt i de under 3) nævnte tilfælde, herunder om hvorvidt der er tale om et dyrket areal, afgør fredningsnævnet, om frahegning skal finde sted.

d. De respektive amter foretager en renholdelse af stien og dennes nærmeste omgivelser mindst 2 gange om året for så vidt angår genstande, der er bortkastet af dem, der udnytter færdselsretten i medfør af fredningen.

Amterne har ret til den dertil - og til udførelse af anlægs- og vedligeholdelsesarbejder - fornødne færdsel, herunder med køretøj, på stien og - efter forudgående aftale med den enkelte lodsejer - øvrige praktiske adgangsveje.

Den løbende vedligeholdelse og renholdelse af delstrækninger kan efter forudgående aftale overdrages til ejeren eller den berørte kommune.

§ 5 Lodsejeres råden over stiarealet.

a. På delstrækninger, som ikke er frahegnet, har lodsejere ret til græsning på stiarealer i sammenhæng med tilgrænsende græsningsarealer.

b. Hvor det er foreneligt med den offentlige færdsel, har lodsejerne ret til oplægning af både.

§ 6 Opholdsarealer.

a. Det pålægges Viborg amt at indrette de under § 3 nævnte arealer til ophold for offentligheden og i nødvendigt omfang at hegne arealerne eller på anden måde afmærke arealerne mod tilgrænsende arealer. Såvel opholdsarealerne som den under § 3 nævnte parkeringsplads skal indrettes på en sådan måde, at flest mulige træer bevares.

b. For offentlighedens færdsel og ophold på opholdsarealerne gælder samme regler som anført om offentlighedens færdels- og opholdsret på stien.

Det på matr. nr. 1 aa Ormstrup Hovedgård, Sahl, udlagte opholdsareal kan, hvis der senere måtte vise sig at opstå behov herfor, benyttes som primitiv lejrplads, men kun efter fredningsnævnets forudgående tilladelse.

§ 7 Afmærkning m.m.

a. Det pålægges henholdsvis Viborg og Århus amt at foranstalte en vejledende afmærkning af de på fredningskortet viste strækninger samt opsætte publikumsinformation. På steder, hvor der kan være tvivl om, hvor stien forløber,skal der opsættes oplysning herom.

b. Det pålægges henholdsvis Viborg og Århus amt i nødvendigt omfang at udarbejde og opsætte et ordensreglement for offentlighedens færdsel og ophold.

Ordensreglementet skal i hvert fald indeholde regler om, at færdsel og ophold kun er tilladt fra kl. 7 til solnedgang, at færdselen sker på eget ansvar, også på arealer med græssende dyr, at ledgennemgange, der åbnes, skal lukkes forsvarligt efter passage, at hunde ikke må medtages, samt at ridning, cykling og knallertkørsel er forbudt.

§ 8 Tilsyn.

De myndigheder og personer, der til enhver tid er tillagt bemyndigelse hertil af amtet, har i forbindelse med anlægs-, tilsyns- og vedligeholdelsesarbejder ret til efter behov at færdes på hele strækningen.

§ 9 Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne i §§ 2 - 8, hvis det ansøgte ikke kommer i strid med fredningen, jfr. naturfredningslovens § 34.

De for anlæg af stien og opholdsarealerne nødvendige arbejder kan foretages uden forudgående godkendelse efter bestemmelsen i naturfredningslovens § 47 a.

Kendelsen tinglyses på de på vedhæftede bilag anførte matrikelnumre.

Fredningsnævnets afgørelse kan, jfr. naturfredningslovens § 26, påklages til Overfredningsnævnet, Slotsmarken 15, 2970 Hørsholm, af

a) alle ejere og brugere af ejendomme, der helt eller delvis er omfattet af fredningen

b) Miljøministeriet, Viborg amt, Århus amt og de implicerede kommuner,

c) enhver, der under sagen har givet møde for fredningsnævnet eller fremsat ønske om at blive underrettet om sagens afgørelse.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, fredningsnævnets afgørelse er meddelt den pågældende.

Aage Koch-Jensen Inger Nørgaard Frede Bakkær

Rasmus Christensen Jens Knudsen Morten Andreasen

F O R T E G N E L S E

over matrikelnumre, der er omfattet af fredningsnævnets afgørelse af 25. maj 1992 om genetablering af Gudenåtrækstien i Gjern, Bjerringbro og Hvorslev kommuner.

Truust by, Tvilum
37

Ormstrup hdg., Sahl
2, 1 f, 1 aa, 1 ab

Vejerslev by, Vejerslev
12 a, 21

Borre by, Vejerslev
17 b, 6 b

Tange by, Højbjerg
19 a

Sahl by, Sahl
48, 16 r, 16 s, 3 b, 20 b, 8 t, 23 l, 22 b, 22 h, 16 b, 22 o, 17 f, 20 r

Skibelund by, Sahl
1 b, 1 e, 1 f, 5 b, 5 e, 2 s, 5 a, 2 a, 2 u, 2 l, 1 k, 1 i, 1 m, 1 h

Bøgeskov by, Bjerringbro
10 b, 10 a, 3 r, 3 d, 3 k, 11 a, 11 b, 5 ae, 9 c, 13, 12

Gullev by, Bjerringbro
13 e, 13 m, 29 bg, 2 be, 2 b, 6 e, 5 f, 18 c, 4 o, 6 k

Hesselbjerg, Bjerringbro
4, 1 h, 1 g, 2 h

Stærkær, Gerning
11 m, 13, 12 a, 12 b, 10 a, 11 a, 8 b, 8 c, 8 a, 9, 2 c, 1 b, 1 a

Danstrup by, Gerning
3 b, 2 e, 4 h, 5 a, 6 d, 2 a, 7 o, 7 n, 7a

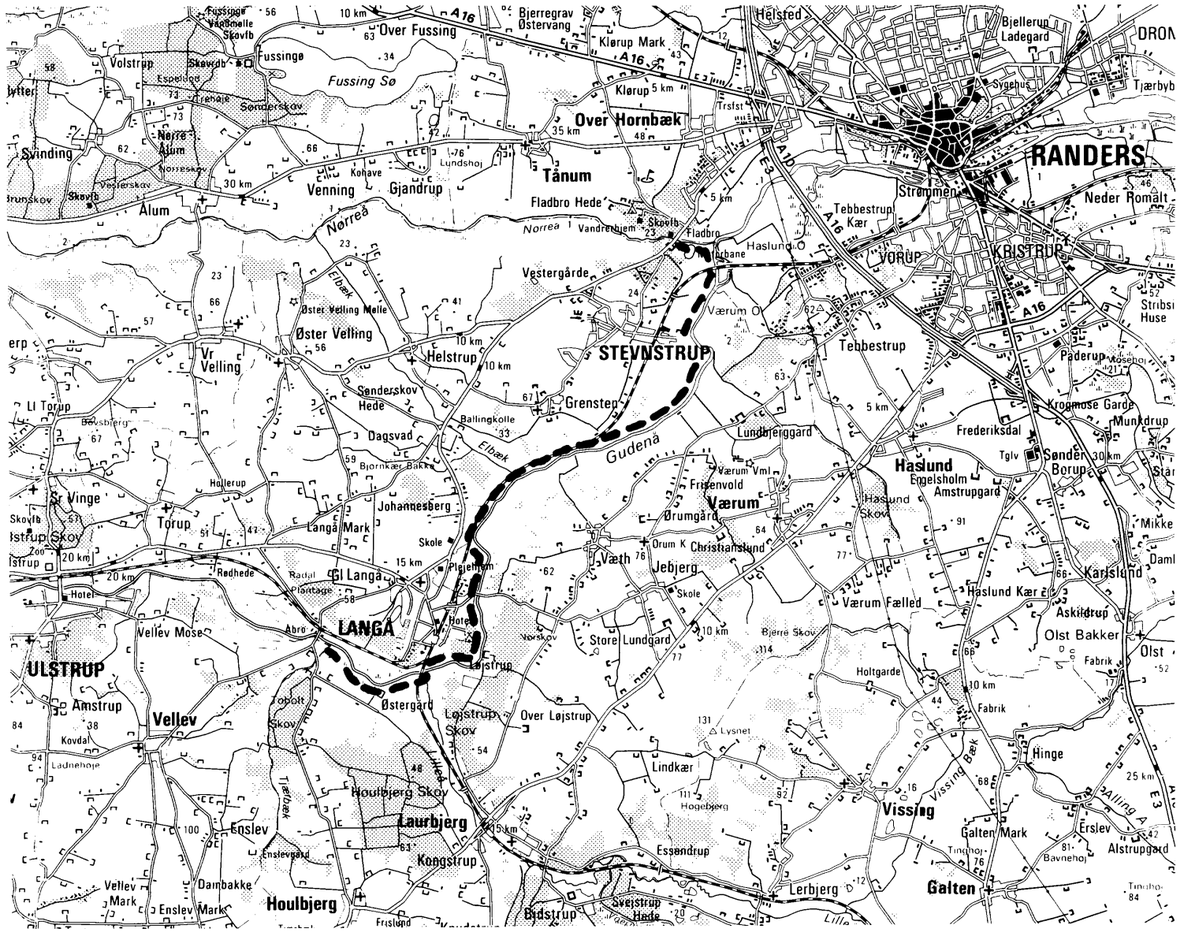
Hvorslev by, Hvorslev
15 h, 11 o, 7 f, 8 r, 10 æ, 8 p, 8 e, 8 h, 8 n, 8 g, 8 i, 9 d, 9 i, 9 n, 13 p, 13 t, 7 b, 3 o, 6 k, 5 r, 5 i, 5 b, 5 x, 29 t, 14 l, 14 m, 12 r, 4 m, 1 n, 1 o, 1 p, 1 g, 22 c

Amstrup by, Hvorslev
4 rz, 4 d, 4 qc, 4 e, 4 c, 4 sk, 4 oe, 4 dc, 1 d, 2 b

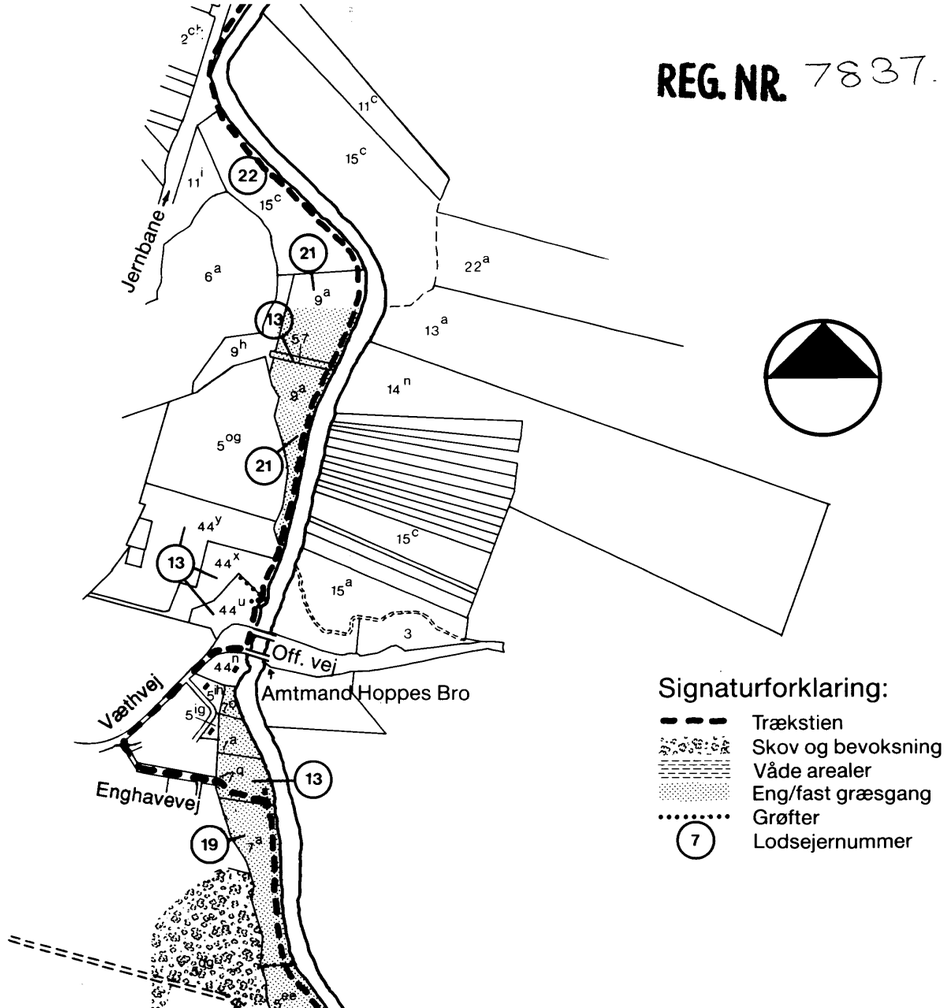
Vellev by, Vellev
5 h, 6 f, 4 c, 4 f, 23 c, 23 e, 26 m, 30 af, 27 h, 24 b, 25 b, 26 d, 29 b, 30 a, 1 m, 21 f, 3 e, 18 n, 7 b, 8 b, 9 b, 13 a, 32 c, 32 g, 20 p, 19 ab, 20 o, 17 a, 33 m, 34 b, 34 d, 34 p, 16 e, 14 a, 55 d, 35 g

Enslev by, Vellev
1 b

REG. NR. 7837.00

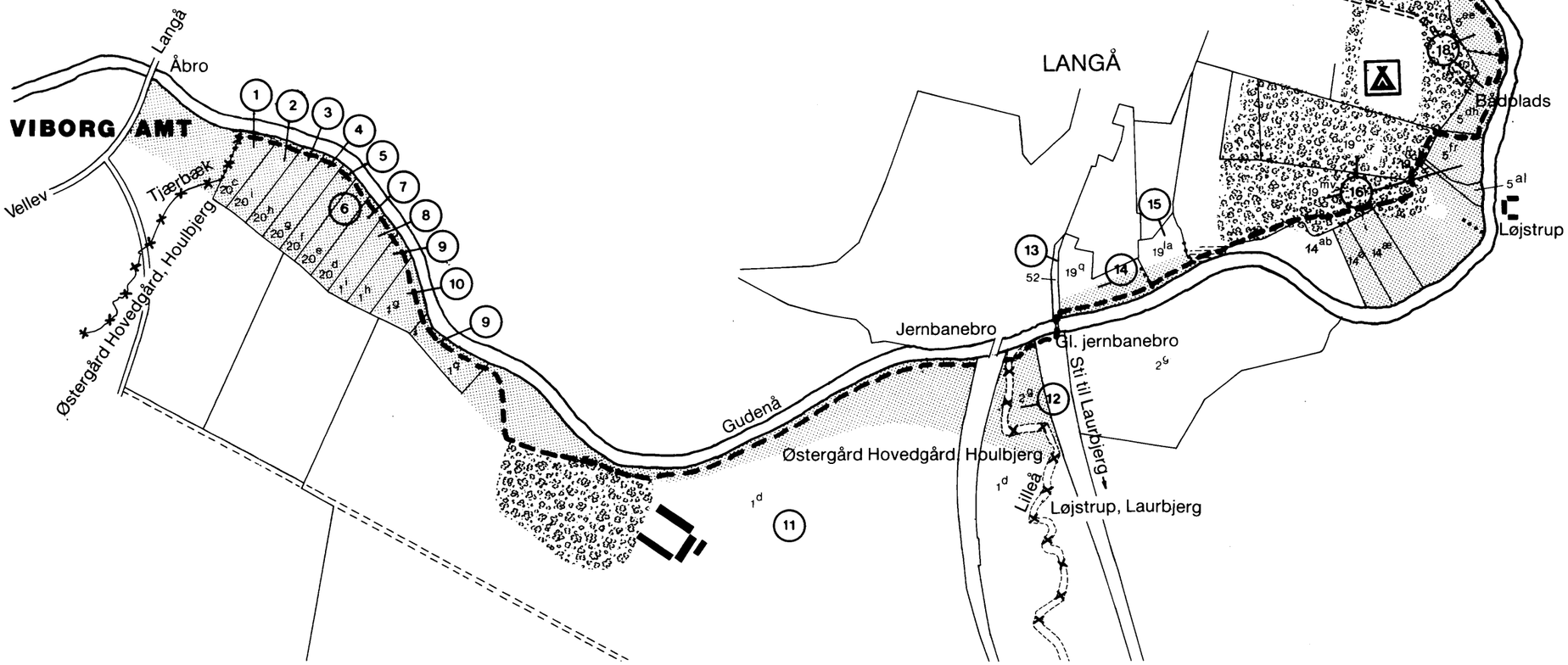

OVERSIGTSKORT 1:100.000

Signaturforklaring:

- Trækstien
- Skov og bevoksning i øvrigt
- Våde arealer
- Eng/fast græsgang
- Grøfter
- (7) Lodsejernummer

Kort 1

Kortbilag til kendelse af 1. april 1992 fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds vedr.

TRÆKSTIEN langs Gudenåen

Langå kommune - Århus amt

Dele af:
Grensten By, Grensten
Langå By, Langå
Løjstrup, Laurbjerg
Stevnstrup By, Grensten
Østergård Hovedgård, Houlbjerg

Udfærdiget på grundlag af matrikelkort ajourført maj 1985, Geodætisk Instituts 4 cm kort nr. 1215 II NØ, 1315 III NV, 1315 IV SV samt luftfoto fra 1980.

ÅRHUS AMT - Landskabskontoret feb. 1992

1:10.000

0 100 500 1000 m

Stevnstrup By , Grensten
Grensten By, Grensten
Jernbane
Fiskergård
Elbæk
Grensten By, Grensten
Langå By, Langå
Johannesberg
Rypevej
Jernbane

Signaturforklaring:

- Trækstien
- Skov og bevoksning i øvrigt
- Våde arealer
- Eng/fast græsgang
- Grøfter
- (7) Lodsejernummer

Kort 2

Kortbilag til kendelse af 1. april 1992 fra
fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds vedr.

TRÆKSTIEN langs Gudenåen

Langå kommune - Århus amt

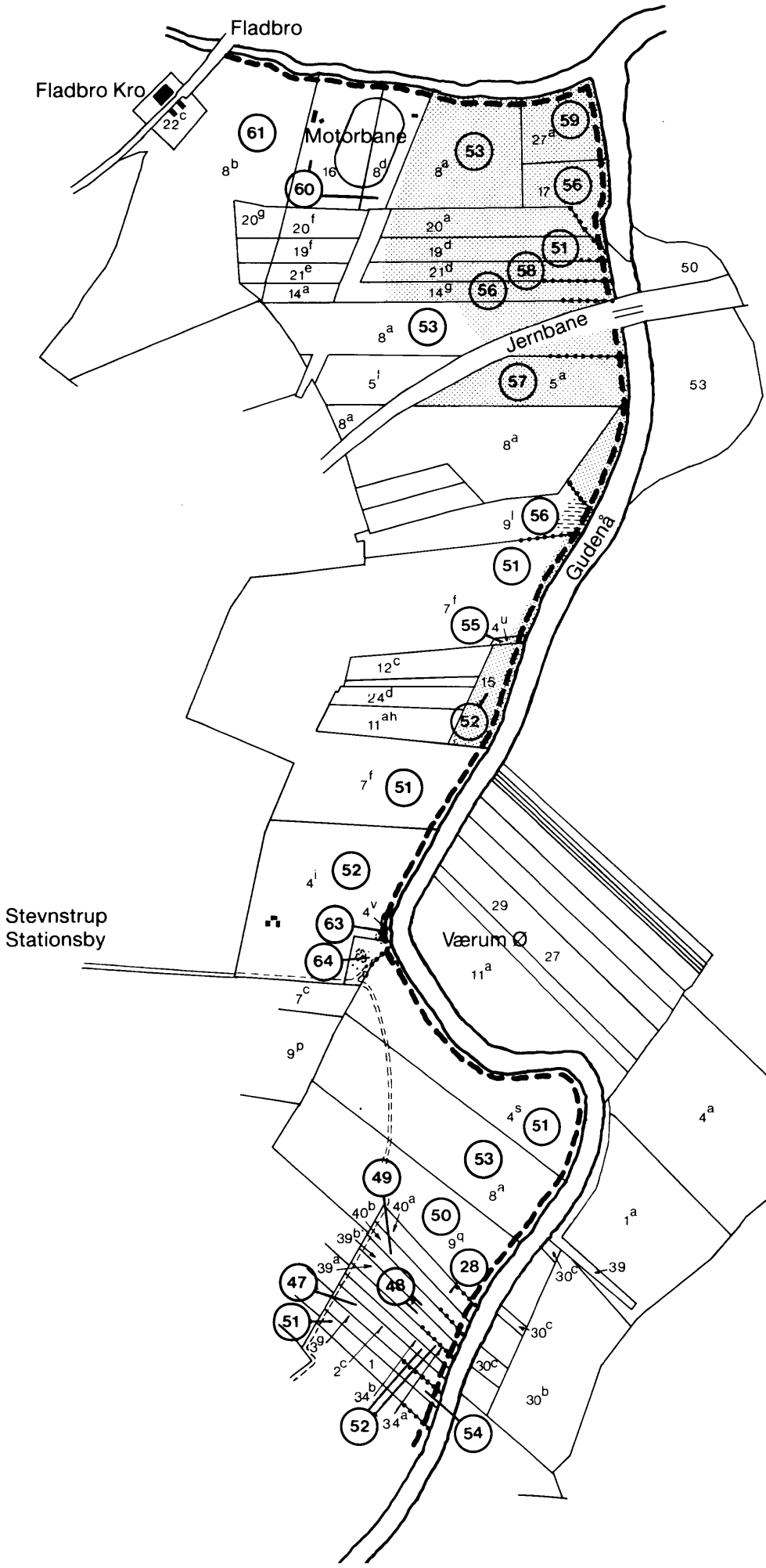
Dele af:
Grensten By, Grensten
Langå By, Langå
Løjstrup, Laurbjerg
Stevnstrup By, Grensten
Østergård Hovedgård, Houlbjerg

Udfærdiget på grundlag af matrikelkort
ajourført maj 1985, Geodætisk Instituts
4 cm kort nr. 1215 II NØ, 1315 III NV, 1315 IV SV
samt luftfoto fra 1980.

ÅRHUS AMT - Landskabskontoret feb. 1992

1:10.000

0 100 500 1000 m

Signaturforklaring:

- Trækstien
- Skov og bevoksning i øvrigt
- Våde arealer
- Eng/fast græsgang
- Grøfter
- (7) Lodsejernummer

Kort 3

Kortbilag til kendelse af 1. april 1992 fra
fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds vedr.

TRÆKSTIEN langs Gudenåen

Langå kommune - Århus amt

Dele af:
Grensten By, Grensten
Langå By, Langå
Løjstrup, Laurbjerg
Stevnstrup By, Grensten
Østergård Hovedgård, Houlbjerg

Udfærdiget på grundlag af matrikelkort
ajourført maj 1985, Geodætisk Instituts
4 cm kort nr. 1215 II NØ, 1315 III NV, 1315 IV SV
samt luftfoto fra 1980.

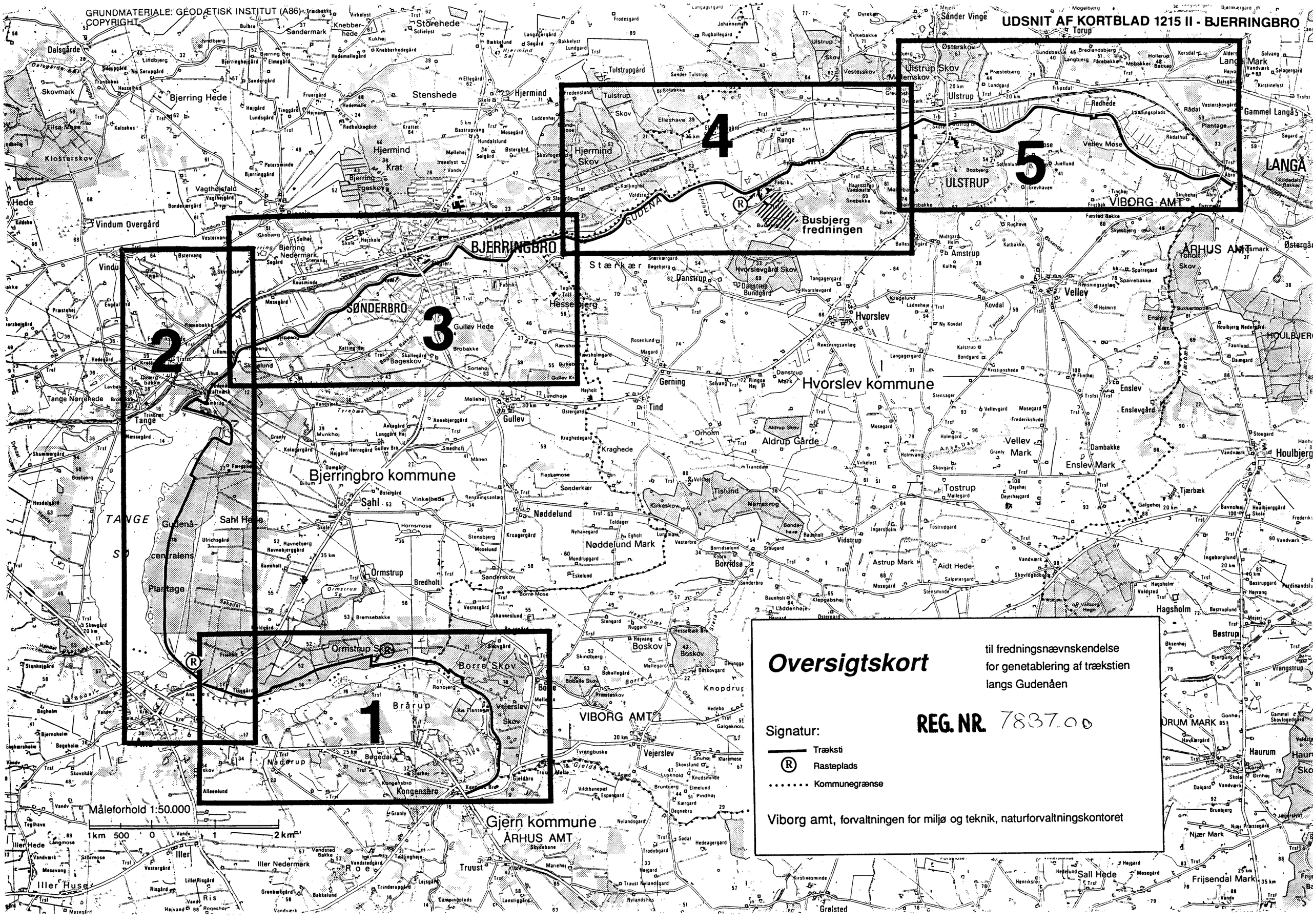
ÅRHUS AMT - Landskabskontoret feb. 1992

1:10.000

0 100 500 1000 m

GRUNDMATERIALE: GEODÆTISK INSTITUT (A86)
COPYRIGHT

UDSNIT AF KORTBLAD 1215 II - BJERRINGBRO

Oversigtskort

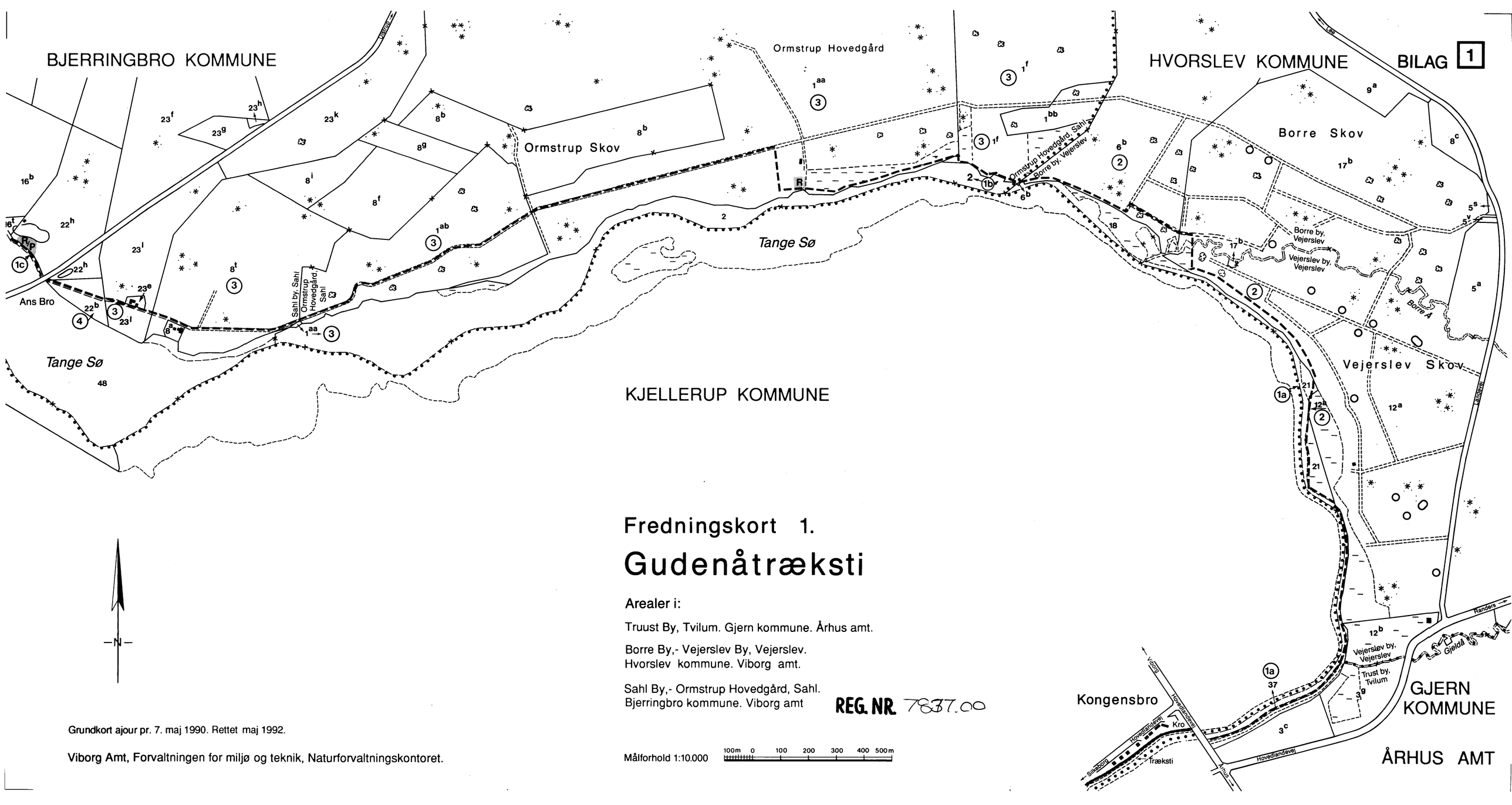
til fredningsnævnskendelse
for genetablering af trækstien
langs Gudenåen

REG. NR. 7837.00

Signatur:

- Træksti
- Ⓡ Rasteplads
- ..... Kommunegrænse

Viborg amt, forvaltningen for miljø og teknik, naturforvaltningskontoret

Fredningskort 1.

Gudenåtræksti

Arealer i:

Truust By, Tvilum. Gjern kommune. Århus amt.

Borre By,- Vejerslev By, Vejerslev.
Hvorslev kommune. Viborg amt.

Sahl By,- Ormstrup Hovedgård, Sahl.
Bjerringbro kommune. Viborg amt

REG. NR. 7837.00

Målforhold 1:10.000

100m 0 100 200 300 400 500m

Grundkort ajour pr. 7. maj 1990. Rettet maj 1992.

Viborg Amt, Forvaltningen for miljø og teknik, Naturforvaltningskontoret.

BJERRINGBRO KOMMUNE

BILAG 2

Mål 1:5000

Gudenåcentralen

Kanalen

Gudenå

TANGE

Tange Sø

Tange by, Højbjerg
Sahl by, Sahl

Skibelund by, Sahl
Sahl by, Sahl

Alternativ stiføring

Gudenå-
centralens
Plantage

Ans Bro

ANS

Hovedlandevej

Viborg

Århus

KJELLERUP KOMMUNE

Fredningskort 2.

Gudenåtræksti

Arealer i:

Sahl By, Skibelund By, Sahl. Tange By, Højbjerg.
Bjerringbro kommune. Viborg Amt.

Målforhold 1:10.000

100m 0 100 200 300 400 500m

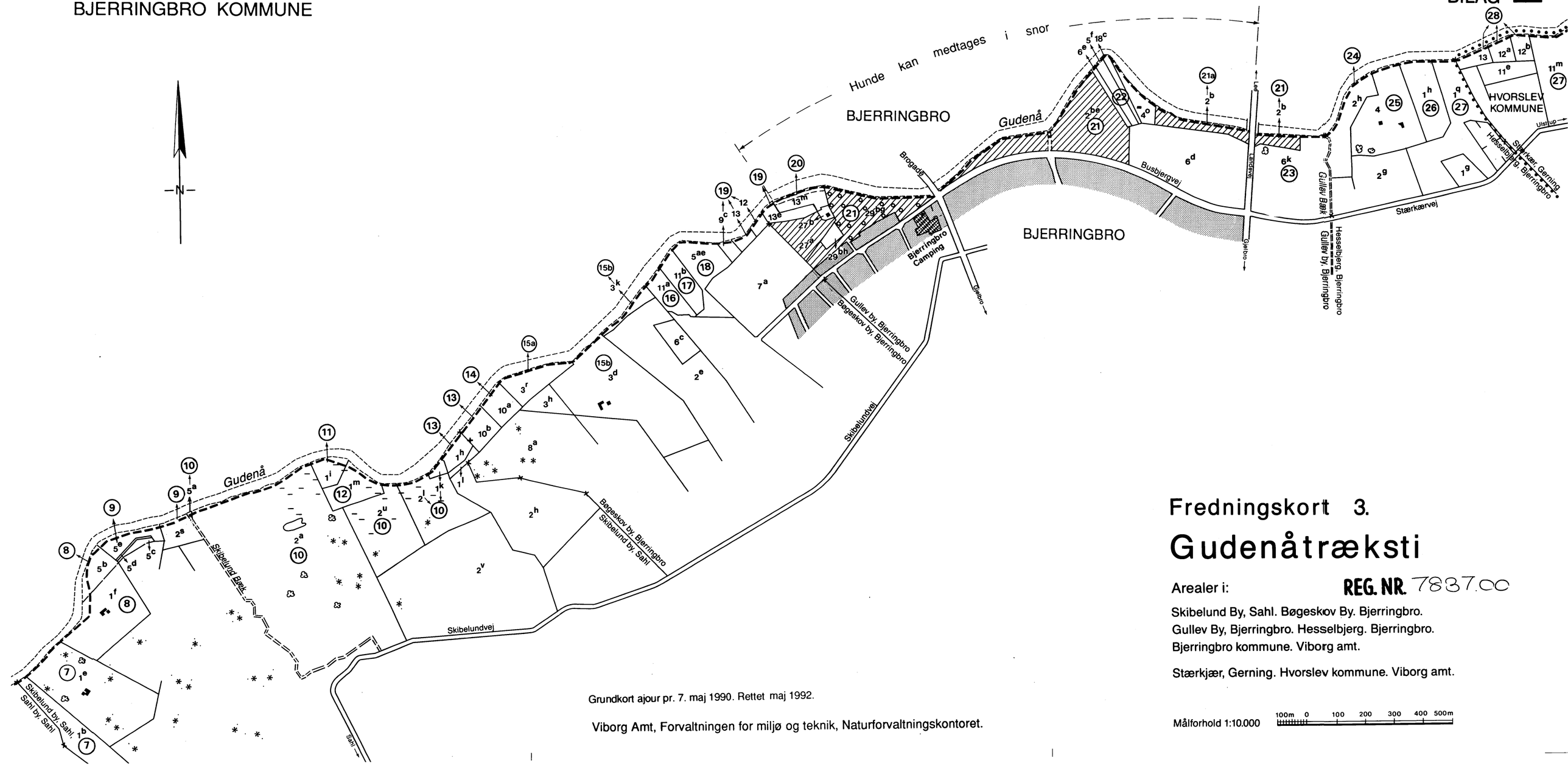
REG. NR. 7837.00

Grundkort ajour pr. 7. maj 1990. Rettet maj 1992.

Viborg Amt, Forvaltningen for miljø og teknik, Naturforvaltningskontoret.

BJERRINGBRO KOMMUNE

BILAG 3

Grundkort ajour pr. 7. maj 1990. Rettet maj 1992.

Viborg Amt, Forvaltningen for miljø og teknik, Naturforvaltningskontoret.

Fredningskort 3.

Gudenåtræksti

Arealer i: **REG. NR.** 7837.00

Skibelund By, Sahl. Bøgeskov By. Bjerringbro.
Gullev By, Bjerringbro. Hesselbjerg. Bjerringbro.
Bjerringbro kommune. Viborg amt.

Stærkjær, Gerning. Hvorslev kommune. Viborg amt.

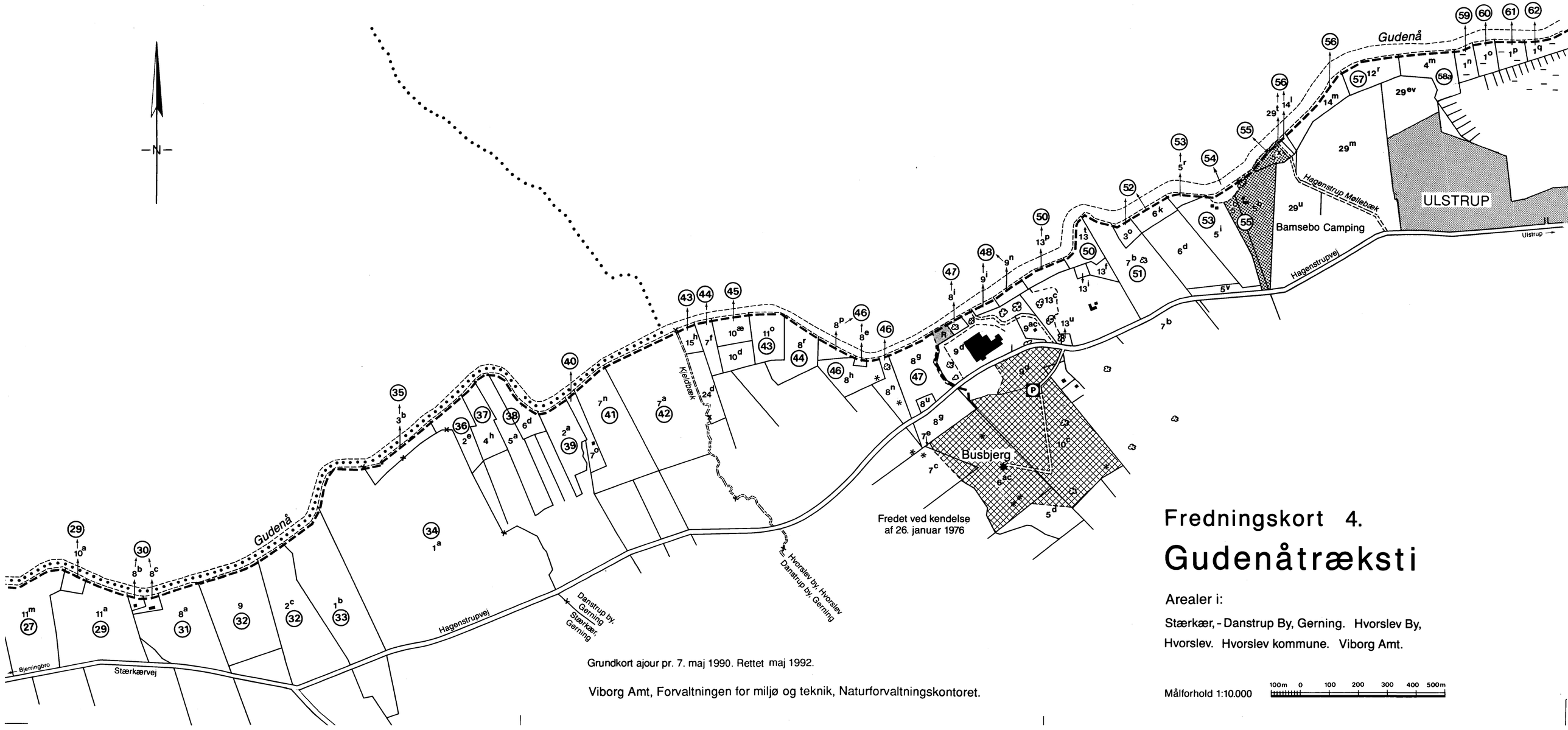
Målforhold 1:10.000

100m 0 100 200 300 400 500m

BJERRINGBRO KOMMUNE

HVORSLEV KOMMUNE

BILAG 4

Grundkort ajour pr. 7. maj 1990. Rettet maj 1992.

Viborg Amt, Forvaltningen for miljø og teknik, Naturforvaltningskontoret.

Fredningskort 4.

Gudenåtræksti

Arealer i:

Stærkær, - Danstrup By, Gerning. Hvorslev By, Hvorslev. Hvorslev kommune. Viborg Amt.

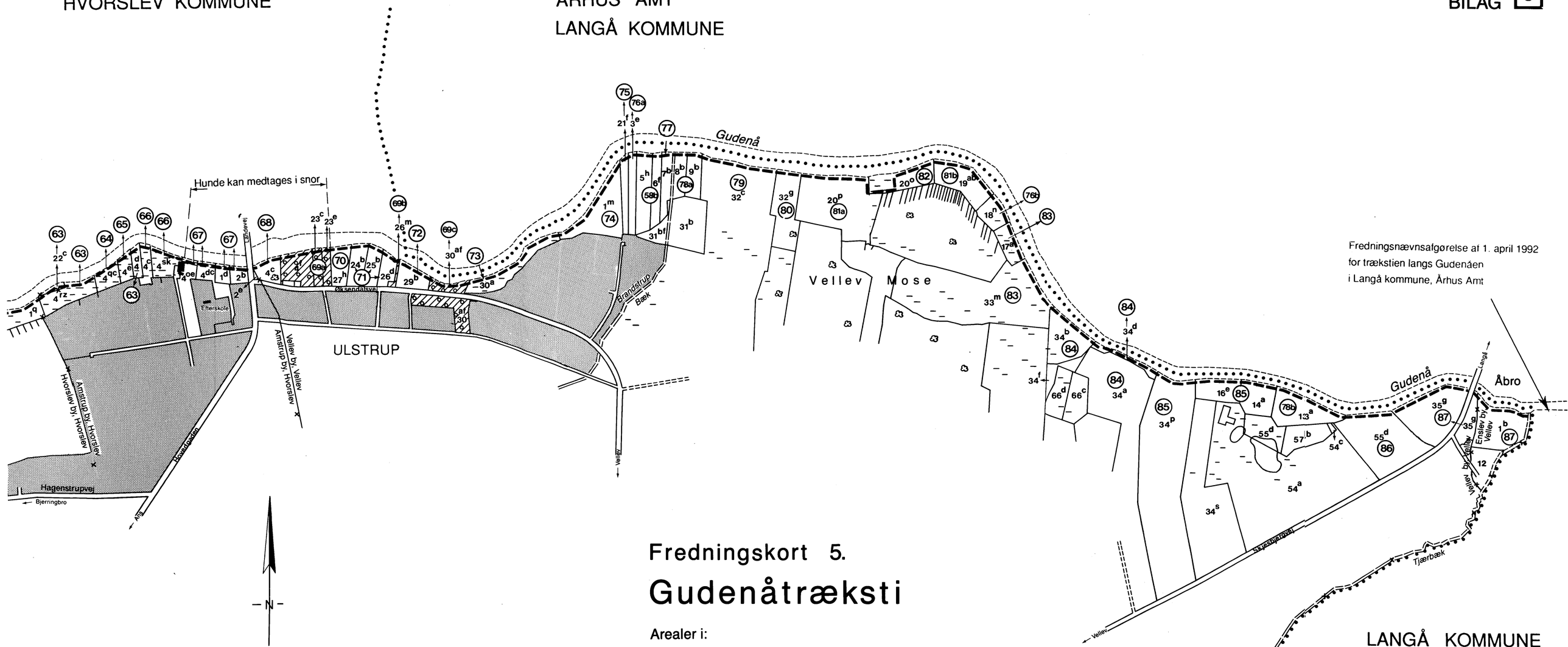
Målforhold 1:10.000

100m 0 100 200 300 400 500m

HVORSLEV KOMMUNE

ÅRHUS AMT
LANGÅ KOMMUNE

BILAG 5

Fredningsnævnsafgørelse af 1. april 1992
for trækstien langs Gudenåen
i Langå kommune, Århus Amt

Fredningskort 5.

Gudenåtræksti

Arealer i:

Hvorslev By,- Amstrup By, Hvorslev. Vellev By, -
Enslev By, Vellev. Hvorslev kommune. Viborg amt.

Målforhold 1:10.000

100m 0 100 200 300 400 500m

LANGÅ KOMMUNE
ÅRHUS AMT

Grundkort ajour pr. 7. maj 1990. Rettet maj 1992.

Viborg Amt, Forvaltningen for miljø og teknik, Naturforvaltningskontoret.

KORT>

Kortbilag og
Signaturforklaring ►

REG. NR. 7837.00

Signaturforklaring:

Fredningsforslag:

- Træksti
- Eks. træksti
- R Forslag til ny rasteplads
- R/P Forslag til raste-/parkeringsplads
- (8) Løbenummer i lodsejerfortegnelsen

Administrative forhold:

- Kommunegrænse
- Off. ejede arealer
- Tidligere fredet areal

Arealanvendelse:

- Bymæssig bebyggelse
- Enkeltliggende bebyggelse
- Campingplads
- Grønt område/parkanlæg
- Off. vej
- Jordfaste fortidsminder
- Beplantning - løv
- Beplantning - nål
- Mose/eng
- Arealgrænse

Sti langs Gudenåen (Oversigtskort)

Bjerringbro og Hvorslev kommune, Viborg amt
Gjern og Langå kommune, Århus amt

Signatur:

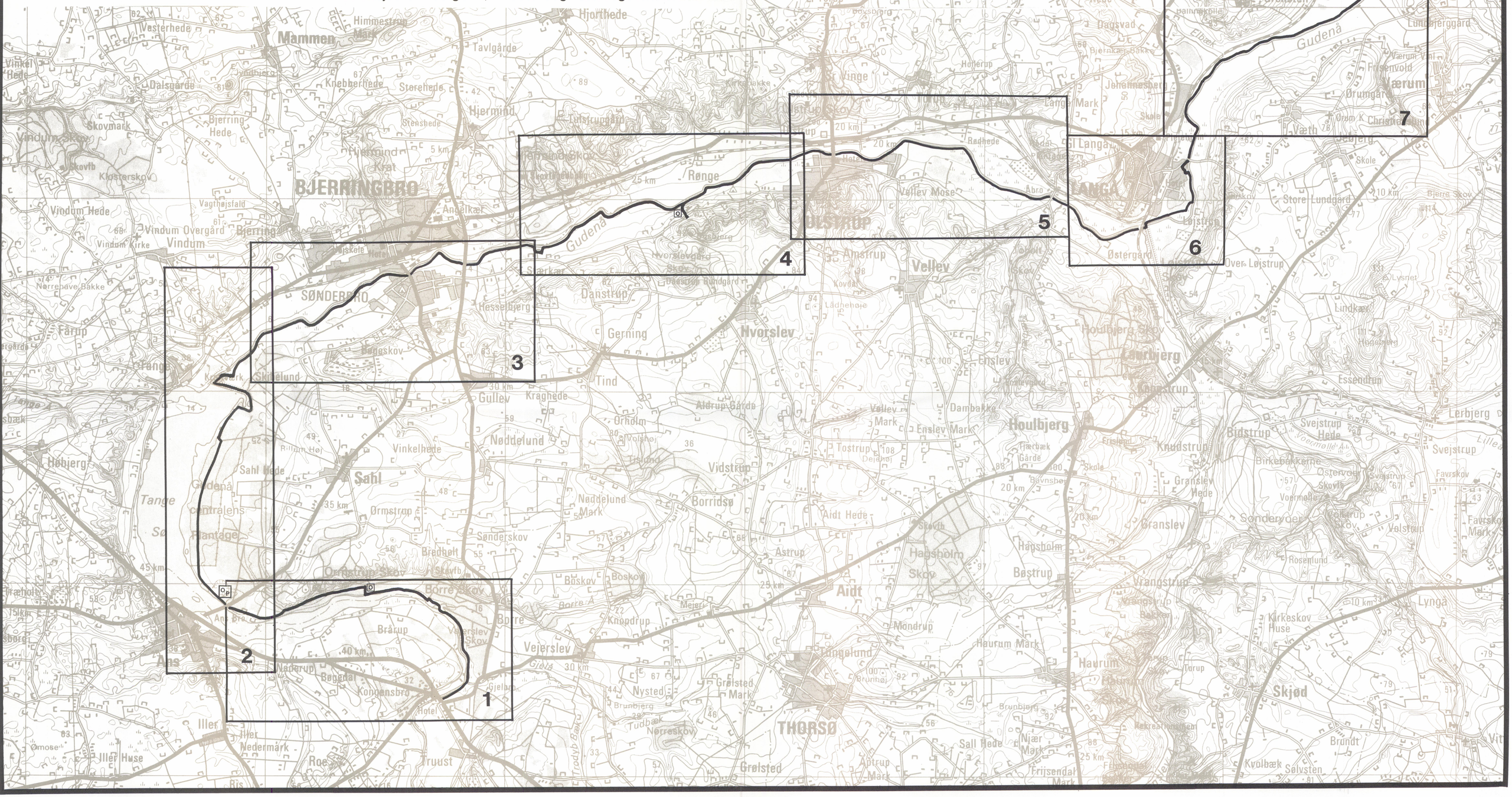
Sti

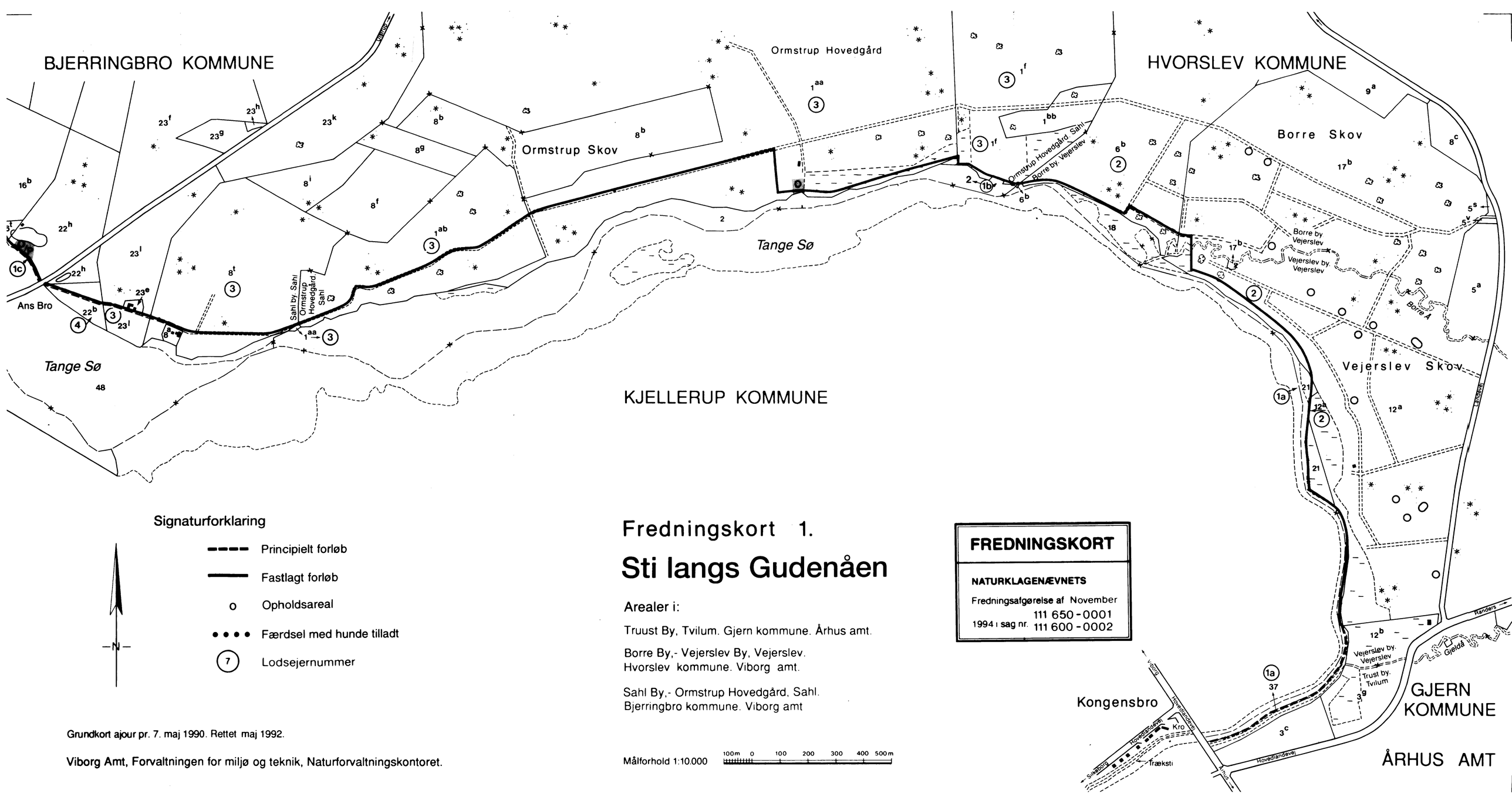
Opholdsareal

1:50000

UDARBEJDET AF SKOV- OG NATURSTYRELSEN
TIL INTERN BRUG VED MILJØMINISTERIET
MED GEODÆTISK INSTITUTS TILLADELSE (A 86)

Udarbejdet af Viborg amt, Århus amt og Naturklagenævnet nov. 1994

BJERRINGBRO KOMMUNE
HVORSLEV KOMMUNE
KJELLERUP KOMMUNE
GJERN KOMMUNE
ÅRHUS AMT
Ormstrup Hovedgård
Ormstrup Skov
Tange Sø
Tange Sø
Borre Skov
Vejerslev Skov
Ans Bro
Kongensbro
Kro
Sahl by, Sahl
Ormstrup Hovedgård Sahl
Ormstrup Hovedgård, Sahl
Borre by, Vejerslev
Borre by Vejerslev
Vejerslev by, Vejerslev
Borre Å
Trust by, Tvilum
Gjelså
Hovedlandevej
Viborg
Silkeborg
Randers
Landevej
Fællesstien
Fredningskort 1.
Sti langs Gudenåen
Arealer i:
Truust By, Tvilum. Gjern kommune. Århus amt.
Borre By,- Vejerslev By, Vejerslev.
Hvorslev kommune. Viborg amt.
Sahl By,- Ormstrup Hovedgård, Sahl.
Bjerringbro kommune. Viborg amt
FREDNINGSKORT
NATURKLAGENÆVNETS
Fredningsafgørelse af November
1994 i sag nr. 111 650-0001
111 600-0002
Signaturforklaring
Principielt forløb
Fastlagt forløb
Opholdsareal
Færdsel med hunde tilladt
Lodsejernummer
N
Målforhold 1:10.000
100m 0 100 200 300 400 500m
Grundkort ajour pr. 7. maj 1990. Rettet maj 1992.
Viborg Amt, Forvaltningen for miljø og teknik, Naturforvaltningskontoret.

BJERRINGBRO KOMMUNE

FREDNINGSKORT

NATURKLAGENÆVNETS

Fredningsafgørelse af November 1994 i sag nr. 111 650-0001 / 111 600-0002

Mål 1:5000

-N-

Gudenåcentralen

Gudenå

Kanalen

TANGE

Gudenåcentralen

Tange Sø

Tange by, Højbjerg
Sahl by, Sahl

Skibelund by, Sahl
Sahl by, Sahl

Gudenå-
centralens
Plantage

ANS

Ans Bro

Viborg

Hovedlandevej

Århus

-N-

KJELLERUP KOMMUNE

Signaturforklaring

- Principielt forløb
- Fastlagt forløb
- O/P Opholdsareal
- (7) Lodsejernummer

Fredningskort 2.

Sti langs Gudenåen

Arealer i:

Sahl By, Skibelund By, Sahl. Tange By, Højbjerg.
Bjerringbro kommune. Viborg Amt.

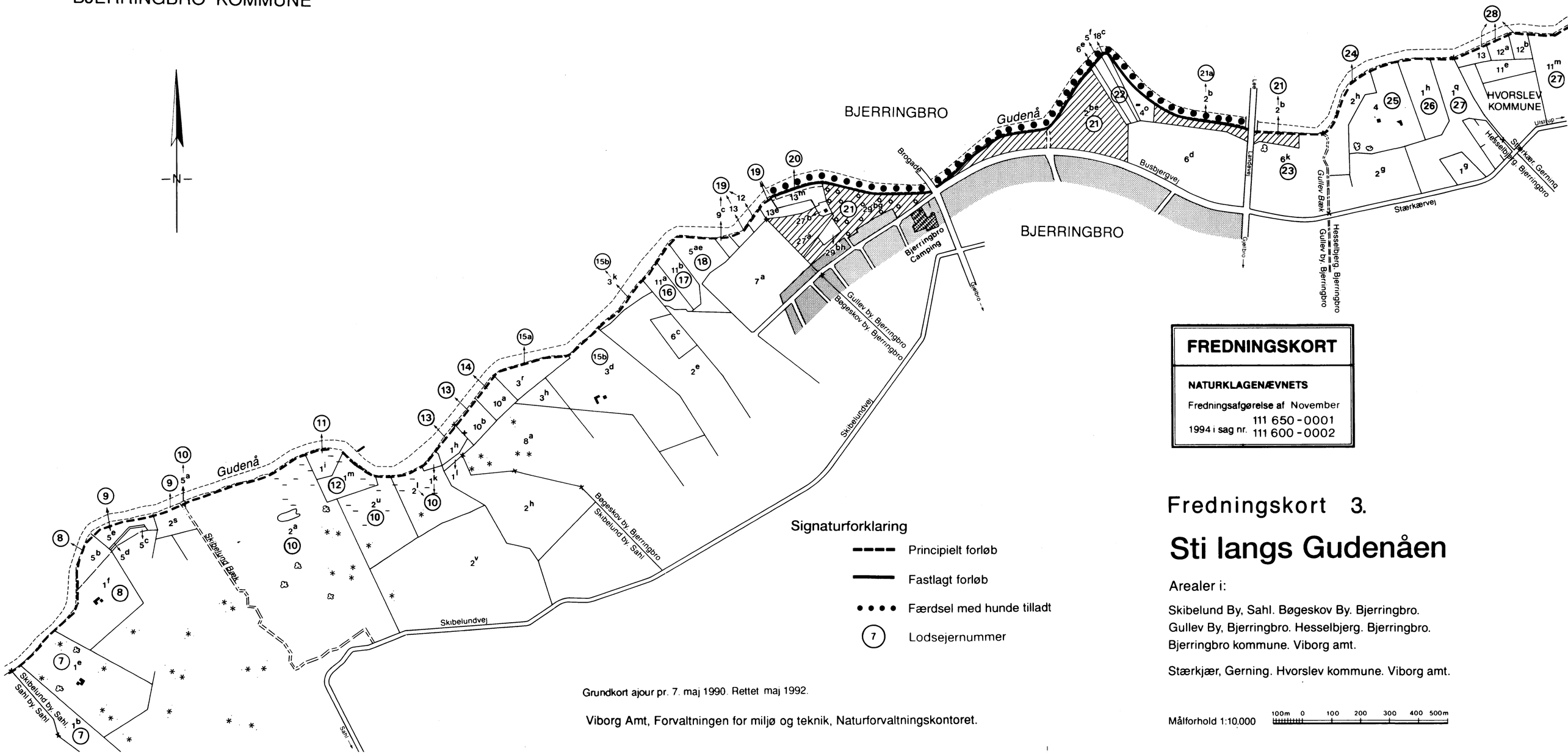
Målforhold 1:10.000

100m 0 100 200 300 400 500m

Grundkort ajour pr. 7. maj 1990. Rettet maj 1992.

Viborg Amt, Forvaltningen for miljø og teknik, Naturforvaltningskontoret.

BJERRINGBRO KOMMUNE

FREDNINGSKORT

NATURKLAGENÆVNETS

Fredningsafgørelse af November

1994 i sag nr. 111 650 - 0001
111 600 - 0002

Signaturforklaring

- Principielt forløb
- Fastlagt forløb
- Færdsel med hunde tilladt
- (7) Lodsejernummer

Grundkort ajour pr. 7. maj 1990. Rettet maj 1992.

Viborg Amt, Forvaltningen for miljø og teknik, Naturforvaltningskontoret.

Fredningskort 3.

Sti langs Gudenåen

Arealer i:

Skibelund By, Sahl. Bøgeskov By. Bjerringbro.
Gullev By, Bjerringbro. Hesselbjerg. Bjerringbro.
Bjerringbro kommune. Viborg amt.

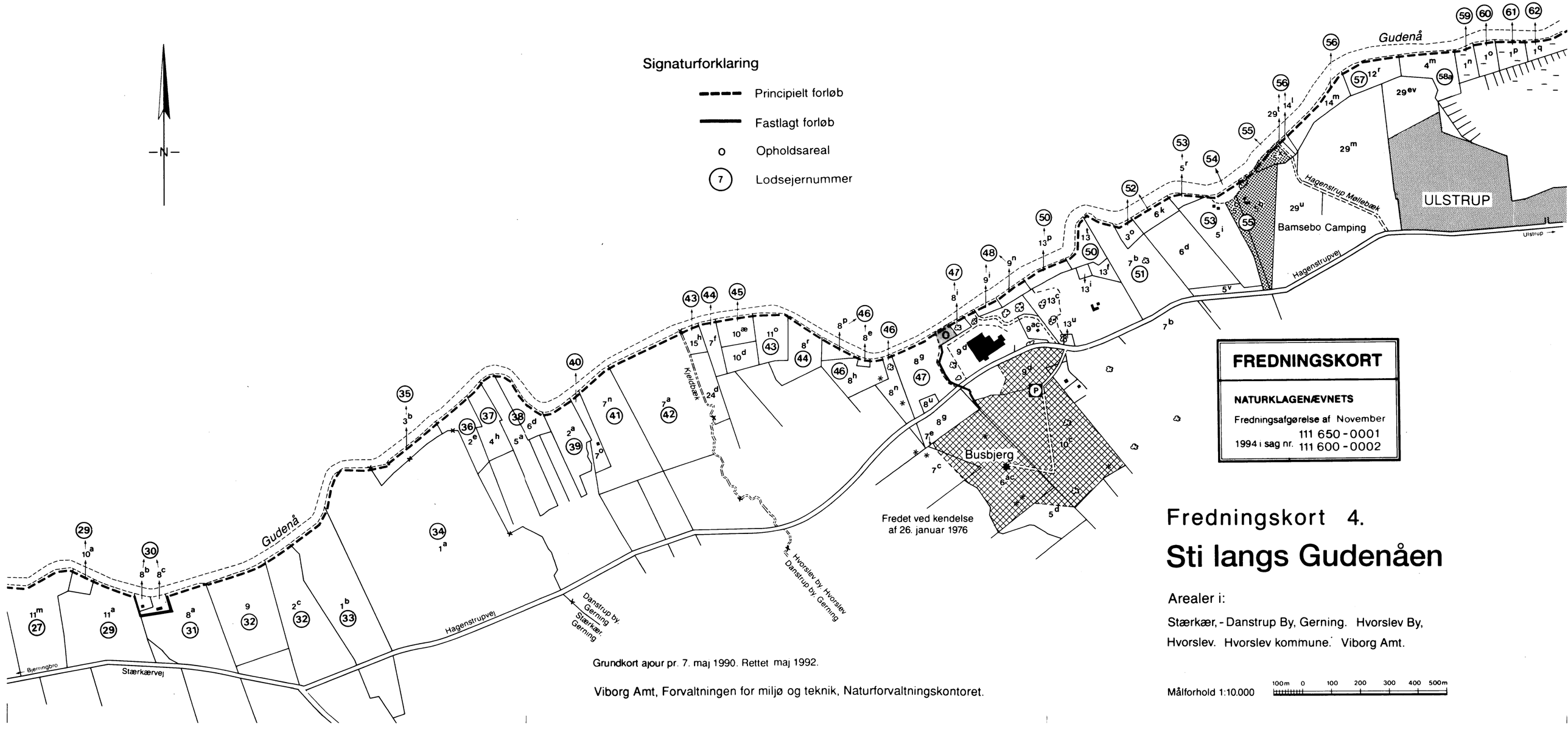
Stærkjær, Gerning. Hvorslev kommune. Viborg amt.

Målforhold 1:10.000

100m 0 100 200 300 400 500m

BJERRINGBRO KOMMUNE

HVORSLEV KOMMUNE

FREDNINGSKORT

NATURKLAGENÆVNETS

Fredningsafgørelse af November

1994 i sag nr. 111 650-0001
111 600-0002

Fredningskort 4.

Sti langs Gudenåen

Arealer i:

Stærkær, - Danstrup By, Gerning. Hvorslev By, Hvorslev. Hvorslev kommune. Viborg Amt.

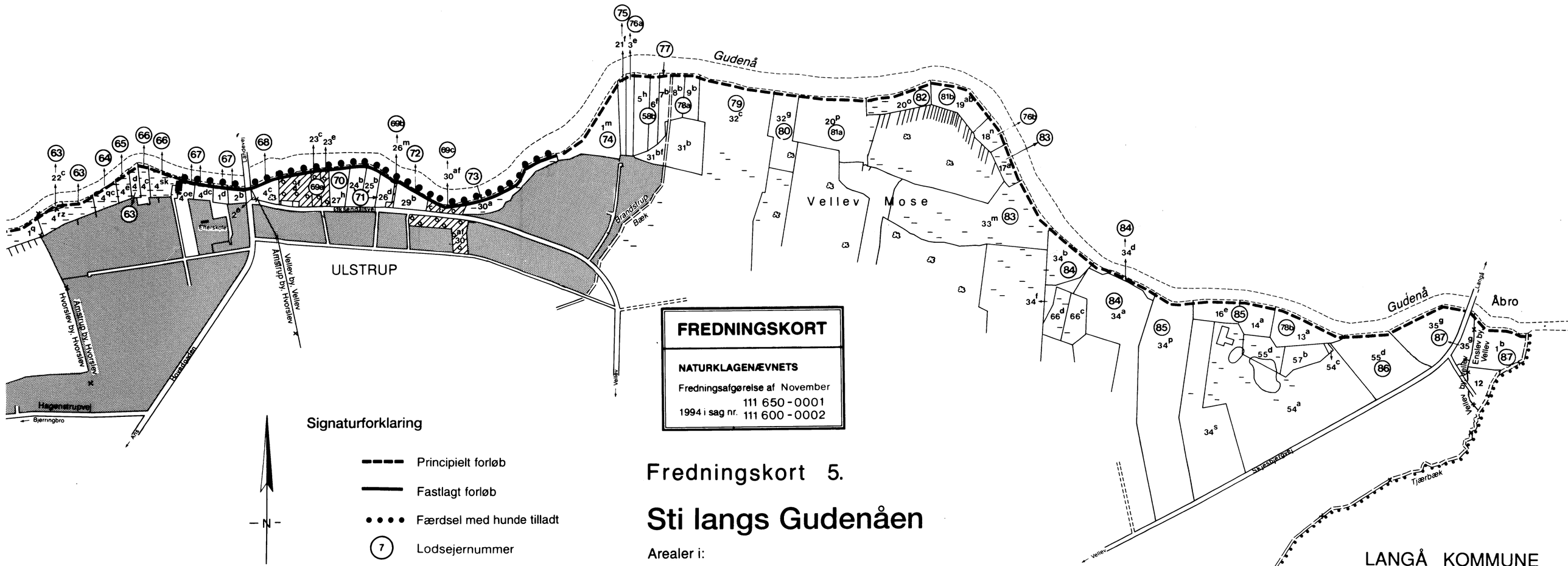
Grundkort ajour pr. 7. maj 1990. Rettet maj 1992.

Viborg Amt, Forvaltningen for miljø og teknik, Naturforvaltningskontoret.

Målforhold 1:10.000

100m 0 100 200 300 400 500m

HVORSLEV KOMMUNE

FREDNINGSKORT

NATURKLAGENÆVNETS

Fredningsafgørelse af November 1994 i sag nr. 111 650-0001 111 600-0002

Signaturforklaring

- Principielt forløb
- Fastlagt forløb
- Færdsel med hunde tilladt
- (7) Lodsejernummer

Fredningskort 5.

Sti langs Gudenåen

Arealer i:

Hvorslev By,- Amstrup By, Hvorslev. Vellev By, - Enslev By, Vellev. Hvorslev kommune. Viborg amt.

Målforhold 1:10.000 100m 0 100 200 300 400 500m

LANGÅ KOMMUNE
ÅRHUS AMT

Grundkort ajour pr. 7. maj 1990. Rettet maj 1992.

Viborg Amt, Forvaltningen for miljø og teknik, Naturforvaltningskontoret.

FREDNINGSKORT

NATURKLAGENÆVNETS

Fredningsafgørelse af November 1994 i sag nr. 111 650 - 0001 / 111 600 - 0002

Signaturforklaring:

- Skov og bevoksning i øvrigt
- Våde arealer
- Eng/fast græsgang
- (7) Lodsejernummer
- Principielt forløb
- Fastlagt forløb
- Færdsel med hunde tilladt

Kort 6

Sti langs Gudenåen

Langå kommune - Århus amt

Dele af:
Grensten By, Grensten
Langå By, Langå
Løjstrup, Laurbjerg
Stevnstrup By, Grensten
Østergård Hovedgård, Houlbjerg

ÅRHUS AMT - Landskabskontoret feb. 1992

1:10.000

0 100 500 1000 m

VIBORG AMT

Langå

Åbro

Vellev

Tjærbæk

Østergård Hovedgård, Houlbjerg

Gudenå

Jernbanebro

Gl. jernbanebro

Sti til Laurbjerg

Lilleå

Østergård Hovedgård, Houlbjerg

Løjstrup, Laurbjerg

LANGÅ

Jernbane

Off. vej

Amtmand Hoppes Bro

Vælthvej

Enghavevej

Badplads

Løjstrup

Stevnstrup By , Grensten
Grensten By, Grensten
Fiskergård
Jernbane
Elbæk
Grensten By, Grensten
Langå By, Langå
Johannesberg
Rypevej
Jernbane

Signaturforklaring:

- Skov og bevoksning i øvrigt
- Våde arealer
- Eng/fast græsgang
- (7) Lodsejernummer
- Principielt forløb
- Fastlagt forløb

FREDNINGSKORT

NATURKLAGENÆVNETS

Fredningsafgørelse af November
1994 i sag nr. 111 650-0001
111 600-0002

Kort 7

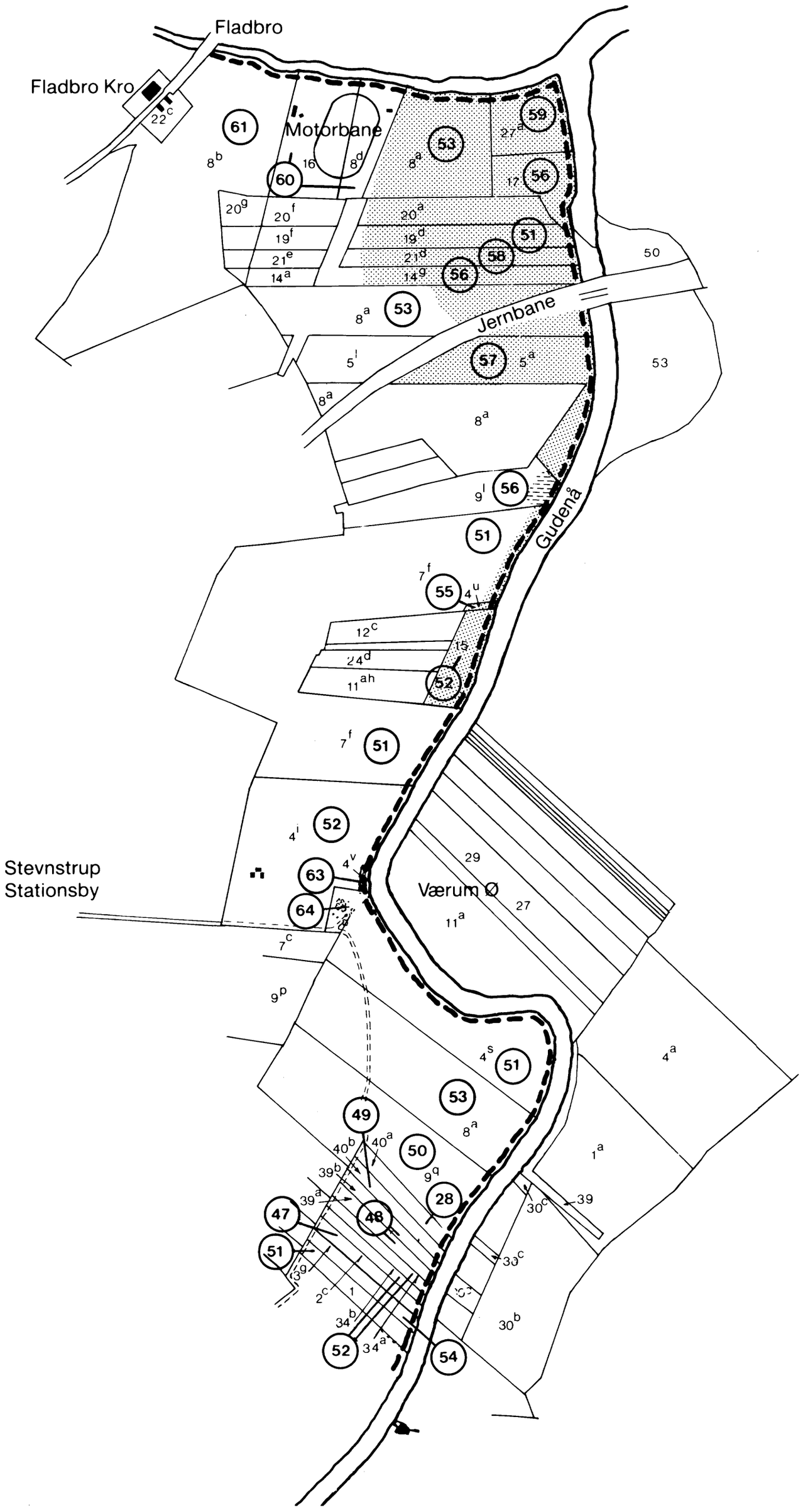
Sti langs Gudenåen

Langå kommune - Århus amt

Dele af:
Grensten By, Grensten
Langå By, Langå
Løjstrup, Laurbjerg
Stevnstrup By, Grensten
Østergård Hovedgård, Houlbjerg

ÅRHUS AMT - Landskabskontoret feb. 1992

1:10.000
0 100 500 1000 m

FREDNINGSKORT

NATURKLAGENÆVNETS

Fredningsafgørelse af November 1994 **i sag nr.** 111 650-0001 / 111 600-0002

Signaturforklaring:

- Skov og bevoksning i øvrigt
- Våde arealer
- Eng/fast græsgang
- (7) Lodsejernummer
- Principielt forløb
- Fastlagt forløb

Kort 8

Sti langs Gudenåen

Langå kommune - Århus amt

Dele af:
Grensten By, Grensten
Langå By, Langå
Løjstrup, Laurbjerg
Stevnstrup By, Grensten
Østergård Hovedgård, Houlbjerg

ÅRHUS AMT - Landskabskontoret feb. 1992

1:10.000

0 100 500 1000 m

DISPENSATIONER>

Afgørelser - Reg. nr.: 07837.00

Herunder ses afgørelser i dispensationssager for denne fredning

REG. NR. 7837.00

SCANNET

Udskrift
af
forhandlingsprotokollen for fredningsnævnet
for Viborg amt

Den 28.11.2005 holdt Fredningsnævnet for Viborg amt møde på dommerkontoret i Thisted.

Mødt var formanden, dommer Knud S. Lund, Thisted.

Der foretoges:

Sag nr. VaF 39/2005

Ansøgning om tilladelse til udførelse af en træbro over Gudenåen i åens (ca.) st. 7150 omfattet af fredningen af "Trækstien langs Gudenåen".

Der fremlagdes:

1. Brev af 12.10.2005 fra Viborg amt, Miljø og Teknik med bilag.
2. Brev af 29.10.2005 fra Danmarks Naturfredningsforening.

Efter en telefonisk drøftelse med det amtsrådsvalgte medlem Anton Kirk Toft, Redsted, og det kommunalvalgte medlem Niels Vestergaard, Bjerringbro, meddelte Fredningsnævnet tilladelse til udførelse af en træbro over Gudenåen som ansøgt.

Tilladelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter, at den er meddelt, eller ikke har været udnyttet i tre på hinanden følgende år.

Afgørelsen kan efter naturbeskyttelseslovens kapitel 12 indbringes for Naturklagenævnet af blandt andet den, der har begæret Fredningsnævnets afgørelse, og forskellige myndigheder.

Klage indgives skriftligt, med angivelse af vores sagsnummer, til Fredningsnævnet for Viborg amt, Skovgade 30, 7700 Thisted, der sørger for videresendelse af klagen til Naturklagenævnet.

Det er en betingelse for Naturklagenævnets behandling af Deres klage, at De indbetaler et gebyr på 500 kr. til Naturklagenævnet. Nævnet vil sende Dem en opkrævning på gebyret, når nævnet har modtaget klagen fra Fredningsnævnet. Naturklagenævnet vil ikke påbegynde behandlingen af klagen, før gebyret er modtaget. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Naturklagenævnets hjemmeside www.nkn.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis De får helt eller delvis medhold i Deres klage.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den pågældende klageberettigede.

2001-121/13-010

13 1

En tilladelse må ikke udnyttes før udløbet af klagefristen. Er klage iværksat, må tilladelsen ikke udnyttes, medmindre den opretholdes af Naturklagenævnet.

Sagen sluttet.
Mødet hævet.

Knud S. Lund,
fmd.

Udskriftens rigtighed bekræftes.
Fredningsnævnet for Viborg amt, den

28 NOV. 2005

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del

Retten i Århus
Tinghuset, Vester Alle 10
8000 Århus C

Viborg Kommune
Udviklingsafdelingen
Rødevej 3
8800 Viborg

Tlf. 86 12 20 77
Fax 86 19 71 91
E-mail:
{ HYPERLINK
"mailto:pho@domstol.dk" **}**

CVR 11 98 62 93

Den 20. februar 2009.

Vedrørende journal nr. 8901-01.2009.26– anmodning om forlængelse af tidligere meddelt frist til opførelse af træbro over Gudenåen ved Kjællinghøl, Fabrskov Kommune.

Ved kendelse af 28. november 2005 meddelte daværende Fredningsnævn for Viborg Amt tilladelse til, at Bjerringbro Kommune etablerer en træbro over Gudenåen ved Kjællinghøl (V.A.F. 39/2005)
Tilladelsen blev meddelt på vilkår, at den bortfaldt, hvis den ikke var udnyttet inden 3 år.

Viborg Amt har anmodet om forlængelse af fristen, idet tilladelsen ikke er udnyttet, men projektet forventes gennemført og broen færdigetableret i løbet af 2010-2011.

Den 22. december 2008 har Fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del, meddelt forlængelse af fristen (FRD 66/2008).

Viborg Kommune har herefter anmodet også Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del, om forlængelse af fristen, idet det sydlige brofæste er beliggende i Favrskov Kommune, der nu dækkes af dette nævn.

Fredningsnævnets bemærkninger og afgørelse:

Sagen afgøres af nævnets formand alene.
Da projektet forventes gennemført i løbet af 2010-2011 meddeles i medfør af naturbeskyttelselovens § 50, stk. 1 forlængelse af fristen for udnyttelse af tilladelsen, der er meddelt den 28. november 2005.

Tilladelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden tre år fra i dag, jf. naturbeskyttelseslovens § 66, stk. 2.

Klagevejledning, jf. naturbeskyttelseslovens § 86 og § 87:

Der kan inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt, klages til Naturklagenævnet over afgørelsen.
En eventuel klage skal indgives skriftligt til Fredningsnævnet, som derefter vil fremsende sagen til Naturklagenævnet.
Det er en betingelse for Naturklagenævnets behandling af klagen, at klageren indbetaler et gebyr på 500,- kr. til Naturklagenævnet.
Naturklagenævnet vil sende klageren en opkrævning på gebyret, når nævnet har modtaget sagen fra Fredningsnævnet.
Naturklagenævnet vil ikke påbegynde behandlingen af klagen, før gebyret er modtaget.

Rettidig klage har opsættende virkning for den påklagede afgørelse, med mindre klagemyndigheden bestemmer andet.

Tilladelsen må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet uden at klage er modtaget.

Klageberettigede er:

Adressaten for afgørelsen,
ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
offentlige myndigheder,
lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Med venlig hilsen

Per Holkmann Olsen

Afgørelsen sendes pr. mail til:
Viborg Kommune, Rødevej 3, 8800 Viborg, **{** HYPERLINK "mailto:sikkerpost@viborg.dk" **}**
Benny Christensen, Viborg Kommune, udviklingsafdelingen, **{** HYPERLINK "mailto:bc6@viborg.dk" **}**
Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø, **{** HYPERLINK "mailto:dn@dn.dk" **}**
By- og Landskabsstyrelsen, Haraldsgade 53, 2100 København Ø, **{** HYPERLINK "mailto:blst@blst.dk" **}**
Det Centrale Fredningsregister, Haraldsgade 53, 2100 København Ø, **{** HYPERLINK "mailto:blstnatur@blst.dk" **}**
Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomité v/ Alfred Berg, Solsortevej 2, 8382 Hinnerup, **{** HYPERLINK "mailto:favrskov@dn.dk" **}**
Favrskov Kommune, Teknik og Miljø, Torvegade 7, 8450 Hammel, **{** HYPERLINK "mailto:evc@favrskov.dk" **}**

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del

Retten i Århus
Tinghuset, Vester Alle 10
8000 Århus C

Tlf. 86 12 20 77
Fax 86 19 71 91
E-mail:
{ HYPERLINK
"mailto:pho@domstol.dk" }

CVR 11 98 62 93

Den 5. marts 2010.

Randers Kommune
Miljø og Teknik
Laksetorvet
8900 Randers

Vedrørende j.nr. 8901-01.2009. 145, ansøgning om dispensation fra Træksti fredningen til anlægsarbejde på matr. nr. 61 a og 2 ay Langå By, Langå, Vibevej 999 A 8870 Langå.

Ansøgning
Randers Kommune har forespurgt, om nedennævnte ændringer af forholdene på Trækstien er omfattet af §§ 2 og 3 i fredningen af Trækstien, (Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994 om tilvejebringelse af en sti langs Gudenåen i Viborg og Århus amter) og dermed kan udføres hvis de nævnte forudsætninger er opfyldt, eller om de kræver Fredningsnævnets godkendelse.
Hvis en ansøgning er nødvendig, ansøges om godkendelse af projektet, på ejendommen matr. nr. 61a og 2ay Langå by, Langå, med adressen Vibevej 999A, 8870 Langå.

I forbindelse med planlægning af en cykelstirute fra Langå til Fladbro er det blevet klart at anlægget af stien vil falde sammen med Trækstiens forløb på en ca. 45 meter lang strækning. Lokaliteten er den smalle passage mellem banelegemet og Gudenåen NØ for Langå. Denne ansøgning omhandler etape 2 af projektet der er afgørende for stiforløbet. (se bilag 3, topografisk kort etape 2).

Det har gennem mange år været et ønske at forbedre passagen af Trækstien der hvor banen og åen går så tæt sammen at passage ofte er forbundet med vanskelighed og fare for publikum.
Den eneste praktisk gennemførlige mulighed for linjeføring er at lægge stien ret nær ved banestrækningen mellem banen og åen. Derved kommer den nye cykel- og gangsti til at passere mellem åen og banen netop på det sted hvor der har været problemer med at passere på Trækstien.

Det var oprindelig tænkt at der kunne nedrammes en spunsvæg ud mod åen, men denne løsning har vist sig meget vanskelig at gennemføre i praksis, og vil over for Banedanmark, der har ansvaret for banedæmningen og som ejer arealet, være en nærmest utænkelig løsning. Der er derfor peget på at føre stien frem via en 45 meter lang bro som er ganske lav over terræn, men som hviler på nedrammede pæle, som vist på nedenstående foto af en lignede konstruktion.

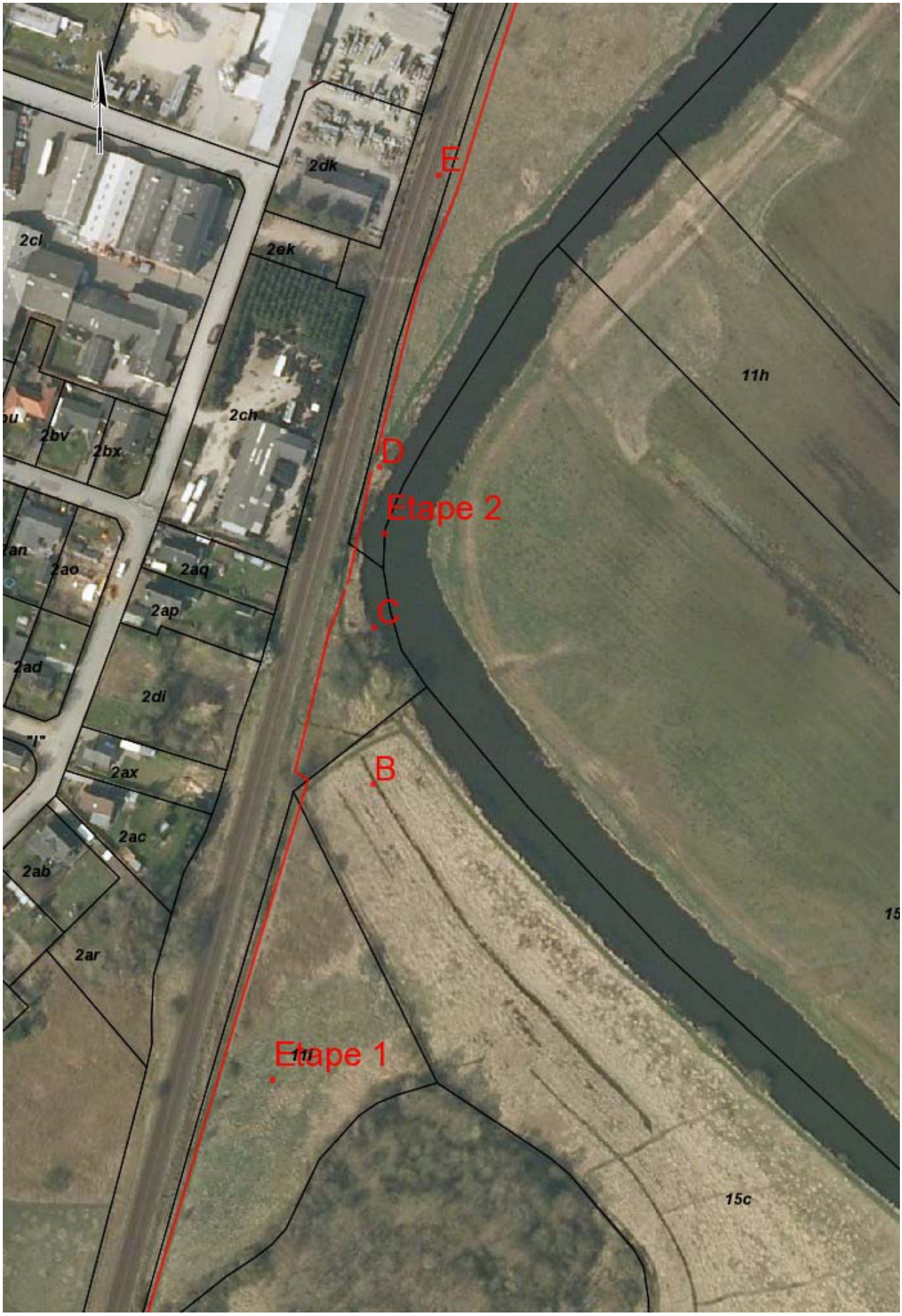

E
D
Etape 2
C
B
Etape 1
2dk
2ek
2cl
2ch
2bv
2bx
2ao
2aq
2ap
2ad
2di
2ax
2ac
2ab
2ar
11h
15c

Foto af lignende brokostruktion (rækværk mangler)

Projektet berører Fredningen af Trækstien, Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994 om tilvejebringelse af en sti langs Gudenåen i Viborg og Århus amter.
Fredningens formål er at ”give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på en strækning mellem Kongensbro og Fladbro. …m.m.”.

Ifølge fredningskendelsens bestemmelser i § 3 om Stiens karakter gælder, at *Hvor stien ikke følger eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. ... og der må kun foretages anlægsarbejder når væsentlige sikkerheds hensyn gør det påkrævet.*
Det anføres videre i § 3 stk. 2 pind 4 at *Alle spørgsmål om følgende forhold skal løses ved aftale mellem amtet og vedkommende ejer eller bruger. – eventuelle anlægsarbejder på stien i medfør af stk. 1.*

Ansøgningen angår altså stiens karakter idet et forløb på 45 meter vil blive ændret fra trampesti til en cykel-gangstibro.

Anlægsarbejdet kan samtidig forbedre sikkerheden på strækningen idet stien sikres mod Gudenåens erosion og giver bedre alternativ end en ulovlig og potentiel farlig benyttelse af baneskråningen i tilfælde hvor Trækstien er ufarbar.

Udtalelser
Fra borgergruppen Langå Miljøgruppe og Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling er der et udtalt ønske om en naturnær cykelstiforbindelse mellem Langå og Fladbro.
Langå sportsfisker forening der ejer den nordlige matrikel er positivt stemt og Bane Danmark der ejer den sydlige matrikel, ser projektet som en god sikkerhed for at der ikke forekommer færdsel på sporet. Bane Danmark har som nævnt forhåndsgodkendt konstruktionsprincippet på stedet.
Randers Kommunes Byråd har bevilget penge til at foretage de fornødne anlæg af stier m.v. og der har været foretaget geotekniske undersøgelser for at afdække hvilke muligheder der er for passage på netop dette sted.

Kommunen er desuden indstillet på at etablere den nødvendige sti markering jf. fredningens bestemmelser.
Det kan yderligere fremføres at stien kan øge adgangen til udsigten over de genskabte flade naturarealer i Væth Enge på den anden side af åen.

Vurdering
Det er kommunens vurdering at projektet vil forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passage på lokaliteten.
Formålet med fredning er at skabe adgang og dette forhindres ingen lunde af projektet. Projektet udføres i forståelse med ejerne og til gavn for flere brugere som anført i fredningens §3 stk. 2.
Strækningen er afgørende for det resterende projekts gennemførsel idet andre placeringer af stien vil være af tvivlsom rekreativ og trafikal værdi.

Det vurderes at den forelagte brokonstruktion er en landskabelig nænsom løsning, da den et enkelt år efter anlæg ikke vil syne meget i terrænet. Projektet omfatter desuden en begrænset del af fredningen på et problematisk sted (se bilag 1 og 2).
Kommunen vurderer at projektet kan udføres uden at være i strid med frednings formål.

Andre tilladelser.
Randers Kommune vil tage stilling efter § 3 og § 16. Endvidere kræves tilladelse efter planlovens § 35 og vandløbsloven.

Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomité har meddelt, at foreningen er blandt initiativtagerne til etablering af cykelstien, og at foreningen kan tiltræde, at der meddeles dispensation til det ansøgte.

Fredningsnævnets bemærkninger og afgørelse
Fredningens formål er at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen, men således at der som udgangspunkt alene må etableres trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. Trækstien er i overensstemmelse hermed etableret som trampesti med forløb tæt på Gudenåen.
Etablering af cykelsti på trampestien kræver dispensation, ligesom etablering af brokonstruktion på trampestien findes at være et så omfattende anlægsarbejde, at der kræves dispensation fra fredningsbestemmelserne.
Nævnet finder, at der er væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for gennemførelse af projektet med brokonstruktion og etablering af cykelsti på de anførte ca. 45 m af Trækstien, hvor der er meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen.
Nævnet er endvidere enigt i, at projektet vil forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passage på lokaliteten, hvilket er i overensstemmelse med fredningens formål, og nævnet finder ikke, at sammenfald af cykelstien og Trækstien på den forholdsvis korte strækning strider afgørende mod fredningsbestemmelsen.
På denne baggrund følges indstillingen fra Randers Kommune og der meddeles hermed i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1 tilladelse til det ansøgte.
Der vedlægges følgende bilag:
Bilag 1: Stiforløb ved Etape 2
Bilag 2: Etape 2, luftfoto med stiforløb
Bilag 3: Etape 2 Stevnstrupstien, placering angivet på topografisk kort.

Klagevejledning, jf. naturbeskyttelseslovens § 86 og § 87:

Der kan inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt, klages til Naturklagenævnet over afgørelsen.
En eventuel klage skal indgives skriftligt til Fredningsnævnet, som derefter vil fremsende sagen til Naturklagenævnet.
Det er en betingelse for Naturklagenævnets behandling af klagen, at klageren indbetaler et gebyr på 500,- kr. til Naturklagenævnet.
Naturklagenævnet vil sende klageren en opkrævning på gebyret, når nævnet har modtaget sagen fra Fredningsnævnet.
Naturklagenævnet vil ikke påbegynde behandlingen af klagen, før gebyret er modtaget.

Rettidig klage har opsættende virkning for den påklagede afgørelse, med mindre klagemyndigheden bestemmer andet.
Tilladelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden tre år fra i dag, jf. naturbeskyttelseslovens § 66, stk. 2.

Klageberettigede er:

Adressaten for afgørelsen,
ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
offentlige myndigheder,
lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Med venlig hilsen

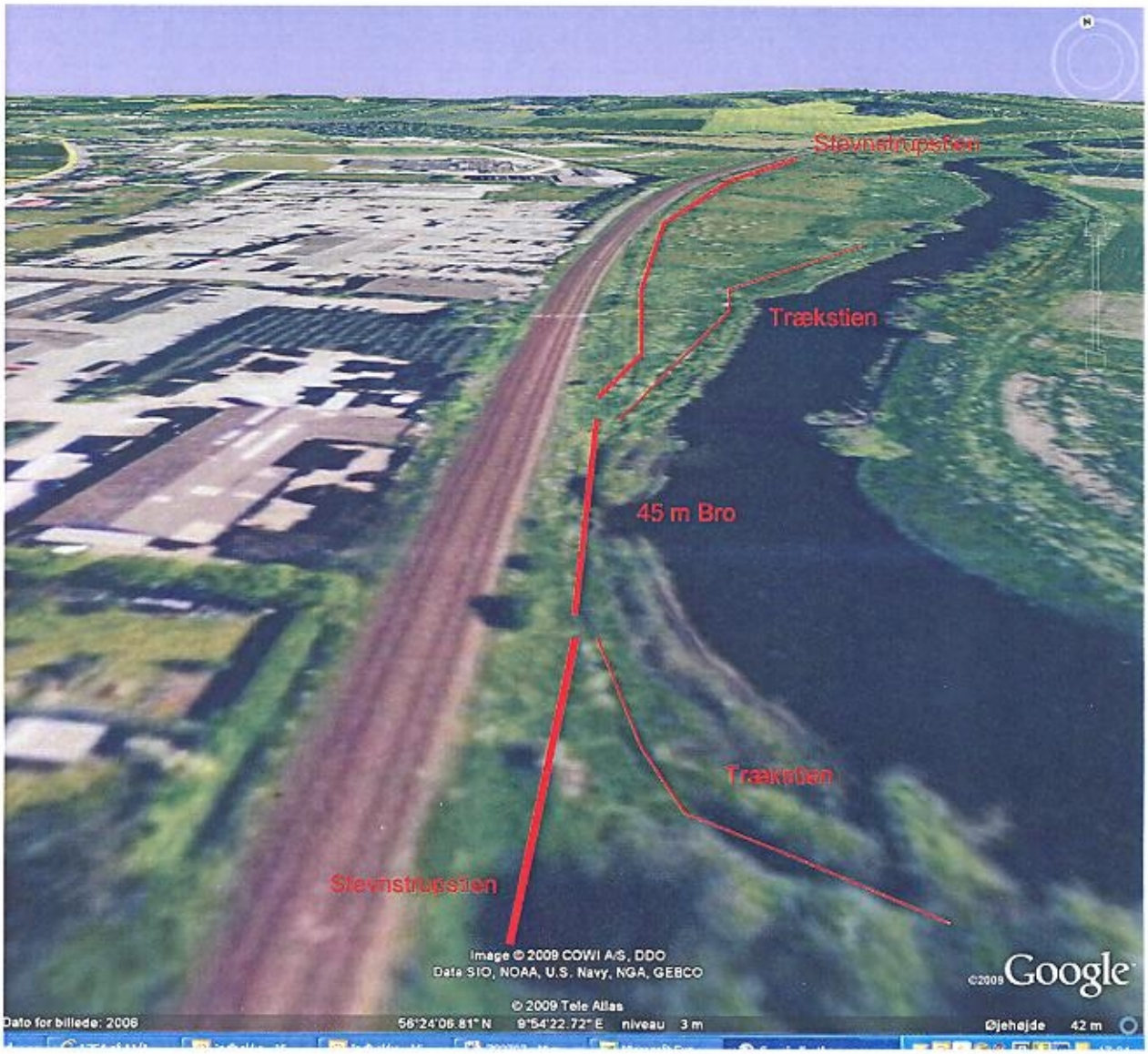
Per Holkmann Olsen

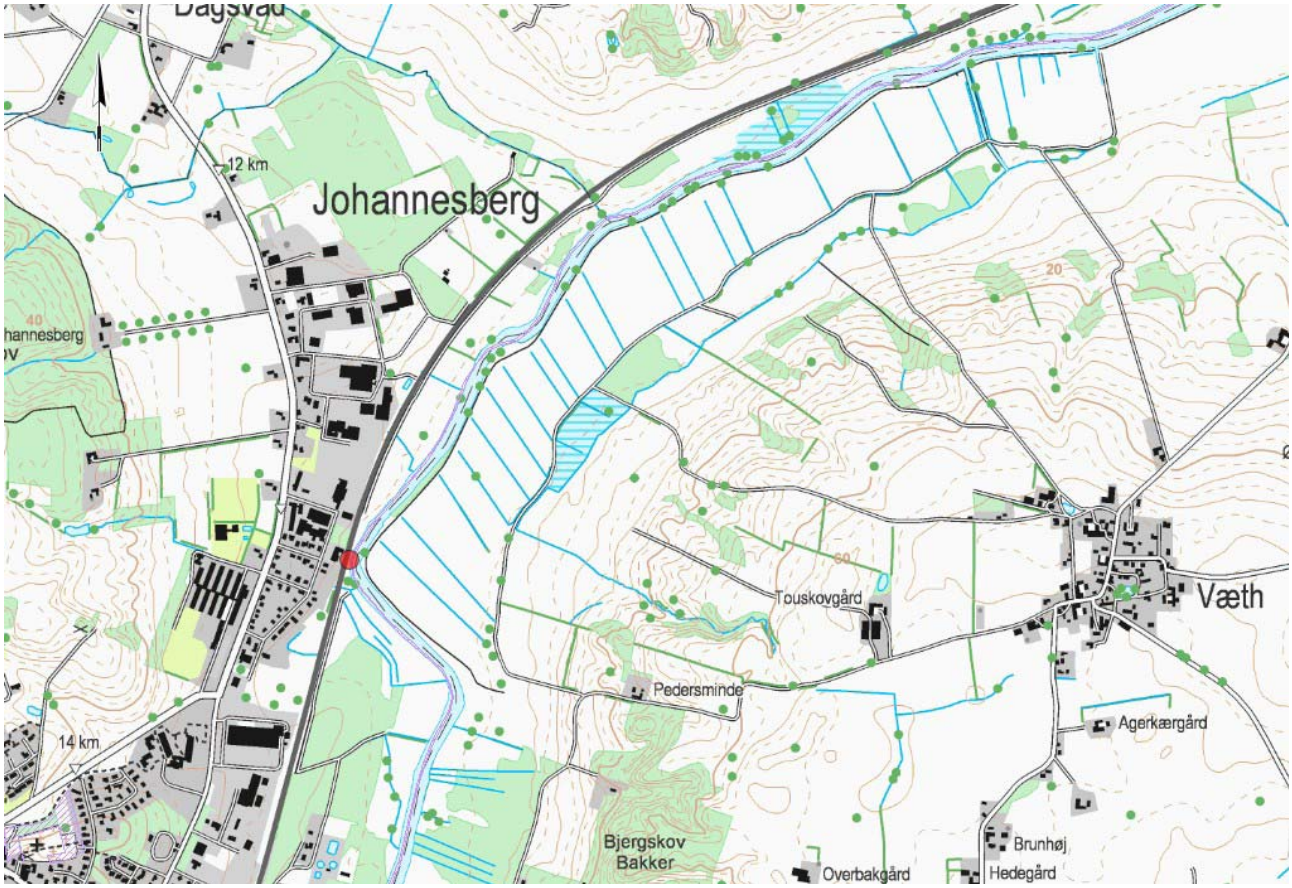
Denne afgørelse er pr. mail fremsendt til:
Jørgen Mejlsø, Randers Kommune, Miljø og Teknik, Laksetorvet, 8900 Randers, **{** HYPERLINK "mailto:jm@randers.dk" **}**
By- og Landskabsstyrelsen, Haraldsgade 53, 2100 København Ø, **{** HYPERLINK "mailto:blst@blst.dk" **}**
Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø, **{** HYPERLINK "mailto:dn@dn.dk" **}**
Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomité, **{** HYPERLINK "mailto:randers@dn.dk" **}**
Det ministerudpegede medlem af nævnet, Jytte Heslop, Katterhøjvej 4, 8270 Højbjerg, **{** HYPERLINK "mailto:jytte.heslop@gmail.com" **}**
Det kommunevalgte medlem af nævnet, Sean Boisen, Hobrovej 55, 8900 Randers, **{** HYPERLINK "mailto:info@boisenbolig.dk" **}**
Randers Kommune, Miljø og Teknik, Laksetorvet, 8900 Randers, **{** HYPERLINK "mailto:teknisk@randers.dk" **}**

Bilag 1

Stiforløb ved Etape 2
Forløbene af stierne er her forsøgt gengivet i forhold til hinanden.
Trækstien med tyndstreg og den planlagte Stevnstrupsti med fed streg

Kommunen vil i forbindelse med etableringen sørge for afmærkning af stiforløbene og information om adgangsregler mv.

Dagsvad
12 km
Johannesberg
40
hannesberg
20
60
Touskovgård
Væth
Pedersminde
Agerkærgård
14 km
Bjergskov
Bakker
Overbakgård
Brunhøj
Hedegård

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del Nørregade 1, 1. sal, 8900 Randers, telefon 86 43 70 00

Den 11. marts 2013

FN 2012.171: Ansøgning fra Favrskov Kommune om etablering af langbro på fredet træksti ved Vejerslev skov

Fredningsnævnet har den 30. oktober 2012 modtaget en ansøgning fra Favrskov Kommune om etablering af langbro på fredet træksti ved Vejerslev skov.

Trækstien er omfattet af Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994 om tilvejebringelse af en sti langs Gudenåen i Viborg og Århus amter. Ved afgørelsen genskabes i princippet den gamle træksti på en ca. 40 km lang strækning som følge af stiens kulturhistoriske værdi og navnlig dens rekreative betydning. Det fremgår af afgørelsen bl.a., at stien skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet.

Fredningsnævnet skal derfor meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, hvis projektet skal gennemføres.

Fredningsnævnet har behandlet sagen på et møde den 5. februar 2013 og har herefter besluttet at meddele dispensation til projektets gennemførelse. Begrundelsen for afgørelsen er anført nedenfor i afsnittet om fredningsnævnets afgørelse.

Sagens baggrund

Ved afgørelse af 18. november 1994 gennemførte Naturklagenævnet en fredning med henblik på at tilvejebringe en sti langs Gudenåen i Viborg og Århus amter. Ved afgørelsen genskabes i princippet den gamle træksti på en ca. 40 km lang strækning som følge af stiens kulturhistoriske værdi og navnlig dens rekreative betydning.

I fredningens afsnit om Naturklagenævnets beslutninger er bl.a. anført følgende:

> "Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål ... at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> De modtagne erklæringer fra bredejerne indeholder så væsentlige forbehold, at de ikke giver grundlag for at antage, at en sådan færdselsret kan forventes tilvejebragt og opretholdt ved aftaler mellem de enkelte ejere og myndighederne. Det er derfor nødvendigt, at færdselsretten sikres med hjemmel i lovgivningen, og Naturklagenævnet kan tiltræde, at det sker ved fastsættelse af fredningsbestemmelser ...

Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vedkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. Der er herefter ikke behov for i fredningsbestemmelserne at fastsætte maksimale udlægs- og anlægsbredder for stien.

På baggrund af det nævnte formål med tilvejebringelsen af en natursti kan Naturklagenævnet heller ikke tiltræde, at fredningsbestemmelserne skal give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære stistrækninger udføres anderledes end som en smal trampesti. Kommunerne må henvises til i givet fald at træffe beslutning herom i medfør af vejloven eller planloven.

Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelt ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse ...

Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af en sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. ...

...

Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. ..."

Af fredningsbestemmelserne fremgår bl.a. følgende:

"§ 1. Fredningens formål.

Fredningen har til hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. ...

§ 2. Stiens forløb.

Stk. 1. Stien skal som vist på fredningskortene have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro.

...

§ 3. Stiens karakter, hegning mv.

Stk. 1. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det gælder dog ikke stien til Busbjerg.

...

§ 4. Færdselsrettens omfang.

...

Stk. 9. Offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, gælder ikke i den udstrækning, hvor amtsrådet har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges amtsrådene at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

...

§ 6. Ordens reglement mv.

Stk. 1. Det pålægges Viborg Amtsråd henholdsvis Århus Amtsråd ... ved skiltning passende steder at give publikum oplysning om stiens forløb og karakter ..."

Den 30. oktober 2012 modtog fredningsnævnet følgende fra Favrskov Kommune:

"Favrskov Kommune fremsender hermed projektbeskrivelse for partnerskabsprojektet vedrørende etablering af langbro på den fredede Træksti ved Vejerslev skov. Partnerskabet er bredt forankret med deltagelse af Lodsejeren, Naturstyrelsen, Friluftsrådet, Danmarks Naturfredningsforening, DOF, Sahl Friskole og Favrskov Kommune. Projektet omfatter etablering af langbro på ca. 550 meter i ca. 1 meters højde på en meget smuk del af Trækstien, som desværre ikke er let fremkommelig for offentligheden grundet høj vandstand i form af oversvømmelse af Gudenåen store dele af året. Den høje vandstand gør det umuligt at fastholde Trækstien på denne strækning som en trampesti, som det ellers var tiltænkt med fredningen - i dag er der allerede etableret flere mindre spang, som desværre ligger for lavt i terræn og derfor er oversvømmede det meste af året.

Det forventes at projektet opstartes i starten af 2013, såfremt tildelingen af økonomiske midler endeligt er på plads.

Der er opnået accept fra ejeren af arealet til opsætning af langbroen, jævnfør § 3 i fredningskendelsen (Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994 om tilvejebringelse af en sti langs Gudenåen i Viborg og Århus amter). Projektbeskrivelsen sendes til Fredningsnævnet for at nævnet kan godkende, at projektet er i overensstemmelse med fredningsbestemmelserne og dermed ikke kræver dispensation fra fredningen. Udover godkendelse af projektet fra Fredningsnævnet skal kommunen myndighedsbehandle iht. planloven, naturbeskyttelsesloven m.m."

I projektbeskrivelsen, der anviser den mere nøjagtige placering af træstierne (langbroerne) fremgår bl.a. følgende:

> "Der etableres – som et pilotprojekt – træstier m.v. på samlet ca. 550 meter ad Trækstien forbi Vejerslev Skov langs Tange Sø. Det er tale om flere, mindre delstrækninger med særligt fugtigt terræn.
>
> Trækstien er på nævnte strækning stærkt plaget af oversvømmelse – muligvis som følge af øget vandstand i Gudenåen i kombination med sætninger i tørvejorden langs søbredden.
>
> Dette er også tilfældet på længere dele af Trækstien i Randers, Viborg og Silkeborg Kommuner.
>
> Især er det i sommerperioden – og derfor i højsæsonen for vandreoplevelser – at problemer med høj vandstand gør sig gældende – muligvis fordi grøde i Gudenåen giver anledning til opstuvninger. Grøden skyldes måske igen, at vandet i åen de seneste år er blevet væsentligt klarere, så sollyset når længere ned i vandet og forårsager vækst i grøden.
>
> Træstier muligggør, at vandet i terrænoverfladen frit kan flyde under stien i modsætning til stier på dæmninger, der vil dæmme op for den naturlige afvanding af arealerne langs søbredden. Træstier vurderes også at være til gavn for flora og fauna.
>
> Det giver derfor god mening at lave et pilotprojekt om muligheden ved at etablere træstier på Trækstien for at højne fremkommeligheden generelt og gøre sig erfaringer med denne løsning af den samlede opgave i et afgrænset projektområde. Her kan der rettes fokus på erfaring med konstruktioner, gangfladens niveau over terræn m.v.
>
> Ved etableringen af de nævnte træstier sikres fremkommelighed over en ca. 7 km lang delstræknig af Trækstien – nemlig strækningen, der er vist på fredningskortet"

Favrskov Kommune har efter fredningsnævnets besigtigelse af trækstien præciseret, at langbroerne vil få en samlet længde på ca. 550 – 600 meter og have en højde på ½ - 1 meter over jordoverfladen. De skal erstatte de nuværende mindre spange i jordhøjde. Det er videre anført, at langbroerne er accepteret af de to berørte grundejere Ormstrup Gods og Gudenåcentralen. Det er yderligere anført, at projektet er et pilotprojekt for at afprøve, om etablering af langbroer eventuelt kan være et egnet tiltag på andre delstrækninger af trækstien, hvor der også er oversvømmelser det meste af året.

Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet har behandlet sagen på et møde den 5. februar 2013, hvor der skete besigtigelse af trækstien. I besigtigelsen deltog foruden fredningsnævnet Favrskov Kommune ved Carsten Monsrud og Danmarks Naturfredningsforening ved Gitte Zerahn og Torben Møller.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen genskaber i princippet den gamle træksti på en ca. 40 km lang strækning som følge af stiens kulturhistoriske værdi og navnlig dens rekreative betydning. Trækstien skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye

strækninger skal stien normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet.

Etablering af langbroer på trækstien forudsætter derfor fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation fra en foreslået eller fastsat fredningsbestemmelse, når det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål.

Det fremgår af fredningsbestemmelserne, at trækstien skal være en smal trampesti, og at Favrskov Kommune har pligt til at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute. Der må dog foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet.

Det må efter sagens oplysninger og besigtigelsen lægges til grund, at det på den pågældende strækning i en stor del af året er meget vanskeligt og til tider nærmest umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kan ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det lægges endvidere til grund, at dette undertiden kan medføre en risiko ved brug af trækstien.

På den således anførte baggrund, hvor langbroerne endvidere placeres i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, kan fredningsnævnet tillade, at der etableres de beskrevne langbroer.

Fredningsnævnet finder således ikke, at en dispensation er i strid med Naturklagenævnets bemærkninger om, at fredningsbestemmelserne ikke skal give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære stistrækninger udføres anderledes end som en smal trampesti.

Fredningsnævnet meddeler herefter dispensation i sagen, dog således at fredningsnævnets forudgående skal godkende langbroernes udseende.

Da der er tale om et pilotprojekt, og da fredningsnævnets dispensation er konkret begrundet bl.a. i gangbroernes beliggende, skal fredningsnævnet opfordre til, at der fremadrettet sker registrering af farbarheden på trækstien.

Klagevejledning

Denne afgørelse kan påklages til Natur- og Miljøklagenævnet.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt.

I medfør af naturbeskyttelseslovens § 86 er følgende klageberettigede:

- Adressaten for afgørelsen
- Ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører
- Offentlige myndigheder
- En berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker
- Lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen
- Landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø
- Landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Klage skal indsendes til fredningsnævnet (Nørregade 1, 8900 Randers eller marh@domstol.dk), som videresender klagen til Natur- og Miljøklagenævnet sammen med afgørelsen og det materiale, der er indgået i sagens behandling.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af klagen, at der indbetales et gebyr på 500 kr. til Natur- og Miljøklagenævnet. Natur- og Miljøklagenævnet vil sende en opkrævning på gebyret til klageren, når sagen er modtaget fra fredningsnævnet. Denne opkrævning skal anvendes ved indbetaling af gebyret. Natur- og Miljøklagenævnet modtager ikke check eller kontanter. Natur- og Miljøklagenævnet påbegynder behandlingen af klagen, når gebyret er modtaget. Betales gebyret ikke på den anviste måde og inden for den fastsatte frist på 14 dage, afvises klagen fra behandling. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nkn.dk.

Såfremt en klage indgives, må fredningsnævnets dispensation ikke udnyttes, før sagen er færdigbehandlet og i givet fald stadfæstet af Natur- og Miljøklagenævnet.

Denne dispensation bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til

Ormstrup Gods, post@ormstrupgods.dk
Gudenåcentralen, tangevaerket@gudenaacentralen.dk
Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomité Favrskov, favrskov@dn.dk
Favrskov Kommune, cmon@favrskov.dk
Naturstyrelsen, nst@nst.dk
Friluftsrådet, oestjylland@friluftsraadet.dk
Dansk Ornitologisk Forening, natur@dof.dk
Dansk Ornitologisk Forening, favrskov@dof.dk

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del Nørregade 1, 1. sal, 8900 Randers, telefon 86 43 70 00

Den 26. marts 2013

FN 2012.181: Ansøgning fra Favrskov Kommune om lukning af delstrækninger af fredet træksti

Fredningsnævnet har den 12. november 2012 modtaget en ansøgning fra Favrskov Kommune om lukning af delstrækninger af fredet træksti.

Trækstien er omfattet af Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994 om tilvejebringelse af en sti langs Gudenåen i Viborg og Århus amter. Ved afgørelsen genskabes i princippet den gamle træksti på en ca. 40 km lang strækning som følge af stiens kulturhistoriske værdi og navnlig dens rekreative betydning. Det fremgår af afgørelsen bl.a., at stien skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet.

Fredningsnævnet skal derfor meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, hvis projektet skal gennemføres.

Fredningsnævnet har behandlet sagen på et møde den 5. februar 2013 og har herefter besluttet ikke at meddele dispensation i sagen. Begrundelsen for afgørelsen er anført nedenfor i afsnittet om fredningsnævnets afgørelse.

Sagens baggrund

Ved afgørelse af 18. november 1994 gennemførte Naturklagenævnet en fredning med henblik på at tilvejebringe en sti langs Gudenåen i Viborg og Århus amter. Ved afgørelsen genskabes i princippet den gamle træksti på en ca. 40 km lang strækning som følge af stiens kulturhistoriske værdi og navnlig dens rekreative betydning.

I fredningens afsnit om Naturklagenævnets beslutninger er bl.a. anført følgende:

> "Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål ... at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> De modtagne erklæringer fra bredejerne indeholder så væsentlige forbehold, at de ikke giver grundlag for at antage, at en sådan færdselsret kan forventes tilvejebragt og opretholdt ved aftaler mellem de enkelte ejere og myndighederne. Det er derfor nødvendigt, at færdselsretten sikres med hjemmel i lovgivningen, og Naturklagenævnet kan tiltræde, at det sker ved fastsættelse af fredningsbestemmelser ...

Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vedkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. Der er herefter ikke behov for i fredningsbestemmelserne at fastsætte maksimale udlægs- og anlægsbredder for stien.

På baggrund af det nævnte formål med tilvejebringelsen af en natursti kan Naturklagenævnet heller ikke tiltræde, at fredningsbestemmelserne skal give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære stistrækninger udføres anderledes end som en smal trampesti. Kommunerne må henvises til i givet fald at træffe beslutning herom i medfør af vejloven eller planloven.

Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelt ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse ...

Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af en sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. ...

...

Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. ..."

Af fredningsbestemmelserne fremgår bl.a. følgende:

"§ 1. Fredningens formål.

Fredningen har til hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. ...

§ 2. Stiens forløb.

Stk. 1. Stien skal som vist på fredningskortene have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro.

...

§ 3. Stiens karakter, hegning mv.

Stk. 1. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det gælder dog ikke stien til Busbjerg.

...

§ 4. Færdselsrettens omfang.

...

Stk. 9. Offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, gælder ikke i den udstrækning, hvor amtsrådet har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges amtsrådene at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

...

§ 6. Ordens reglement mv.

Stk. 1. Det pålægges Viborg Amtsråd henholdsvis Århus Amtsråd ... ved skiltning passende steder at give publikum oplysning om stiens forløb og karakter ..."

Den 12. november 2012 modtog fredningsnævnet følgende ansøgning fra Favrskov Kommune:

"Favrskov Kommune har siden kommunalreformens ikrafttrædelse i 2007 overtaget Viborg og Århus amters opgave vedrørende vedligehold af Trækstien i Favrskov Kommune i henhold til fredningens bestemmelser. Således foretages maskinel slåning af hele strækningen af Trækstien en gang årligt, samt på visse delstrækninger (mellem Ulstrup og Bjerringbro) to gange om året.

I henhold til fredningsbestemmelserne fra 1994, er Trækstien oprindeligt tænkt som en trampesti, hvor "vedligeholdelse af en sådan trampesti ikke er påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende". Samtidig fremgår det af fredningsbestemmelserne, at eventuelle anlægsarbejder ikke kan foretages uden samtykke fra den aktuelle lodsejer eller efter konkret godkendelse af fredningsnævnet.

Trækstien i Favrskov Kommune er i dag for størstedelens vedkommende farbar som trampesti det meste af året, flere steder suppleret med mindre spang.

Undtaget er særligt tre del-strækninger, hvor Trækstien er oversvømmet det meste af året, og hvor færdslen er særlig vanskelig. Det drejer sig om følgende del-strækninger, som er vist på vedlagte kort:

1) En strækning på ca. 300 meter ved Pramdragerhuset øst for Kællinghøl-broen.
2) En strækning på ca. 400 meter mellem Bamsebo Camping og Ulstrup.

3) En strækning på ca. 800 meter ved Vellev Mose.

Derudover kan der også i længere perioder, især om sommeren, forekomme større oversvømmelser ved Vejerslev Skov i den vestlige del af kommunen.

Årsagen til de længerevarende og kraftige oversvømmelser af Trækstien de seneste år er især, at vandet i Gudenåen er blevet renere, ikke mindst grundet udbredelsen af den invasive art "vandremusling".

Muslingen filtrerer og optager algerne i vandet så effektivt, at det giver mere lystilgang til vandplanterne og dermed øget grødevækst og oversvømmede åstrækninger til følge.

Vurdering:
Fremtidig pleje i form af slåning af de tre del-strækninger vil, ligesom det var tilfældet i 2012, hovedsageligt skulle foregå med buskrydder, da det på grund af høj vandstand ikke er muligt at foretage slåning med køretøj. Selv med buskrydder er det på disse del-strækninger vanskeligt at foretage vedligeholdelse af Trækstien.

På de tre del-strækninger vurderes det af hensyn til farbarheden, at være nødvendigt med mere omfattende tiltag, såsom flytning af stien væk fra det oprindelige forløb af Trækstien eller etablering af meget lange træbroer. Disse tiltag vil ikke kunne foretages uden accept fra ejerne i henhold til fredningsbestemmelserne, og de vurderes endvidere at have store økonomiske omkostninger for kommunen. Problemet mht. farbarheden er ret omfattende, og Favrskov Kommune får jævnligt henvendelser fra borgere, som har måttet opgive færdslen på Trækstien grundet den høje vandstand, og at de har siddet fast flere steder på strækningen.

Så længe der ikke er fundet en løsning med hensyn til farbarheden på de tre delstrækninger af Trækstien, vurderes det ikke at være formålstjenstligt at slå strækningerne med eksempel buskrydder, eftersom passage til fods på strækningerne alligevel ikke er muligt.

Det foreslås derfor, at plejeindsatsen prioriteres, således at den opgives på de tre delstrækninger, som er særligt bløde og ufremkommelige, mens driftsmidlerne i stedet afsættes til øget plejeindsats på de gode / bedre delstrækninger af Trækstien. Plejeindsatsen genoptages når der er fundet en løsning til forbedring af passageforholdene på de tre del-strækninger af Trækstien. Samtidig skal delstrækningerne via skiltning lukkes for færdsel af hensyn til sikkerheden i de perioder, hvor vandstanden er højest.

Samtidig med omprioriteringen af plejeindsatsen oprettes et afsnit på Favrskov Kommunes hjemmeside med oplysninger om fredningsbestemmelserne samt status og opdatering af passagemulighederne ved Trækstien, herunder eventuelle lukninger af delstrækninger.

Udover behandling af Teknik- og Miljøudvalget (forslaget blev godkendt 8. november 2012), så vurderes forslaget om midlertidig stop af vedligeholdelsen på udvalgte delstrækninger at skulle forelægges Fredningsnævnet.

Indstilling til Fredningsnævnet:

At der til Fredningsnævnet indstilles, at vedligeholdelsen af Trækstien i form af slåning af stien stopper tre steder, hvor problemerne i forhold til publikums færdsel er særlig store, og hvor slåning af stien ikke kan afhjælpe problemerne i forhold til færdslen grundet den høje vand-

stand i Gudenåen. Plejeindsatsen genoptages, når der i samråd med ejerne findes en løsning til forbedring af adgangsforholdene på de tre delstrækninger af Trækstien. Samtidig sendes ønsket om lukning af delstrækningerne, hvor farbarheden er mest problematisk, via skiltning i høring hos Fredningsnævnet."

Ansøgningen var vedlagt følgende kortbilag:

Favrskov Kommune har efter fredningsnævnets besigtigelse af trækstien præciseret, at det ønskes afklaret, om det i overensstemmelse med fredningsbestemmelserne, at kommunen lukker trækstien ved skiltning suppleret med information på kommunens hjemmeside og stopper for vedligeholdelsen på de tre delstrækninger, indtil at der er fundet en permanent løsning. Det er anført, at delstrækningerne er oversvømmet det meste af året, og at der i lange perioder er så meget vand, at færdsel og vedligeholdelse ikke er forsvarlig. De tre delstrækninger er:

1) Ca. 300 meter ved Pramdragerhuset
2) Ca. 400-600 meter (tidligere skrevet 400 meter) mellem Bamsebo Camping og Ulstrup
3) Ca. 600-800 meter (tidligere skrevet 800 meter) ved Vellev mose

Det er videre anført, at hvis det efter en periode på f.eks. ca. to år viser sig, at der i samråd med ejerne ikke kan findes en permanent og holdbar løsning på problemet, så er det en ny situation, som fredningsnævnet vil blive inddraget i for at finde en løsning, der sikrer, at publikum kan færdes på trækstien det meste af året.

Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet har behandlet sagen på et møde den 5. februar 2013, hvor der skete besigtigelse af dele af de steder, hvor trækstien ønskes lukket midlertidigt. I besigtigelsen deltog foruden fredningsnævnet Favrskov Kommune ved Carsten Monsrud og Danmarks Naturfredningsforening ved Gitte Zerahn og Torben Møller.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningsnævnets kompetence til at dispensere fra en foreslået eller fastsat fredningsbestemmelse i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, er begrænset til situationer, hvor det ansøgte ikke strider mod fredningens formål. Der kan således ikke gives dispensation til et projekt, der strider mod fredningens formål, og et sådant projekt må derfor søges gennemført ved en ændring af fredningen.

Fredningen genskaber i princippet den gamle træksti på en ca. 40 km lang strækning som følge af stiens kulturhistoriske værdi og navnlig dens rekreative betydning. Trækstien skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro.

En permanent lukning af dele af trækstien strider således mod fredningens formål og kan derfor ikke gennemføres ved dispensation, men må nødvendigvis søges gennemført ved en ændring af fredningen.

Det må efter sagens oplysninger og besigtigelsen lægges til grund, at det på de pågældende strækninger i en stor del af året er vanskeligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kan ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen.

Det er anført i fredningsbestemmelserne, at Favrskov Kommune har pligt til at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute. Det påhviler således kommunen at lukke trækstien i det opfang, den ikke kan bruges som følge af højvande.

Da Favrskov Kommune således i henhold til fredningsbestemmelserne kan lukke trækstien midlertidigt som følge af oversvømmelse, er sådanne midlertidige lukninger i overensstemmelse med fredningsbestemmelserne, og fredningsnævnet skal derfor ikke dispensere til sådanne lukninger.

Men hvis der i realiteten er tale om, at den generelt øgede vandstand i Gudenåen gør det nødvendigt at lukke trækstien i en større del af året, er der tale om lukninger, der strider mod fredningens formål. Det betyder, at fredningsnævnet ikke kan meddele dispensation til ansøgningen og i øvrigt, at der må findes en anden løsning på problemet.

Fredningsnævnet meddeler herefter ikke dispensation i sagen.

Klagevejledning

Denne afgørelse kan påklages til Natur- og Miljøklagenævnet.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt.

I medfør af naturbeskyttelseslovens § 86 er følgende klageberettigede:

- Adressaten for afgørelsen
- Ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører
- Offentlige myndigheder
- En berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker
- Lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen

- Landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø
- Landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Klage skal indsendes til fredningsnævnet (Nørregade 1, 8900 Randers eller marh@domstol.dk), som videresender klagen til Natur- og Miljøklagenævnet sammen med afgørelsen og det materiale, der er indgået i sagens behandling.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af klagen, at der indbetales et gebyr på 500 kr. til Natur- og Miljøklagenævnet. Natur- og Miljøklagenævnet vil sende en opkrævning på gebyret til klageren, når sagen er modtaget fra fredningsnævnet. Denne opkrævning skal anvendes ved indbetaling af gebyret. Natur- og Miljøklagenævnet modtager ikke check eller kontanter. Natur- og Miljøklagenævnet påbegynder behandlingen af klagen, når gebyret er modtaget. Betales gebyret ikke på den anviste måde og inden for den fastsatte frist på 14 dage, afvises klagen fra behandling. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nkn.dk.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til

Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomité Favrskov, favrskov@dn.dk
Favrskov Kommune, cmon@favrskov.dk
Naturstyrelsen, nst@nst.dk
Friluftsrådet, oestjylland@friluftsraadet.dk
Dansk Ornitologisk Forening, natur@dof.dk
Dansk Ornitologisk Forening, favrskov@dof.dk

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del Nørregade 1, 1. sal, 8900 Randers, telefon 86 43 70 00

Den 9. juli 2013

FN 2013.55: Ansøgning fra Favrskov Kommune om godkendelse af offentlig indvielse af projekt om gangbroer på fredet træksti ved Vejerslev skov

Trækstien er omfattet af Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994 om tilvejebringelse af en sti langs Gudenåen i Viborg og Århus amter. Ved afgørelsen genskabes i princippet den gamle træksti på en ca. 40 km lang strækning som følge af stiens kulturhistoriske værdi og navnlig dens rekreative betydning. Det fremgår af afgørelsen bl.a., at stien skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet.

For offentlighedens færdsel på stien gælder som udgangspunkt de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen. Dog fremgår det af fredningsbestemmelsernes § 4, stk. 6, at der må foregå organiseret færdsel til fods, uden at lodsejernes tilladelse er påkrævet, men at fredningsnævnets forudgående tilladelse er påkrævet, hvis der skal deltage flere end 50 personer. En tilladelse kan kun gives til en sådan færdsel inden for perioden 15. juli til 1. september.

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til et pilotprojekt med etablering af ca. 550-600 meter langbroer (gangbroer) på en nærmere angivet strækning af trækstien. Fredningsnævnet gav følgende begrundelse for afgørelsen:

> "Fredningen genskaber i princippet den gamle træksti på en ca. 40 km lang strækning som følge af stiens kulturhistoriske værdi og navnlig dens rekreative betydning. Trækstien skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet.
>
> Etablering af langbroer på trækstien forudsætter derfor fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation fra en foreslået eller fastsat fredningsbestemmelse, når det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål.
>
> Det fremgår af fredningsbestemmelserne, at trækstien skal være en smal trampesti, og at Favrskov Kommune har pligt til at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute. Der må dog foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet.
>
> Det må efter sagens oplysninger og besigtigelsen lægges til grund, at det på den pågældende strækning i en stor del af året er meget vanskeligt og til tider nærmest umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kan ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det lægges endvidere til grund, at dette undertiden kan medføre en risiko ved brug af trækstien.
>
> På den således anførte baggrund, hvor langbroerne endvidere placeres i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, kan fredningsnævnet tillade, at der etableres de beskrevne langbroer.

Fredningsnævnet finder således ikke, at en dispensation er i strid med Naturklagenævnets bemærkninger om, at fredningsbestemmelserne ikke skal give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære stistrækninger udføres anderledes end som en smal trampesti.

Fredningsnævnet meddeler herefter dispensation i sagen, dog således at fredningsnævnets forudgående skal godkende langbroernes udseende.

Da der er tale om et pilotprojekt, og da fredningsnævnets dispensation er konkret begrundet bl.a. i gangbroernes beliggende, skal fredningsnævnet opfordre til, at der fremadrettet sker registrering af farbarheden på trækstien."

Fredningsnævnet modtog den 27. maj 2013 en ansøgning fra Favrskov Kommune om godkendelse af offentlig indvielse af et projekt om gangbroer på fredet træksti ved Vejerslev skov med deltagelse af mere end 50 personer. Arrangementet holdes den 17. august 2013 kl. 10 – 12 i anledning af Store-GudenaaDag. Der forventes afhængigt af vejret deltagelse af imellem 100-400 personer.

Da fredningsnævnet ikke forinden anmodningen havde modtaget en sag om godkendelse af gangbroernes udseende, foretog fredningsnævnets formand den 4. juli 2013 en besigtigelse, hvor det kunne konstateres, at der var ved at blive bygget gangbroer.

Fredningsnævnet rettede derfor den 5. juli 2013 henvendelse til Favrskov Kommune, der samme dag bekræftede, at gangbroerne var ved at blive bygget, og at det skyldtes en fejl, at der ikke forinden var indhentet fredningsnævnets stillingtagen til gangbroernes udseende. Kommunen gav samtidig følgende beskrivelse af projektet:

"Den 3. juni 2013 gik firmaet Wood-Ways i gang med anlægsarbejdet, efter at klagefristen var udløbet for så vidt angår Fredningsnævnets afgørelse til etablering af gangbroer. Følgende tilladelser er på plads uden klager: § 3 dispensation iht. naturbeskyttelsesloven, byggetilladelse, dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 16 (åbeskyttelseslinje), dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 17 (skovbyggelinje), tilladelse til sejlads og etablering af spange iht. vandløbsloven samt planlovens § 35.

Broerne udformes i dansk eg, samlet længde på ca. 550 meter fordelt på 2 langbroer (ca. 280 meter, ca. 220 meter og så 3-4 mindre spange). Terrænhøjden er ca. 0,5-0,6 m over jordoverfladen. Derudover vil der være strækninger med trædeflader / trædepuder nede i jordoverfladen – trædepuderne udformes i robinie træ med fyld af stenmel. Midt på projektområdet laves en mindre udsigtsplatform i tilknytning til langbroerne med et areal på ca. 10 m2. Der vil også være 2 mindre bænke i tilknytning til stien. Broerne udformes efter "tommerstokmetoden", dvs. udseendet vil følge de naturlige omgivelser.

Anlægsarbejdet er nu fuld i gang, og de er nu ca. halvvejs færdige. Arbejdet forventes afsluttet i starten af august 2013."

Med beskrivelsen fulgte følgende billede af en allerede etableret gangbro på en del af strækningen:

Favrskov Kommune har supplerende oplyst, at gangbroernes bredde er på 1,35 meter, og at træet er udført af FSC eller PEFC dansk egetræ. Udsigtsplatformen er på 10 m2 (3,2 x 3,2 meter) vinkelret på gangbroen i samme højde som gangbroen, altså ca. 0,55 meter over terræn.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningsnævnet kan efter oplysningerne om gangbroernes udseende godkende disse, således at grundlaget for at etablere disse er til stede.

Under hensyn til formålet med gangbroerne og da de er etableret med de berørte grundejeres samtykke, giver fredningsnævnet endvidere i medfør af fredningsbestemmelsernes § 4, stk. 6, tilladelse til gangbroernes indvielse i forbindelse med StoreGudenaaDag den 17. august 2013.

Klagevejledning

Det fremgår af naturbeskyttelseslovens § 78, stk. 3, at fredningsnævnets afgørelser efter § 50, stk. 1, kan påklages til Natur- og Miljøklagenævnet.

Fredningsnævnet bemærker, at det i tilfælde af klage er Natur- og Miljøklagenævnet, der tager stilling til, om der kan klages over afgørelsen om langbroernes udseende, når der ikke er klaget over fredningsnævnets afgørelse af 11. marts 2013.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt.

I medfør af naturbeskyttelseslovens § 86 er følgende klageberettigede:

- Adressaten for afgørelsen
- Ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører
- Offentlige myndigheder
- En berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker
- Lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen
- Landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø
- Landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Klage skal indsendes til fredningsnævnet (Nørregade 1, 8900 Randers eller marh@domstol.dk), som videresender klagen til Natur- og Miljøklagenævnet sammen med afgørelsen og det materiale, der er indgået i sagens behandling.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af klagen, at der indbetales et gebyr på 500 kr. til Natur- og Miljøklagenævnet. Natur- og Miljøklagenævnet vil sende en opkrævning på gebyret til klageren, når sagen er modtaget fra fredningsnævnet. Denne opkrævning skal anvendes ved indbetaling af gebyret. Natur- og Miljøklagenævnet modtager ikke check eller kontanter. Natur- og Miljøklagenævnet påbegynder behandlingen af klagen, når gebyret er modtaget. Betales gebyret ikke på den anviste måde og inden for den fastsatte frist på 14 dage, afvises klagen fra behandling. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nkn.dk.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til

Ormstrup Gods, post@ormstrupgods.dk
Gudenåcentralen, tangevaerket@gudenaacentralen.dk
Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomité Favrskov, favrskov@dn.dk
Favrskov Kommune, cmon@favrskov.dk
Naturstyrelsen, nst@nst.dk
Friluftsrådet, oestjylland@friluftsraadet.dk
Dansk Ornitologisk Forening, natur@dof.dk
Dansk Ornitologisk Forening, favrskov@dof.dk

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del Nørregade 1, 1. sal, 8900 Randers, telefon 86 43 70 00

Den 4. april 2014

FN 2014.41: Arrangement langs Trækstien

Fredningsnævnet har den 22. marts 2014 modtaget en anmodning fra Danmarks Naturfredningsforenings afdeling i Favrskov om tilladelse til sammen med Botanisk forening at holde en offentlig tur langs Trækstien ved Gudenåen fra Kongens bro til et stykke ind i Vejerslev skov den 15. juni 2014 kl. 10 – 12 på "De vilde blomsters dag". Der forventes et deltagerantal på 15 – 20 personer, men det kan forekomme, at der deltager mere end 50 personer. Det er anført, at Carsten Monsrud fra Favrskov Kommune vil guide på turen.

Favrskov Kommune har den 27. marts 2014 i en e-mail fra Carsten Monsrud anført følgende over for fredningsnævnet:

> "Det er korrekt, at jeg på vegne af Favrskov Kommune vil medvirke som guide på Trækstien ved Vejerslev skov i anledning af Blomsternes Dag den 15. juni 2014.
>
> Vi vil primært opholde os på Trækstien fra Kongensbro til fattigkæret ca. 2 km længere fremme. Evt. bliver der en enkelt afstikker fra Trækstien ind i skoven, så det er nødvendigt at ejer er orienteret herom.
>
> I henhold til fredningsbekendtgørelsens § 4, stk. 6 skal der søges om tilladelse hos Fredningsnævnet såfremt der deltager flere end 50 personer, dog kun i perioden 15. juli til 1. september.
>
> Jeg håber at Fredningsnævnet kan dispensere fra denne regel (ift. perioden 15. juli til 1. september) – vi vurderer ikke, at der er risiko for forstyrrelser af plantelivet samt fugle, insekter m.m. så længe at færdslen bliver kontrolleret og primært begrænset til selve Trækstien, hvor der i forvejen er offentlig færdsel. I forhold til ex. ynglefuglene vil der efter vores vurdering ikke gøre nogen forskel om der ex. kommer 40 personer eller ex. 70 personer.
>
> Det er vigtigt at stedet bliver vist frem for offentligheden – og en tur i anledning af Blomsternes Dag er meget oplagt, da der på denne strækning er et væld af forskellige planter."

Det er oplyst, at lodsejeren ved Vejerslev Skov har meddelt tilladelse til, at der sker færdsel på ejendommen i forbindelse med arrangementet.

Trækstien er omfattet af Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994 om tilvejebringelse af en sti langs Gudenåen i Viborg og Århus amter. Ved afgørelsen genskabes i princippet den gamle træksti på en ca. 40 km lang strækning som følge af stiens kulturhistoriske værdi og navnlig dens rekreative betydning. Det fremgår af afgørelsen bl.a., at stien skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet.

For offentlighedens færdsel på stien gælder som udgangspunkt de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen. Dog fremgår det af fredningsbestemmelsernes § 4, stk. 6, at der må foregå organiseret færdsel til fods, uden at lodsejernes tilladelse er påkrævet, men at fredningsnævnets for-

udgående tilladelse er påkrævet, hvis der skal deltage flere end 50 personer. En tilladelse kan kun gives til en sådan færdsel inden for perioden 15. juli til 1. september.

Fredningsnævnets afgørelse

Under hensyn til formålet med arrangementet, og da det ikke findes at være i strid med intentionerne med fredningen, meddeler fredningsnævnet i medfør af fredningsbestemmelsernes § 4, stk. 6, tilladelse til at gennemføre arrangementet den 15. juni 2014 som arrangementet er beskrevet af Favrskov Kommune.

Klagevejledning

Det fremgår af naturbeskyttelseslovens § 78, stk. 3, at fredningsnævnets afgørelser efter § 50, stk. 1, kan påklages til Natur- og Miljøklagenævnet.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt.

I medfør af naturbeskyttelseslovens § 86 er følgende klageberettigede:

- Adressaten for afgørelsen
- Ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører
- Offentlige myndigheder
- En berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker
- Lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen
- Landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø
- Landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Klage skal indsendes til fredningsnævnet (Nørregade 1, 8900 Randers eller marh@domstol.dk), som videresender klagen til Natur- og Miljøklagenævnet sammen med afgørelsen og det materiale, der er indgået i sagens behandling.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af klagen, at der indbetales et gebyr på 500 kr. til Natur- og Miljøklagenævnet. Natur- og Miljøklagenævnet vil sende en opkrævning på gebyret til klageren, når sagen er modtaget fra fredningsnævnet. Denne opkrævning skal anvendes ved indbetaling af gebyret. Natur- og Miljøklagenævnet modtager ikke check eller kontanter. Natur- og Miljøklagenævnet påbegynder behandlingen af klagen, når gebyret er modtaget. Betales gebyret ikke på den anviste måde og inden for den fastsatte frist på 14 dage, afvises klagen fra behandling. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nkn.dk.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til

Carsten Ishøj, carsten@ishoey.com
Danmarks Naturfredningsforening dn@dn.dk og favrskov@dn.dk
Favrskov Kommune, cmon@favrskov.dk
Naturstyrelsen, nst@nst.dk
Friluftsrådet, oestjylland@friluftsraadet.dk
Dansk Ornitologisk Forening, natur@dof.dk og favrskov@dof.dk

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del Nørregade 1, 1. sal, 8900 Randers, telefon 86 43 70 00

Den 24. oktober 2014

FN 2014.77: Hævede træstier langs Trækstien

Fredningsnævnet har den 10. juni 2014 modtaget en udtalelse fra Favrskov Kommune med en ansøgning på vegne af partnerskabet Trækstien ved Ulstrup om etablering af hævede træstier på Trækstien ved Ulstrup.

Ejendommen er omfattet af Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994 om tilvejebringelse af en sti langs Gudenåen i Viborg og Århus amter, og det ansøgte kræver fredningsnævnets dispensation.

Fredningsnævnet har behandlet sagen på et møde den 3. oktober 2014, hvor området blev besigtiget, og har besluttet at meddele dispensation til det ansøgte.

Sagens baggrund

Ved afgørelse af 18. november 1994 tilvejebragte Naturklagenævnet en sti langs Gudenåen i Viborg og Århus amter. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro, hvor stien skal have et ubrudt forløb. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje og stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet.

Den 11. marts 2013 meddelte fredningsnævnet dispensation til et pilotprojekt med etablering af ca. 550-600 meter langbroer (gangbroer) på en nærmere angivet strækning af trækstien ved Vejerslev Skov. Fredningsnævnet gav følgende begrundelse for afgørelsen:

> "Fredningen genskaber i princippet den gamle træksti på en ca. 40 km lang strækning som følge af stiens kulturhistoriske værdi og navnlig dens rekreative betydning. Trækstien skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet.
>
> Etablering af langbroer på trækstien forudsætter derfor fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation fra en foreslået eller fastsat fredningsbestemmelse, når det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål.
>
> Det fremgår af fredningsbestemmelserne, at trækstien skal være en smal trampesti, og at Favrskov Kommune har pligt til at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute. Der må dog foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet.
>
> Det må efter sagens oplysninger og besigtigelsen lægges til grund, at det på den pågældende strækning i en stor del af året er meget vanskeligt og til tider nærmest umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kan ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det lægges endvidere til grund, at dette undertiden kan medføre en risiko ved brug af trækstien.

På den således anførte baggrund, hvor langbroerne endvidere placeres i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, kan fredningsnævnet tillade, at der etableres de beskrevne langbroer.

Fredningsnævnet finder således ikke, at en dispensation er i strid med Naturklagenævnets bemærkninger om, at fredningsbestemmelserne ikke skal give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære stistrækninger udføres anderledes end som en smal trampesti.

Fredningsnævnet meddeler herefter dispensation i sagen, dog således at fredningsnævnets forudgående skal godkende langbroernes udseende.

Da der er tale om et pilotprojekt, og da fredningsnævnets dispensation er konkret begrundet bl.a. i gangbroernes beliggende, skal fredningsnævnet opfordre til, at der fremadrettet sker registrering af farbarheden på trækstien."

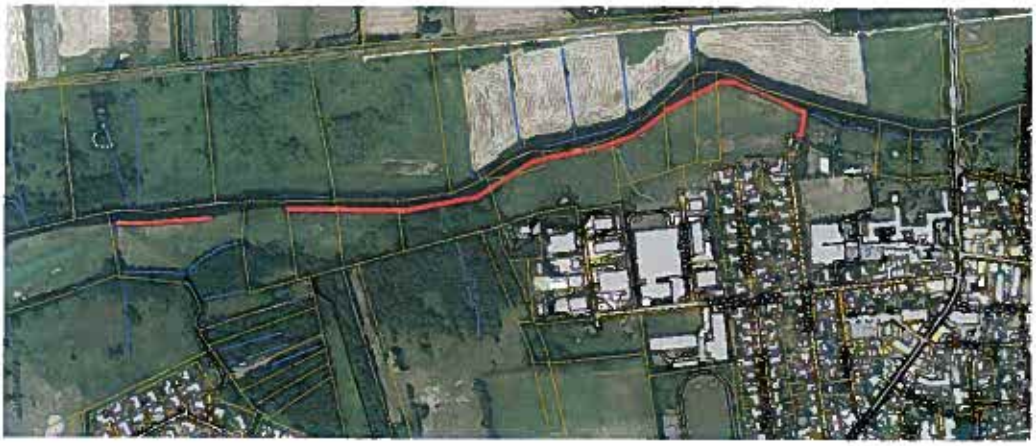
Fredningsnævnet modtog den 10. juni 2014 en udtalelse fra Favrskov Kommune. Det er anført, at projektet er organiseret som et grønt partnerskab, hvor Favrskov Kommune har tilbudt at stå for ansøgninger og økonomiadministrationen. Baggrunden er, at Favrskov Kommune har indgået et partnerskab om etablering af hævede træstier på Trækstien ved Ulstrup for at gøre Trækstien farbar det meste af året. Som situationen er i dag, er det store dele af året ikke muligt at gå på Trækstien det pågældende sted grundet oversvømmelser fra Gudenåen. Hævede træstier vurderes at være eneste mulige løsning til at øge tilgængeligheden i området. Målgruppen er beboerne i Ulstrup, lystfiskerne og vandregæster langs Gudenåen, som får mulighed for at koble byens øvrige grønne områder og fritidstilbud sammen til et fintmasket stinet. Hele projektet skal afvejes i forhold til tilgængelighed. I partnerskabet deltager foruden Favrskov Kommune lodsejer Ulrik Dalmose, Ulstrup Lokalråd, Hagenstrupparkens Grundejerforening, Sofienlundsparkens Grundejerforening, Gudenåparkens Grundejerforening, Ulstrup Skole, Bamsebo Camping, Friluftsrådet, Danmarks Naturfredningsforening og Naturstyrelsen. Samtlige syv lodsejere, som direkte berøres af projektet, har tilkendegivet over for kommunen, at de er indforstået med og accepterer de planlagte hævede træstier.

Tanken med projektet er at gøre Trækstien tilgængelig fra marts til oktober ved at hæve gangfladen ca. 0,6 meter over terræn i gennemsnit, de steder hvor oversvømmelserne er mest markante; nogle steder op til én meter og mange steder under ½ meter. Ved fastlæggelse af terrænhøjden tages der hensyn til landskabsbilledet og fredningsinteresserne. Projektet skal ses i sammenhæng med de øvrige initiativer, som er igangsat i Ulstrup området, herunder opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der vurderes at være et samlet behov for ca. 1.100 meter hævede træstier på strækningen mellem Ulstrup vest (fra Engvej) og Hagenstrupparken/Kærsangervej. Bredden af de hævede træstier vil være ca. 1,35 meter på nær en strækning på ca. 180 meter i den østlige del af området ved Engvej, hvor der påtænkes en bredde på 1,50 meter for at øge handicaptilgængeligheden. I tilknytning til projektet ønskes etableret stiunderføring langs Gudenåen under Ulstrup Skovvej.

De hævede stier foreslås anlagt i træ, f.eks. robinia eller hårdt træ, og tilgængelighed for alle sikres på dele af strækningen ved med få hundrede meters mellemrum at etablere platforme, hvor f.eks. kørestole let kan passere hinanden. Der planlægges etableret i alt fire platforme af træ, hvert med et areal på ca. 16 m^2. De samme platforme kan forsynes med bænke og fungere som lystfiskerplatforme helt tæt på åbredden. Som en del af projektet skal der opsættes infotavler og digitale fortællinger via QR-koder på centrale steder for at formidle områdets natur- og kulturhistorie. Udover de hævede træstier kan der i området ved Bamsebo Camping på enkelte strækninger være behov for lave gangbroer ved jordoverfladen samt grusbelægning.

Foruden Fredningsnævnets godkendelse kræver projektet dispensation fra åbeskyttelseslinjen og i relation til naturbeskyttelseslovens § 3, byggetilladelse, landzonetilladelse samt behandling i forhold til vandløbsloven til etablering af broer og spange over vandløb. Projektet er i april 2014 godkendt af kommunens Grønne Råd. Projektet forventes i givet fald indviet løbet af efteråret 2015.

I udtalelsen var medtaget følgende illustration af projektets beliggenhed, hvor den røde markering viser, hvor der planlægges etableret hævede træstier:

Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet har behandlet sagen på et møde den 3. oktober 2014, hvor området blev besigtiget med deltagelse af fredningsnævnet, Favrskov Kommune ved Carsten Monsrud og Danmarks Naturfredningsforening ved Anne-Mette Kirkegaard og Torben Schach Møller. De berørte lodsejere var informeret om besigtigelsen, men deltog ikke. Ved besigtigelsen redegjorde Carsten Monsrud nærmere for projektet.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen genskaber i princippet den gamle træksti på en ca. 40 km lang strækning som følge af stiens kulturhistoriske værdi og navnlig dens rekreative betydning. Trækstien skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet.

Etablering af træbroer på trækstien forudsætter derfor fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation fra en foreslået eller fastsat fredningsbestemmelse, når det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål.

Det fremgår af fredningsbestemmelserne, at trækstien skal være en smal trampesti, og at kommunen har pligt til at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute. Der må dog foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet.

Fredningsnævnet lægger til grund, at det på den pågældende strækning i en stor del af året er meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kan ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det lægges endvidere til grund, at det i sagens natur undertiden kan medføre en risiko ved brug af trækstien.

På den således anførte baggrund finder fredningsnævnet ikke, at det er i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. er begrundet i formidling og adgang til

området.

Fredningsnævnet meddeler herefter dispensation til det beskrevne projekt.

Klagevejledning

Denne afgørelse kan påklages til Natur- og Miljøklagenævnet.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt.

I medfør af naturbeskyttelseslovens § 86 er følgende klageberettigede:

- Adressaten for afgørelsen
- Ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører
- Offentlige myndigheder
- En berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker
- Lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen
- Landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø
- Landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Klage skal indsendes til fredningsnævnet på e-mailadressen midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk, som videresender klagen til Natur- og Miljøklagenævnet sammen med afgørelsen og det materiale, der er indgået i sagens behandling. Klage kan også iværksættes ved brug af Natur- og Miljøklagenævnets klageportal, hvorom der er vejledning på nævnets hjemmeside www.nmkn.dk, virk.dk og borger.dk.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af klagen, at der indbetales et gebyr på 500 kr. til Natur- og Miljøklagenævnet. Natur- og Miljøklagenævnet vil sende en opkrævning på gebyret til klageren, når sagen er modtaget fra fredningsnævnet. Denne opkrævning skal anvendes ved indbetaling af gebyret. Natur- og Miljøklagenævnet modtager ikke check eller kontanter. Natur- og Miljøklagenævnet påbegynder behandlingen af klagen, når gebyret er modtaget. Betales gebyret ikke på den anviste måde og inden for den fastsatte frist på 14 dage, afvises klagen fra behandling. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk.

Såfremt en klage indgives, må en dispensation ikke udnyttes, før sagen er færdigbehandlet og i givet fald stadfæstet af Natur- og Miljøklagenævnet.

En dispensation bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til

Danmarks Naturfredningsforening, dn@dn.dk og favrskov@dn.dk

Favrskov Kommune, cmon@favrskov.dk
Naturstyrelsen, nst@nst.dk
Dansk Ornitologisk Forening, natur@dof.dk og favrskov@dof.dk
Friluftsrådet, soehoejlandet@friluftsraadet.dk
Region Midtjylland, kontakt@regionmidtjylland.dk
Kulturstyrelsen, post@kulturstyrelsen.dk

Jens Peter Munk Lauritsen, Bråddenhøjvej 8a, 8860 Ulstrup
Ole Johan Mondrup Andreasen, Lådnehøjvej 1, 8860 Ulstrup
Dalmose Invest ApS, Vestergade 6, 8850 Bjerringbro
Poul Andersen, Amstrupvej 1, 8860 Ulstrup
Jens Peter Kirkegaard Nielsen, Kragelundvej 5, 8860 Ulstrup
Anders Ditlev Hjortshøj, Lyngbakkevej 3, 8860 Ulstrup
Carl Christian Bæk, Røngevej 3, 8860 Ulstrup

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del

Den 16. januar 2015

Hævede træstier og lave broer langs Trækstien

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 (FN 2014.77) dispensation til et projekt med etablering af hævede træstier på Trækstien ved Ulstrup i form af sådanne træstier og fire platforme.

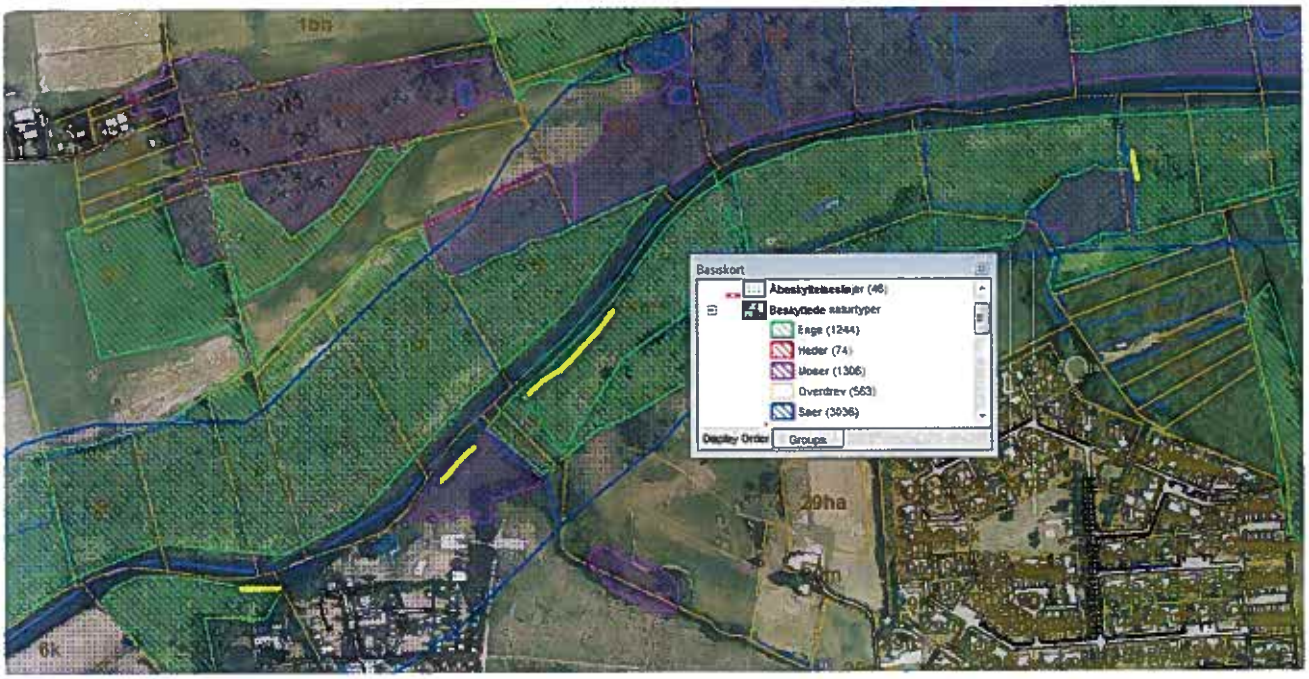
Fredningsnævnet besigtigede området ved Trækstien ved behandlingen af projektet, der bl.a. var beskrevet ved følgende kortmateriale, hvor den røde markering symboliserede den planlagte placering af de hævede træstier:

Fredningsnævnets gav følgende begrundelse for dispensationen:

> "Fredningen genskaber i princippet den gamle træksti på en ca. 40 km lang strækning som følge af stiens kulturhistoriske værdi og navnlig dens rekreative betydning. Trækstien skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet.
>
> Etablering af træbroer på trækstien forudsætter derfor fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation fra en foreslået eller fastsat fredningsbestemmelse, når det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål.
>
> Det fremgår af fredningsbestemmelserne, at trækstien skal være en smal trampesti, og at kommunen har pligt til at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute. Der må dog foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet.
>
> Fredningsnævnet lægger til grund, at det på den pågældende strækning i en stor del af året er meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kan ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det lægges endvidere til grund, at det i sagens natur undertiden kan medføre en risiko ved brug af trækstien.
>
> På den således anførte baggrund finder fredningsnævnet ikke, at det er i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. er begrundet i formidling og adgang til området.
>
> Fredningsnævnet meddeler herefter dispensation til det beskrevne projekt."

Fredningsnævnet har den 14. januar 2015 modtaget en udtalelse fra Favrskov Kommune med en ansøgning om dispensation til en række ændringer i projektet, der er beskrevet som dels en forlængelse af træstien med 120 meter, så den bliver sammenhængende, dels etablering af 3 - 4 lave broer ved spang omkring Bamsebo Camping med en samlet længde på ca. 200 meter og en højde på 5 – 30 cm over terræn. Det er anført, at hævede træstier og lave broer vurderes at være den eneste mulige løsning for at gøre området mere farbart. Det fremgår videre, at de berørte lodsejere har givet samtykke til projektet, der i relation til broerne er illustreret ved følgende kortmateriale:

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningsnævnet kan umiddelbart og med samme begrundelse godkende den del af projektet, der består i en forlængelse af de hævede træstier, der er omfattet af dispensationen fra den 24. oktober 2014, da der alene er tale om en mindre forlængelse af en tilsvarende strækning, der herved bliver sammenhængende.

Fredningen genskaber i princippet den gamle træksti på en ca. 40 km lang strækning som følge af stiens kulturhistoriske værdi og navnlig dens rekreative betydning. Trækstien skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet.

Etablering af lave broer på trækstien forudsætter derfor fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation fra en foreslået eller fastsat fredningsbestemmelse, når det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål.

Det fremgår af fredningsbestemmelserne, at trækstien skal være en smal trampesti, og at kommunen har pligt til at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute. Der må dog foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet.

Fredningsnævnet lægger til grund, at det på den pågældende strækning i en stor del af året er meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kan ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det lægges endvidere til grund, at det i sagens natur undertiden kan medføre en risiko ved brug af trækstien.

På den således anførte baggrund finder fredningsnævnet ikke, at det er i strid med fredningens formål at etablere de ønskede lave broer.

Fredningsnævnet meddeler herefter dispensation til den beskrevne udvidelse af projektet.

Klagevejledning

Denne afgørelse kan påklages til Natur- og Miljøklagenævnet.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt.

I medfør af naturbeskyttelseslovens § 86 er følgende klageberettigede:

- Adressaten for afgørelsen
- Ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører
- Offentlige myndigheder
- En berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker
- Lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen
- Landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø
- Landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Klagen kan sendes til Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del på mail midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk eller med post til Badehusvej 17, 9000 Aalborg, som videresender klagen til Natur- og Miljøklagenævnet sammen med afgørelsen og det materiale, der er indgået i sagens behandling. For at fredningsnævnet kan videresende klagen, er det nødvendigt, at klager oplyser sit CPR-nummer eller CVR-nummer. Klager kan alternativt selv indsende klagen ved brug af Natur- og Miljøklagenævnets klageportal, www.nmkn.dk. Her kan borgere klage ved brug af link via borger.dk. Virksomheder kan klage ved brug af link via virk.dk.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af klagen, at der indbetales et gebyr på 500 kr. til Natur- og Miljøklagenævnet. Natur- og Miljøklagenævnet vil sende en opkrævning på gebyret til klageren, når sagen er modtaget fra fredningsnævnet. Denne opkrævning skal anvendes ved indbetaling af gebyret. Natur- og Miljøklagenævnet modtager ikke check eller kontanter. Natur- og Miljøklagenævnet påbegynder behandlingen af klagen, når gebyret er modtaget. Betales gebyret ikke på den anviste måde og inden for den fastsatte frist på 14 dage, afvises klagen fra behandling. Indgives klagen via klageportalen, skal klagegebyret betales ved brug af betalingskort, inden klageansøgningen afsluttes. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk.

Såfremt en klage indgives, må en dispensation ikke udnyttes, før sagen er færdigbehandlet og i givet fald stadfæstet af Natur- og Miljøklagenævnet.

En dispensation bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til

Danmarks Naturfredningsforening, dn@dn.dk og favrskov@dn.dk
Favrskov Kommune, cmon@favrskov.dk
Naturstyrelsen, nst@nst.dk
Dansk Ornitologisk Forening, natur@dof.dk og favrskov@dof.dk
Friluftsrådet, soehoejlandet@friluftsraadet.dk
Region Midtjylland, kontakt@regionmidtjylland.dk
Kulturstyrelsen, post@kulturstyrelsen.dk

Oluf Schaltz, Vinkelvej 29, 8860 Ulstrup
Bamsebo Camping, Hagenstrupvej 28A, 8860 Ulstrup
Niels Vinderslev, Lyngbakkevej 10, 8860 Ulstrup
Gitte og Peter Frøkjær, Hagenstrupvej 30, 8860 Ulstrup

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 26. oktober 2015

FN-MJØ 2015.100: Asfaltering ved Trækstien

Fredningsnævnet har den 14. september 2015 modtaget en udtalelse fra Randers Kommune med en ansøgning om tilladelse til at asfaltere en strækning af Trækstien på matr.nr. 2ay Langå By, Langå, der er ejet af Langå Sportsfiskerforening, og matr.nr. 61a, b og c Langå By, Langå, der er ejet af Banedanmark.

Fredningsnævnet har efter besigtigelse af strækningen besluttet at meddele dispensation. Begrundelsen for afgørelsen er anført neden for i afsnittet om fredningsnævnets afgørelse.

Ved afgørelse af 18. november 1994 tilvejebragte Naturklagenævnet en sti langs Gudenåen i Viborg og Århus amter. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro, hvor stien skal have et ubrudt forløb. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje og stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til at etablere en 45 meter lav træbro på matr.nr. 61a og 2ay Langå By, Langå, da det var nødvendigt på dette sted at lave et sammenfald mellem Trækstien og Gudenåstien, der skulle udføres som en cykelstirute fra Langå til Fladbro.

Randers Kommune har i udtalelsen anført, at ansøgningen skyldes, at kommunen er i gang med et cykelprojekt om hverdagscykling i oplandsbyer, herunder Langå. Det er et element i cykelprojektet, at der skal ske asfaltering af Gudenåstien fra Mosevej ved Langå til Hvidemøllevej ved Randers. Asfalteringen skal ske i to meters bredde med solcelle-ledelys i belægningen. Asfaltering og ledelys skal ses som et tiltag for at forbedre fremkommeligheden og komforten for pendlere på cykel mellem Randers og Langå. Kommunen har en overordnet målsætning om at få flere til at cykle også på de længere distancer. Når en grussti bliver asfalteret, vil støjniveauet fra cyklister blive reduceret, så dyr i mindre grad bliver påvirket af cyklisters færden på strækningen. Samtidig vil cyklisternes oplevelse af natur og fortidsminder på strækningen blive en større oplevelse ved, at de ikke i samme grad behøver at holde øje med huller i belægningen.

Udtalelsen var vedhæftet et kort over den pågældende strækning.

Fredningsnævnet har behandlet sagen på et møde med besigtigelse den 9. oktober 2015. I besigtigelsen deltog fredningsnævnet, Randers Kommune ved Birgit Berggrein og Danmarks Naturfredningsforening ved Christian Halgreen. Det blev i forbindelse med gennemgangen af projektet oplyst, at det har sit udspring i asfaltering af en større strækning af Gudenåstien. Der er herunder tale om asfaltering af en strækning på omkring 900 meter, hvor Gudenåstien er sammenfaldende med Trækstien. Det kunne konstateres, at Trækstien på det anførte sted ikke har karakter af en trampesti, men af en egentlig ikke asfalteret vej.

Fredningsnævnets afgørelse

Det er fredningsnævnets opfattelse, at projektet med asfaltering af en del af Trækstien kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation til et projekt, hvis det ikke strider mod fredningens formål.

Fredningen genskaber i princippet den gamle træksti på en ca. 40 km lang strækning som følge af stiens kulturhistoriske værdi og navnlig dens rekreative betydning. Trækstien skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet.

Projektet vedrører en samlet asfaltering af Gudenåstien, hvoraf en mindre strækning er sammenfaldende med Trækstien, der på det pågældende sted ikke er en trampesti, men derimod en vej, og hvor fredningsnævnet tidligere har meddelt dispensation til, at stien ikke var en trampesti. På den baggrund finder fredningsnævnet ikke, at projektet strider mod fredningens formål, og fredningsnævnet meddeler derfor i lyset af baggrunden for projektet dispensation til dette.

Det forudsættes ved dispensationen, at de berørte grundejere som anført i Randers Kommunes udtalelse er indforstået med projektet.

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Natur- og Miljøklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Natur- og Miljøklagenævnets Klageportal, der findes via Borger.dk eller Virk.dk, jf. også vejledningen på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 500 kr. Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Klageportalen. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse, eller fordi klagen ikke er omfattet af Natur- og Miljøklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Natur- og Miljøklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Natur- og Miljøklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Natur- og Miljøklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til

1. Jytte Heslop,
2. Kurt Søndergaard,
3. Naturstyrelsen, København,
4. Randers Kommune,
5. Danmarks Naturfredningsforening, København,
6. Danmarks Naturfredningsforening, Randers,
7. Dansk Ornitologisk Forening, København,
8. Dansk Ornitologisk Forening, Randers,
9. Friluftsrådet, Randers,
10. Region Midtjylland,
11. Kulturstyrelsen,
12. Banedanmark,
13. Langå Sportsfiskerforening.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 24. november 2015

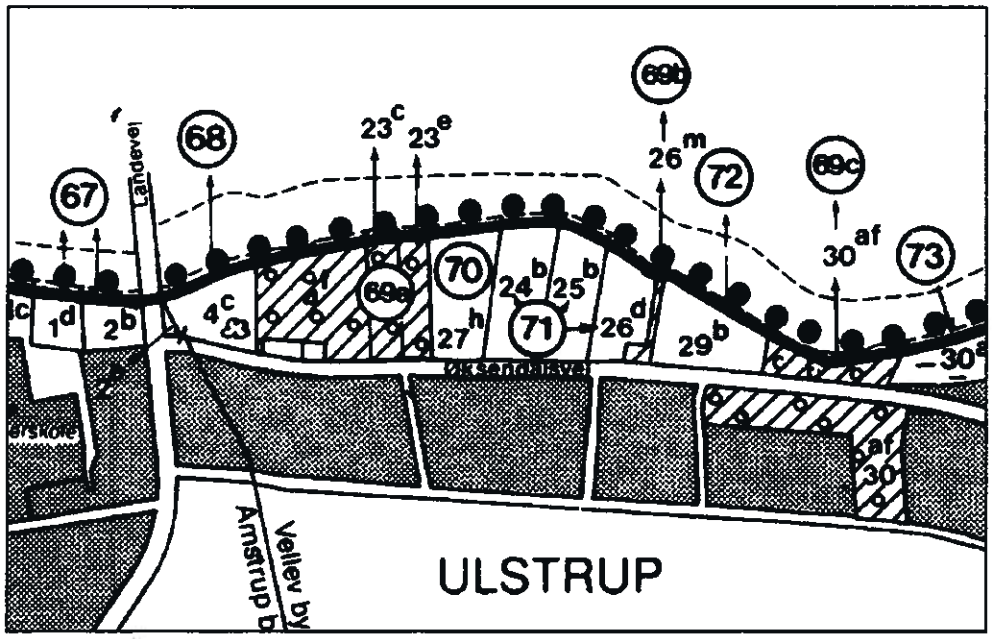
FN-MJØ 2015.75: Udeskole, fiskeplads og hævet trægangbro

Fredningsnævnet har den 6. juli 2015 fra Favrskov Kommune modtaget en udtalelse om en ansøgning om tilladelse til at etablere en udeskole, fiskeplads og hævet trægangbro på og ved Trækstien ved Dannebrogspladsen i Ulstrup.

Fredningsnævnet har efter besigtigelse af arealerne besluttet at meddele dispensation. Begrundelsen for afgørelsen er anført neden for i afsnittet om fredningsnævnets afgørelse.

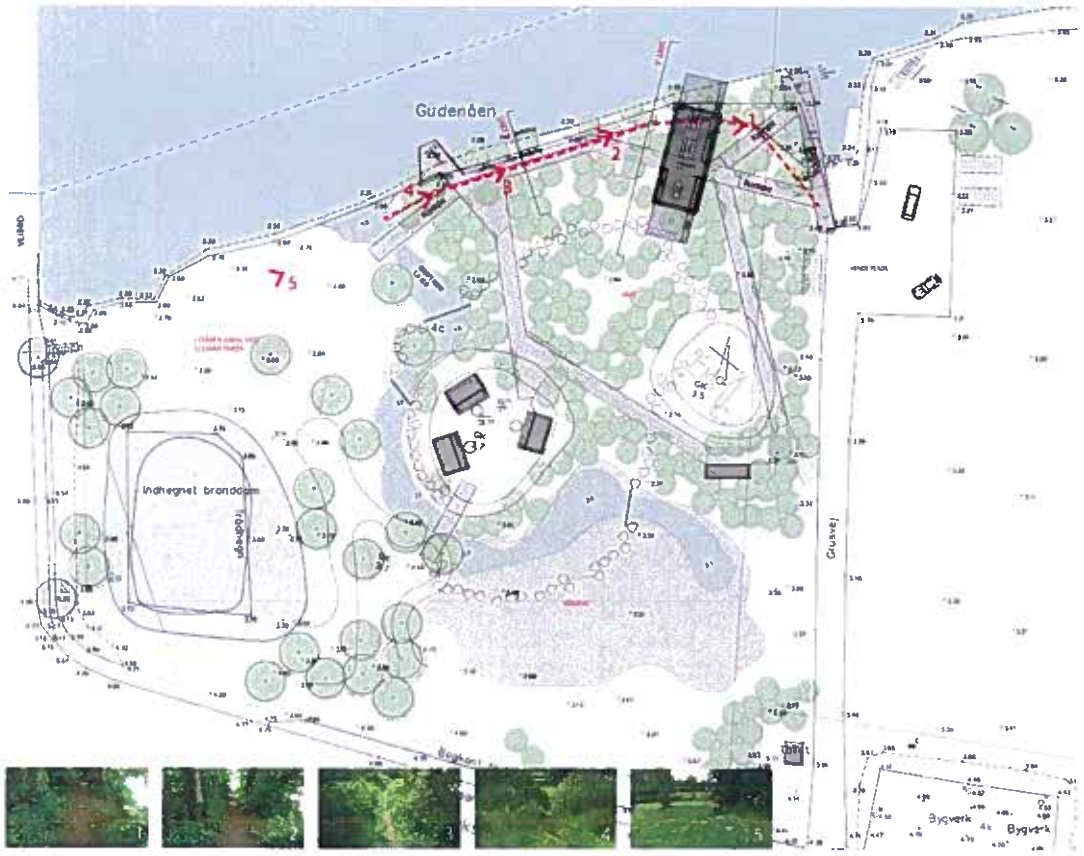
Arealerne er delvist omfattet af Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994 om tilvejebringelse af en sti langs Gudenåen i Viborg og Århus amter. Fredningen har til hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Det fremgår af den fuldt optrukne streg på det nedenfor medtagne fredningskort, at stien er konkret fastlagt i fredningen.

Favrskov Kommune har om projektet blandt andet oplyst, at målgruppen er beboerne i Ulstrup, skolebørn, lystfiskerne, vandregæsterne, kano- og kajaksejlere, handicappede, svage og sårbare grupper, som ønsker at komme ud i naturen. Den hævede træksti foreslås anlagt i træ, f.eks. Robinia, eg eller hårdt træ med en bredde på 2,20 meter, så to kørestolebrugere kan passere hinanden.

Projektet er illustreret ved det nedenfor gengivne kort med beskrivelse af, at den eksisterende trækst er indtegnet på kortet med en rød stiplet linje. Stien foreslås forlagt i området ved udeskolen. Herigennem sikres der plads til, at der kan etableres ramper mellem ophalerpladsen, udeskolen og de omkringliggende arealer. Samtidigt foreslås trækstien ført direkte gennem udeskolen. Der vil ikke være mulighed for at spærre for passagen gennem udeskolen, og denne vil derfor kunne foregå frit og ubrudt. Udeskolen vil i stedet kunne virke som et sted, hvor de vandrende på trækstien kan søge raste og ly for nedbør. Der vil ved fiskepladsen og udeskolen være mulighed for at komme ud over vandkanten og evt. fiske eller tage vandprøver mm.

Naturstyrelsen har i en udtalelse af 28. september 2015 som teknisk bistand i medfør af naturbeskyttelseslovens § 33, stk. 4 anført, at det er Naturstyrelsens vurdering, at fredningsnævnets afgørelse bør afgrænses til den hævede gangbro direkte ud til Gudenåen og udeskolen, og at fredningsnævnet kan træffe afgørelse om udeskolen, da anlæg af enkelte opholdsarealer er omfattet af fredningens formål.

Fredningsnævnet har behandlet sagen på et møde med besigtigelse den 11. november 2015. I besigtigelsen deltog fredningsnævnet, Favrskov Kommune ved Heidi Willisie Sønderby og Carsten Monsrud, Danmarks Naturfredningsforening ved Anne-Mette Kirkegaard og Dansk Ornitologisk Forening ved Svend Møller Jensen. Projektet blev gennemgået. Det blev præciseret, at der med den hævede trægangbro er tale om en egentlig forlægning af en lille del af trækstien, idet den som anført på illustrationen ikke som nu vil være placeret helt ud til vandet, men derimod føres igennem udeskolen. Det blev i tilknytning hertil oplyst, at der er fri og uhindret passage på trægangbroen gennem udeskolen, der er i samme niveau og med åbne sider.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen om tilvejebringelse af en sti lang Gudenåen har til formål at give ret til at færdes til fods langs Gudenåen mellem Kongensbro og Fladbro, at etablere enkelte opholdsarealer og at muliggøre gående færdsel til Busbjerg. Fredningen har bestemmelser om stiens beskaffenhed og opholdsarealer.

Projektet kræver derfor fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Fredningsnævnets kompetence og afgørelse er begrænset til den del af projektet, der vedrører Trækstien og således den del af trægangbroen, der skal erstatte trampestien ved forlægningen af dele af Trækstien.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrører fredningen, både vil betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af formålet med fredningen. Projektet vil endvidere betyde en øget mulighed for færdsel ad Trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passagen via trampestien.

På denne baggrund finder fredningsnævnet at kunne dispensere også til den mindre forlægning af Trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke findes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen. Fredningsnævnet kan således også meddele dispensation til, at en del af denne stiføring sker gennem en udeskole, der også har karakter af opholdsplads.

Fredningen meddeler herefter dispensation til den del af projektet, der vedrører Trækstien i relation til ændret forløb og hævede trægangbroer og opholdsplads i form af udeskole.

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Natur- og Miljøklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Natur- og Miljøklagenævnets Klageportal, der findes via Borger.dk eller Virk.dk, jf. også vejledningen på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 500 kr. Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Klageportalen. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskre-

det klagefrist, manglende klageberettigelse, eller fordi klagen ikke er omfattet af Natur- og Miljøklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Natur- og Miljøklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Natur- og Miljøklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Natur- og Miljøklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Vilhelm Brage Michelsen,
2. Kurt Andreassen,
3. Naturstyrelsen, København,
4. Favrskov Kommune, sagsnr. 710-2013-78436,
5. Danmarks Naturfredningsforening, København,
6. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
7. Dansk Ornitologisk Forening, København,
8. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
9. Kulturstyrelsen,
10. Region Midtjylland,
11. Dansk Botanisk Forening v/ Flemming Thorning-Lund,
12. Friluftsrådet, Favrskov,
13. Handicaprådet,
14. Favrskov Kommune v/ Heidi Willisie Sønderby, (hwso@favrskov.dk)

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 24. november 2015

FN-MJØ 2015.114: Hævet træsti og udlægning af grus på Trækstien

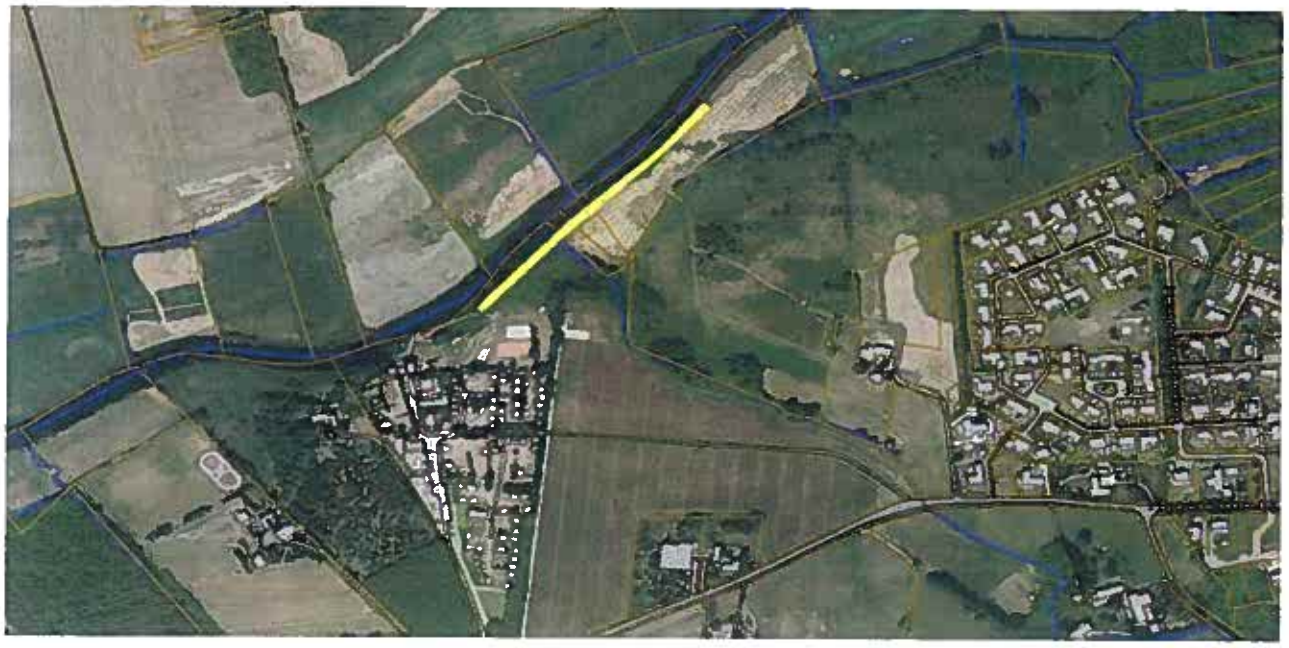
Fredningsnævnet har den 19. oktober og 24. oktober 2015 fra Favrskov Kommune modtaget en ansøgning om tilladelse til at etablere en træsti og at udlægge grus på Trækstien ved matr.nr. 14m, 14l, 29t og 5b Hvorslev by, Hvorslev.

Fredningsnævnet har efter besigtigelse af arealerne besluttet at meddele dispensation. Begrundelsen for afgørelsen er anført neden for i afsnittet om fredningsnævnets afgørelse.

Arealerne er omfattet af Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994 om tilvejebringelse af en sti langs Gudenåen i Viborg og Århus amter. Fredningen har til hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Favrskov Kommune har oplyst, at der både ønskes udlagt en hævet træsti og udlagt grus på en strækning på ca. 400 meter ved Bamsebo Camping. Det forventes, at der på halvdelen af strækningen etableres en hævet træsti, mens der på den anden halvdel forventes udlagt grus. Træstien forventes at skulle etableres op til ca. 80 cm over terræn og grusbelægningen op til 50 cm over terræn. Hvis det måtte vise sig nødvendigt, ønskes der dispensation til et etablere en hævet træsti på hele strækningen.

Strækningen er indtegnet på følgende kortbilag:

Fredningsnævnet har behandlet sagen på et møde med besigtigelse den 11. november 2015. I besigtigelsen deltog fredningsnævnet og Favrskov Kommune ved Carsten Monsrud. Projektet blev gennemgået, og det blev præciseret, at den fornyede ansøgning er indgivet for at kunne give mulighed for på hele strækningen af lave hævede træstier, hvis det måtte vise sig, at udlægning af grus ikke er tilstrækkelig eller hensigtsmæssig til at sikre passagen på den berørte del af Trækstien.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen om tilvejebringelse af en sti lang Gudenåen har til formål at give ret til at færdes til fods langs Gudenåen mellem Kongensbro og Fladbro, at etablere enkelte opholdsarealer og at muliggøre gående færdsel til Brusbjerg. Fredningen har bestemmelser om stiens beskaffenhed og opholdsarealer. Projektet kræver derfor fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Fredningsnævnet finder, at formålet med dispensationen berettiger, at der på hele strækningen etableres de træstier, der er nødvendige til passagen på Trækstien på den betingelse, at de ikke bliver højere, end der tidligere er meddelt dispensation til.

Med denne præcisering meddeler fredningsnævnet dispensation til at udføre projektet med enten udlægning af grus eller etablering af træstier.

Fredningsnævnet forudsætter ved dispensation, at grundejeren Niels Vinderslev og Bamsebo Camping er indforstået med projektet.

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Natur- og Miljøklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Natur- og Miljøklagenævnets Klageportal, der findes via Borger.dk eller Virk.dk, jf. også vejledningen på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 500 kr. Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Klageportalen. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse, eller fordi klagen ikke er omfattet af Natur- og Miljøklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Natur- og Miljøklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Natur- og Miljøklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Natur- og Miljøklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Vilhelm Brage Michelsen,
2. Kurt Andreassen,
3. Naturstyrelsen, København,
4. Favrskov Kommune,
5. Danmarks Naturfredningsforening, København,
6. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
7. Dansk Ornitologisk Forening, København,
8. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
9. Kulturstyrelsen,
10. Region Midtjylland,
11. Dansk Botanisk Forening v/ Flemming Thorning-Lund,
12. Friluftsrådet, Favrskov,
13. Handicaprådet,
14. Favrskov Kommune v/ Carsten Monsrud, (cmon@favrskov.dk)
15. Bamsebo Camping,
16. Niels Vinderslev.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 28. juni 2016

FN-MJØ-70-2016: Nedgravning af spildevandsledning

Fredningsnævnet har den 31. maj 2016 fra Randers Kommune modtaget en udtalelse om en ansøgning om at nedgrave en spildevandsledning på matr.nr. 8b Stevnstrup By, Grensten. Ansøgningen til kommunen er indleveret af ejendommens ejer til brug for afledning af spildevand fra Fladbro Kro.

Fredningsnævnet har på skriftligt grundlag besluttet at meddele en betinget dispensation. Begrundelsen for afgørelsen er anført neden for i afsnittet om fredningsnævnets afgørelse.

Ejendommen er omfattet af Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994 om tilvejebringelse af en sti langs Gudenåen i Viborg og Århus amter (Trækstien). Det er fredningens formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på en strækning mellem Kongensbro og Fladbro.

Randers Kommune har oplyst, at det ved en besigtigelse er konstateret, at der i dag ikke er nogen sti det pågældende sted. Det vil ved en tilladelse blive stillet som et vilkår, at der sker retablering af området, hvor spildevandsledningen nedlægges, således at området kun berøres i en kort anlægsperiode.

Randers Kommune har endvidere oplyst, at området er omfattet af et natura 2000 område, hvor der i Nørre Å er omfattet registrering af Bilag IV-arten Odder. Det vurderes, at det ansøgte ikke vil beskadige Natura 2000 området, da der ikke er udledning til området, og da det ansøgte vil betyde en mindre udledning af næringsstoffer end den nuværende udledning. Kommunen vil i forbindelse med sin sagsbehandling efter miljøbeskyttelsesloven og vandløbsloven sikre, at det ansøgte ikke vil beskadige bilag IV-arter.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af Trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet lægger efter sagens oplysninger til grund, at en dispensation ikke vil være i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller 3, da Randers Kommune vil sikre dette ved sin sagsbehandling som betingelse for de nødvendige kommunale tilladelser.

På den baggrund og efter formålet med projektet, der efter sin midlertidige karakter ikke vil påvirke fredningen, meddeler fredningsnævnet en sådan betinget dispensation.

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Natur- og Miljøklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Natur- og Miljøklagenævnets Klageportal, der findes via Borger.dk eller Virk.dk, jf. også vejledningen på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 500 kr. Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Klageportalen. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse, eller fordi klagen ikke er omfattet af Natur- og Miljøklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Natur- og Miljøklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Natur- og Miljøklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Natur- og Miljøklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Jytte Heslop (nævnsmedlem),
2. Kurt Søndergaard (nævnsmedlem),
3. Naturstyrelsen, København,
4. Randers Kommune,
5. Danmarks Naturfredningsforening, København,
6. Danmarks Naturfredningsforening, Randers,
7. Dansk Ornitologisk Forening, København,
8. Dansk Ornitologisk Forening, Randers,
9. Dansk Botanisk Forening,
10. Friluftsrådet, Randers,
11. Region Midtjylland,
12. Fladbro Kro.

Herning, 21. maj 2017
FN-MJV-36-2016

Viborg kommune
vdb@viborg.dk

Viborg kommune ansøger på vegne Det grønne partnerskab "Tilgængelighed til Gudenåen – Bjerringbro-Kællinghøl" om tilladelse til at opgradere en strækning af den fredede træksti langs Gudenåen. – Gudenåtrækstien.

Efter en besigtigelse den 11. maj 2017, hvori foruden fredningsnævnet deltog repræsentanter for Friluftsrådet, og ansøgeren, Viborg kommune, som tillige gav møde for Favrskov kommune, skal fredningsnævnet i medfør af Naturbeskyttelseslovens § 50 meddele, at der kan gives tilladelse til det ansøgte, da dette ikke findes at være i strid med fredningens formål.

Projektet er beliggende i både Viborg og Favrskov kommuner. Miljøstyrelsen har derfor den 13. marts 2017 i medfør af naturbeskyttelseslovens § 35, stk. 7 bestemt, at Fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del, kan behandle sagen i sin helhed, dog med tiltræden af det statsligt udpegede medlem for Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del og den kommunalt udpegede fra samme nævn for Favrskov kommune.

Nævnet har navnlig lagt vægt på, at projektet med forbedring af stierne i form af gangbroer og forhøjelse med belægning af sand forbedrer offentlighedens muligheder for at benytte stien. Hverken gangbroerne eller sandbelægningerne skæmmer åen og dens nærmeste omgivelser, da de er lave i landskabet, og græsset vil vokse gennem sandet. Gangbroerne vil heller ikke skæmme området på de nedenfor anførte vilkår.

Etableringen af landingspladsen for småbåde og kanoer i Bjerringbro anses for hensigtsmæssig for at undgå slid på åbrinken. Landingspladsen er ved en teltplads midt i Bjerringbro, og den bynære placering gør, at anlægget ikke skæmmer åen unødigt.

Tilladelsen gives på vilkår, at gangbroerne ikke får en bredde på mere end 1,50 meter bortset fra platformene med bænke og lystfiskerpladser, og træet skal stå ubehandlet eller i mørke naturlige farver.

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge lov om naturbeskyttelse § 87 afgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledning på klagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i nævnet fra og med den 1. februar 2017. Nævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis
1) klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
2) klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
3) klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkommelse af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis

1) der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller

2) klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen.

Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En tilladelse må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at en tilladelse bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er givet.

Med venlig hilsen

Peter Bredahl

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 28. maj 2018

FN-MJØ-12-2018. Fastlæggelse af Trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen

Fredningsnævnet modtog den 26. januar 2018 en henvendelse fra Favrskov Kommune om fredningsnævnets fortolkning af forløbet af den sti, som blev gennemført ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994 om tilvejebringelse af en sti langs Gudenåen i Viborg og Århus amter (Trækstien). Henvendelsen skyldes en uenighed mellem kommunen og Jørn Hansen om forløbet af stien på hans ejendom matr.nr. 11f Stærkær, Gerning, Busbjergvej 77, 8850 Bjerringbro.

Fredningsnævnet behandlede sagen på et møde med besigtigelse den 14. marts 2018. I besigtigelsen deltog endvidere Favrskov Kommune ved Carsten Monsrud, Partnerskabet om Trækstien ved landskabsarkitekt Bendt Nielsen og Friluftsrådet ved Thorkil Danielsen. Ejendommens ejer Jørn Hansen var indkaldt til besigtigelsen, men deltog ikke i den. Det blev ved besigtigelsen konstateret, at uenigheden mellem kommunen og partnerskabet på den ene side og Jørn Hansen på den anden side drejer sig om, at Jørn Hansen mener, at stiens forløb blev fastlagt i forbindelse med fredningen og som følge af den forhøjede vandstand i Gudenåen er ude i åen og ikke kan flyttes længere op ad hans ejendom, mens kommunen og partnerskabet mener, at fredningen skal fortolkes sådan, at den forhøjede vandstand blot betyder, at stien nu er et andet sted på ejendommen langs åen så tæt på åen som muligt.

Det blev ved besigtigelsen aftalt, at Bendt Nielsen afgiver et skriftligt sammenfattende indlæg om Favrskov Kommune og Partnerskabet om Trækstiens holdning til fredningsnævnet, og at fredningsnævnet herefter laver herefter en sammenfattende sagsfremstilling, som sendes i høring hos Jørn Hansen, inden fredningsnævnet tager stilling til fredningens fortolkning.

Fredningsnævnet modtog den 15. marts 2018 følgende redegørelse fra Bendt Nielsen:

> På fredningsnævnets besigtigelse den 12. marts 2018 deltog undertegnede som repræsentant for partnerskabet bag forbedring af Trækstien ved Bjerringbro og som tilsynsførende på anlægsarbejderne. Ved drøftelsen af forholdene ved Busbjergvej 77 anmodede fredningsnævnet om en skriftlig redegørelse for partnerskabets opfattelse af fredningskendelsens tekst om adgang.
>
> Det skal indledningsvist slås fast, at partnerskabet har ansøgt om og modtaget alle nødvendige tilladelser fra Viborg og Favrskov Kommuner samt fra fredningsnævnene til udførelse af forbedringsarbejder, hvor kommunen og private lodsejerne frivilligt har givet tilsagn om at ville medvirke.
>
> Partnerskabet aktiviteter med hævning af Trækstien kan kort beskrives således:
>
> Den samlede projektstrækning langs Gudenåen er ca. 3,6 km. På næsten 50 % af denne strækning udføres ikke anlægsarbejder overhovedet, da Trækstien forløber så højt over Gudenåen, at der kun helt undtagelsesvist vil være oversvømmelsesproblemer. Over en række delstrækninger på samlet ca. 1,0 km udlægges grus i tykkelse fra 0-20 cm. Over delstrækninger på samlet 0,33 km lægges der et lag singels på op til 50 cm under gruset, og over delstrækninger på samlet 0,49 km hæves Trækstien op på træstier, så der er fri bevægelighed for vandet under Trækstien til lavbundsområder syd for Trækstien. Alt udføres i en kvalitet, som vil kunne bære maskinel til græsslåning og vedligeholdelse, og som indebærer minimale driftsomkostninger på sigt. Inden projektet afsluttes, udføres skiltning med bl.a. regler for færdsel jf. fredningskendelsen.
>
> Naturklagenævnet traf den 18. november 1994 endelig afgørelse om fredning af Trækstien i Viborg og Århus Amter. Det fremgår her, at:

Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § l, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.

Det førte til følgende fredningsbestemmelser (uddrag):

§ 1. Fredningens formål

Fredningen har til hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

….

§ 2. Stiens forløb

Stk. 1. Stien skal som vist på fredningskortene have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro.

Partnerskabet mener, at der på den baggrund bl.a. skal være fri adgang langs Gudenåen på den strækning fra Violvej til Kjællinghølbroen, hvortil det aktuelle projektområde er fastlagt. Der er hovedsageligt tale om kommunalt ejede arealer, men mod øst er der 4 private lodsejere, hvoraf to har givet ejertilladelse, en har givet en begrænset tilladelse, og den sidste (Busbjergvej 77) har ikke ønsket at deltage. Fredningskortene viser på hele projektstrækningen en linje langs Gudenåens sydlige bred. På de bynære arealer må hund medtages i snor, mens hund ikke må medtages øst for Ringgaden.

Lodsejeren på Busbjergvej 77 har på møder med Favrskov Kommune tilkendegivet, at han mener, at Trækstiens fredede forløb ikke længere eksisterer over hans ejendom som følge af Gudenåens erosion. Undertegnede deltog i et møde den 17. januar 2018. Ejendommen omfatter en strækning på ca. 100 meter af Trækstien.

Naturklagenævnet bemærkede i sin afgørelse af fredningen, at:

De modtagne erklæringer fra bredejerne indeholder så væsentlige forbehold, at de ikke giver grundlag for at antage, at en sådan færdselsret kan forventes tilvejebragt og opretholdt ved aftaler mellem de enkelte ejere og myndighederne. Det er derfor nødvendigt, at færdselsretten sikres med hjemmel i lovgivningen, og Naturklagenævnet kan tiltræde, at det sker ved fastsættelse af fredningsbestemmelser i medfør af nu naturbeskyttelseslovens § 38.

Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende.

Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vedkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. Der er herefter ikke behov for i fredningsbestemmelserne at fastsætte maksimale udlægs- og anlægsbredder for stien.

Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet.

Det førte til følgende fredningsbestemmelser (uddrag):

Stk. 2. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentligt forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved

sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Stk. 3. Fredningsnævnets afgørelser efter stk. 2 kan påklages til Naturklagenævnet efter de almindeligt gældende regler om klage i naturbeskyttelseslovens kapitel 12.

stk. 4. Det pålægges Viborg Amtsråd henholdsvis Århus Amtsråd at lade stien afmærke på de strækninger, hvor der kan være tvivl om stiforløbet.

§ 3. Stiens karakter, hegning m.v.

Stk. 1. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet.

Partnerskabet vurderer, at der skal være passage over ejendommen Busbjergvej 77, og der findes ikke egnede markveje, hvortil Trækstien kan forlægges. Passagen skal derfor være så tæt på åen som muligt.

Den meget svingende vandstand i Gudenåen gør, at der kan være tale om, at publikum vælger forskellige forløb afhængig af vandstanden. Favrskov Kommune har vurderet, at trampestien kan gå umiddelbart ovenfor den tekniske å-brink, hvor arealet er højest, og hvor brugerne mest naturligt vil vælge at trampe stien ved passage over ejendommen. Da kommunen og ejeren er uenige, var det baggrunden for, at kommunen anmodede om fredningsnævnets afgørelse.

Partnerskabet ser gerne, at forløbet over ejendommen Busbjergvej 77 afmærkes, så publikum ikke er i tvivl om, at det er i orden at passere hen over ejendommen. En tydelig afmærkning kunne være ved slåning af et spor, som det sker mange steder på Trækstien langs Gudenåen.

Fredningsbestemmelserne siger fortløbende:

Stk. 2. Alle spørgsmål om følgende forhold skal løses ved aftale mellem amtet og vedkommende ejer eller bruger:

- *udførelse af hegnsgennemgange*
- *hegning langs stien*
- *tilvejebringelse af alternative vandingsmuligheder for kreaturer*
- *eventuelle anlægsarbejder på stien i medfør af stk. 1*
- *renholdelse af stien og dens nærmeste omgivelser for så vidt angår genstande, der er bortkastet af dem der udnytter færdselsretten*
- *eventuel anvendelse af motoriseret kørsel ved renholdelse eller ved påkrævet vedligeholdelse.*

Stk. 3. Vejledende for fredningsnævnets afgørelser efter stk. 2 skal være, at hegning langs stien normalt kun bør foretages af hensyn til sikkerheden for færdsel på stien, at der uden udgift for lodsejeren eller en bruger skal fremskaffes en alternativ vandingsmulighed for kreaturer, hvis ejeren eller brugeren mister en lovlig vandingsret som følge af amtets ønske om hegning, og at renholdelse af stien normalt bør påhvile amtet.

På møde mellem Favrskov Kommune og lodsejeren Busbjergvej 77 den 17. januar 2018 blev det aftalt, at der isættes en faldlåge i eksisterende elektrisk hegn uden omkostning for lodsejeren. I hegnet mod øst er der allerede en eksisterende faldlåge. Det eksisterende elektriske hegn vurderes af partnerskabet reelt at udgøre en spærring af det ubrudte forløb af Trækstien.

Da ejeren af Busbjergvej 77 benytter arealet, som skal passeres af publikum, til opdræt af heste, kunne det overvejes at etablere et hegn langs Trækstiens sydside tværs over parcellen, som fredningskendelsen åbner mulighed for, at kommunen og lodsejeren kan aftale uden omkostninger for lodsejeren. Dermed ville faldlåger blive over-

flødiggjort, og konflikter mellem publikum og de store dyr kan undgås. Partnerskabet foreslår, at kommunen og lodsejeren går i dialog om en sådan hegning.

Fredningsnævnet modtog endvidere den 6. april 2018 en yderligere forespørgsel fra Favrskov Kommune. Det blev anført, at Jørn Hansen formentlig ikke så en faldlåge som en mulig løsning i forhold til at skabe passage gennem hestehegnet, men formentlig hellere så en form for stenteløsning/kravle over løsning, som kommunen stillede spørgsmål i relation til, om det ville være en tilstrækkelig opfyldelse af fredningens krav om uhindret adgang. Kommunen ønskede derfor fredningsnævnets stillingtagen også til dette spørgsmål.

Fredningsnævnet har som led i behandlingen af sagen sendt et sammenfattende notat om sagens hidtidige oplysninger til høring hos Jørn Hansen den 3. april 2018 og har efterfølgende også sendt Favrskov Kommunens yderligere bemærkninger til sagen til Jørn Hansen, som i den anledning ikke fremsat bemærkninger overfor fredningsnævnet.

Fredningen af Trækstien

Med Naturklagenævnets fredningsafgørelse af 18. november 1994 blev Trækstien genskabt som følge af dens kulturhistoriske værdi og navnlig dens rekreative betydning.

Naturklagenævnet bemærkede ved fredningens gennemførelse bl.a., at det var værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro. Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier alene sigtes på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør lægge så tæt på åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. Ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning eller vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af en sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. Det findes endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti.

I overensstemmelse med det anførte blev det i fredningsbestemmelserne anført, at fredningens hovedformål er at give naturinteresserede ret til at færdes langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Det blev om stiens forløb bestemt, at den som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentligt forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller – hvis enighed ikke kan opnås – fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt lægge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje. Fredningsnævnets afgørelser herom kan påklages til Naturklagenævnet. Det blev om hegning anført, at fredningsnævnets afgørelser om sådanne spørgsmål også kan påklages til Naturklagenævnet. Det blev om færdselsrettens omfang bl.a. anført, at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtet har ladet opsætte skilte om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges amtsrådene at lukke stien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute.

Fredningsnævnets bemærkninger og afgørelse

Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe Trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds og fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklage-

nævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at Træskstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.

Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.

Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmoner bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.

Det bemærkes herved også, at grundejerne ved fredningen blev tilkendt erstatning for at have en sti på deres ejendomme, og at en ændret placering som følge af den forhøjede vandstand i fredningsmæssig henseende ikke er et større indgreb end det indgreb, som blev bestemt ved fredningen.

Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. 11f Stærkær, Gerning, Busbjergvej 77, 8850 Bjerringbro så tæt som muligt på den nuværende åbrink.

Fredningsnævnet bemærker i øvrigt om spørgsmålet om passage på Trækstien, at det ikke er tilladt at hindre muligheden for fri passage, men at fredningsnævnet ikke har fået forelagt tilstrækkeligt konkrete oplysninger til en konstatering af, om ejeren påtænker at hindre denne i strid hermed.

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Vilhelm Brage Michelsen,
2. Kurt Andreassen,
3. Jørn Hansen,
4. Partnerskabet om Trækstien, att. Bendt Nielsen,
5. Favrskov Kommune, att. Carsten Monsrud,
6. Miljøstyrelsen, København,
7. Danmark Naturfredningsforening, København,
8. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
9. Dansk Ornitologisk Forening, København,
10. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
11. Dansk Botanisk Forening,
12. Friluftsrådet, Favrskov,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 18. september 2018

FN-MJØ-99-2018. Udlægning af grus på Trækstien ved Vejerslev

Fredningsnævnet har den 11. juli 2018 fra Favrskov Kommune modtaget kommunens ansøgning om at udlægge grus på en strækning af Trækstien på matr.nr. 12a og 12 b Vejerslev By, Vejerslev ved Vejerslev skov. Det berørte areal tilhører Ormstrup Gods.

Fredningsnævnet har efter besigtigelse besluttet at meddele dispensation. Begrundelsen for afgørelsen er anført neden for i afsnittet om fredningsnævnets afgørelse.

Sagens baggrund

Strækningen er omfattet af Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994 om fredning af Trækstien. Fredningen har til hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. Der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet.

Favrskov Kommune har anført, af Trækstien ved Vejerslev Gods ofte er våd og oversvømmet på en strækning på ca. 250 meter målt fra kommunegrænsen ved Gjel Å. Det er nødvendigt at hæve stien for at gøre den mere farbar. I dag vender mange besøgende om ved kommunegrænsen, inden de når de hævede stier, som fredningsnævnet tidligere har meddelt dispensation til. Der påtænkes udlagt grus i ca. 3 meters bredde (1½ meter + skråningsbredde) på en strækning på ca. 250 meter tilsvarende den grusudlægning, der er lavet i Silkeborg Kommune på den anden side af kommunegrænsen. Højden bliver op til 50 cm inklusive singles, geonet og lokale drænrør.

Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet har behandlet sagen på et møde med besigtigelse den 10. september 2018. I besigtigelsen deltog endvidere Ormstrup Gods ved Carsten Ishøy og Favrskov Kommune ved Carsten Monsrud. Projektet blev gennemgået. Det kunne konstateres, at det samme type anlægsarbejde i Silkeborg Kommune i relation til stiens fremtræden ikke fratog stien karakteren af en simpel natursti. Det blev oplyst, at Ormstrup Gods bakker op om projektet. Fredningsnævnet tilkendegav, at der vil blive meddelt dispensation. Carsten Monsrud fremhævede i øvrigt, at stien det konkrete sted altid har været et stykke væk fra Gudenåen.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af Trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Fredningsnævnet meddeler dispensation til projektet, der har til formål at fremme muligheden for at bruge Trækstien, og som over tid ikke findes at fratage stien karakteren af en simpel natursti.

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Vilhelm Brage Michelsen,
2. Kurt Andreasen,

3. Ormstrup Gods,
4. Miljøstyrelsen, København,
5. Favrskov Kommune, sagsnr. 710-2018-11934,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 9. oktober 2018

FN-MJØ-126-2018. Passage på Trækstien vest for Kjællinghølbroen

Fredningsnævnet traf den 28. maj 2018 afgørelse efter en henvendelse fra Favrskov Kommune om fredningsnævnets fortolkning af forløbet af den sti, som blev gennemført ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994 om tilvejebringelse af en sti langs Gudenåen i Viborg og Århus amter (Trækstien). Henvendelsen skyldes en uenighed mellem kommunen og Jørn Hansen om forløbet af stien på hans ejendom matr.nr. 11f Stærkær, Gerning, Busbjergvej 77, 8850 Bjerringbro.

I afgørelsen blev anført følgende (FN-MJØ-12-2018):

> ”Fredningsnævnet behandlede sagen på et møde med besigtigelse den 14. marts 2018. I besigtigelsen deltog endvidere Favrskov Kommune ved Carsten Monsrud, Partnerskabet om Trækstien ved landskabsarkitekt Bendt Nielsen og Friluftsrådet ved Thorkil Danielsen. Ejendommens ejer Jørn Hansen var indkaldt til besigtigelsen, men deltog ikke i den. Det blev ved besigtigelsen konstateret, at uenigheden mellem kommunen og partnerskabet på den ene side og Jørn Hansen på den anden side drejer sig om, at Jørn Hansen mener, at stiens forløb blev fastlagt i forbindelse med fredningen og som følge af den forhøjede vandstand i Gudenåen er ude i åen og ikke kan flyttes længere op ad hans ejendom, mens kommunen og partnerskabet mener, at fredningen skal fortolkes sådan, at den forhøjede vandstand blot betyder, at stien nu er et andet sted på ejendommen langs åen så tæt på åen som muligt.
>
> Det blev ved besigtigelsen aftalt, at Bendt Nielsen afgiver et skriftligt sammenfattende indlæg om Favrskov Kommune og Partnerskabet om Trækstiens holdning til fredningsnævnet, og at fredningsnævnet herefter laver herefter en sammenfattende sagsfremstilling, som sendes i høring hos Jørn Hansen, inden fredningsnævnet tager stilling til fredningens fortolkning.
>
> Fredningsnævnet modtog den 15. marts 2018 følgende redegørelse fra Bendt Nielsen:
>
> > På fredningsnævnets besigtigelse den 12. marts 2018 deltog undertegnede som repræsentant for partnerskabet bag forbedring af Trækstien ved Bjerringbro og som tilsynsførende på anlægsarbejderne. Ved drøftelsen af forholdene ved Busbjergvej 77 anmodede fredningsnævnet om en skriftlig redegørelse for partnerskabets opfattelse af fredningskendelsens tekst om adgang.
> >
> > Det skal indledningsvist slås fast, at partnerskabet har ansøgt om og modtaget alle nødvendige tilladelser fra Viborg og Favrskov Kommuner samt fra fredningsnævnene til udførelse af forbedringsarbejder, hvor kommunen og private lodsejerne frivilligt har givet tilsagn om at ville medvirke.
> >
> > Partnerskabet aktiviteter med hævning af Trækstien kan kort beskrives således:
> >
> > Den samlede projektstrækning langs Gudenåen er ca. 3,6 km. På næsten 50 % af denne strækning udføres ikke anlægsarbejder overhovedet, da Trækstien forløber så højt over Gudenåen, at der kun helt undtagelsesvist vil være oversvømmelsesproblemer. Over en række delstrækninger på samlet ca. 1,0 km udlægges grus i tykkelse fra 0-20 cm. Over delstrækninger på samlet 0,33 km lægges der et lag singels på op til 50 cm under gruset, og over delstrækninger på samlet 0,49 km hæves Trækstien op på træstier, så der er fri bevægelighed for vandet under Trækstien til lavbundsområder syd for Trækstien. Alt udføres i en kvalitet, som vil kunne bære maskinel til
> > græsslåning og vedligeholdelse, og som indebærer minimale driftsomkostninger på sigt. Inden projektet afsluttes, udføres skiltning med bl.a. regler for færdsel jf. fredningskendelsen.

Naturklagenævnet traf den 18. november 1994 endelig afgørelse om fredning af Trækstien i Viborg og Århus Amter. Det fremgår her, at:

> *Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § l, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.*

Det førte til følgende fredningsbestemmelser (uddrag):

> *§ 1. Fredningens formål*
>
> *Fredningen har til hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.*
>
> *….*
>
> *§ 2. Stiens forløb*
>
> *Stk. 1. Stien skal som vist på fredningskortene have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro.*

Partnerskabet mener, at der på den baggrund bl.a. skal være fri adgang langs Gudenåen på den strækning fra Violvej til Kjællinghølbroen, hvortil det aktuelle projektområde er fastlagt. Der er hovedsageligt tale om kommunalt ejede arealer, men mod øst er der 4 private lodsejere, hvoraf to har givet ejertilladelse, en har givet en begrænset tilladelse, og den sidste (Busbjergvej 77) har ikke ønsket at deltage. Fredningskortene viser på hele projektstrækningen en linje langs Gudenåens sydlige bred. På de bynære arealer må hund medtages i snor, mens hund ikke må medtages øst for Ringgaden.

Lodsejeren på Busbjergvej 77 har på møder med Favrskov Kommune tilkendegivet, at han mener, at Trækstiens fredede forløb ikke længere eksisterer over hans ejendom som følge af Gudenåens erosion. Undertegnede deltog i et møde den 17. januar 2018. Ejendommen omfatter en strækning på ca. 100 meter af Trækstien.

Naturklagenævnet bemærkede i sin afgørelse af fredningen, at:

> *De modtagne erklæringer fra bredejerne indeholder så væsentlige forbehold, at de ikke giver grundlag for at antage, at en sådan færdselsret kan forventes tilvejebragt og opretholdt ved aftaler mellem de enkelte ejere og myndighederne. Det er derfor nødvendigt, at færdselsretten sikres med hjemmel i lovgivningen, og Naturklagenævnet kan tiltræde, at det sker ved fastsættelse af fredningsbestemmelser i medfør af nu naturbeskyttelseslovens § 38.*
>
> *Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende.*
>
> *Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vedkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. Der er herefter ikke behov for i fredningsbestemmelserne at fastsætte maksimale udlægs- og anlægsbredder for stien.*
>
> *Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet.*

Det førte til følgende fredningsbestemmelser (uddrag):

Stk. 2. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentligt forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Stk. 3. Fredningsnævnets afgørelser efter stk. 2 kan påklages til Naturklagenævnet efter de almindeligt gældende regler om klage i naturbeskyttelseslovens kapitel 12.

stk. 4. Det pålægges Viborg Amtsråd henholdsvis Århus Amtsråd at lade stien afmærke på de strækninger, hvor der kan være tvivl om stiforløbet.

§ 3. Stiens karakter, hegning m.v.

Stk. 1. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet.

Partnerskabet vurderer, at der skal være passage over ejendommen Busbjergvej 77, og der findes ikke egnede markveje, hvortil Trækstien kan forlægges. Passagen skal derfor være så tæt på åen som muligt.

Den meget svingende vandstand i Gudenåen gør, at der kan være tale om, at publikum vælger forskellige forløb afhængig af vandstanden. Favrskov Kommune har vurderet, at trampestien kan gå umiddelbart ovenfor den tekniske å-brink, hvor arealet er højest, og hvor brugerne mest naturligt vil vælge at trampe stien ved passage over ejendommen. Da kommunen og ejeren er uenige, var det baggrunden for, at kommunen anmodede om fredningsnævnets afgørelse.

Partnerskabet ser gerne, at forløbet over ejendommen Busbjergvej 77 afmærkes, så publikum ikke er i tvivl om, at det er i orden at passere hen over ejendommen. En tydelig afmærkning kunne være ved slåning af et spor, som det sker mange steder på Trækstien langs Gudenåen.

Fredningsbestemmelserne siger fortløbende:

Stk. 2. Alle spørgsmål om følgende forhold skal løses ved aftale mellem amtet og vedkommende ejer eller bruger:

- *udførelse af hegnsgennemgange*
- *hegning langs stien*
- *tilvejebringelse af alternative vandingsmuligheder for kreaturer*
- *eventuelle anlægsarbejder på stien i medfør af stk. 1*
- *renholdelse af stien og dens nærmeste omgivelser for så vidt angår genstande, der er bortkastet af dem der udnytter færdselsretten*
- *eventuel anvendelse af motoriseret kørsel ved renholdelse eller ved påkrævet vedligeholdelse.*

Stk. 3. Vejledende for fredningsnævnets afgørelser efter stk. 2 skal være, at hegning langs stien normalt kun bør foretages af hensyn til sikkerheden for færdsel på stien, at der uden udgift for lodsejeren eller en bruger skal fremskaffes en alternativ vandingsmulighed for kreaturer, hvis ejeren eller brugeren mister en lovlig vandingsret som følge af amtets ønske om hegning, og at renholdelse af stien normalt bør påhvile amtet.

På møde mellem Favrskov Kommune og lodsejeren Busbjergvej 77 den 17. januar 2018 blev det aftalt, at der isættes en faldlåge i eksisterende elektrisk hegn uden omkostning for lodsejeren. I hegnet mod øst er der allerede en eksisterende faldlåge. Det eksisterende elektriske hegn vurderes af partnerskabet reelt at udgøre en spærring af det ubrudte forløb af Trækstien.

Da ejeren af Busbjergvej 77 benytter arealet, som skal passeres af publikum, til opdræt af heste, kunne det overvejes at etablere et hegn langs Trækstiens sydside tværs over parcellen, som fredningskendelsen åbner mulighed for, at kommunen og lodsejeren kan aftale uden omkostninger for lodsejeren. Dermed ville faldlåger blive overflødiggjort, og konflikter mellem publikum og de store dyr kan undgås. Partnerskabet foreslår, at kommunen og lodsejeren går i dialog om en sådan hegning.

Fredningsnævnet modtog endvidere den 6. april 2018 en yderligere forespørgsel fra Favrskov Kommune. Det blev anført, at Jørn Hansen formentlig ikke så en faldlåge som en mulig løsning i forhold til at skabe passage gennem hestehegnet, men formentlig hellere så en form for stenteløsning/kravle over løsning, som kommunen stillede spørgsmål i relation til, om det ville være en tilstrækkelig opfyldelse af fredningens krav om uhindret adgang. Kommunen ønskede derfor fredningsnævnets stillingtagen også til dette spørgsmål.

Fredningsnævnet har som led i behandlingen af sagen sendt et sammenfattende notat om sagens hidtidige oplysninger til høring hos Jørn Hansen den 3. april 2018 og har efterfølgende også sendt Favrskov Kommunens yderligere bemærkninger til sagen til Jørn Hansen, som i den anledning ikke fremsat bemærkninger overfor fredningsnævnet.

Fredningen af Trækstien

Med Naturklagenævnets fredningsafgørelse af 18. november 1994 blev Trækstien genskabt som følge af dens kulturhistoriske værdi og navnlig dens rekreative betydning.

Naturklagenævnet bemærkede ved fredningens gennemførelse bl.a., at det var værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro. Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier alene sigtes på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør lægge så tæt på åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. Ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning eller vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af en sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. Det findes endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti.

I overensstemmelse med det anførte blev det i fredningsbestemmelserne anført, at fredningens hovedformål er at give naturinteresserede ret til at færdes langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Det blev om stiens forløb bestemt, at den som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentligt forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller – hvis enighed ikke kan opnås – fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt lægge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje. Fredningsnævnets afgørelser herom kan påklages til Naturklagenævnet. Det blev om hegning anført, at fredningsnævnets afgørelser om sådanne spørgsmål også kan påklages til Naturklagenævnet. Det blev om færdselsrettens omfang bl.a. anført, at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtet har ladet opsætte skilte om stiens lukning på grund af højvande.

Det pålægges amtsrådene at lukke stien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute.

Fredningsnævnets bemærkninger og afgørelse

Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe Trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds og fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at Træskstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.

Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.

Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmoner bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.

Det bemærkes herved også, at grundejerne ved fredningen blev tilkendt erstatning for at have en sti på deres ejendomme, og at en ændret placering som følge af den forhøjede vandstand i fredningsmæssig henseende ikke er et større indgreb end det indgreb, som blev bestemt ved fredningen.

Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. 11f Stærkær, Gerning, Busbjergvej 77, 8850 Bjerringbro så tæt som muligt på den nuværende åbrink.

Fredningsnævnet bemærker i øvrigt om spørgsmålet om passage på Trækstien, at det ikke er tilladt at hindre muligheden for fri passage, men at fredningsnævnet ikke har fået forelagt tilstrækkeligt konkrete oplysninger til en konstatering af, om ejeren påtænker at hindre denne i strid hermed."

Favrskov Kommune fremsendte herefter den 5. juni 2018 sagen til fredningsnævnet igen med gengivelse af kommunens efterfølgende drøftelse med ejendommens ejer Jørn Hansen. Kommunen anmodede fredningsnævnet om igen at se på sagen til afklaring af, om den nuværende løsning med opsætning af elektrisk hegn eller den stenteløsning, som Jørn Hansen alternativt ønsker, hindrer den frie adgang til Trækstien.

Viborg Kommune, hvis kommunegrænse er op til ejendommen, meddelte den 6. juni 2018 fredningsnævnet, at det er kommunens opfattelse, at både hegnet og stenteløsningen er udtryk for en spærring af Trækstien i strid med fredningen.

Fredningsnævnet gennemførte herefter en ny besigtigelse den 10. september 2018, hvori i øvrigt deltog Jørn Hansen med Birgitte Pagter og Favrskov Kommune ved Carsten Monsrud. Jørn Hansen oplyste, at den hævede træsti i Viborg Kommune umiddelbart op til hans ejendom har betydet, at det ikke længere kun er gående, som benytter stien. Det gør cyklister og knallerter/motorcykler også. Han har i den forbindelse set, at sådanne brugere har forsøgt at ødelægge klaplågen i den anden ende af ejendommen, så de lettere kan komme igennem den, og det samme vil kunne ske, hvis løsningen også bliver en klaplåge i stedet for det nuværende hegn, som gående sagtens kan passere, eller en stente over hegnet, der så i givet fald kan sænkes noget i forhold til den nuværende højde. Han har nævnt problematikken for Viborg kommune, som blot har henvist til, at skiltning på stedet viser, at man ikke må cykle der.

Fredningsnævnet anførte, at der efter nævnets opfattelse er tale om en hindring af den frie passage både ved det nuværende elektriske hegn og ved en stente, som skal have en ikke uvæsentlig højde for at kunne passere et hegn, der skal holde dyr inde på marken. Det er derfor fredningsnævnets opfattelse, at der skal arbejdes henimod en løsning med en klaplåge. Fredningsnævnet anførte omvendt også at have forståelse for det problem, som Jørn Hansen gav udtryk for, idet der helt op til hans ejendom er en træsti, som gør det muligt at køre på cykel mv. hen til ejendommen, hvilket ikke er tilladt i fredningen.

Fredningsnævnet anførte derfor, at en afgørelse i sagen vil afvente udfaldet af en henvendelse fra Favrskov Kommune til Viborg Kommune, hvor Viborg Kommune - gerne i samarbejde med Favrskov Kommune - opfordres til at finde en konkret løsning på træstien, som kan hindre, at den bruges af cyklister og knallerter/motorcykler.

Favrskov Kommune har herefter på vegne af begge kommuner den 25. september 2018 anført, at kommunerne ikke har kendskab til, at cyklister eller motorkøretøjer er et egentligt problem i området ved Kjællinghølbroen. Det er baseret på både kommunernes egne oplevelser og tilkendegivelser fra andre beboere i området. Løsgående hunde opleves generelt som et større problem, men det er svært at gøre andet ved end den skiltning, der i dag er i området, hvorefter løse hunde og i øvrigt også cykler ikke er tilladt. Bomme vil reelt ikke hindre eventuelle cyklister, da man enten vil trække cyklen forbi eller løfte cyklen over bommen. Opstilling af afspærringer vil også kunne forhindre slåning af Trækstien og hindre den frie passage til fods. Det er derfor svært at finde konkrete løsningsforslag. Der er endvidere tinglyst adgang for gående og cyklende fra sommerhusområderne til opholdsstedet ved åen, og der kan derfor heller ikke formelt laves en afspærring for cyklister, som forhindrer, at man cykler på stien fra Busbjergvej og ned til å-kanten. Det er Viborg Kommunes opfattelse, at en stenteløsning ved kommunegrænsen ikke vil give en fri og uhindret adgang til Trækstien. Det er Favrskovs Kommunes opfattelse, at spørgsmålet afhænger af hegnets højde. Kommunen har erfaring med, at stenter kan være en nyttig løsning, hvis hegnet ikke sættes for højt, idet 1 meter vil være for højt. Stenteløsningen findes og er velfungerende andre steder på Trækstien. Kommunen har således også været i dialog med en anden lodsejer i området, som er af den opfattelse, at en stente fremfor en klaplåge muligvis kan være med til at løse problemet i forhold til løsgående hunde i området.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen, som etablerede Trækstien, skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at den skete hegning, herunder med elektrisk hegn, er en hindring af den frie passage på Trækstien, uanset om man kan passere stedet ved at gå over den nederste hegning samtidig med, at man dukker sig under den øverste hegning. Hegningen på det sted skal derfor udføres, så den ikke hindrer den frie passage.

Det betyder, at den skete hegning skal fjernes.

Da ejeren fortsat vil have dyr på ejendommen, kan der i stedet etableres en klaplåge, som ikke hindrer den frie passage.

Der kan endvidere etableres en stenteløsning, hvis den udformes således, at Favrskov Kommune kan godkende den som ikke hindrende den frie passage på Trækstien, som det også er sket andre steder. Fredningsnævnet præciserer i den forbindelse, at hvis ejeren ikke kan præstere en løsning, som kommunen kan godkende, så må en eventuel hindring alene bestå i en klaplåge, som kan passeres på sædvanlig vis.

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Vilhelm Brage Michelsen,

2. Kurt Andreassen,
3. Jørn Hansen,
4. Partnerskabet om Trækstien, att. Bendt Nielsen,
5. Favrskov Kommune,
6. Viborg Kommune,
7. Miljøstyrelsen, København,
8. Danmark Naturfredningsforening, København,
9. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
10. Dansk Ornitologisk Forening, København,
11. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
12. Dansk Botanisk Forening,
13. Friluftsrådet, Favrskov,
14. Region Midtjylland,
15. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 22. juli 2019

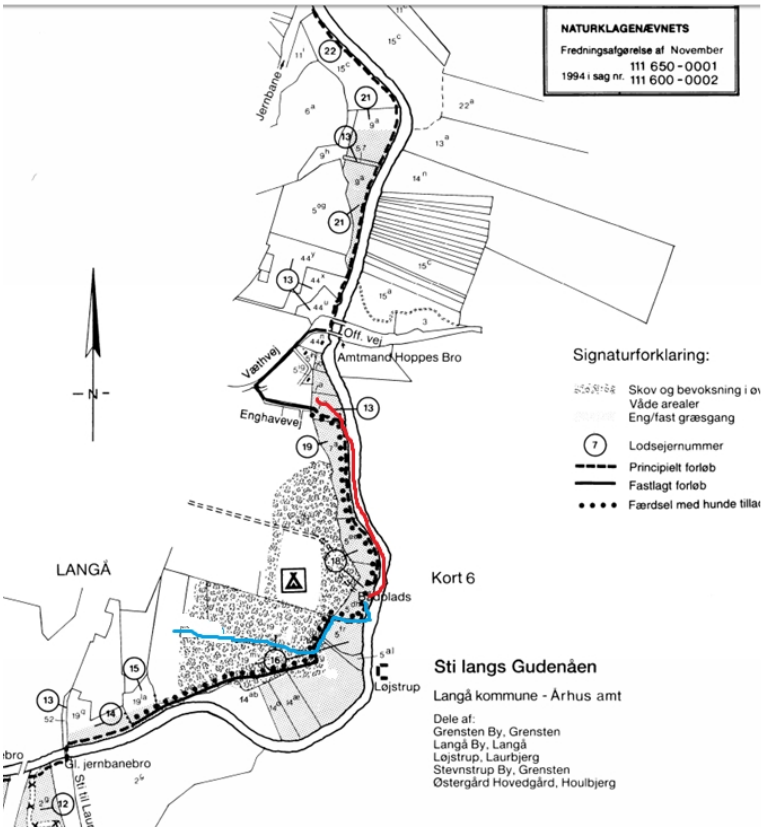
FN-MJØ-002-2019. Tilgængelighed på Trækstien ved Langå

Fredningsnævnet har den 2. januar 2019 fra Partnerskabet Gudenåens Potentialer modtaget en ansøgning om dispensation til at forbedre tilgængeligheden på Trækstien ved Langå. Projektet berører ejendommene 19c, 5dh, 5ee, 5dq, 7al og 7q Langå By, Langå, der ejes af henholdsvis Danmarks Naturfond, Borger og Håndværkerforeningen, Axel Christian Søgaard og Randers Kommune. Ansøgeren har oplyst, at ejerne har tilsluttet sig projektet.

Fredningsnævnet har efter besigtigelse besluttet at meddele dispensation. Begrundelsen for afgørelsen er anført neden for i afsnittet om fredningsnævnets afgørelse.

Trækstien er fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Fredningen har til hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. Der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet.

Det fremgår af ansøgningen, at projektet indeholder et løft af tilgængeligheden af dele af den fredede Træksti. Det er hensigten, at der skal være tilgængelighed for alle, herunder for kørestole, rollatorer og barnevogne på den del af strækningen, der forløber fra parkeringspladsen ved Egeskoven for enden af Skovlystvej til Engvej. Det sker ved at udlægge cykelgrus i ca. 1½ meters bredde på strækningen mellem Langå Bådelaug og Engvej (markeret med rødt på kortet nedenfor) og ved at udlægge grus, skaller eller etablere træstier af tilsvarende bredde, hvor forholdene kræver det på mindre dele af strækningen markeret med blåt på kortet.

Randers Kommune har i en udtalelse af 9. maj 2019 anført, at kommunen har meddelt dispensation til projektet i relation til naturbeskyttelseslovens § 3 og åbeskyttelseslinjen. Der er lagt vægt på, at der er tale om et projekt, der skal tjene et alment rekreativt formål, at der ikke sker nogen væsentlig ændring af åens værdi som landskabselement, da der allerede er byggeri i området, og at projektet vil forbedre offentlighedens adgang og muligheden for friluftsliv i området.

Randers Kommune har endvidere anført, at projektområdet er ca. 4 km fra nærmeste Natura 2000-område nr. 229 Bjerre Skov og Haslund Skov. Både ud fra afstanden og karakteren af det ansøgte vurderes det hverken i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter at få negativ effekt på de arter eller naturtyper, som området er udpeget for at beskytte. Projektet vurderes heller ikke at ville påvirke bilag IV-arter i væsentligt negativt omfang eller at kunne ødelægge yngle- og rasteområder for bilag IV-arter.

Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet har behandlet sagen på et møde med besigtigelse den 20. marts 2019. I besigtigelsen deltog endvidere Partnerskabet Gudenåens Potentialer ved Christian Halgreen, Langå Borgerforening ved Kaj Jørgensen, Langå Sportsfiskerforening ved Lars Kielsgaard, Randers Kommune ved Rasmus Hansen og Anne Andresen, Friluftsrådet ved Thorkil Danielsen og borger i Langå Henry Nielsen.

Projektet blev gennemgået. Der er i det hele tale om at øge tilgængeligheden til Trækstien og Gudenåen, så det i videre omfang er muligt at bruge stien, og så det også er muligt for f.eks. barnevogne og rullestole at bruge den. Der vil som led i projektet også blive opsat informationsskilte og lavet lystfiskerplatforme. Tilgængeligheden for kano og kajakker vil også blive forbedret, så det ikke primært kun er motorbåde, som bruger området. Den med rødt markerede strækning er på ca. 650 meter fra bådepladsen til Engvej. Der skal i nødvendigt omfang udlægges såkaldt cykelgrus, så der kan skabes passage mellem de strækninger, hvor det trods højvande er muligt at gå på Trækstien. På den med blå markerede strækning gennem egeskoven skal

der alene udlægges muslingeskaller på steder, der ofte er mudrede, og laves enkelte lave passager af broer i terræn på steder, hvor det ellers vil være vanskeligt at passere.

Det blev aftalt, at Randers Kommune sender en udtalelse om projektet, herunder med stillingtagen til Natura-2000 og bilag IV-arter til fredningsnævnet, som herefter træffer afgørelse i sagen. Der bør i udtalelsen medtages oplysninger om de berørte ejere.

Det ministerudpegede medlem af fredningsnævnet deltog ikke i besigtigelsen, men har deltaget i sagens afgørelse.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af Trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet lægger efter sagens oplysninger til grund, at en dispensation ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller 3.

Fredningsnævnet meddeler dispensation til projektet, der har til formål at fremme muligheden for at bruge Trækstien, og som overordnet set ikke findes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti.

Dispensationen meddeles på betingelse af de berørte grundejeres accept af projektet.

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i

Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Henrik Leth,
2. Borger- og Håndværkerforening ved administrator Karen Nielsen Arnbjerg,
3. Axel Christian Søgaard,
4. Danmarks Naturfond,
5. Langå Borgerforening,
6. Partnerskabet Gudenåens Potentialer,
7. Miljøstyrelsen, København,
8. Randers Kommune,
9. Langå Sportsfiskerforening,
10. Danmarks Naturfredningsforening, København,
11. Danmarks Naturfredningsforening, Randers,
12. Dansk Ornitologisk Forening, København,
13. Dansk Ornitologisk Forening, Randers,
14. Dansk Botanisk Forening, København,
15. Friluftsrådet, centralt,
16. Friluftsrådet, kreds Østjylland,

17. Region Midtjylland,
18. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 25. november 2019

FN-MJØ-080-2019: Trækstiens forløb ved Kjællinghøl og ved Pramdragerhuset

Fredningsnævnet modtog den 5. august 2019 Favrskov Kommunes udtalelse om kommunens ansøgning om en hævet træsti og udlægning af grus på Træstien ved Kjællinghøl på matr.nr. 8b og 8c Stærkær By, Gerning ejet af Gerda Levring Krogh, matr.nr. 8d Stærkær By, Gerning ejet af De Linde ApS, matr.nr. 10a og 11u Stærkær By, Gerning ejet af Claus Gade Zhang og matr.nr. 9 Stærkær By, Gerning ejet af Peter Lykke Sørensen og Else Sørensen.

1. Fredningsnævnets tidligere afgørelse om en bådebro ved Pramdragerhuset

Fredningsnævnet traf den 9. februar 2017 følgende afgørelse om en bådebro på Trækstien mellem matr.nr. 8b og 8c Stærkær By, Gerning, Busbjergvej 81, 8850 Bjerringbro (FN-MJØ-063-2016):

> ”Fredningsnævnet modtog den 12. maj 2016 en henvendelse fra Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov om en bådebro på Trækstien mellem matr.nr. 8b og 8c Stærkær By, Gerning, Busbjergvej 81, 8850 Bjerringbro. I henvendelsen indgik bl.a. følgende billede:

> Fredningsnævnet anmodede Favrskov Kommune om en udtalelse i sagen. I denne udtalelse fra den 20. juni 2016 anførte Favrskov Kommune følgende:
>
> > ”Favrskov Kommune var i dialog med ejer i maj 2011, da vi i forbindelse med anden besigtigelse ved Trækstien opdagede, at bådebroen var rykket skævt og dermed klart spærrede i forhold til passage på Trækstien (det var ikke muligt at komme forbi). I den forbindelse bemærkede kommunen desuden, at det hvide gelænder var meget skæmmende, og at det var nyt i forhold til gennemgang af tidligere luftfotos. Efter aftale med ejer blev broen skubbet på plads, så man kunne komme forbi igen, og gelænderet blev ændret fra hvidt til træfarve.
> >
> > I et brev til ejer i 2011 skrev Favrskov Kommune blandt andet følgende: ”Ifølge dig, så har broen eksisteret her i mange år, også før at du overtog ejendommen. Inden for de seneste par år er der foretaget renovering og forlængelse af broen, og det var i den forbindelse, at der blev op-

stillet hvidt gelænder. Der er dog ikke foretaget ændring af bredden i forhold til den oprindelige bådebro. Det er hermed Favrskov Kommunes vurdering, at den pågældende bådebro har eksisteret der længe og også før fredningen af Trækstien i 1994. Dermed kan broen ikke kræves fjernet".

Som det fremgår, så var det kommunens vurdering, at broen eksisterede før fredning af Trækstien, og vi mente dermed på dette tidspunkt ikke, at det var en sag for fredningsnævnet, da broen ud fra gennemgang af luftfotos og ejers oplysninger havde eksisteret før fredningen. Men vi indrømmer, at sætningen ""dermed kan broen ikke kræves fjernet" var uheldig, og at denne sætning kan misforstås. Det var kommunens vurdering, at det udelukkende er fredningsnævnet, som hovedinstans, der kan afgøre, om broen er i overensstemmelse med fredningen, og om broen udgør en spærring i forhold til fredningen. Og i ovennævnte udtalelse lå der ikke en egentlig tilladelse til broen inkl. forlængelsen.

Det er så dette spørgsmål, som er rejst af DN, og på baggrund af denne henvendelse rejser det følgende spørgsmål i forhold til bådebroen: Er der givet de fornødne tilladelser til broen, særligt forlængelsen, og udgør bådebroen med sin nuværende placering og forlængelse, nu hvor den er "skubbet på plads", en spærring i forhold til Trækstien?

I forhold til første spørgsmål, så har Favrskov Kommune igen rettet henvendelse til ejer, da vi i forbindelse med gennemgang af sagsarkivet ikke kan finde tilladelser til bådebroen, dvs. byggetilladelse, landzonetilladelse og dispensation fra åbeskyttelseslinjen. Favrskov Kommune har modtaget følgende uddrag af mail fra ejer: "Der er på min egen matr. lavet adgangssti ud til broen, igen fordi vandet fra åen meget ofte står 15 meter ind i min have. Jeg ved ikke det nøjagtige årstal for, hvornår broen er lavet., men det er lang tid før, der skulle gives tilladelse til det. Jeg ved fra Helga, som fraflyttede stedet i 1988, at den var der i hendes tid også. Efter forskrifter fra dig er det hvide gelænder fjernet og udskiftet med natur Robinie træ. Det var samme år, som jeg fik tilladelsen fra Favrskov Kommune.

Favrskov Kommune har efterfølgende præciseret overfor ejer, at udtalelsen fra kommunen i 2011 ikke var det samme som en tilladelse. Det er ejerens ansvar at indhente de fornødne tilladelser i form af en formel ansøgning. Der skal ifølge kommunen ske en lovliggørelse af forholdet, og der afventes en formel ansøgning fra ejer.

Kommunen afventer fredningsnævnets stillingtagen i forhold til, om bådebroen udgør en spærring i forhold til passage på Trækstien."

Fredningsnævnet besigtigede forholdene på et møde på ejendommen den 27. oktober 2016. I besigtigelsen deltog foruden fredningsnævnet, ejendommenes ejer Gerda Krogh, Favrskov Kommune ved Carsten Monsrud, Danmarks Naturfredningsforening ved Alfred Borg og Anne-Mette Kirkegaard Poulsen samt Friluftsrådet ved Thorkil Danielsen.

På baggrund af besigtigelsen og de samtidige drøftelser anførte fredningsnævnet følgende i brev af 3. november 2016:

"Carsten Monsrud indledte besigtigelsen med at redegøre for Favrskov Kommunes sagsbehandling, herunder at stiføringen i en periode efter aftale med Gerda Krogh havde været ført bagom ejendommen og væk fra Gudenåen på en kortere strækning. Det var forudsat, at der herved skulle have været fundet en løsning med en forhøjet passage langs Gudenåen, men denne løsning blev ikke gennemført. Trækstien forløber derfor også på denne strækning igen langs Gudenåen, som dette forløb blev fastlagt i samarbejde med den daværende ejer umiddelbart efter

fredningen. Det havde været muligt dengang at lave et forløb svarende til det midlertidige forløb.

Der blev ved besigtigelsen endvidere drøftet en række forhold om broens alder og udvidelse både størrelsesmæssigt og i højden. Gerda Krogh oplyste, at der var en bro forud for fredningen, men at den som følge af ælde og Gudenåens forhøjede vandstand er blevet ændret siden da. Danmarks Naturfredningsforening var af den opfattelse, at det ved luftfotos kunne konstateres, at der ikke var en bro på fredningstidspunktet.

Der var på baggrund af den forhøjede vandstand og den begrænsede passage på Trækstien det pågældende sted i størstedelen af året enighed blandt de fremmødte om, at det kunne være hensigtsmæssigt, hvis Trækstiens forløb det pågældende sted blev ændret til et forløb væk fra Gudenåen bag om ejendommen i overensstemmelse med det tidligere aftalte midlertidige forløb.

Fredningsnævnet tilkendegav, at der konkret ville kunne meddeles dispensation til en sådan mindre ændring af Trækstiens forløb i en situation, hvor linjeføringen reelt ikke er farbar i størstedelen af året. Det forudsætter dog, at ejeren af naboejendommen meddeler tilladelse til en passage på en del af hans ejendom, og at det ændrede stiforløb tinglyses både på Gerda Kroghs ejendom og naboejendommen. Fredningsnævnet tilkendegav videre, at der i tilfælde af en sådan ændret linjeføring ikke bliver spørgsmål om fredningsnævnets stillingtagen til, om der kan meddeles dispensation til broen, men at broens tilstedeværelse afhænger af Favrskov Kommunes afgørelse i relation til de regler, kommunen administrerer.

Fredningsnævnet tilkendegav derfor, at sagens videre forløb afhænger af naboens stillingtagen til en ændret linjeføring. Hvis denne accepteres, vil fredningsnævnet meddele dispensation til den ændrede linjeføring på vilkår om tinglysning. Hvis denne ikke accepteres, skal fredningsnævnet tage stilling til, om der kan meddeles dispensation til broen, hvilket i givet fald skal ske på et fuldstændigt oplyst grundlag om historikken omkring broen. ”

Favrskov Kommune meddelte den 2. januar 2017 lovliggørende dispensation fra åbeskyttelseslinjen til broen. I afgørelsen er om sagens faktiske omstændigheder anført følgende:

”**Sagens baggrund**
Favrskov Kommune har besigtiget området flere gange, senest den 27. oktober 2016 sammen med blandt andre lodsejer og Fredningsnævnet. Favrskov Kommune blev første gang bekendt med bådebroen i forbindelse med besigtigelse i området den 28. april 2011. Her lå bådebroen som en direkte spærring i forhold til den fredede Træksti, og den lå skævt placeret i forhold til stien. I den forbindelse havde kommunen en dialog med lodsejer om bådebroens hvide gelænder, som virkede skæmmende i landskabet. Bådebroen blev efterfølgende af lodsejer skubbet på plads og gelænderet blev ændret til træfarve. Sagen blev på dette tidspunkt lukket.

Sagen bringes op igen i forbindelse med at Danmarks Naturfredningsforening (Favrskov lokalafdeling) den 12. maj 2016 rejser den overfor Fredningsnævnet. Samtidig spørges der ind til, om der foreligger de fornødne tilladelser til bådebroen.

Ifølge lodsejer, så blev bådebroen med de nuværende dimensioner (ca. 14 x 3,5 meter) etableret i 2010/2011, men en mindre bådebro (ca. 3,5 x 3,5 meter) har eksisteret der i mange år – og før fredningen i 1994. Lodsejer har en kontaktperson, som kan bekræfte, at den tidligere bådebro blev etableret omkring 1988 i forbindelse med tilbygning på ejendommen.

Lodsejer har efterfølgende forlænget bådebroen med ca. 10 x 3,5 meter, samtidig med at den tidligere bådebro blev revet ned, og den blev forhøjet med ca. 0,4 meter grundet den høje

vandstand i Gudenåen. Broen smalner lidt ind i den sydlige ende til en bredde på ca. 2 meter. Ifølge lodsejer var det nødvendigt at ændre dimensionerne af bådebroen grundet de stigende antal oversvømmelser af Gudenåen, som er medvirkende til, at arealet i dag er mere vådt. Desuden blev der af sikkerhedsmæssige grundet etableret et gelænder for enden af broen. Hele anlægget består af træ i naturlig farve.

Der er ikke ansøgt om tilladelser til kommunen i forhold til bådebroen med de nuværende dimensioner. Favrskov Kommune har ikke kendskab til tilladelser i forhold til den oprindelige og ældre bådebro. Dermed er der med nærværende dispensation tale om lovliggørelse af forholdet.

I forbindelse med besigtigelsen den 27. oktober 2016 med Fredningsnævnet nævnte lodsejer, at bådebroen hvert år benyttes af kano-sejlere, som overnatter ved Pramdragerhuset. Lodsejer er åben overfor at brugere af Trækstien kan gøre kortvarigt ophold på bådebroen.

Gennemgang af luftfotos
Favrskov Kommune har gennemgået luftfotos fra 1982 og frem til i dag, dvs. 1982, 1987, 1993, 1995, 1999, 2002, 2004, 2006, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015 og 2016.
De gennemgåede luftfotos er af svingende kvalitet, og specielt de ældre er noget utydelige. Bådebroen kan ikke ses på luftfoto fra 1982 og 1987 – og det er heller ikke umiddelbart til at se en bro det pågældende sted på luftfoto fra 1993 og 1999. Derimod er det kommunens vurdering, at den oprindelige bådebro kan anes som et mindre omrids på luftfoto fra 1995. Bådebroen (ca. 3,5 x 3,5 meter) ses tydeligt på luftfotos fra 2002 til 2009.

På luftfoto fra 2010 er bådebroen blevet forlænget, så den har en længde på ca. 10 meter – i 2011 fremstår broens placering som ændret, da den har skubbet sig ift. den oprindelige placering. På Luftfotos fra 2012 og frem til i dag er broen skubbet på plads, og den fremstår med en længde på ca. 14 meter. Bådebroen har et samlet areal på ca. 42 m2."

Gerda Krogh har herefter den 3. januar 2017 meddelt Favrskov Kommune, at der ikke kan gennemføres en ændring i Trækstiens linjeføring, og at den derfor også fremadrettet vil være på den hidtidige placering. Hun vil etablere brede trappetrin fra bådebroen til Trækstien, når vandstanden tillader det.

Fredningsnævnets afgørelse

Ejendommen er omfattet af Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994 om tilvejebringelse af en sti langs med Gudenåen, der blandt andet har til formål at give naturinteresserede ret til at gå på stien langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Stien skal have et uafbrudt forløb mellem de to destinationer. Offentligheden har således som udgangspunkt også ret til på eget ansvar at færdes til fods på stien.

Naturklagenævnet udtalte i øvrigt, at den enkelte grundejer ikke måtte forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men at fredningen ikke gjorde nogen indskrænkning i retten til at udnytte stiarealet og arealet mellem stien og åen.

Der blev fastsat en særbestemmelse for matr.nr. 8b og 8c Stærkær By, Gerning, hvorefter ejeren kunne forlange, at stiforløbet bag om ejendommen blev ændret til et forløb over ejendommen i umiddelbar nærhed af åen. En sådan forlægning ville være definitiv og ville ikke give ejeren krav på yderligere erstatning. Trækstiens forløb på ejendommene blev fastlagt til at være langs Gudenåen.

Det fremgår af luftfotos for ejendommen, at bådebroen i sin nuværende markante udformning er etableret efter fredningens gennemførelse, og en eventuel bådebro på det tidspunkt i hvert fald ikke

fremstod synlig på luftfoto. Det bemærkes herved også, at etablering af en sti med fri passage netop var formålet med fredningen. Dette forhold taler isoleret set for en fjernelse af bådebroen.

Det fremgår imidlertid ikke af fredningen, at der ikke må opføres konstruktioner som f.eks. bådebroer, og det er udtrykkeligt anført, at fredningen ikke indskrænker en ejers ret til at udnytte stiarealet og arealet mellem stien og åen.

Selvom bådebroen er oplagt skæmmende ved Gudenåen, er det således ikke fredningsnævnet, men Favrskov Kommune, der er rette myndighed til at administrere sådanne hensyn, mens det alene tilkommer fredningsnævnet at tage stilling til, om bådebroen hindrer den frie passage på Trækstien for gående.

Det må lægges til grund, at Trækstien ikke er farbar en stor del af året, og at det for interesserede, der er i stand til at gå på Trækstien, også vil være muligt at tage få trin op på bådebroen og få trin ned igen.

På den baggrund er der - under forudsætning af at der etableres sådanne trin - efter fredningsnævnets opfattelse ikke grundlag for en opfattelse af, at bådebroen hindrer den frie passage på Trækstien.

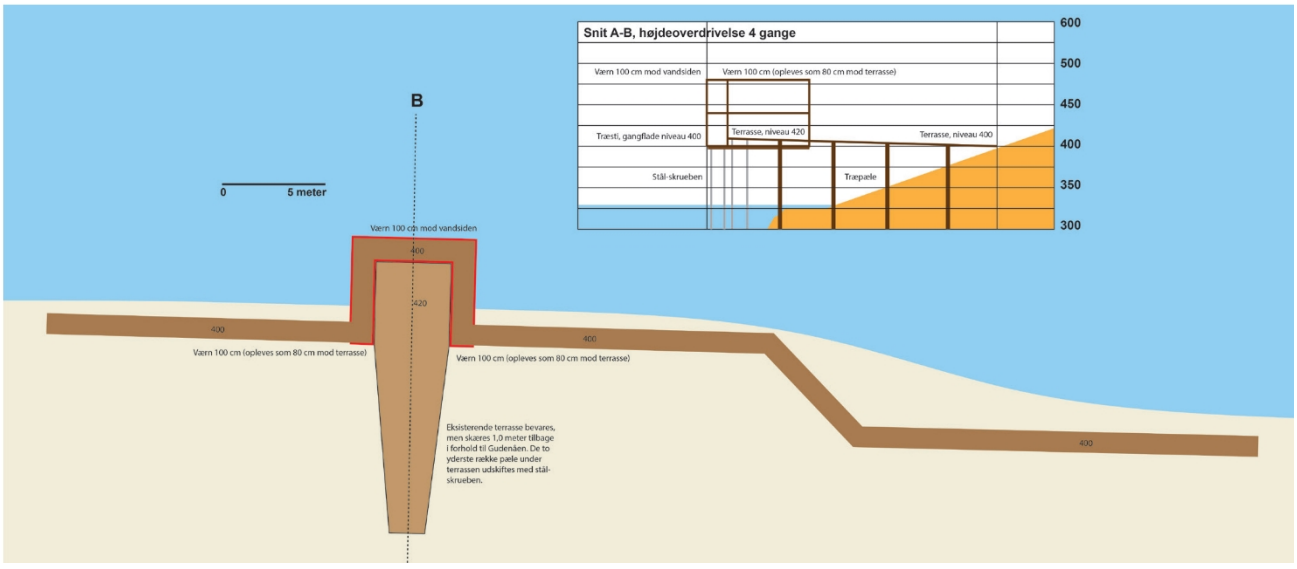
På det grundlag meddeler fredningsnævnet derfor lovliggørende dispensation på betingelse af, at trinene er etableret senest den 1. juni 2017."

2. Den aktuelle sag

Sagens baggrund

Favrskov Kommune har fremsendt projektmateriale, som indgående beskriver projektet. Det fremgår heraf, at den berørte strækning, hvorpå der skal udføres arbejder, er på ca. 840 meter. Der skal udføres hævede træstier samt udlægges kalkstabiliseret stabilgrus og singels. Det er i øvrigt i relation til den del af projektet, som vedrører Trækstiens forløb rundt om bådebroen ved Pramdragerhuset oplyst, at værnet mellem bådebroen og Trækstien monteres, så der alene sættes værn på Trækstien, men i begge sider. Værnet vil være på 14 meter i én meters højde mod Gudenåen langs Trækstien omkring broen og 13 meter ind mod broen. Den eksisterende private bådebro og Trækstien skal således være uafhængige konstruktioner. Der etableres en låge i værnet, så man kan komme fra Trækstien og til bådebroen.

Forholdene omkring bådebroen er bl.a. illustreret på følgende måde:

Danmarks Naturfredningsforenings afdeling i Favrskov Kommune har afgivet et skriftligt indlæg i sagen og har konkluderende anført, at afdelingen anbefaler, at projektet gennemføres. Ved bådebroen vil niveauforskellen være minimal på højst 20 cm. Det drejer sig kun om et enkelt trin, som det vil være muligt for de fleste at passere eventuelt med støtte fra et lille gelænder. Gangbroen vil desuden lige så godt kunne blive hævet yderligere 5 cm det sidste stykke, da trin på 15 cm er den ideelle normalt anvendte trinhøjde, så man ikke risikerer rygskader. Derudover ønskes det ikke, at der etableres flere værn, men at konstruktionen holdes så enkel som mulig for ikke at skæmme naturoplevelsen. Offentligheden vil på den måde fortsat kunne benytte stien og krydse broen, hvor der er mulighed for kortvarigt ophold. Endelig er det vigtigt, at det er fredningsnævnet, der fastlægger/godkender anlæggets endelige udformning. Det anbefales, at det udformes som - eller i hvert fald i samme højde som - de lave værn, som partnerskabet allerede har opsat på de små platforme langs Trækstien nærmere Ulstrup.

Favrskov Kommune har endvidere anført, at ejendommene er 8 km fra nærmeste Natura 2000-område. Det er kommunens vurdering, at projektets indvirkning på udpegningsgrundlaget er uvæsentlig og ikke har nogen skadelig indvirkning på bilag IV-arter.

Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede sagen på et møde med besigtigelse den 20. november 2019. I besigtigelsen deltog endvidere Gerda Levring Krogh, landskabsarkitekt Bendt Nielsen og Danmarks Naturfredningsforening ved Alfred Borg, Anne-Mette Kirkegaard Poulsen og Anne de Neergaard. Bendt Nielsen oplyste, at han i Favrskov Kommunes fravær repræsenterer kommunen ved besigtigelsen. Han er således også af kommunen blevet bedt om at stå for forhandlingerne med Gerda Levring Krogh, og da de er blevet enige, repræsenterer han reelt også hende. Han redegjorde for projektet og oplyste, at alle berørte grundejere har accepteret projektet. Det forløb, der på kortmaterialet er markeret med gult, vil alene få et tyndt lag belægning. Det orange vil blive lidt tykkere og udført på en anden måde. De brune områder vil få egentlige træstier. Ved Pramdragerhuset er der fundet en løsning, som betyder, at der på ydersiden af bådebroen etableres en træsti. Den vil blive op til 20 cm lavere end bådebroen. Den vil få en bredde på én meter, men den vil ikke komme længere ud i Gudenåen, da arealet tages fra bådebroen. Favrskov Kommune har vedligeholdelsespligten og retten hertil i relation til både træstien og rækværket og vil stå for det. Der vil blive tinglyst en servitut herom. Danmarks Naturfredningsforening anførte at kunne tilslutte sig løsningen og bemærkede, at klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet over fredningsnævnets afgørelse i FN-MJØ-063-2016 vil blive tilbagekaldt, når der er foretaget tinglysning.

Fredningsnævnet oplyste på forespørgsel, at der ikke kan meddeles dispensation til et øget rækværk mod Gerda Levring Kroghs ejendom i ejendommens længde mod Trækstien både konkret, men også da det kan åbne op for en uheldig præcedens, hvor alle lodsejere kan få en sådan hegning, og hvorefter Trækstien reelt kan blive afhegnet fra ejendommene. Der kan således kun ske en sådan hegning med den ene meter på hver side af bådebroen, som er illustreret med rødt på skitsen.

Fredningsnævnets afgørelse

Strækningen er omfattet af Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994 om fredning af Trækstien. Fredningen har til hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. Der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet.

Fredningen betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke inde-

bærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet lægger efter sagens oplysninger til grund, at en dispensation ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller 3.

I relation til den del af projektet, som består i udlægning af materialer, har fredningsnævnet tidligere meddelt dispensation til tilsvarende projekter. På den baggrund og da projektet har til formål at fremme muligheden for at bruge Trækstien, meddeler fredningsnævnet dispensation. Denne del af projektet findes således over tid ikke at fratage stien karakteren af en simpel natursti.

Fredningsnævnet har endvidere på trods af fredningens bestemmelser om Trækstien som en trampesti flere gange meddelt dispensation til på visse meget våde og meget ofte oversvømmede strækninger af udføre træstier. Dette er begrundet med, at det i store perioder i strid med fredningens intentioner ellers ikke ville være muligt at bruge Trækstien. På den baggrund meddeler fredningsnævnet også dispensation til den del af projektet, som består i etablering af træstier.

Det bemærkes som anført under besigtigelsen, at træstien på begge sider af bådebroen ikke kan etableres med værn mod ejendommen bortset fra den ene meter, som i projektet er vurderet sikkerhedsmæssigt nødvendigt.

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Kurt Andreassen,
2. Gerda Krogh,
3. De Linde ApS,
4. Claus Gade Zhang,
5. Peter Lykke Sørensen og Else Sørensen,
6. Miljøstyrelsen,
7. Favrskov Kommune,
8. Danmarks Naturfredningsforening, København,
9. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
10. Dansk Ornitologisk Forening, København,
11. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
12. Dansk Botanisk Forening,
13. Friluftsrådet, Favrskov,
14. Region Midtjylland,
15. Slots- og Kulturstyrelsen.

Herning, 29. juni 2021
FN-MJV-09-2021

Viborg kommune
khg@viborg.dk

Ansøgning om etablering af flydebroer, opholdsdæk og trædesten på matr. nr. 29 bg, Gullev By, Bjerringbro, Gudenåvej 2a, 8850 Bjerringbro – Trækstien, Gudenå

Viborg Kommune har søgt om dispensation fra fredningen Trækstien, Gudenåen, til at etablere en træbro langs stien og til at lægge trædesten i træ henover stien på adressen Gudenåvej 2a, 8850 Bjerringbro.

Ansøgningen
Det fremgår af ansøgningen, at det er hensigten, at der skal etableres flydebroer, opholdsdæk og trædesten ud i åen fra et areal, hvor der tidligere har været boldbaner i Bjerringbro. På arealet ønskes etableret en folkepark med madpakkehus, sauna, badeanlæg, omklædning, toiletter, legeplads og eventplads.

For den del, der rækker ud i åen, skal der etableres træbroer, og der tænkes lagt en træsti og trædesten i træ henover Trækstien, så det er muligt at krydse området hele året.

Fredningen
Af Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994 fremgår, at fredningen har til hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer m.v. og muliggøre gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Af fredningsbestemmelsernes § 2, fremgår om stiens forløb:
"…
Stk. 1. Stien skal som vist på fredningskortene have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro.
…"

Natura 2000
Området er ikke Natura 2000 område og ligger heller ikke tæt på et beskyttet område.

Fredningsnævnets sagsbehandling
Fredningsnævnet har foretaget besigtigelse den 22. juni 2021.

Til stede var foruden nævnet:

Michael Benzon, Danmarks Naturfredningsforening, Viborg lokalafd.
Karen Glerup-Nielsen, Viborg kommune

Karen Glerup-Nielsen redegjorde for projektet, som kommunen har udarbejdet sammen med Bjerringbro Byforum og DGI.

Karen Glerup-Nielsen oplyste, at det er hensigten, at der blandt andet skal etableres sauna og omklædning på land, som skal forbindes til flydebroer ud i åen. Der ønskes i den forbindelse lagt boardwalks med trædesten hen over stien. Trædestenene, som skal bestå af egetræssveller, vil blive lagt i niveau med stien, så der ikke rager noget op til gene for gående.

Der skal desuden etableres en badebro langs brinken med to trin, hvor man skal kunne sidde. Denne forankres i brinken og kommer til at række fra brinken ind mod stien. Da fredningen rækker lidt uden for stien til begge sider, uden at det dog er fastlagt nøjagtigt hvor langt, vil broen formentlig komme til at berøre kanten af fredningen. Den vil ikke komme til at række ind på selve stiforløbet.

Karen Glerup oplyste, at det er det første projekt af sin art, hvor der laves badebroer ud i Gudenåen.

Michael Benzon havde ingen bemærkninger til ansøgningen.

Fredningsnævnets afgørelse
Fredningsnævnet har truffet følgende afgørelse:

Fredningen har til formål at gøre det muligt for offentligheden at benytte Trækstien til gående færdsel i et ubrudt forløb langs åen. Det ansøgte projekt vil ikke medføre hindringer for færdsel ad stien, idet det er oplyst, at badebroen lægges ud i åen ved siden af stien, og da trædesten lægges i niveau med stien, så de ikke vil være mærkbare for gående.

De hørte interesseorganisationer har ikke haft indvendinger mod projektet.

Området er ikke Natura 2000 beskyttet.

Fredningsnævnet vurderer, at projektet ikke er i strid med fredningens formål og skal på denne baggrund i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, meddele dispensation til, at der i det omfang den projekterede badebro måtte række ind i fredningen langs stien, at denne anlægges i kanten af stien. Der meddeles endvidere dispensation til, at der lægges trædesten i stien i forlængelse af de projekterede badebroer.

Dispensationen meddeles på følgende

Vilkår

- Trædestenene skal udføres i sveller af egetræ.
- Trædestenene skal ligge i niveau med stien.

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge lov om naturbeskyttelse § 87 afgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledning på klagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i nævnet fra og med den 1. februar 2017. Nævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis
1) klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
2) klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
3) klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkommelse af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis

1) der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller

2) klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen.

Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelses-udkast i partshøring.

En tilladelse må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at en tilladelse bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er givet.

Med ~~venlig~~ hilsen

Joy Winter

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 12. maj 2022

FN-MJØ-060-2022. Guidet tur ad Trækstien

Fredningsnævnet modtog den 9. maj 2022 Favrskov Kommunes ansøgning om at gennemføre en guidet tur med deltagelse af op til 100 personer den 16. juni 2022 kl. 16 – 20 ad Trækstien fra Kongensbro Kro til Høj Stene på en strækning, der tilhører Ormstrup Gods, som har givet tilladelse til arrangementet.

Det er oplyst, at Danmarks Naturfredningsforening bakker op om arrangementet.

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Det fremgår af fredningens bestemmelser om færdselsrettens omfang, at offentligheden som udgangspunkt har ret til på eget ansvar at færdes til fods på stien på en række vilkår. Der er herved bl.a. bestemt, at der må foregå organiseret færdsel til fods, uden at grundejerens tilladelse er påkrævet. Hvis der skal deltage flere end 50 personer, kræves dog en forudgående tilladelse fra fredningsnævnet, og denne tilladelse kan kun gives til sådan færdsel inden for perioden 15. juli til 1. september.

Det fremgår af sagsfremstillingen i Naturklagenævnets afgørelse, at de grundejere, som påklagede fredningsnævnets afgørelse om at gennemføre fredningen, ikke var imod, at der foregik en hensynsfuld færdsel langs Gudenåen, men at det var afgørende for dem at bevare retten til at gribe ind, hvis færdslen ikke skete under hensyntagen til naturen og til den landbrugsmæssige drift af arealerne.

Det fremgår videre af Naturklagenævnets begrundelse for at gennemføre fredningen, at erklæringerne fra grundejerne indeholdt så væsentlige forbehold, at de ikke gav grundlag for at antage, at en færdselsret kunne forventes tilvejebragt og opretholdt ved aftaler mellem de enkelte ejere og myndighederne. Det var derfor nødvendigt at sikre færdselsretten ved en fredning. Naturklagenævnet anførte herefter følgende:

> ”Derimod bør der uden ejernes tilladelse kunne foregå organiseret færdsel på hele stien, selvom deltagerantallet overstiger 30, men organiseret færdsel med mere end 50 deltagere bør kun kunne foregå i sommermånederne og kun med tilladelse fra vedkommende fredningsnævn.”

Fredningsnævnet havde i sin forudgående afgørelse om fredning fastsat følgende bestemmelse om færdsels- og opholdsrettens omfang:

> ”Organiserede marcher med mere end 50 personer må kun foregå på Trækstien i perioden 15. juni – 15. september, medmindre fredningsnævnet bestemmer andet.”

Det er på den anførte baggrund fredningsnævnets opfattelse, at fredningens bestemmelser om begrænsning i antal deltagende personer blev gennemført af hensyn til grundejerne, og at det derfor ikke kræver fredningsnævnets tilladelse at gennemføre arrangementer med mere end 50 personer, hvis de berørte grundejere alle samtykker i arrangementet.

Da det er oplyst, at den ansøgte guidede tur foregår på Ormstrup Gods ejendom, og at godset har givet tilladelse til turen, træffer fredningsnævnet afgørelse om, at turen ikke kræver fredningsnævnets tilladelse, selvom der deltager mere end 50 personer.

<u>Klagevejledning</u>

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Bjørn Rømer Westh (ministerudpeget medlem),
2. Tommy Højer (kommunalt valgt medlem),
3. Favrskov Kommune, att.: Vibe Søndergaard,
4. Miljøstyrelsen,
5. Danmarks Naturfredningsforening, København,
6. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
7. Dansk Ornitologisk Forening, København,
8. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
9. Dansk Botanisk Forening, København,
10. Friluftsrådet, centralt,
11. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
12. Region Midtjylland,
13. Slots- og Kulturstyrelsen.

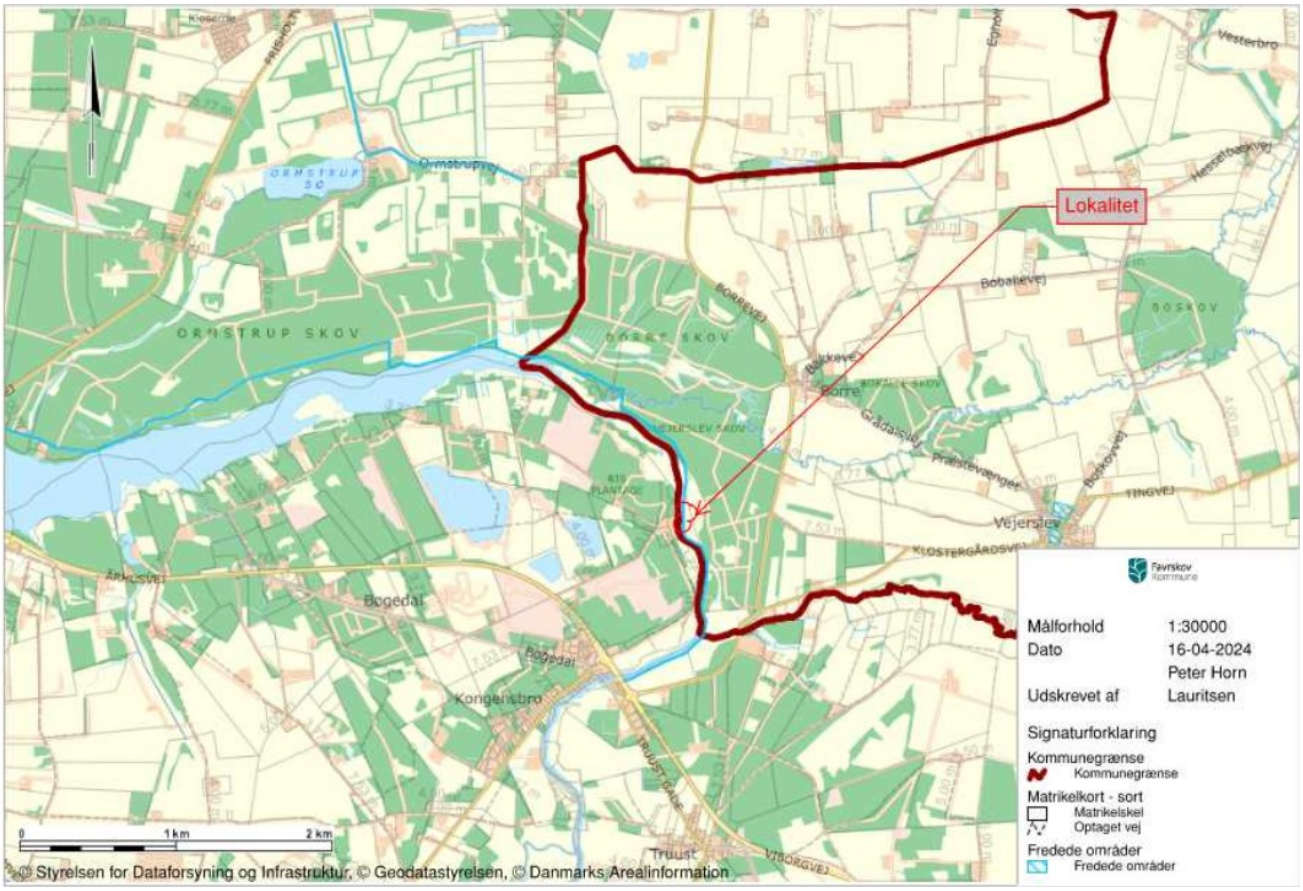
Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 7. maj 2024

FN-MJØ-056-2024. Hævet træbro på Trækstien

Fredningsnævnet modtog den 18. april 2024 Favrskov Kommunes ansøgning om dispensation til at hæve og delvist udskifte en eksisterende træbro på matr.nr. 21 Vejerslev By, Vejerslev. Ejendommen ejes af Gudenåcentralen, som har godkendt projektet.

Projektområdet er illustreret på følgende oversigtskort:

Fredningsnævnet meddeler dispensation. Begrundelsen for afgørelsen er anført nedenfor i afsnittet om fredningsnævnets afgørelse.

<u>Fredningen</u>

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Det fremgår af fredningens bestemmelser, at stien skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje og stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør

færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet.

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træbroer på strækninger, hvor Trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar. Fredningsnævnet meddelte således også den 11. marts 2013 dispensation til et sådan projekt på en strækning, som er omfattet af denne sag. I afgørelsen blev anført følgende begrundelse (FN 2012.171):

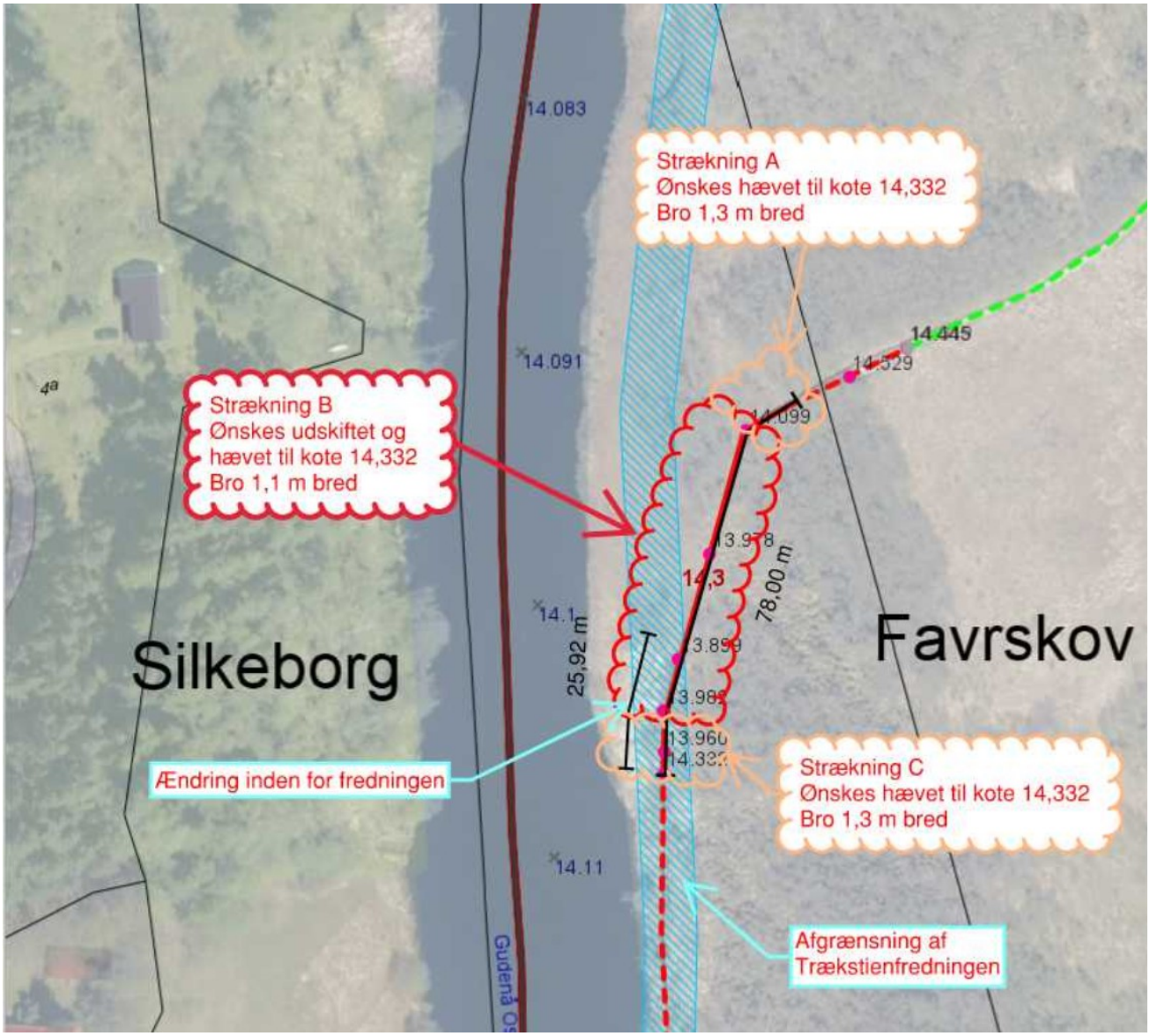
> "Fredningen genskaber i princippet den gamle træksti på en ca. 40 km lang strækning som følge af stiens kulturhistoriske værdi og navnlig dens rekreative betydning. Trækstien skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet.
>
> Etablering af gangbroer på trækstien forudsætter derfor fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation fra en foreslået eller fastsat fredningsbestemmelse, når det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål.
>
> Det fremgår af fredningsbestemmelserne, at trækstien skal være en smal trampesti, og at Favrskov Kommune har pligt til at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute. Der må dog foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet.
>
> Det må efter sagens oplysninger og besigtigelsen lægges til grund, at det på den pågældende strækning i en stor del af året er meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kan ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det lægges endvidere til grund, at dette undertiden kan medføre en risiko ved brug af trækstien.
>
> På den således anførte baggrund, hvor langbroerne endvidere placeres i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, kan fredningsnævnet tillade, at der etableres de beskrevne langbroer.
>
> Fredningsnævnet finder således ikke, at en dispensation er i strid med Naturklagenævnets bemærkninger om, at fredningsbestemmelserne ikke skal give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger udføres anderledes end som en smal trampesti.
>
> Fredningsnævnet meddeler herefter dispensation i sagen, dog således at fredningsnævnet forudgående skal godkende langbroernes udseende."

<u>Favrskov Kommunes udtalelse</u>

Fra 2012 til 2020 var Naturstyrelsen projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenåen-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner samt Naturstyrelsen Trekantområdet, Søhøjlandet og Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet. Antallet af besøgende på Trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på Trækstien. Et tal, der må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret. I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I den konkrete sag ansøger kommunen om dispensation til at hæve og delvist udskifte den eksisterende træbro over en strækning på ca. 78 meter. De 78 meter træbro ligger op til 40 cm under den tilstødende træbro. Kommunen ønsker at hæve de 78 meter træbro, så strækningen fremadrettet er i samme højde/kote som den tilstødende træbro. Ud af den samlede længde er der ca. 26 meter, der ligger indenfor det fredede område vedrørende trækstien. Projektet er illustreret på følgende måde:

I forbindelse med myndighedsbehandlingen af den allerede etablerede træbro fra 2013 er der givet tilladelse til, at træbroen kunne etableres op til 0,6 meter over eksisterende terræn. Fredningsnævnet har tilbage i 2013 givet tilladelse til etablering af den eksisterende træbro, som nu ønskes hævet og delvis udskiftet. I forbindelse med gennemgang af strækningen har kommunen konstateret, at ganghøjden på den eksisterende træbro varierer med op til 40 cm på strækningen. Kommunen ønsker at hæve ganghøjden på strækningen til kote 14.332, så træbroen fremadrettet er ca. 0,5 meter over eksisterende terræn. Gangarealet hæves altså ikke over det niveau, der er godkendt i tilladelserne fra 2013. Kommunen vil så vidt muligt genbruge så meget af den eksisterende træbro. Det er dog konstateret, at dækplanter på strækningen B er i dårlig stand, så disse forventes udskiftet. Trædestolper på strækning B vurderes til at være gode, så der er en fornuftig restlevetid. Det forventes muligt at genbruge eksisterende trædestolper som bærende stolper til den ny træbro. Resten tænkes udskiftet på strækning B. Det vurderes muligt at hæve strækning A og C, uden at broen skal skilles helt ad. De eksisterende trædestopler, der bærer broen på strækning A og C, vurderes at være gode, så der er en

fornuftig restlevetid. Selve hævningen vil ske ved at demontere nogle dækplanker og herefter klodse op mellem den eksisterende bærebjælke og langsgående vange, der bærer dækplankerne.

Nærmeste Natura 2000-område er nr. 45 "Gudenå og Gjern Bakker", hvis nærmeste punkt ligger ca. 1,1 km syd for projektområdet i lige linje og ca. 1,4 km opstrøms projektområdet. Da der udelukkende er tale om hævning og udskiftning af gangbroen uden udskiftning af de eksisterende pæle eller etablering af nye pæle, og da projektet ligger nedstrøms Natura 2000-området, vurderer kommunen, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området i forbindelse med renoveringen af gangbroen.

Der er i og omkring projektområdet observeret bilag IV-arterne vandflagermus og odder. Vandflagermus er en af Danmarks almindelige arter. Den jager ofte insekter over vandoverflader, både søer og vandløb. Arten er mest aktiv om aftenen/natten. Den har ofte sommerkvarter i hule stammer og kun sjældent i huse. Overvintring foregår oftest i kalkminer ved bl.a. Daugbjerg og Mønsted. Da der ikke etableres nye broer ud i vandet, som kan indskrænke artens fødesøgningsmuligheder, og da der ikke fældes større hule træer i forbindelse med projektet, vurderer kommunen, at der ikke er risiko for væsentlig at påvirke arten, skulle den findes i området. Odder er fortrinsvis tilknyttet vandløb og større vådområder, hvor den kan lave huler inde i brinken. Arten lever mest af fisk og krebsdyr, og dens territorier er stort (op til 15 km vandløb). Arten er nataktiv og opholder sig som oftest i hulen om dagen. Da der ikke er tale om etablering af yderligere gangbroer, men kun renovering og hævning af en eksisterende bro, som kan udføres uden væsentlig påvirkning på den omkringliggende natur, og da arbejdet foregår om dagen, vurderer kommunen, at projektet ikke vil påvirke odderen væsentligt, skulle den findes i nærområdet. Det er muligt, at der også findes andre bilag IV-arter i området såsom padder eller andre arter af flagermus, da gangbroen ligger i direkte tilknytning til et stort natur-/skovområde. Kommunen vurderer dog, at da der udelukkende er tale om en renovering og hævning af gangbroen og ikke nyetablering, så er der ikke risiko for væsentligt at påvirke bilag IV-arter.

Favrskov Kommune har som sin vurdering anført, at da der alene er tale om en renovering og hævning af en eksisterende gangbro, er projektet ikke i strid med fredningens formål. Projektet vil derimod øge offentlighedens mulighed for at færdes langs stien, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året ved at hæve stien.

Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede sagen på et møde med besigtigelse den 6. maj 2024 ved Martin Møller-Heuer, Knud Erik Hesselbjerg og Tommy Højer. Endvidere deltog Favrskov Kommune ved Thomas Brandt Ebbesen og Peter Horn Lauritsen og Danmarks Naturfredningsforening ved Alfred Borg.

Projektet blev gennemgået.

Fredningsnævnet tilkendegav sagens udfald.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af Trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet lægger efter sagens oplysninger til grund, at en dispensation ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller 3.

Det fremgår af fredningsbestemmelserne, at trækstien skal være en smal trampesti, og at Favrskov Kommune har pligt til at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute. Der må dog foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet.

Det må efter sagens oplysninger og besigtigelsen lægges til grund, at det på den pågældende strækning i en større del af året er meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kan ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det lægges endvidere til grund, at dette undertiden kan medføre en risiko ved brug af trækstien.

På den således anførte baggrund, hvor træbroen endvidere er placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, og hvor træbroen ikke hæves over de omkringliggende og sammenhængende træbroer udenfor fredningen og ikke hæves mere end tilladt ved dispensationen fra 2013, meddeler fredningsnævnet dispensation.

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Gudenaacentralen A.m.b.a.,
4. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
5. Miljøstyrelsen,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Herning, 29. juli 2024
FN-MJV-06-2024

Viborg Kommune
khg@viborg.dk

Der er klaget over denne afgørelse. Sagen behandles i Miljø- og Fødevareklagenævnet, og sagen er først endelig, når klagenævnet har truffet afgørelse.

Viborg Kommune har søgt om dispensation fra fredningen af Trækstien til at etablere en træsti ved Gudenåcentralen, Bjerringbrovej 54, 8850 Bjerringbro, matr. 48 a, Sahl By, Sahl.

Af ansøgningen fremgår blandt andet:
"…
Fra 2012 til 2020 var Naturstyrelsen projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen - Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers - om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt GudenåStien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner samt Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Nordeafonden samt A. P. Møller fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 millioner og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt.
Kommunerne og NST realiserer de resterende 50 %.

Antallet af besøgende på Trækstien er stigende – 2020 forventede NST, at der ville være omkring 40.000 vandrer på Trækstien. Et tal der må forventes at stige betydeligt, i takt med at Gudenåstiprojektet bliver realiseret. I Viborg Kommune kommer Gudenåstien til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.
…"

Formål
Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængeligt for folk der vandrer, turister og lokale borgere der færdes i området. Området er dertil bynært beliggende, idet både Tange Sø og skovområdet er beliggende i direkte tilknytning til byen Ans.

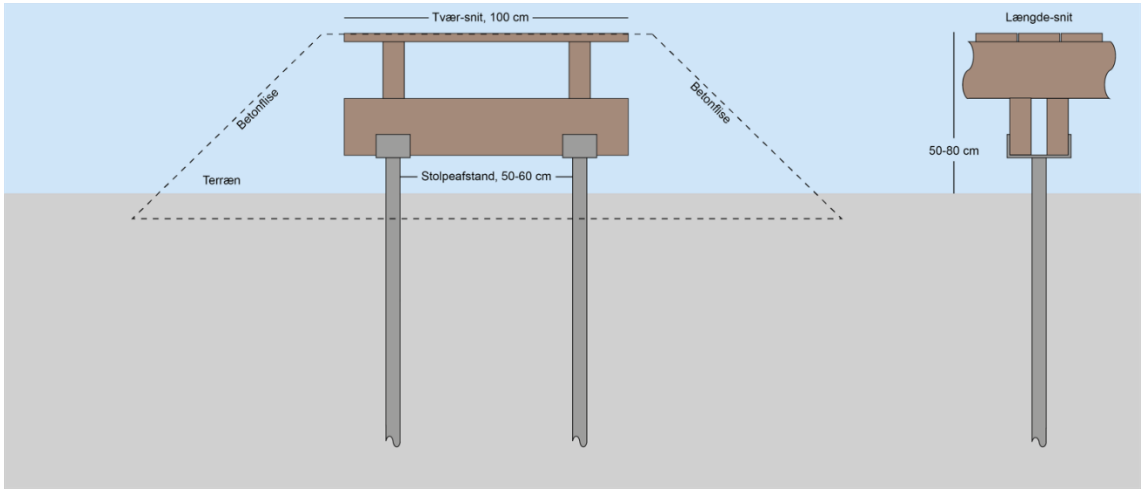
Med en træsti over det gamle åforløb, sikres et sammenhængende stiforløb samtidig med at færdslen sker på forsvarlig vis.

I dag er stien oversvømmet store dele af året, hvorfor færdsel over den eksisterende stensætning må anses for at være uforsvarlig.

Det ønskes at etablere en træsti på ca. 30 meter – træstien monteres i kote 5,5.

Beskrivelse
Træstien udføres som en trækonstruktion med stålskruer som fundamentstolper. Stolper udføres som galvaniserede stålben, der skrues ned til fast bund. Der anvendes metalrør med min. Ø76 mm og godstykkelse min. 4,5 mm. Bærebjælker skal udføres i eg, og de monteres med galvaniserede bolte og møtrikker. Dækbrædder udføres i lagret eg eller robinie med minimum tykkelse 3 cm og uhøvlede for at mindske risiko for skrid. Dækbrædderne monteres med rustfrie stålskruer. Mellem vangerne og dækbrædder etableres en fugtspærre af tagpap. Afstand mellem dækbrædder må maksimalt være 1,5 cm.

Træstien bliver 100 cm bred og monteres med blindekant i begge sider(bræt som blindestokken kan følge). Den monteres endvidere i kote Hver enkelt træbro afsluttes med en min. 7 cm tyk kantstillet betonflise i dækkets niveau som støttemur for tilstødende grusrampe. Overkanten af betonflisen skal være minimum 10 cm bredere end trædækket i hver side. Alt træ brugt i konstruktionen er PEFC eller FSC certificeret. Som vist på nedenstående foto.

Fredningen

Af Naturklagenævnets kendelse af 1994 fremgår:
"…
§ 1. Fredningens formål.
Fredningen har til hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer m.v. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.
…

§ 3. Stiens karakter, hegning m.v.

Stk. l. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller
stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Stk. 2. Alle spørgsmål om følgende forhold skal løses ved aftale mellem amtet og vedkommende ejer eller bruger:
- udførelse af hegnsgennemgange
- hegning langs stien
- tilvejebringelse af alternative vandingsmuligheder for kreaturer
- eventuelle anlægsarbejder på stien i medfør af stk. 1
- renholdelse af stien og dens nærmeste omgivelser for så vidt angår genstande, der er bortkastet af dem der udnytter færdselsretten
- eventuel anvendelse af motoriseret kørsel ved renholdelse eller ved påkrævet vedligeholdelse.
…"

Natura 2000 og Bilag IV-arter

Viborg Kommune har sendt følgende udtalelse om påvirkning af Natura 2000 og Bilag IV arter:

"…
Myndighedens konkrete vurdering af Natura 2000 samt bilag IV arter
Delprojekt med den nordligste af de fire træstier - matr.nr. 48a Sahl By, Sahl:
Natura 2000: Arealet ligger ca. 5,8 km sydøst for nærmeste Natura 2000-område nr. 34, habitatområde H34 Gudenå og Gjern Bakker, og ca. 7,3 km nordvest for Natura 2000-område nr. 49, habitatområde H45 Gudenå og Gjern Bakker.

Udpegningsgrundlaget for habitatområde H34 er 7 naturtyper (og 0 arter), hvor ingen vurderes at være relevante for projektet.

Udpegningsgrundlaget for habitatområde H45 er 17 naturtyper og 5 arter, hvor kun odder og damflagermus vurderes at være relevante for projektet.

Odder er registreret ved indløbet til Gudenåcentralen/Energimuseet ca. 100 m fra arealet. Damflagermus (og 6 andre arter af flagermus – se herunder) er registreret ved Energimuseet ca. 200 m nordvest for arealet. Der er ellers ingen habitatarter registreret på arealet eller i nærområdet.

På grund af projektets karakter (etablering af en kort træsti på den eksisterende fredede vandresti) vurderes det, at ingen af habitatarterne vil blive væsentligt påvirket ved etablering af delprojektet med den nordlige træsti.

Nærmeste kortlagte naturtype er en hængesæk i H34 ca. 5,8 km nordvest for arealet, og nærmeste kortlagte naturtype i H45 er en elle- og askeskov ca. 9,1 km syd for arealet.
På grund af afstandene vurderes det, at etablering af delprojektet med den nordlige træsti ikke vil påvirke kortlagte naturtyper.

Andre beskyttede arter m.m. jf. Danmarks Arealinformation - en del af Danmarks Miljøportal (miljoeportal.dk), Naturdata - Danmarks Miljøportal (miljoeportal.dk), Fundsøgning - Arter og Søgekort - Viborg Kommune (naturbasen.dk):

Nærområdet ved den nordligste træsti og Gudenåcentralen er – trods beliggenheden tæt ved den velbesøgte attraktion Energimuseet - et klassisk observationssted for isfugl, bjergvipstjert og vandstær og andre vandfuglearter.

Desuden er der i nærområdet observeret rød glente og grønspætte.
Ved Energimuseet ca. 200 m nordvest for arealet er der – udover habitatarten damflagermus - registreret 6 andre arter af beskyttede flagermus.

På grund af projektets karakter (etablering af en kort træsti på den eksisterende fredede vandresti ved den velbesøgte attraktion Energimuseet) vurderes det, at disse og andre beskyttede arter ikke vil blive væsentligt påvirket ved etablering af delprojektet med den nordlige træsti.
…”

Fredningsnævnets sagsbehandling

Fredningsnævnet har foretaget besigtigelse den 16. april 2024.

Til stede foruden nævnet ved formand Joy Winter, det kommunalt udpegede medlem Flemming Gundersen og det ministerielt udpegede medlem Bjørn Westh, var:
Karen Hingkjær Carol Glerup-Nielsen, Viborg kommune og
Ove Pedersen, Friluftsrådet

Karen Hingkjær foreviste stedet ved åen neden for værket, hvor en stenbro over åen nu er dækket af vand. Kommunen ønsker at etablere en træsti/bro over åen på dette sted, så stien er tilgængelig i flere måneder om året. Træstien skal forløbe oppe fra bredden i en længde på 25-30 meter, så den ikke bliver oversvømmet. Det er dog ikke meningen, at man skal kunne gå ad den hele året. Træstien udformes som en let konstruktion med egeplanker og metalskruepæle.

Åen fungerer på dette sted alene som nødkanal og er ikke befærdet.

Lodsejer, Tangeværket, er meget involveret i projektet og vil gerne medvirke. Området er ikke omfattet af Natura 2000.

Det blev aftalt, at kommunen sender en mere konkret vurdering af eventuel påvirkning af Bilag IV-arter på de steder, hvor træstierne ønskes etableret, da nævnet alene har modtaget en generel vurdering for hele strækningen.

Ove Pedersen bemærkede, at Friluftsrådet er interesseret i mere tilgængelighed og vil foreslå, at træstien etableres i en højde på 1½ - 2 meter over bunden for at sikre, at stien er mest muligt farbar.

Fredningsnævnets afgørelse
Fredningsnævnet meddeler i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, dispensation til at etablere en træsti, som beskrevet og gengivet på ovenfor anførte kort.

Fredningsnævnet har lagt vægt på, at anlægsarbejder på stien efter fredningsbestemmelserne som udgangspunkt skal løses ved aftale mellem lodsejer og kommunen, tidligere amtet. Da den berørte lodsejer, Tangeværket, har udtrykt interesse i og støtte til projektet, og da den forbedrede adgang på strækningen over kanalen vil understøtte fredningens formål om at give øget adgang til stien og sikre, at adgangen på et sted, hvor der i dag alene er trædesten, kan ske på sikkerhedsmæssig forsvarlig vis, har fredningsnævnet ikke bemærkninger til, at der foretages de pågældende anlægsarbejder, idet blandt andet væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet.

Efter besigtigelsen og den ovenfor anførte beskrivelse samt efter kommunens vurdering af påvirkningen af området og de beskyttede arter, har fredningsnævnet vurderet, at projektet, hverken i anlægsfasen eller i øvrigt- varigt eller væsentligt vil indebære forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelige forstyrrelser af arter, som området er udpeget for, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, og ikke varigt eller væsentligt kan beskadige yngle- eller rasteområder for dyrearter på habitatdirektivets bilag IV eller plantearter optaget på habitatdirektivets bilag IV, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 3, således at betingelserne for at meddele dispensation i det hele er opfyldt.

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge lov om naturbeskyttelse § 87 afgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledning på klagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i nævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis
1) klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
2) klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
3) klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkommelse af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis
1) der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller
2) klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen.

Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelses-udkast i partshøring.

En tilladelse må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at en tilladelse bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Joy Winter

Denne afgørelse sendes til:

1. Bjørn Westh
2. Flemming Gundersen
3. Miljøstyrelsen
4. Danmarks Naturfredningsforening
5. Danmarks Naturfredningsforening, Viborg
6. Dansk Ornitologisk Forening
7. Dansk Ornitologisk Forening, Viborg
8. Friluftsrådet, Kreds Limfjord Syd
9. Danmarks Jægerforbund
10. Dansk Botanisk Forening
11. Danmarks Sportsfiskerforbund
12. Rasmus Lambert, Gudenåcentralen
13. Carsten Ishøy, Ormstrup Gods

Herning, 29. juli 2024
FN-MJV-06-2024

Viborg Kommune
khg@viborg.dk

Viborg Kommune har søgt om dispensation til at etablere træstier på nedennævnte udvalgte strækninger på Trækstien fra Favrskov Kommune til Gudenåcentralen i Viborg Kommune ved Ormstrup Gods, Ormstrupvej 33, 8850 Bjerringbro matr. 1f Ormstrup Hdg., Sahl.

Ansøgningen

Af ansøgningen fremgår blandt andet:
"…
Baggrund
Fra 2012 til 2020 var Naturstyrelsen projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen - Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers - om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt GudenåStien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner samt Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Nordeafonden samt A. P. Møller fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 millioner og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og NST realiserer de resterende 50 %.

Antallet af besøgende på Trækstien er stigende – 2020 forventede NST, at der ville være omkring 40.000 vandrer på Trækstien. Et tal der må forventes at stige betydeligt, i takt med at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

I Viborg Kommune kommer Gudenåstien til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Formål
Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængeligt for folk der vandrer, turister og lokale borgere der færdes i området. Området er dertil bynært beliggende, idet både Tange Sø og skovområdet er beliggende i direkte tilknytning til byen Ans.

Hele stiforløbet er gennemgået og opgraderingen med træstier sker dels for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffundere ud i det nærliggende område. Dette er især vigtig på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

Derfor ønsker Viborg Kommune at etablere træstier på enkelte delstrækninger i Ormstrup skov samt ved Gudenåcentralen.

Med træstier over meget våde og mudrede områder, sikres et sammenhængende stiforløb samtidig med at færdslen sker på forsvarlig vis.

Nedenstående oversigt over træstierne er vedlagt som bilag.

Træsti Længde (meter)
A 20
B 3
C 3
D 4
E 3
F 6
G 25
H 5
I 2
J 15
K 3

Beskrivelse
Træstien udføres som en trækonstruktion med stålskruer som fundamentstolper. Stolper udføres som galvaniserede stålben, der skrues ned til fast bund. Der anvendes metalrør med min. Ø76 mm og godstykkelse min. 4,5 mm.

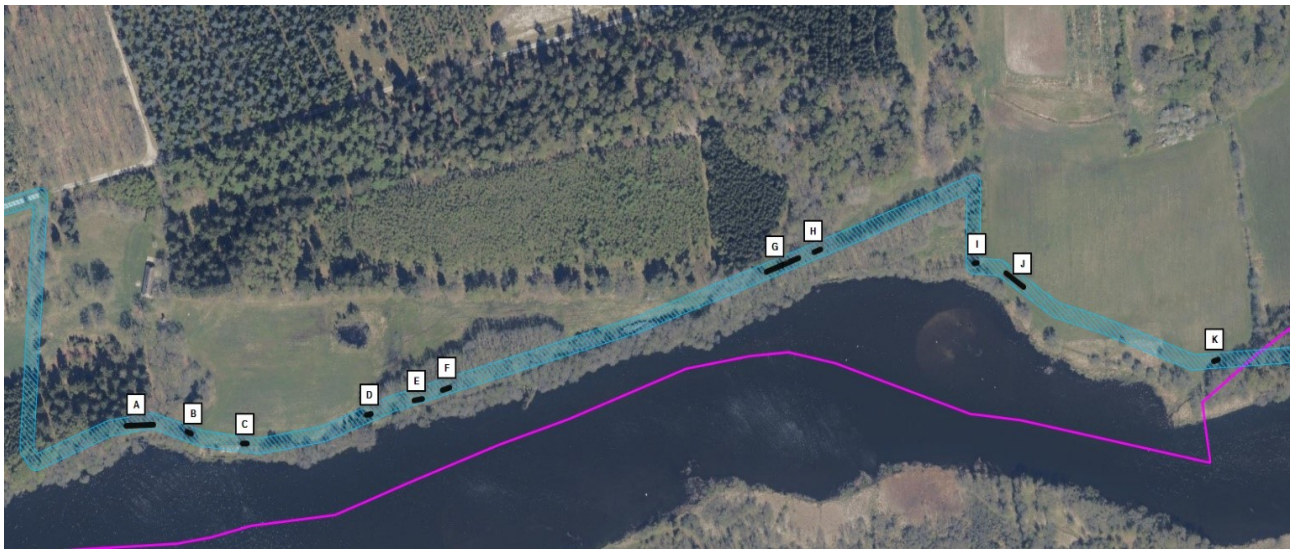
Bærebjælker skal udføres i eg, og de monteres med galvaniserede bolte og møtrikker.
Dækbrædder udføres i lagret eg eller robinie med minimum tykkelse 3 cm og uhøvlede for at mindske risiko for skrid. Dækbrædderne monteres med rustfrie stålskruer. Mellem vangerne og dækbrædder etableres en fugtspærre af tagpap. Afstand mellem dækbrædder må maksimalt være 1,5 cm.

Træstien bliver 100 cm bred og monteres med blindekant i begge sider (bræt som blindestokken kan følge). Den monteres endvidere i kote:
A: 16-14
B: 14,5
C: 14,5
E: 15
F: 15

G: 16
H: 15
I: 14,5
J: 14,5
K: 14,5

Hver enkelt træbro afsluttes med en min. 7 cm tyk kantstillet betonflise i dækkets niveau som støttemur for tilstødende grusrampe. Overkanten af betonflisen skal være minimum 10 cm bredere end trædækket i hver side.

Alt træ brugt i konstruktionen er PEFC eller FSC certificeret.
…"

Fredningen

Af Naturklagenævnets kendelse af 1994 fremgår:
"…
§ 1. Fredningens formål.
Fredningen har til hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer m.v. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.
…

§ 3. Stiens karakter, hegning m.v.

Stk. l. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller

stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Stk. 2. Alle spørgsmål om følgende forhold skal løses ved aftale mellem amtet og vedkommende ejer eller bruger:
- udførelse af hegnsgennemgange
- hegning langs stien
- tilvejebringelse af alternative vandingsmuligheder for kreaturer
- eventuelle anlægsarbejder på stien i medfør af stk. 1
- renholdelse af stien og dens nærmeste omgivelser for så vidt angår genstande, der er bortkastet af dem der udnytter færdselsretten
- eventuel anvendelse af motoriseret kørsel ved renholdelse eller ved påkrævet vedligeholdelse.
…"

Natura 2000 og Bilag IV-arter

Viborg Kommune har sendt følgende udtalelse om påvirkning af Natura 2000 og Bilag IV arter:

"…
Gennemgang og vurdering på grundlag af arkiver, tilgængelige kort, luftfotos:
• **Aktivitet og lokalitet:** Etablering af 11 korte træstier (A-K jf. kortbilag i ansøgning) på Trækstien på matr.nr. 1f Ormstrup Hgd., Sahl.
• **Kommunes registreringer og vurderinger:**
o **Fredninger og fredskov:** Trækstien er omfattet af fredningen Trækstien langs Gudenåen og er fredskov.

o **§ 3-registreringer** jf. internt webkort og Danmarks Arealinformation - en del af Danmarks Miljø portal (miljoeportal.dk)**:**
De 11 korte træstier ønskes etableret på en strækning, som er vejledende registreret som beskyttet som følger:

▪ **Strækningen med de seks træstier A-F (hhv. 20, 3, 3, 4, 3 og 6 m):** Jf. registreringsrapport https://naturereport.miljoeportal.dk/196211 er arealet oprindeligt registreret som beskyttet mose af Viborg Amt i 1993.
Dengang var der tale om en dels tør mose domineret af mose-bunke og dels fugtige partier med kærplanter og spredte pil og birk. Et område var meget vådt med næbstarsump. Der blev fundet 19 arter, herunder 8 stjernearter (vellugtende gulaks, hare-star, top-star, kærtidsel, kragefod, sump-kællingetand, trævlekrone og skovkogleaks) og 2-stjernearten tormentil. Mosen blev vurderet som værdifuld (**).

Miljøstyrelsen har i 2014 ud fra luftfotos tjekket og godkendt registreringen uden at ændre på a grænsningen.

Studier af luftfotos og Skråfoto (dataforsyningen.dk) viser, at Trækstien på denne delstrækning går gennem et sumpet område med en del opvækst af pil og birk.

Det vurderes, at denne del af Trækstien går gennem beskyttet mose, og at det derfor som udgangspunkt kræver dispensation at etablere de 6 vestligste træstier på hhv. 20, 3, 3, 4, 3 og 6 m.
Det vurderes, at der - efter konkret besigtigelse i vækstsæsonen - vil kunne meddeles dispensation til etablering af de seks korte træstier A-F med begrundelse i de samfundsmæssige hensyn forbundet med forbedring/vedligeholdelse af adgangsforholdene og oplevelsesmulighederne for friluftslivet langs den eksisterende og fredede vandresti Trækstien. Det skal ved besigtigelsen vurderes, om de korteste af stierne overhovedet kræver dispensation, da det kan forventes, at de kun i meget begrænset og dermed underordnet omfang vil betyde en ændring af naturtilstanden.

▪ **Strækningen med de tre træstier G-I (hhv. 25, 5 og 2 m):**
Arealet er besigtiget af Miljøstyrelsen i 2013, hvor det jf. https://naturereport.miljoeportal.dk/725787 blev vurderet til ikke at være beskyttet.

Studier af luftfotos og Skråfoto (dataforsyningen.dk) viser, at Trækstien på denne delstrækning går gennem et område med en del opvækst af pil og birk.
Det vurderes, at denne del af strækningen ikke går gennem beskyttet areal, og at det derfor ikke kræver dispensation at etablere de tre korte træstier G-I.

▪ **Strækningen med de to træstier J og K (hhv. 15 og 3 m):**
Strækningen er ikke besigtiget og er ikke registreret som beskyttet.
Studier af luftfotos og Skråfoto (dataforsyningen.dk) viser, at Trækstien på denne delstrækning går gennem et område med dyrket mark og et fugtigt område med opvækst af pil og birk og plantede grantræer.

Det vurderes, at etablering af de to korte træstier J og K ikke sker på beskyttet areal, og at det derfor ikke kræver dispensation at etablere dem.

o **Natura 2000:** Arealet med de 11 korte træstier ligger ca. 2,4 km nord for nærmeste Natura 2000-område nr. 49, habitatområde H45 Gudenå og Gjern Bakker.

Udpegningsgrundlaget for habitatområdet er 17 naturtyper og 5 arter, hvor kun odder og damflagermus vurderes at være relevante for projektet.

o **Habitatnaturtyper:** Nærmeste kortlagte naturtype er en elle- og askeskov ca. 4 km syd for arealet. På grund af afstanden vurderes det, at etablering af de 11 små træstier ikke vil påvirke det kortlagte elle- og askeskov eller andre kortlagte naturtyper væsentligt.

o **Habitatarter:** Bæklampret er registeret i Tange Sø. Odder og damflagermus er registreret mere end 650 m syd for arealet i grusgravningssøerne ved Kongensbro. Der er ellers ingen habitatarter registreret på arealet eller i nærområdet.

På grund af projektets karakter og afstanden vurderes det, at ingen habitatarter vil blive påvirket væsentligt ved etablering af de 11 korte træstier langs den eksisterende fredede vandresti.

Andre beskyttede arter m.m. jf. Danmarks Arealinformation – en del af Danmarks Miljøportal (miljoeportal.dk), Naturdata - Danmarks Miljøportal (miljoeportal.dk), Fundsøgning - Arter og Søgekort - Viborg Kommune (naturbasen.dk):
Der er i nærområdet ved Trækstien og de 11 små træstier observationer af fiskeørn, spurvehøg, rød glente, sortspætte, rørspurv, stor tornskade, isfugl, svaleklire, broget fluesnapper, sangsvane, troldand og krikand og skrubtudse.

Der er i og omkring grusgravningssøerne ved Kongensbro mere end 650 m syd for arealet registreret flere arter af beskyttede flagermus, padder og insekter.

På grund af afstanden og projektets karakter (etablering af 11 korte træstier på den eksisterende fredede vandresti) vurderes det, at disse og andre beskyttede arter ikke vil blive påvirket væsentligt ved dette projekt.
…"

Fredningsnævnets sagsbehandling

Fredningsnævnet har foretaget besigtigelse den 16. april 2024.

Til stede foruden nævnet ved formand Joy Winter, det kommunalt udpegede medlem Flemming Gundersen og det ministerielt udpegede medlem Bjørn Westh, var:
Karen Hingkjær Carol Glerup-Nielsen, Viborg kommune og
Ove Pedersen, Friluftsrådet
Skovfoged Carsten Ishøy

Ved parkeringspladsen sås en bådebro af træ. Karen Hingkjær oplyste, at de træstier, der ønskes lagt på stien, vil have en lettere konstruktion på grund af metalpælene, men at de ellers tænkes udformet på samme måde. Kommunen har ikke lagt sig fast på, hvilken bredde træstierne ønskes udført i, men har foreslået 1-2 meter.

Træstierne skal lægges for at holde publikum på stien henover sumpede områder, så de ikke udvider området for den nuværende færdsel. Træstierne tænkes lagt i en højde på 50-80 cm over terræn.

Karen Hingkær henviste til kortet med indtegnede stier og oplyste, at der på den første strækning på ca. 50 meter ikke vil være en hel sti, men nedslag på 7-8 meter. Det samme gør sig gældende på de to strækninger længere ude ad stien, hvor der er endnu mere sumpet.

Carsten Ishøy oplyste, at Ormstrup Gods er meget interesseret i projektet, så stien gøres farbar, og lodsejer ikke er nødt til at regulere færdslen i det øvrige område og holde øje med, hvor folk kommer. De ønsker, at træstierne gøres ensartede på hele strækningen fra Kongensbro.

Ove Pedersen bemærkede, at Friluftsrådet går ind for dette kvalitetsløft i forhold til det bestående, hvilket forventes at kunne tiltrække endnu flere besøgende.

Det blev aftalt, at kommunen sender fotos fra de to ikke besigtigede steder og beskriver længden og højden på de ønskede træstier konkret samt foretager en vurdering af påvirkningen af Bilag-IV-arter for netop disse stykker.

Fredningsnævnet har efter besigtigelsen modtaget ovennævnte endelige ansøgning og vurdering af projektets konkrete påvirkning af Bilag IV-arter.

Fredningsnævnets afgørelse
Fredningsnævnet meddeler i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, dispensation til at etablere træstier, som de er gengivet på ovenfor anførte kort over dele af Trækstien ved Ormstrup skov i det omfang, de pågældende træstier er placeret i det område, der er omfattet af fredningen. Der gives dispensation til etablering af træstier, som beskrevet i ansøgningen, dog således at træstierne kun må have en bredde på op til 0,7 meter, henset til fredningsbestemmelsernes beskrivelse af stien.

Fredningsnævnet har lagt vægt på, at anlægsarbejder på stien efter fredningsbestemmelserne skal løses ved aftale mellem lodsejer og kommunen, tidligere amtet. Da lodsejer, Ormstrup Gods, har udtrykt interesse i og støtte til projektet, og da strækningerne med træstier, vil understøtte fredningens formål om at give øget adgang til stien, idet de vil sikre, at færdslen på disse strækninger kan foregå sikkerhedsmæssigt forsvarligt, har Fredningsnævnet ingen indvendinger mod projektet, dog således at træstierne kun må have en bredde på op til 0,7 meter.

Efter besigtigelsen og den ovenfor anførte beskrivelse samt efter kommunens vurdering af påvirkningen af området og de beskyttede arter, har fredningsnævnet vurderet, at projektet, hverken i anlægsfasen eller i øvrigt- varigt eller væsentligt vil indebære forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelige forstyrrelser af arter, som området er udpeget for, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, og ikke varigt eller væsentligt kan beskadige yngle- eller rasteområder for dyrearter på habitatdirektivets bilag IV eller plantearter optaget på habitatdirektivets bilag IV, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 3, således at betingelserne for at meddele dispensation i det hele er opfyldt.

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge lov om naturbeskyttelse § 87 afgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledning på klagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i nævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis
1) klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
2) klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
3) klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkommelse af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis
1) der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller
2) klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen.

Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En tilladelse må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at en tilladelse bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Joy Winter

Denne afgørelse sendes til:

1. Bjørn Westh
2. Flemming Gundersen
3. Miljøstyrelsen
4. Danmarks Naturfredningsforening
5. Danmarks Naturfredningsforening, Viborg
6. Dansk Ornitologisk Forening
7. Dansk Ornitologisk Forening, Viborg
8. Friluftsrådet, Kreds Limfjord Syd
9. Danmarks Jægerforbund
10. Dansk Botanisk Forening
11. Danmarks Sportsfiskerforbund
12. Rasmus Lambert, Gudenåcentralen
13. Carsten Ishøy, Ormstrup Gods

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 28. februar 2025

FN-MJØ-185-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

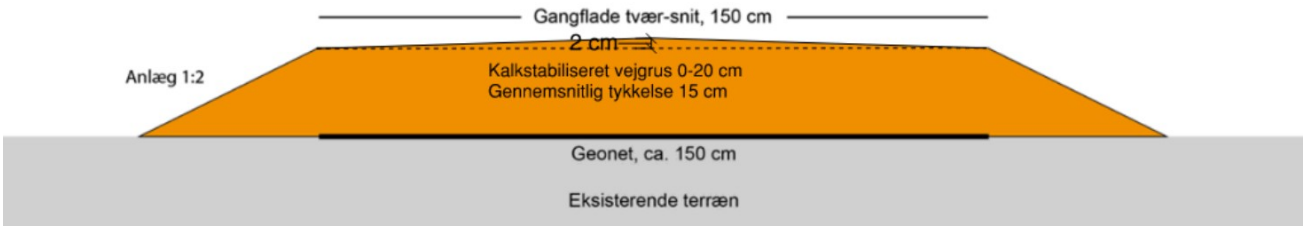
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

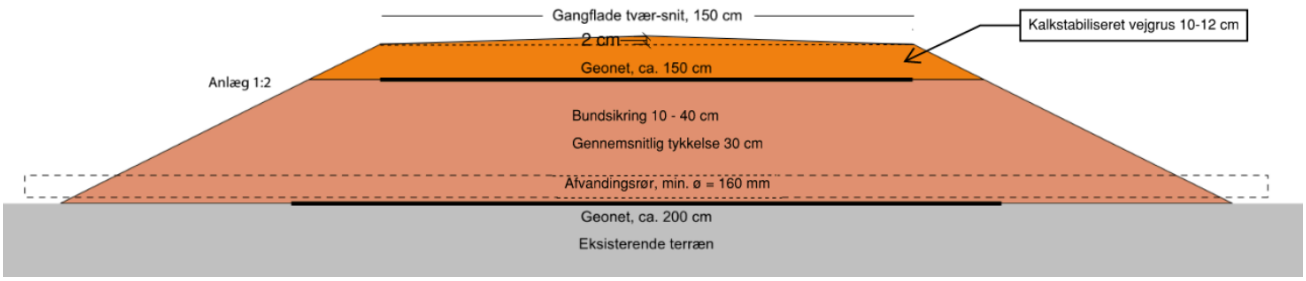
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

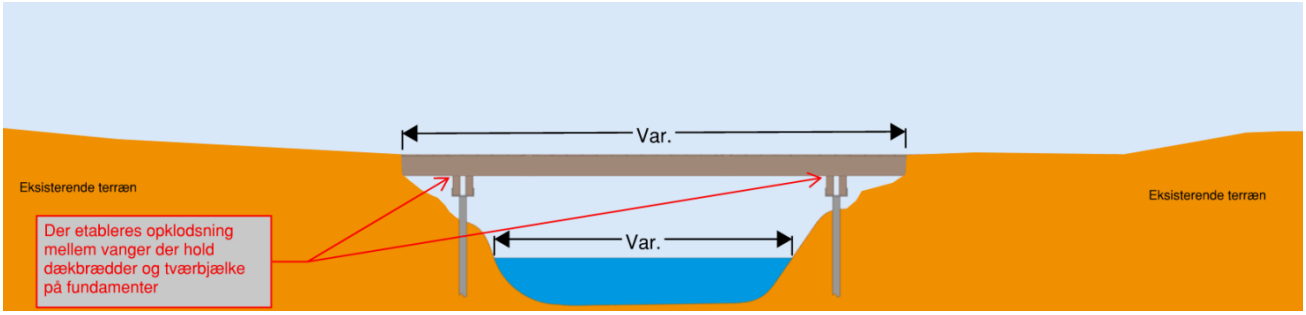
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

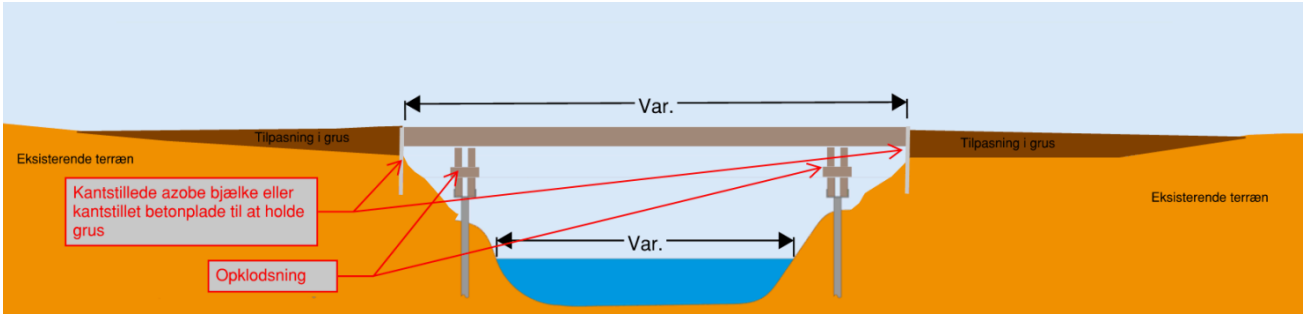
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

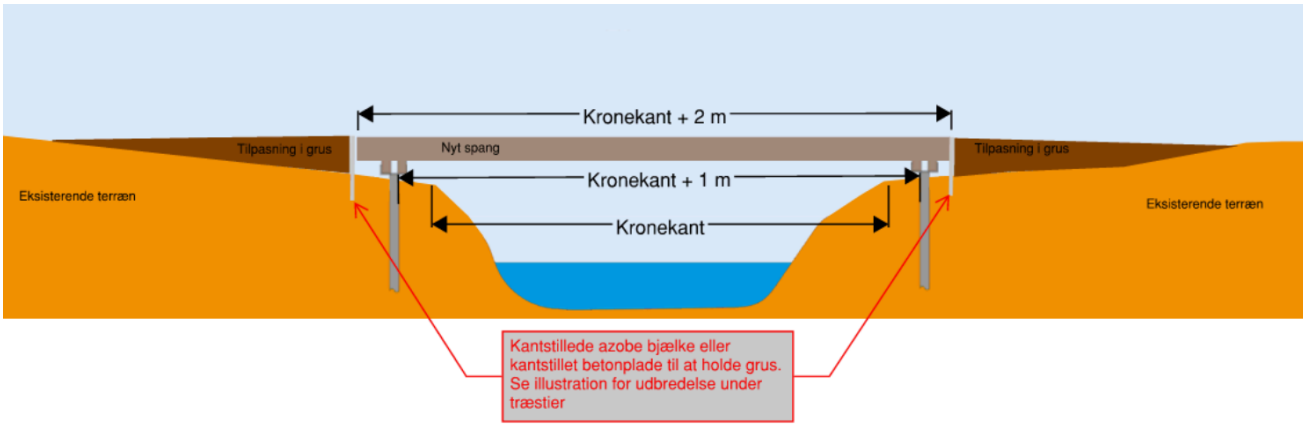
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

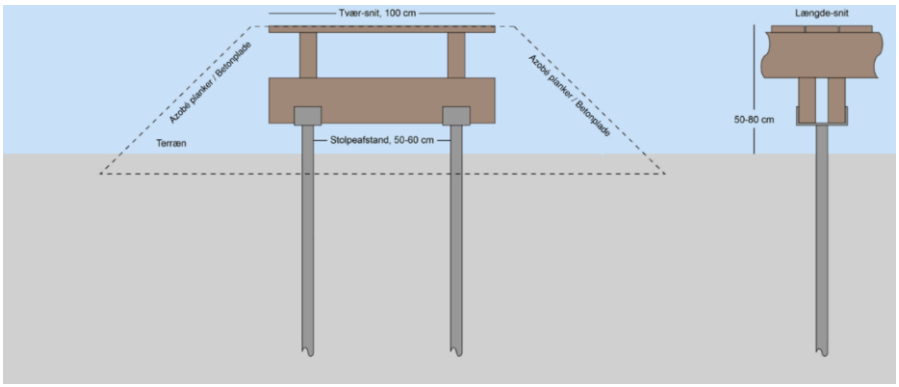
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

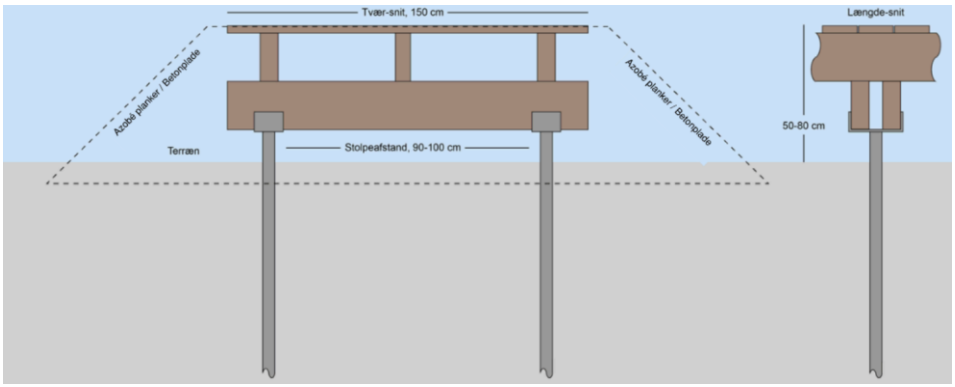

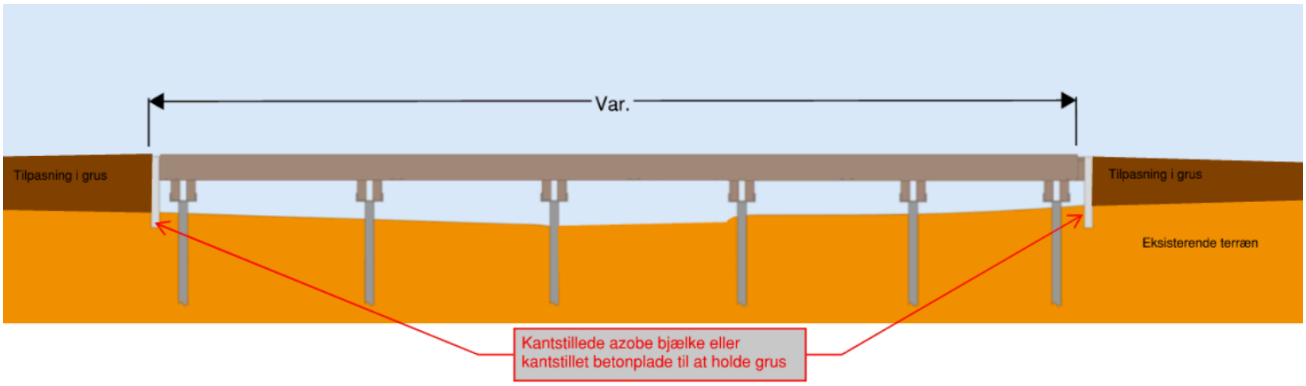
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

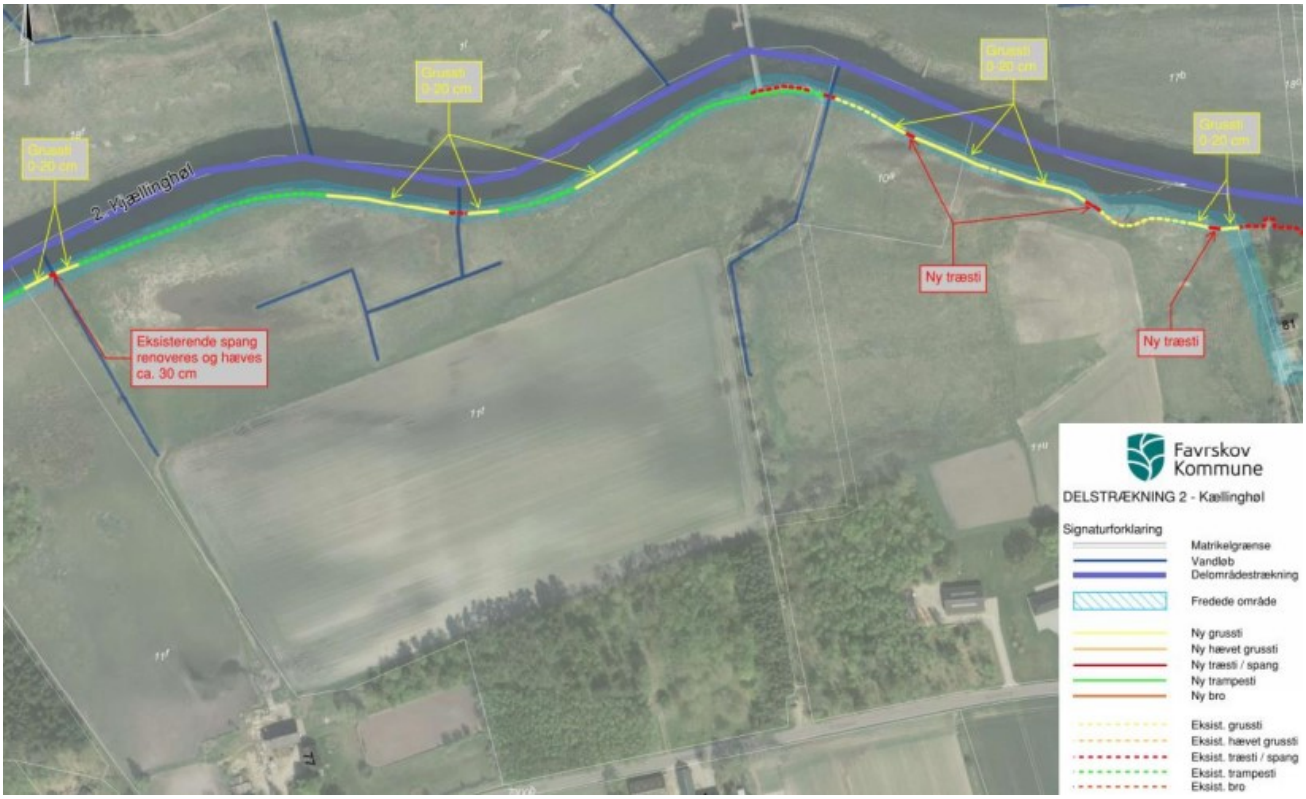
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 2 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 11t, 10a og 11u Stærkær, Gerning, Busbjergvej 79, 8850 Bjerringbro, som ejes af Claus Gade.

Favrskov Kommune har oplyst, at Claus Gade er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen. Fredningsnævnet har herudover opfordret Claus Gade til at oplyse, om han er indstillet på, at projektet gennemføres. Han har bekræftet dette overfor fredningsnævnet.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres nye grusstier og træstier og at et eksisterende spang renoveres og hæves. Arbejderne og deres placering på matriklerne fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 11t, 10a og 11u Stærkær, Gerning, Busbjergvej 79, 8850 Bjerringbro, deltog ejeren Claus Gade ikke i besigtigelsen.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …
>
> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …

> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvi-

dere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> "Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink."

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er

udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da Claus Gade har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og

- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Claus Gade,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,

11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 28. februar 2025

FN-MJØ-187-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

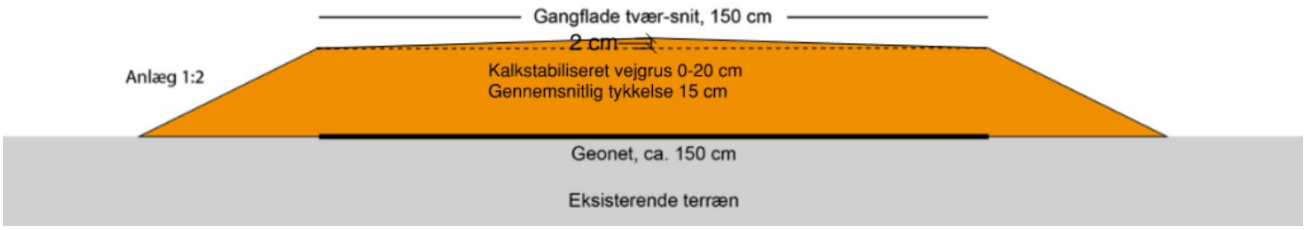
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

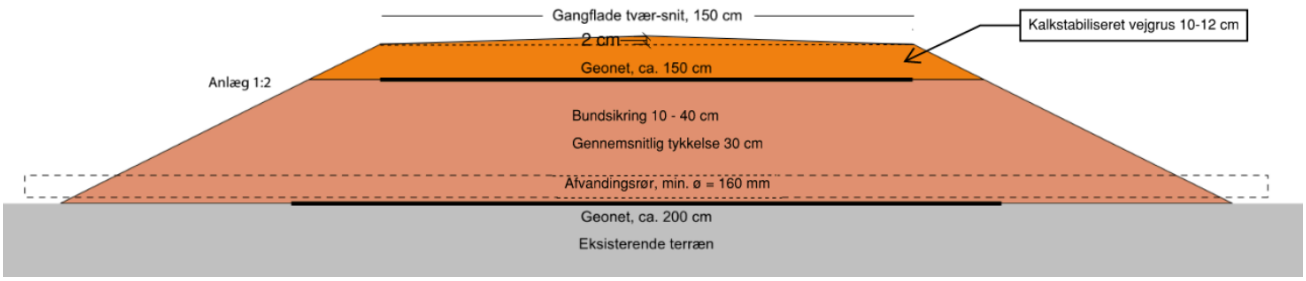
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

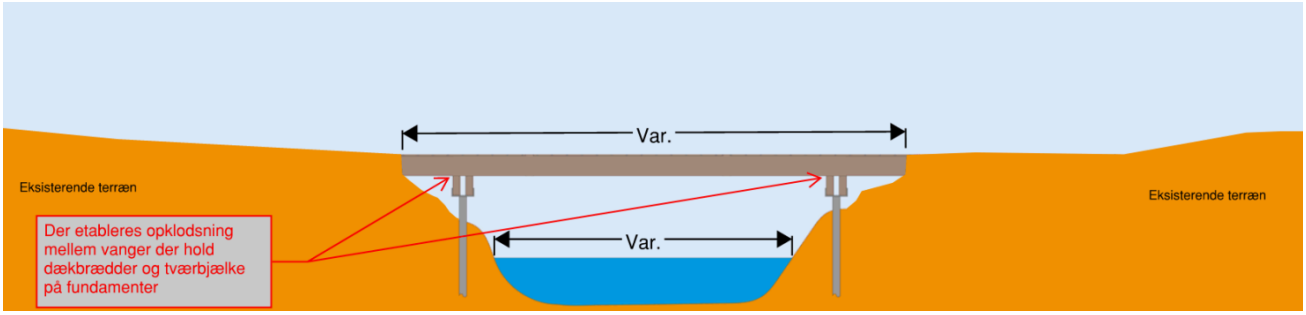
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

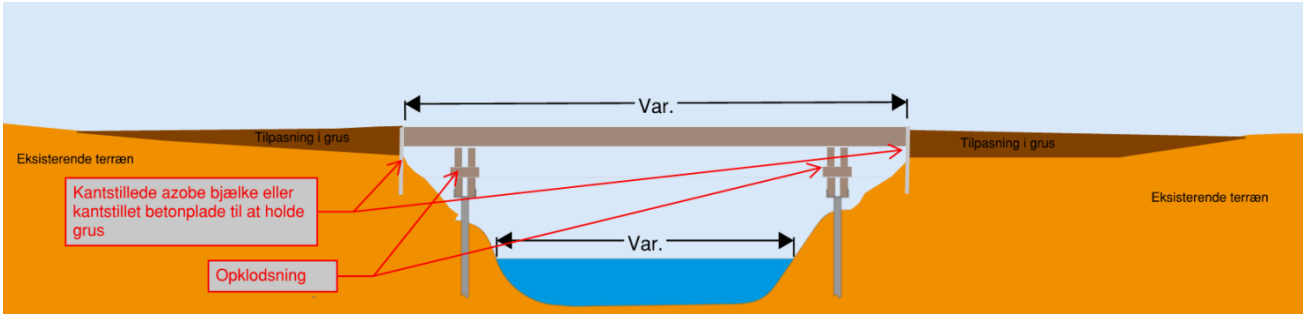
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

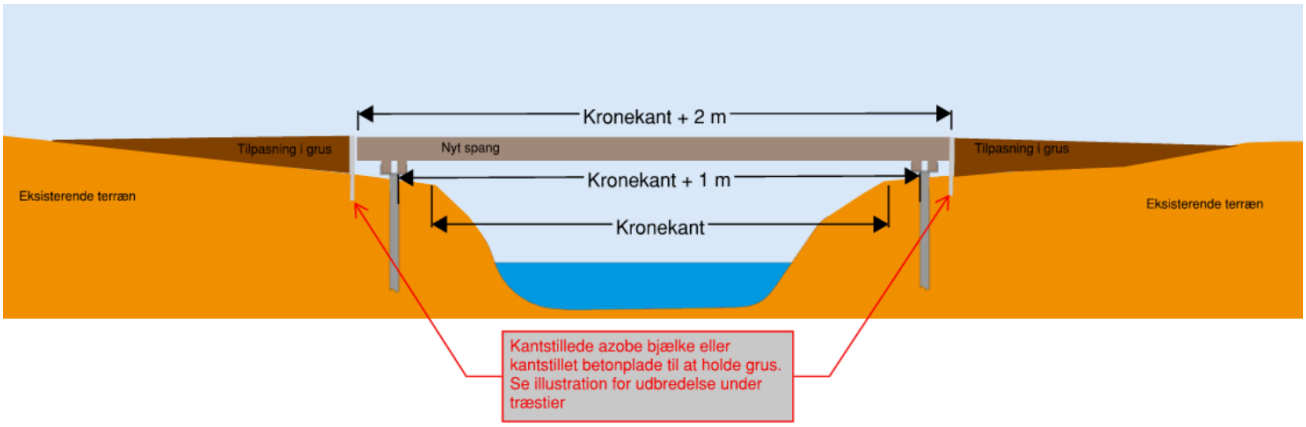
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

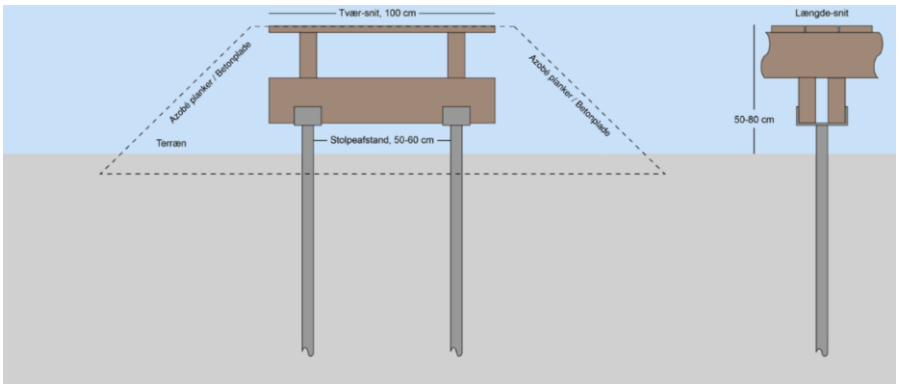
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

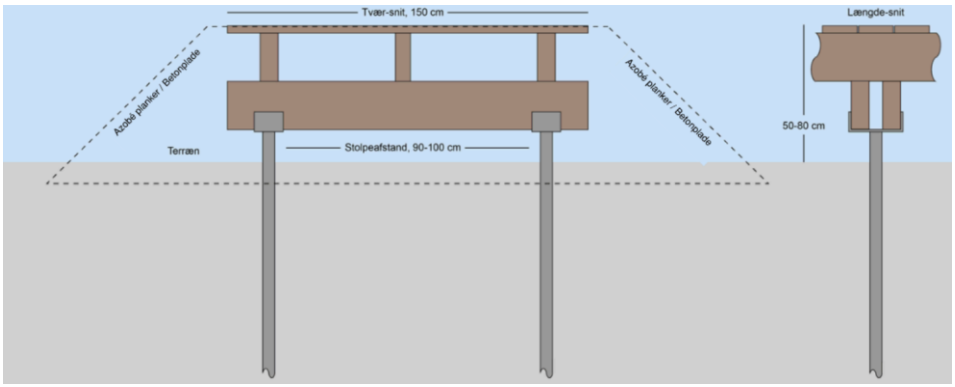

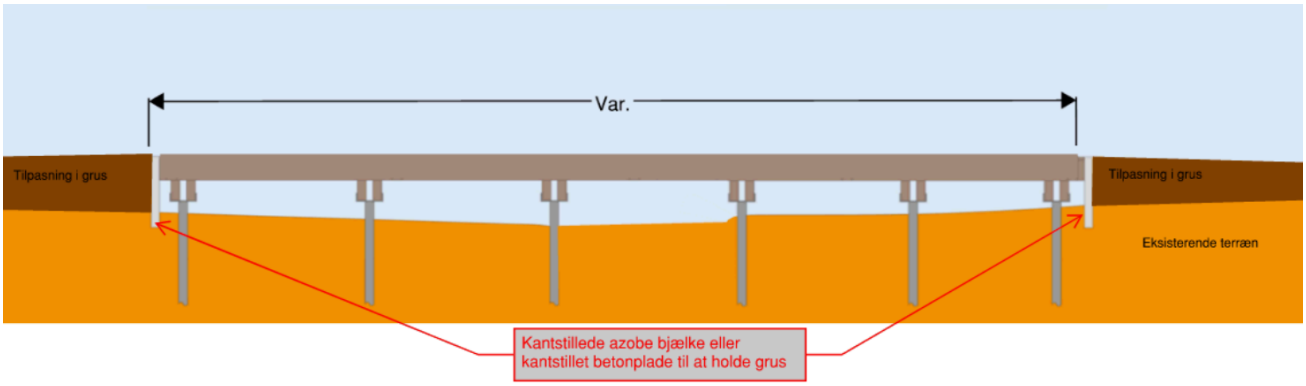
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

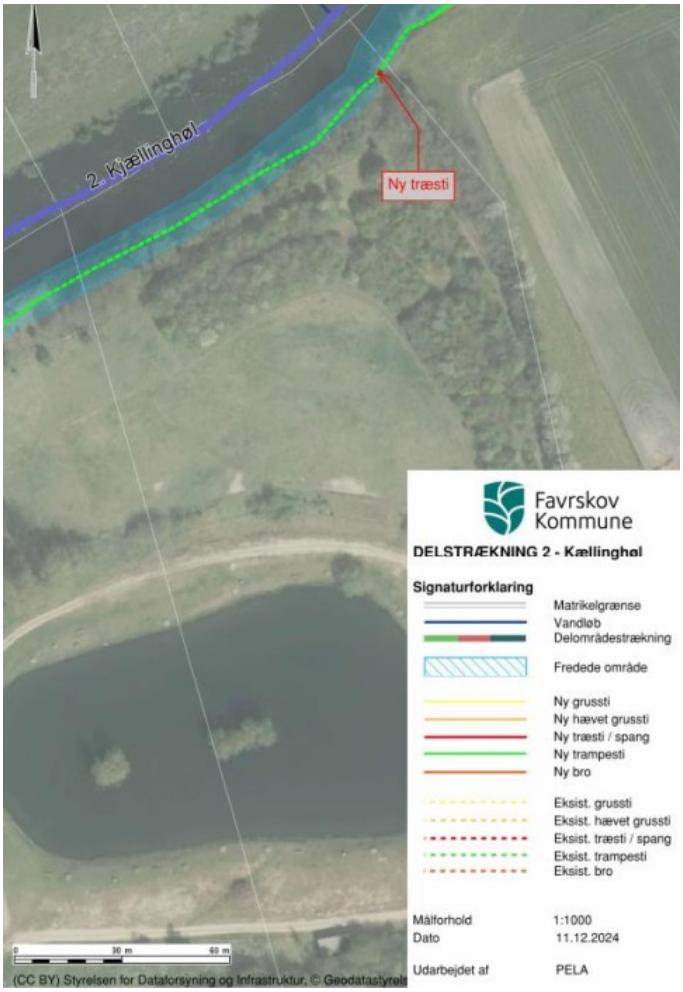
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 2 og det arbejde, som ønskes udført på matr.nr. 2c Stærkær, Gerning, Busbjergvej 85, 8850 Bjerringbro, som ejes af Peter Lykke Sørensen.

Favrskov Kommune har oplyst, at Peter Lykke Sørensen er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen. Fredningsnævnet har herudover opfordret Peter Lykke Sørensen til at oplyse, om han er indstillet på, at projektet gennemføres, men har ikke modtaget et svar herom.

Det ansøgte arbejde består i, at der udføres en ny træsti. Arbejdet og dets placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 2c Stærkær, Gerning, Busbjergvej 85, 8850 Bjerringbro, deltog ejeren Peter Lykke Sørensen ikke i besigtigelsen.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …

> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …
>
> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte

strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at

projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> ”Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink.”

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da det er oplyst, at Peter Lykke Sørensen har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,

3. Peter Lykke Sørensen,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 28. februar 2025

FN-MJØ-188-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

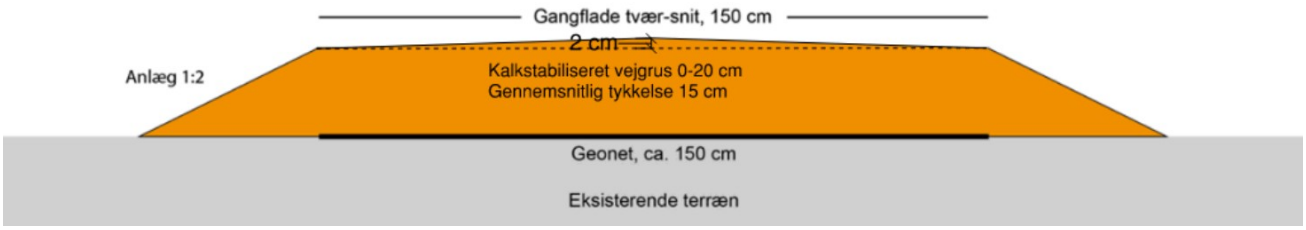
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

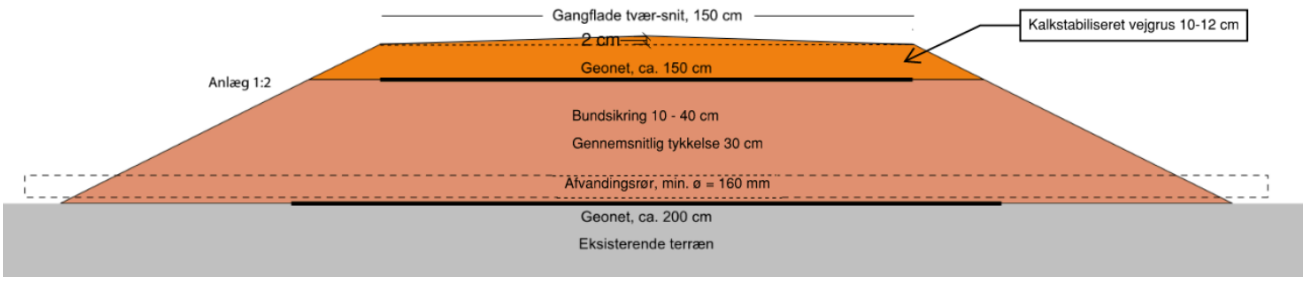
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

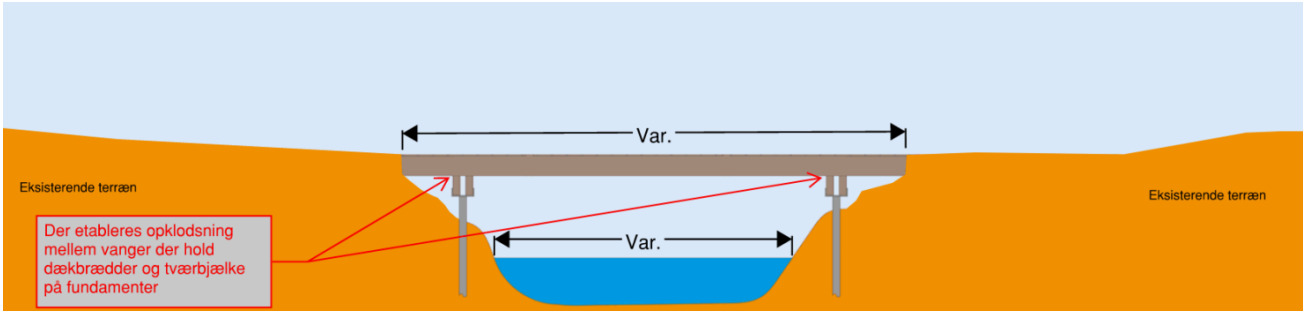
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

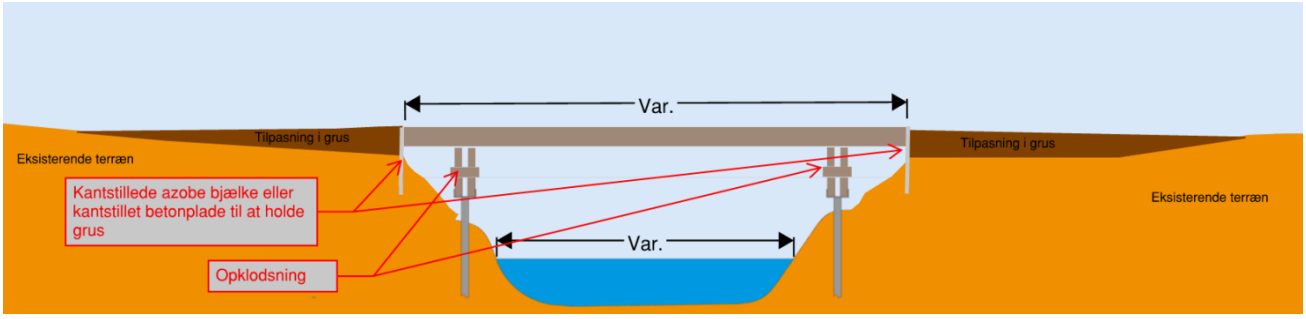
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

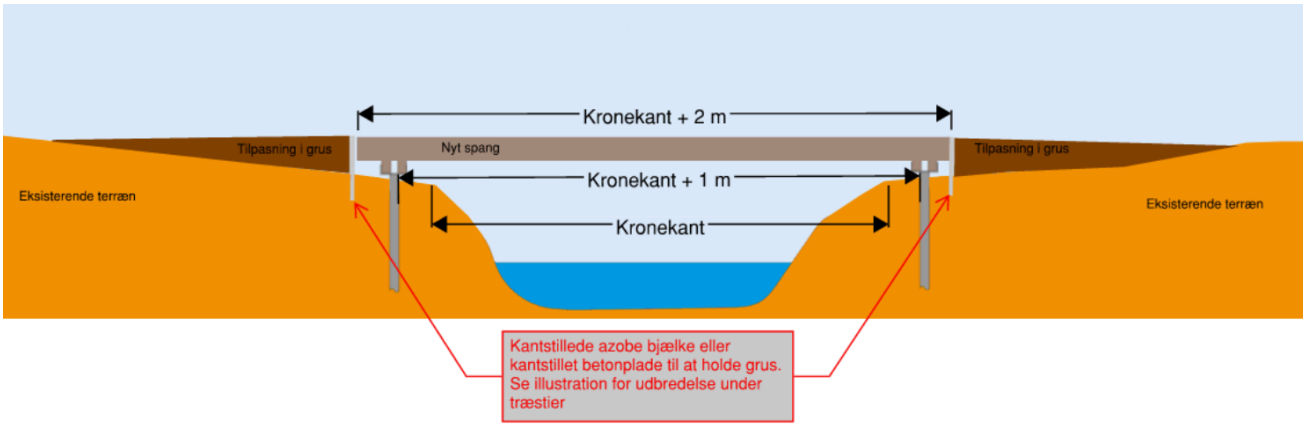
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

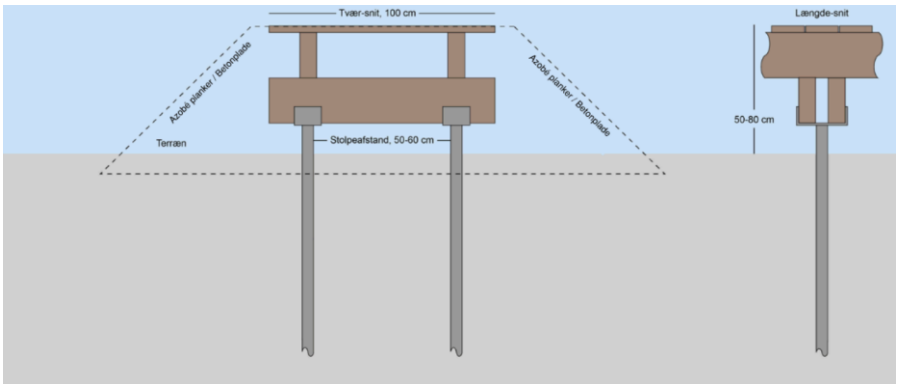
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

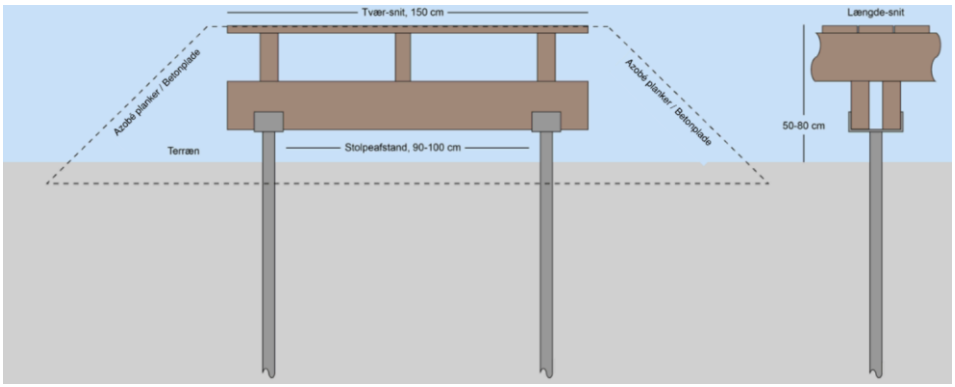

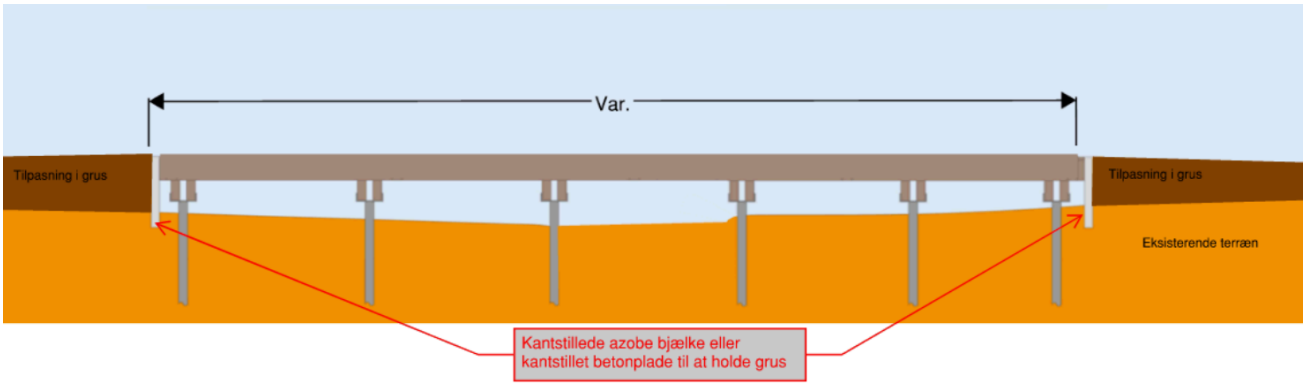
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

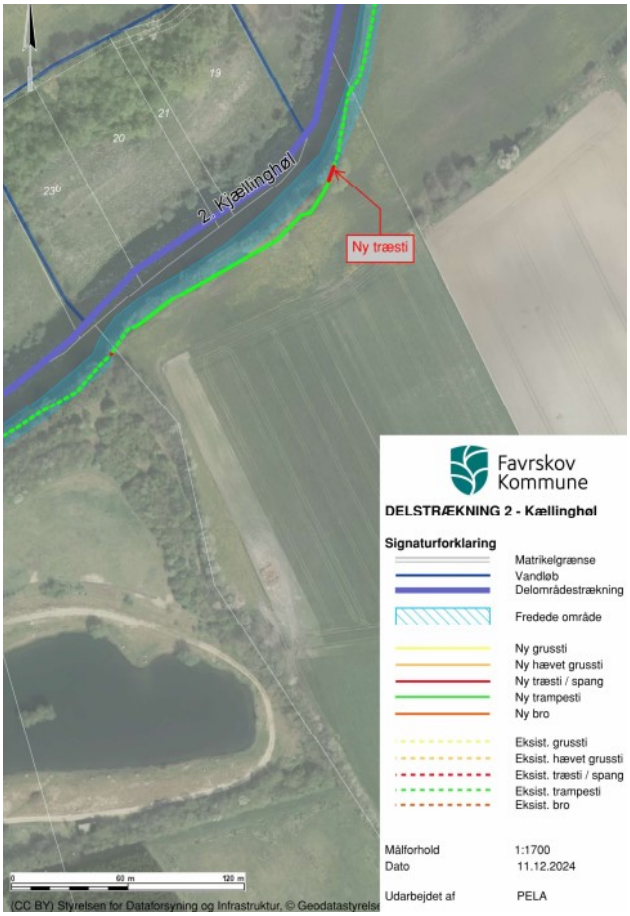
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 2 og det arbejde, som ønskes udført på matr.nr. 1e Stærkær, Gerning, Hagenstrupvej 41, 8850 Bjerringbro, som nu ejes af Freddy Jørgensen og Lilly Margrethe Juulsgaard, men som fra den 1. marts 2025 ejes af Kurt og Lisanne Bagge.

Favrskov Kommune har oplyst, at Freddy Jørgensen og Lilly Margrethe Juulsgaard er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen. Fredningsnævnet har herudover opfordret Freddy Jørgensen og Lilly Margrethe Juulsgaard til at oplyse, om de er indstillet på, at projektet gennemføres, men har ikke modtaget et svar herom.

Det ansøgte arbejde består i, at der udføres en ny træsti. Arbejdet og dets placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 1e Stærkær, Gerning, Hagenstrupvej 41, 8850 Bjerringbro, deltog ejerne Freddy Jørgensen og Lilly Margrethe Juulsgaard ikke, men det gjorde derimod de kommende ejere Kurt og Lisanne Bagge.

Kurt og Lisanne Bagge tilkendegav efter en gennemgang af projektet, at de er indstillet på, at projektet gennemføres, dog med en træsti-bredde på én meter.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …

> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …
>
> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte

strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at

projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> ”Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink.”

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da det er oplyst, at Freddy Jørgensen og Lilly Margrethe Juulsgaard har samtykket til projektet, og da Kurt og Lisanne Bagge har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Freddy Jørgensen og Lilly Margrethe Juulsgaard,
4. Kurt og Lisanne Bagge,

5. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
6. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
7. Danmarks Naturfredningsforening, København,
8. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
9. Dansk Ornitologisk Forening, København,
10. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
11. Dansk Botanisk Forening, København,
12. Friluftsrådet, centralt,
13. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
14. Region Midtjylland,
15. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 28. februar 2025

FN-MJØ-189-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

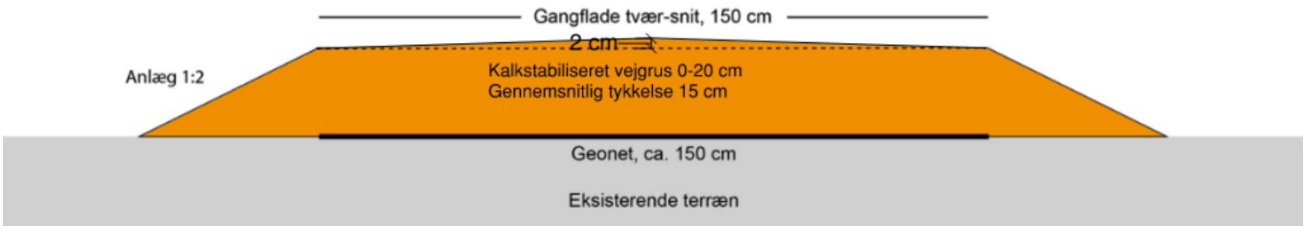
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

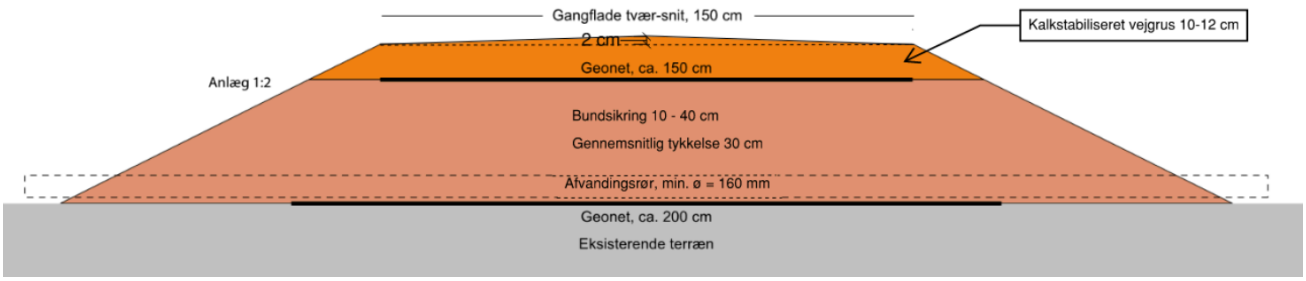
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

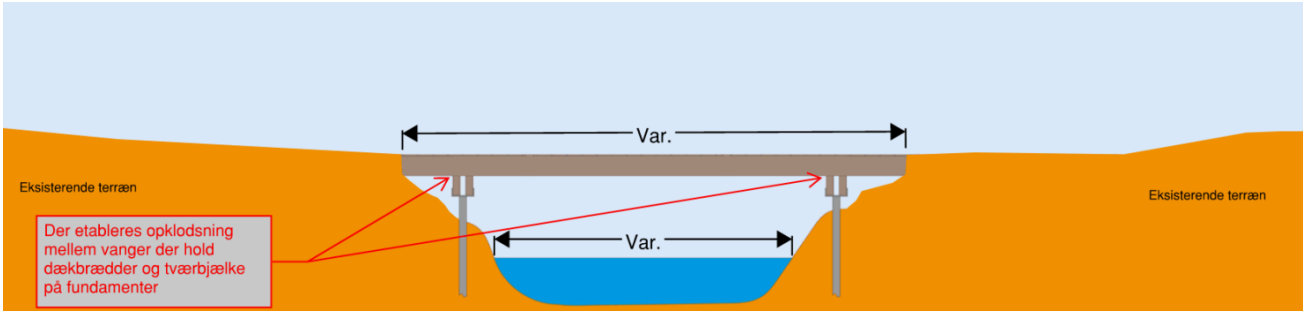
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

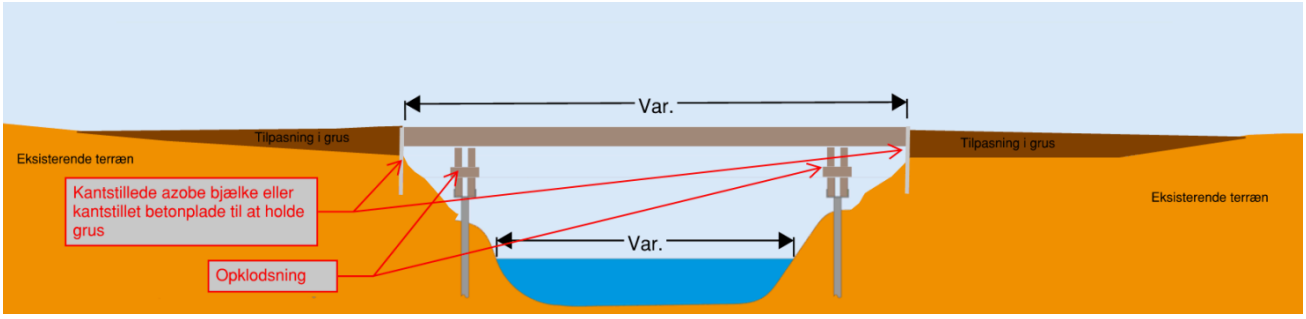
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

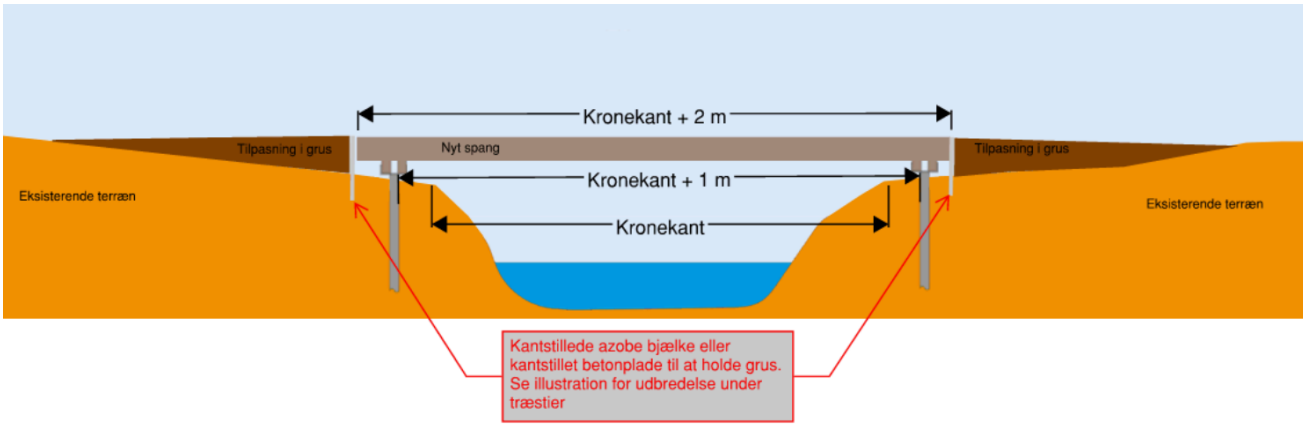
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

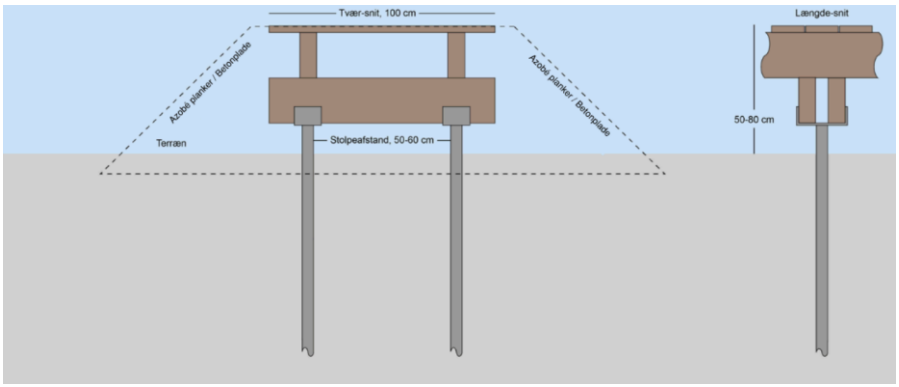
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

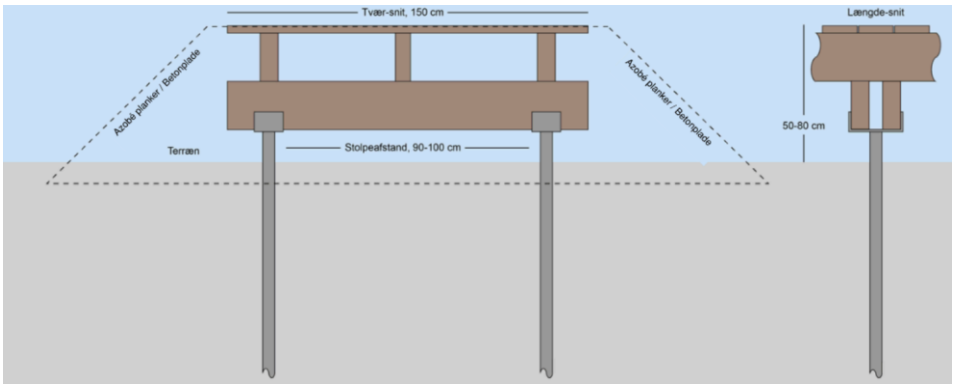

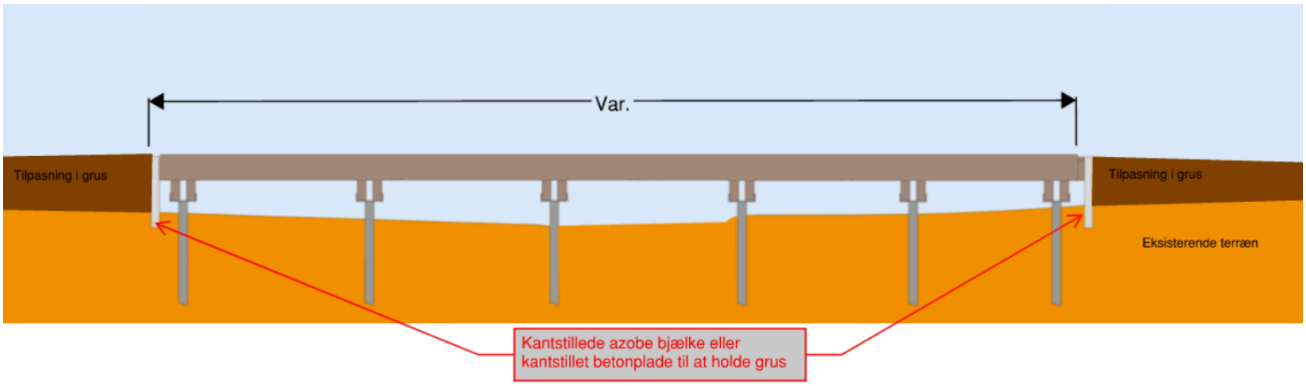
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

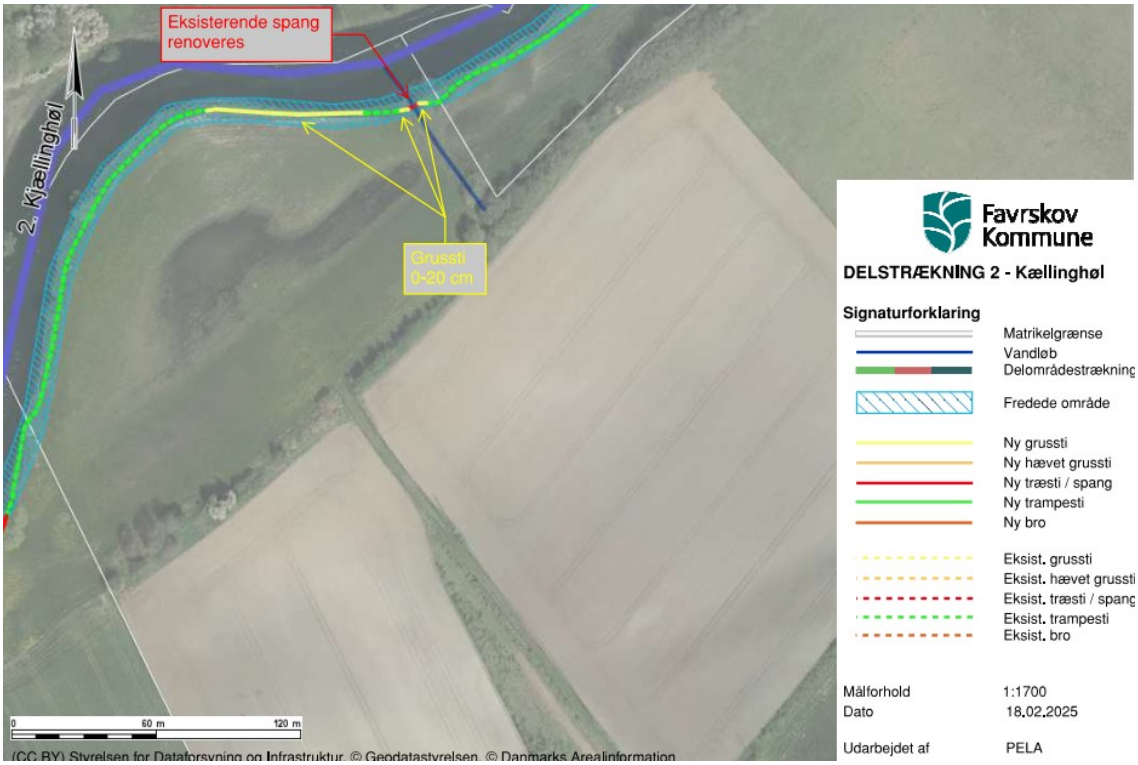
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 2 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 1d Stærkær, Gerning, Hagenstrupvej 39, 8850 Bjerringbro, som ejes af Arne Michael Jensen.

Favrskov Kommune har oplyst, at Arne Michael Jensen er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres en ny grussti og sker renovering af et spang. Arbejderne og deres placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med

deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 1d Stærkær, Gerning, Hagenstrupvej 39, 8850 Bjerringbro, deltog ejeren Arne Michael Jensen i besigtigelsen.

Arne Michael Jensen tilkendegav efter en gennemgang af projektet, at han er indstillet på, at det gennemføres. Det ansøgte projekt bestod i en ny grussti, men blev ved besigtigelsen udvidet til også at omfatte udskiftning af et slidt spang, som efter Arne Michael Jensens ønske alene bliver én meter bred.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …
>
> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …

> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvi-

dere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> "Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink."

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er

udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da Arne Michael Jensen har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og

- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Arne Michael Jensen,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,

13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 28. februar 2025

FN-MJØ-190-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

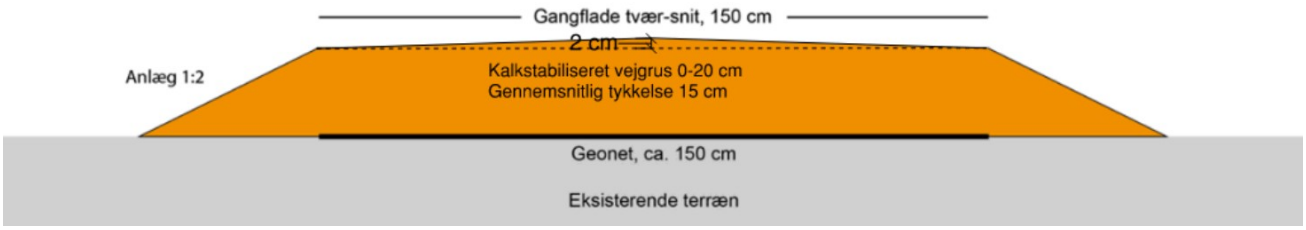
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

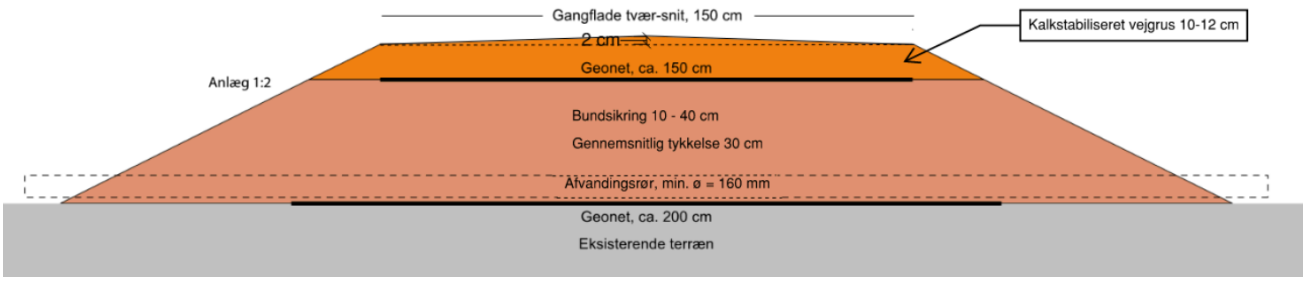
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

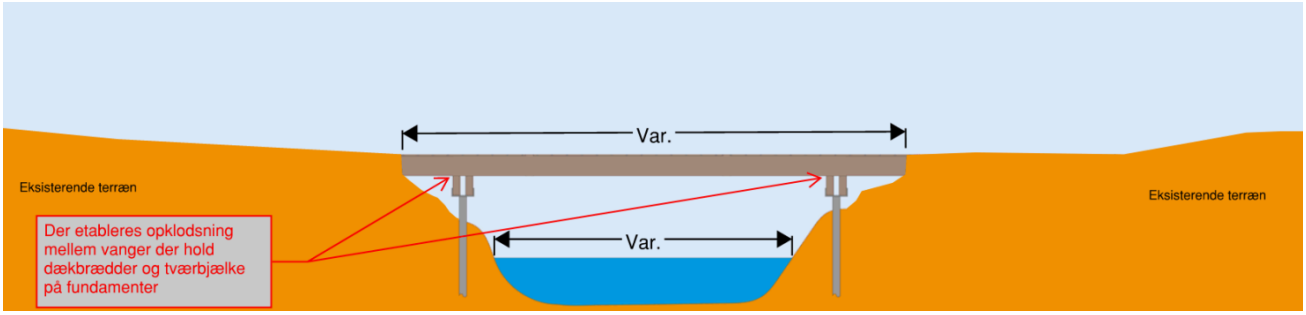
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

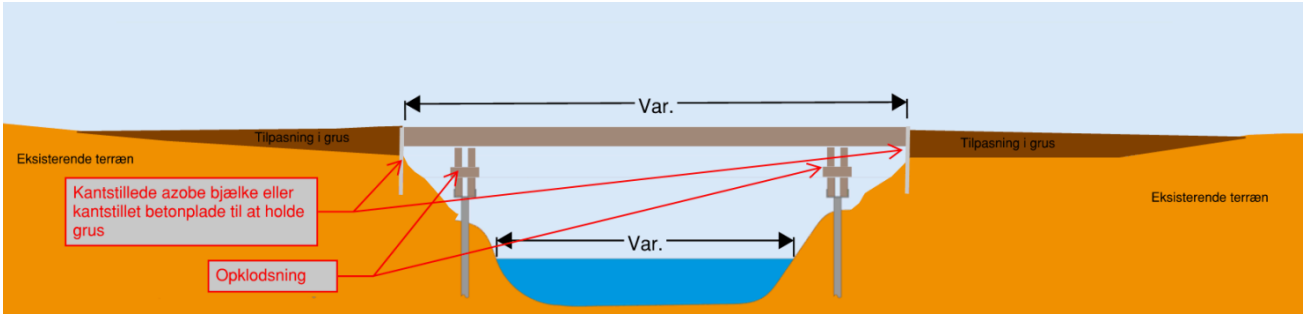
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

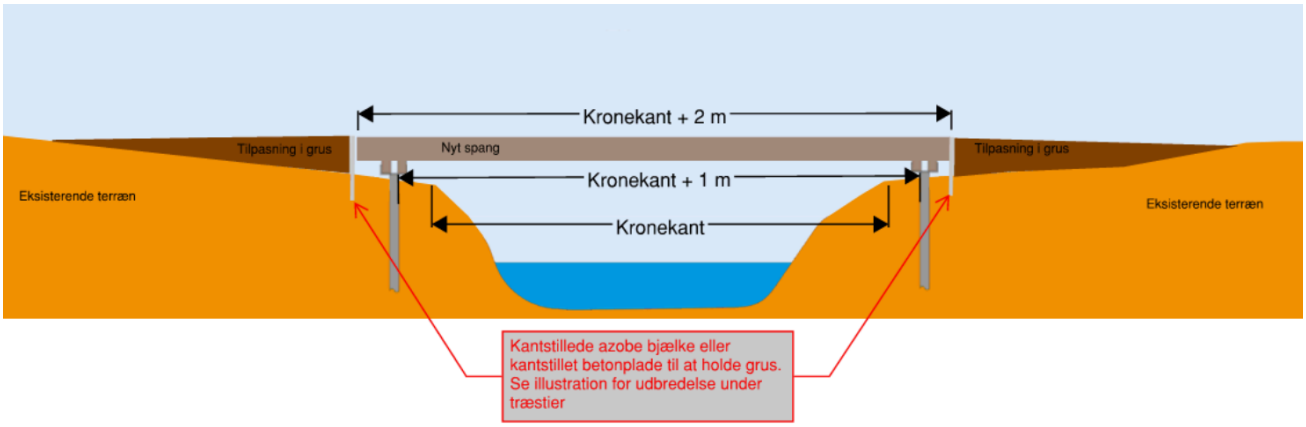
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

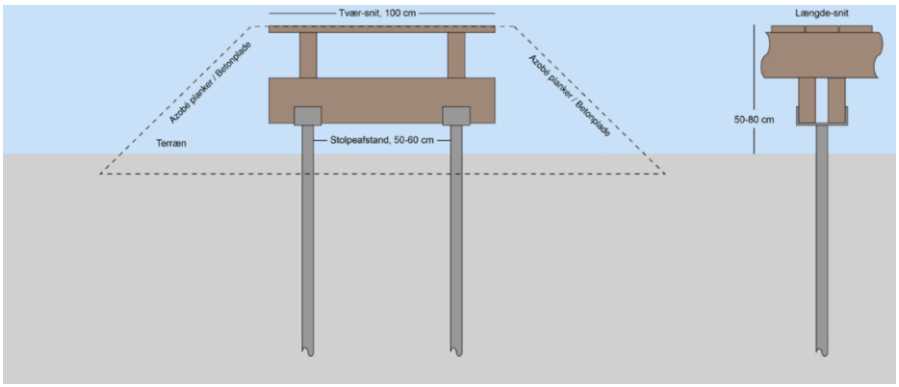
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

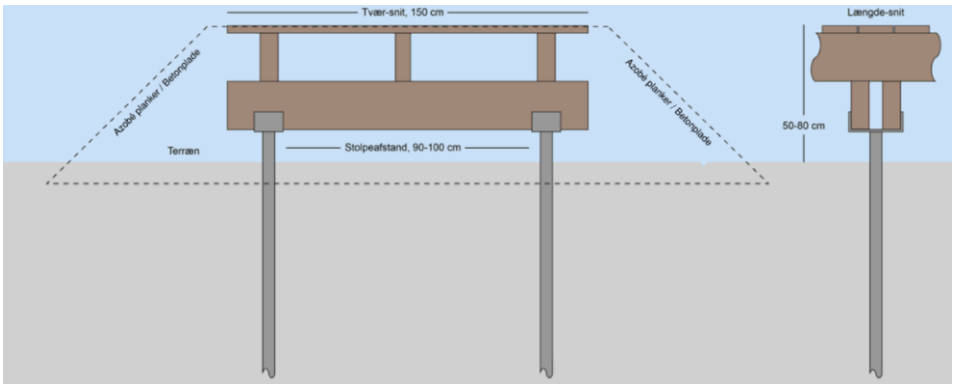

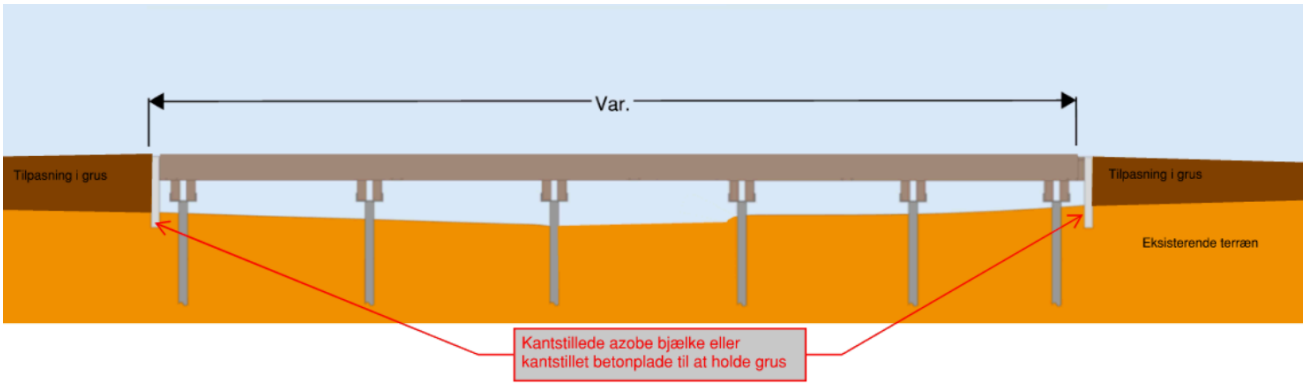
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

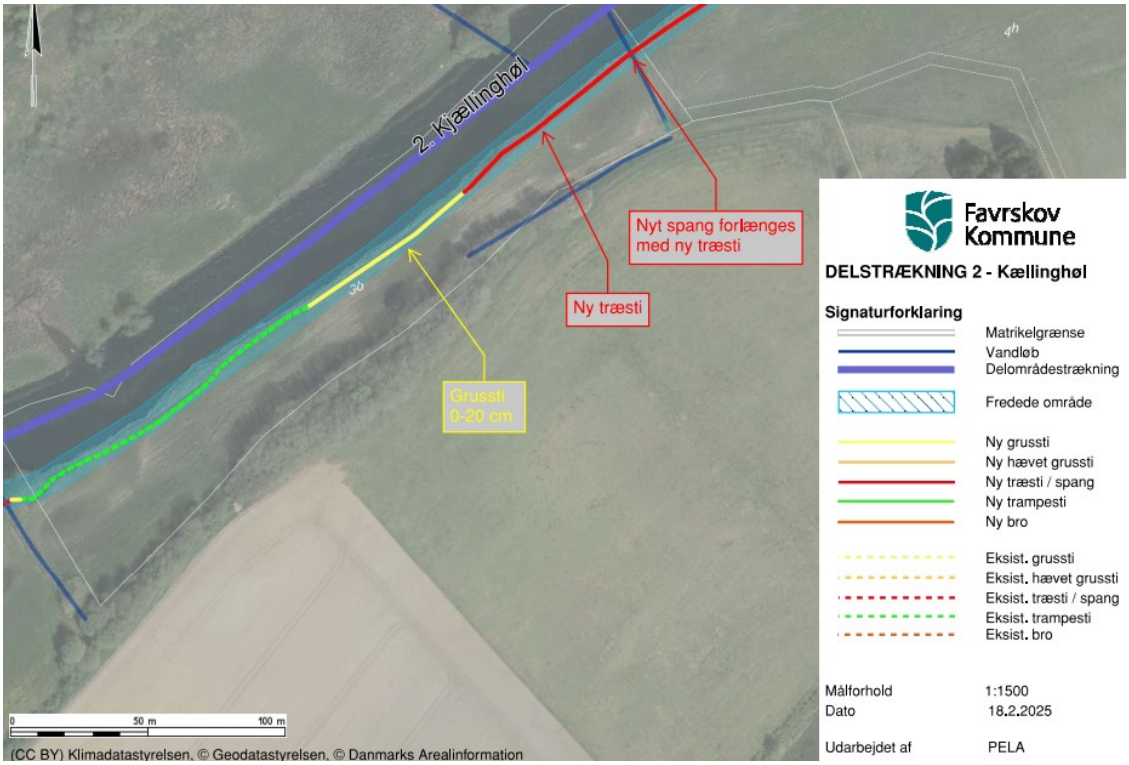
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 2 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 3b Danstrup By, Gerning, Danstrupvej 23, 8860 Ulstrup, som ejes af Jens og Iben Kjellerup Lassen.

Favrskov Kommune har oplyst, at Jens og Iben Kjellerup Hansen er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen. Fredningsnævnet har herudover opfordret Jens og Iben Kjellerup Hansen til at oplyse, om de er indstillet på, at projektet gennemføres, men har ikke modtaget et svar herom.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres en ny træsti, en ny grussti og et nyt spang. Arbejderne og deres placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 3b Danstrup By, Gerning, Danstrupvej 23, 8860 Ulstrup, deltog ejerne Jens og Iben Kjellerup Lassen ikke i besigtigelsen.

Det blev oplyst, at der er ændringer i projektet i forhold til det ansøgte, idet en større del af strækningen bliver med en træsti, mens en mindre del derfor bliver med en grussti.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …
>
> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …

> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …
>
> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev

som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers

ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> ”Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink.”

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da det er oplyst, at Jens og Iben Kjellerup Lassen har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,

- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Jens og Iben Kjellerup Lassen,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,

8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 28. februar 2025

FN-MJØ-191-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

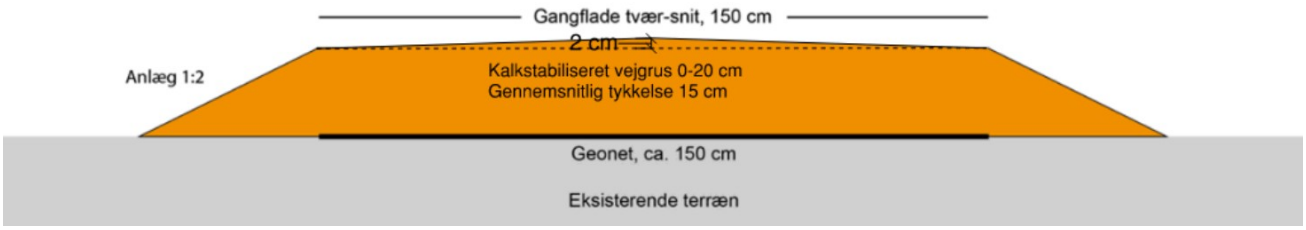
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

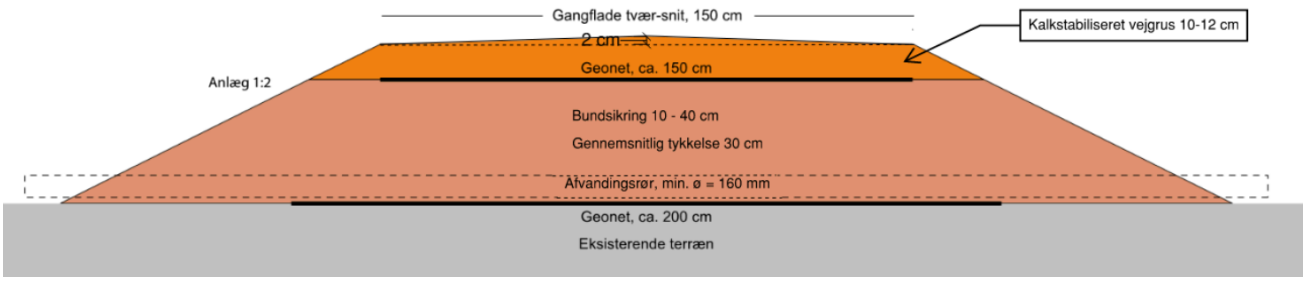
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

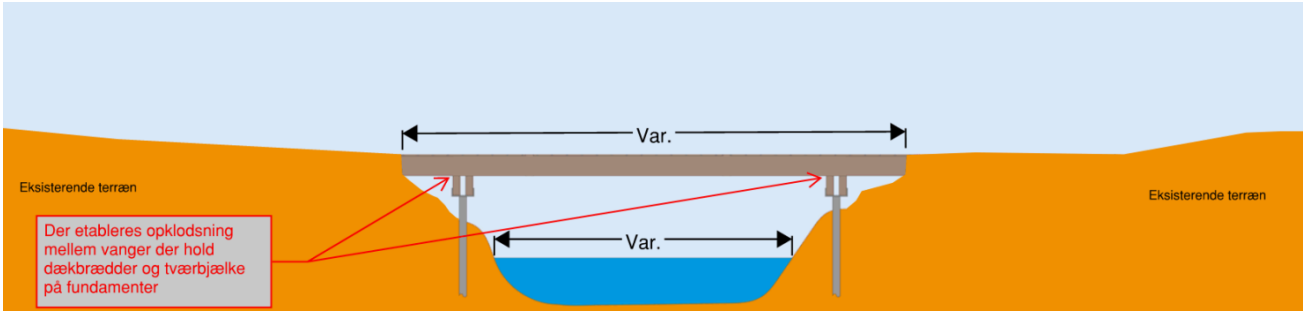
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

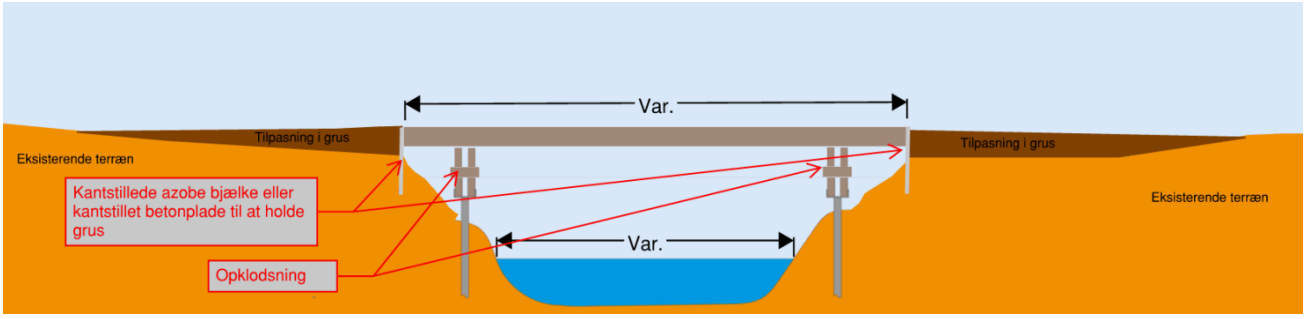
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

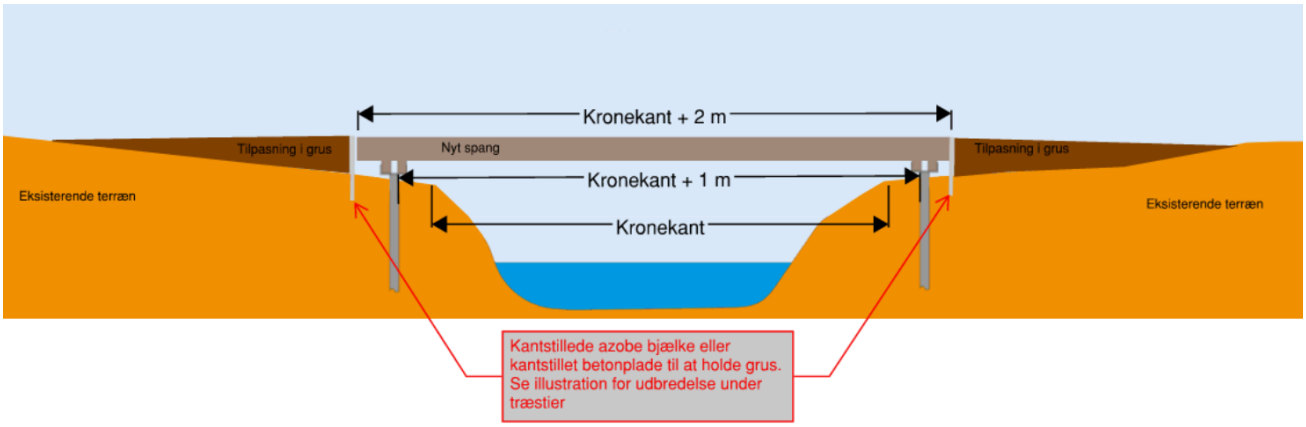
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

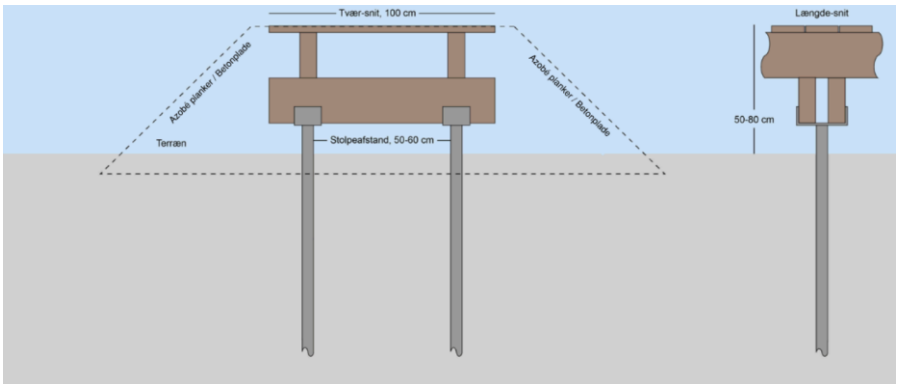
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

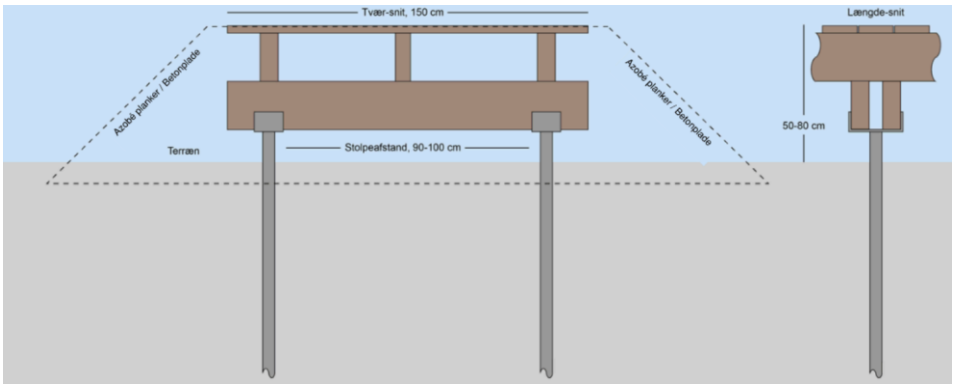

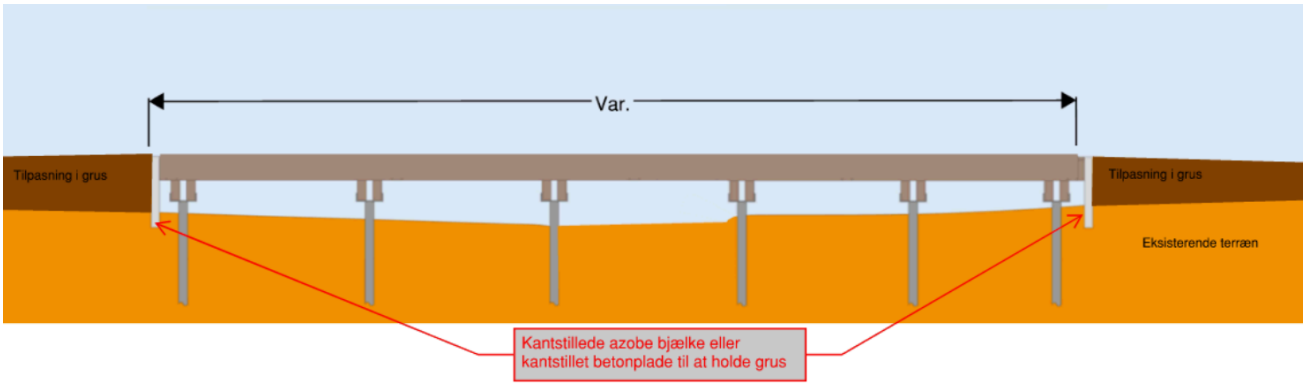
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

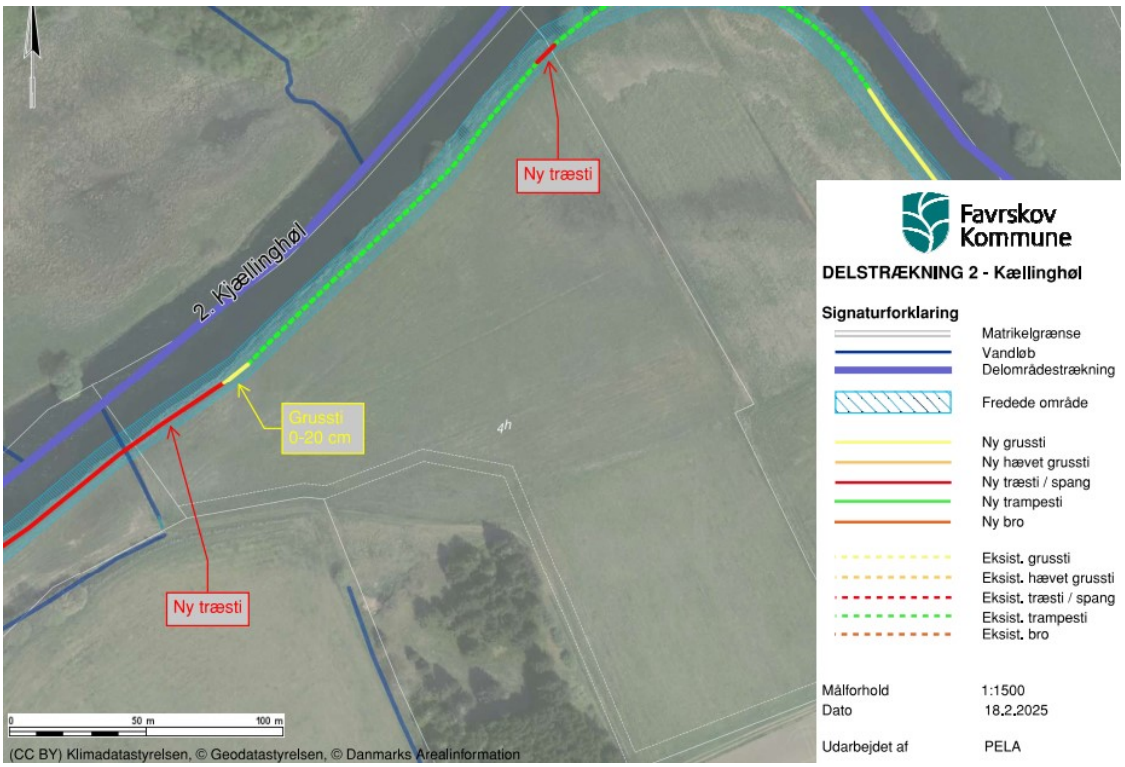
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 2 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 4h Danstrup By, Gerning, Kærvej 3, 8860 Ulstrup, som ejes af Rolf Harbøll.

Favrskov Kommune har oplyst, at Rolf Harbøll er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen. Fredningsnævnet har herudover opfordret Rolf Harbøll til at oplyse, om han er indstillet på, at projektet gennemføres, men har ikke modtaget et svar herom.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres nye træstier og en ny grussti. Arbejderne og deres placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 4h Danstrup By, Gerning, Kærvej 3, 8860 Ulstrup, deltog ejeren Rolf Harbøll ikke i besigtigelsen.

Det blev oplyst, at der er ændringer i projektet i forhold til det ansøgte, idet en hævet grussti ændres til en træsti.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …
>
> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …

> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …
>
> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev

som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers

ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> ”Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink.”

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da det er oplyst, at Rolf Harbøll har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,

- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Rolf Harbøll,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,

8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 28. februar 2025

FN-MJØ-192-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

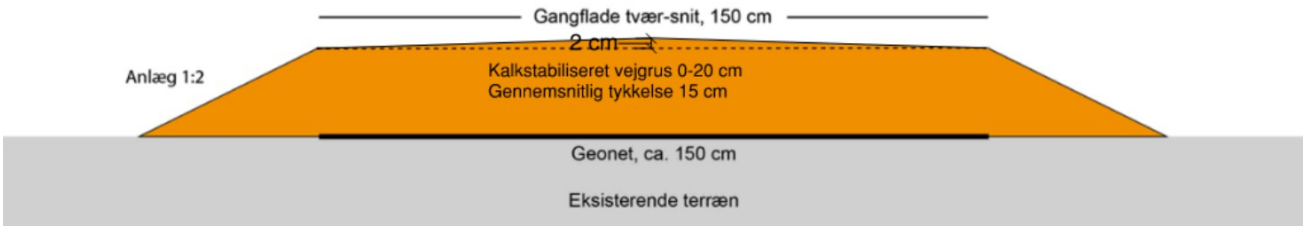
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

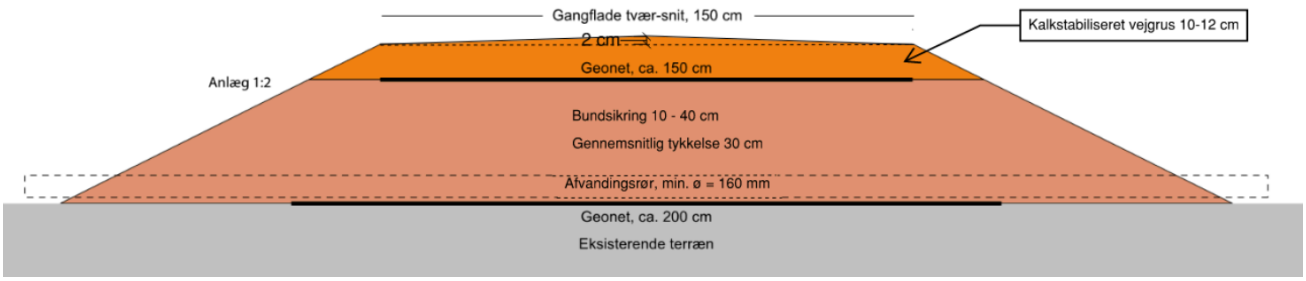
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

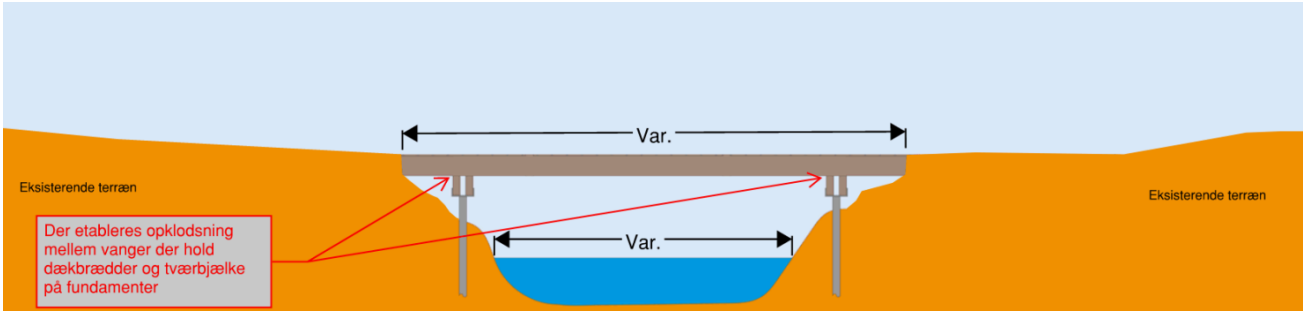
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

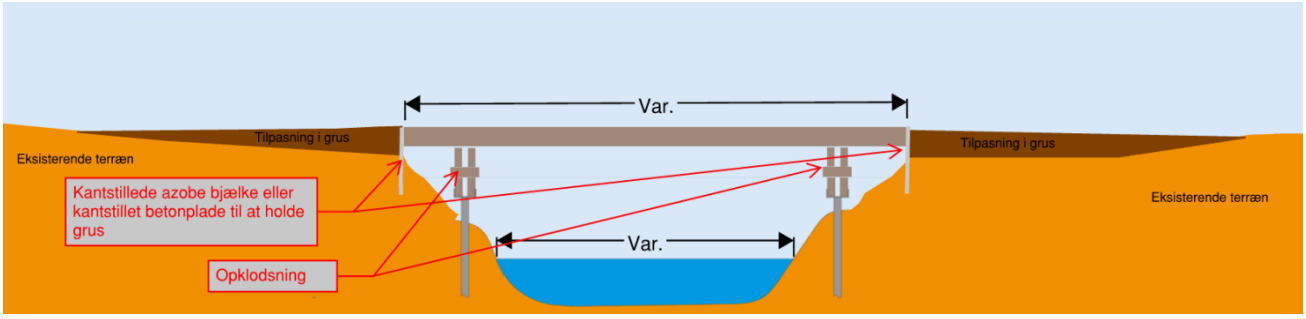
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

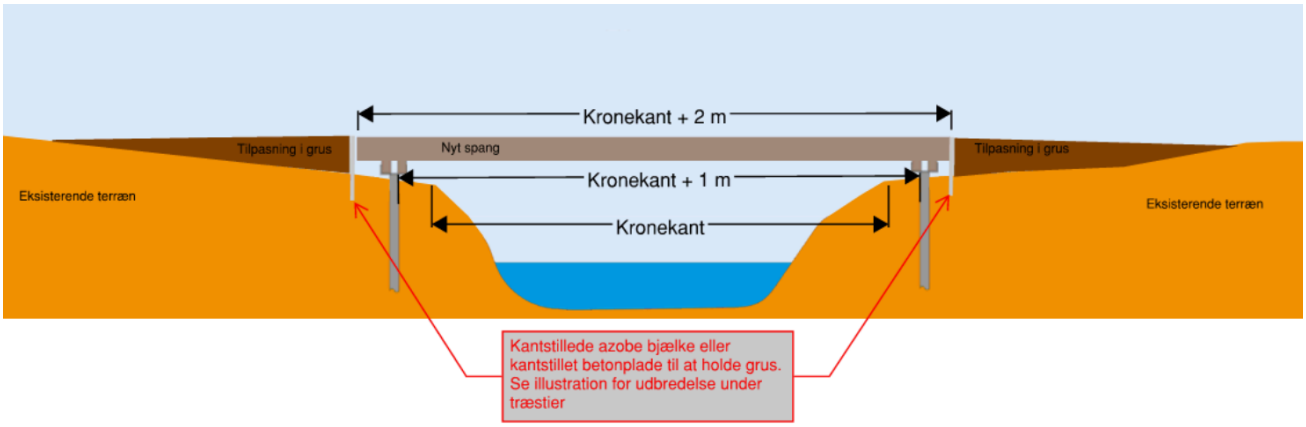
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

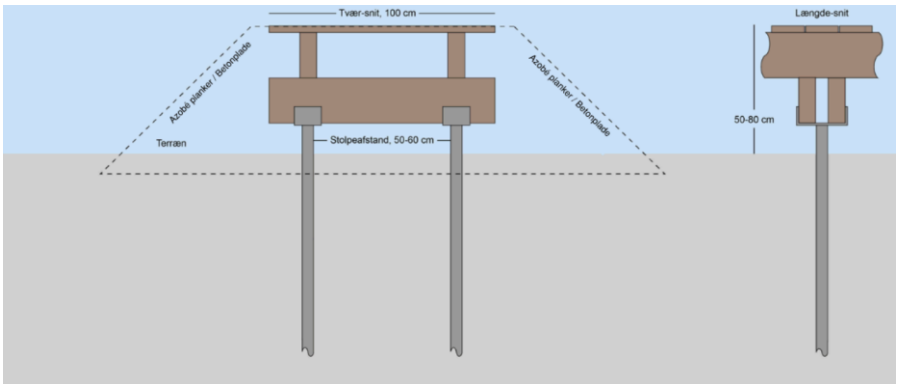
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

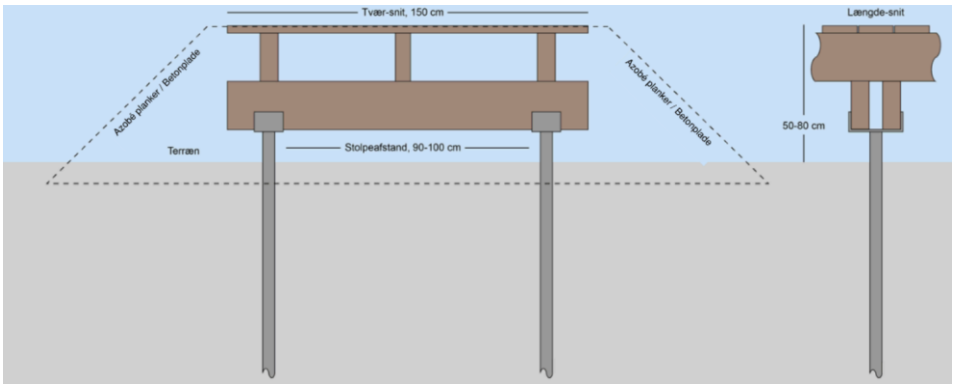

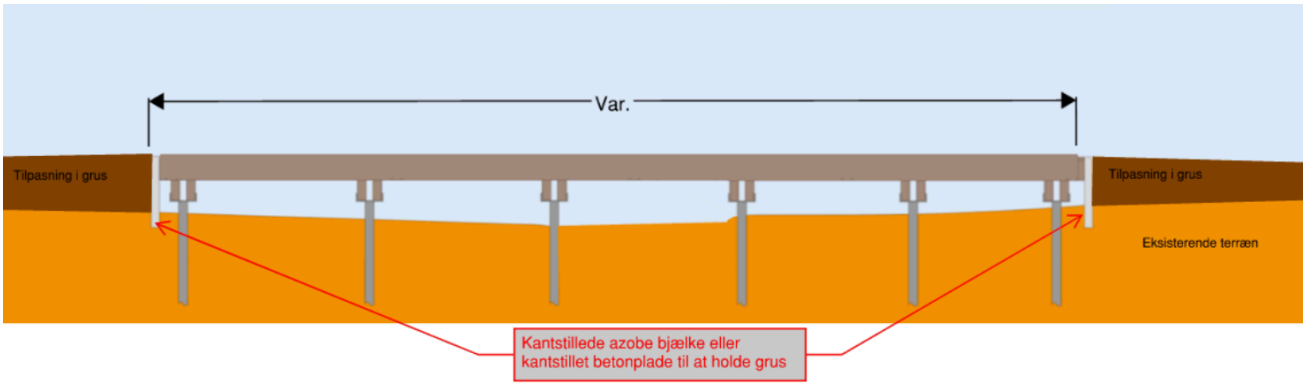
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

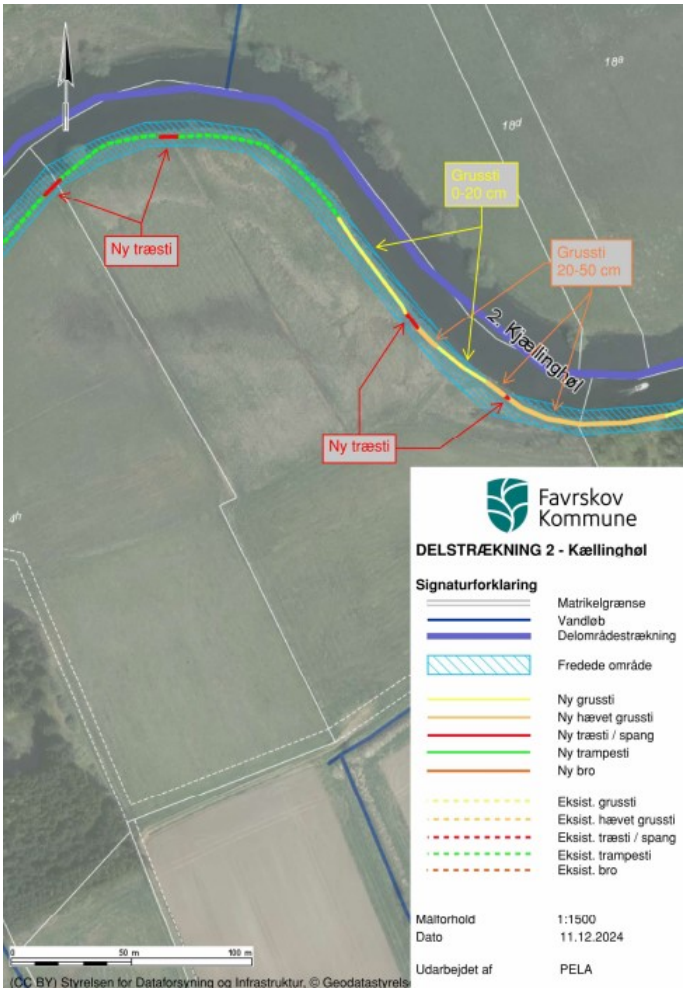
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 2 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 5l Danstrup By, Gerning, Aldrupvej 3, 8860 Ulstrup, som ejes af Jens Skytte.

Favrskov Kommune har oplyst, at Jens Skytte er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres nye træstier, en grussti og en hævet grussti. Arbejderne og deres placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 5l Danstrup By, Gerning, Aldrupvej 3, 8860 Ulstrup, deltog ejeren Jens Skytte i besigtigelsen.

Jens Skytte tilkendegav efter en gennemgang af projektet, at han er indstillet på, at det gennemføres. Han pointerede dog, at det er vigtigt, at man opfører sig ordentligt, når man bruger stien.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …

> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …
>
> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte

strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at

projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> ”Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink.”

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da Jens Skytte har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Jens Skytte,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,

5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 28. februar 2025

FN-MJØ-193-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

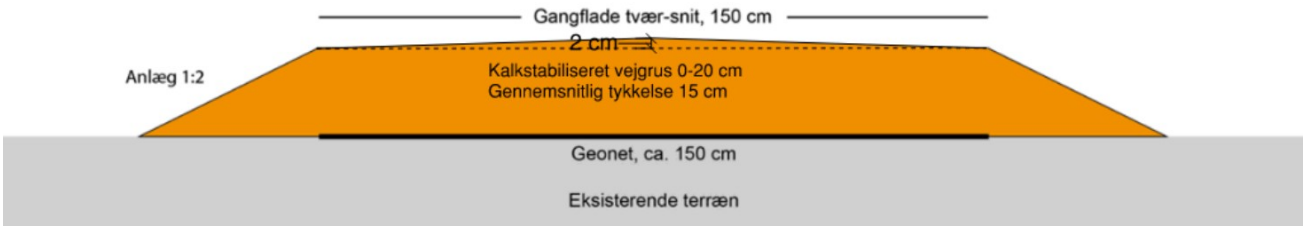
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

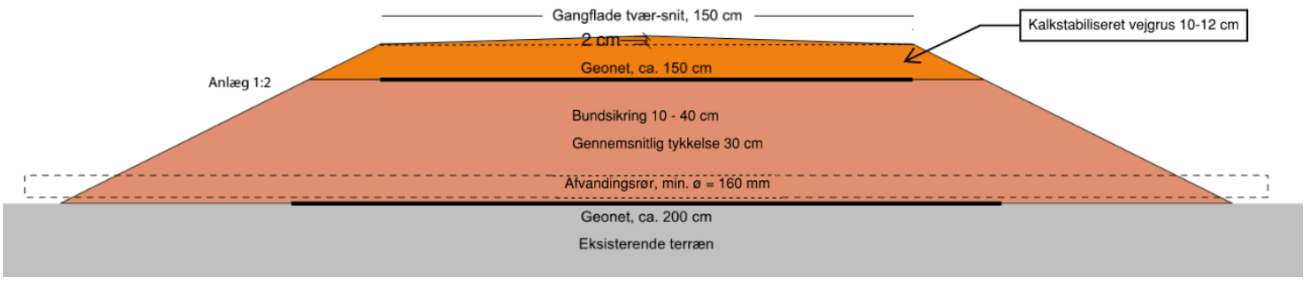
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

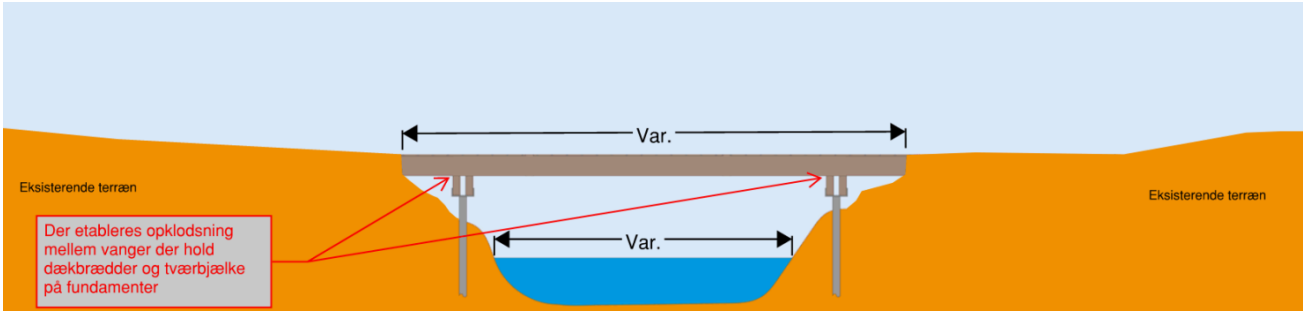
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

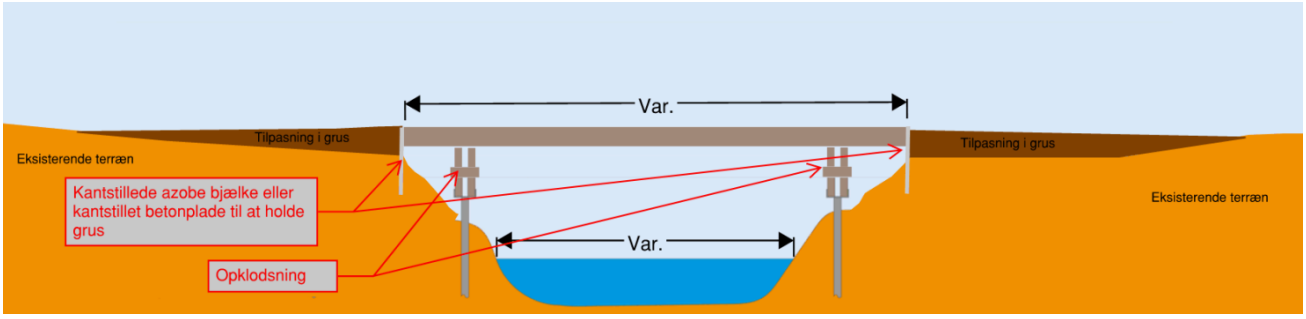
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

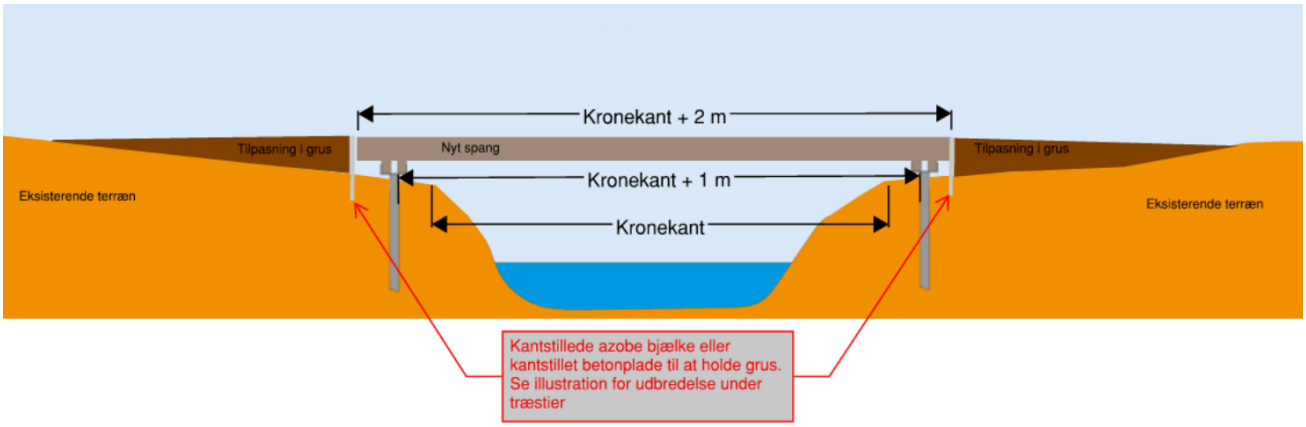
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

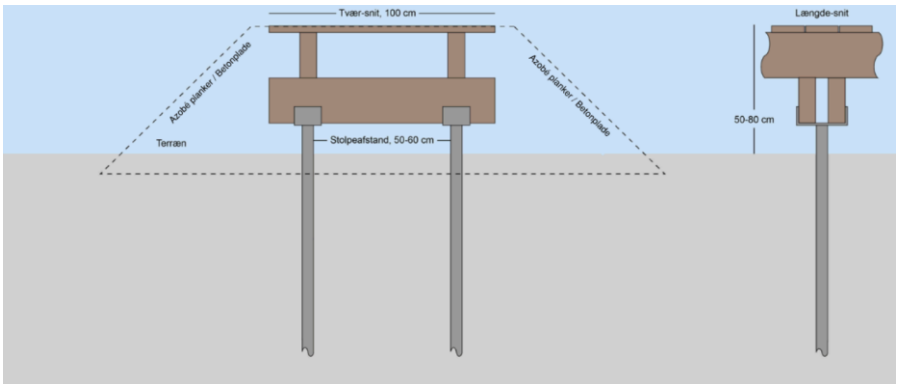
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

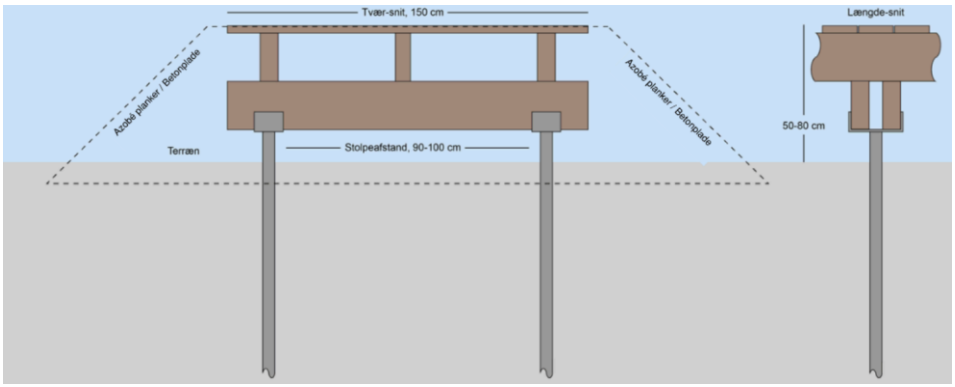

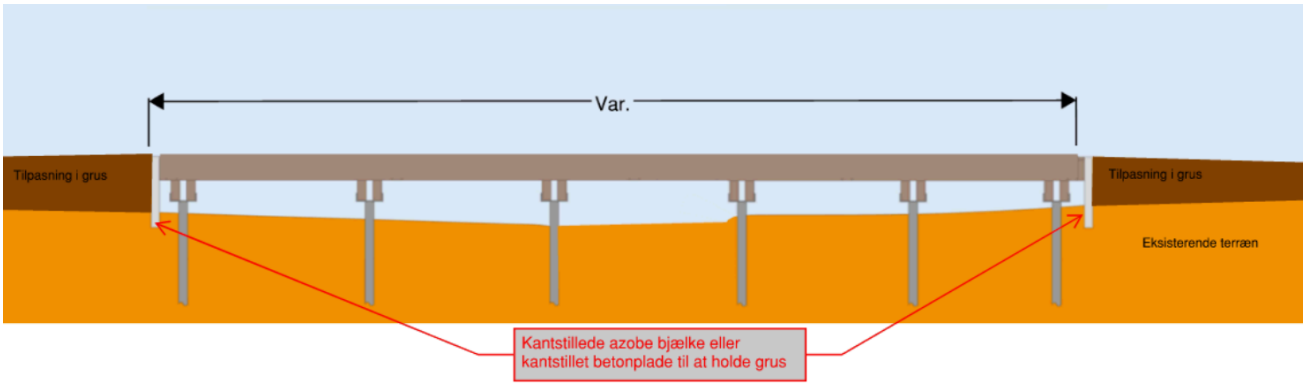
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

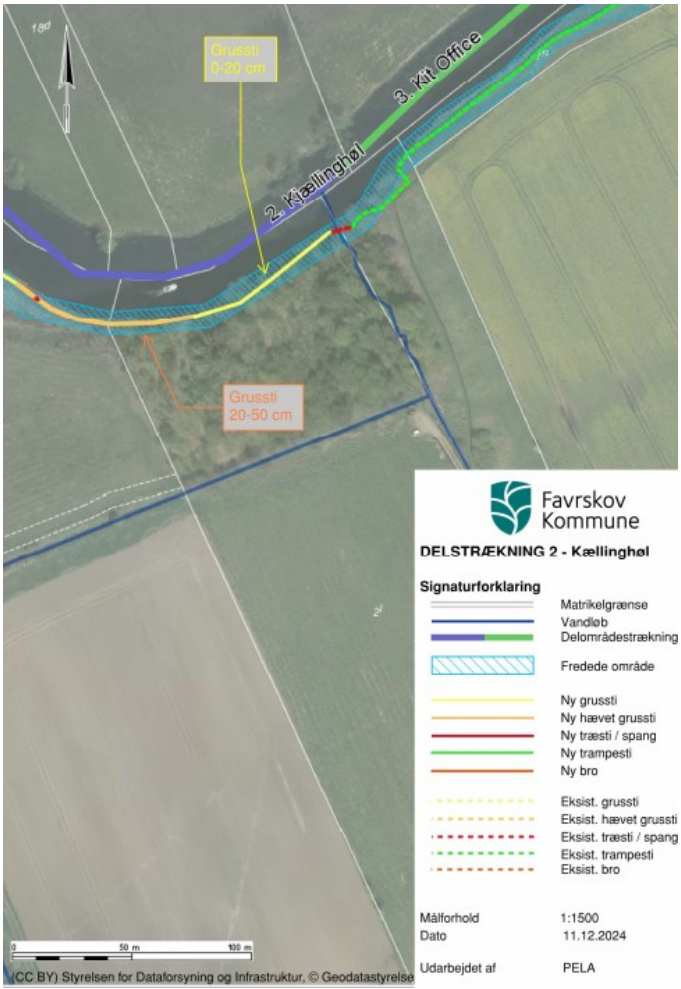
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 2 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 2l Danstrup By, Gerning, Danstrupvej 18, 8860 Ulstrup, som ejes af Villy Clausen og Ane Marie Clausen.

Favrskov Kommune har oplyst, at Villy Clausen og Ane Marie Clausen er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen. Fredningsnævnet har herudover opfordret Villy Clausen og Ane Marie Clausen til at oplyse, om de er indstillet på, at projektet gennemføres. De har bekræftet dette overfor fredningsnævnet.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres en ny grussti og en ny hævet grussti. Arbejderne og deres placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 2l Danstrup By, Gerning, Danstrupvej 18, 8860 Ulstrup, deltog ejerne Villy Clausen og Ane Marie Clausen ikke i besigtigelsen.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …

> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …
>
> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte

strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at

projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> ”Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink.”

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da Villy Clausen og Ane Marie Clausen har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,

3. Villy Clausen og Ane Marie Clausen,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 17. marts 2025

FN-MJØ-194-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

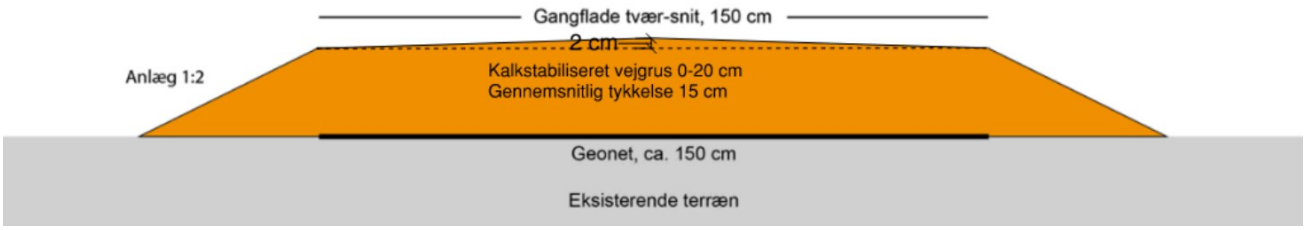
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

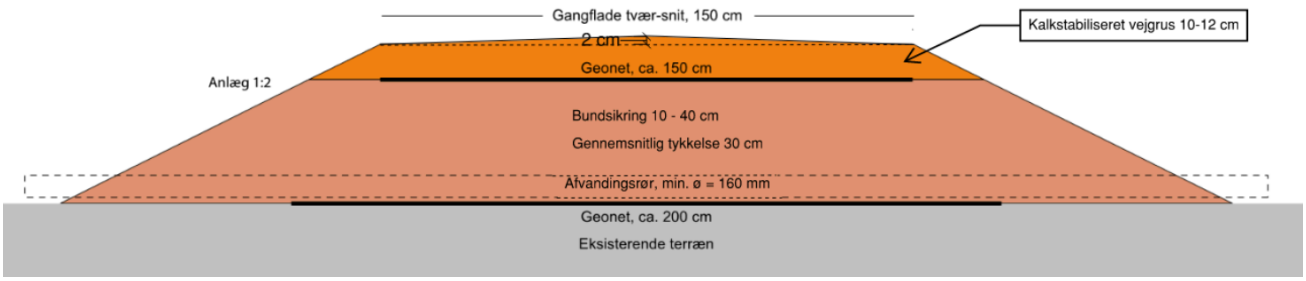
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

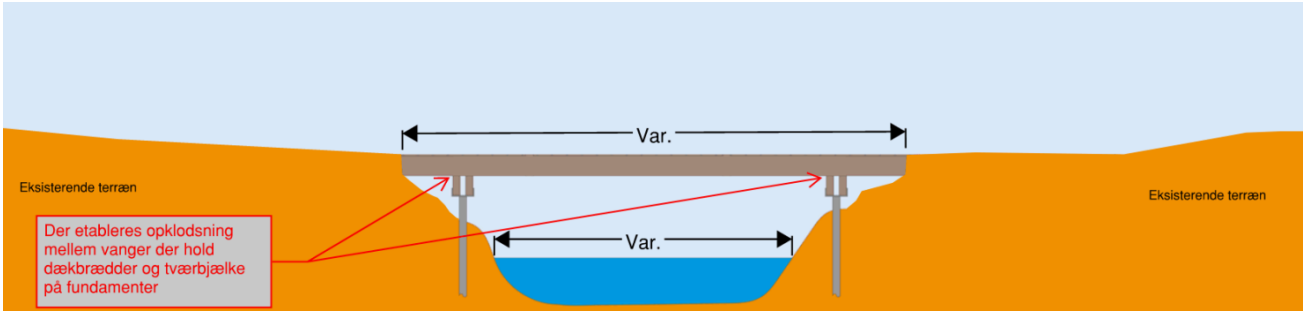
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

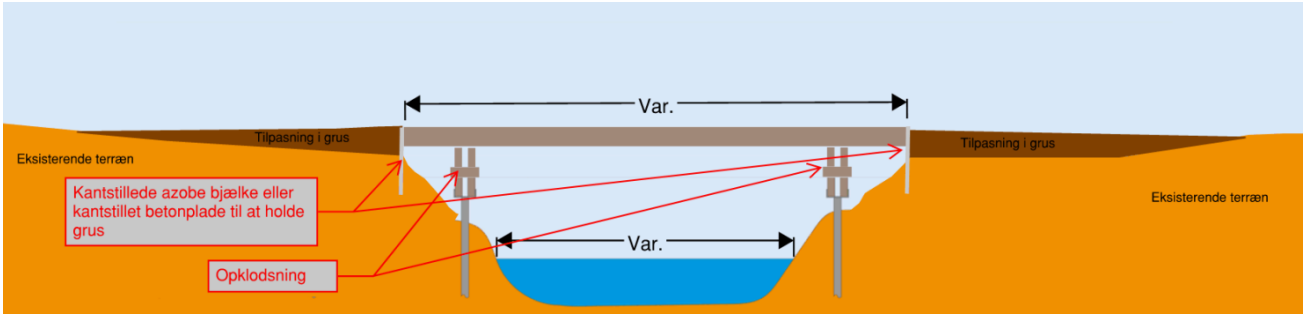
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

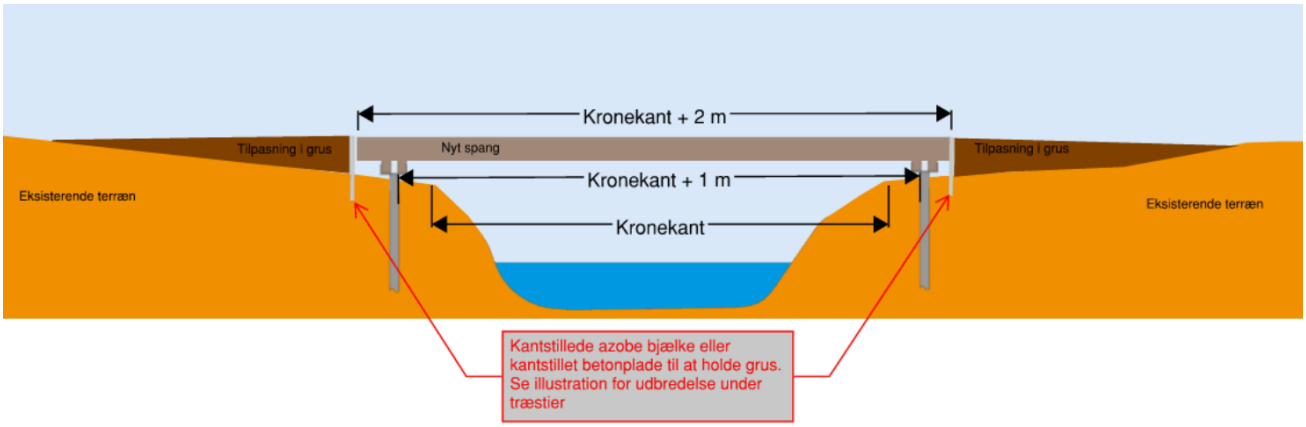
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

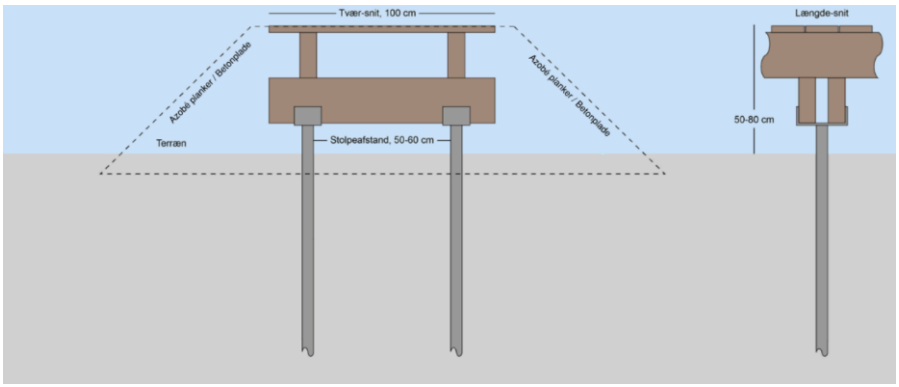
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

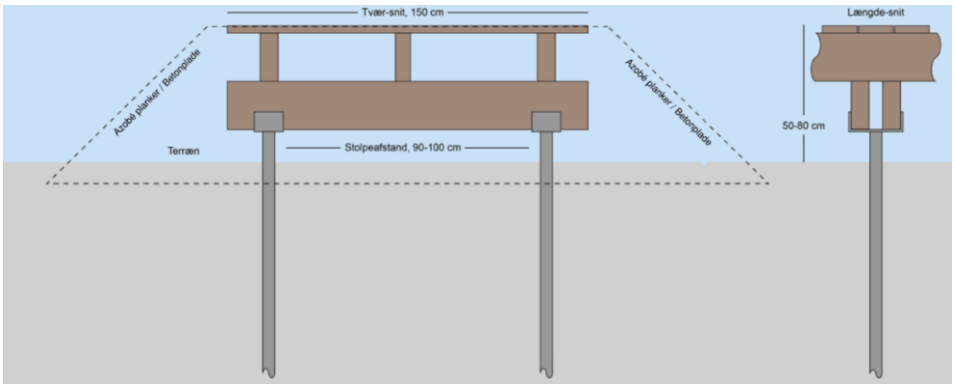

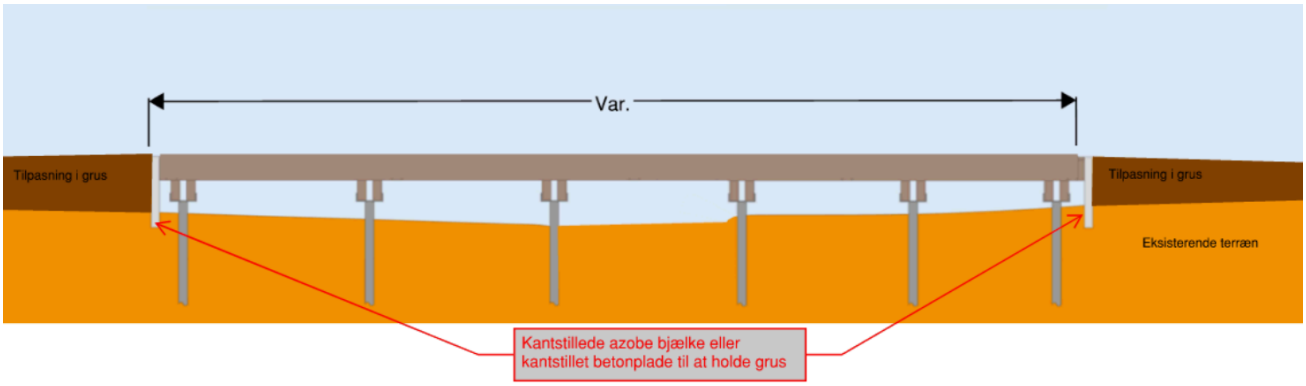
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

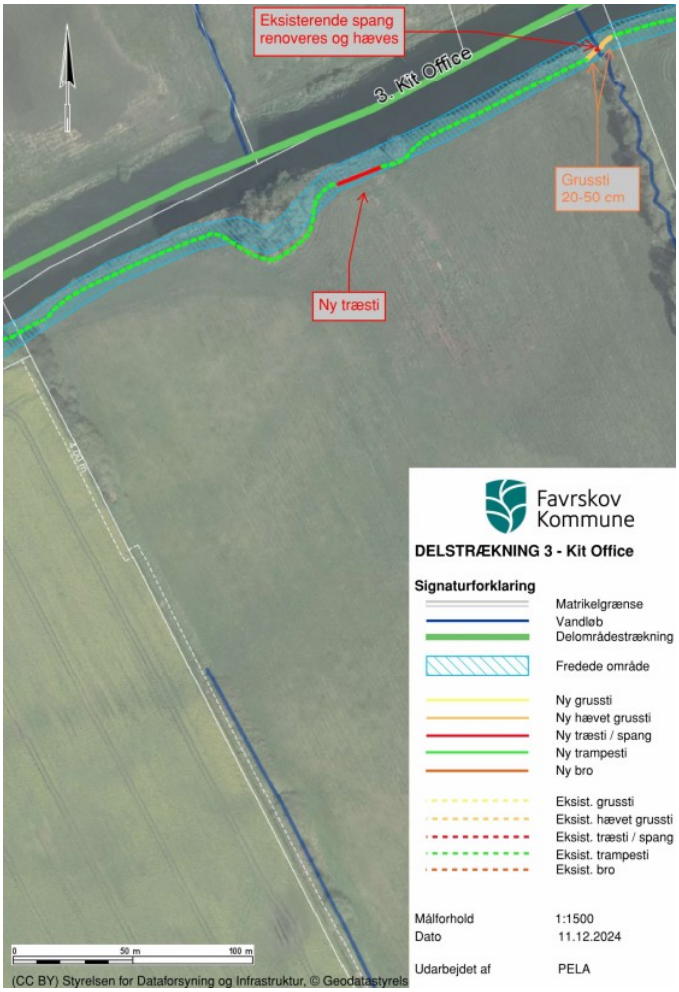
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 3 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 7q Danstrup By, Gerning, Danstrupvej 14a og 14b, 8860 Ulstrup, som ejes af Søren Brask Pedersen.

Favrskov Kommune har oplyst, at Søren Brask Pedersen er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen. Fredningsnævnet har herudover opfordret Søren Brask Pedersen til at oplyse, om han er indstillet på, at projektet gennemføres, men har ikke modtaget et svar herom.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres en ny træsti og en ny hævet grussti, og at et eksisterende spang renoveres og hæves. Arbejderne og deres placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 7q Danstrup By, Gerning, Danstrupvej 14a og 14b, 8860 Ulstrup, deltog ejeren Søren Brask Pedersen ikke i besigtigelsen.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …

> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …
>
> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte

strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at

projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> ”Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink.”

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da det er oplyst, at Søren Brask Pedersen har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Søren Brask Pedersen,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,

5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 17. marts 2025

FN-MJØ-195-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

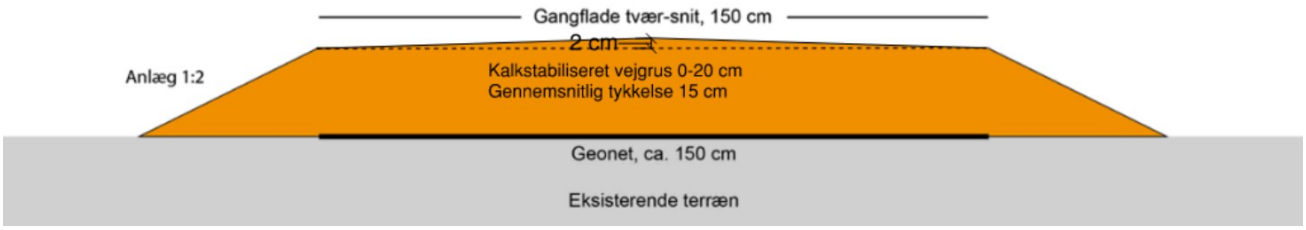
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

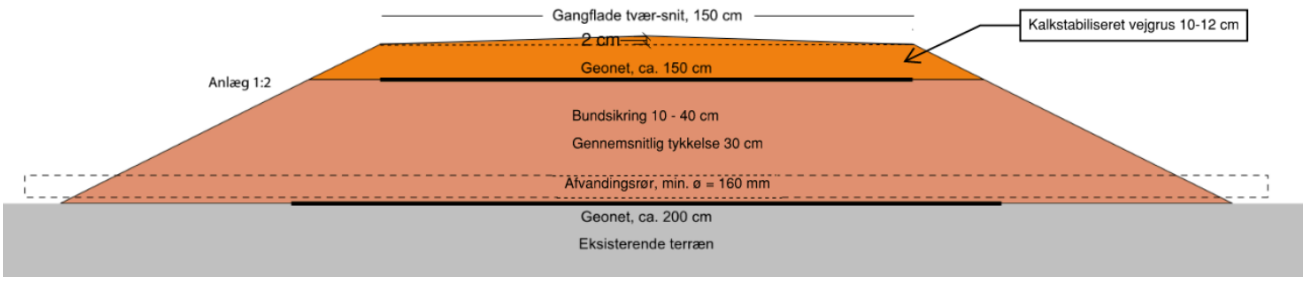
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

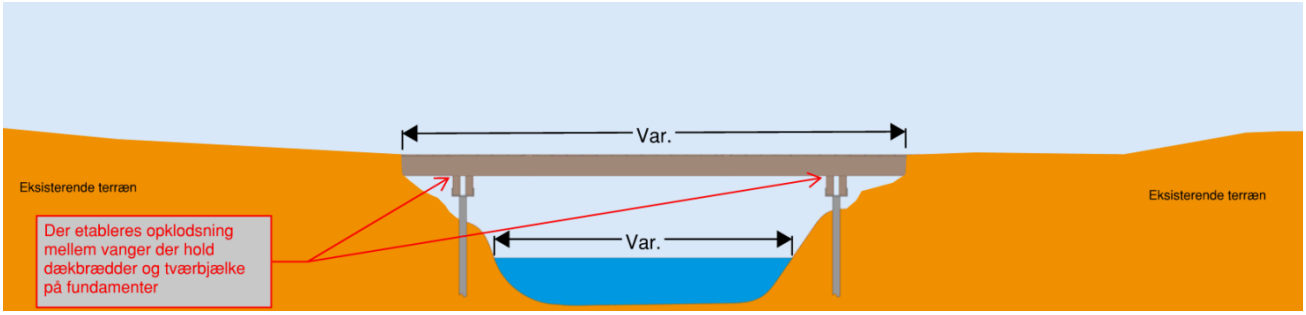
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

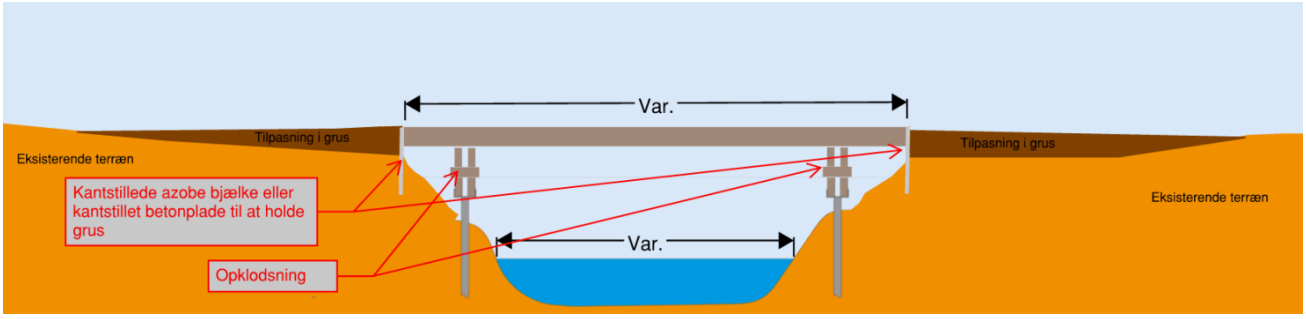
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

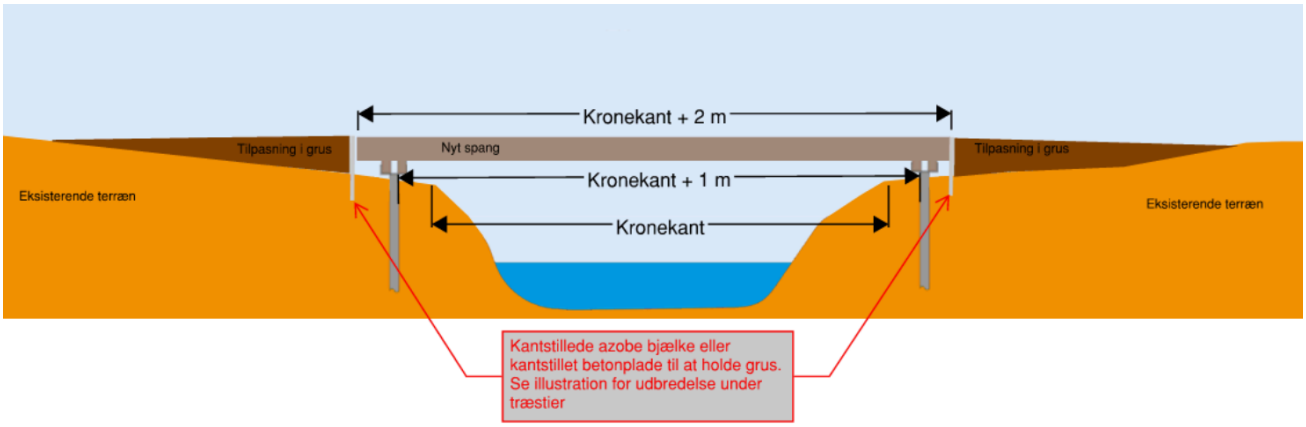
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

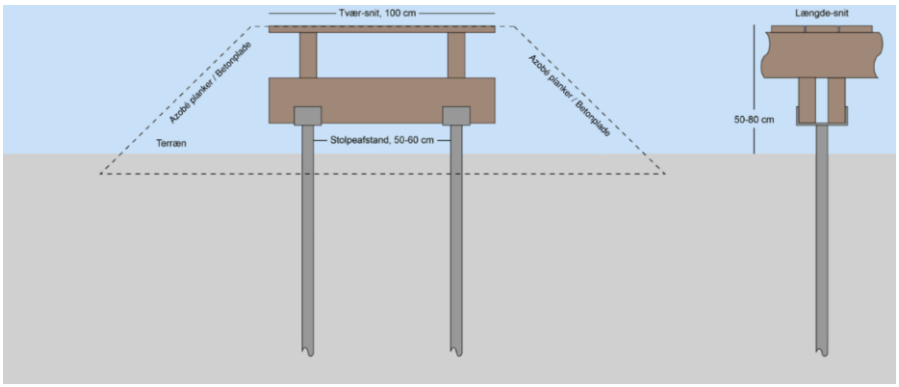
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

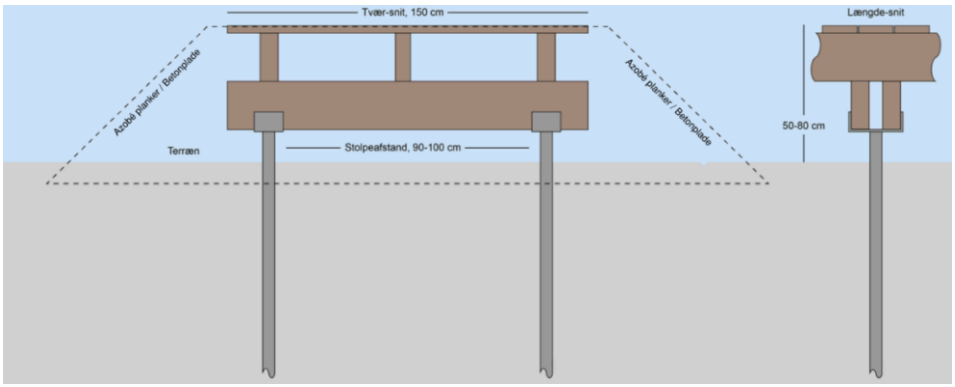

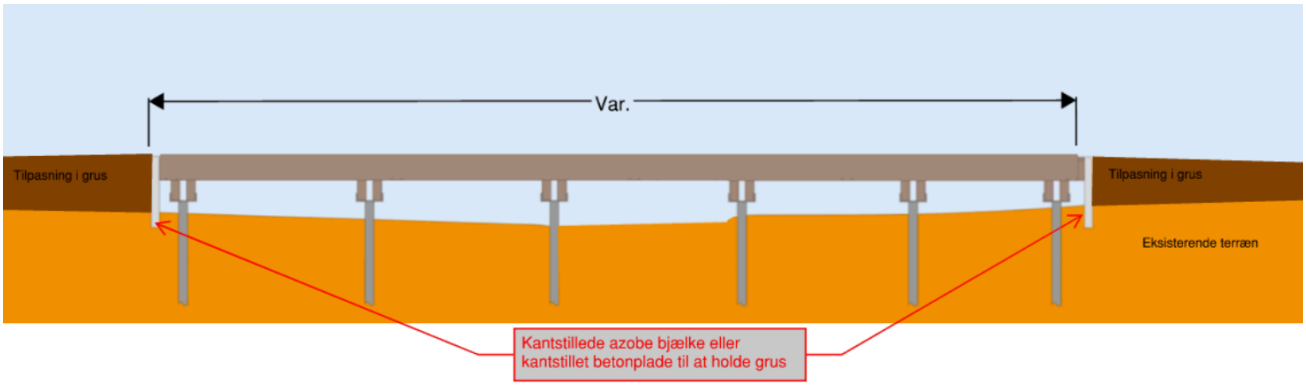
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

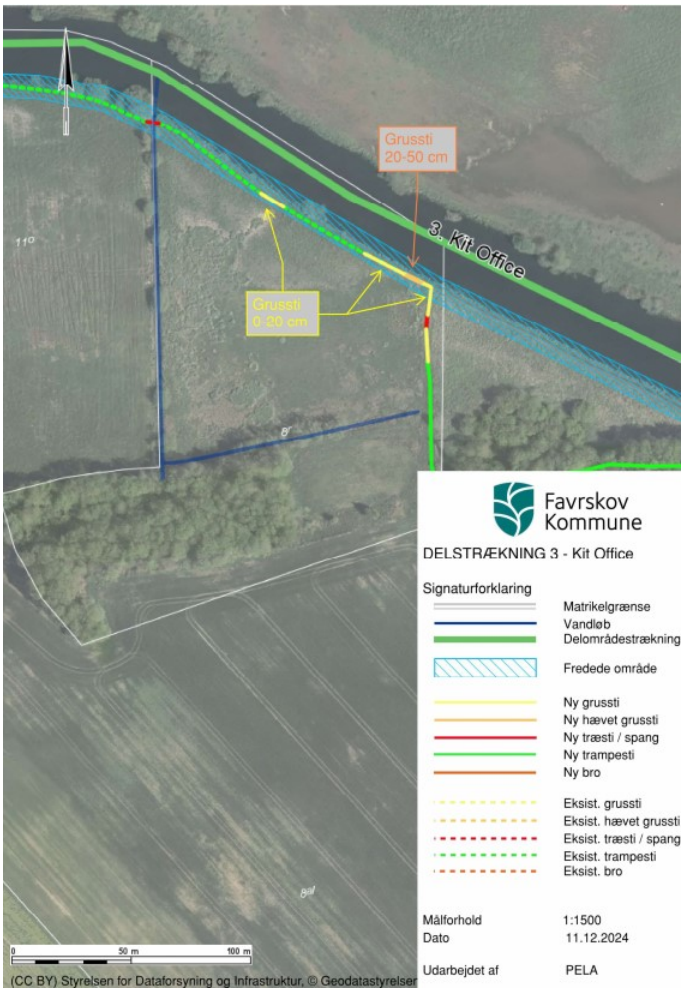
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 3 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 8r Hvorslev By, Hvorslev, Hagenstrupvej 44*, 8860 Ulstrup, som ejes af Jacob og Annemette** Lund Kjær.

Favrskov Kommune har oplyst, at Jacob og Annemette** Lund Kjær er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen. Fredningsnævnet har herudover opfordret Jacob og Annemette** Lund Kjær til at oplyse, om de er indstillet på, at projektet gennemføres, men har ikke modtaget et svar herom.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres en grussti og en hævet grussti. Arbejderne og deres placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 8r Hvorslev By, Hvorslev, Hagenstrupvej 44*, 8860 Ulstrup, deltog ejerne Jacob og Annemette** Lund Kjær ikke i besigtigelsen.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …

> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …
>
> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte

strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at

projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> ”Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink.”

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da det er oplyst, at Jacob og Annemette** Lund Kjær har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

* Hagenstrupvej 46 berigtiget til Hagenstrupvej 44

** Anette berigtiget til Annemette

Den 21. marts 2025

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Jacob og Annemette Lund Kjær,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 17. marts 2025

FN-MJØ-196-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

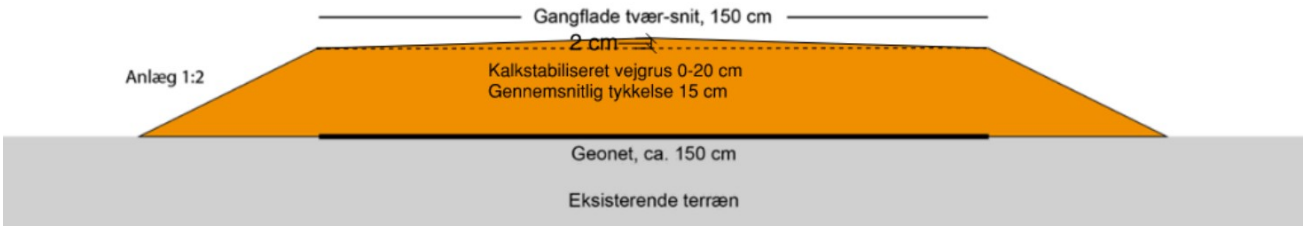
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

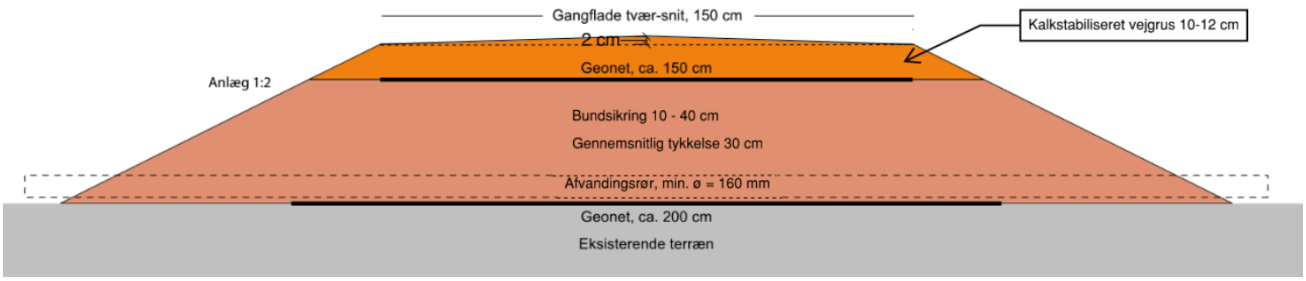
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

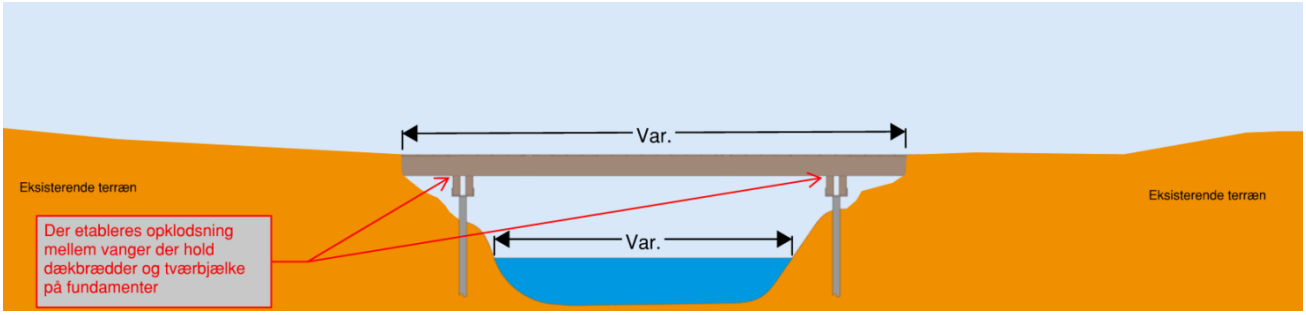
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

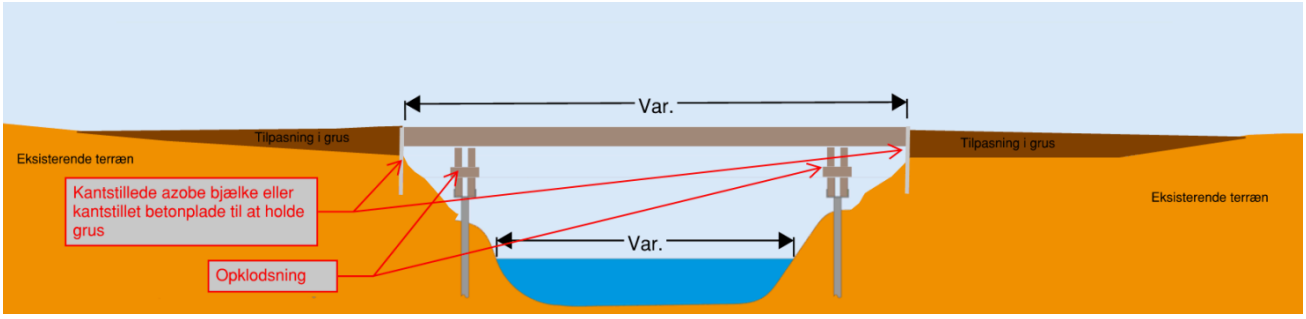
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

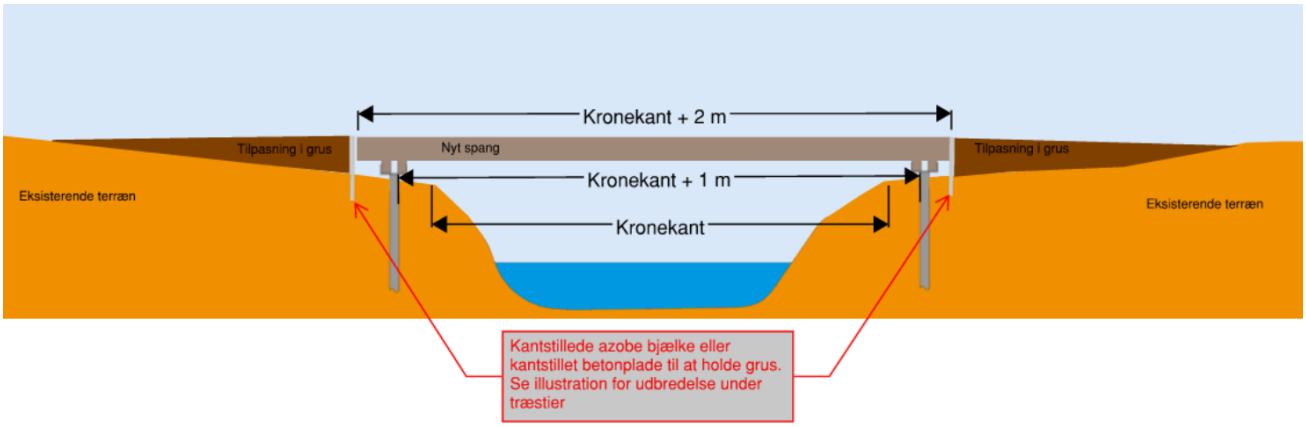
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

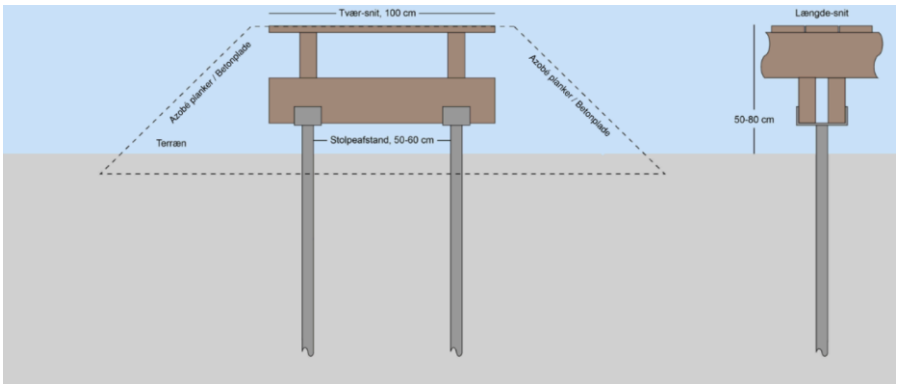
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

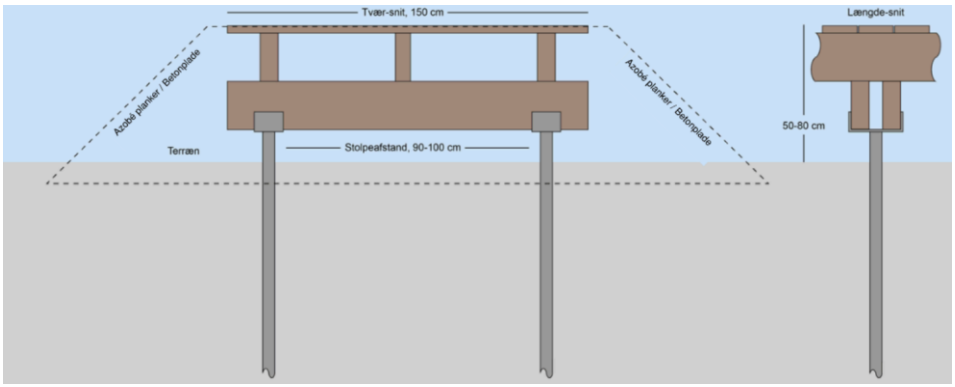

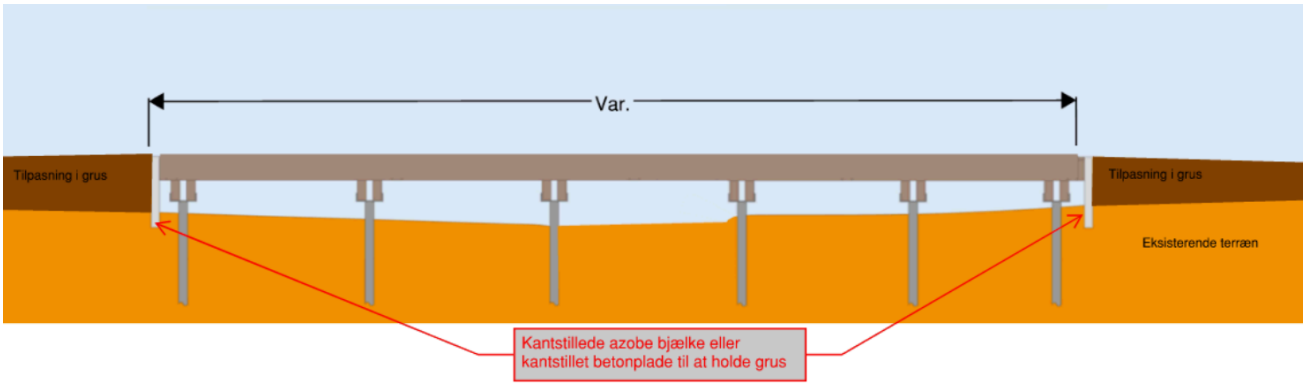
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

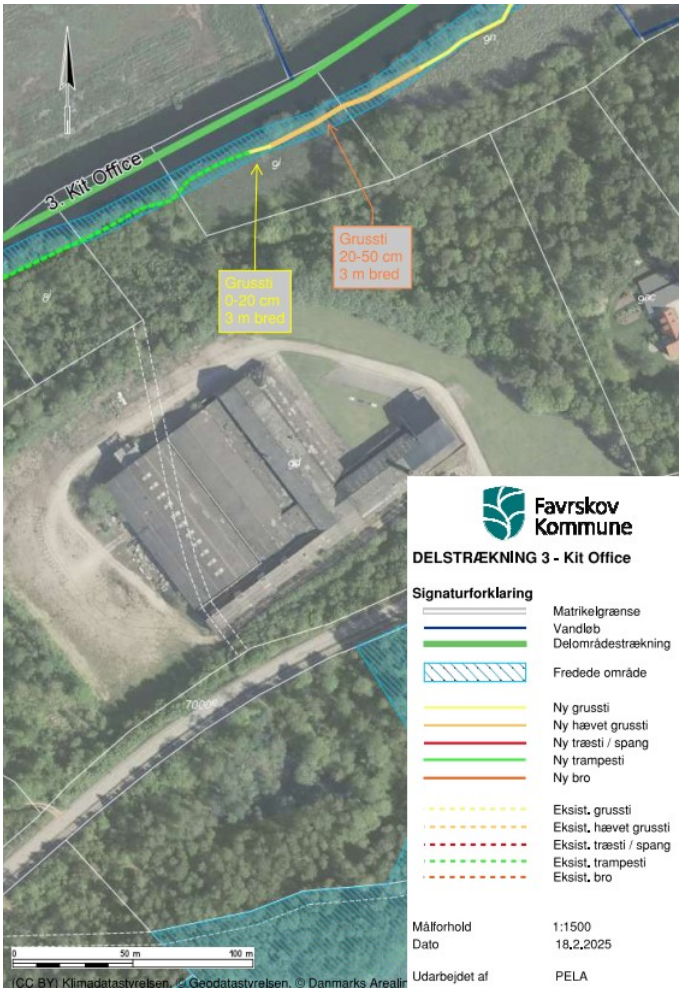
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 3 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 9i Hvorslev By, Hvorslev, Hagenstrupvej 23, 8860 Ulstrup, som ejes af Ole Pedersen.

Favrskov Kommune har oplyst, at Ole Pedersen er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen. Fredningsnævnet har herudover opfordret Ole Pedersen til at oplyse, om han er indstillet på, at projektet gennemføres, men har ikke modtaget et svar herom.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres en grussti og en hævet grussti. Arbejderne og deres placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 9i Hvorslev By, Hvorslev, Hagenstrupvej 23, 8860 Ulstrup, deltog ejeren Ole Pedersen ikke i besigtigelsen.

Det blev oplyst, at der er ændringer i projektet i forhold til det ansøgte, idet en træsti ændres til en hævet grussti.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …

> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …
>
> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte

strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at

projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> ”Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink.”

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da det er oplyst, at Ole Pedersen har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Ole Pedersen,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,

5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 17. marts 2025

FN-MJØ-197-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

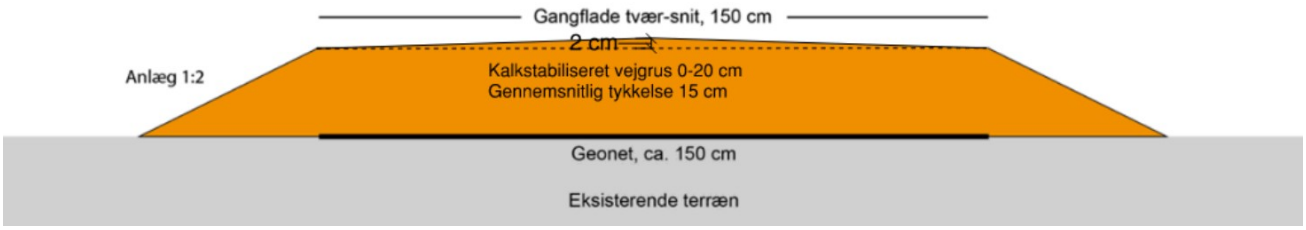
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

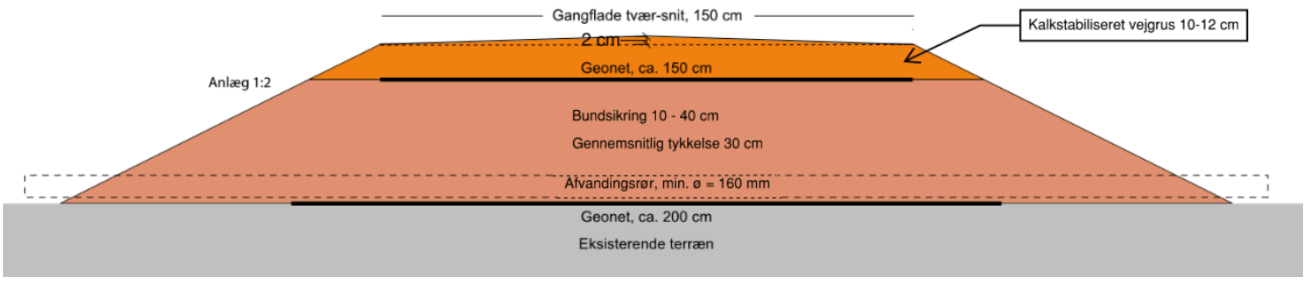
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

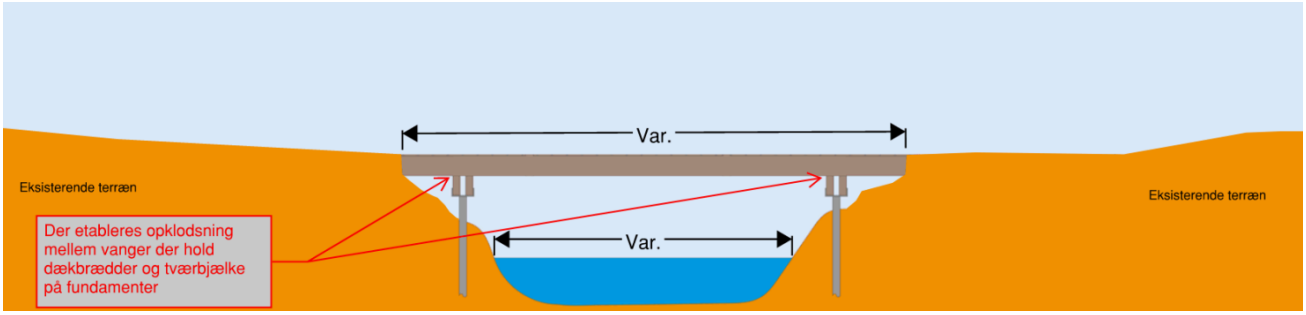
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

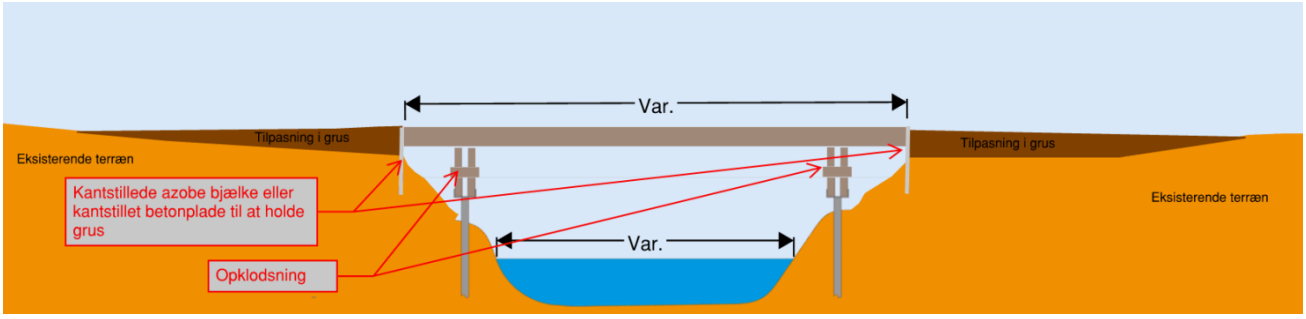
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

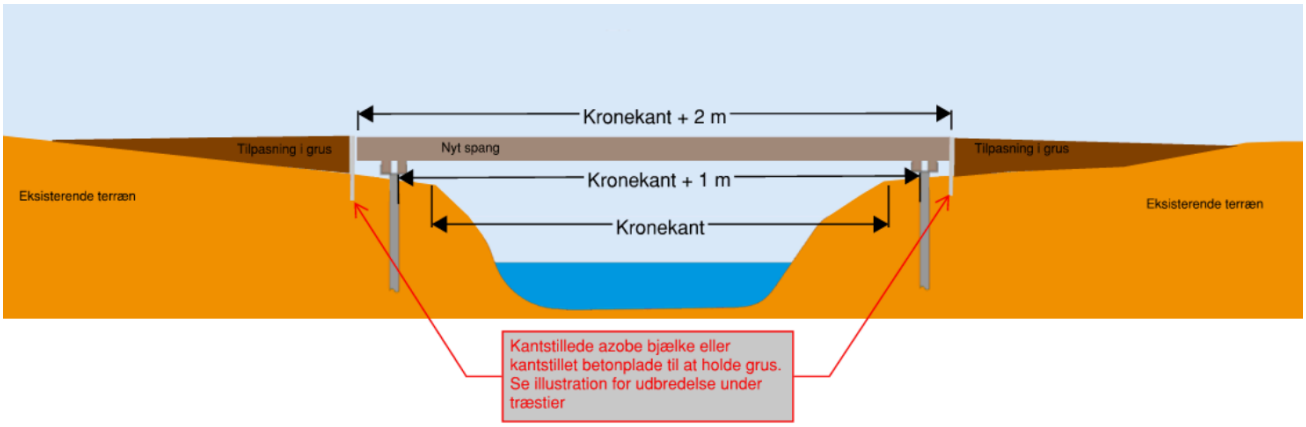
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

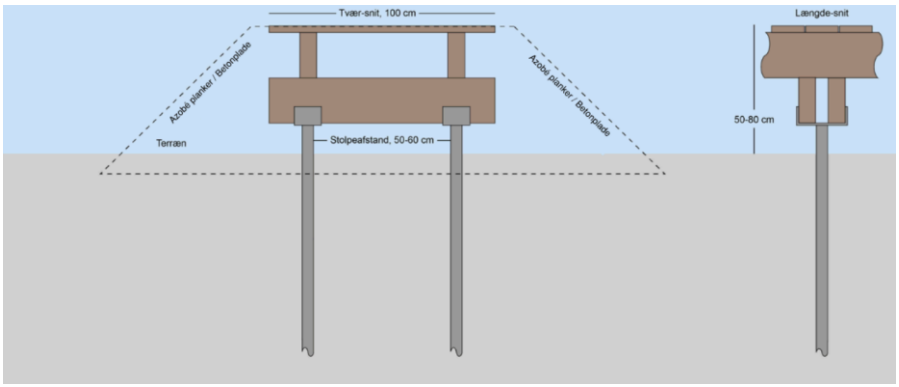
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

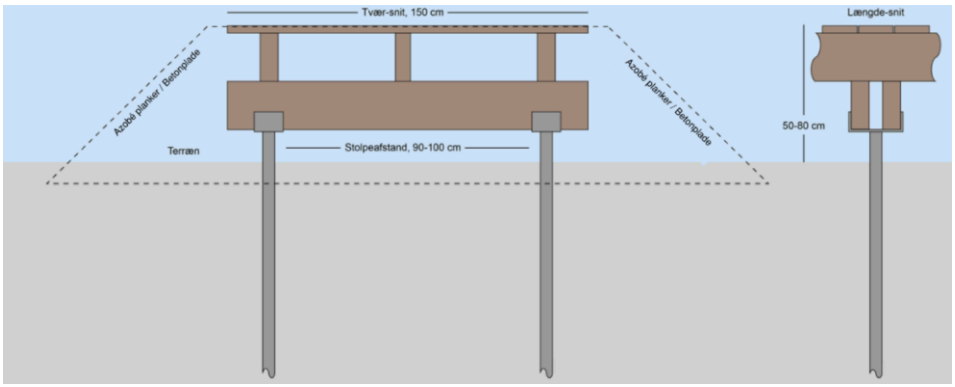

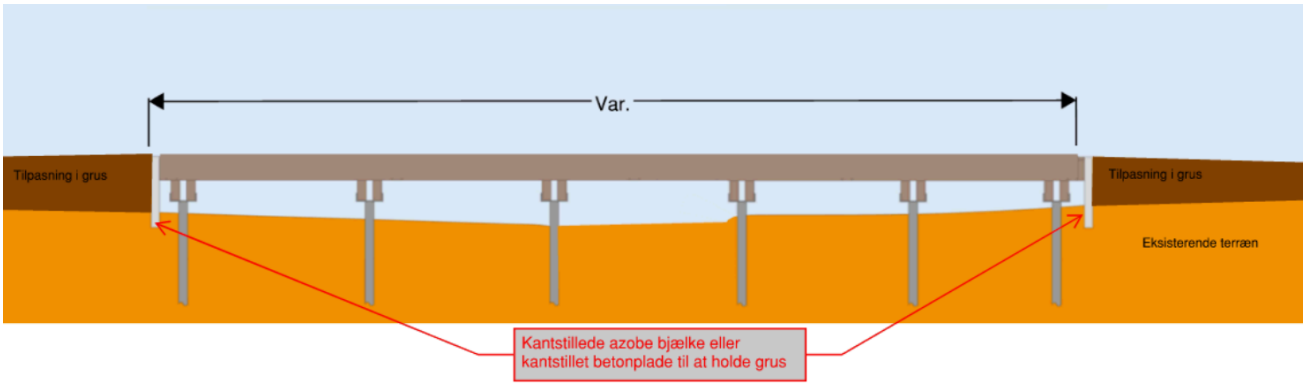
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

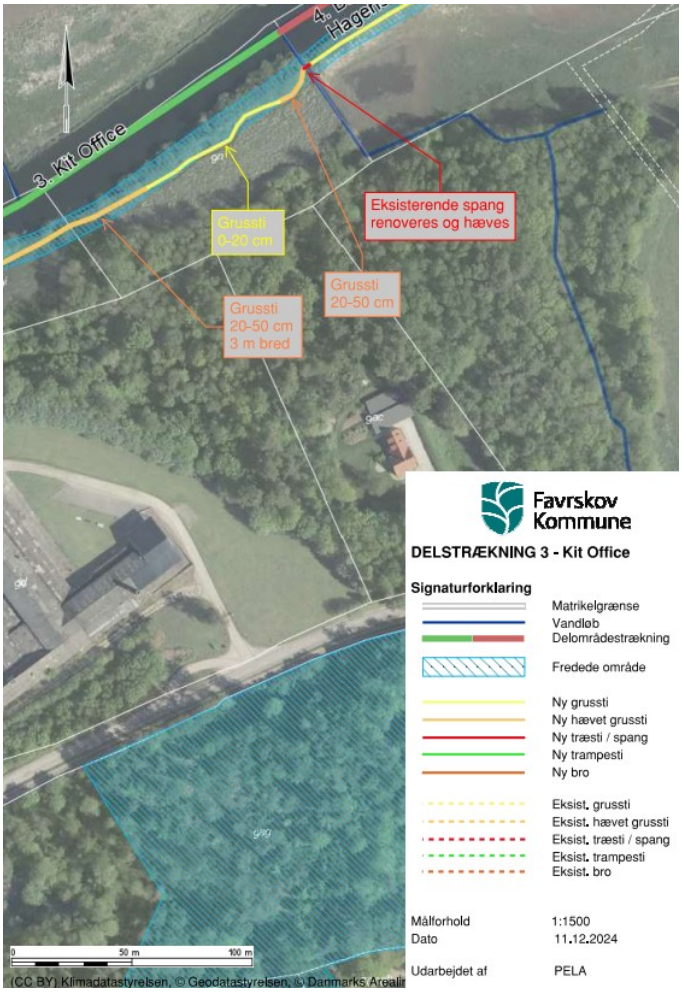
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 3 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 9n Hvorslev By, Hvorslev, Hagenstrupvej 36b, 8860 Ulstrup, som ejes af Jørgen Lakkenborg Kristensen og Jenni Christiansen.

Favrskov Kommune har oplyst, at Jørgen Lakkenborg Kristensen og Jenni Christiansen er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres en grussti og hævede grusstier, og at et eksisterende spang udskiftes og hæves. Arbejderne og deres placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr matr.nr. 9n Hvorslev By, Hvorslev, Hagenstrupvej 36b, 8860 Ulstrup, deltog ejeren Jørgen Lakkenborg Kristensen i besigtigelsen.

Jørgen Lakkenborg Kristensen tilkendegav efter en gennemgang af projektet, som blev tilpasset, at han er indstillet på, at det gennemføres. Det blev aftalt, at der nedlægges et antal drænrør, så det sikres, at vandet efter oversvømmelser igen kan løbe væk fra arealerne. Det nødvendige antal afklares mellem ham og Peter Horn Lauritsen til brug for anlægsarbejdet.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …

> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …
>
> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte

strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at

projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> ”Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink.”

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da Jørgen Lakkenborg Kristensen og Jenni Christiansen har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Jørgen Lakkenborg Kristensen og Jenni Christiansen,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,

5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 17. marts 2025

FN-MJØ-198-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

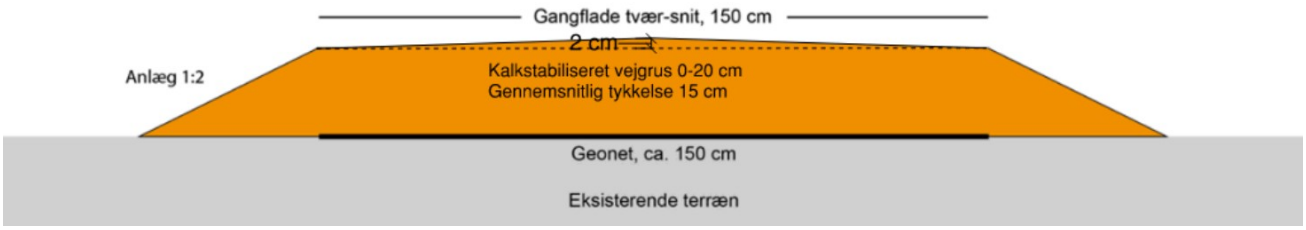
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

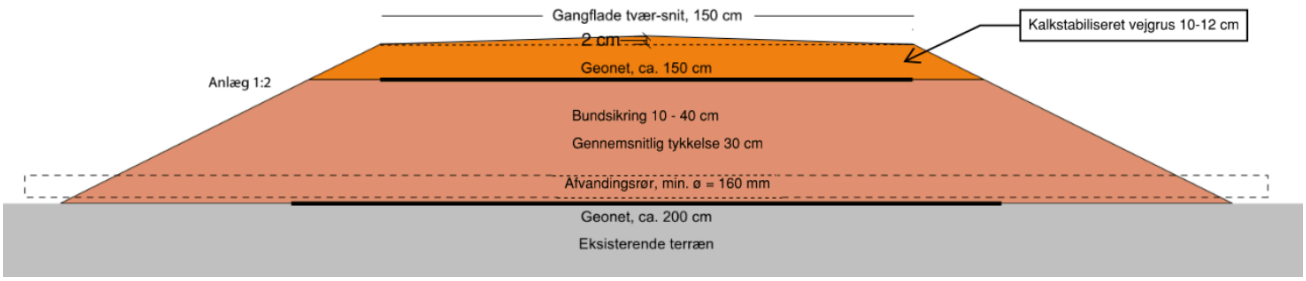
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

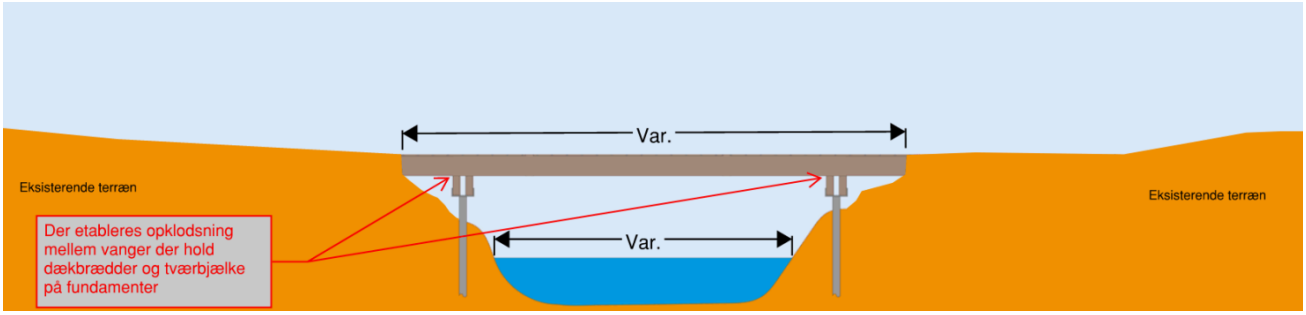
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

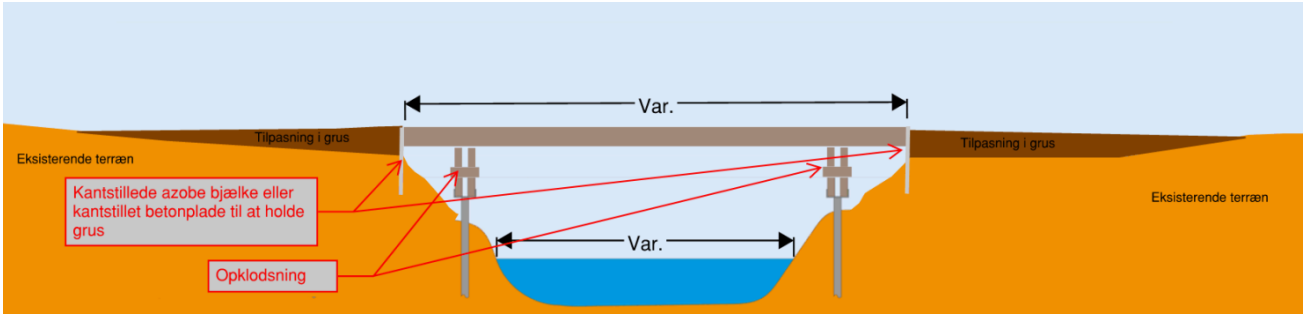
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

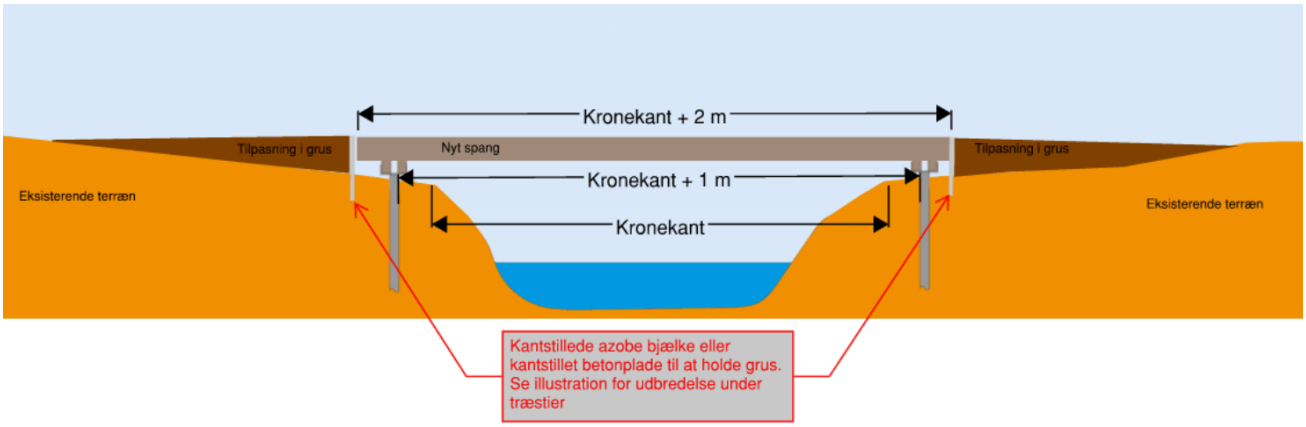
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

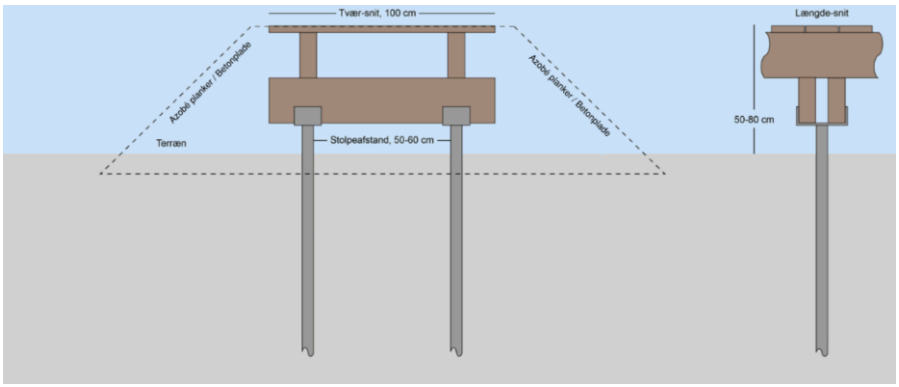
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

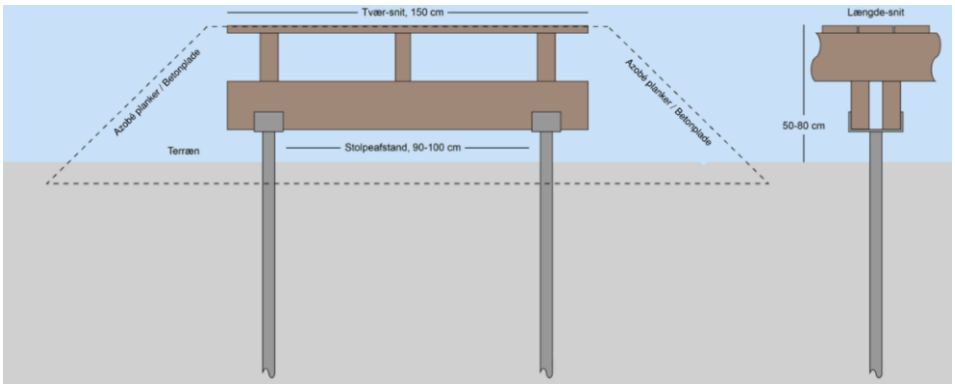

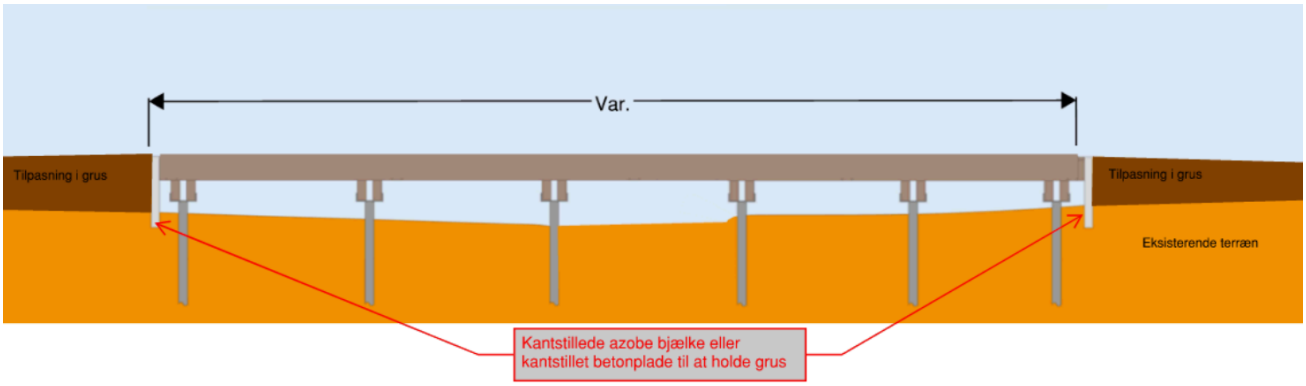
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

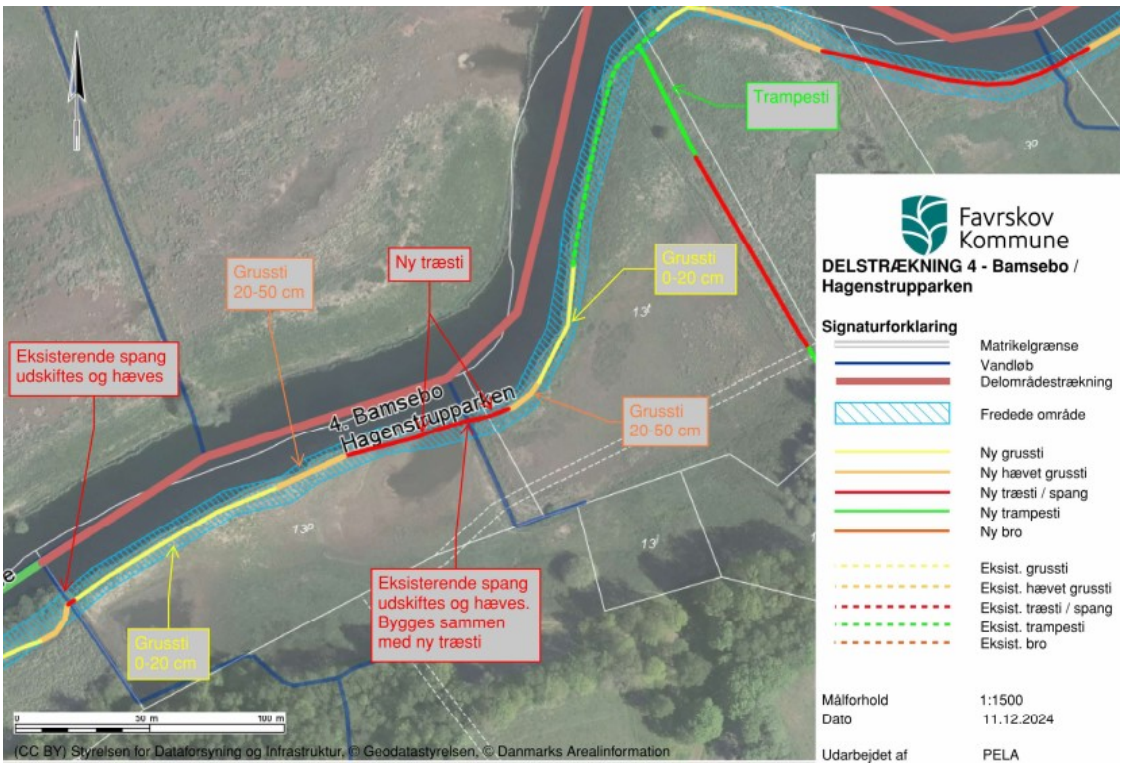
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 4 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 13p og 13t Hvorslev By, Hvorslev, Hagenstrupvej 34, 8860 Ulstrup, som ejes af Jørn Kirkegaard.

Favrskov Kommune har oplyst, at Jørn Kirkegaard er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen. Fredningsnævnet har herudover opfordret Jørn Kirkegaard til at oplyse, om han er indstillet på, at projektet gennemføres, men har ikke modtaget et svar herom.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres grusstier, hævede grusstier og træstier og at eksisterende spang udskiftes og hæves. Arbejderne og deres placering på matriklerne fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 13p og 13t Hvorslev By, Hvorslev, Hagenstrupvej 34, 8860 Ulstrup, deltog ejeren Jørn Kirkegaard ikke i besigtigelsen.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …
>
> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …

> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvi-

dere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> "Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink."

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er

udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da det er oplyst, at Jørn Kirkegaard har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og

- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Jørn Kirkegaard,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,

13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 17. marts 2025

FN-MJØ-199-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

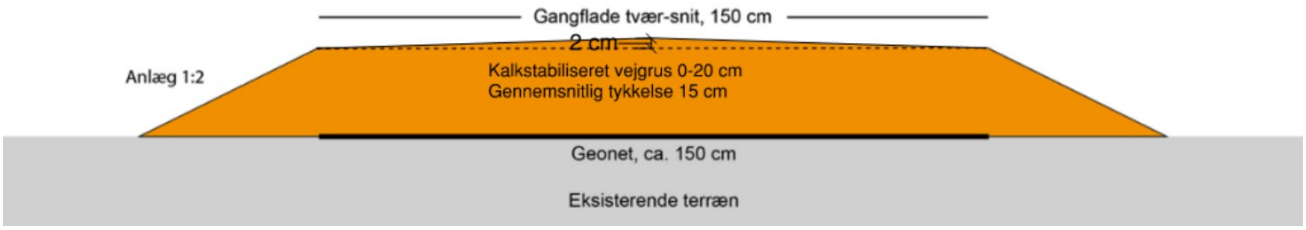
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

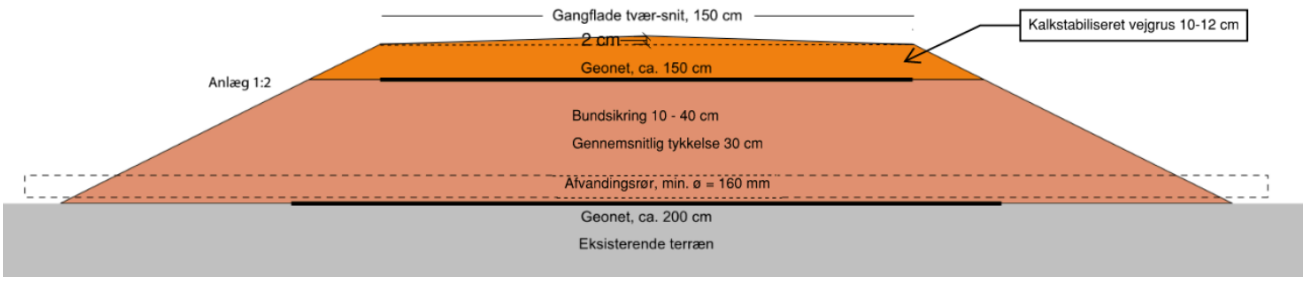
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

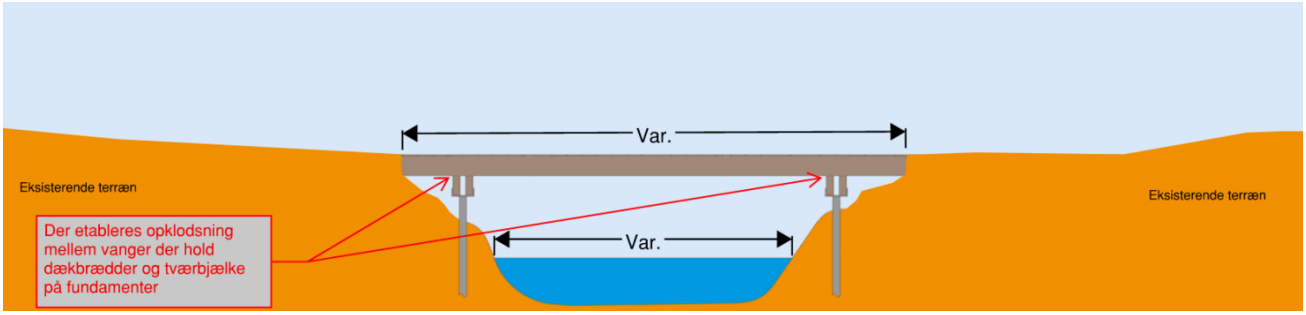
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

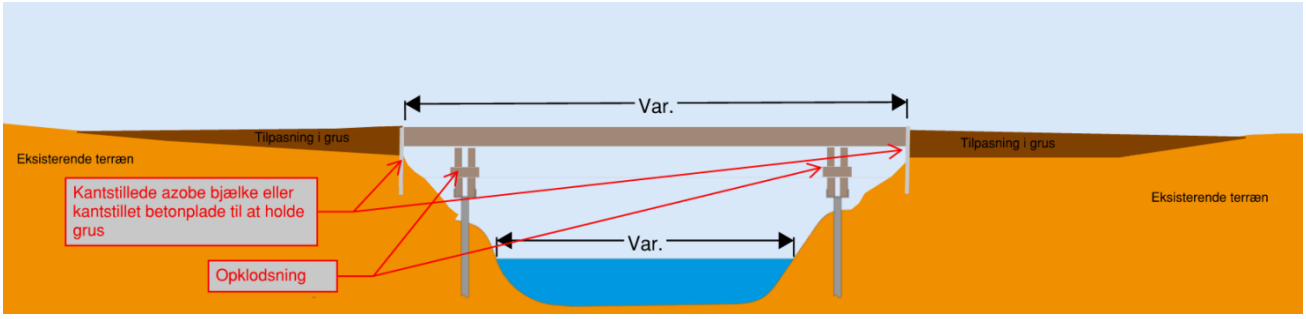
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

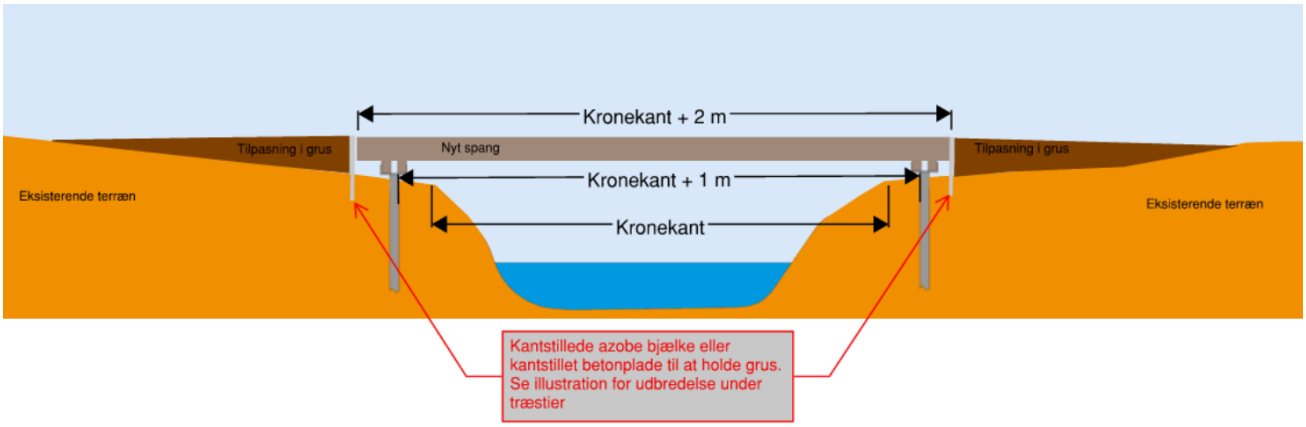
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

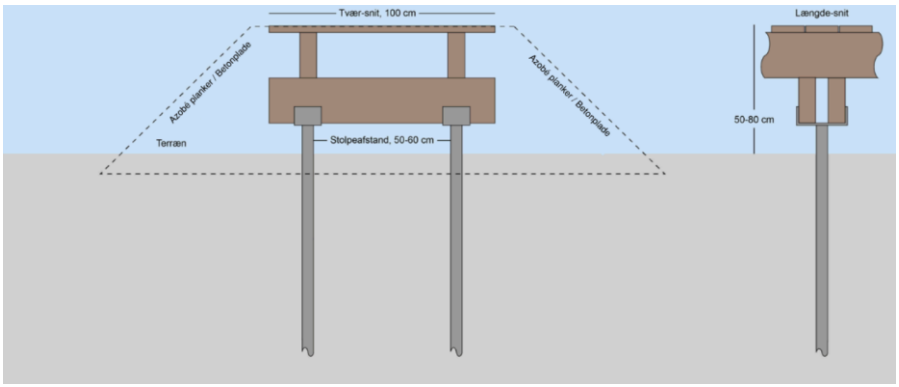
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

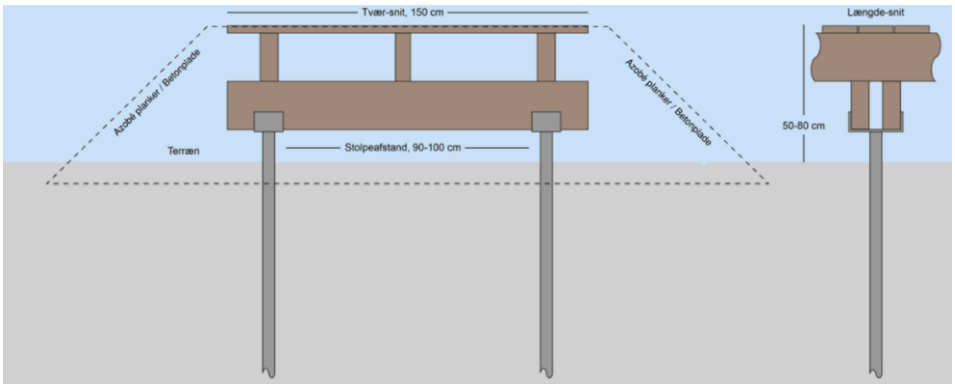

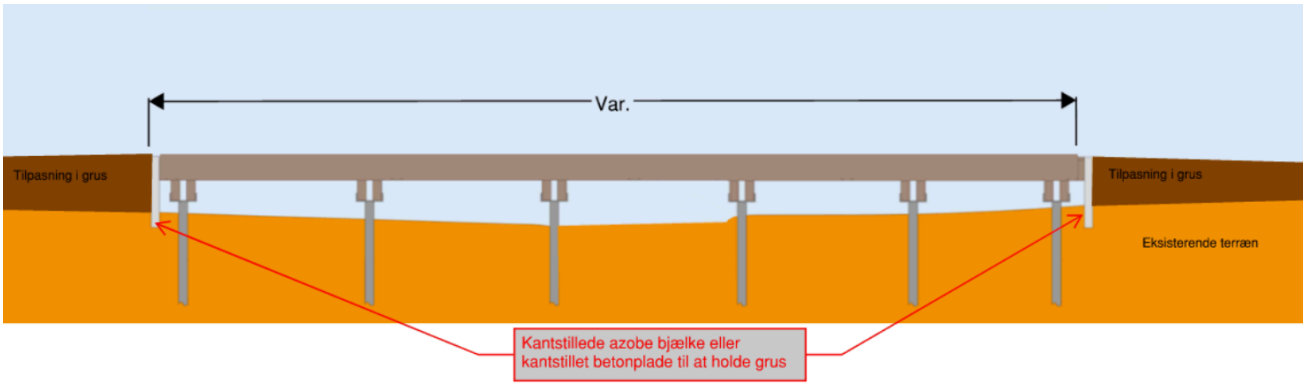
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

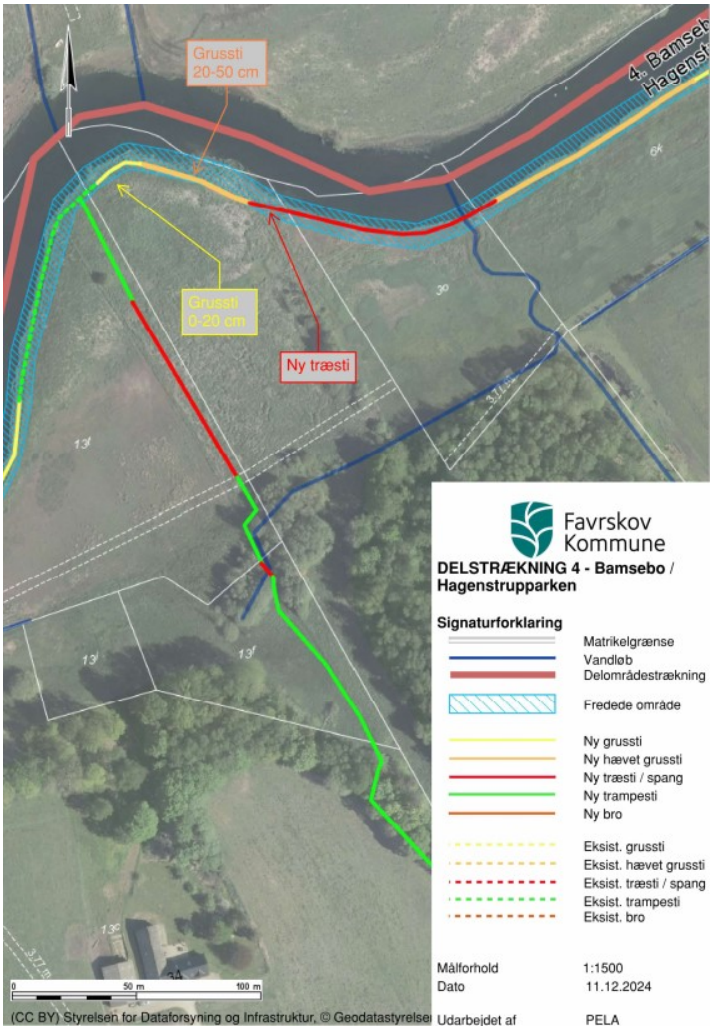
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 4 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 7x Hvorslev By, Hvorslev, Hagenstrupvej 17, 8860 Ulstrup, som ejes af Christina Koch Rosseau og Thomas Vejby Jensen Rosseau.

Christina Koch Rosseau og Thomas Vejby Jensen Rosseau har meddelt fredningsnævnet, at de er indstillet på, at projektet gennemføres.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres en grussti, en hævet grussti og en ny træsti. Arbejderne og deres placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 7x Hvorslev By, Hvorslev, Hagenstrupvej 17, 8860 Ulstrup, deltog ejerne Christina Koch Rosseau og Thomas Vejby Jensen Rosseau ikke i besigtigelsen.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …

> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …
>
> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte

strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at

projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> ”Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink.”

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da Christina Koch Rosseau og Thomas Vejby Jensen Rosseau har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Christina Koch Rosseau og Thomas Vejby Jensen Rosseau,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,

5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 17. marts 2025

FN-MJØ-200-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

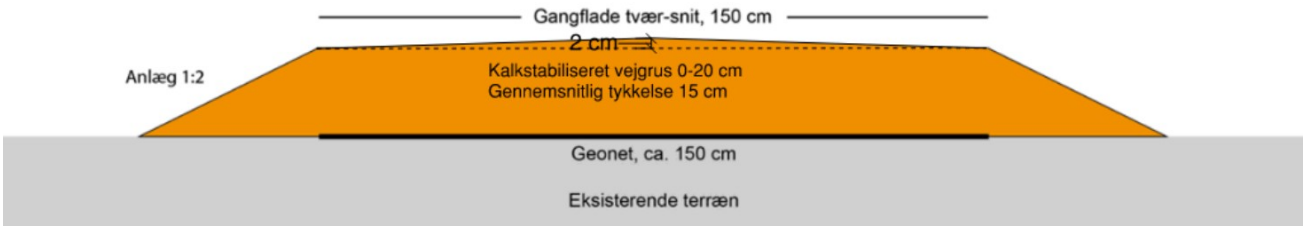
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

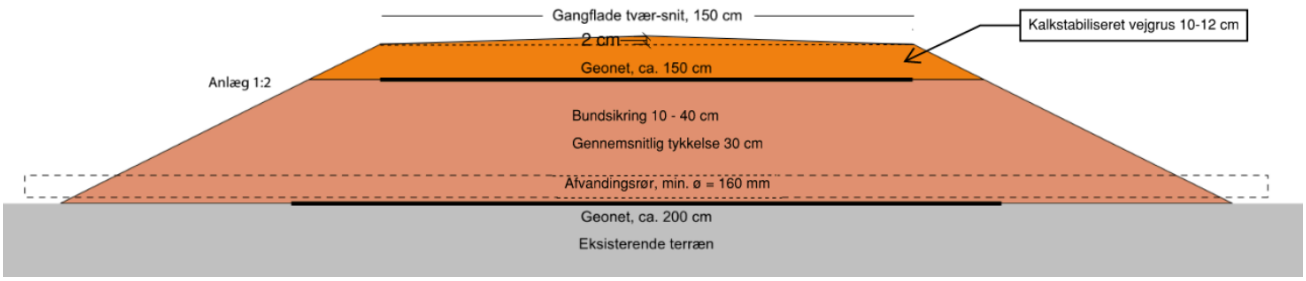
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

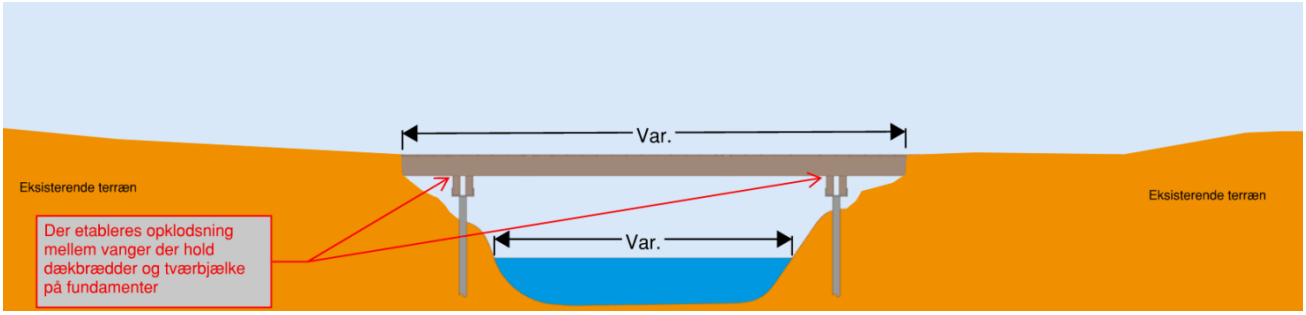
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

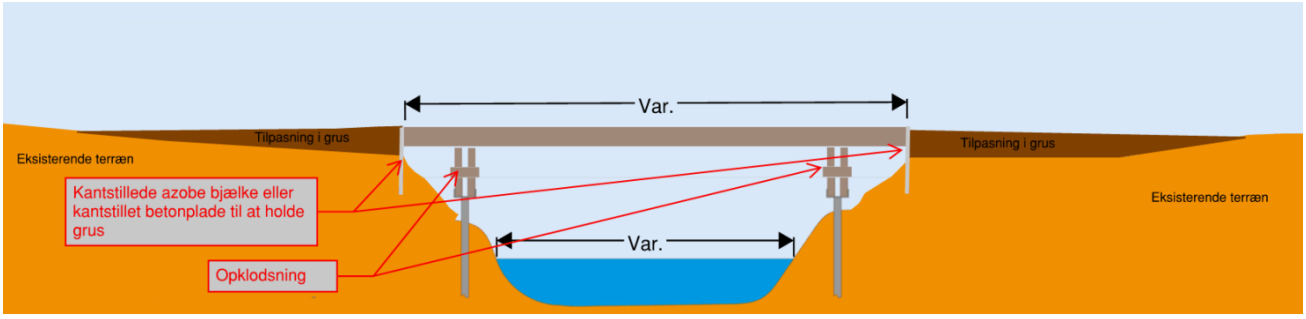
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

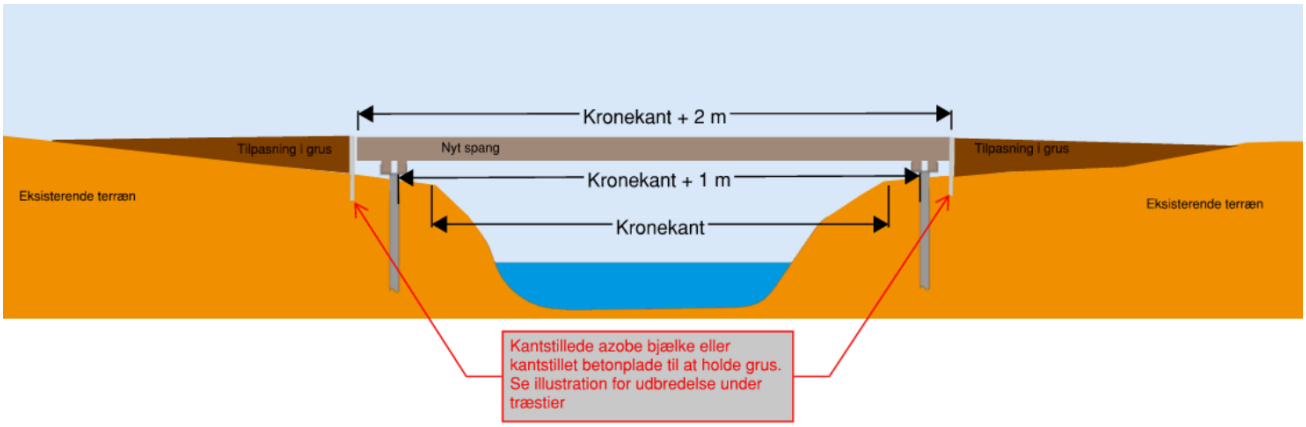
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

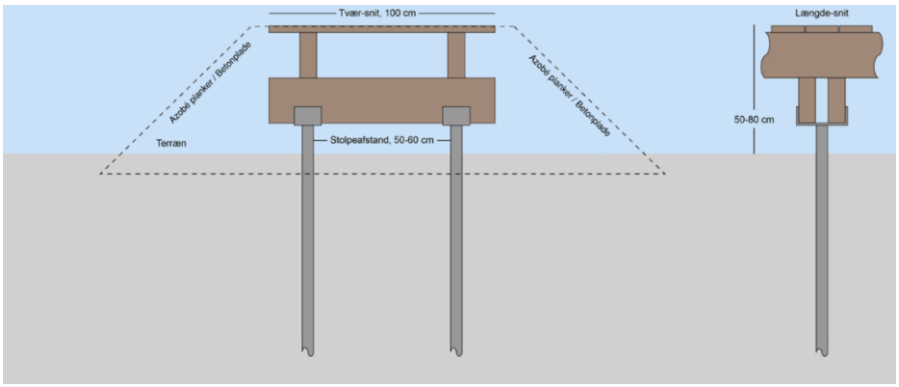
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

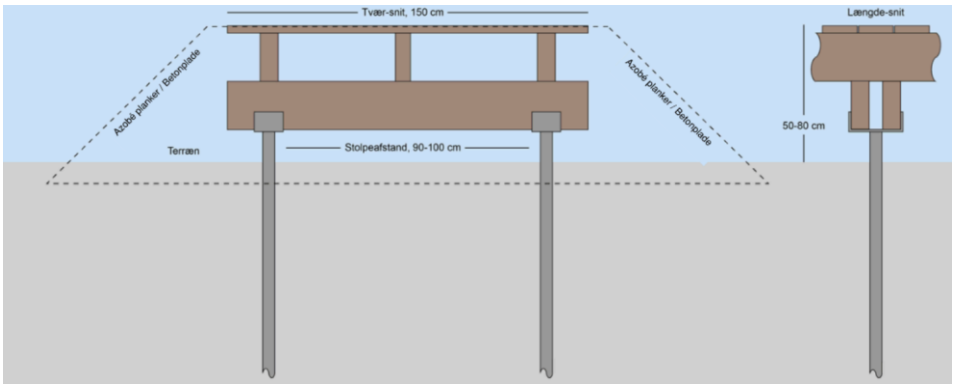

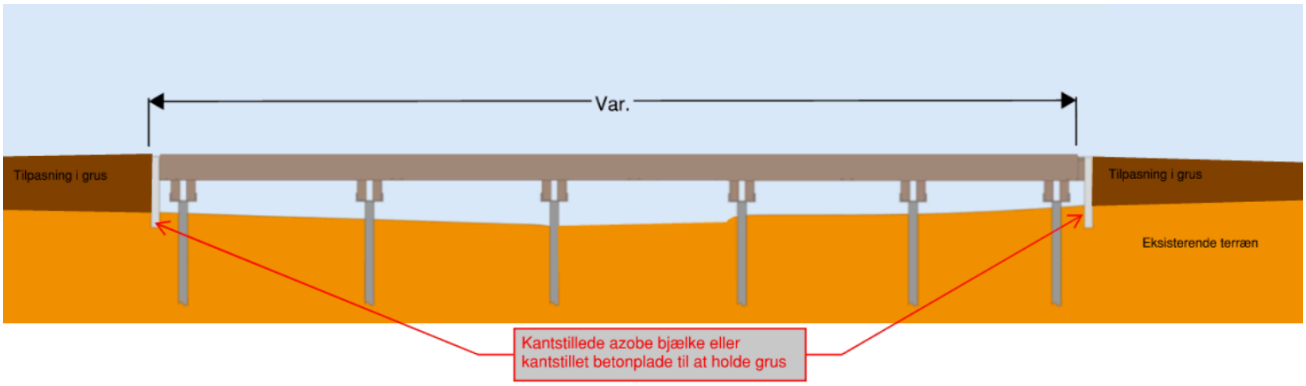
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

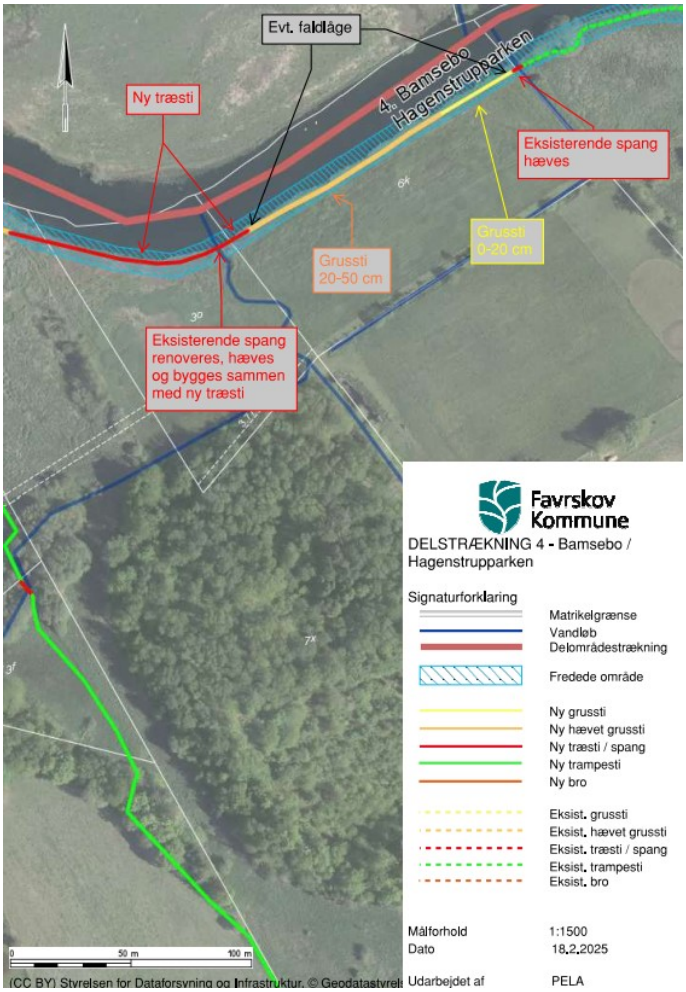
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 4 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 3o og 6k Hvorslev By, Hvorslev, Hagenstrupvej 32, 8860 Ulstrup, som ejes af Børge Jansson.

Favrskov Kommune har oplyst, at Børge Jansson er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres en grussti, en hævet grussti, nye træstier og hævning og renovering af to eksisterende spang. Der kan endvidere som aftalt ved besigtigelsen etableres to faldlåger. Arbejderne og deres placering på matriklerne fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr matr.nr. 3o og 6k Hvorslev By, Hvorslev, Hagenstrupvej 32, 8860 Ulstrup, deltog ejeren Børge Jansson i besigtigelsen.

Børge Jansson tilkendegav efter en gennemgang af projektet, at han er indstillet på, at det gennemføres. Det blev aftalt, at Favrskov Kommune etablerer to faldlåger til sikring af, at der hensigtsmæssigt kan ske afgræsning.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …

> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …
>
> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte

strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at

projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> ”Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink.”

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da Børge Jansson har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Børge Jansson,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,

7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 17. marts 2025

FN-MJØ-201-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

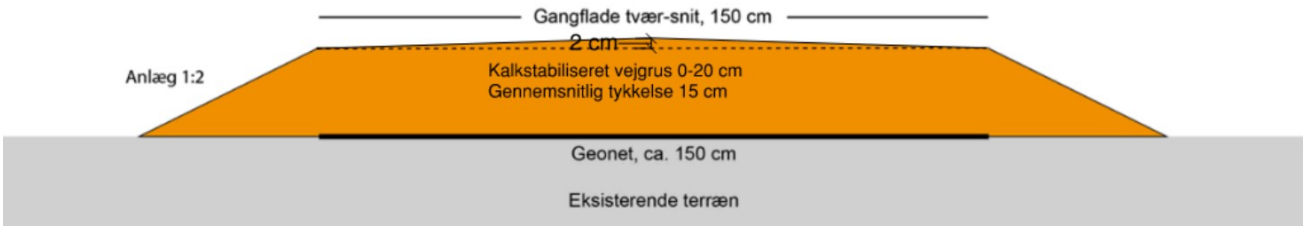
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

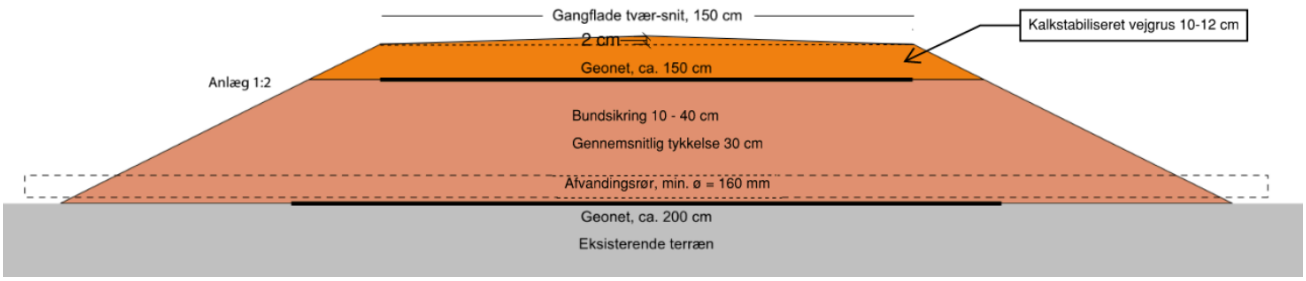
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

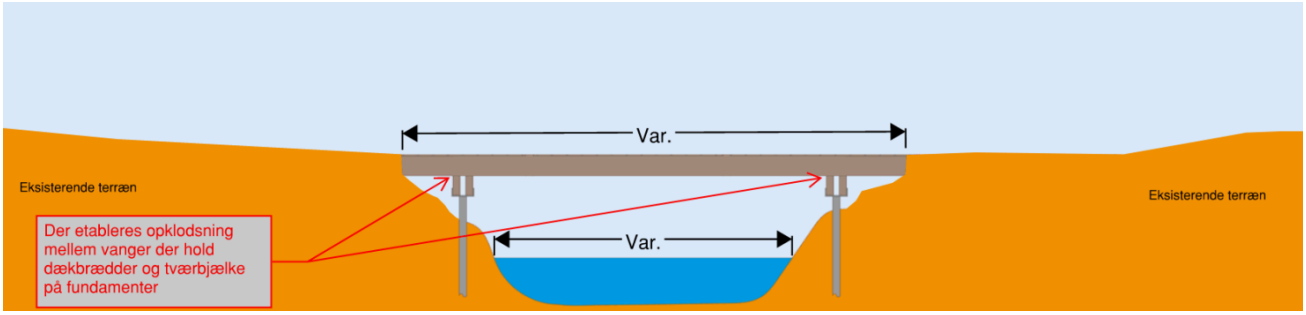
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

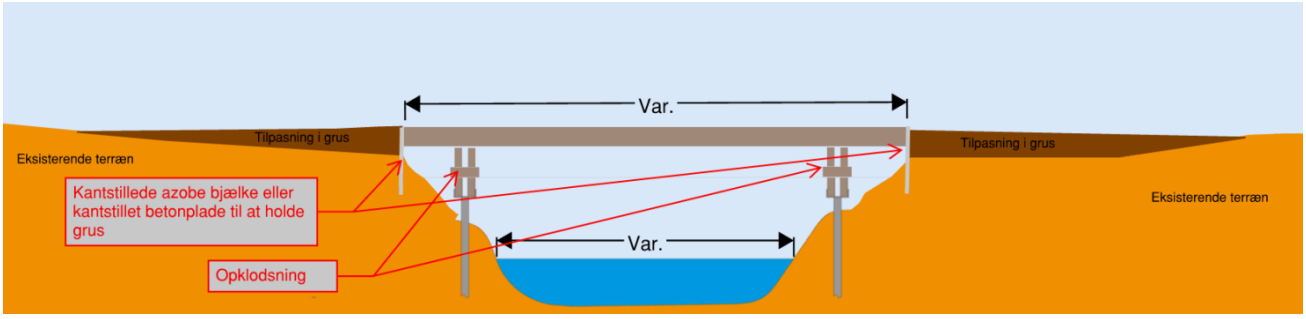
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

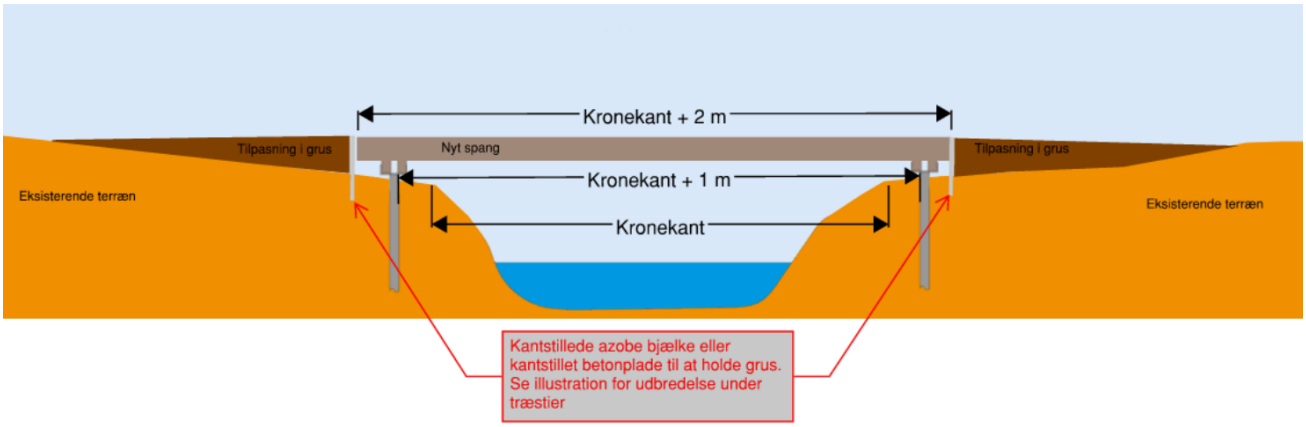
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

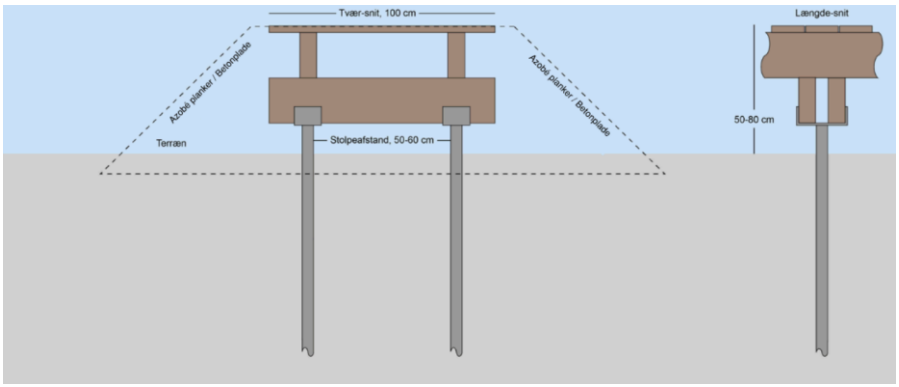
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

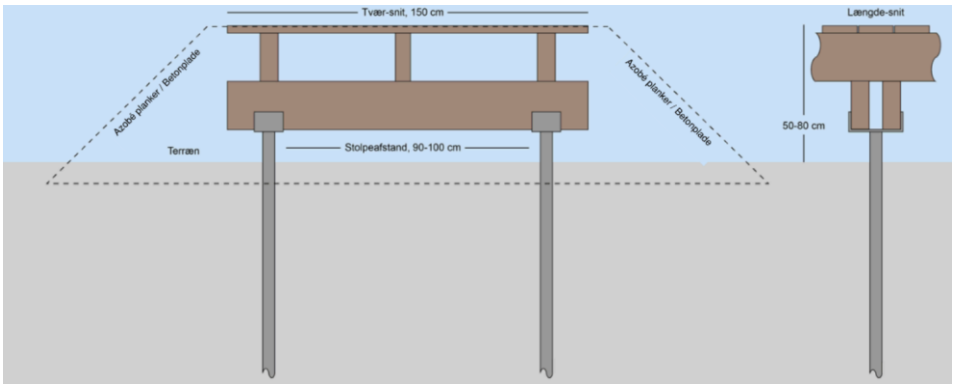

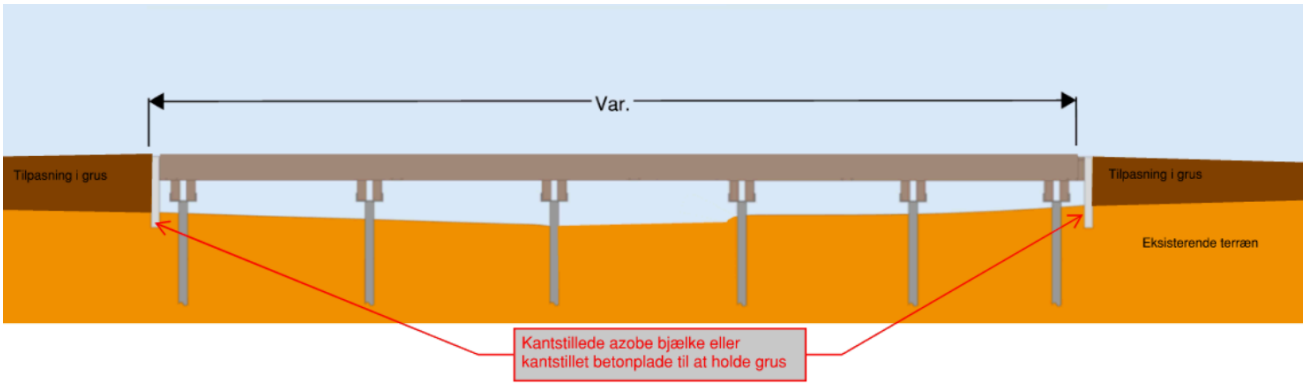
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

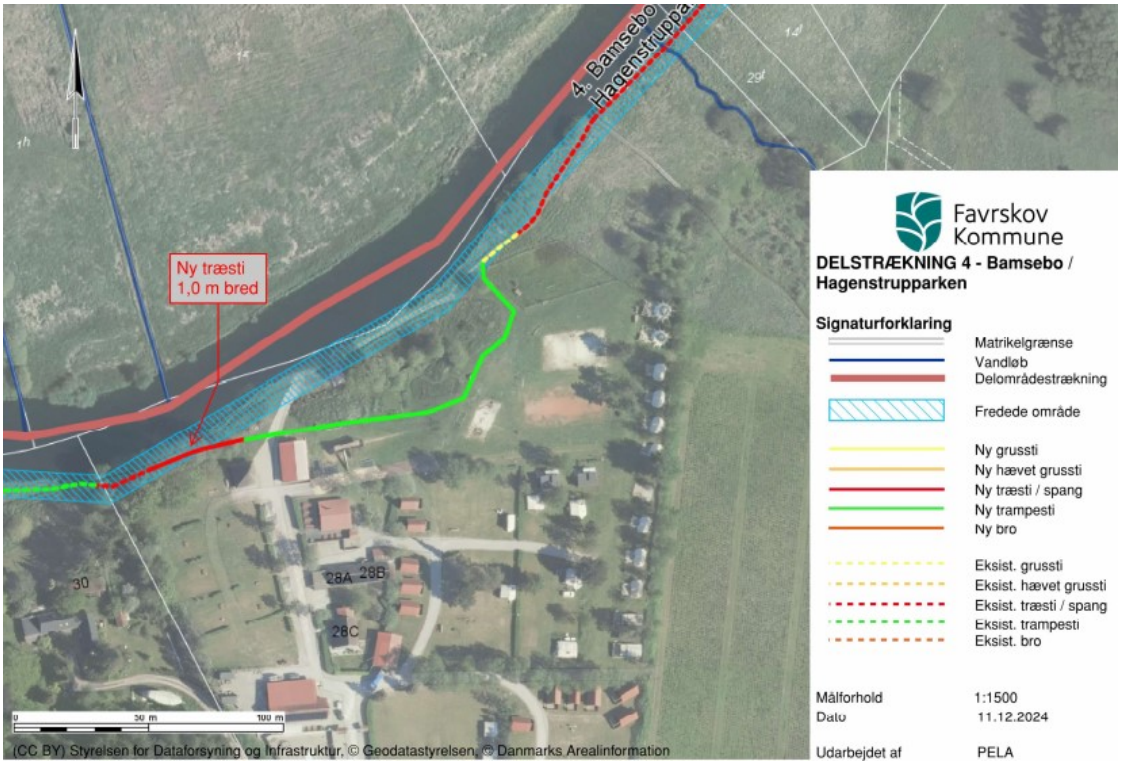
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 4 og det arbejde, som ønskes udført på matr.nr. 5b Hvorslev By, Hvorslev, Hagenstrupvej 28a, 28b og 28c, 8860 Ulstrup, som ejes af Steen Bo Lowrey Pedersen og Iben Kjær Pedersen.

Steen Bo Lowrey Pedersen og Iben Kjær Pedersen har meddelt fredningsnævnet, at de er indstillet på, at projektet gennemføres.

Det ansøgte arbejde består i, at der udføres en ny træsti. Arbejdet og dets placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med

at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 5b Hvorslev By, Hvorslev, Hagenstrupvej 28a, 28b og 28c, 8860 Ulstrup, deltog ejerne Steen Bo Lowrey Pedersen og Iben Kjær Pedersen ikke i besigtigelsen.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …
>
> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …
>
> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …

> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give

kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var

meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> "Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink."

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da Steen Bo Lowrey Pedersen og Iben Kjær Pedersen har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Steen Bo Lowrey Pedersen og Iben Kjær Pedersen,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 17. marts 2025

FN-MJØ-202-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

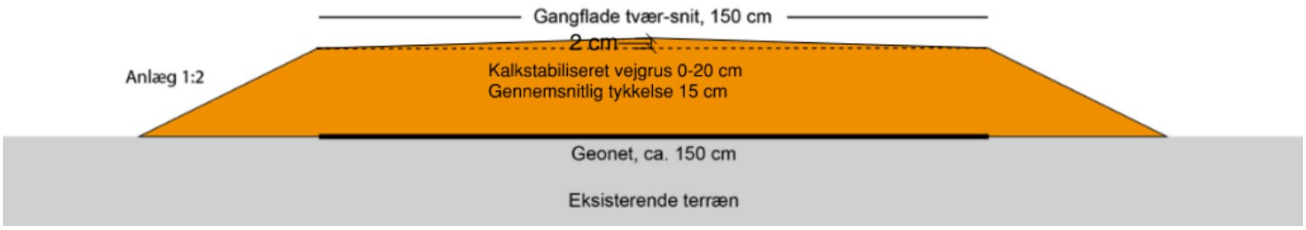
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

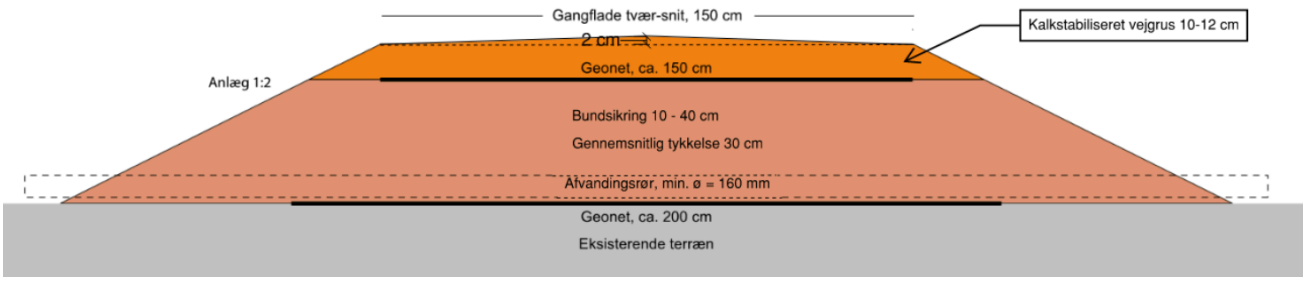
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

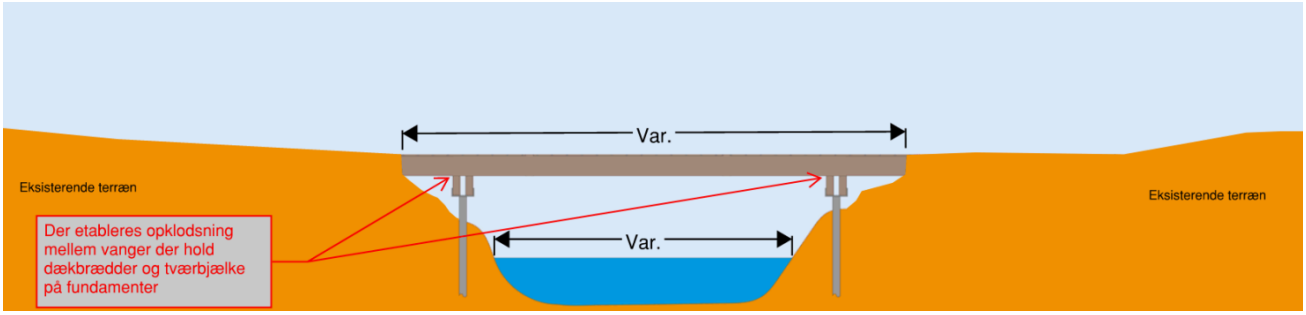
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

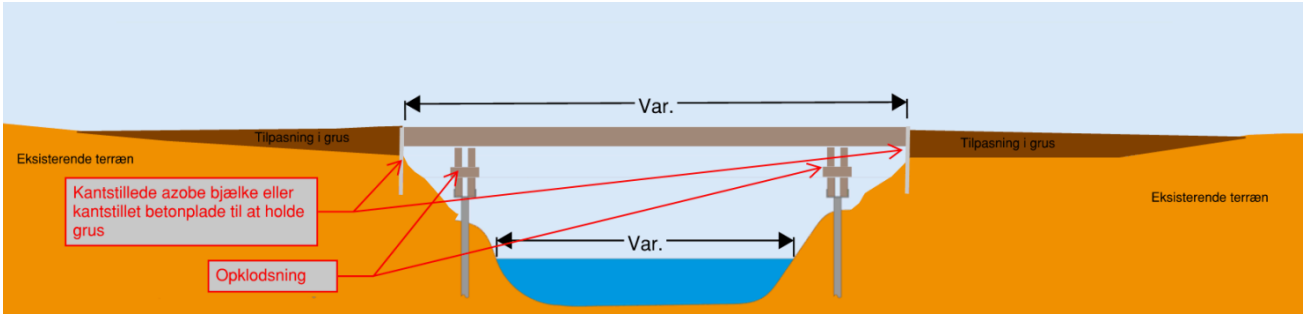
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

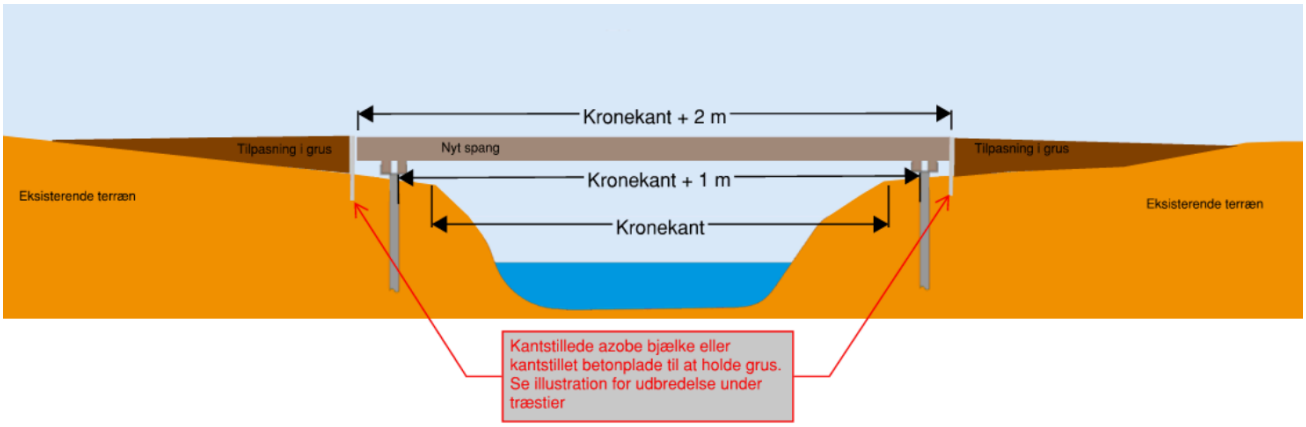
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

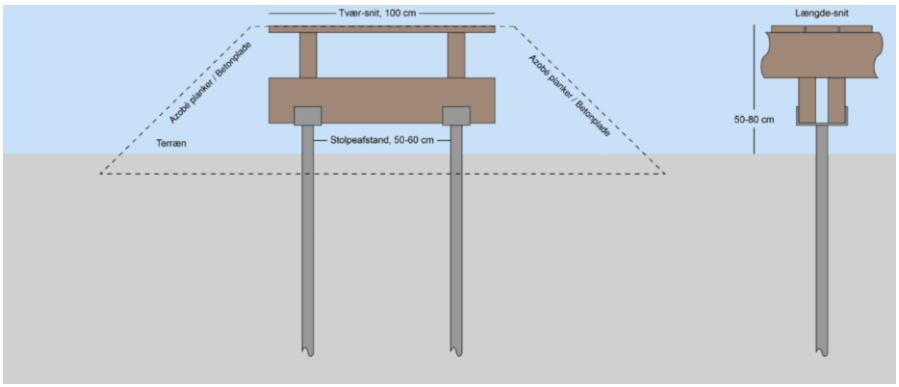
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

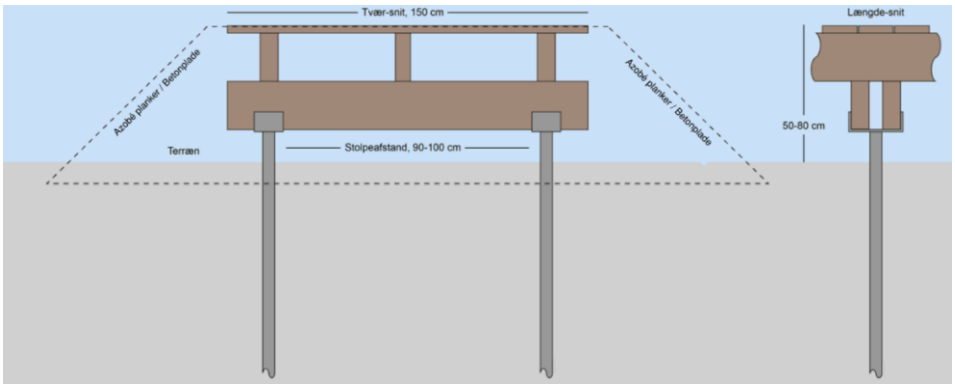

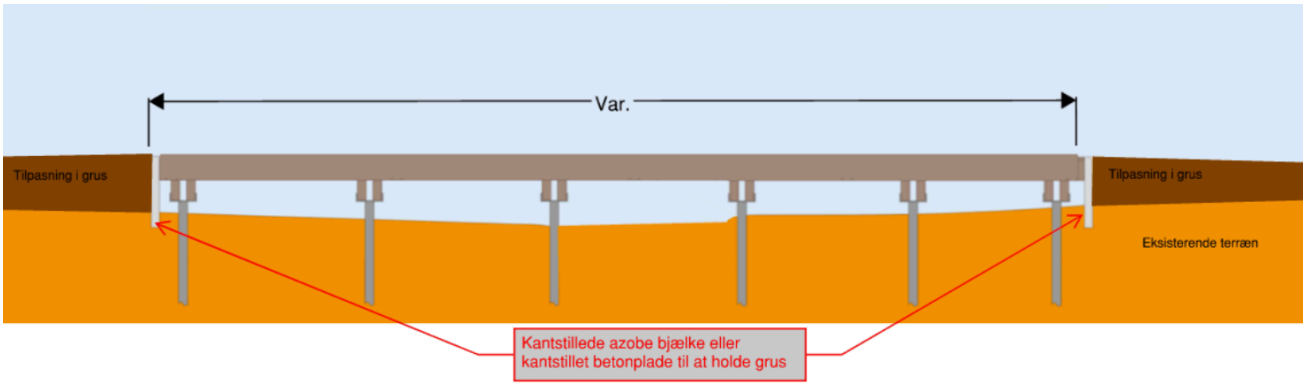
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

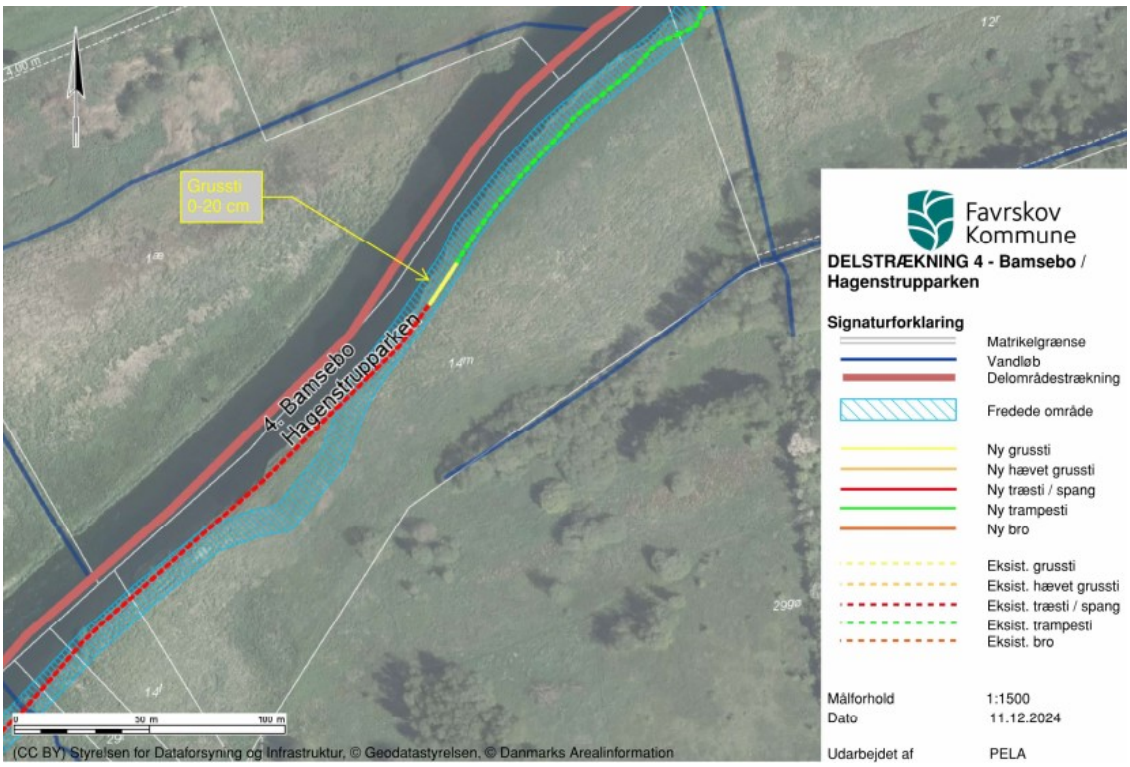
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 4 og det arbejde, som ønskes udført på matr.nr. 14m Hvorslev By, Hvorslev, Skjesbjergvej 46, 8870 Langå, som ejes af Gert Bjerre.

Favrskov Kommune har oplyst, at Gert Bjerre er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen. Fredningsnævnet har herudover opfordret Gert Bjerre til at oplyse, om han er indstillet på, at projektet gennemføres, men har ikke modtaget et svar herom.

Det ansøgte arbejde består i, at der udføres en grussti. Arbejdet og dets placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 14m Hvorslev By, Hvorslev, Skjesbjergvej 46, 8870 Langå, deltog ejeren Gert Bjerre ikke i besigtigelsen.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …
>
> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …

> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvi-

dere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> "Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink."

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er

udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da det er oplyst, at Gert Bjerre har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og

- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Gert Bjerre,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,

13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 28. februar 2025

FN-MJØ-203-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

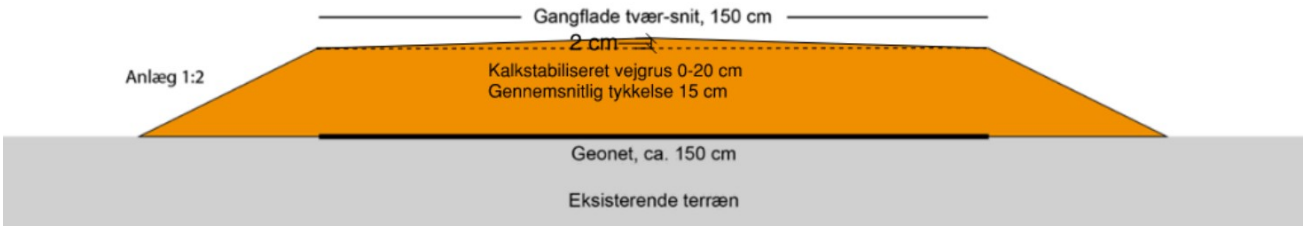
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

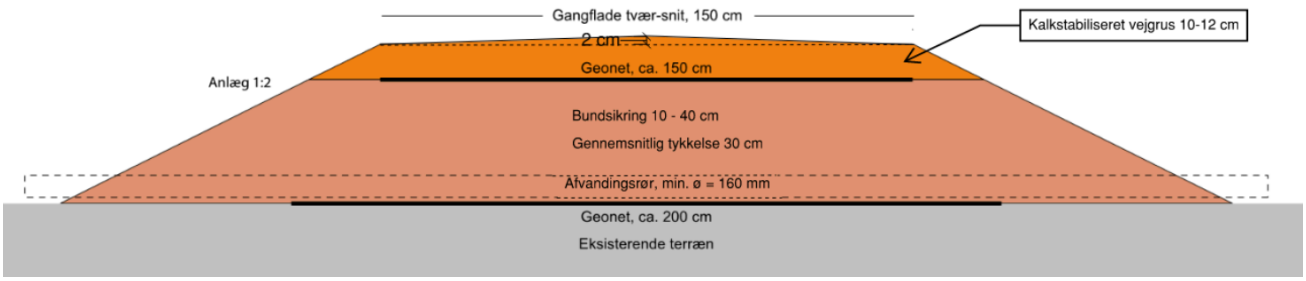
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

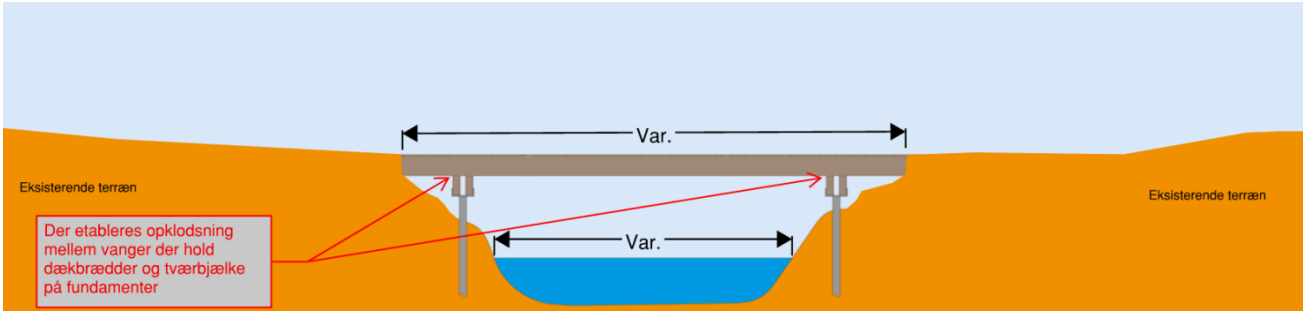
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

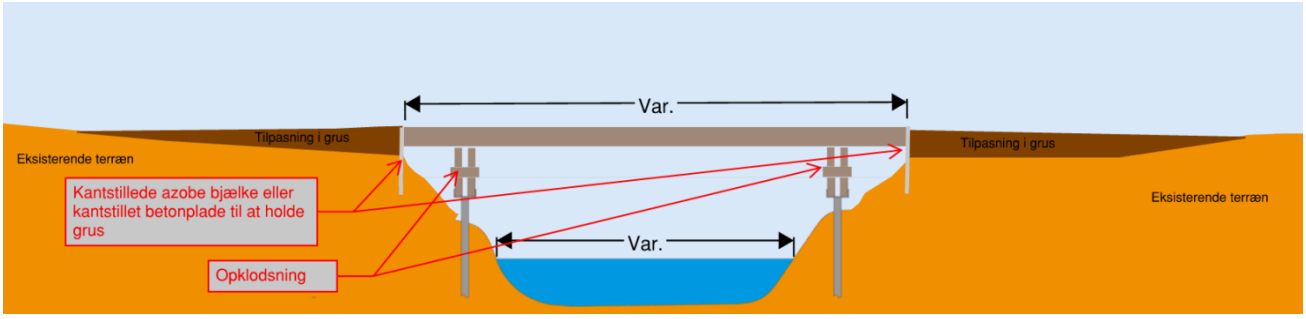
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

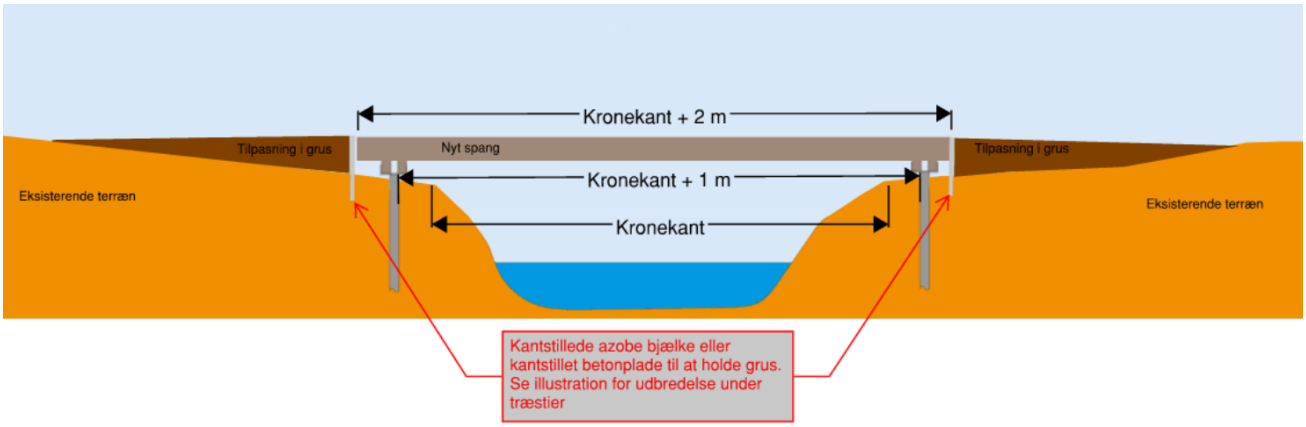
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

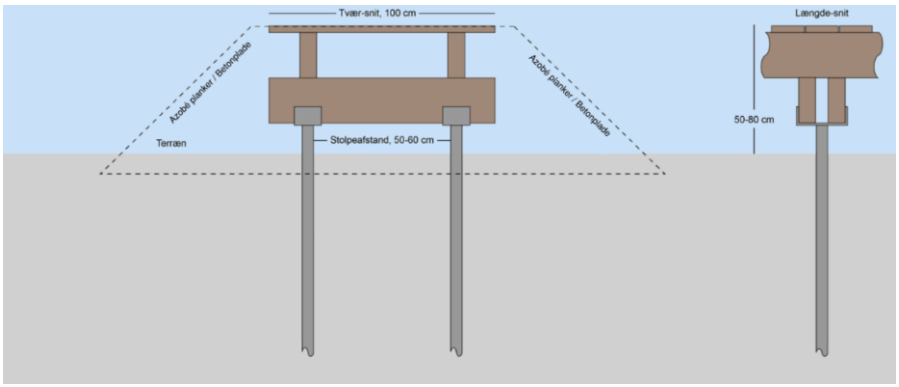
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

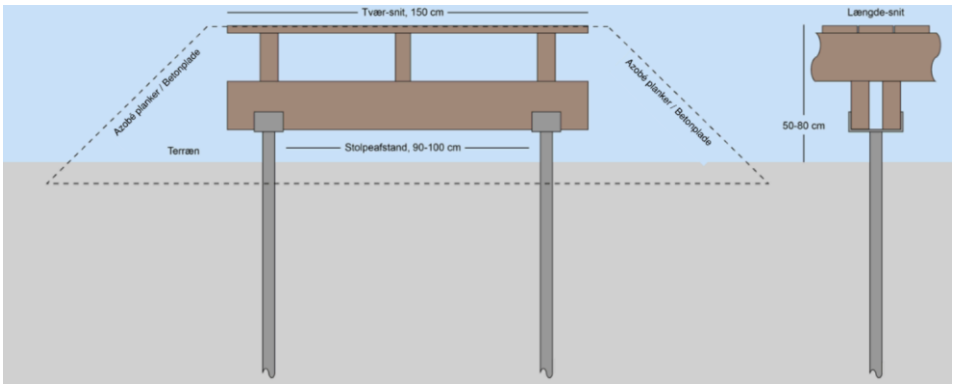

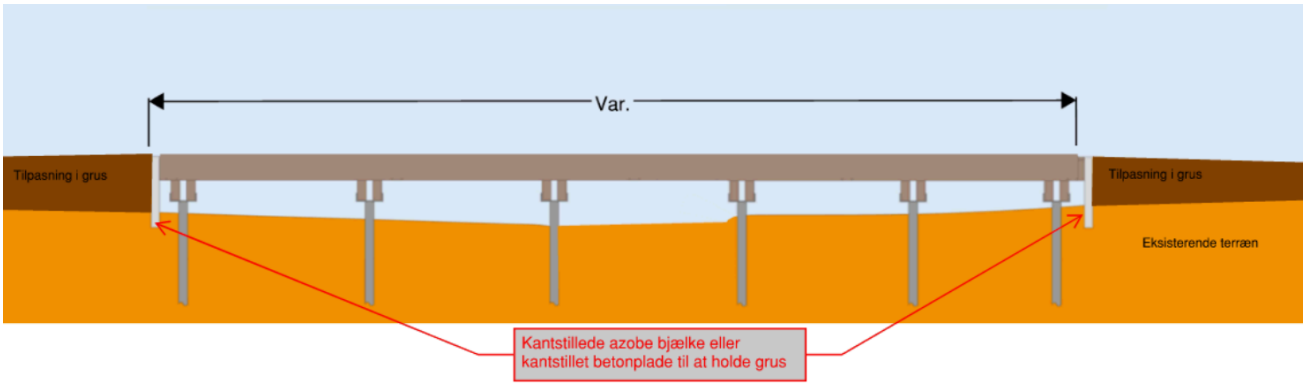
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

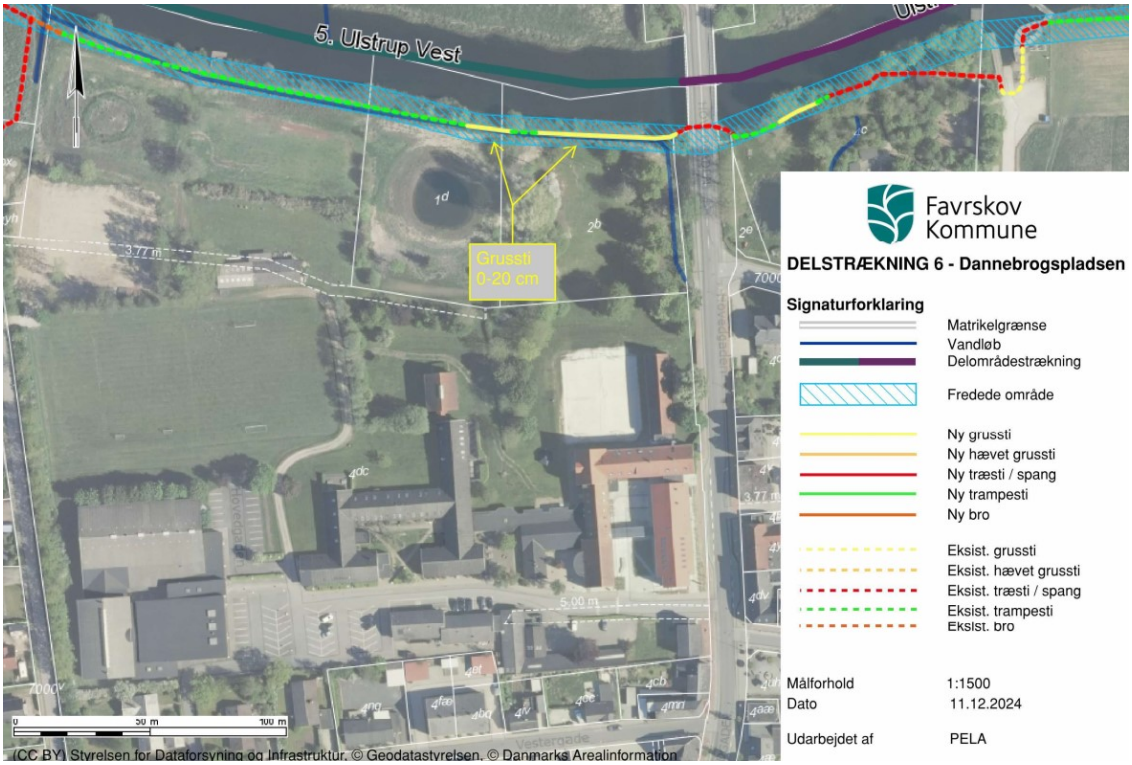
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 5 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 1d og 2b Amstrup By, Hvorslev, Hovedgaden 2, 8860 Ulstrup, som ejes af Gudenaadalens Efterskole.

Favrskov Kommune har oplyst, at Gudenaadalens Efterskole er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen. Fredningsnævnet har herudover opfordret Gudenaadalens Efterskole til at oplyse, om efterskolen er indstillet på, at projektet gennemføres, men har ikke modtaget et svar herom.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres nye grusstier. Arbejderne og deres placering på matriklerne fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 1d og 2b Amstrup By, Hvorslev, Hovedgaden 2, 8860 Ulstrup deltog ejeren Gudenaadalens Efterskole ikke i besigtigelsen.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …
>
> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …

> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvi-

dere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> "Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink."

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er

udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da det er oplyst, at Gudenaadalens Efterskole har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og

- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Gudenaadalens Efterskole,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,

11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 28. februar 2025

FN-MJØ-204-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

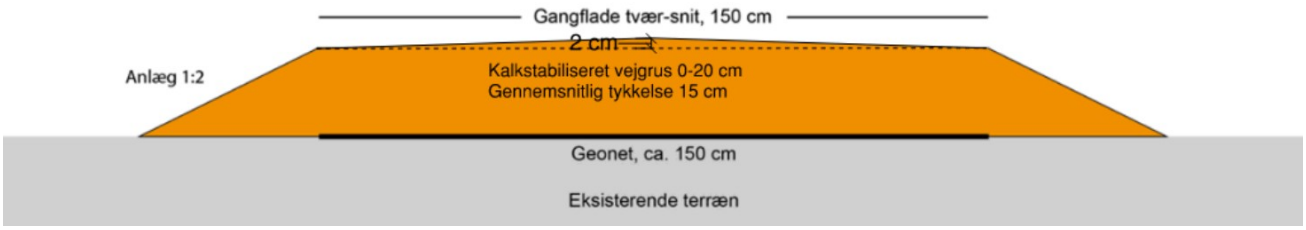
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

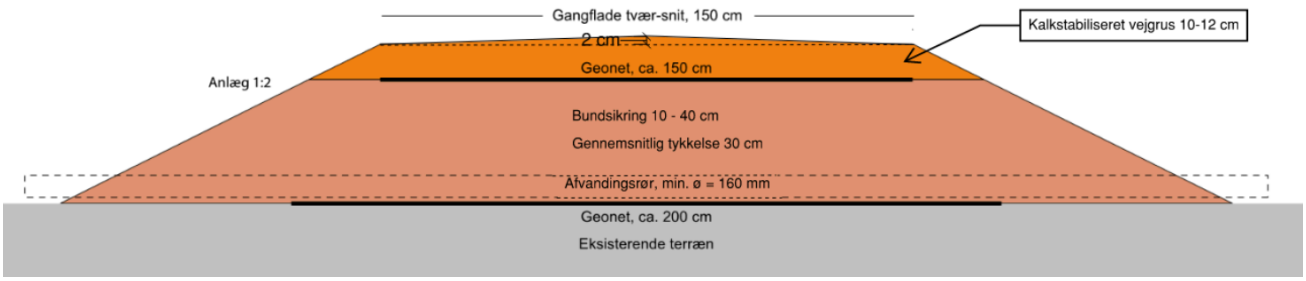
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

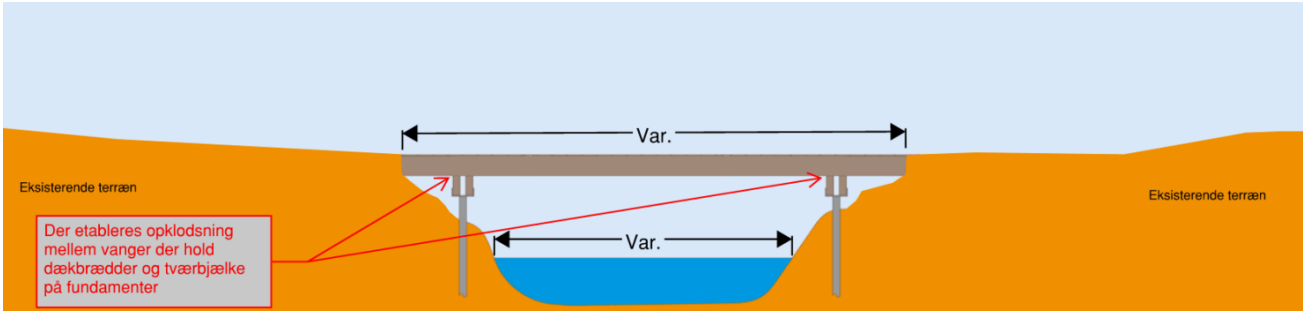
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

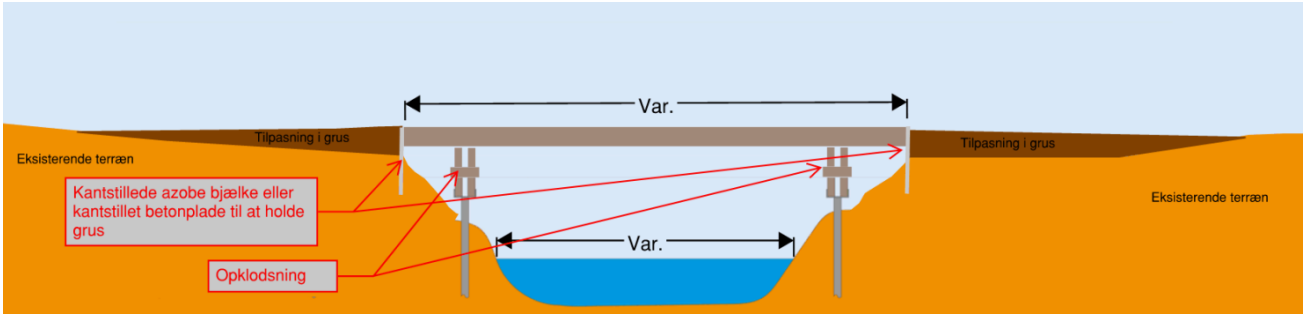
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

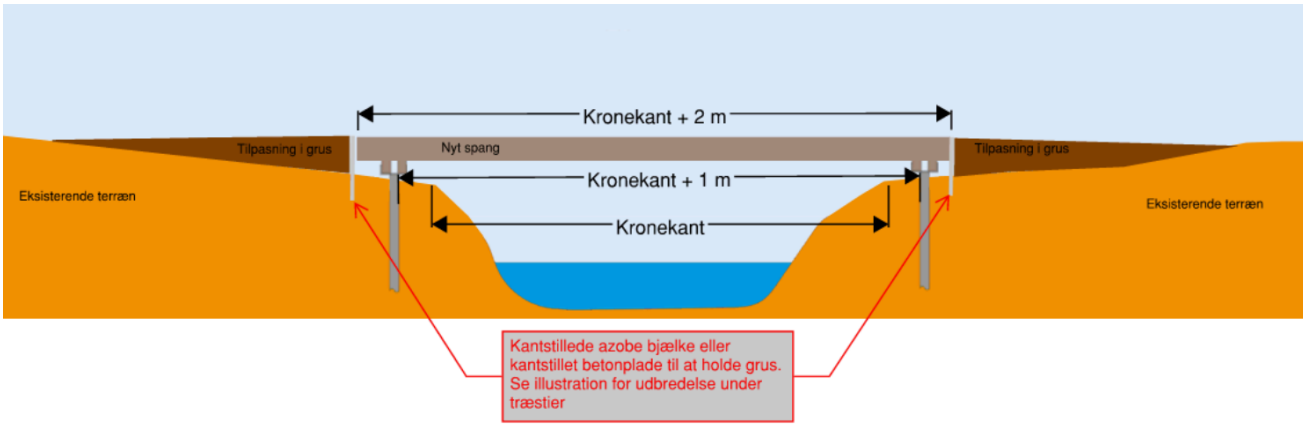
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

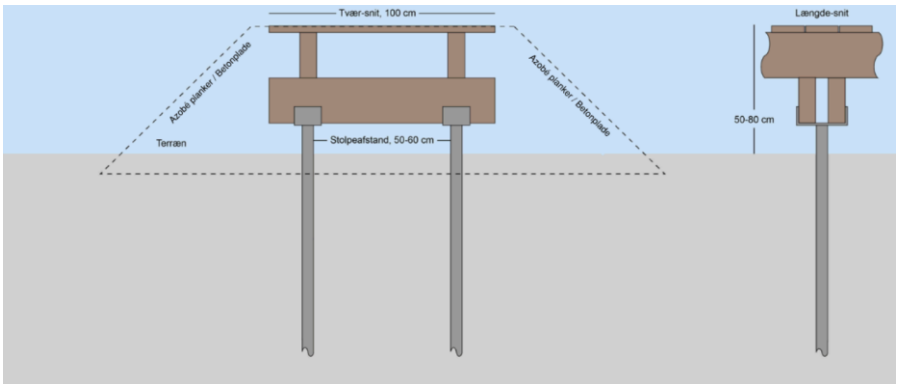
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

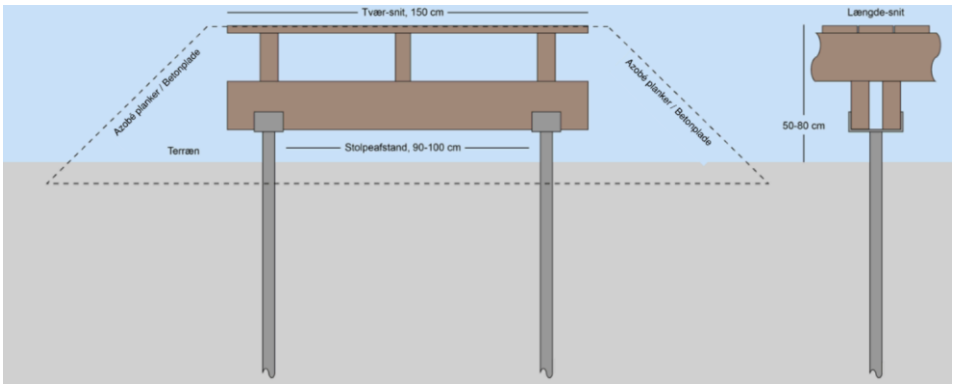

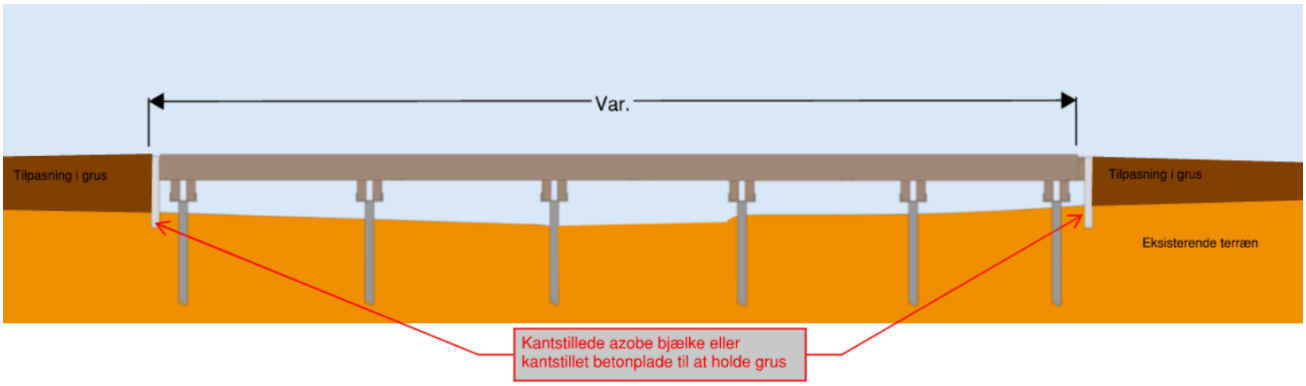
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

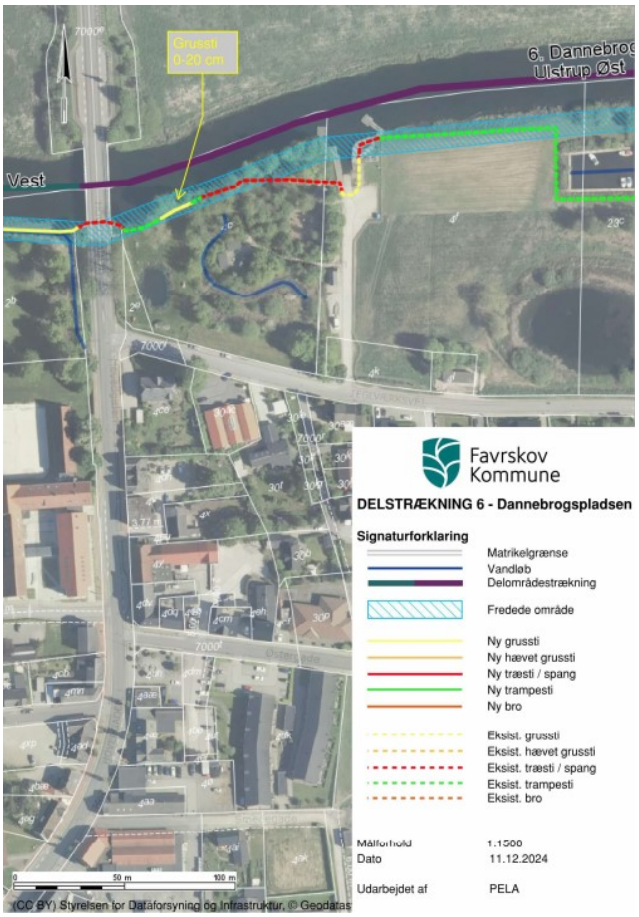
Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 6 og det arbejde, som ønskes udført på matr.nr. 4c Vellev By, Vellev, Teglværksvej 1a, 8860 Ulstrup, som ejes af Favrskov Kommune.

Det ansøgte arbejde består i, at der udføres en ny grussti. Arbejdet og dets placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …
>
> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …
>
> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …

> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give

kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var

meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> "Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink."

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
4. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
5. Danmarks Naturfredningsforening, København,
6. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
7. Dansk Ornitologisk Forening, København,
8. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
9. Dansk Botanisk Forening, København,
10. Friluftsrådet, centralt,
11. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
12. Region Midtjylland,
13. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 28. februar 2025

FN-MJØ-205-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

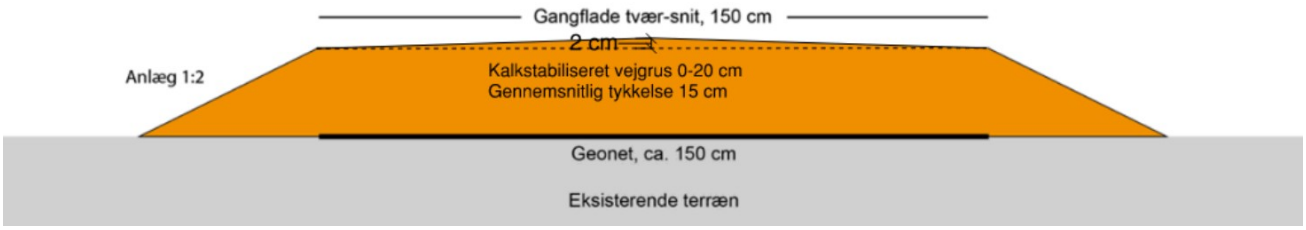
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

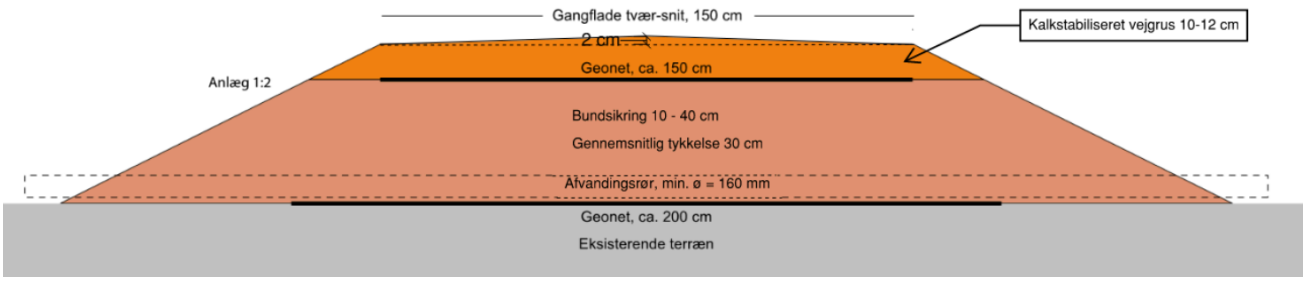
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

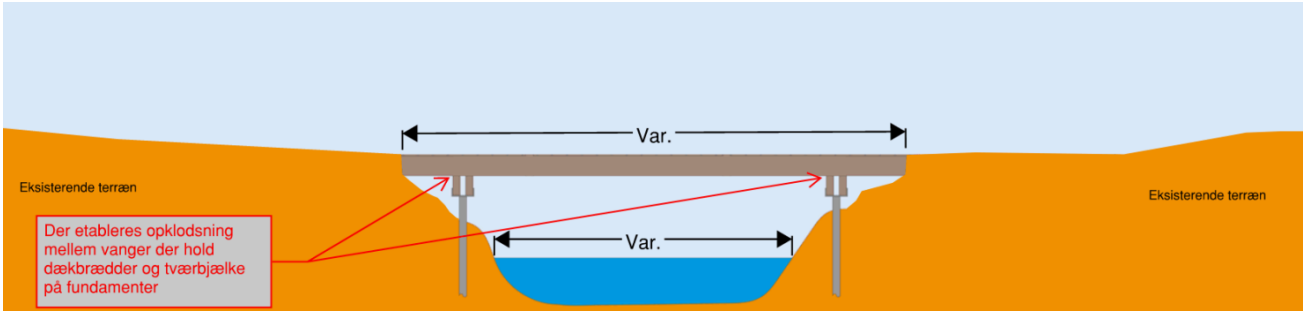
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

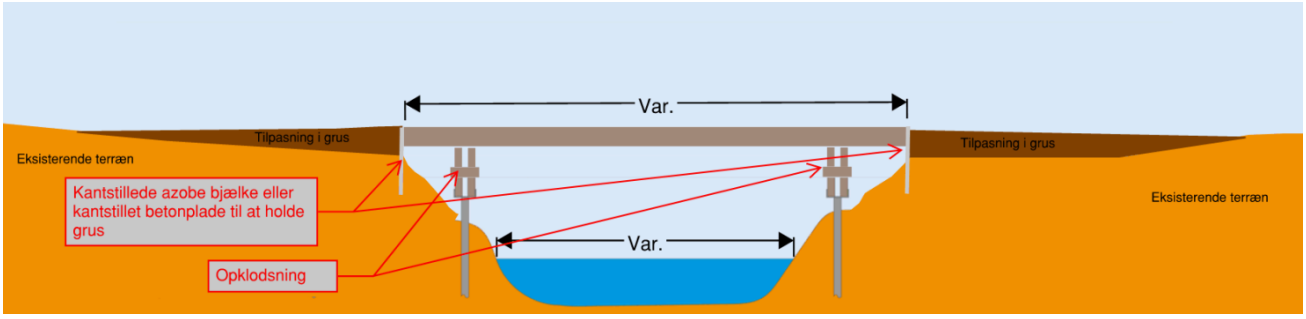
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

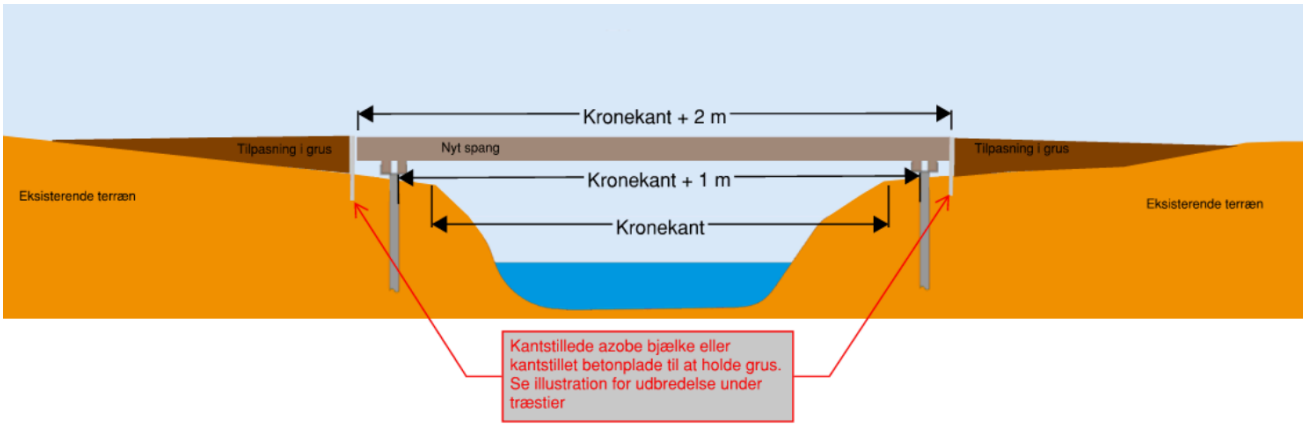
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

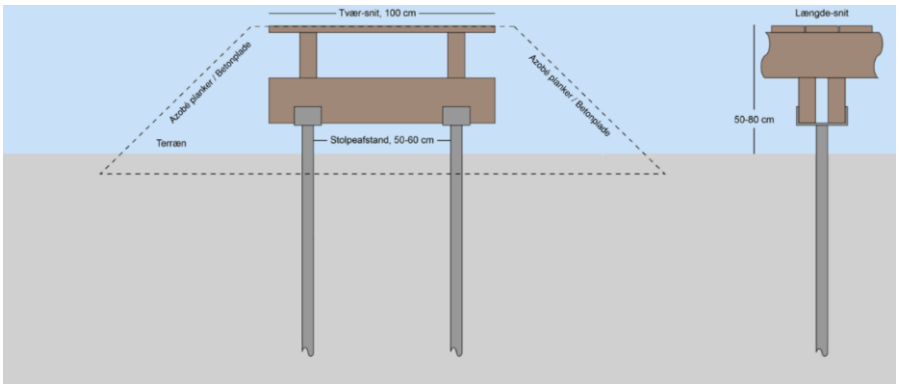
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

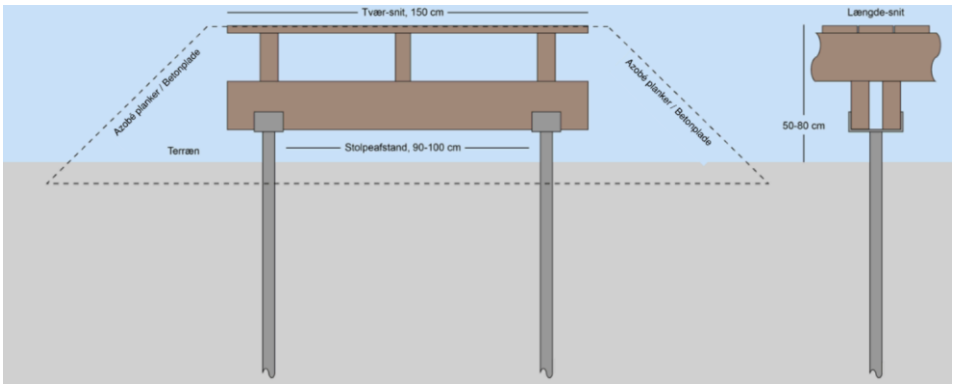

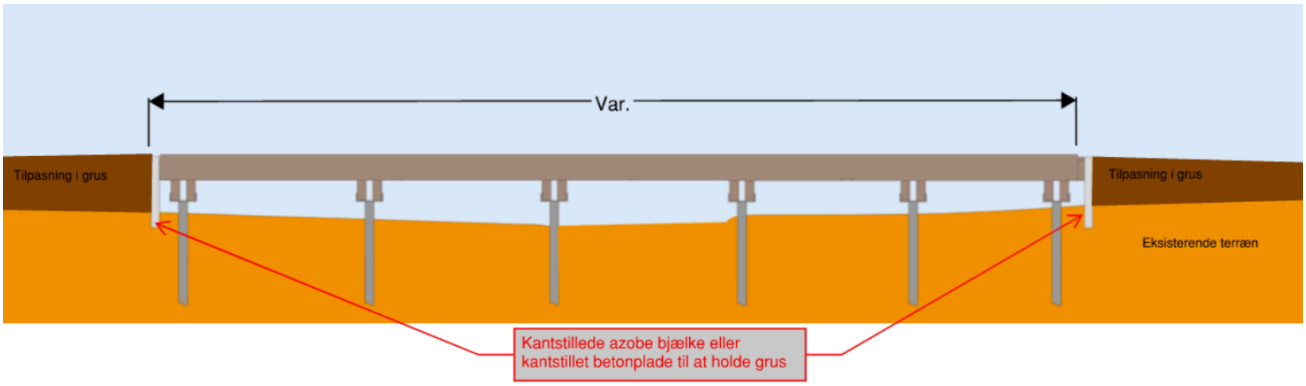
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

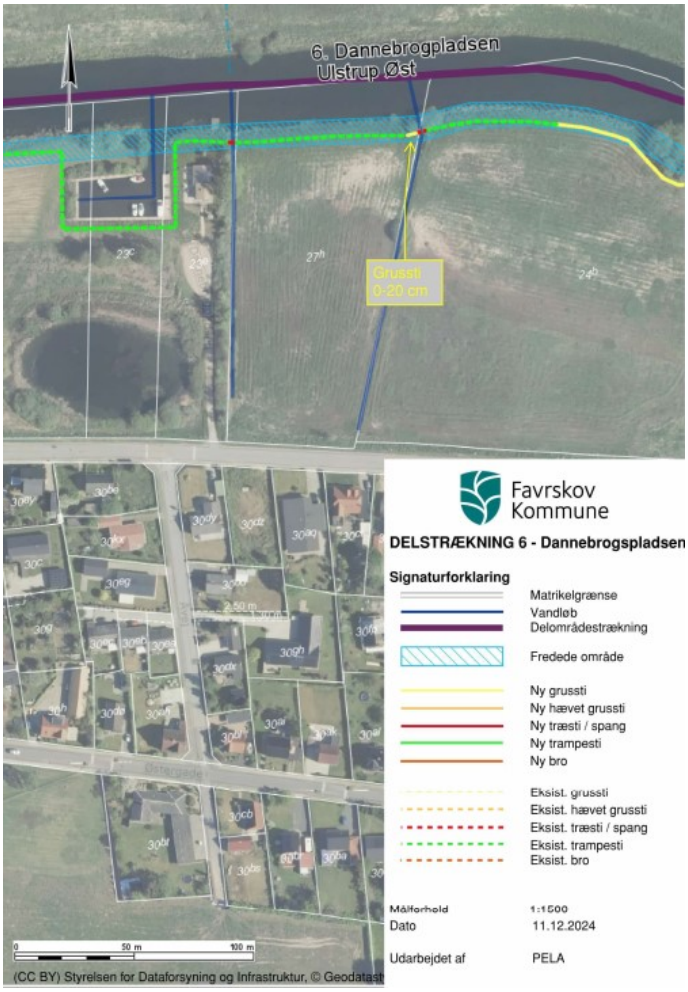
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 6 og det arbejde, som ønskes udført på matr.nr. 27h Vellev By, Vellev, Bråddenhøjvej 84 og Engvej 45, 8860 Ulstrup, som ejes af Jens Peter Munk Lauritsen.

Favrskov Kommune har oplyst, at Jens Peter Munk Lauritsen er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen. Fredningsnævnet har herudover opfordret Jens Peter Munk Lauritsen til at oplyse, om han er indstillet på, at projektet gennemføres, men har ikke modtaget et svar herom.

Det ansøgte arbejde består i, at der udføres en ny grussti. Arbejdet og dets placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 27h Vellev By, Vellev, Bråddenhøjvej 84 og Engvej 45, 8860 Ulstrup deltog ejeren Jens Peter Munk Lauritsen ikke i besigtigelsen.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …

> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …
>
> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte

strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at

projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> ”Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink.”

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da det er oplyst, at Jens Peter Munk Lauritsen har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Jens Peter Munk Lauritsen,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,

5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 28. februar 2025

FN-MJØ-206-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

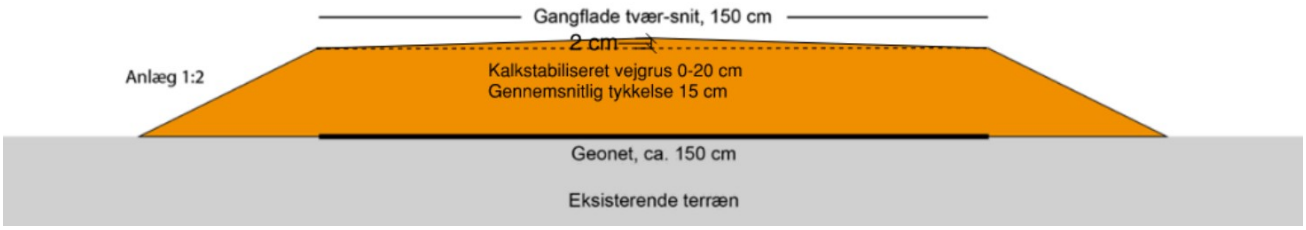
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

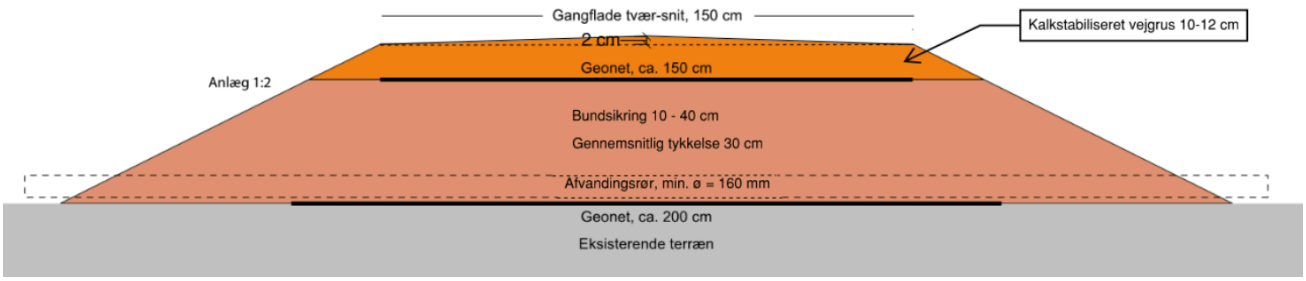
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

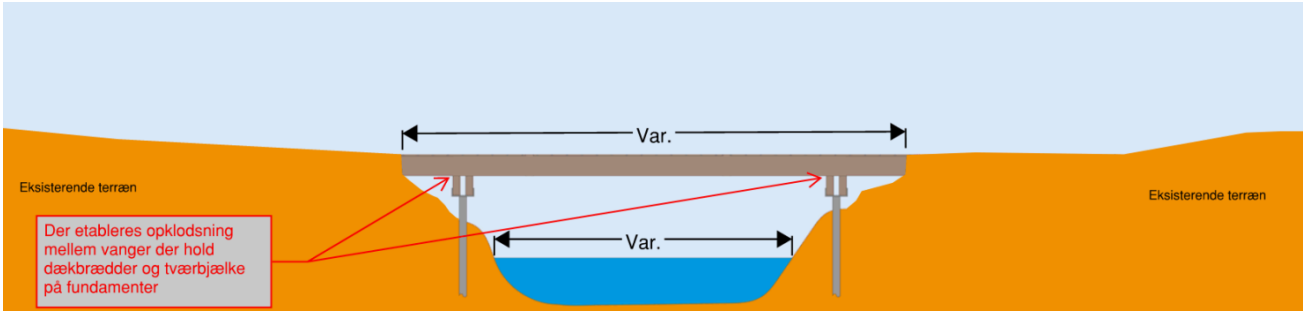
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

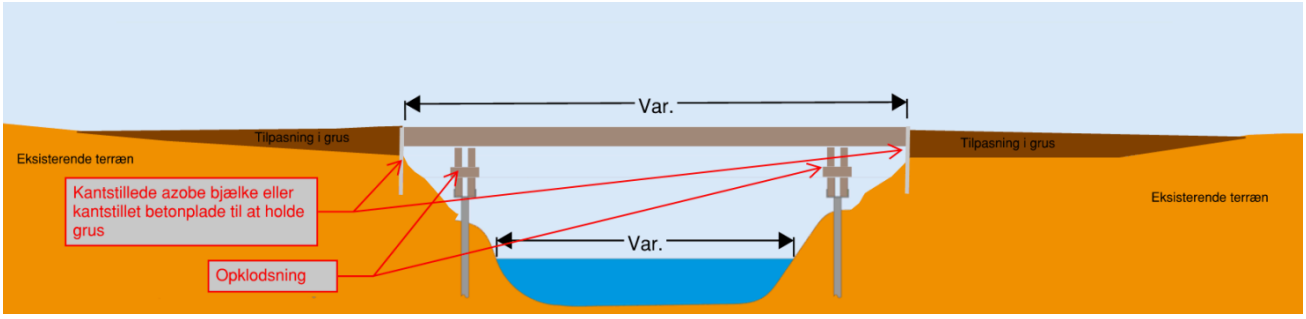
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

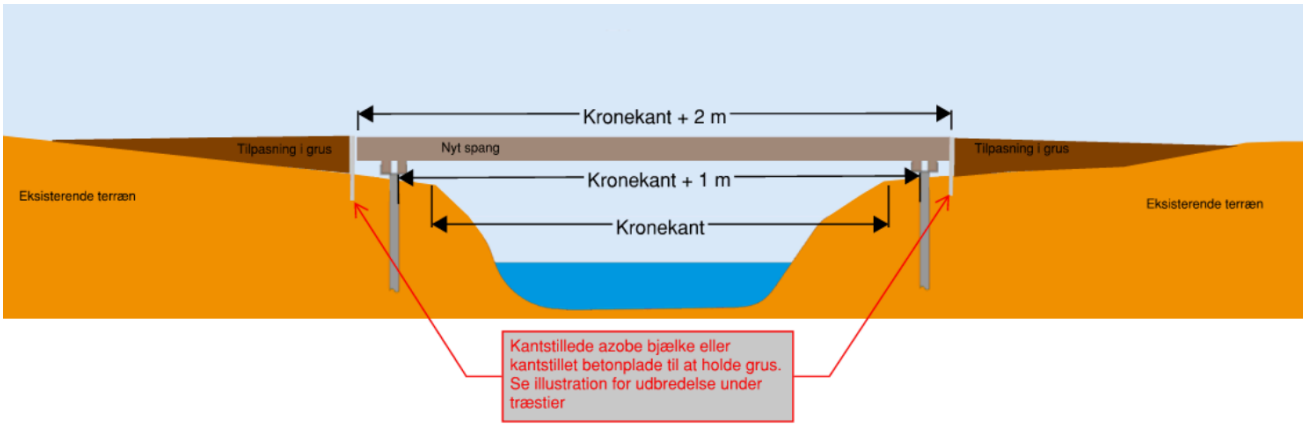
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

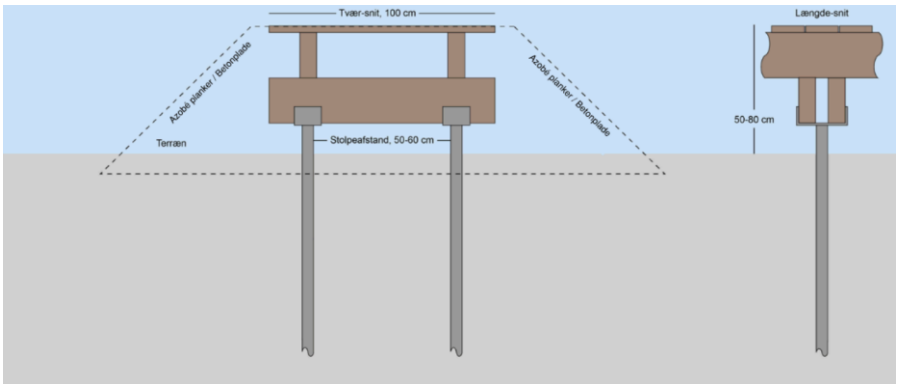
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

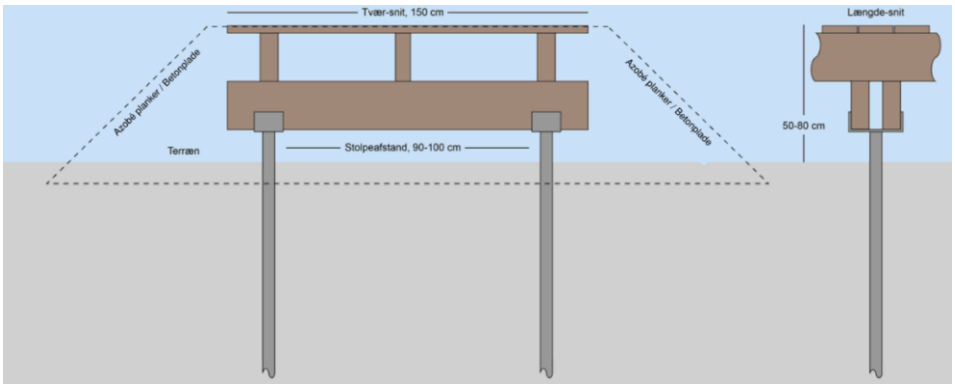

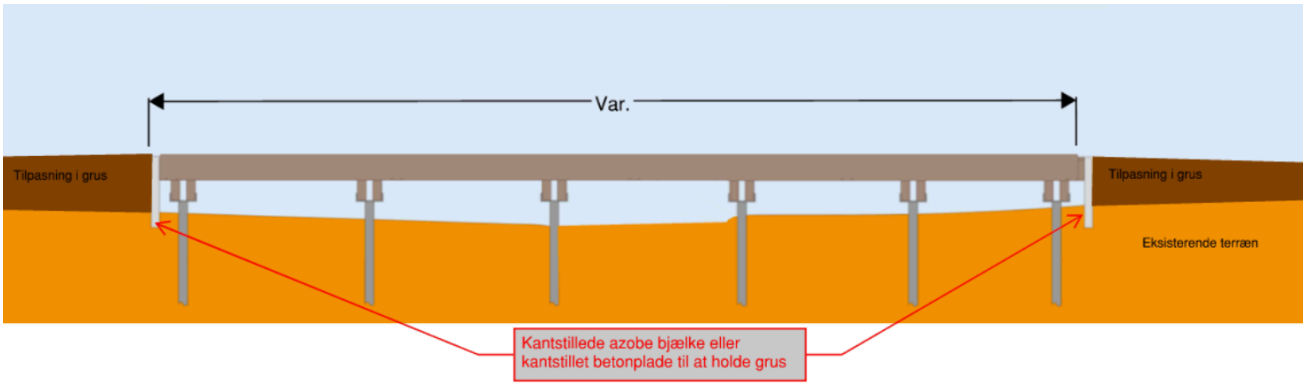
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

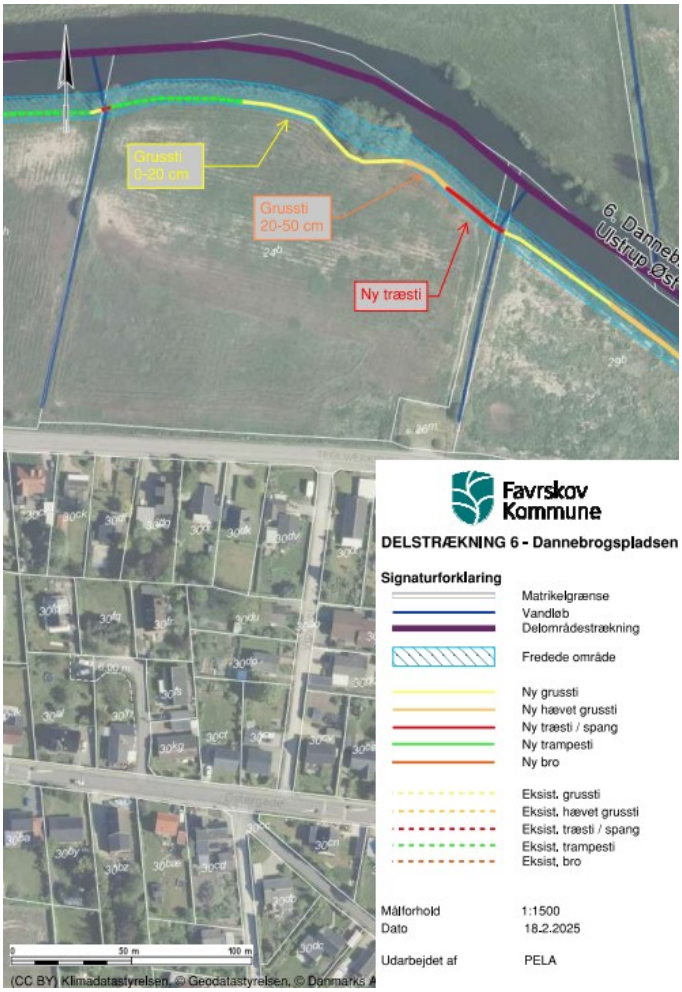
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 6 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 24b Vellev By, Vellev, Forten 18, 8860 Ulstrup, som ejes af Jens Peter Munk Lauritsen.

Favrskov Kommune har oplyst, at Jens Peter Munk Lauritsen er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen. Fredningsnævnet har herudover opfordret Jens Peter Munk Lauritsen til at oplyse, om han er indstillet på, at projektet gennemføres, men har ikke modtaget et svar herom.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres en ny grussti og hævet grussti og en ny træsti. Arbejderne og deres placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 24b Vellev By, Vellev, Forten 18, 8860 Ulstrup deltog ejeren Jens Peter Munk Lauritsen ikke i besigtigelsen.

Peter Horn Lauritsen oplyste, at der i forhold til det indsendte projekt er den mindre ændring, at stien ved træstien alligevel ikke forlægges tre meter væk fra åen.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …

> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …
>
> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte

strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at

projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> ”Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink.”

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da det er oplyst, at Jens Peter Munk Lauritsen har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,

3. Jens Peter Munk Lauritsen,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 28. februar 2025

FN-MJØ-207-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

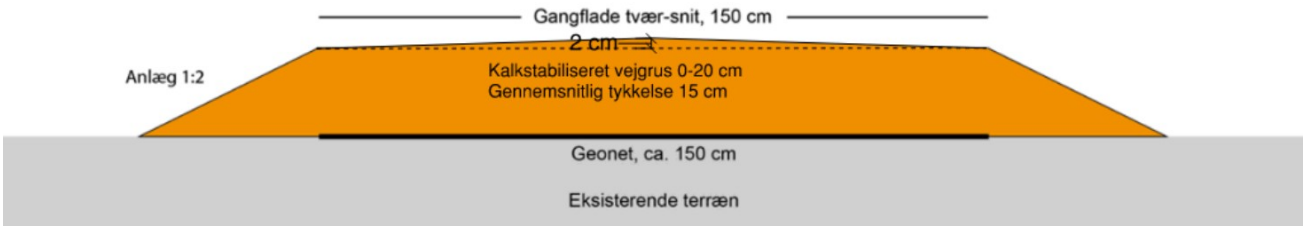
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

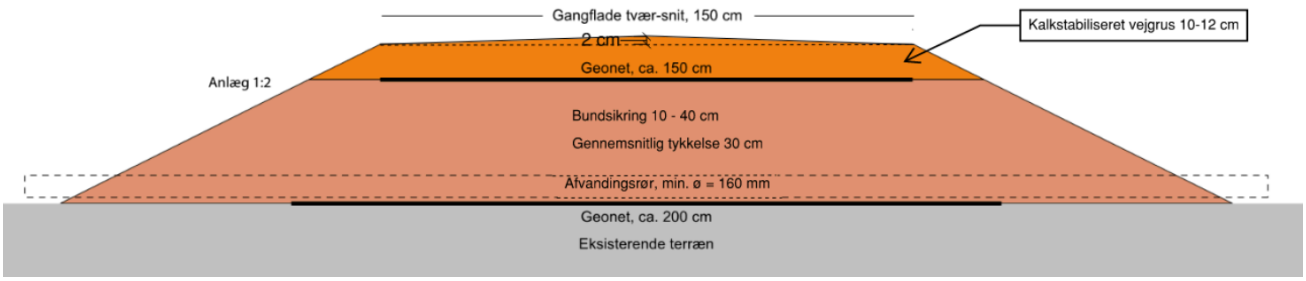
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

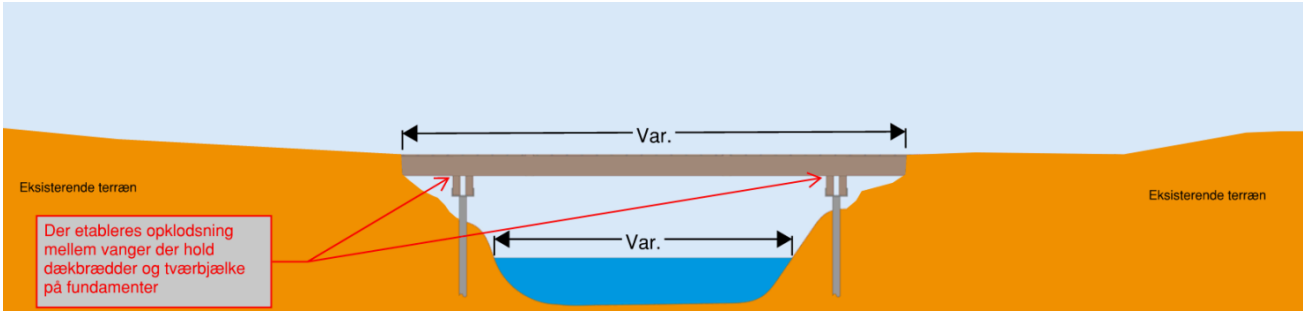
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

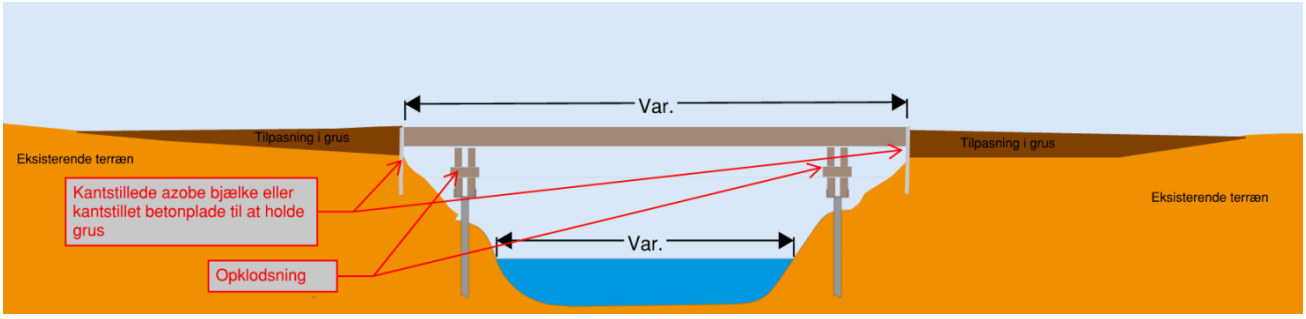
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

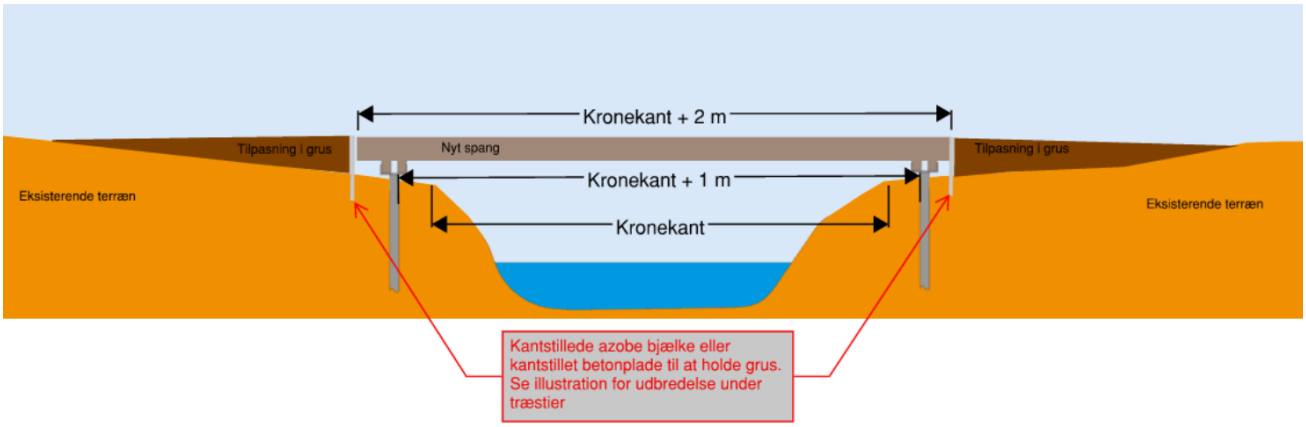
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

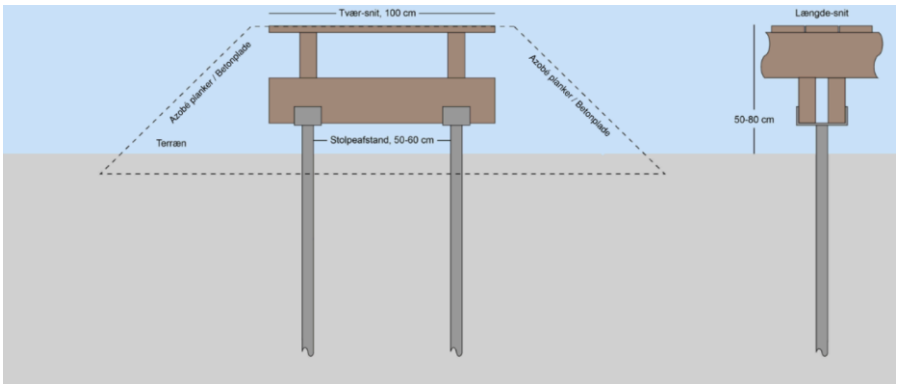
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

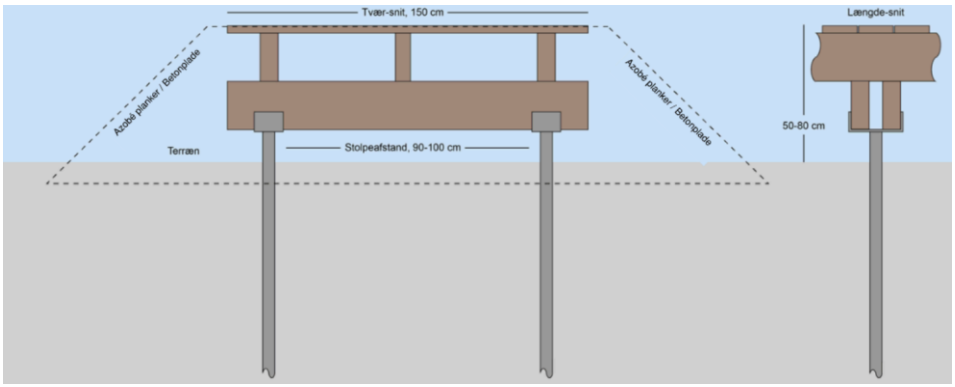

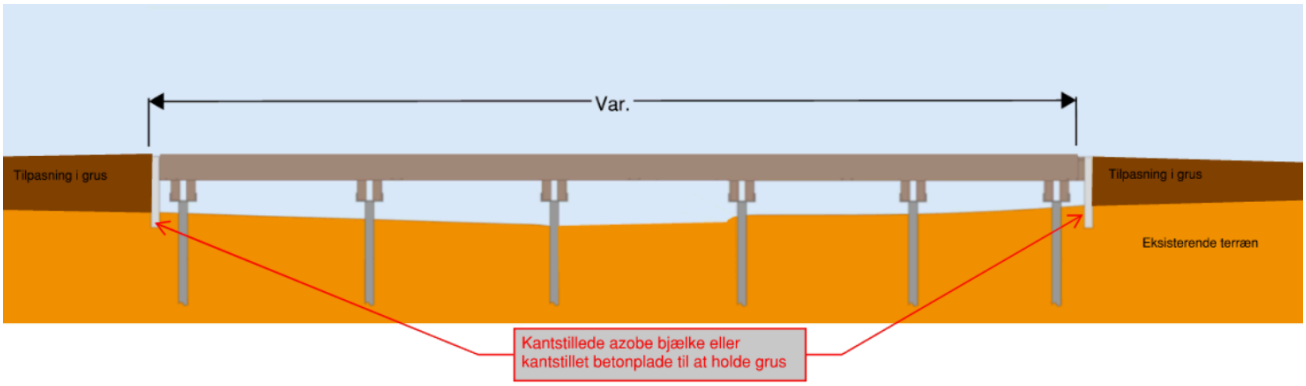
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

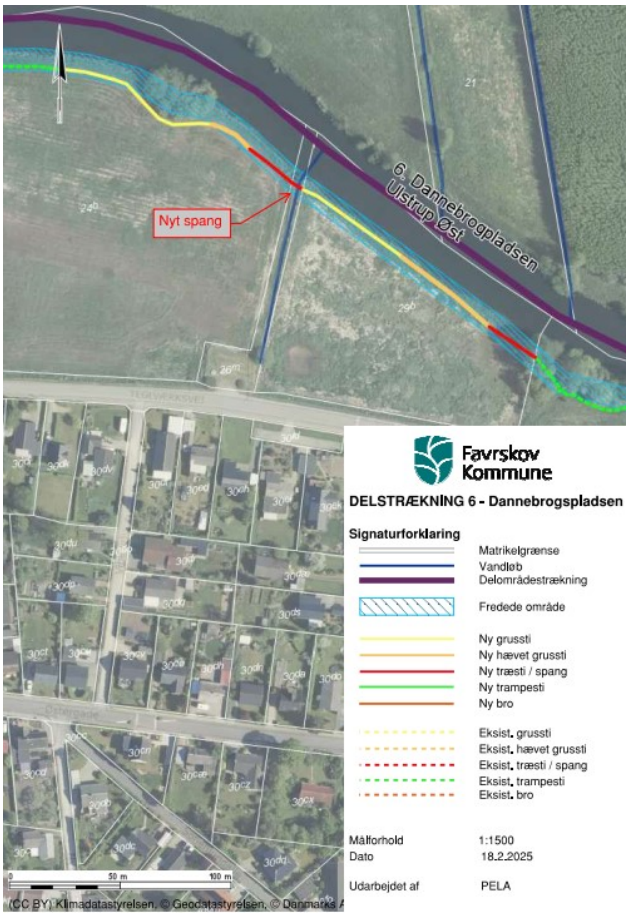
Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 6 og det arbejde, som ønskes udført på matr.nr. 26m Vellev By, Vellev, Teglværksvej 7, 8860 Ulstrup, som ejes af Favrskov Kommune.

Det ansøgte arbejde består i, at der udføres et nyt spang. Arbejdet og dets placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …
>
> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …
>
> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …

> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give

kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var

meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> "Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink."

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
4. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
5. Danmarks Naturfredningsforening, København,
6. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
7. Dansk Ornitologisk Forening, København,
8. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
9. Dansk Botanisk Forening, København,
10. Friluftsrådet, centralt,
11. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
12. Region Midtjylland,
13. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 28. februar 2025

FN-MJØ-208-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

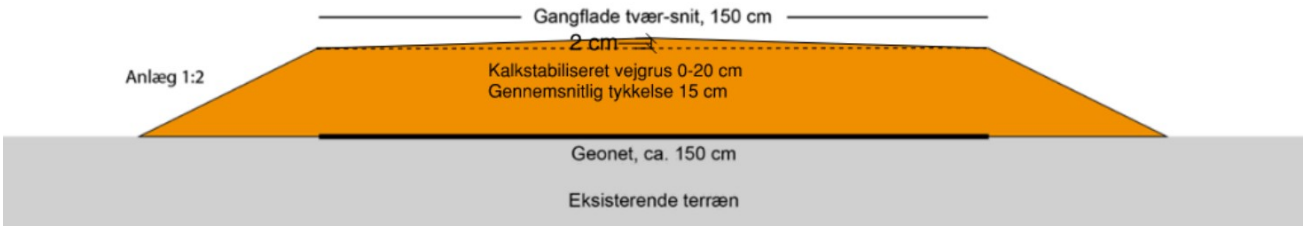
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

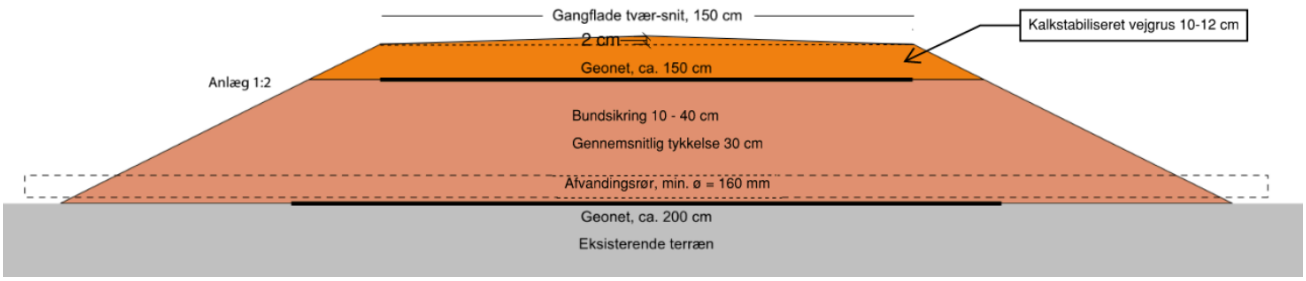
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

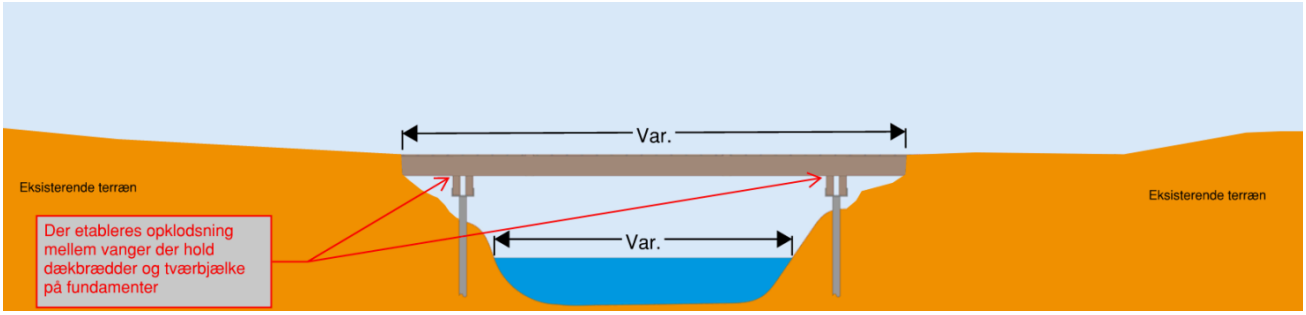
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

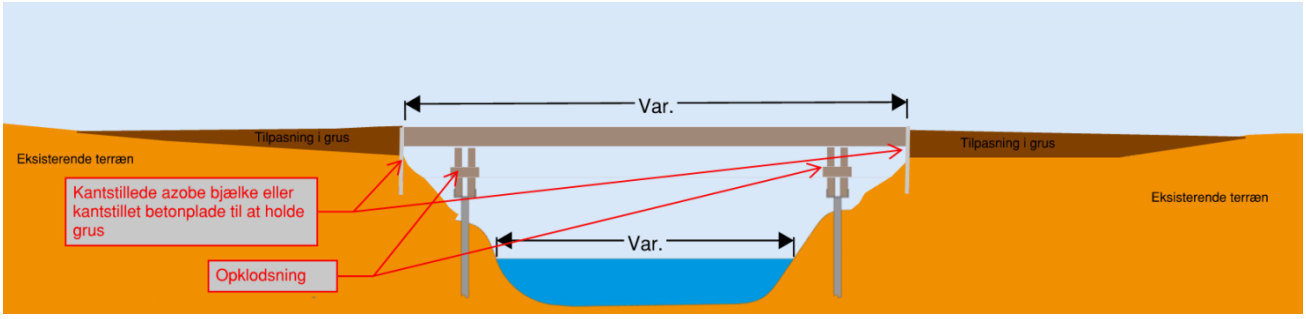
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

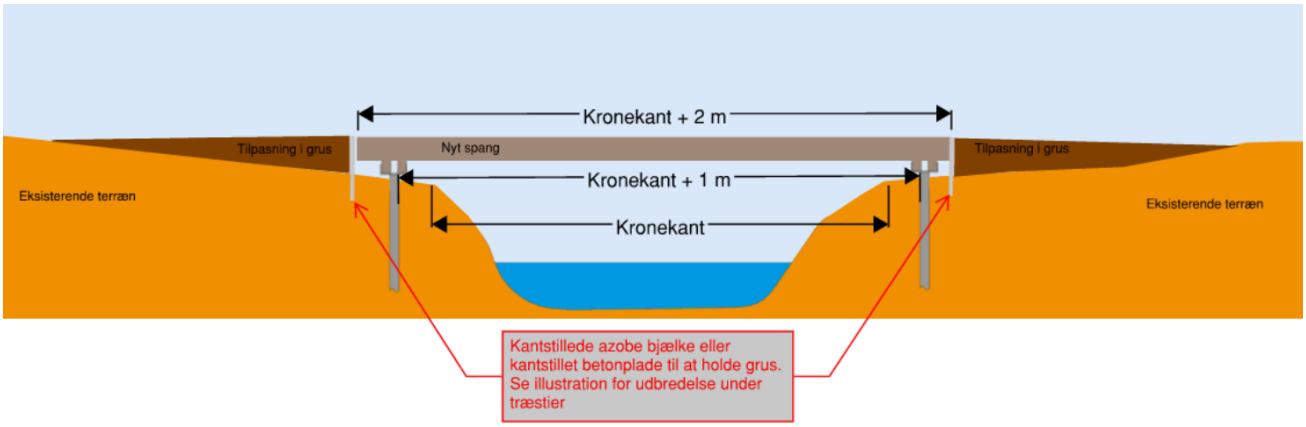
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

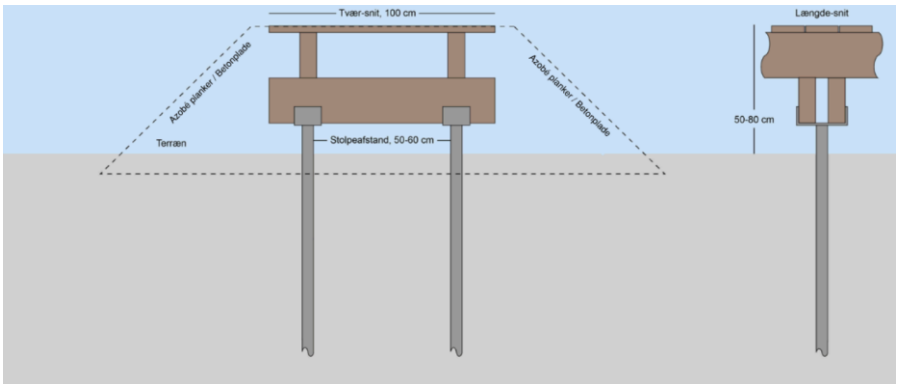
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

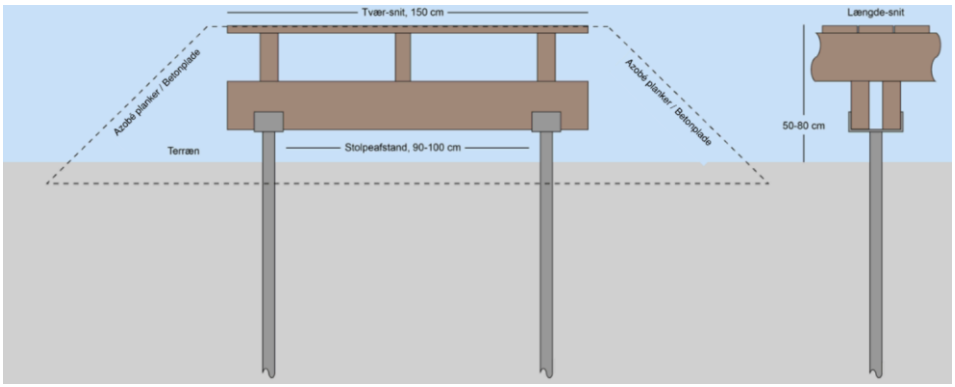

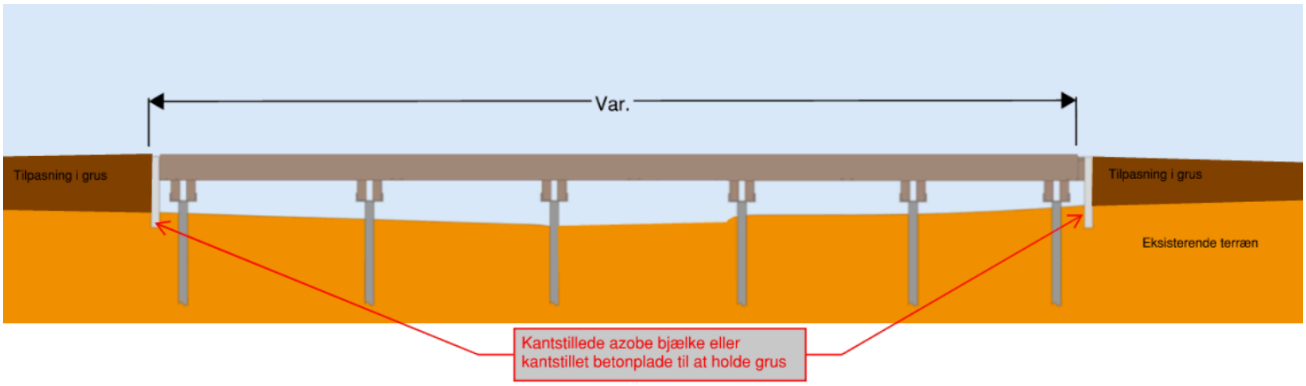
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

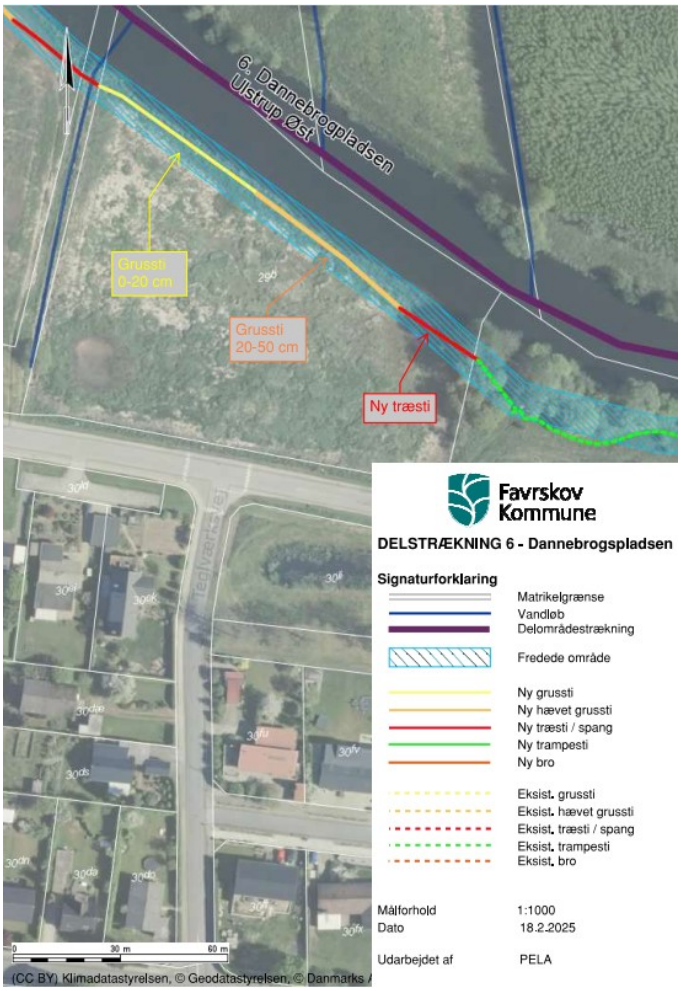
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 6 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 29b Vellev By, Vellev, Kræmmervejen 28, 8860 Ulstrup, som ejes af Henrik Rasmussen.

Favrskov Kommune har oplyst, at Henrik Rasmussen er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen. Fredningsnævnet har herudover opfordret Henrik Rasmussen til at oplyse, om han er indstillet på, at projektet gennemføres, men har ikke modtaget et svar herom.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres en ny grussti og hævet grussti og en ny træsti. Arbejderne og deres placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 29b Vellev By, Vellev, Kræmmervejen 28, 8860 Ulstrup deltog ejeren Henrik Rasmussen ikke i besigtigelsen.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …

> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …
>
> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte

strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at

projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> ”Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink.”

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da det er oplyst, at Henrik Rasmussen har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,

3. Henrik Rasmussen,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 28. februar 2025

FN-MJØ-209-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

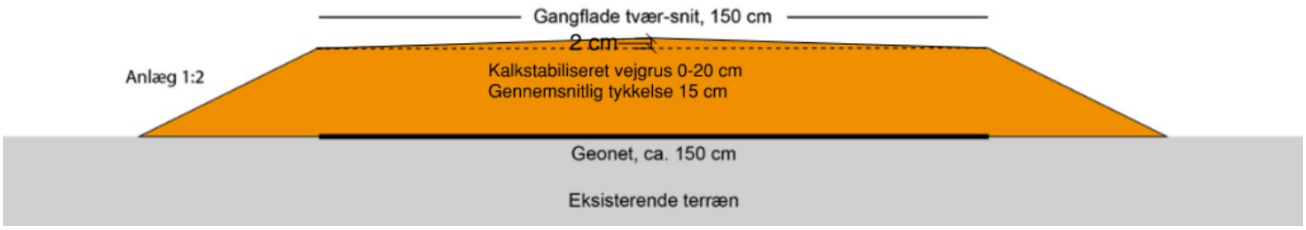
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

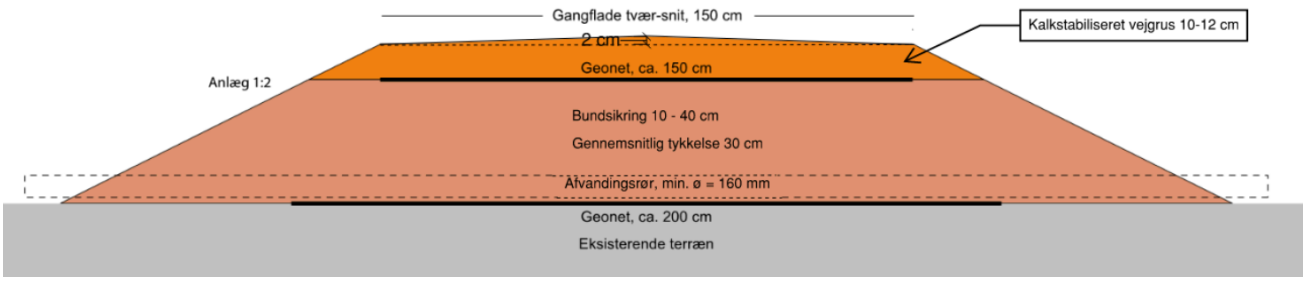
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

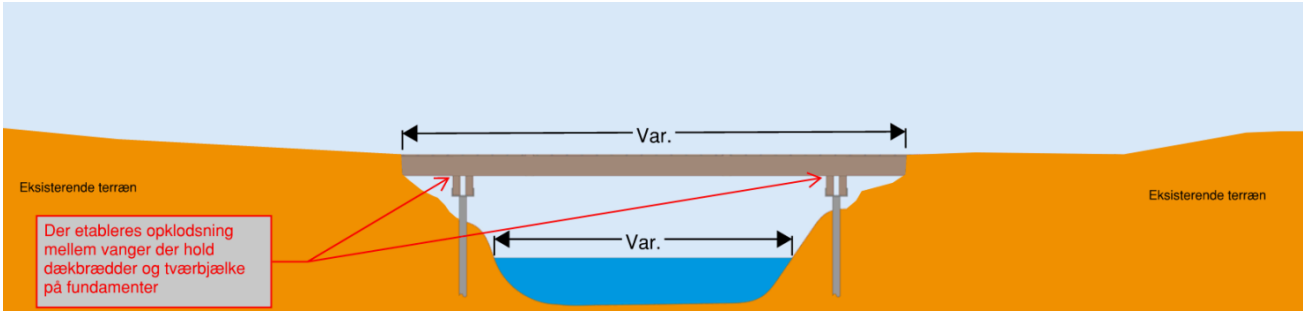
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

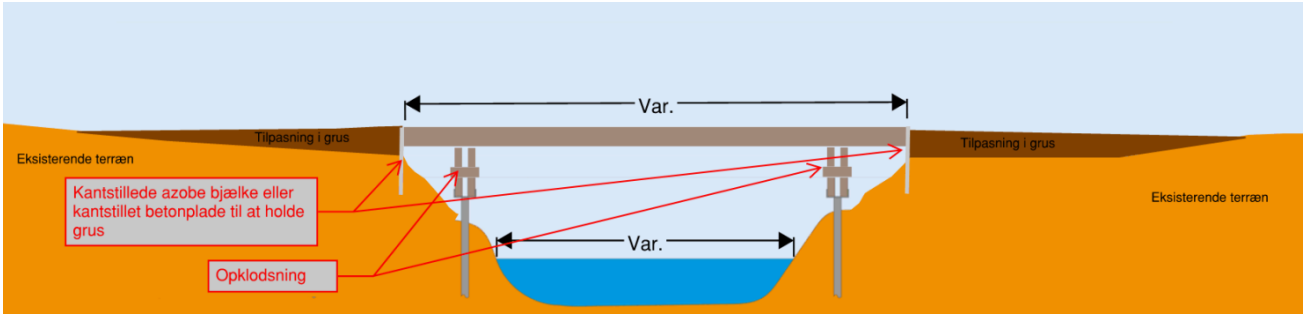
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

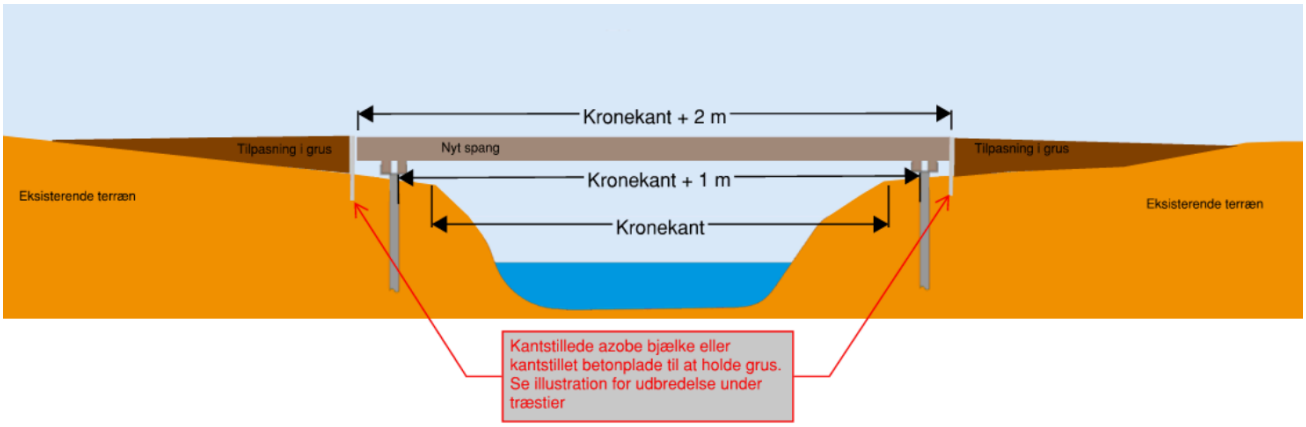
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

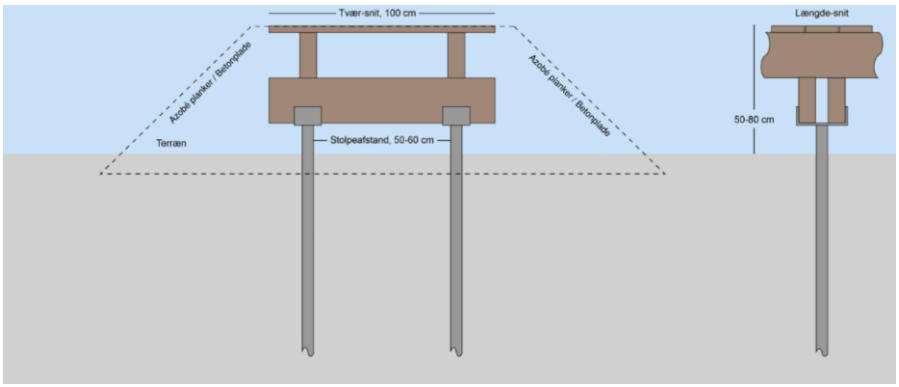
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

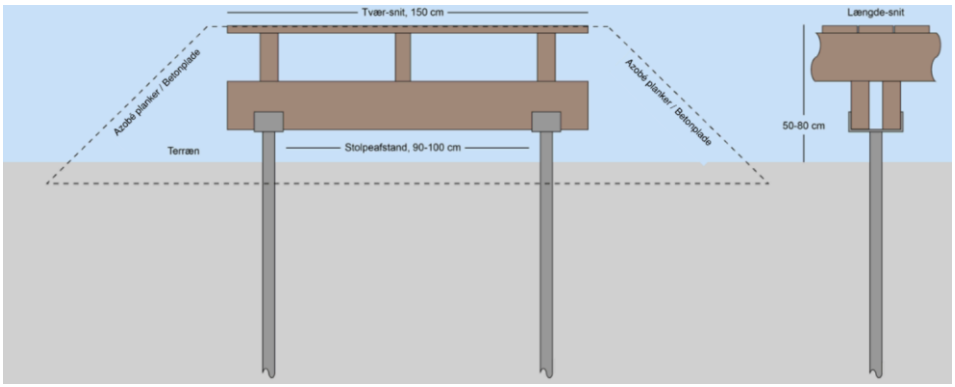

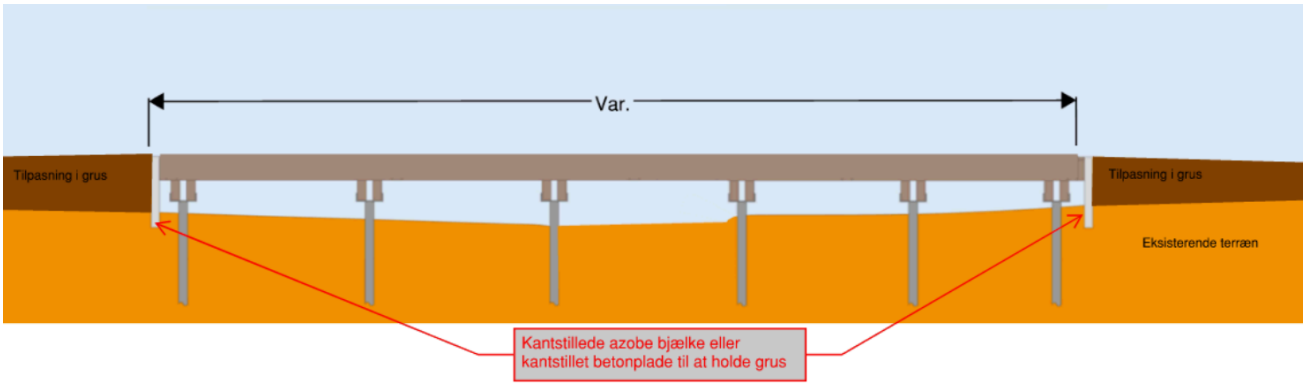
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

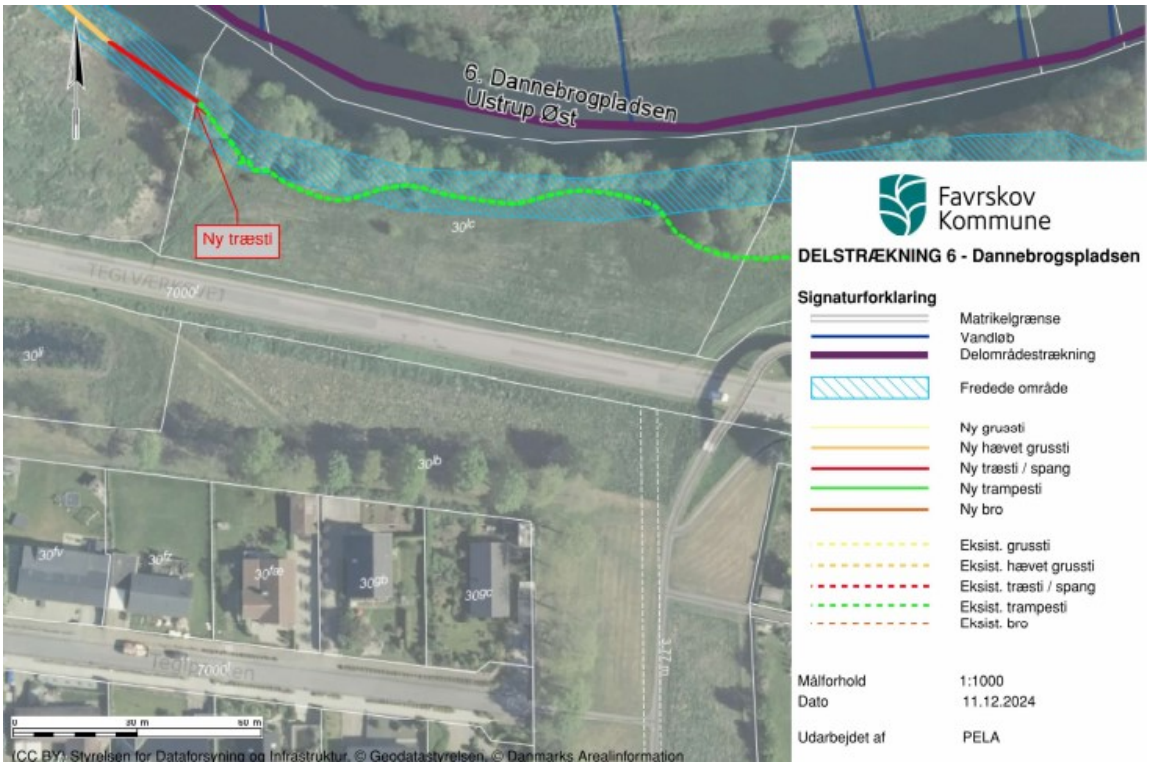
Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 6 og det arbejde, som ønskes udført på matr.nr. 30lc Vellev By, Vellev, Teglværksvej 9, 8860 Ulstrup, som ejes af Favrskov Kommune.

Det ansøgte arbejde består i, at der udføres en ny træsti. Arbejdet og dets placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …
>
> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …
>
> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …”

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens

præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til,

at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> "Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink."

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
4. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
5. Danmarks Naturfredningsforening, København,
6. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
7. Dansk Ornitologisk Forening, København,
8. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
9. Dansk Botanisk Forening, København,
10. Friluftsrådet, centralt,
11. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
12. Region Midtjylland,
13. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 28. februar 2025

FN-MJØ-210-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

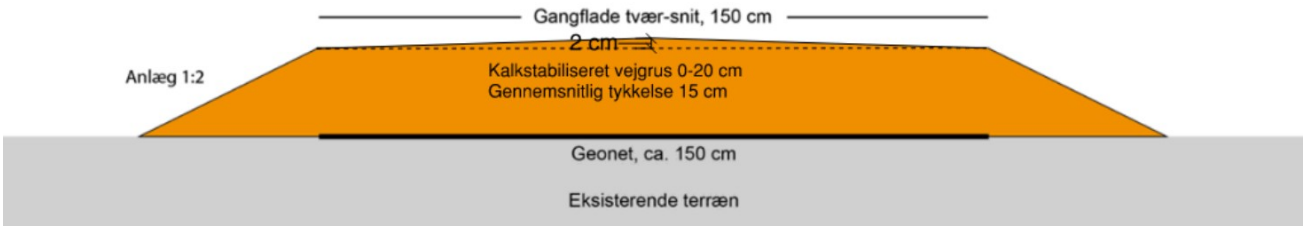
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

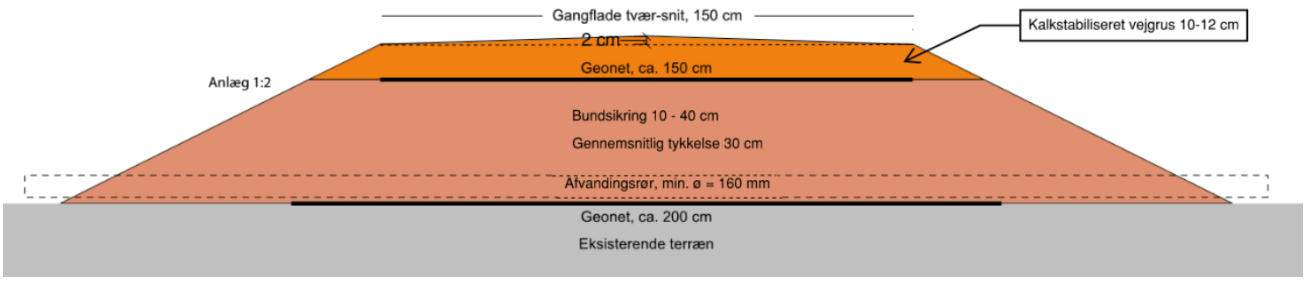
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

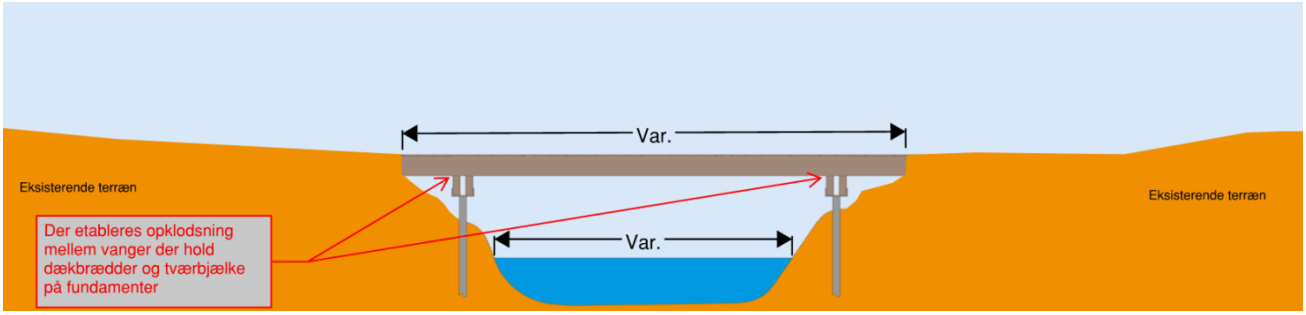
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

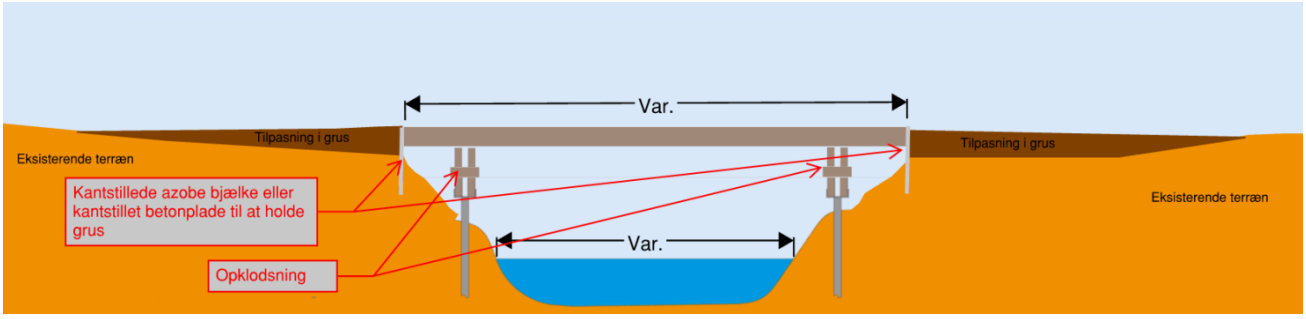
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

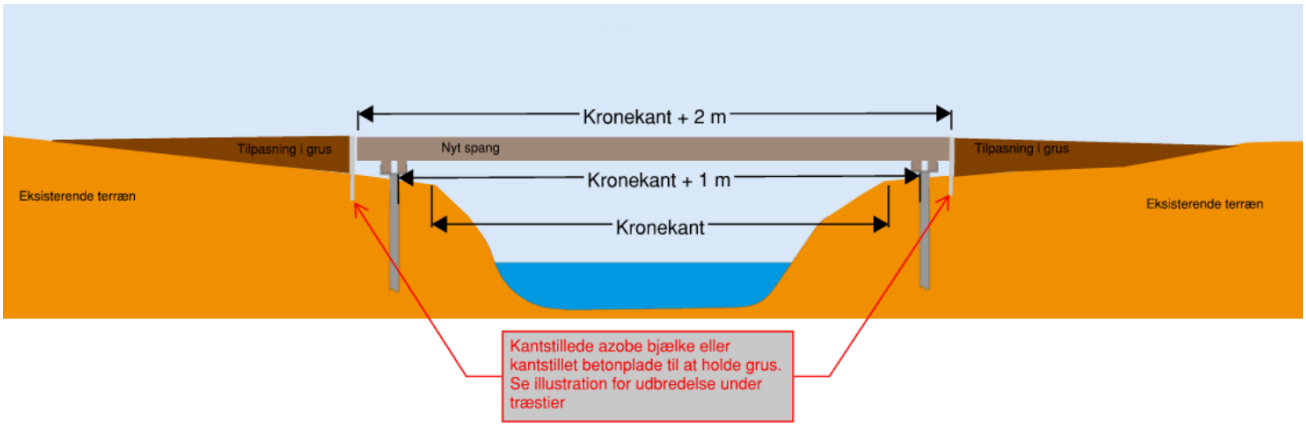
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

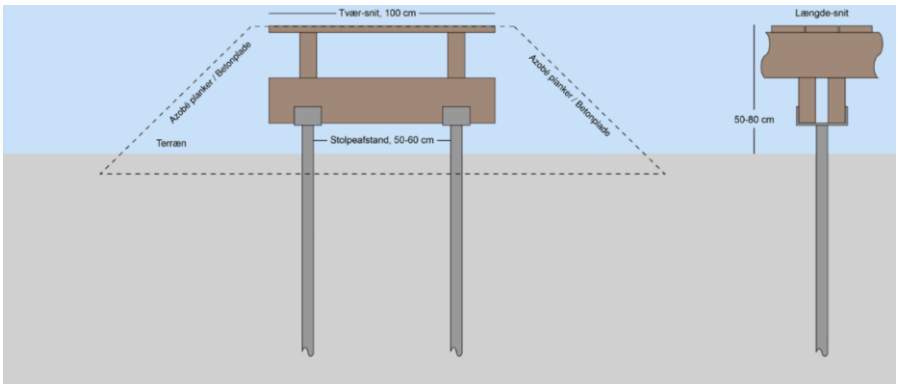
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

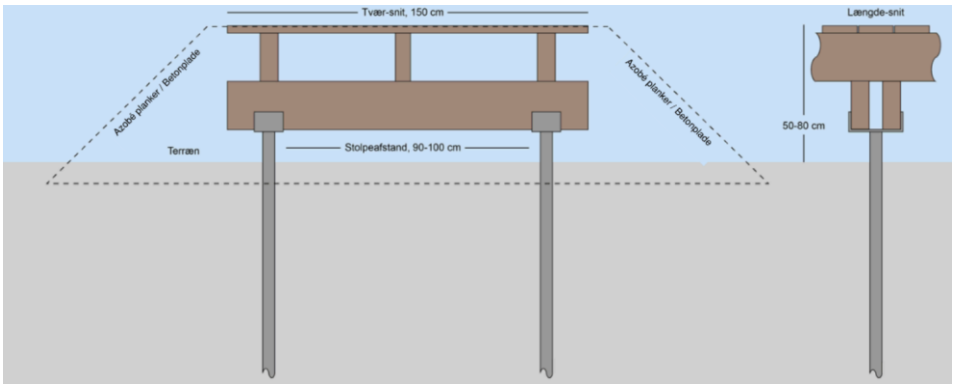

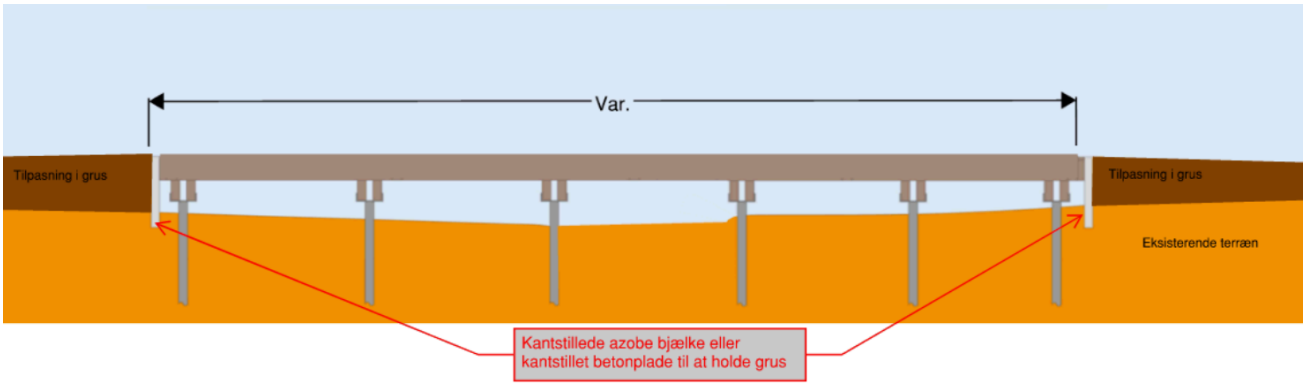
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

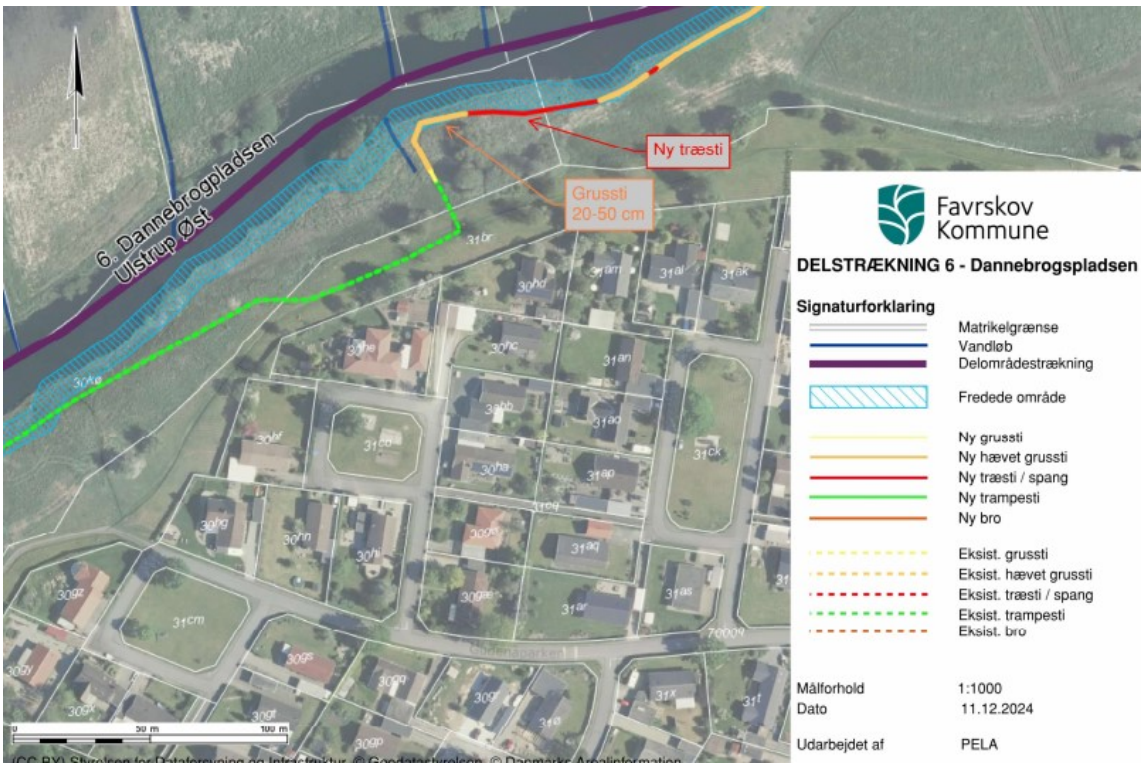
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 6 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 30kø Vellev By, Vellev, Sophielundsvej 1a, 8860 Ulstrup, som ejes af Per Dahlsgaard Laursen.

Favrskov Kommune har oplyst, at Per Dahlsgaard Laursen er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen. Fredningsnævnet har herudover opfordret Per Dahlsgaard Laursen til at oplyse, om han er indstillet på, at projektet gennemføres. Han har bekræftet dette overfor fredningsnævnet.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres en ny hævet grussti og en ny træsti. Arbejderne og deres placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 30kø Vellev By, Vellev, Sophielundsvej 1a, 8860 Ulstrup deltog ejeren Per Dahlsgaard Laursen ikke i besigtigelsen.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …
>
> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …

> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvi-

dere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> "Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink."

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er

udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da Per Dahlsgaard Laursen har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og

- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Per Dahlsgaard Laursen,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,

11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 28. februar 2025

FN-MJØ-211-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

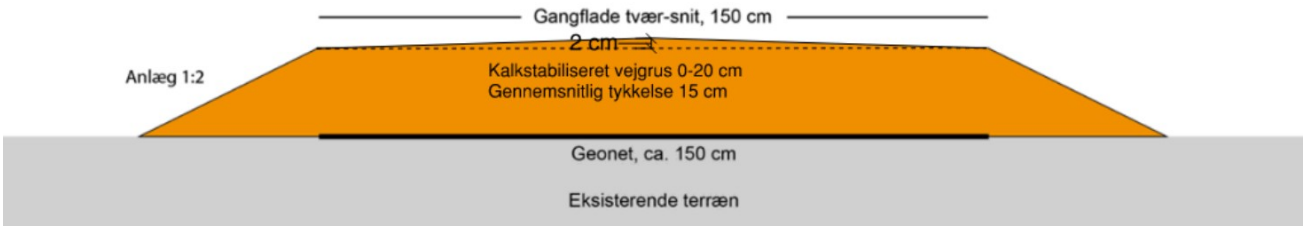
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

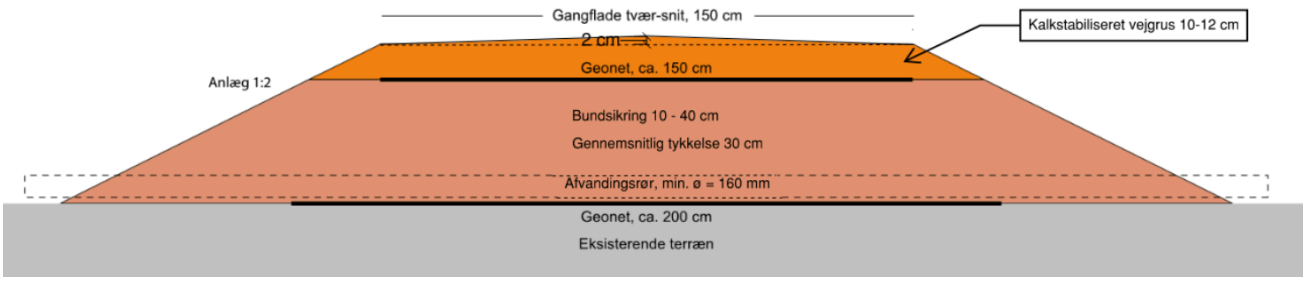
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

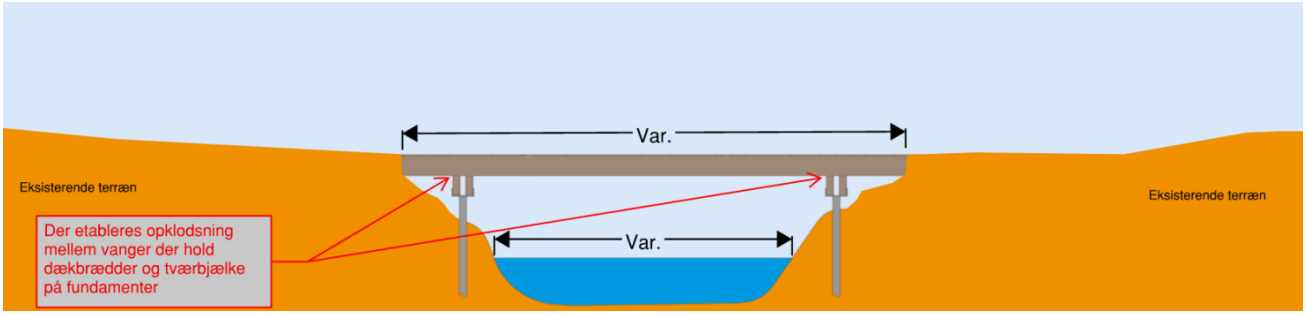
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

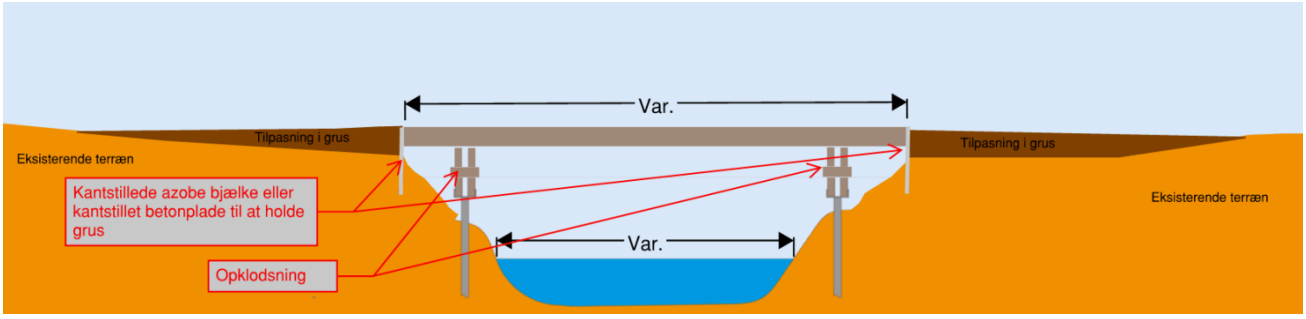
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

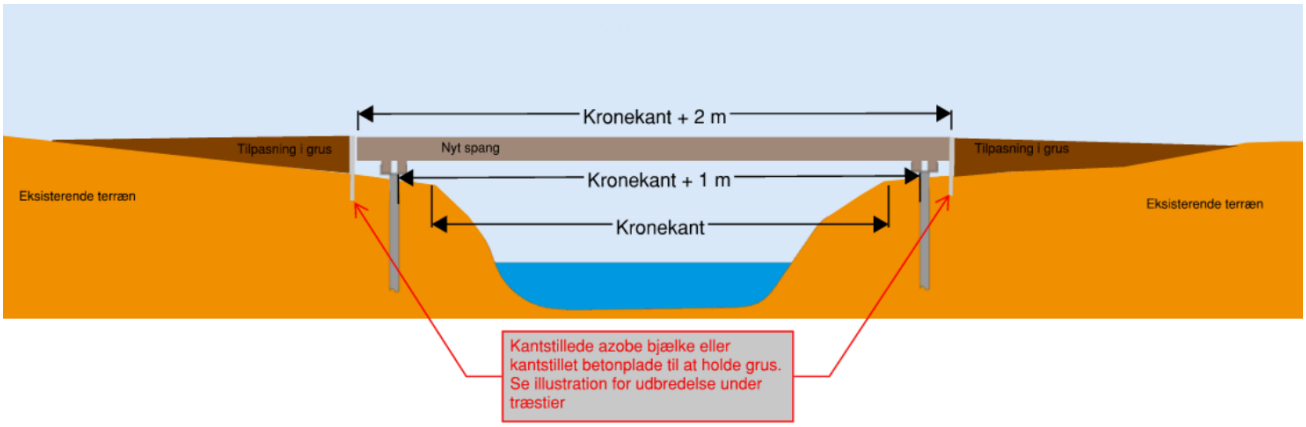
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

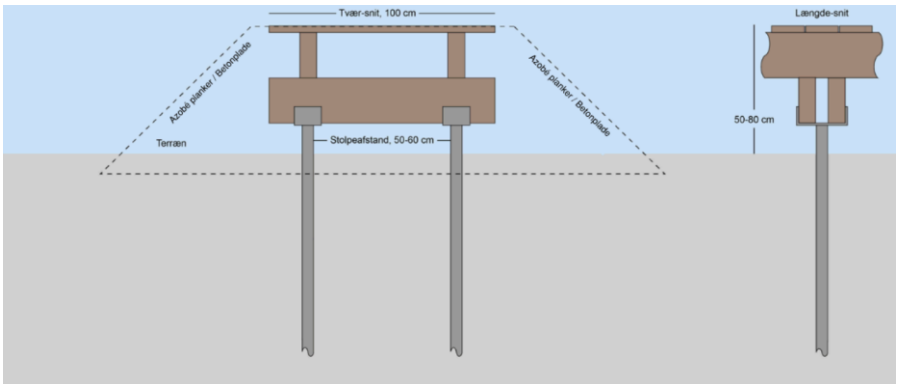
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

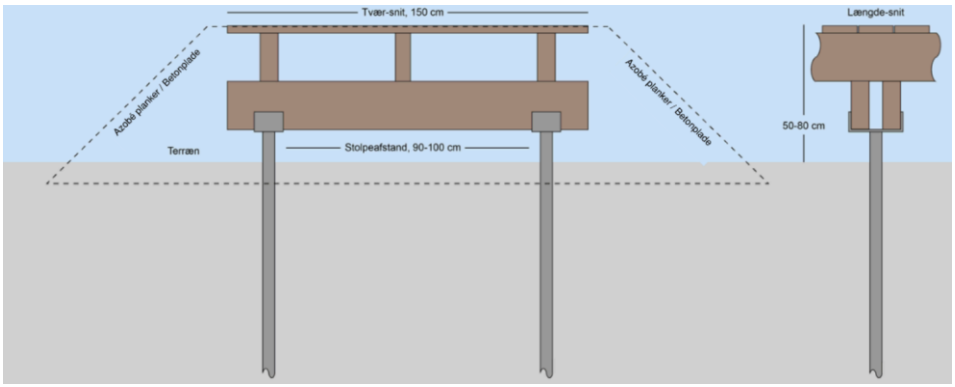

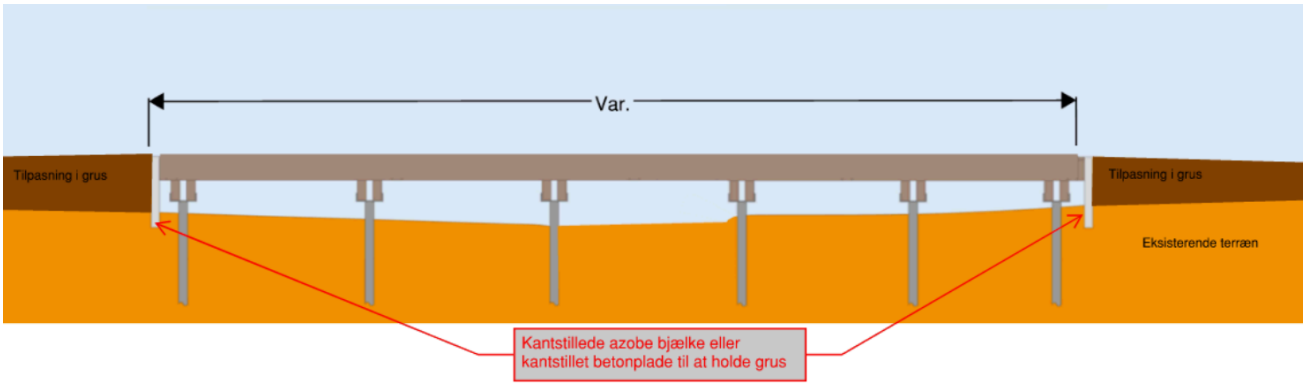
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

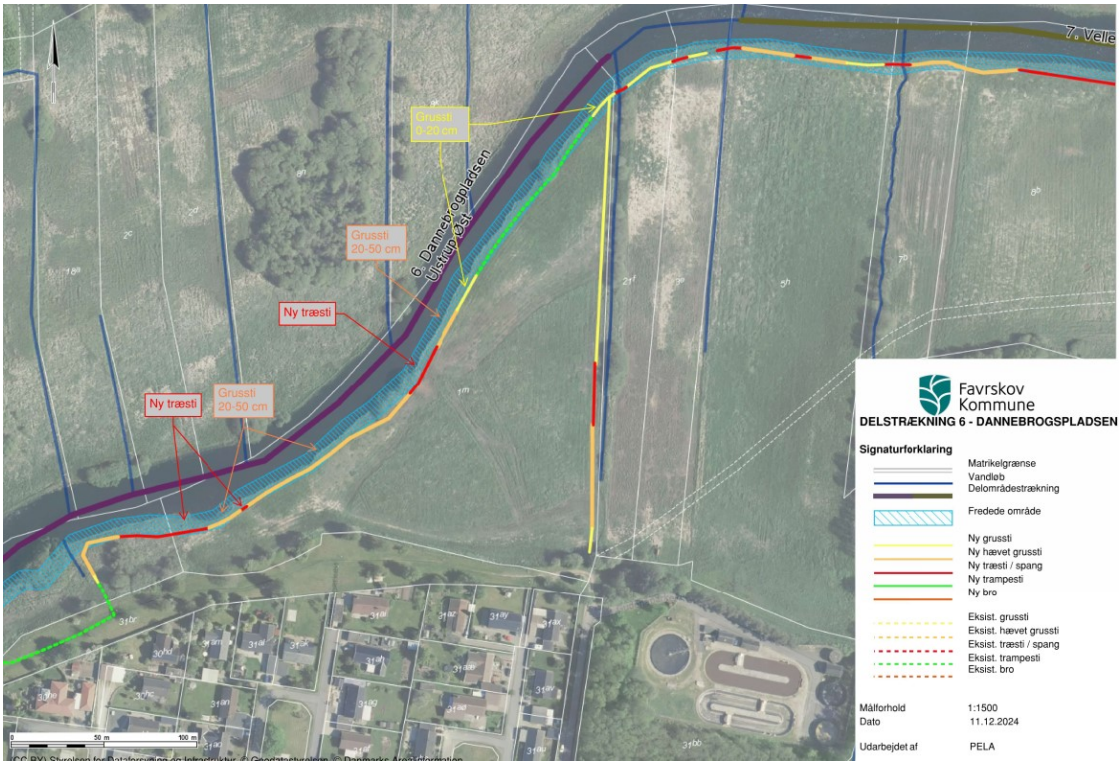
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 6 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 1m Vellev By, Vellev, Koudalvej 1 og Øksendalvej 5, 8860 Ulstrup, som ejes af Hvorslev-Gerning-Vellev Sognes menighedsråd.

Favrskov Kommune har oplyst, at Hvorslev-Gerning-Vellev Sognes menighedsråd er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen. Fredningsnævnet har herudover opfordret menighedsrådet til at oplyse, om menighedsrådet er indstillet på, at projektet gennemføres, men har ikke modtaget et svar herom.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres nye grusstier, hævede grusstier og træstier. Arbejderne og deres placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 1m Vellev By, Vellev, Koudalvej 1 og Øksendalvej 5, 8860 Ulstrup deltog ejeren Hvorslev-Gerning-Vellev Sognes menighedsråd ikke i besigtigelsen.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …
>
> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …

> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvi-

dere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> "Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink."

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er

udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da det er oplyst, at Hvorslev-Gerning-Vellev Sognes menighedsråd har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og

- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Hvorslev-Gerning-Vellev Sognes menighedsråd,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,

11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 28. februar 2025

FN-MJØ-212-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

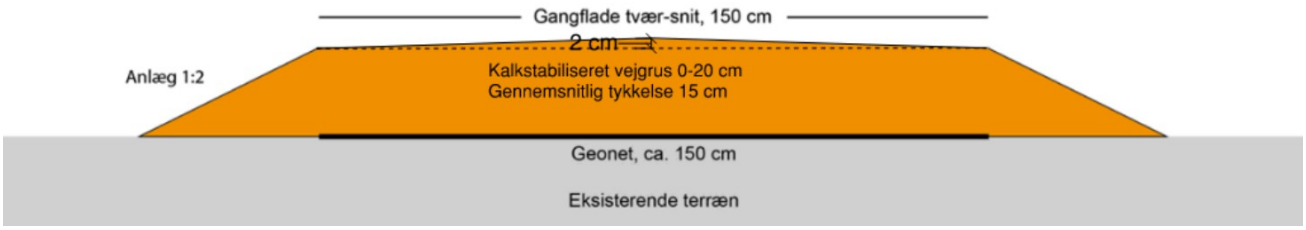
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

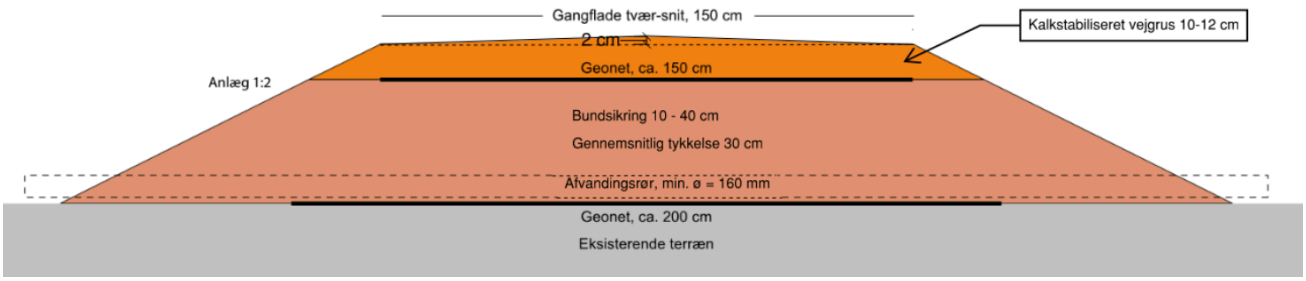
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

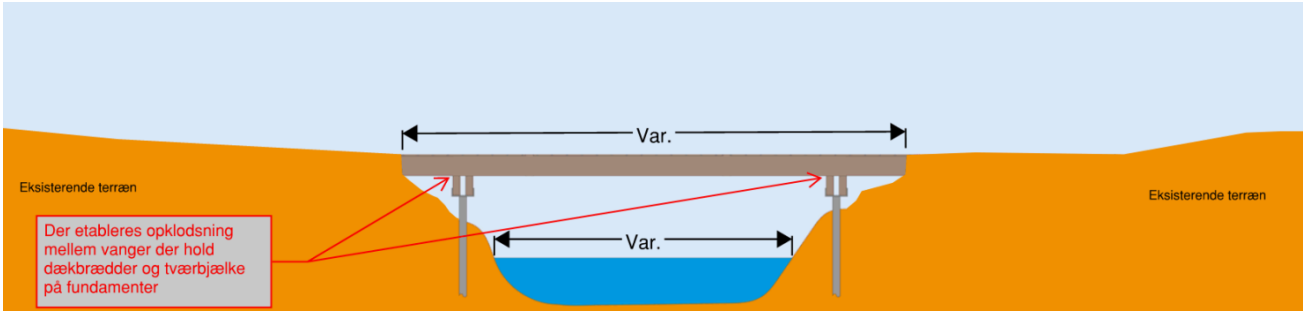
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

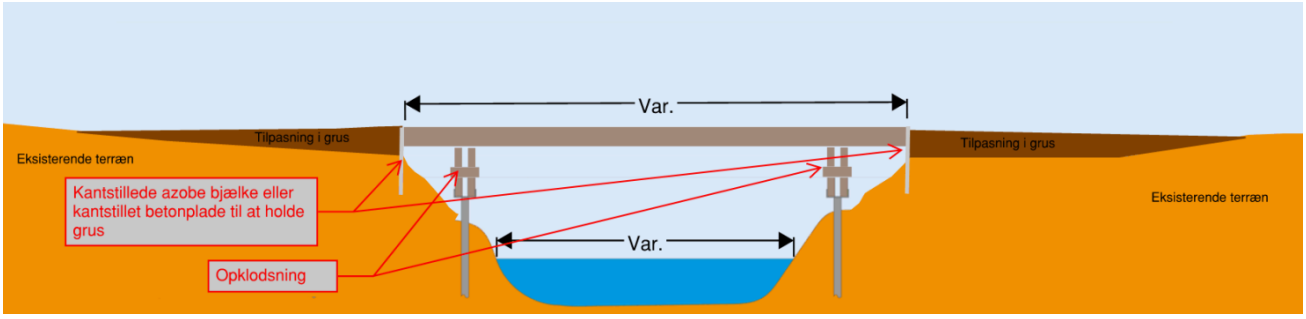
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

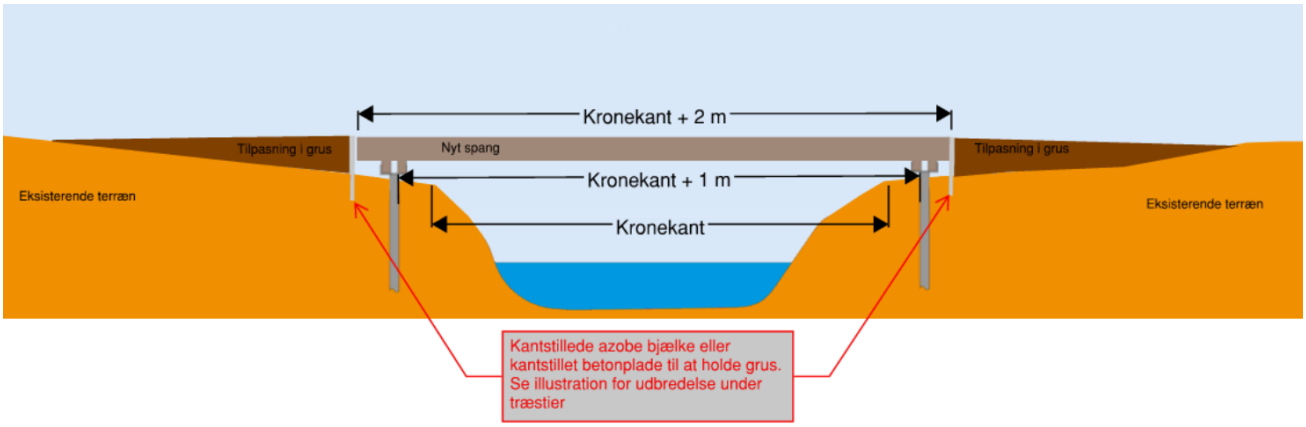
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

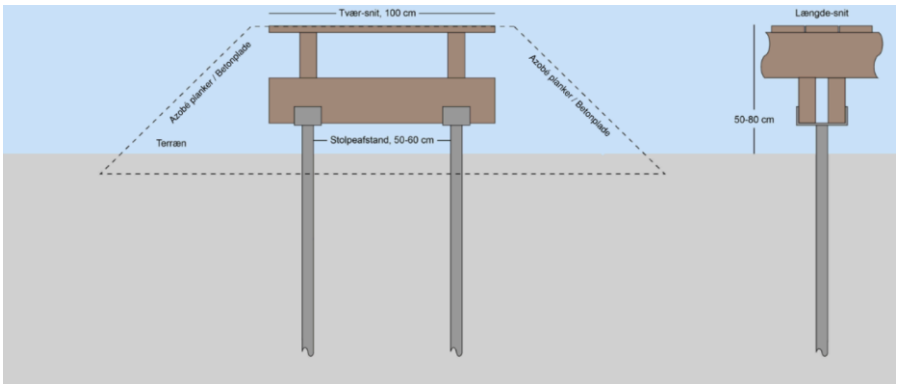
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

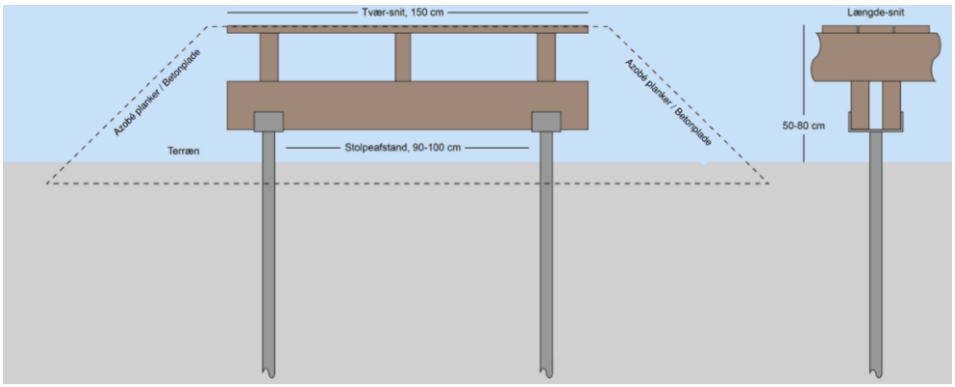

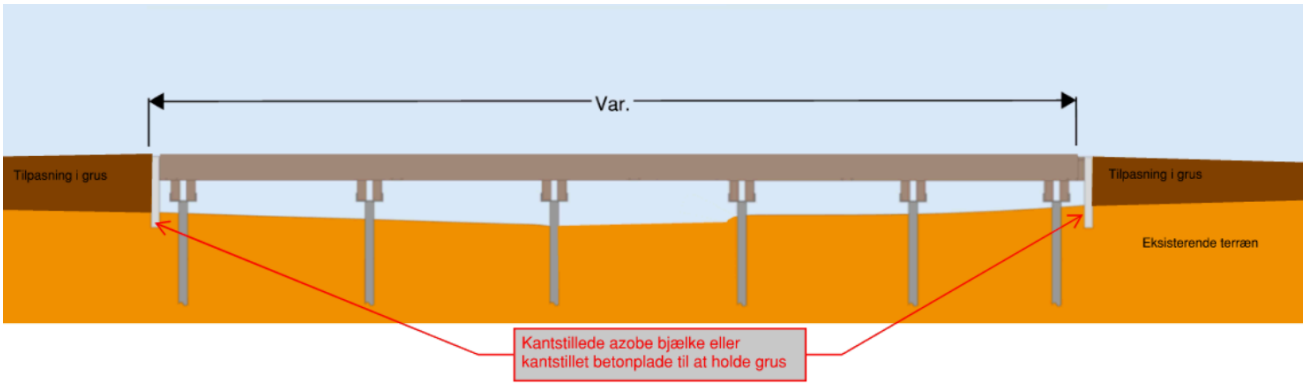
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

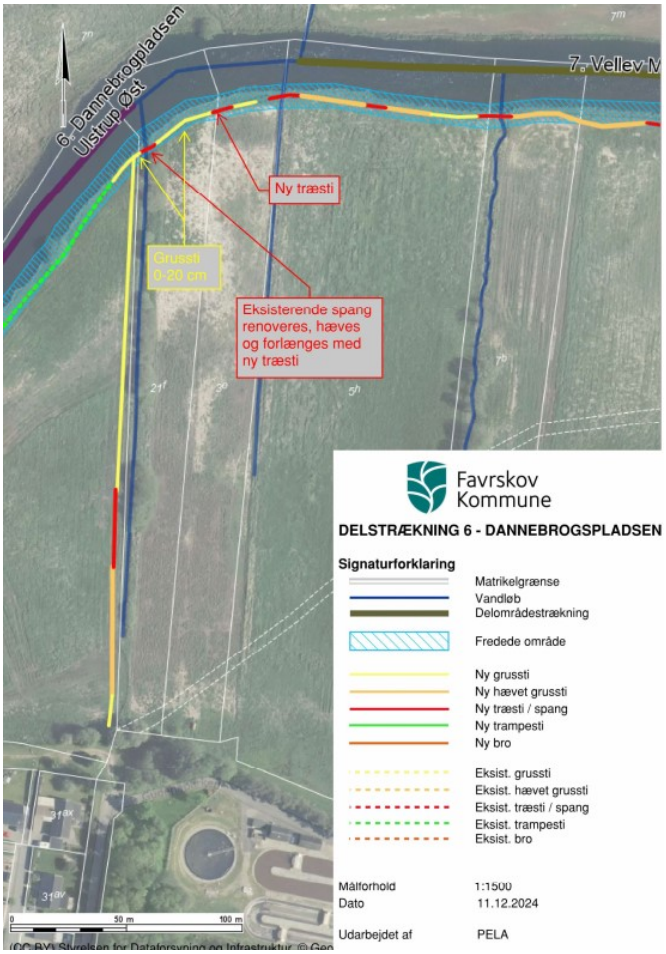
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 6 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 21f Vellev By, Vellev, Forten 17, 8860 Ulstrup, som ejes af Jens Peter Munk Lauritsen.

Favrskov Kommune har oplyst, at Jens Peter Munk Lauritsen er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen. Fredningsnævnet har herudover opfordret Jens Peter Munk Lauritsen til at oplyse, om han er indstillet på, at projektet gennemføres, men har ikke modtaget et svar herom.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres en ny grussti og en ny træsti, og at et eksisterende spang renoveres, hæves og forlænges med en ny træsti. Arbejderne og deres placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 21f Vellev By, Vellev, Forten 17, 8860 Ulstrup deltog ejeren Jens Peter Munk Lauritsen ikke i besigtigelsen.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …

> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …
>
> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte

strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at

projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> ”Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink.”

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da det er oplyst, at Jens Peter Munk Lauritsen har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,

3. Jens Peter Munk Lauritsen,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 6. marts 2025

FN-MJØ-213-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

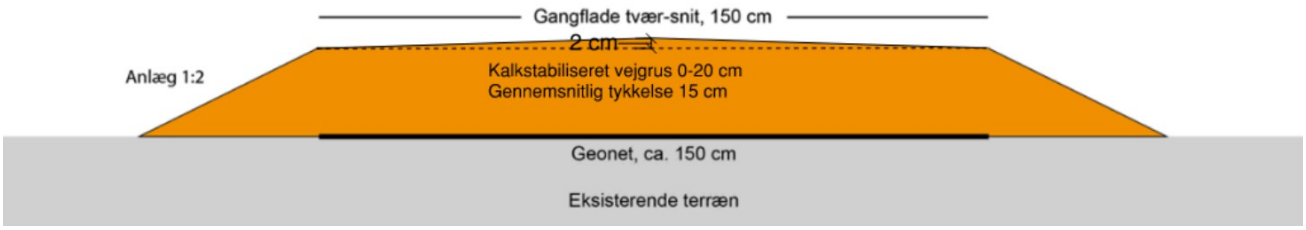
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

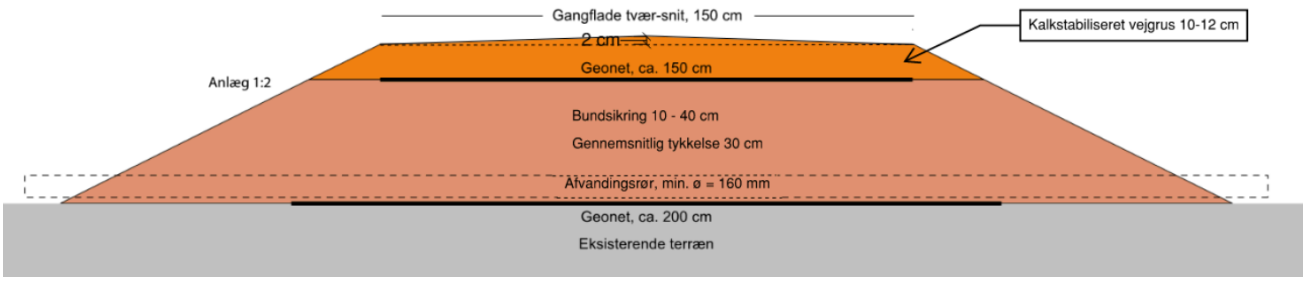
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

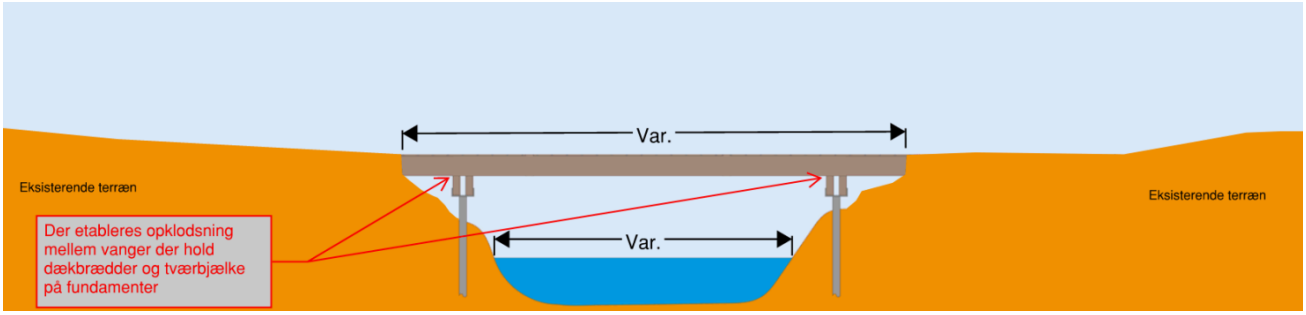
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

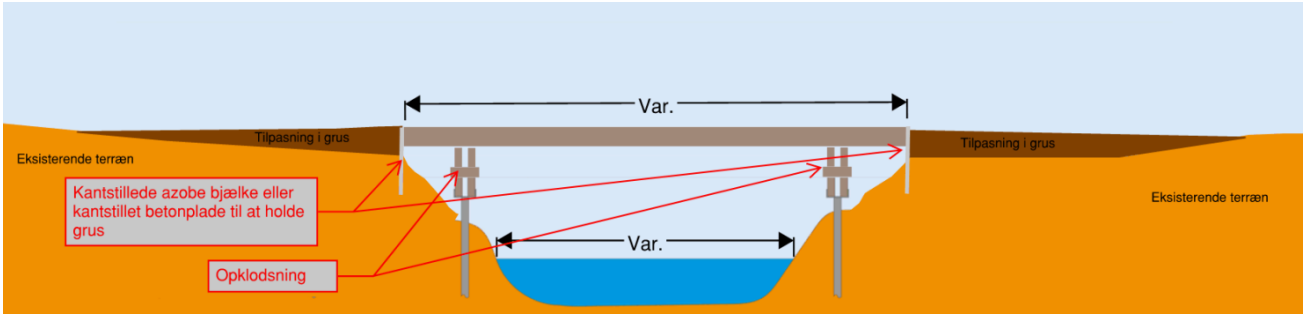
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

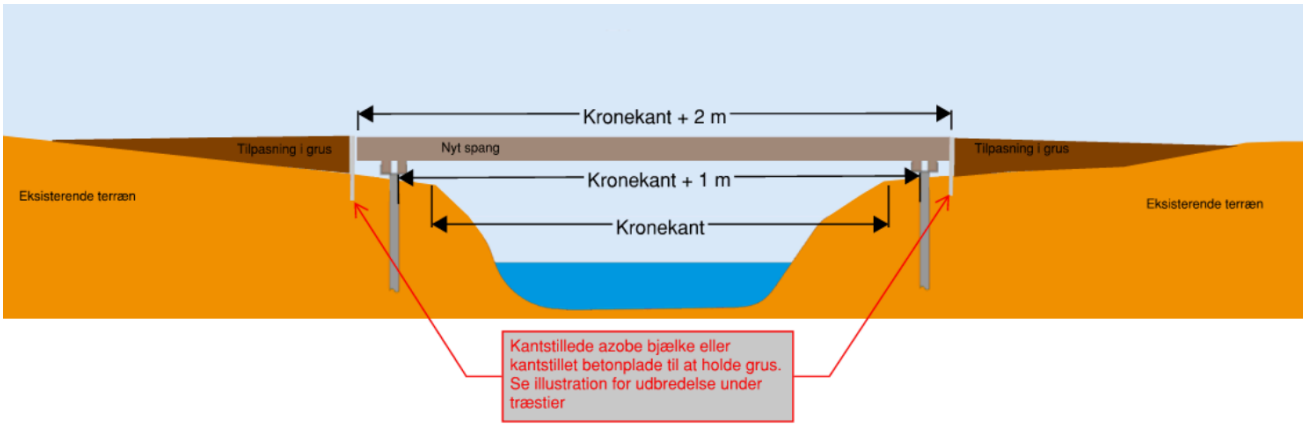
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

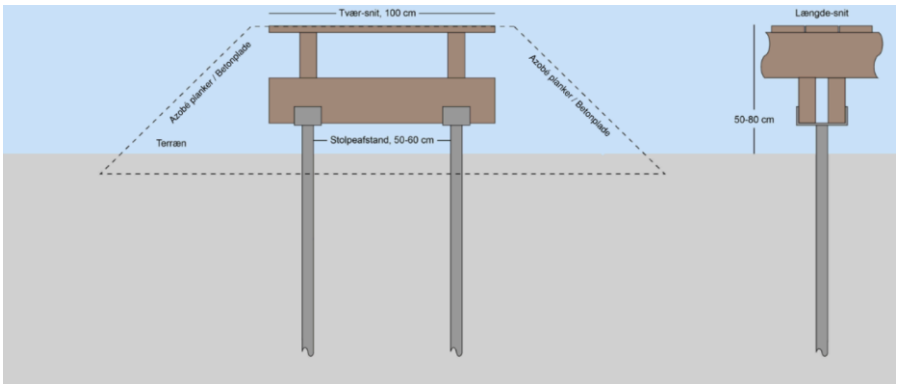
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

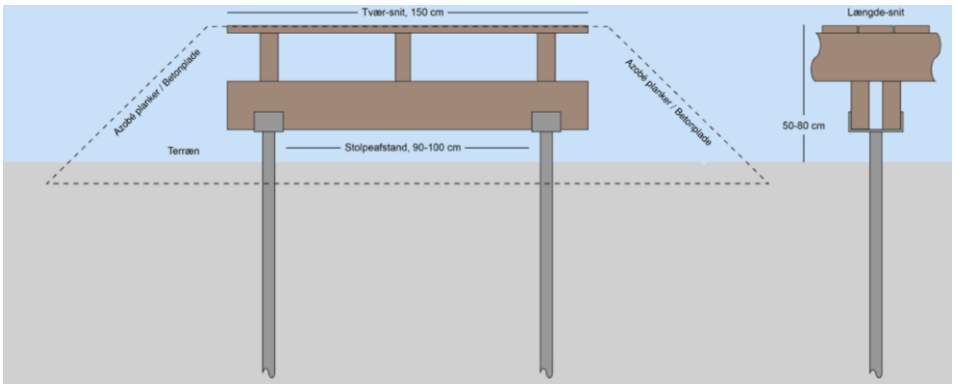

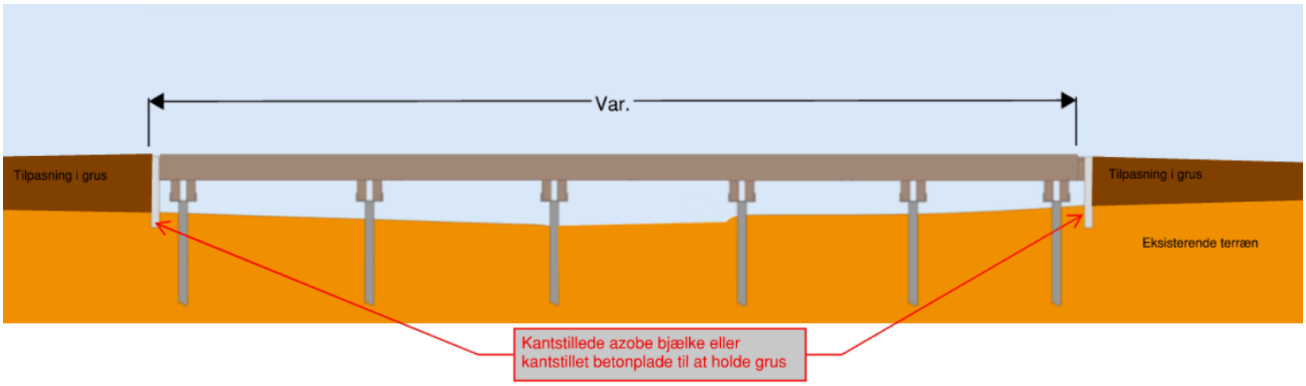
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

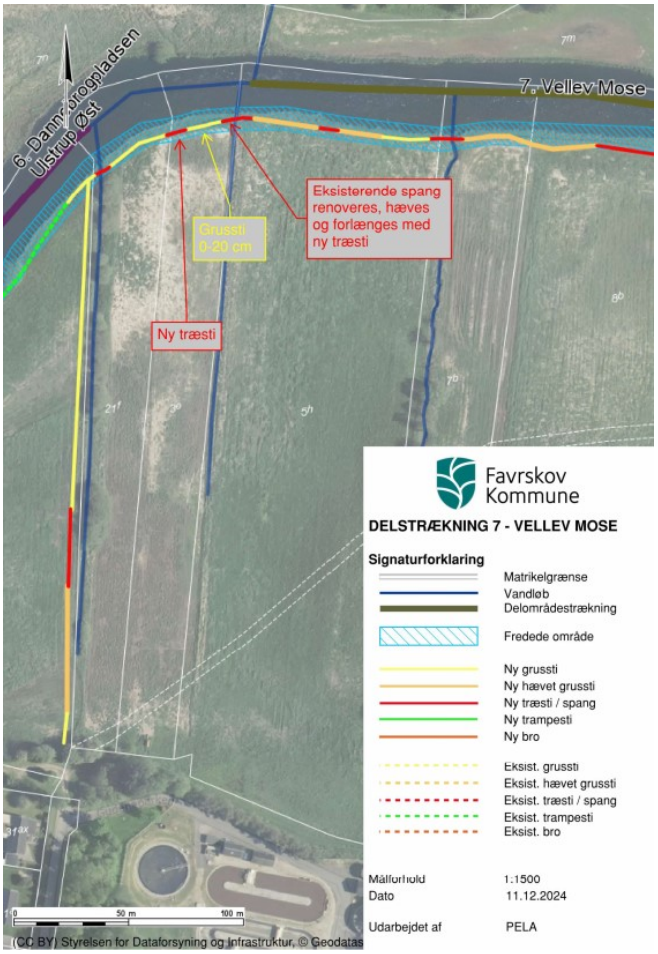
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 7 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 3e Vellev By, Vellev, Koudalvej 2, 8860 Ulstrup, som ejes af Steen Hvid Kristiansen.

Favrskov Kommune har oplyst, at Steen Hvid Kristiansen er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen. Fredningsnævnet har herudover opfordret Steen Hvid Kristiansen til at oplyse, om han er indstillet på, at projektet gennemføres, men har ikke modtaget et svar herom.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres en ny grussti og en ny træsti, og at et eksisterende spang renoveres, hæves og forlænges med en ny træsti. Arbejderne og deres placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 3e Vellev By, Vellev, Koudalvej 2, 8860 Ulstrup deltog ejeren Steen Hvid Kristiansen ikke i besigtigelsen.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …

> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …
>
> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte

strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at

projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> ”Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink.”

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da det er oplyst, at Steen Hvid Kristiansen har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Steen Hvid Kristiansen,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,

5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 6. marts 2025

FN-MJØ-214-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

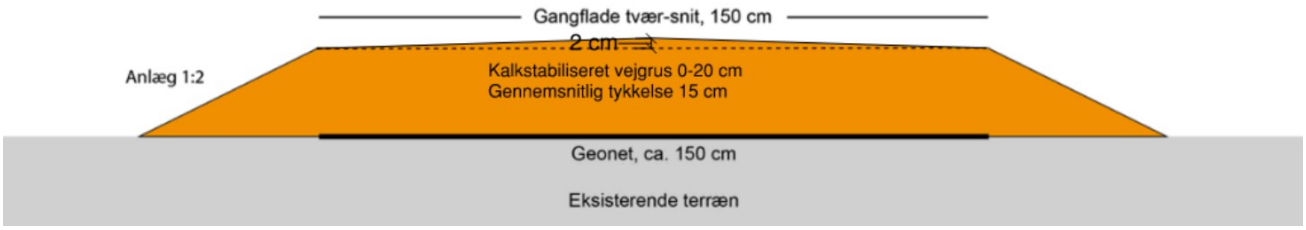
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

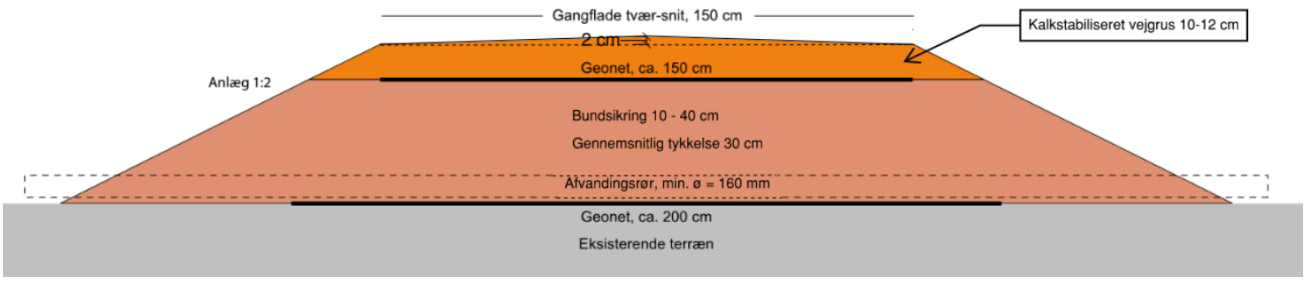
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

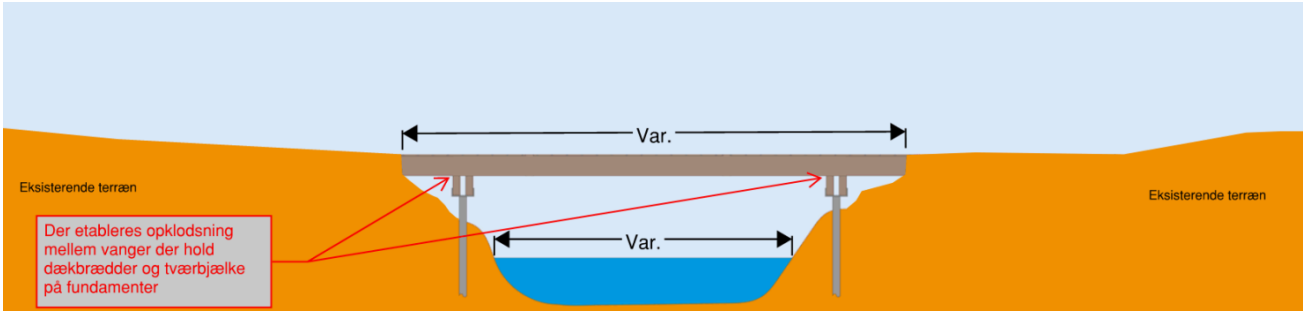
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

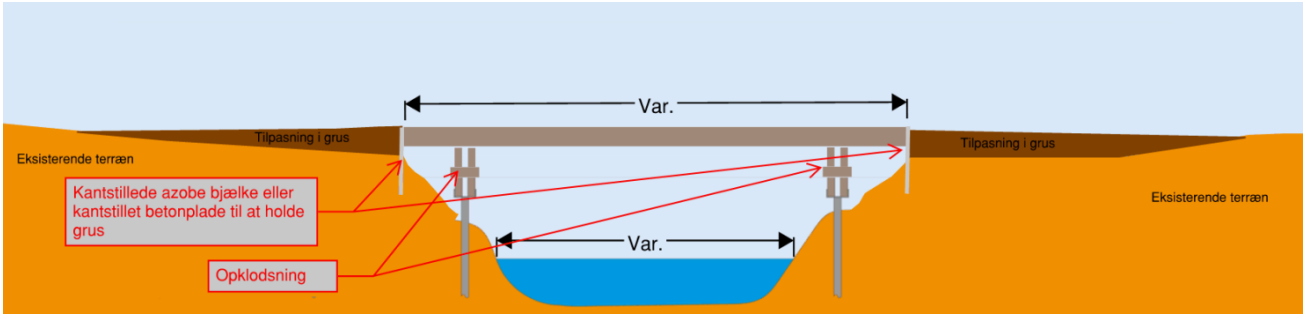
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

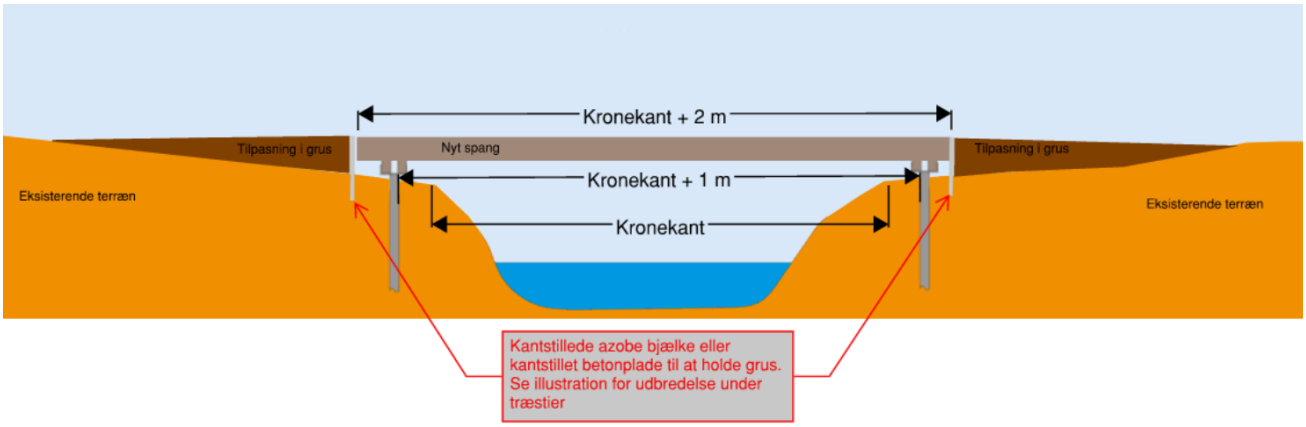
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

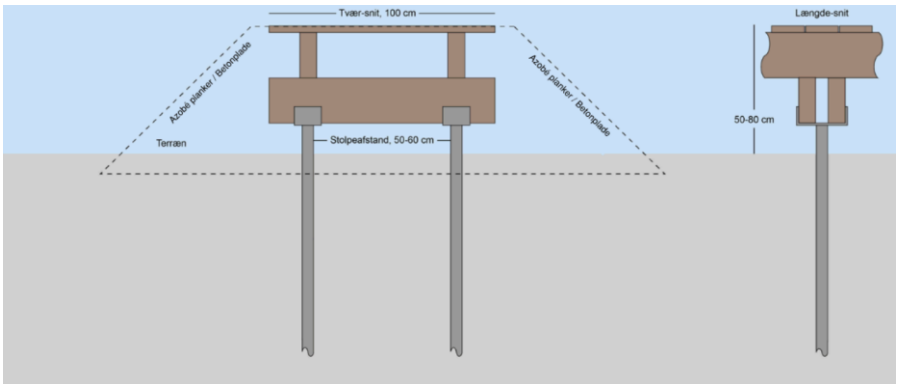
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

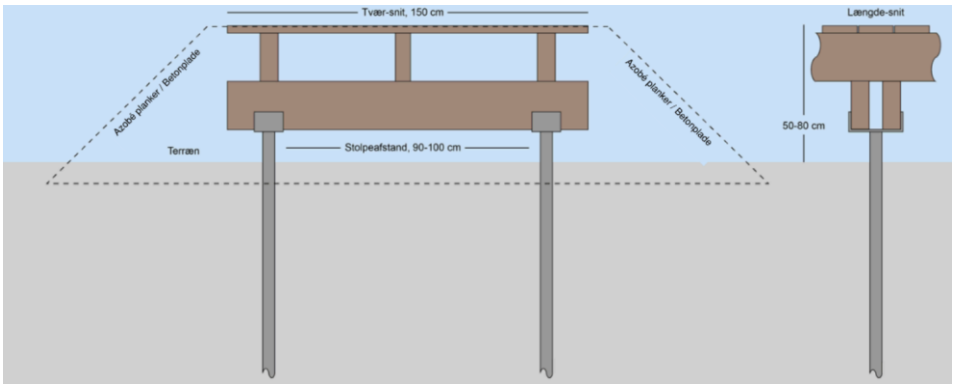

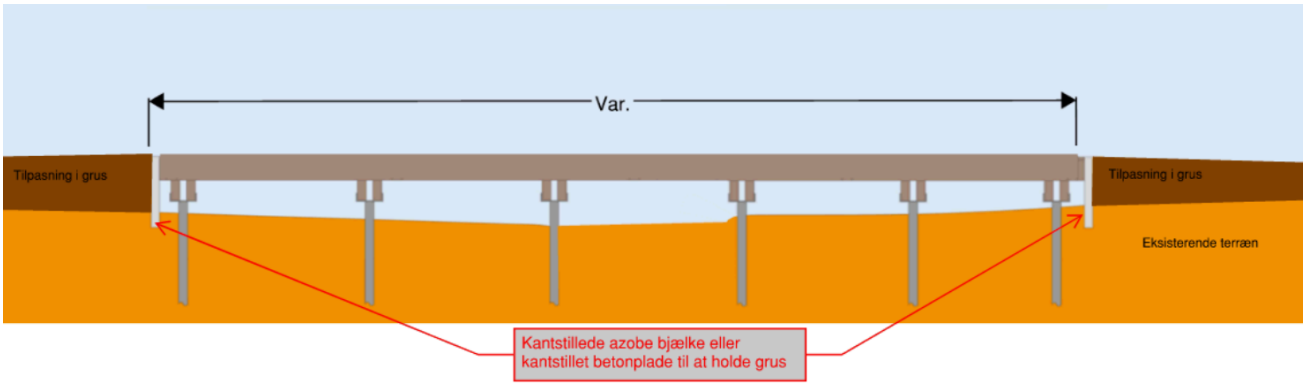
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

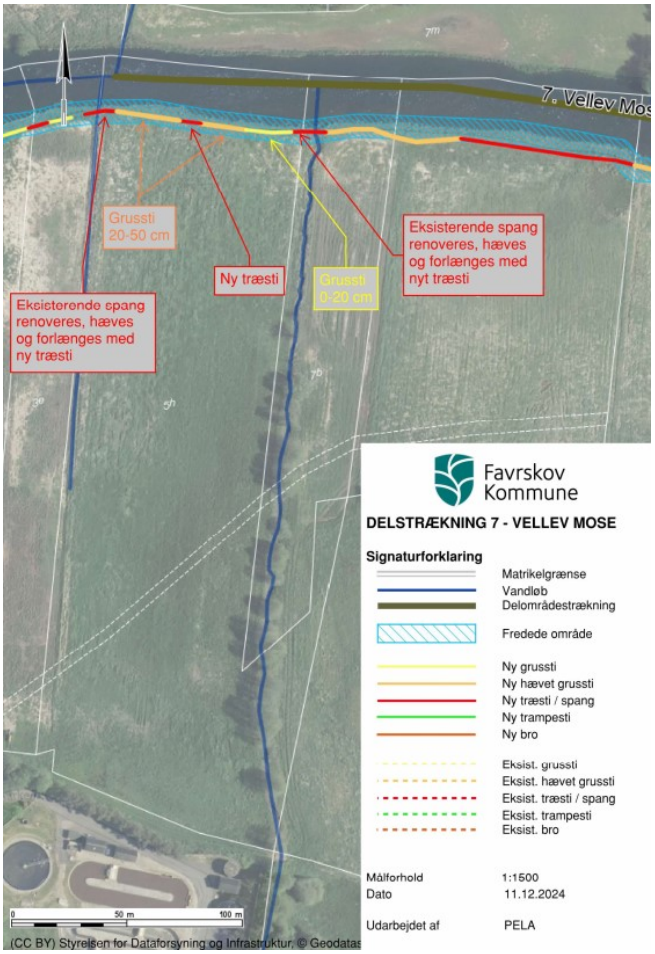
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 7 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 5h Vellev By, Vellev, Øksendalvej 15, 8860 Ulstrup, som ejes af Carl Christian Bæk.

Favrskov Kommune har oplyst, at Carl Christian Bæk er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen. Fredningsnævnet har herudover opfordret Carl Christian Bæk til at oplyse, om han er indstillet på, at projektet gennemføres, men har ikke modtaget et svar herom.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres en grussti, en hævet grussti, en ny træsti og at eksisterende spang renoveres, hæves og forlænges med nye træstier. Arbejderne og deres placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 5h Vellev By, Vellev, Øksendalvej 15, 8860 Ulstrup deltog ejeren Carl Christian Bæk ikke i besigtigelsen.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …
>
> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …

> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …
>
> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev

som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers

ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> ”Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink.”

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da det er oplyst, at Carl Christian Bæk har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,

- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Carl Christian Bæk,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,

10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 6. marts 2025

FN-MJØ-215-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

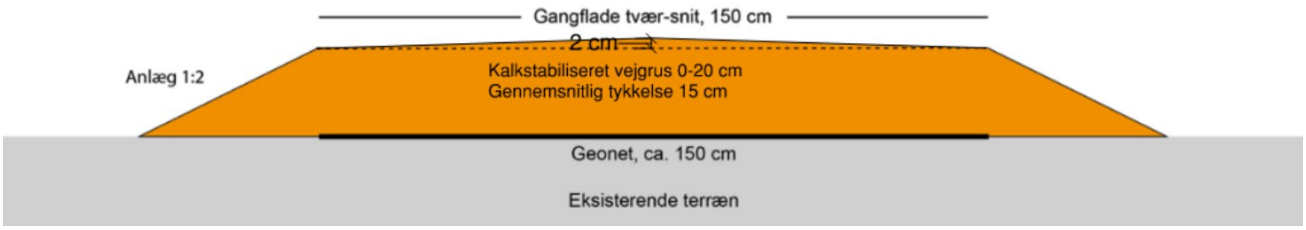
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

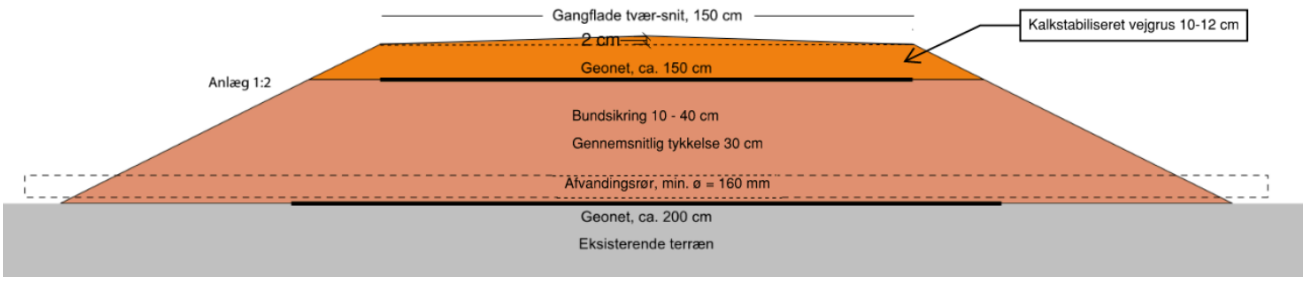
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

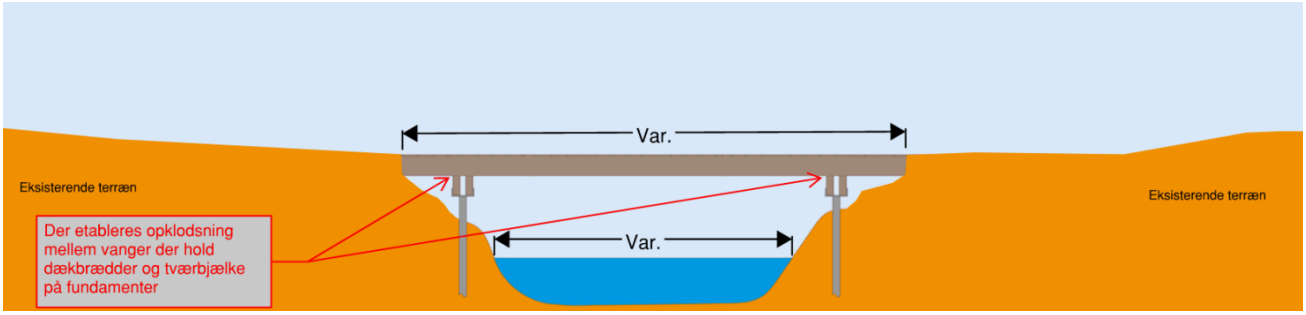
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

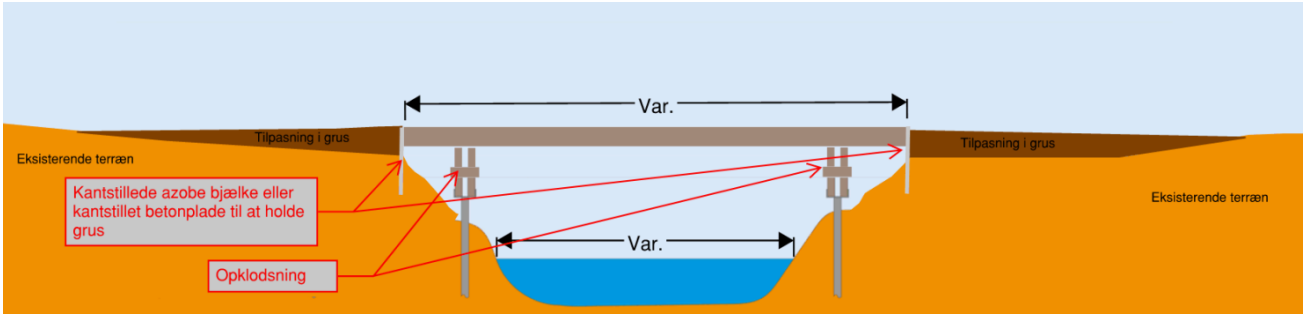
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

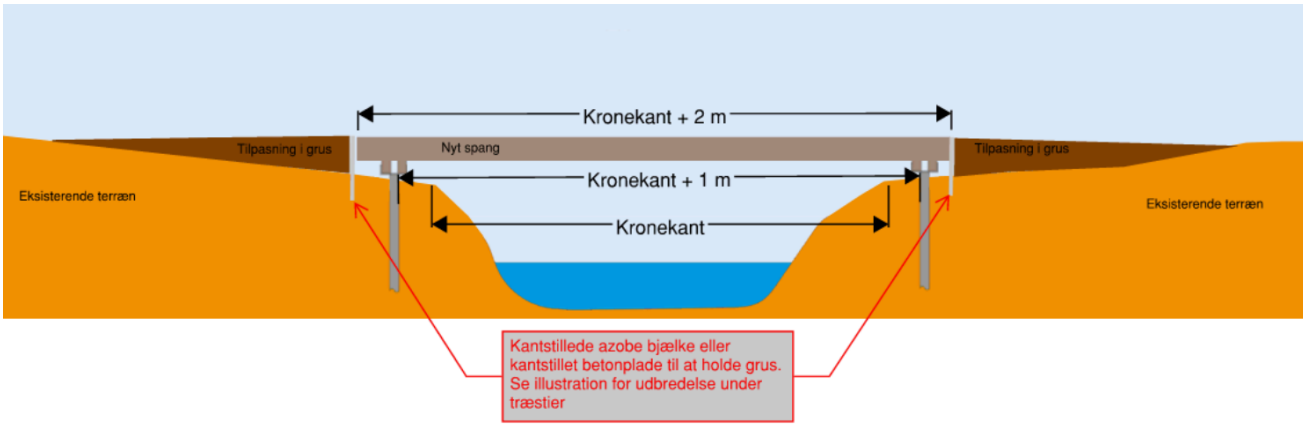
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

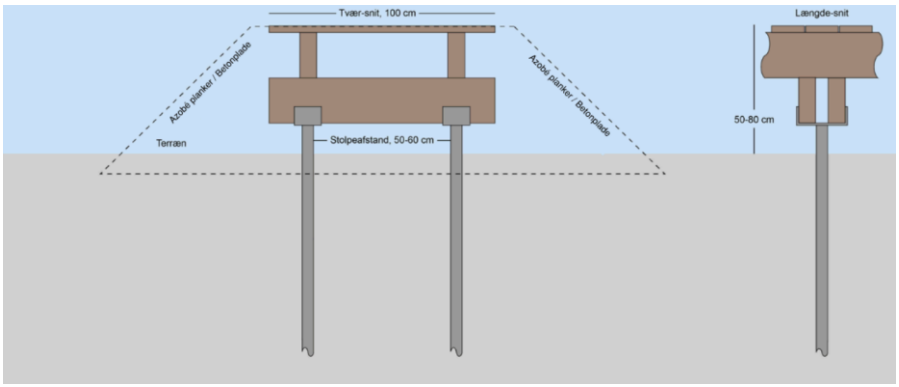
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

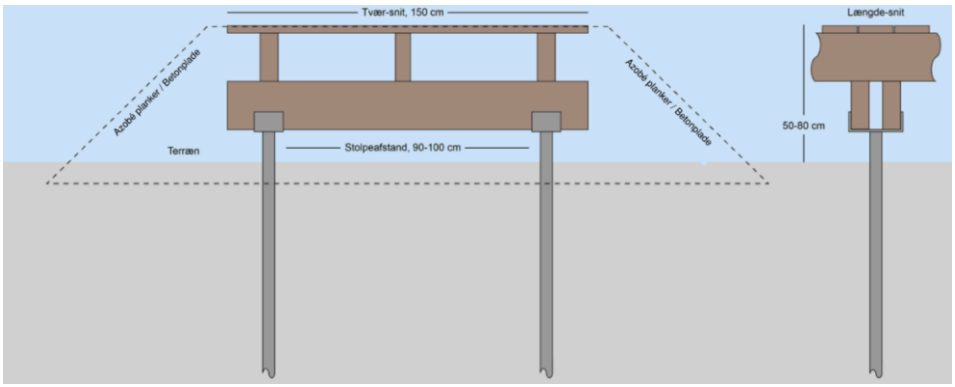

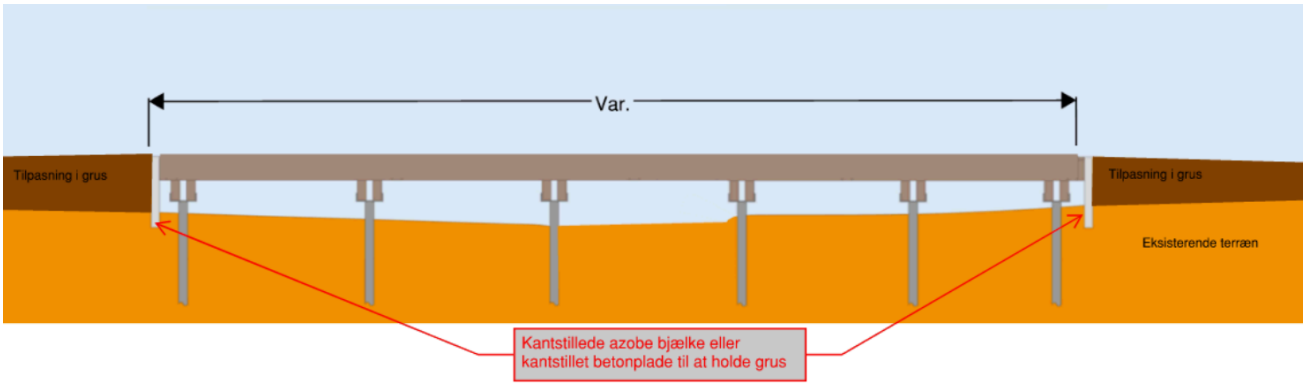
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

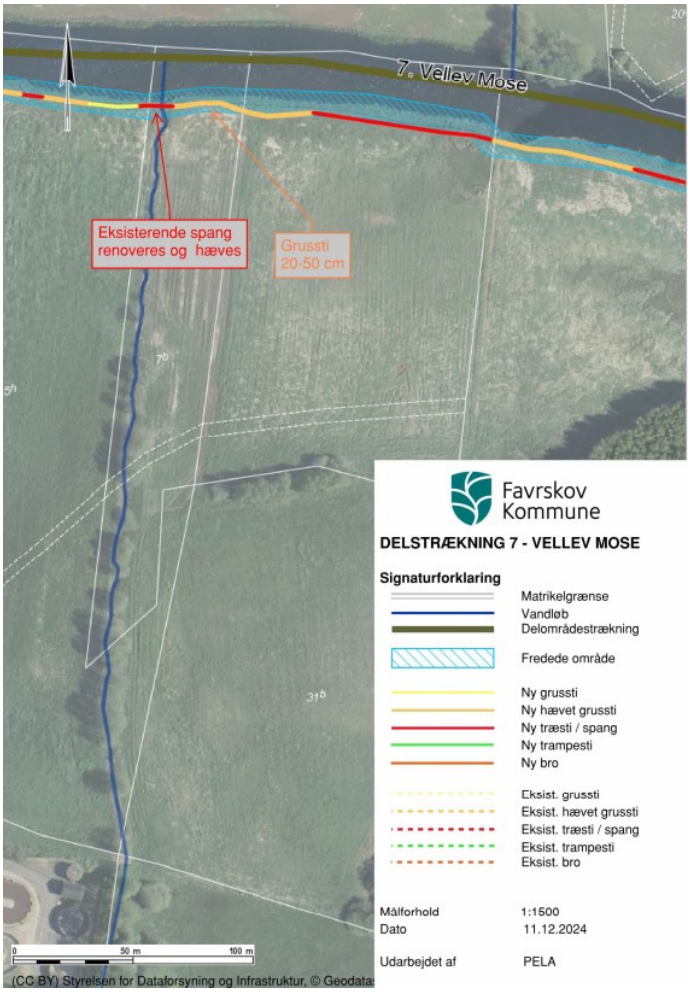
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 7 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 7b Vellev By, Vellev, Kræmmervejen 17, 8860 Ulstrup, som ejes af Henrik Rasmussen.

Favrskov Kommune har oplyst, at Henrik Rasmussen er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen. Fredningsnævnet har herudover opfordret Henrik Rasmussen til at oplyse, om han er indstillet på, at projektet gennemføres, men har ikke modtaget et svar herom.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres en hævet grussti, og at et eksisterende spang renoveres og hæves. Arbejderne og deres placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 7b Vellev By, Vellev, Kræmmervejen 17, 8860 Ulstrup deltog ejeren Henrik Rasmussen ikke i besigtigelsen.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …
>
> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …

> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …
>
> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev

som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers

ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> ”Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink.”

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da det er oplyst, at Henrik Rasmussen har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,

- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Henrik Rasmussen,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,

10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 6. marts 2025

FN-MJØ-216-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

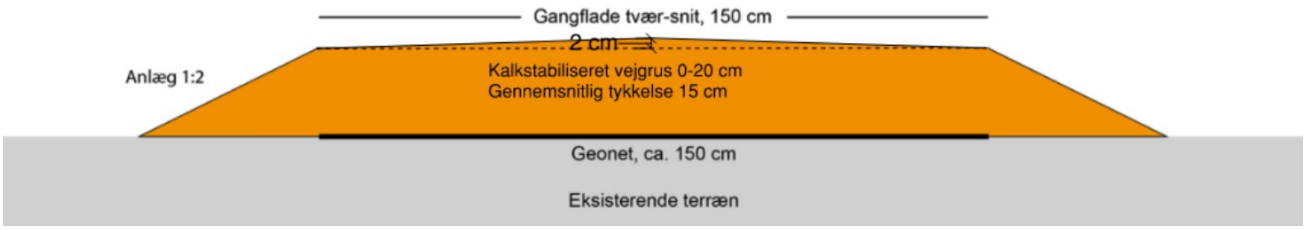
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

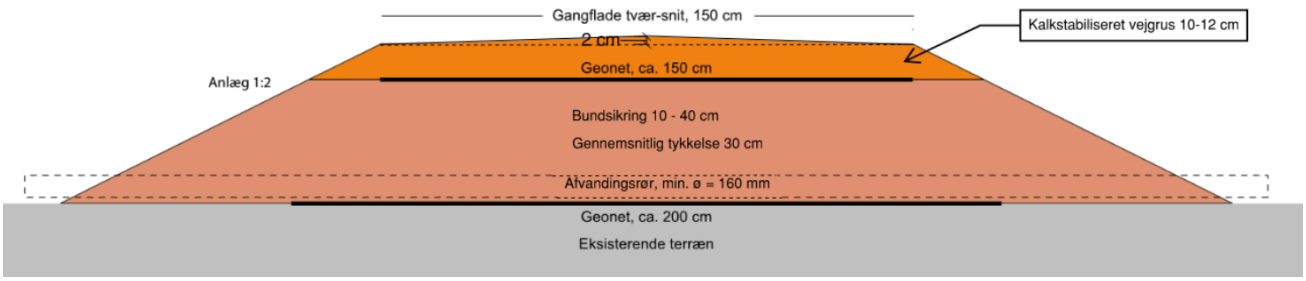
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

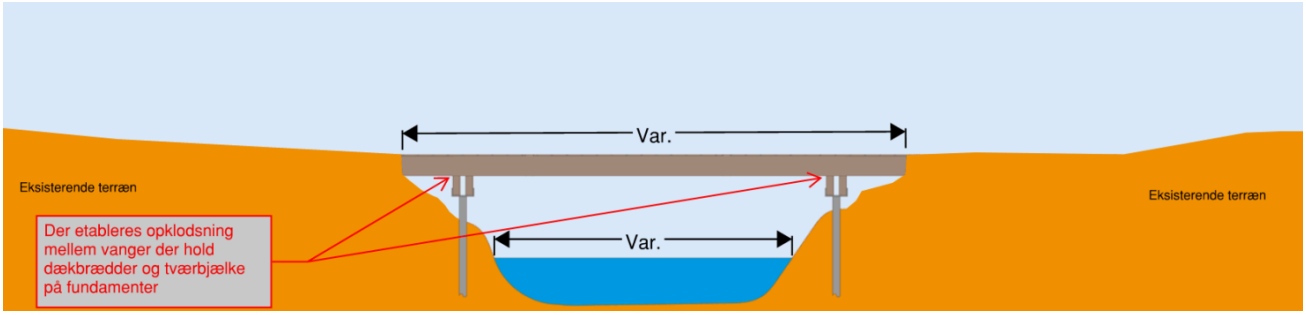
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

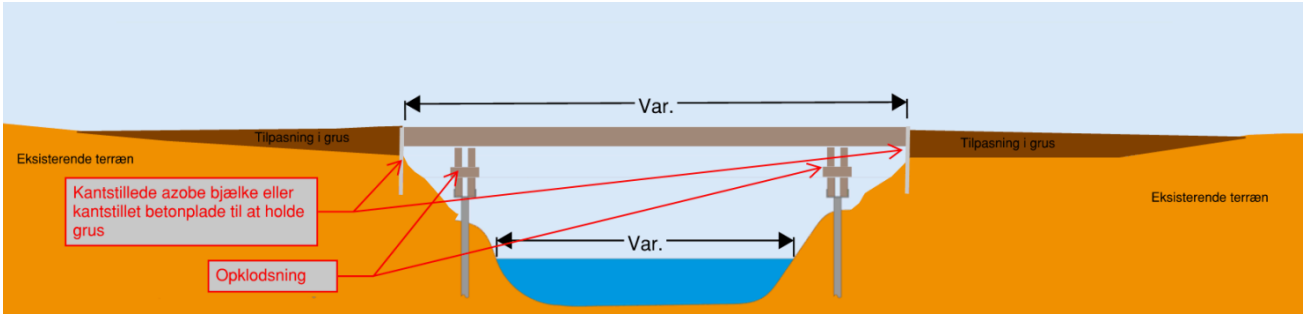
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

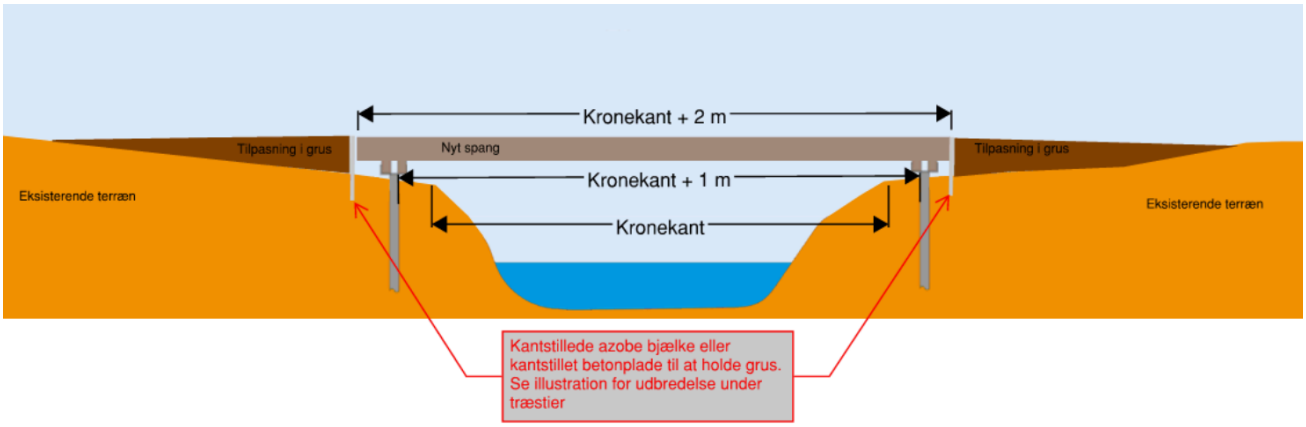
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

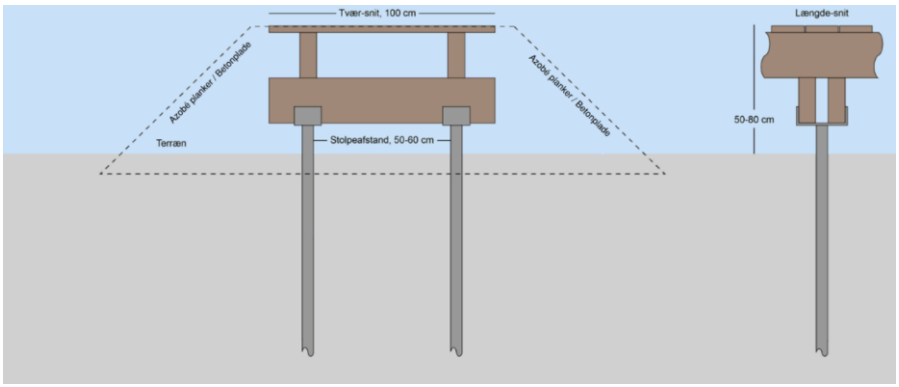
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

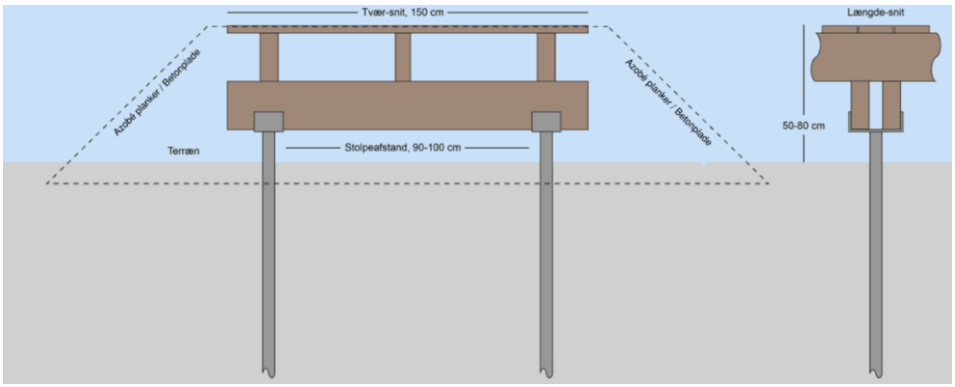

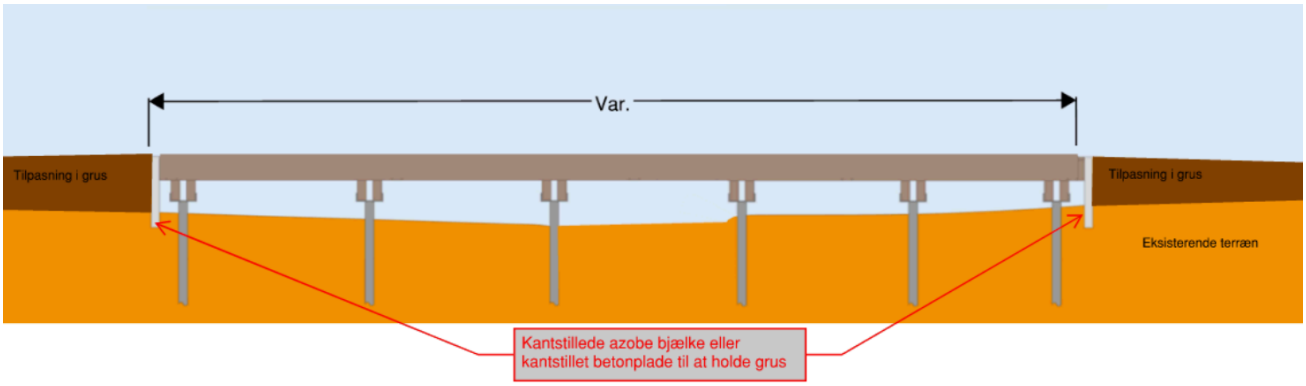
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

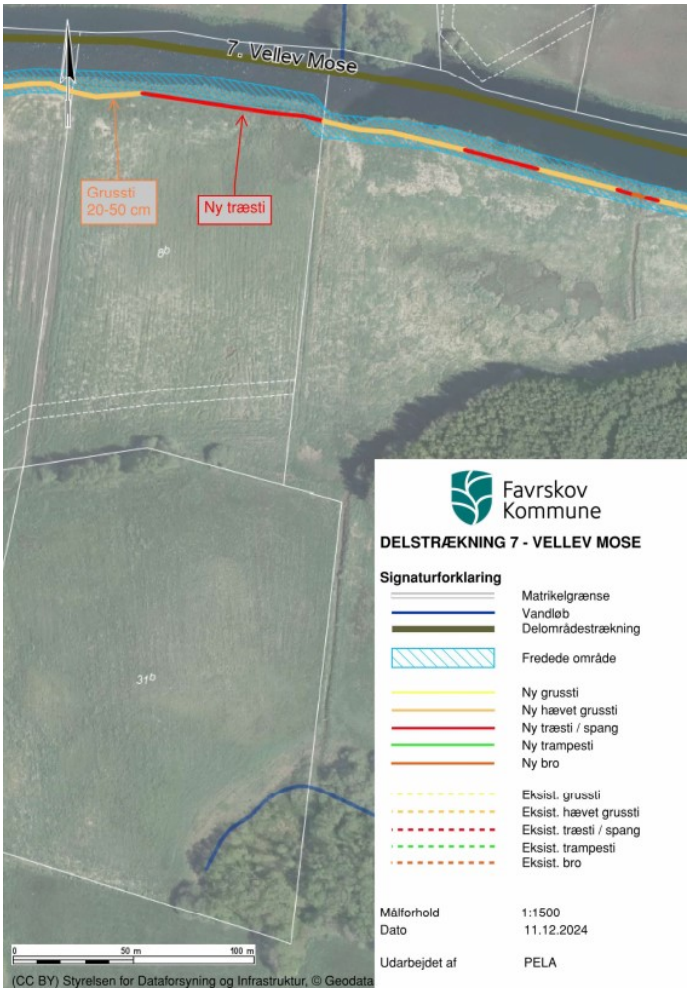
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 7 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 8b Vellev By, Vellev, Holmrisvej 3, 8860 Ulstrup, som ejes af Lars Ravn.

Favrskov Kommune har oplyst, at Lars Ravn er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen. Frednings-nævnet har herudover opfordret Lars Ravn til at oplyse, om han er indstillet på, at projektet gennemføres, men har ikke modtaget et svar herom.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres en hævet grussti og en ny træsti. Arbejderne og deres placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 8b Vellev By, Vellev, Holmrisvej 3, 8860 Ulstrup deltog ejeren Lars Ravn ikke i besigtigelsen.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …
>
> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …

> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …
>
> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev

som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers

ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> ”Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink.”

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da det er oplyst, at Lars Ravn har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,

- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Lars Ravn,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,

10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 6. marts 2025

FN-MJØ-217-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

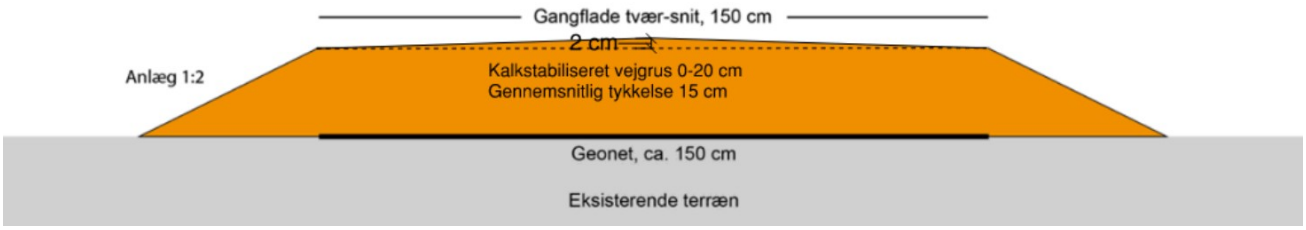
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

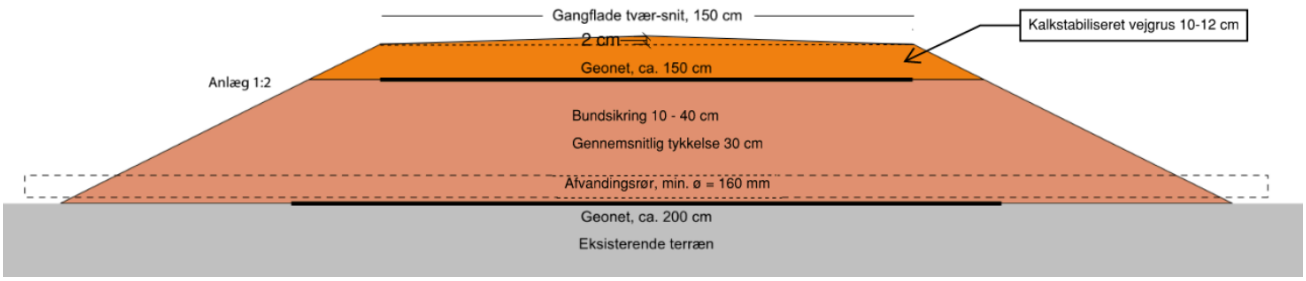
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

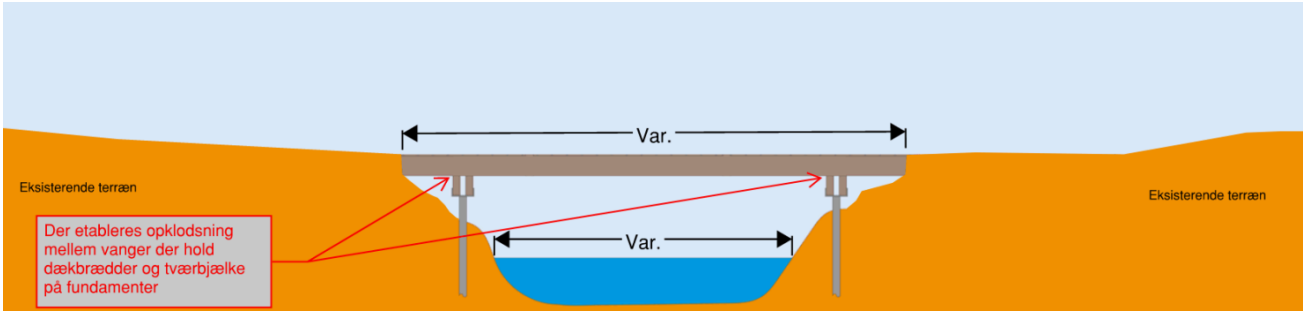
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

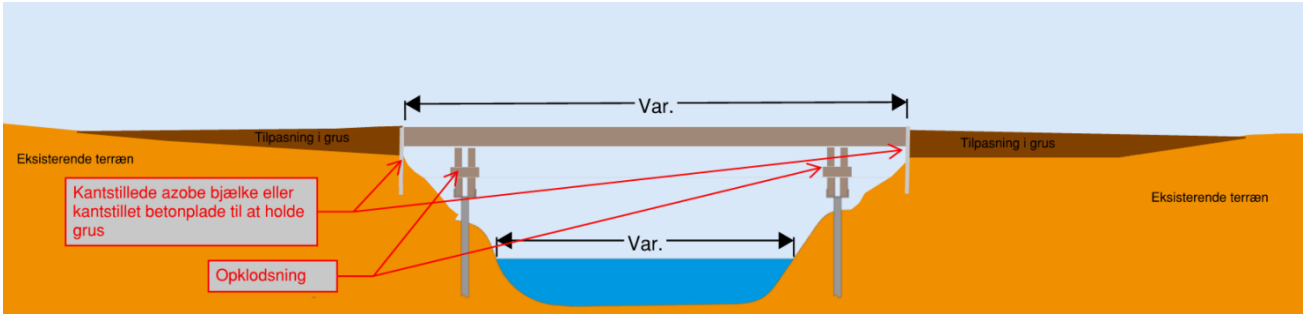
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

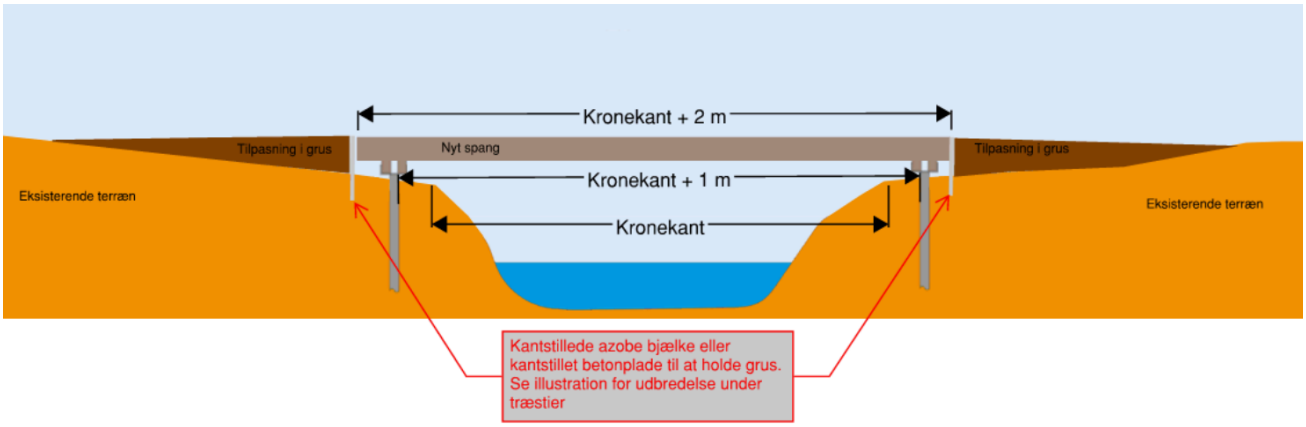
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

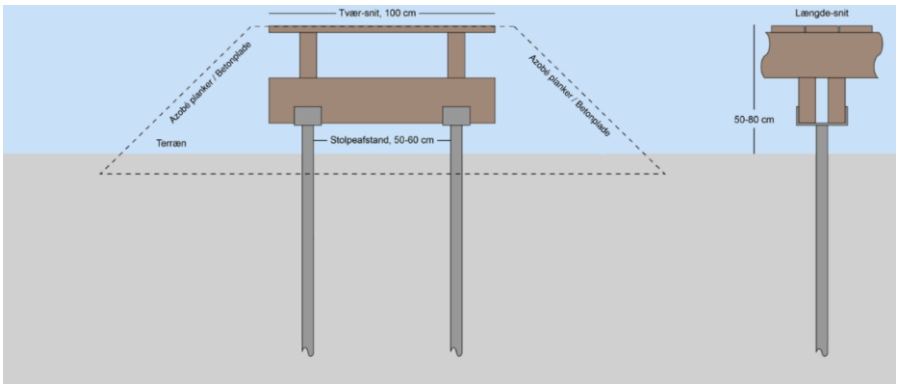
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

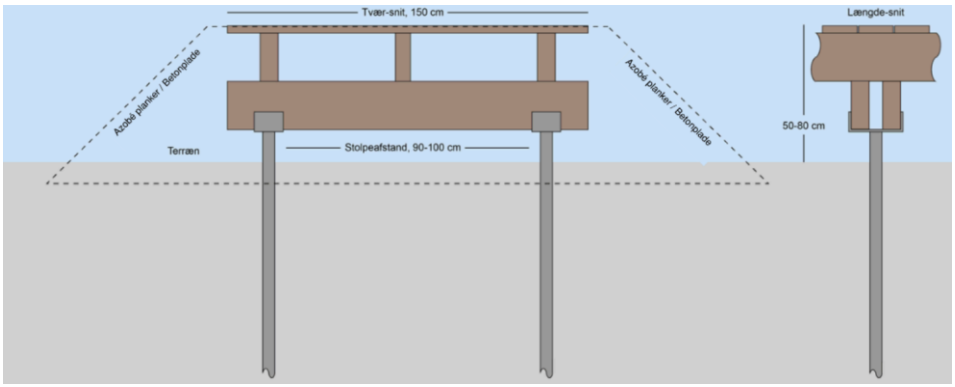

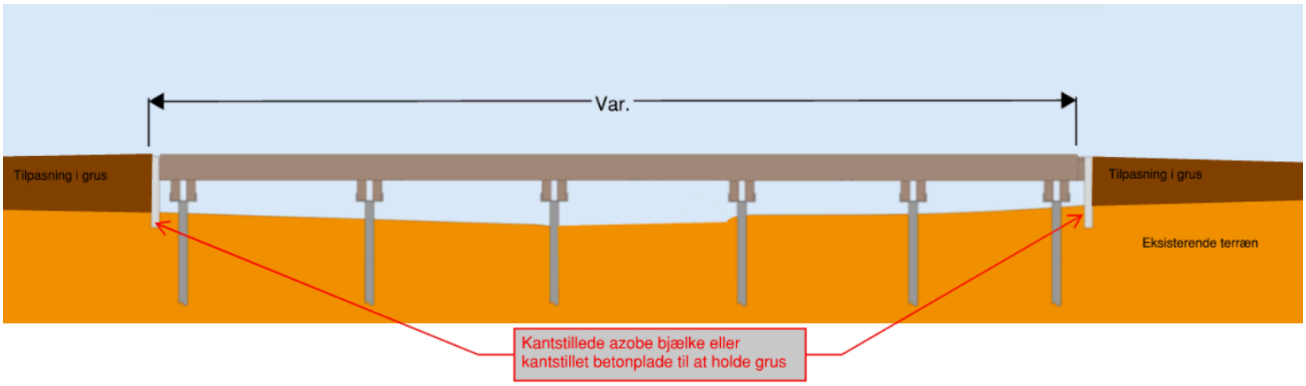
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

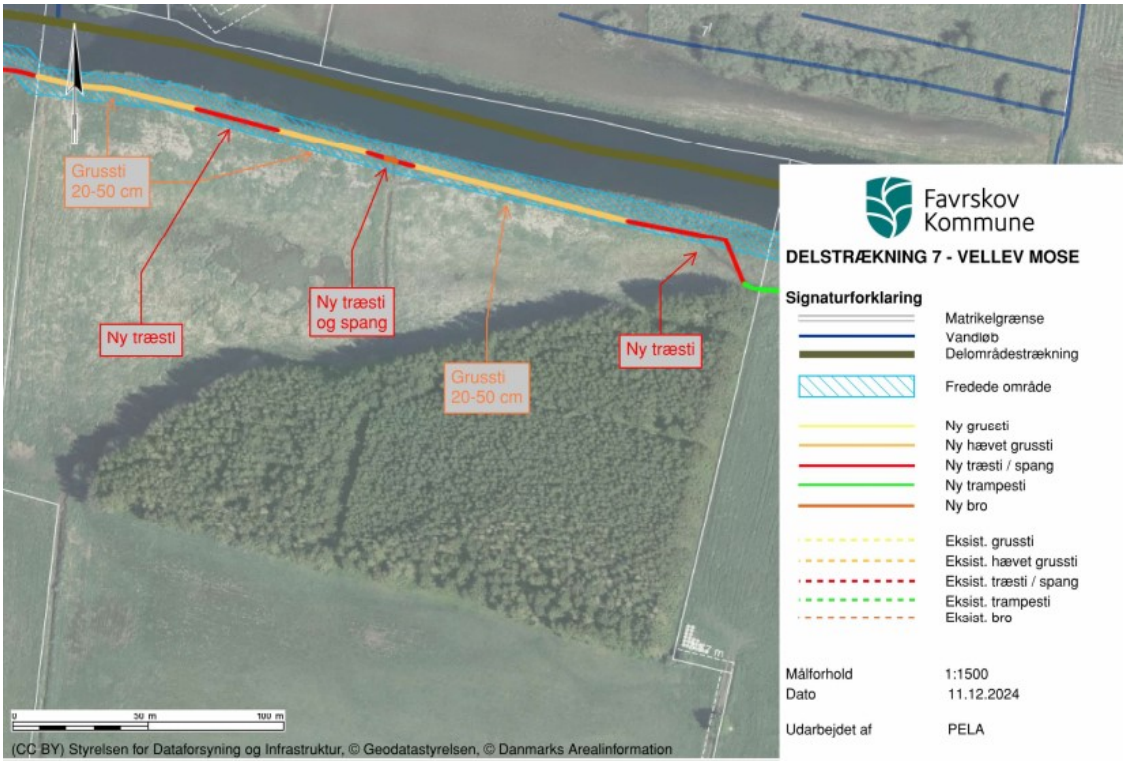
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 7 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 32c Vellev By, Vellev, Vellev Mose 3, 8860 Ulstrup, som ejes af Laust Mørk.

Favrskov Kommune har oplyst, at Laust Mørk er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres hævede grusstier, nye træstier og et nyt spang. Arbejderne og deres placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med

deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 32c Vellev By, Vellev, Vellev Mose 3, 8860 Ulstrup, deltog ejeren Laust Mørk i besigtigelsen.

Laust Mørk tilkendegav efter en gennemgang af projektet, at han er indstillet på, at det gennemføres.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …
>
> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …

> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvi-

dere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> "Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink."

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er

udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da Laust Mørk har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og

- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Laust Mørk,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,

13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 6. marts 2025

FN-MJØ-218-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

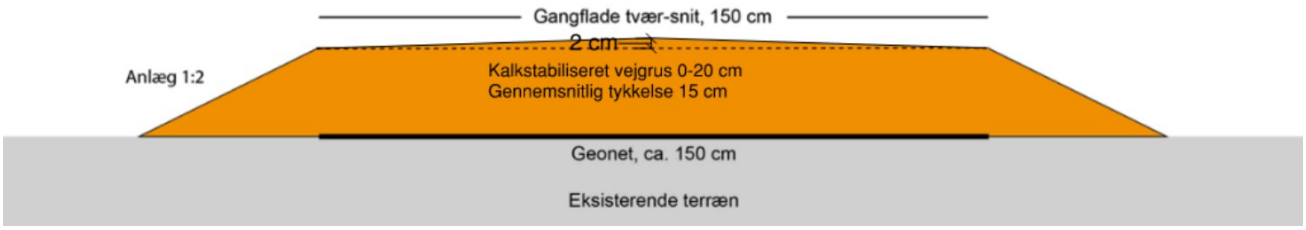
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

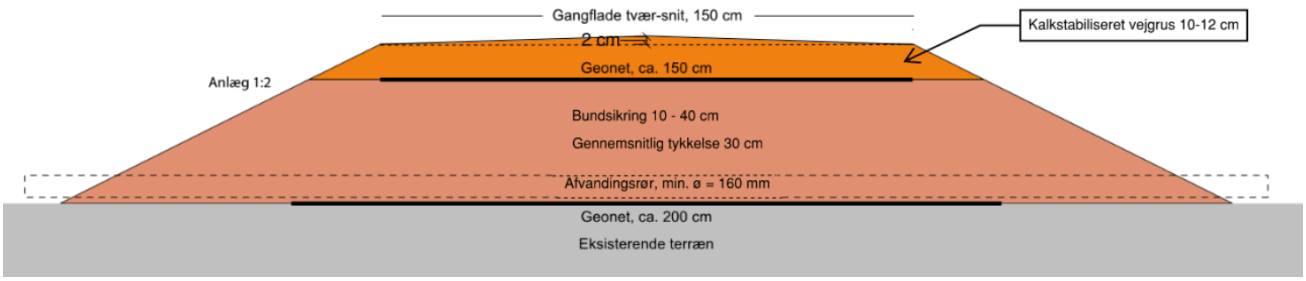
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

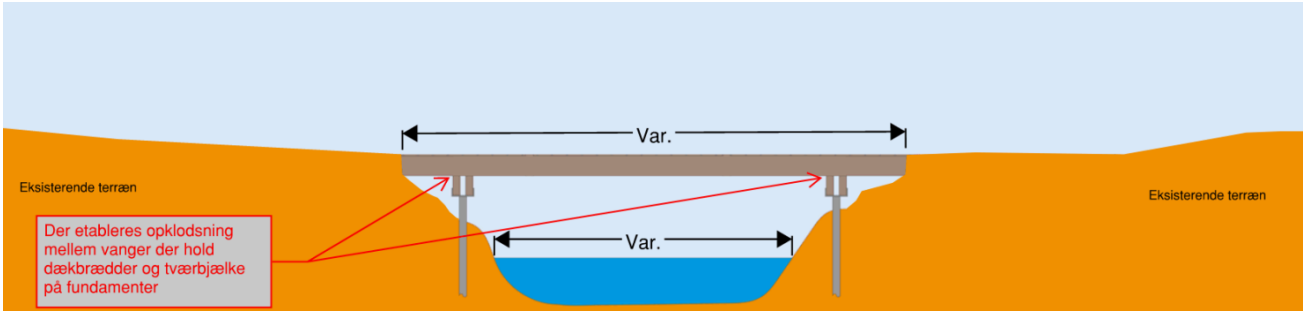
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

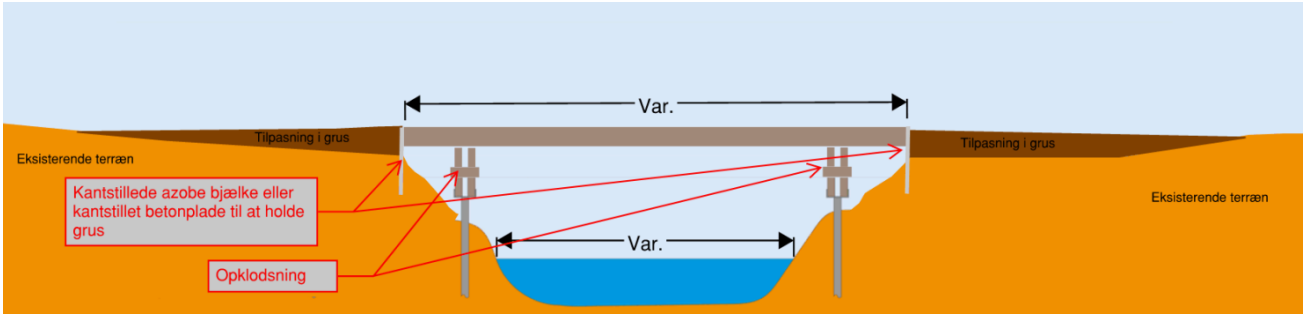
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

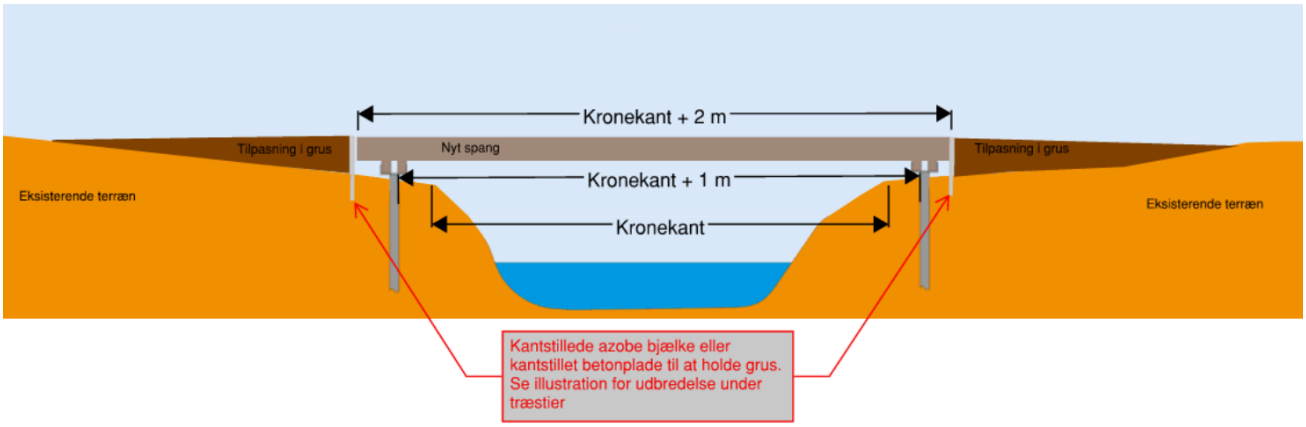
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

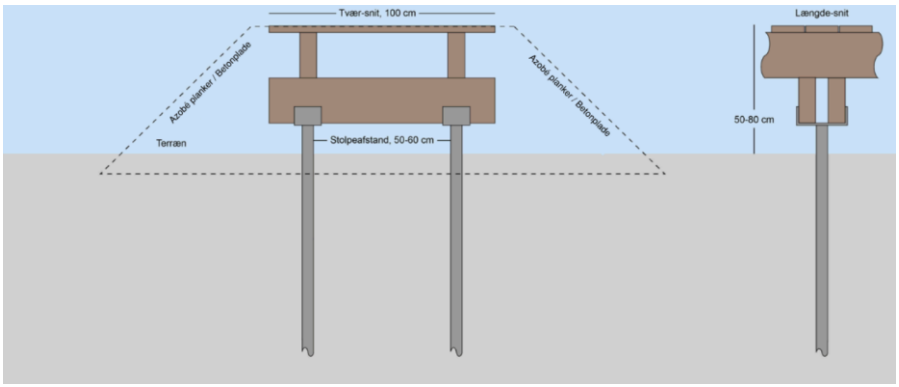
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

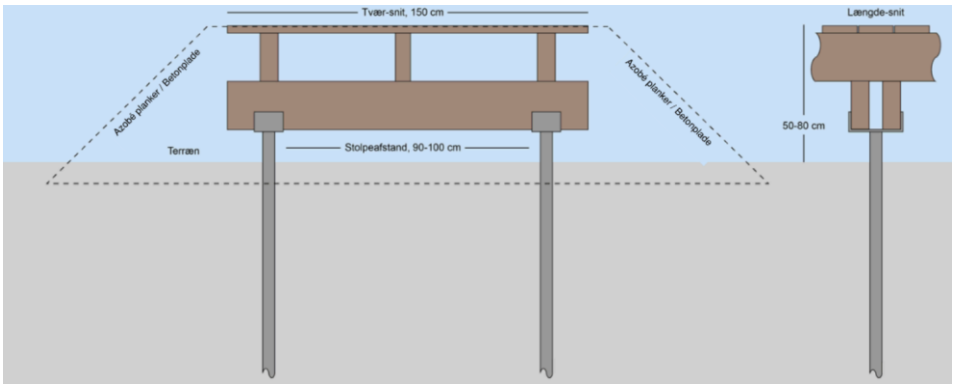

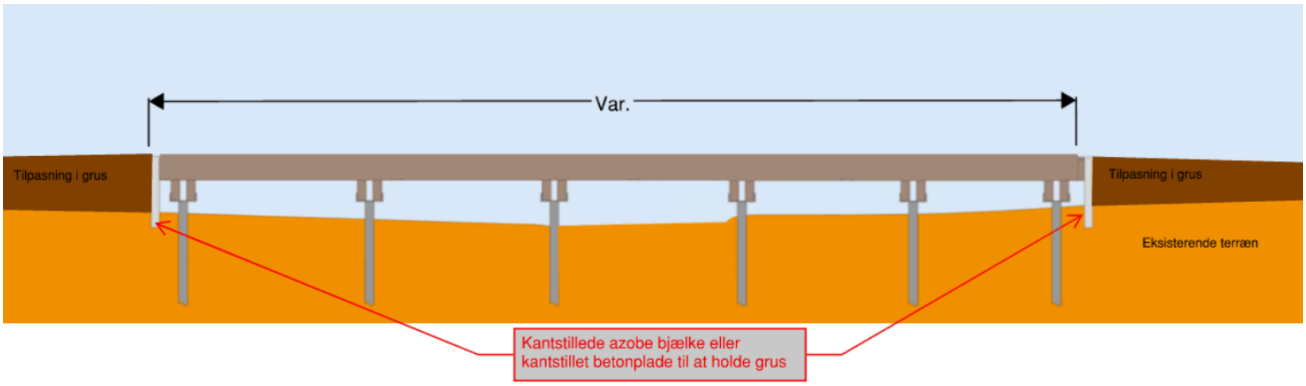
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

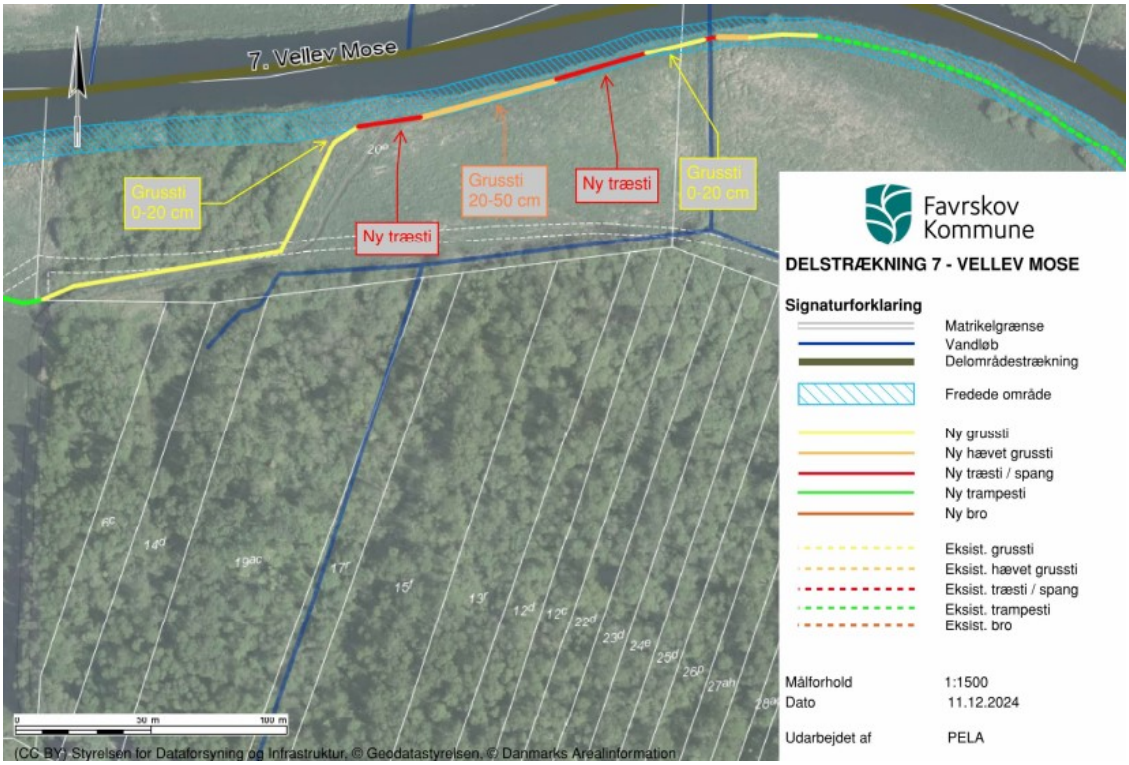
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 7 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 20o Vellev By, Vellev, Koudalsvej 8 og Koudalsvej 10, 8860 Ulstrup, som ejes af Peter Hauge Christensen.

Favrskov Kommune har oplyst, at Peter Hauge Christensen er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen. Fredningsnævnet har herudover opfordret Peter Hauge Christensen til at oplyse, om han er indstillet på, at projektet gennemføres. Han har bekræftet dette overfor fredningsnævnet.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres grusstier, en hævet grussti og nye træstier. Arbejderne og deres placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 20o Vellev By, Vellev, Koudalsvej 8 og Koudalsvej 10, 8860 Ulstrup, deltog ejeren Peter Hauge Christensen ikke i besigtigelsen.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …
>
> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …

> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvi-

dere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> "Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink."

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er

udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da Peter Hauge Christensen har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og

- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Peter Hauge Christensen,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,

13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 6. marts 2025

FN-MJØ-219-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

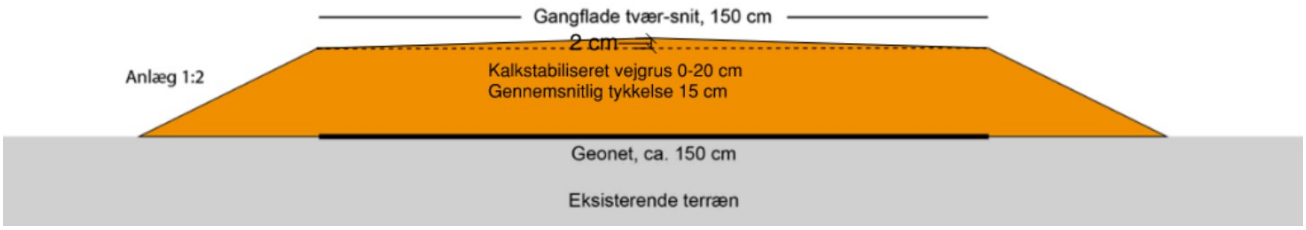
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

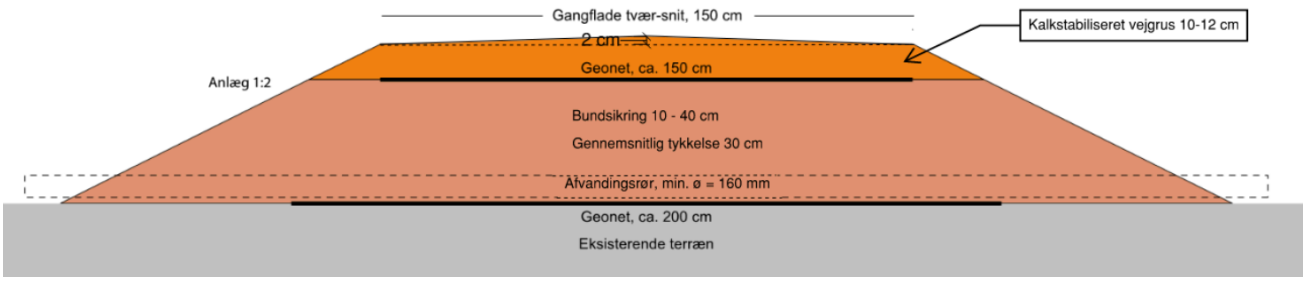
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

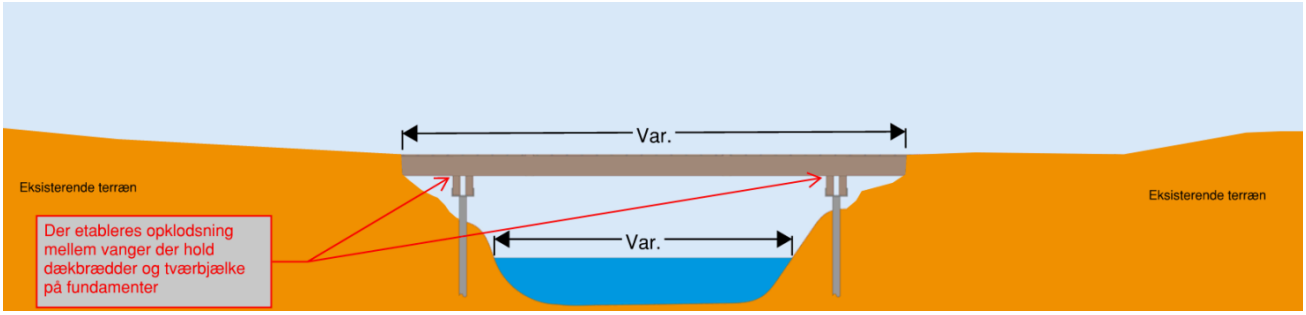
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

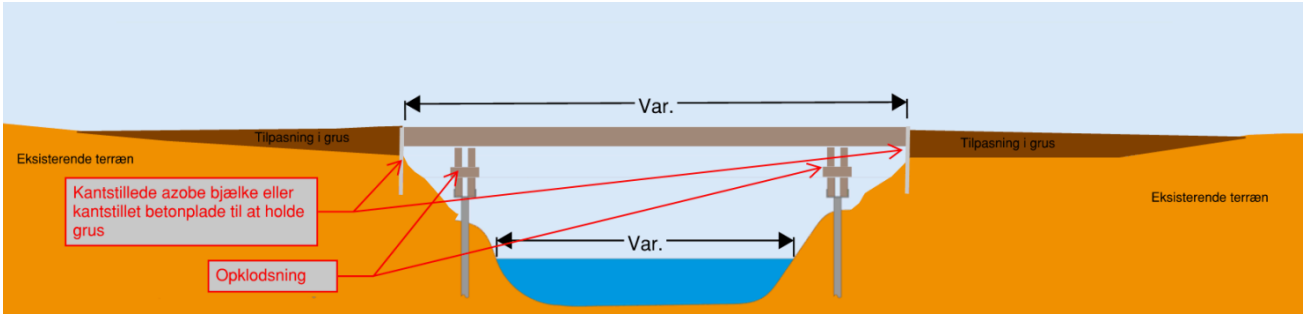
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

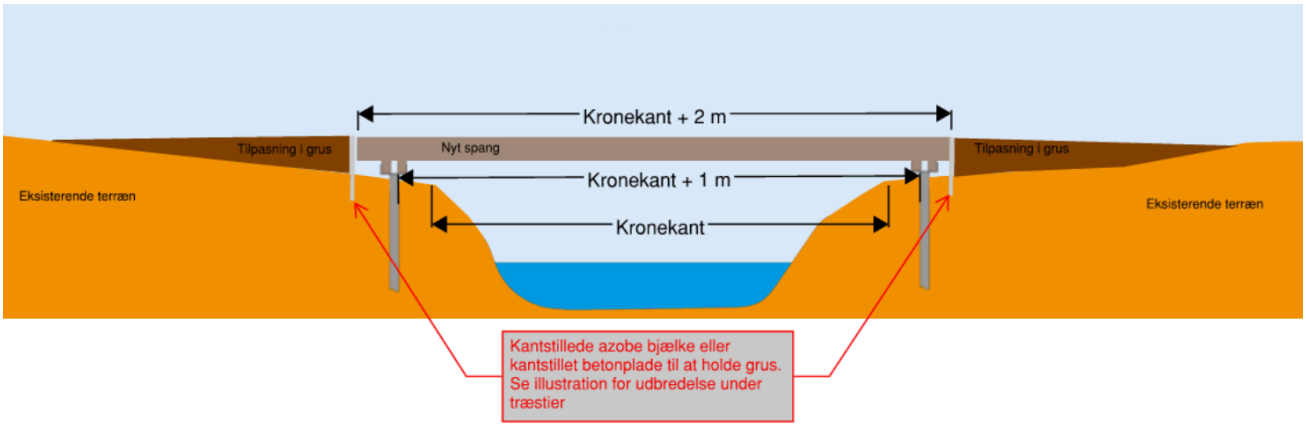
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

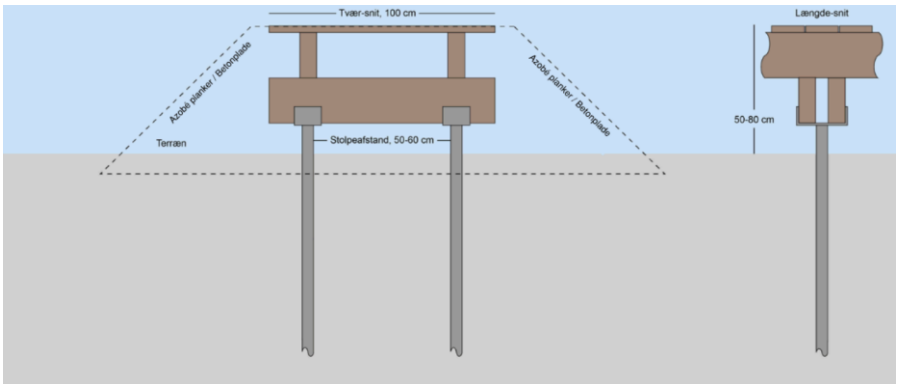
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

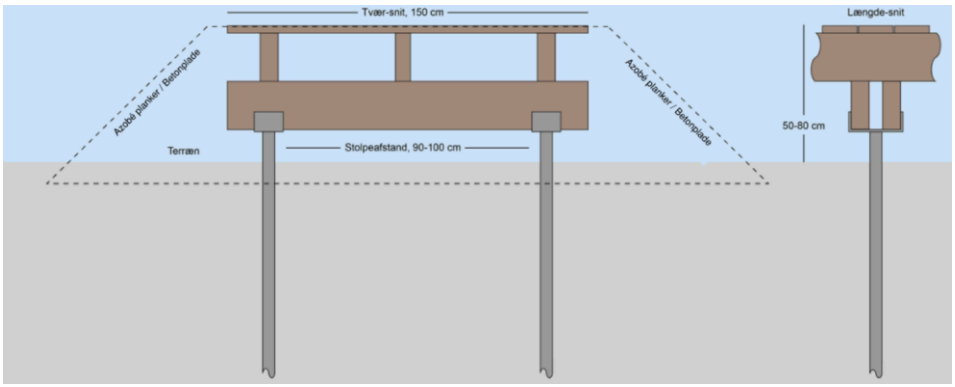

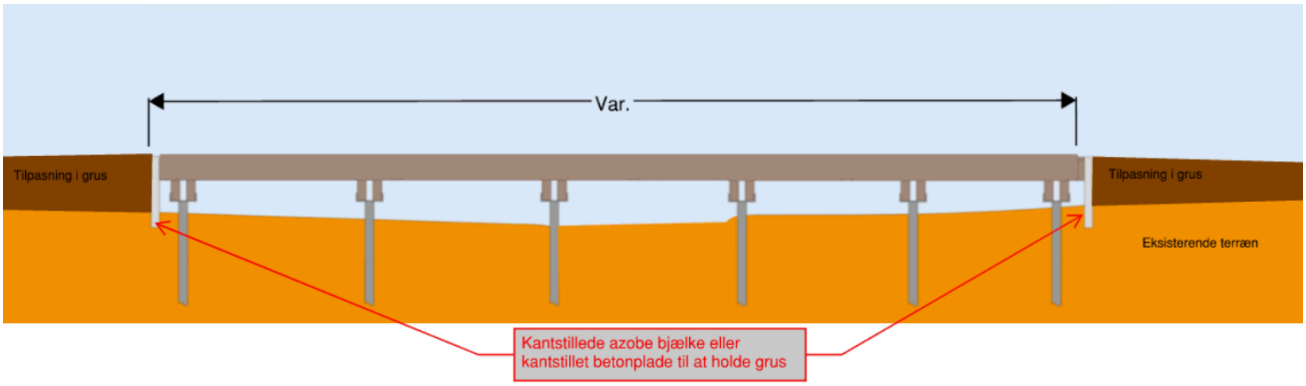
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

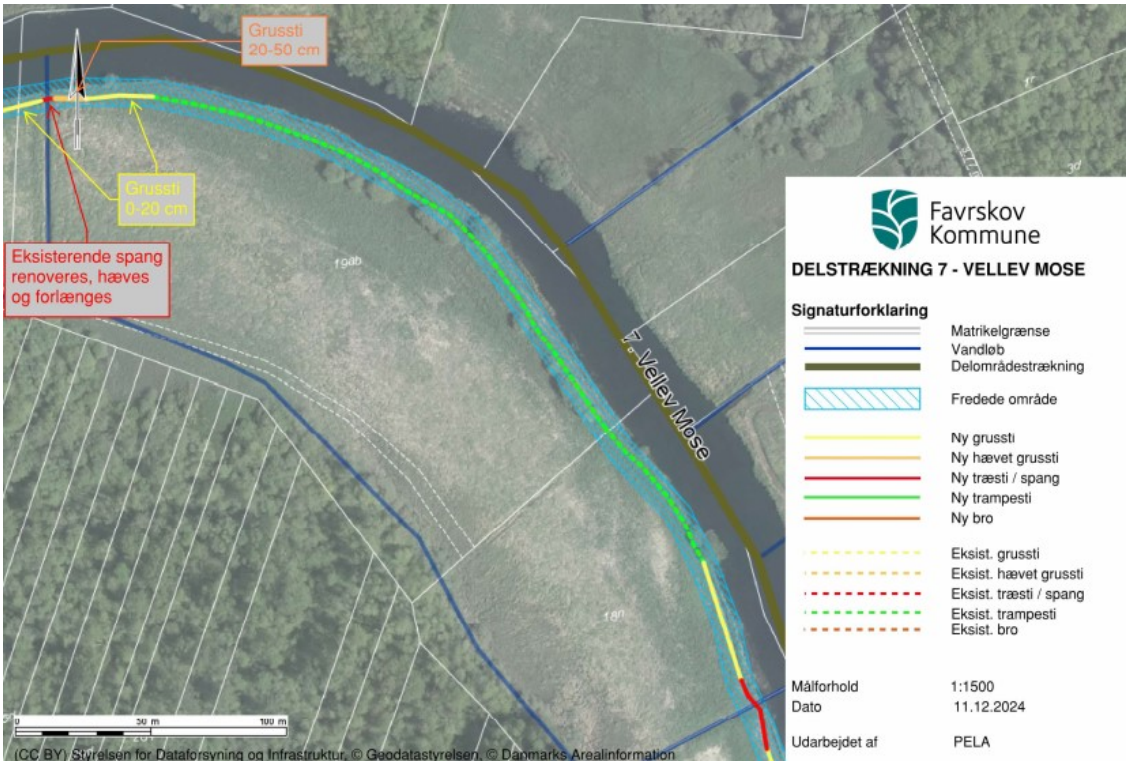
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 7 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 19ab Vellev By, Vellev, Vellev Mose 3, 8860 Ulstrup, som ejes af Laust Mørk.

Favrskov Kommune har oplyst, at Laust Mørk er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres grusstier, en hævet grussti og at et eksisterende spang renoveres, hæves og forlænges. Arbejderne og deres placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med

deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 19ab Vellev By, Vellev, Vellev Mose 3, 8860 Ulstrup, deltog ejeren Laust Mørk i besigtigelsen.

Laust Mørk tilkendegav efter en gennemgang af projektet, at han er indstillet på, at det gennemføres.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …
>
> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …

> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvi-

dere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> "Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink."

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er

udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da Laust Mørk har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og

- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Laust Mørk,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,

13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 6. marts 2025

FN-MJØ-220-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

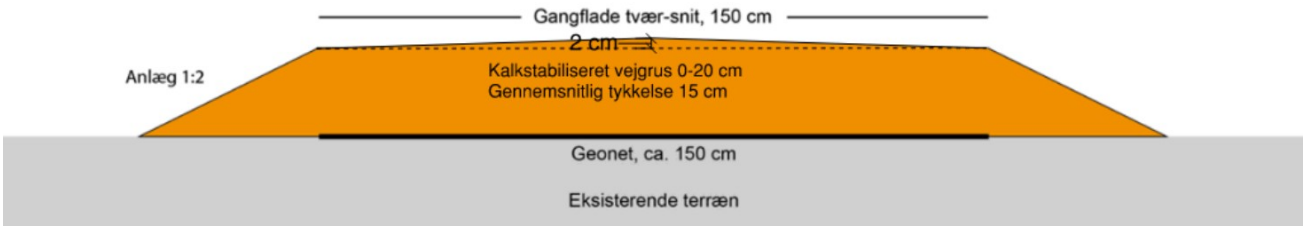
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

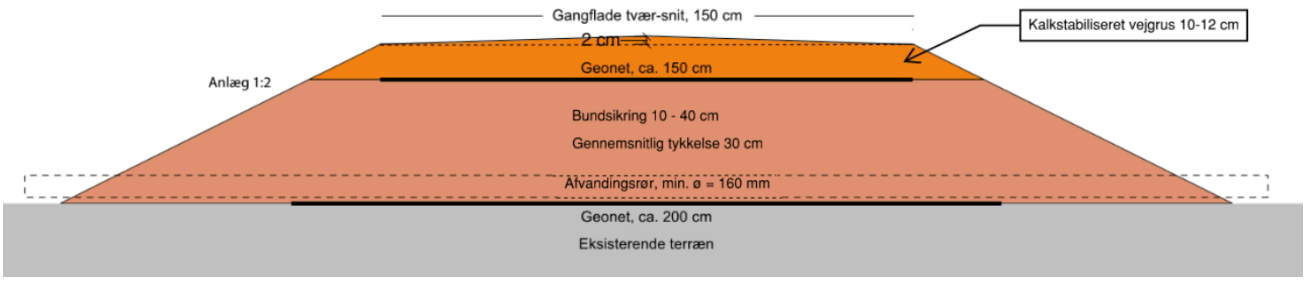
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

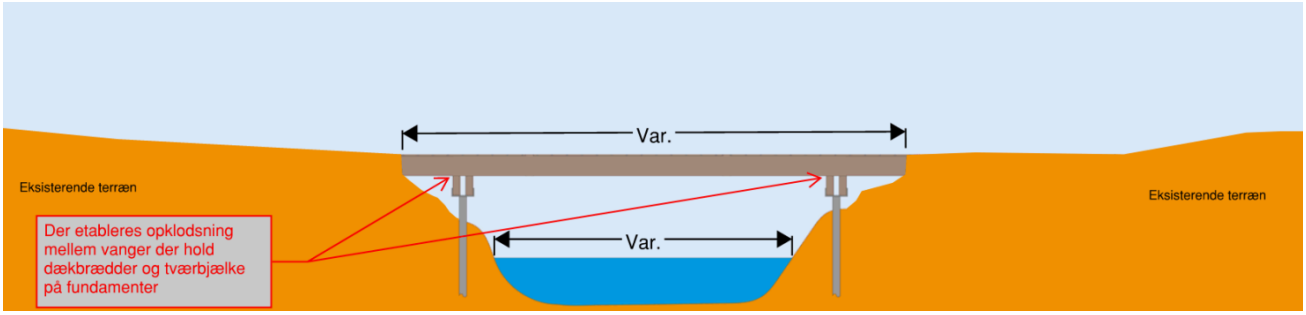
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

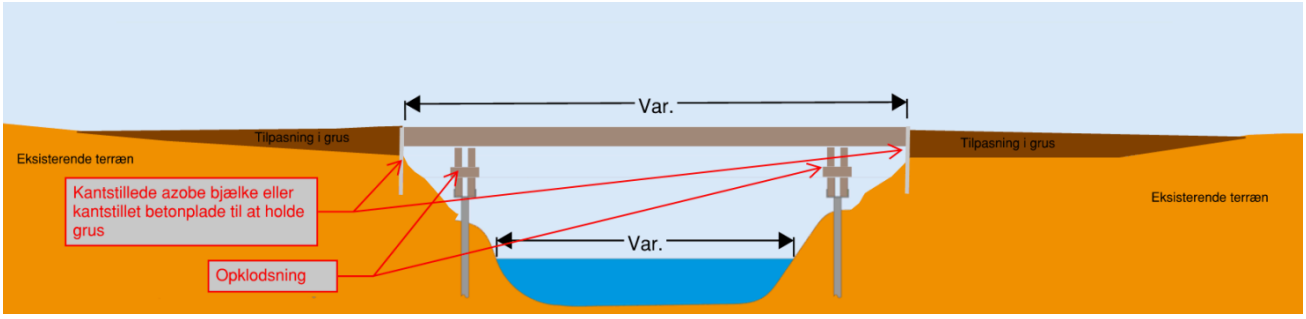
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

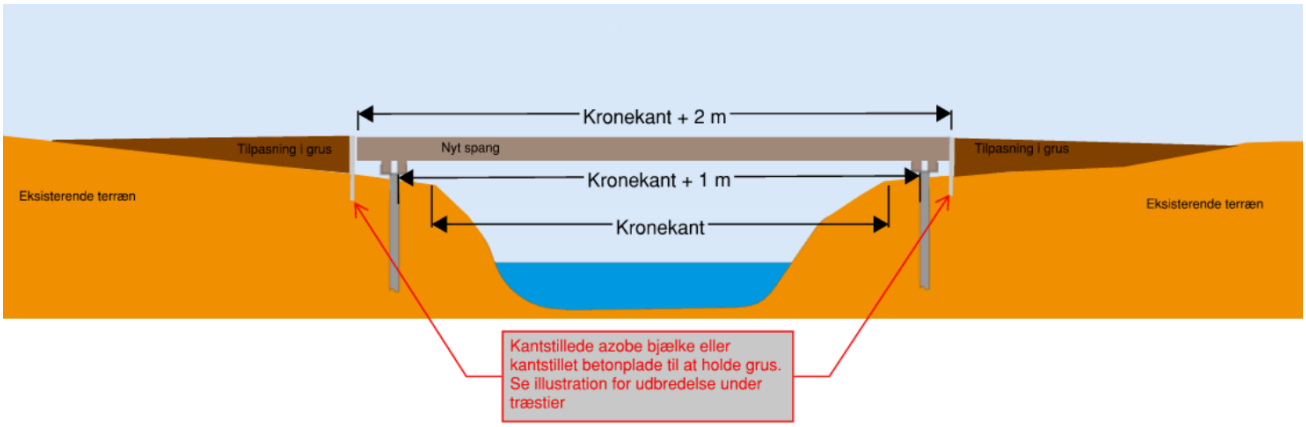
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

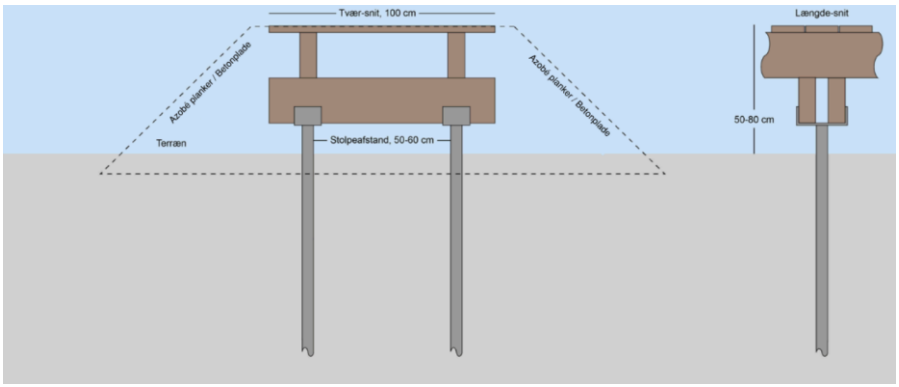
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

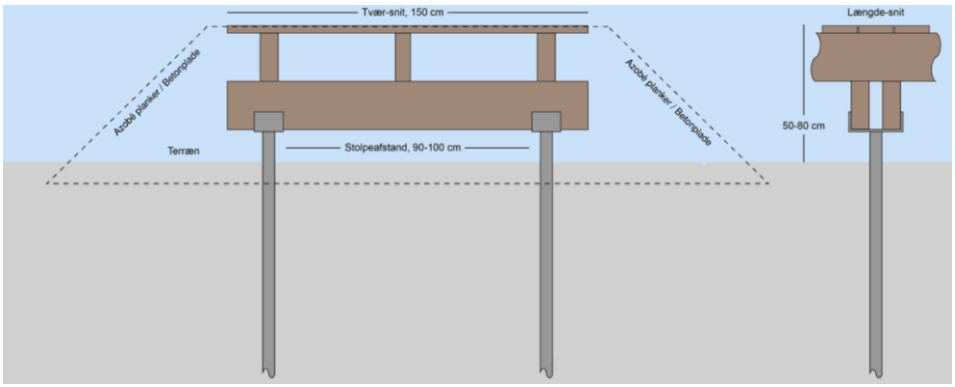

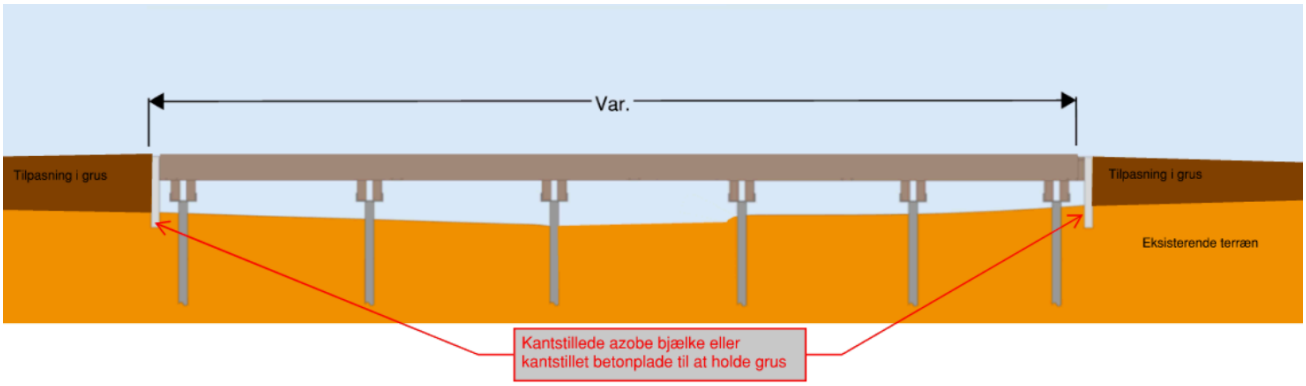
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

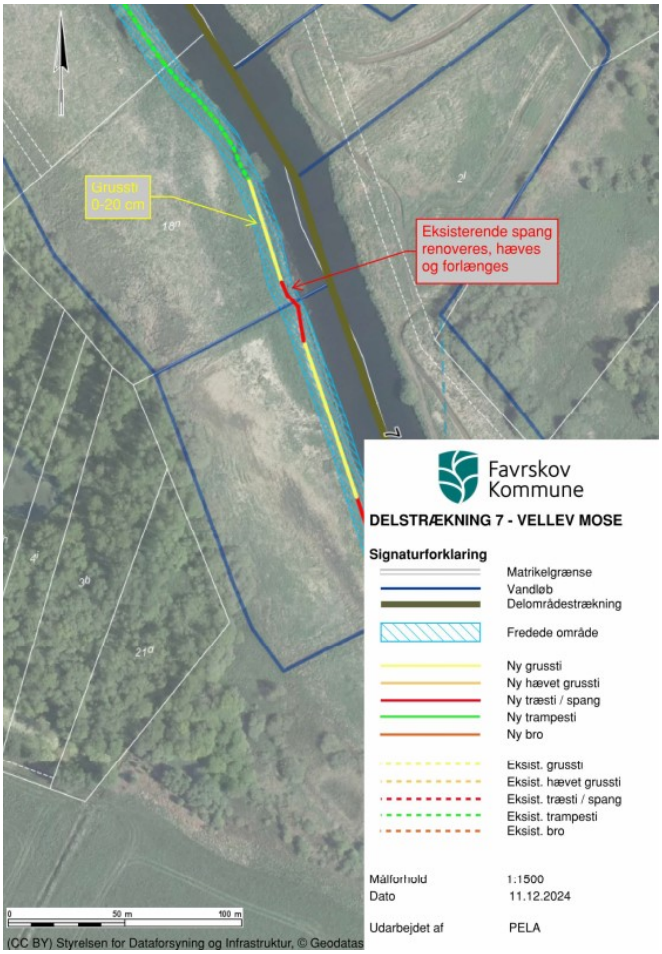
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 7 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 18n Vellev By, Vellev, Koudalvej 2, 8860 Ulstrup, som ejes af Steen Hvid Kristiansen.

Favrskov Kommune har oplyst, at Steen Hvid Kristiansen er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen. Fredningsnævnet har herudover opfordret Steen Hvid Kristiansen til at oplyse, om han er indstillet på, at projektet gennemføres, men har ikke modtaget et svar herom.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres en ny grussti og en ny træsti i forbindelse med, at et eksisterende spang renoveres, hæves og forlænges. Arbejderne og deres placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 18n Vellev By, Vellev, Koudalvej 2, 8860 Ulstrup deltog ejeren Steen Hvid Kristiansen ikke i besigtigelsen.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …

> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …
>
> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte

strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at

projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> ”Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink.”

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da det er oplyst, at Steen Hvid Kristiansen har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Steen Hvid Kristiansen,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,

5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 6. marts 2025

FN-MJØ-221-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

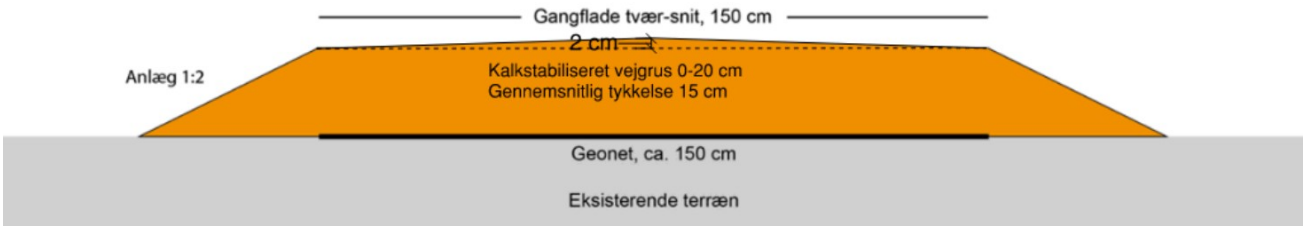
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

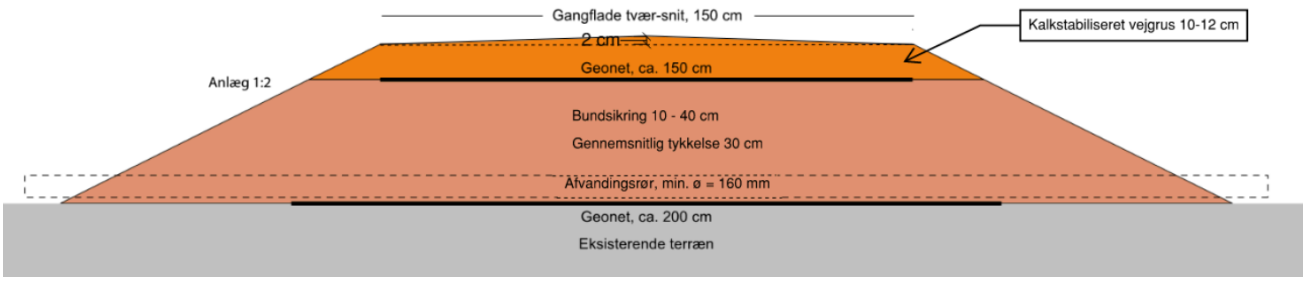
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

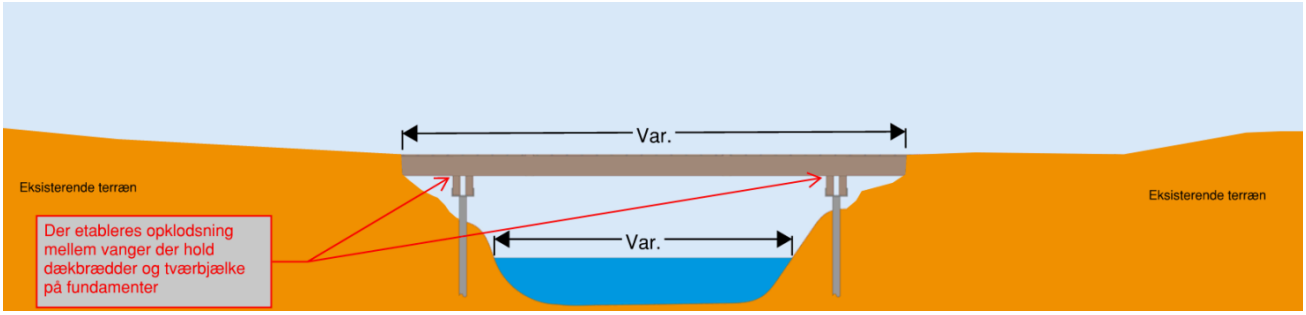
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

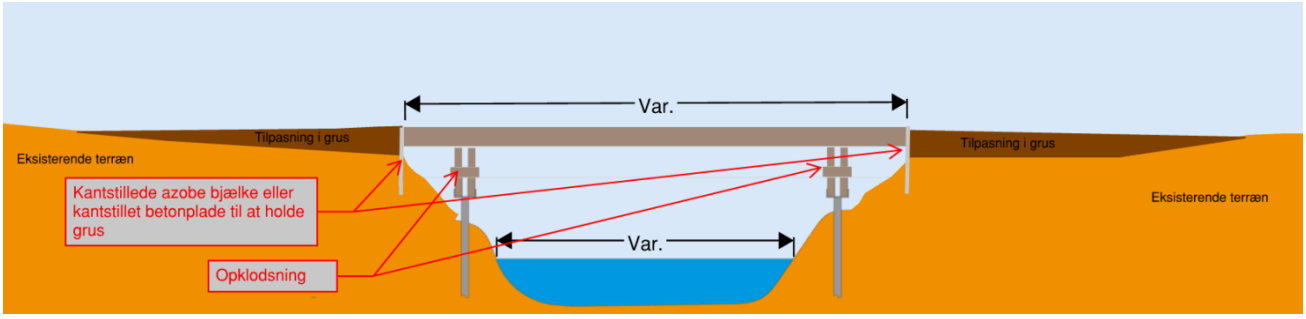
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

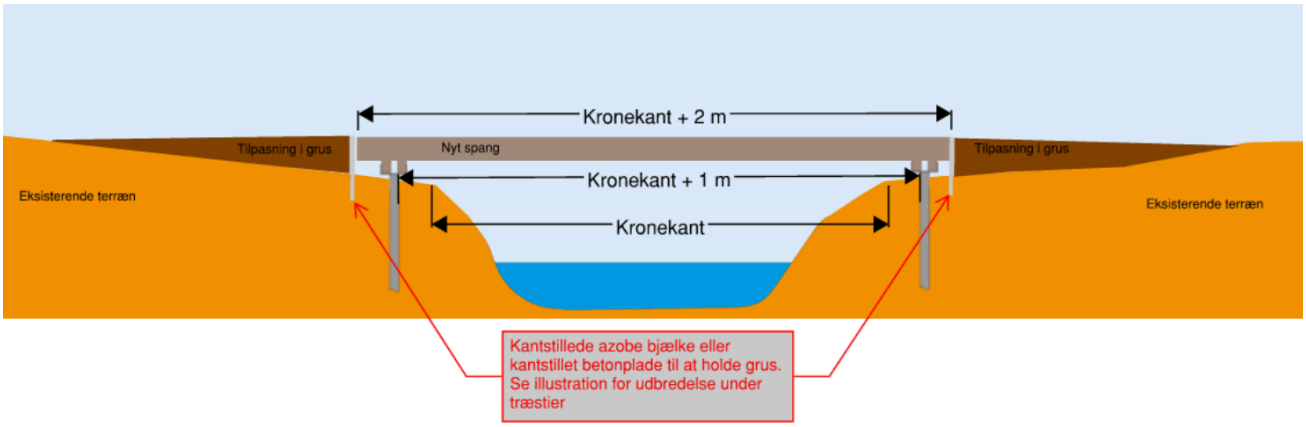
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

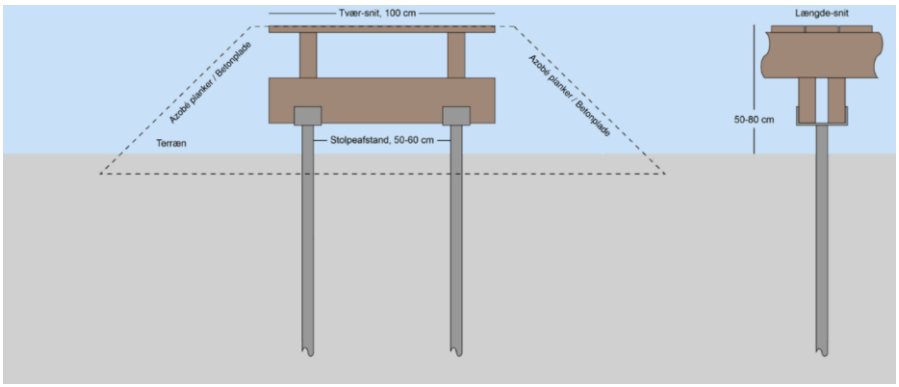
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

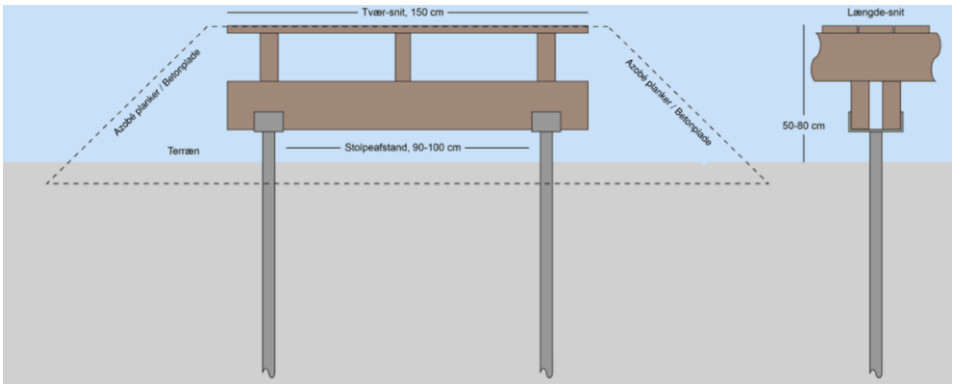

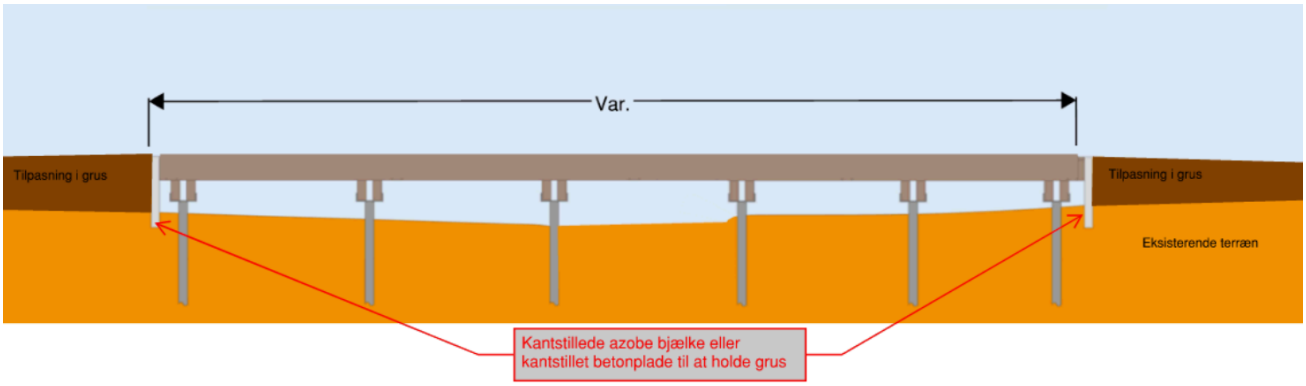
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

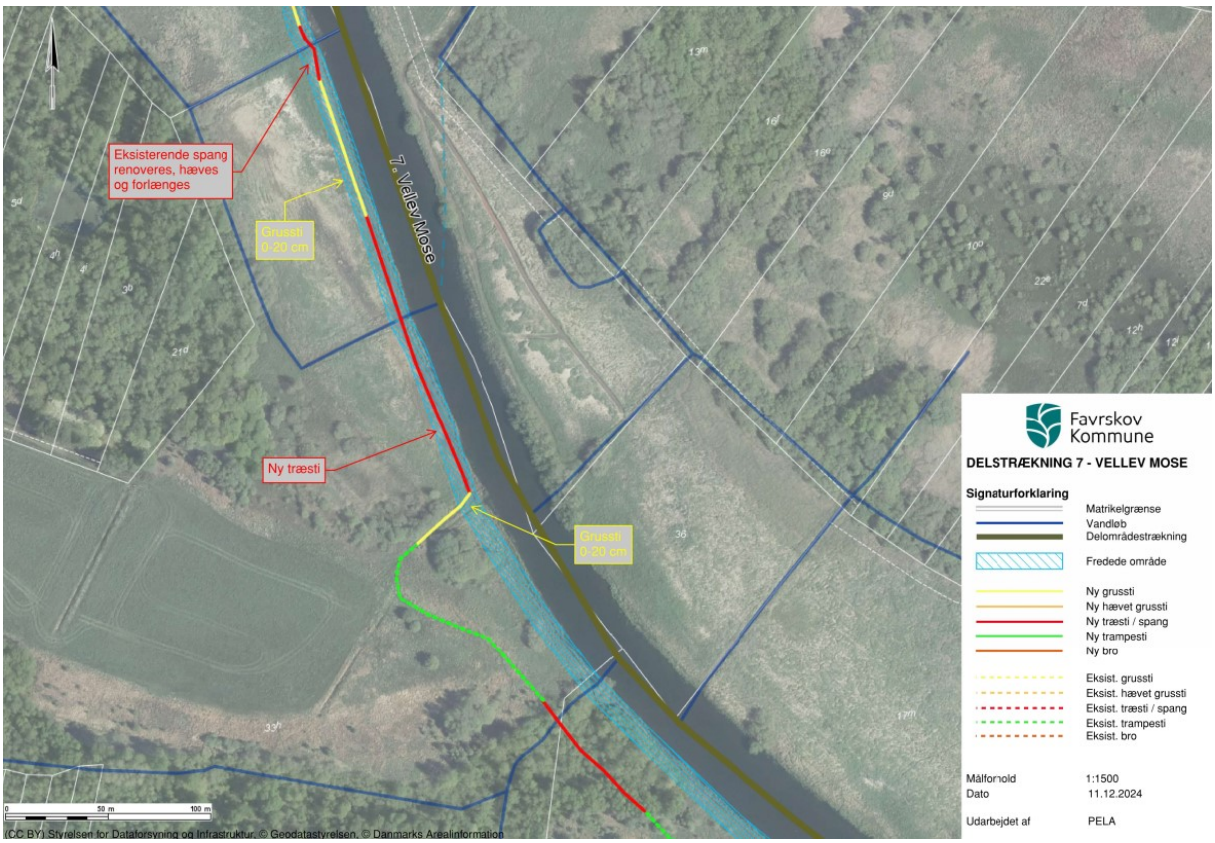
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 7 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 33h Vellev By, Vellev, Holmrisvej 3, 8860 Ulstrup, som ejes af Lars Ravn.

Favrskov Kommune har oplyst, at Lars Ravn er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen. Fredningsnævnet har herudover opfordret Lars Ravn til at oplyse, om han er indstillet på, at projektet gennemføres, men har ikke modtaget et svar herom.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres nye grusstier, en ny træsti og at et eksisterende spang renoveres, hæves og forlænges. Arbejderne og deres placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 33h Vellev By, Vellev, Holmrisvej 3, 8860 Ulstrup deltog ejeren Lars Ravn ikke i besigtigelsen.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …
>
> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …

> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvi-

dere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> "Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink."

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er

udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da det er oplyst, at Lars Ravn har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og

- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Lars Ravn,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,

13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 6. marts 2025

FN-MJØ-222-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

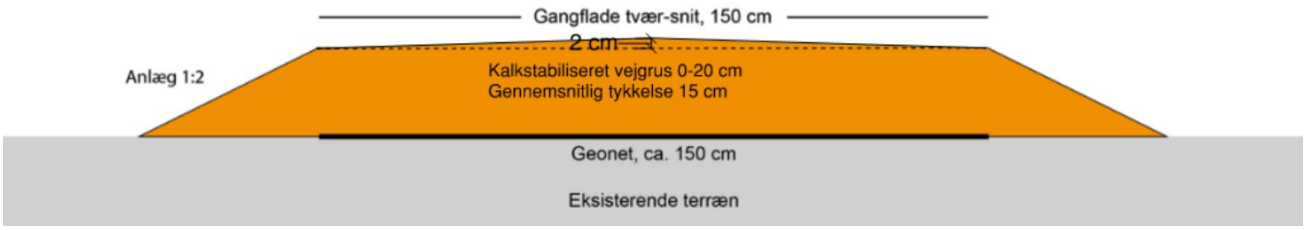
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

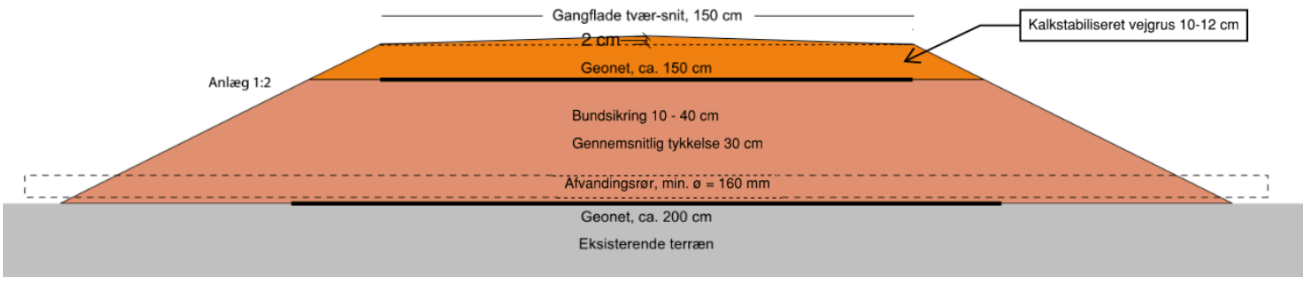
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

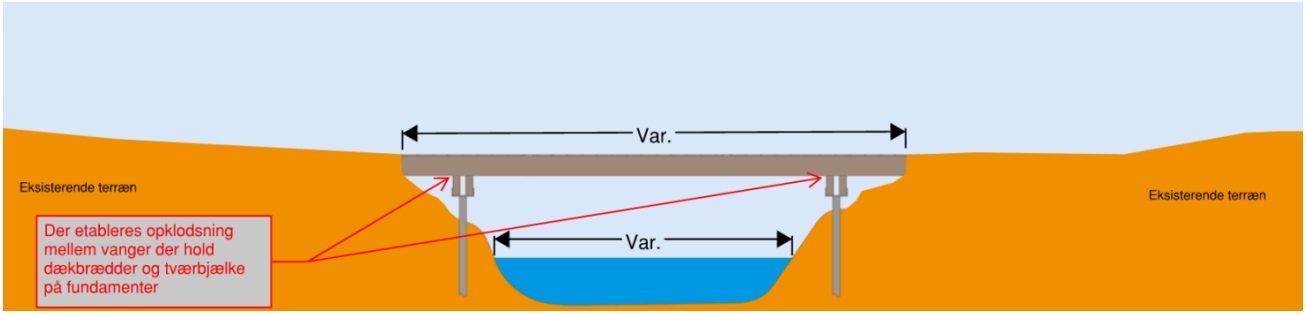
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

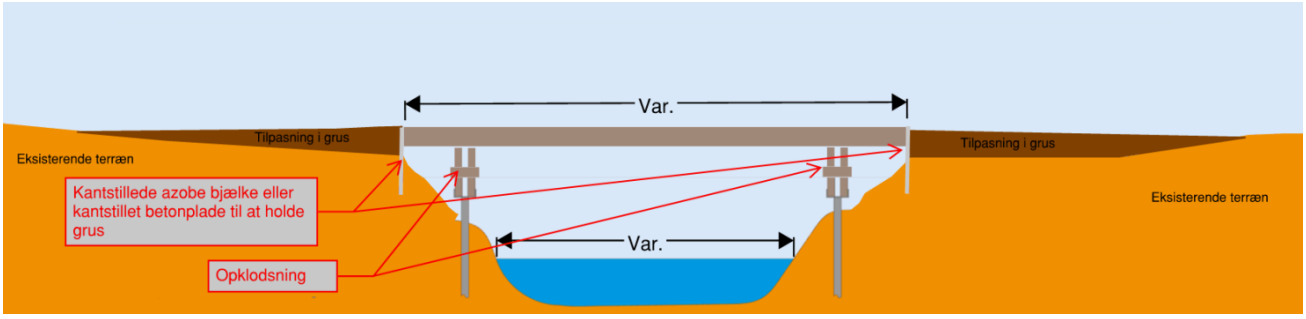
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

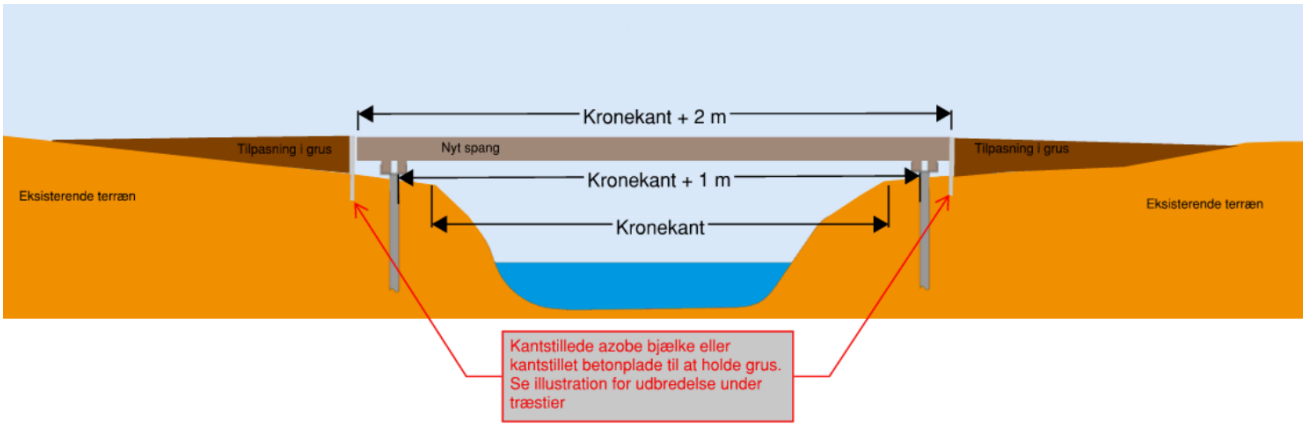
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

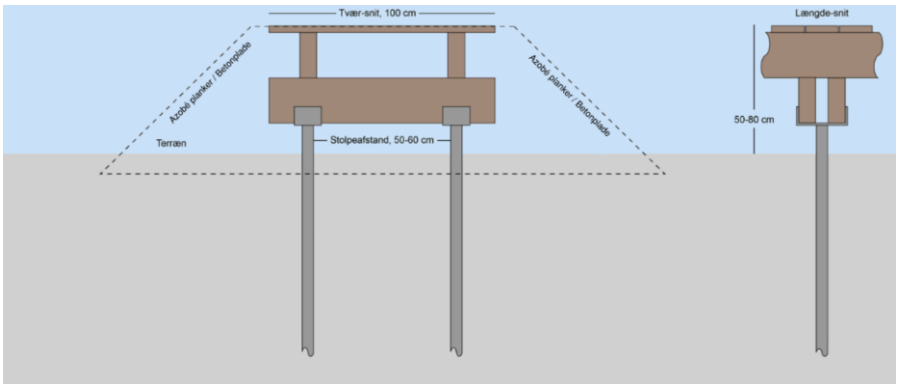
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

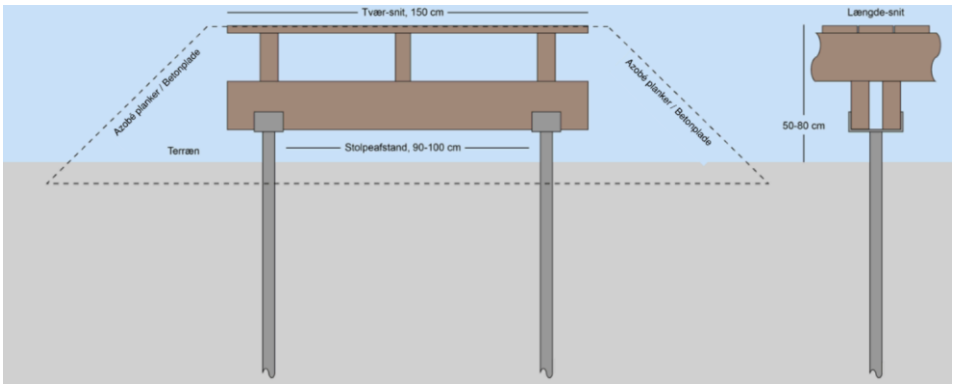

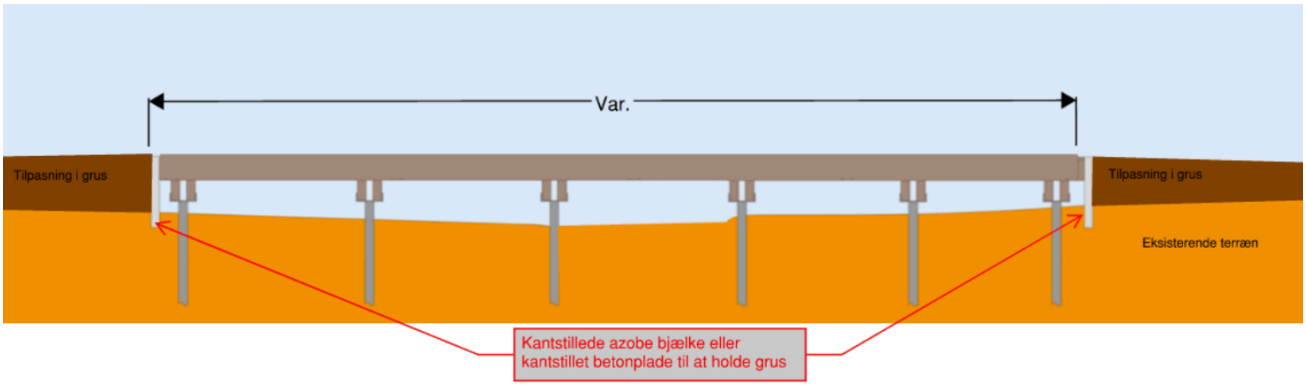
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

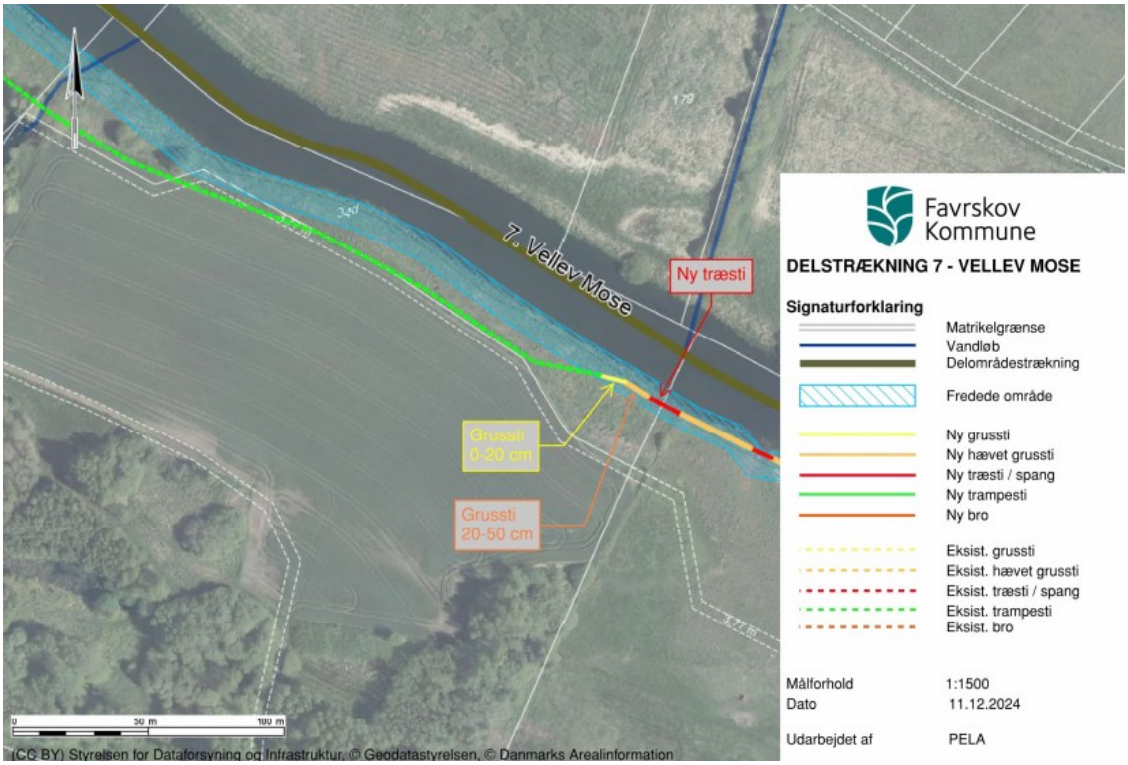
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 7 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 34d Vellev By, Vellev, Skjesbjergvej 38c, 8860 Ulstrup, som ejes af Morten Holm Jacobsen.

Favrskov Kommune har oplyst, at Morten Holm Jacobsen er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen. Fredningsnævnet har herudover opfordret Morten Holm Jacobsen til at oplyse, om han er indstillet på, at projektet gennemføres, men har ikke modtaget et svar herom.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres en grussti, en hævet grussti og en ny træsti. Arbejderne og deres placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 34d Vellev By, Vellev, Skjesbjergvej 38c, 8860 Ulstrup deltog ejeren Morten Holm Jacobsen ikke i besigtigelsen.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …
>
> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …

> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvi-

dere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> "Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink."

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er

udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da det er oplyst, at Morten Holm Jacobsen har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og

- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Morten Holm Jacobsen,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,

13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 6. marts 2025

FN-MJØ-223-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

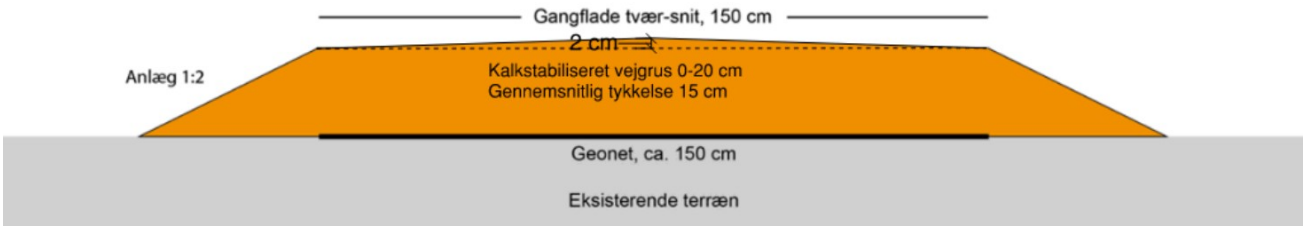
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

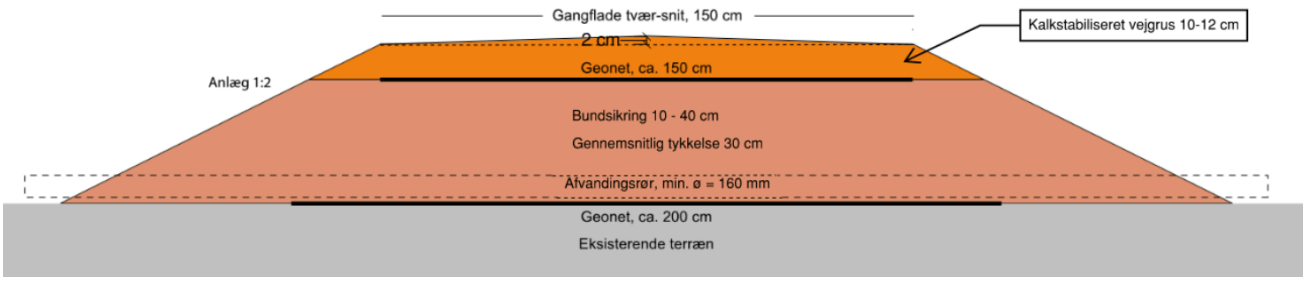
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

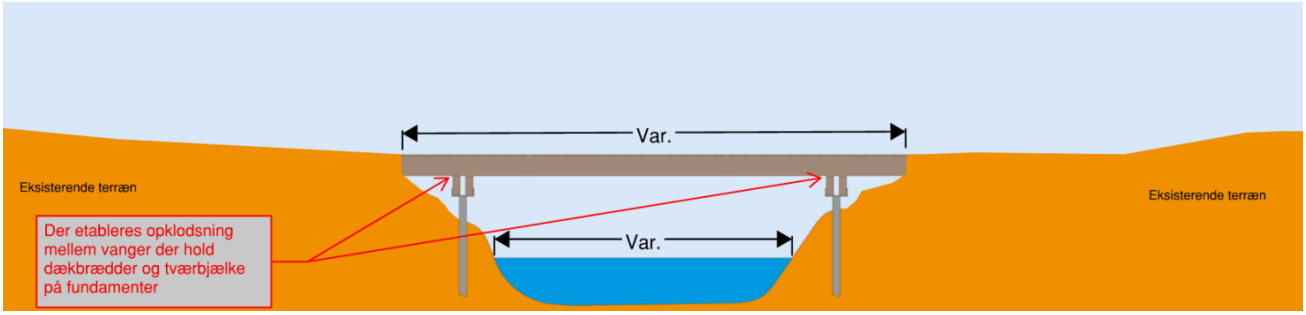
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

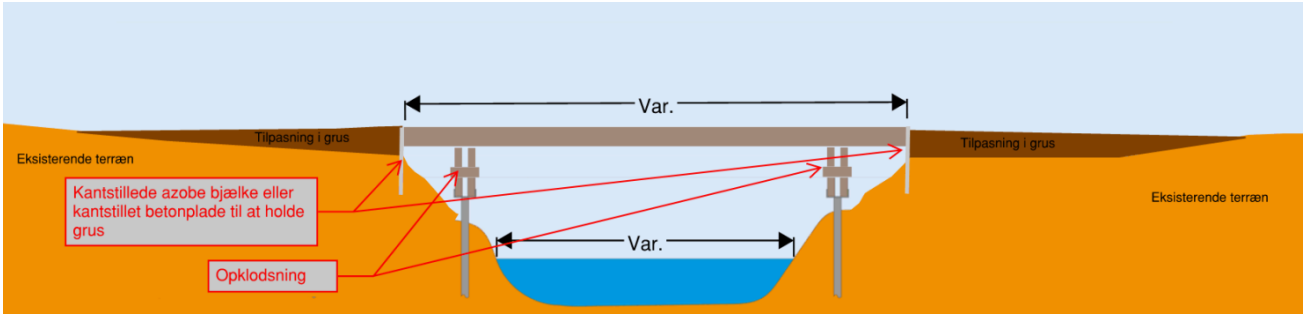
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

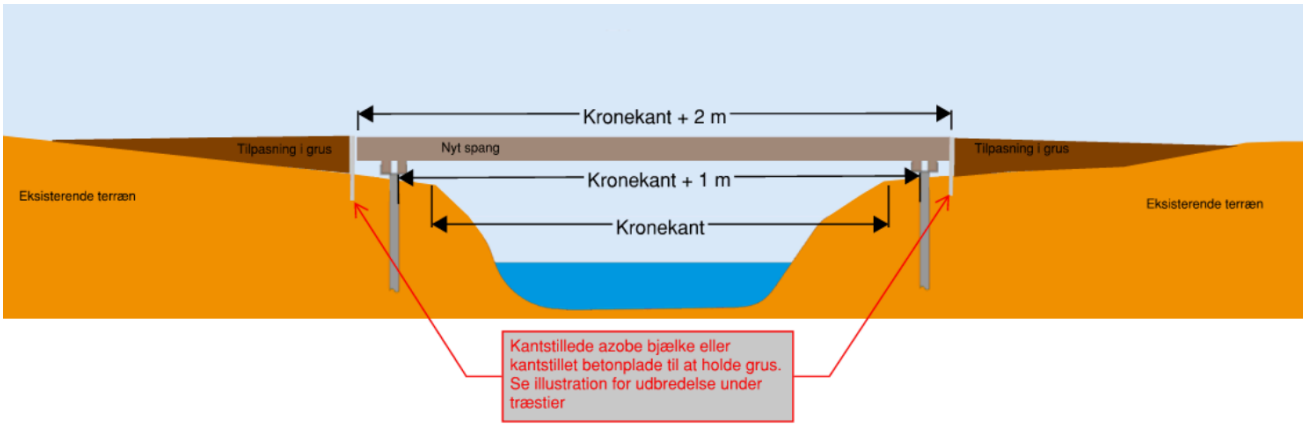
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

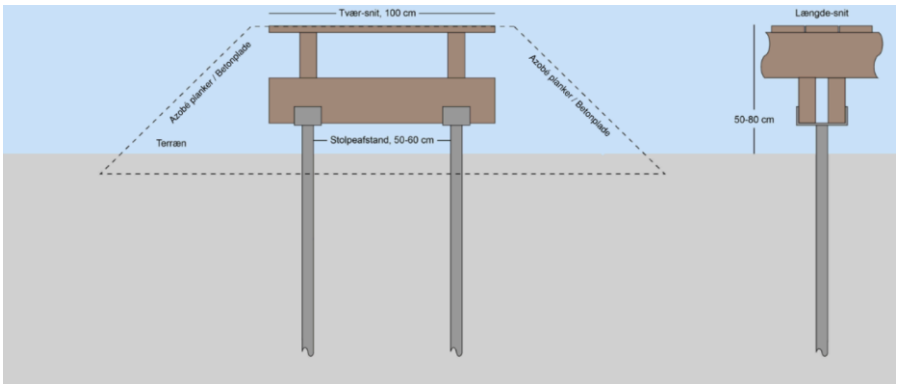
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

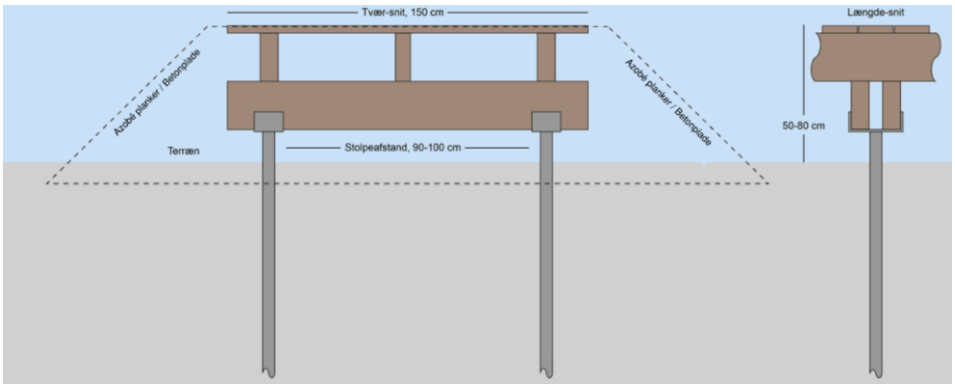

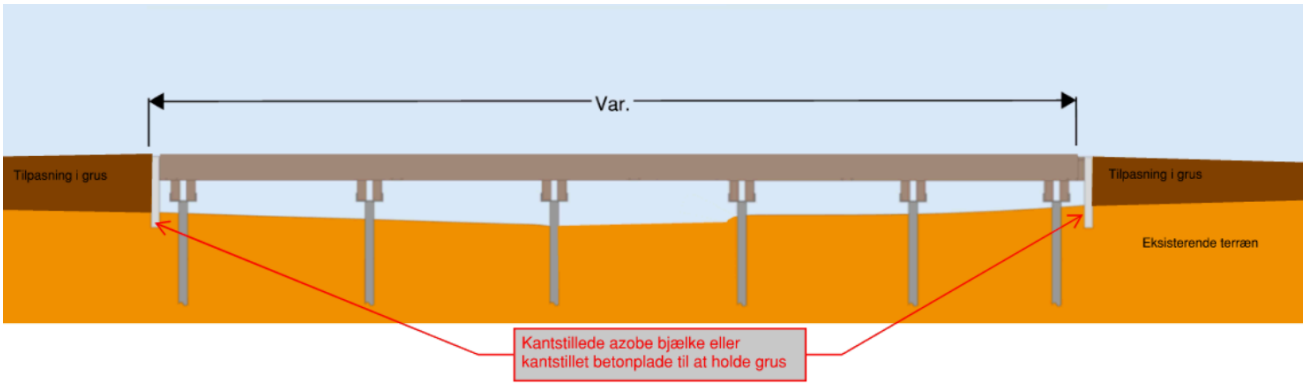
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

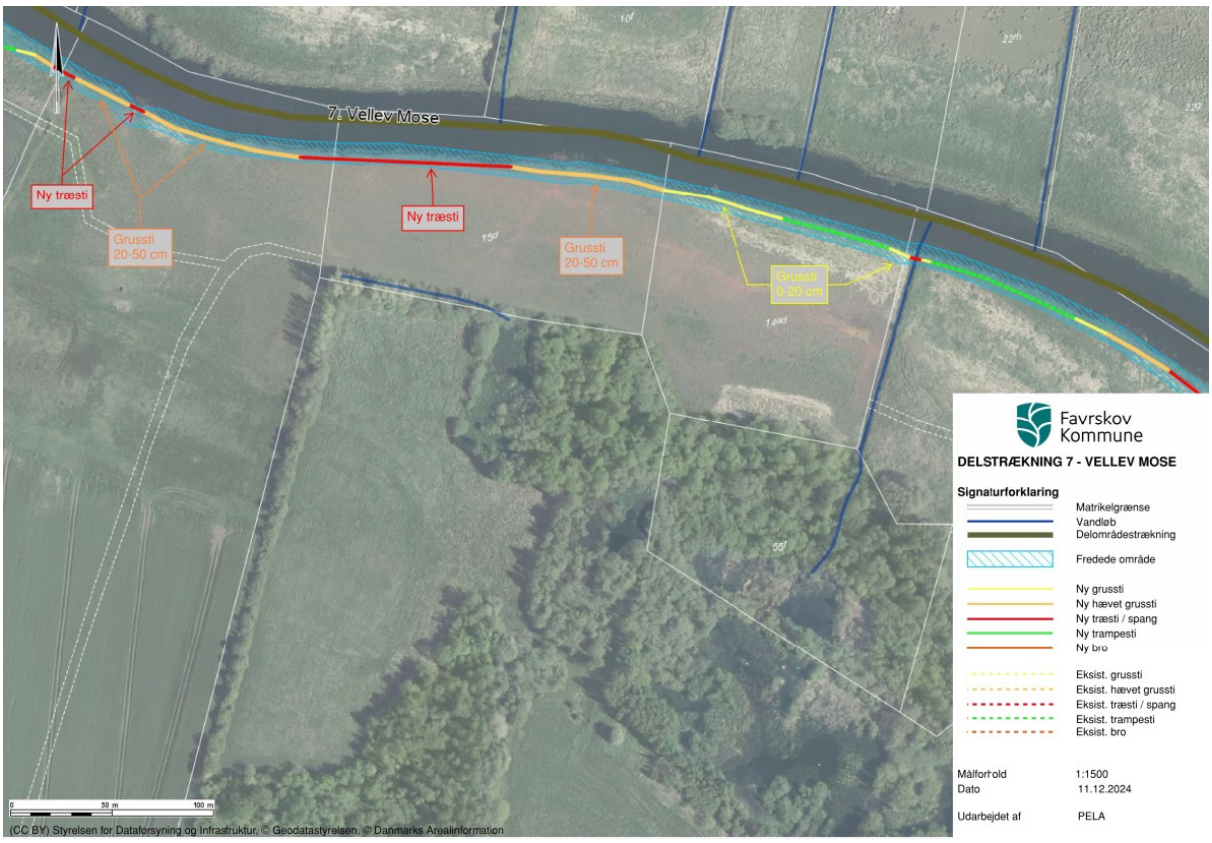
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 7 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 34p, 15d og 14ad Vellev By, Vellev, Høvejen 1 og Høvejen 3, 8860 Ulstrup, som ejes af Henrik Rasmussen.

Favrskov Kommune har oplyst, at Henrik Rasmussen er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen. Fredningsnævnet har herudover opfordret Henrik Rasmussen til at oplyse, om han er indstillet på, at projektet gennemføres, men har ikke modtaget et svar herom.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres en grussti, hævede grusstier og nye træstier. Arbejderne og deres placering på matriklerne fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 34p, 15d og 14ad Vellev By, Vellev, Høvejen 1 og Høvejen 3, 8860 Ulstrup deltog ejeren Henrik Rasmussen ikke i besigtigelsen.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …
>
> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …

> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvi-

dere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> "Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink."

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er

udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da det er oplyst, at Henrik Rasmussen har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og

- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Henrik Rasmussen,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,

13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 6. marts 2025

FN-MJØ-224-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

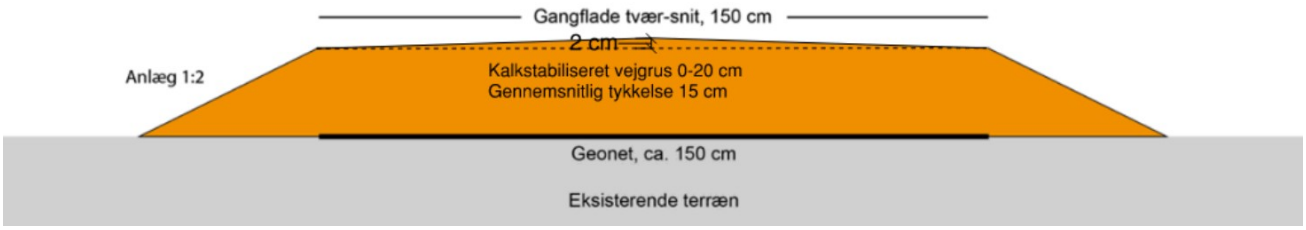
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

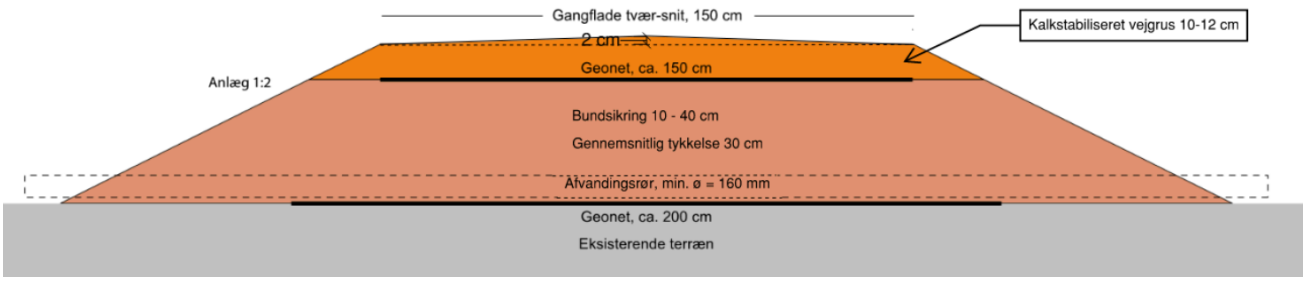
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

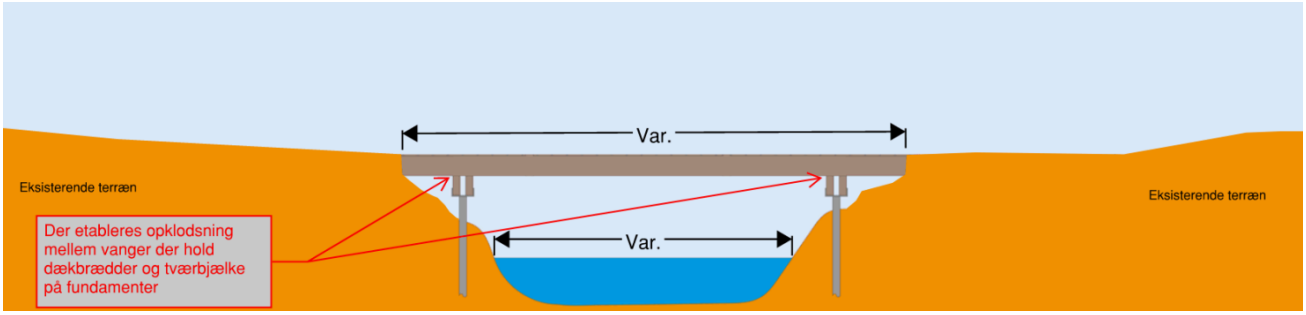
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

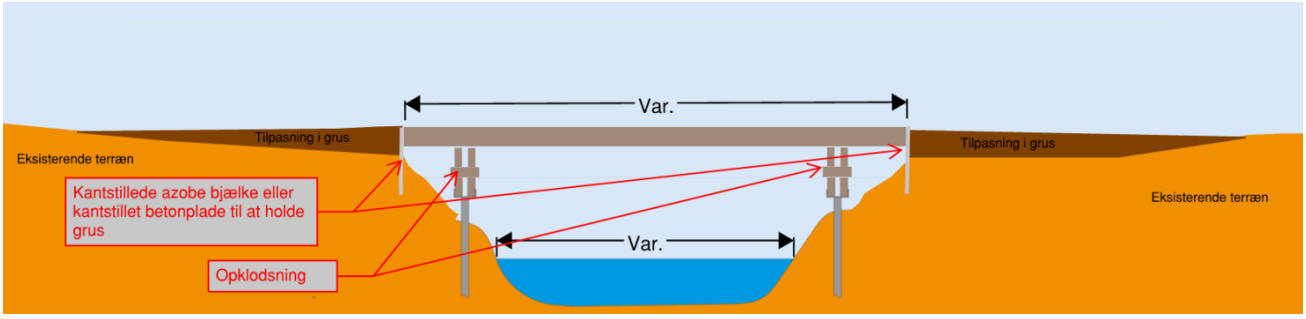
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

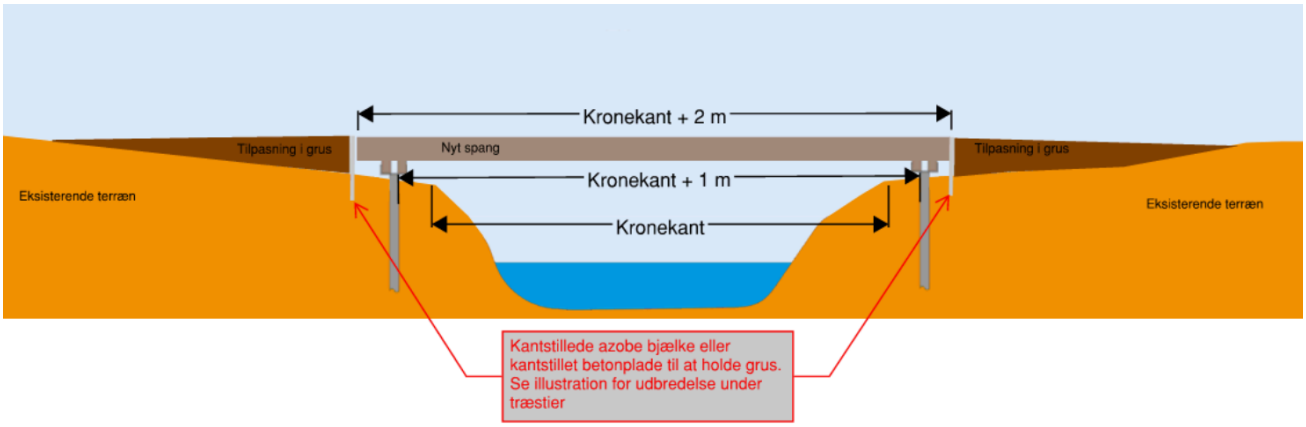
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

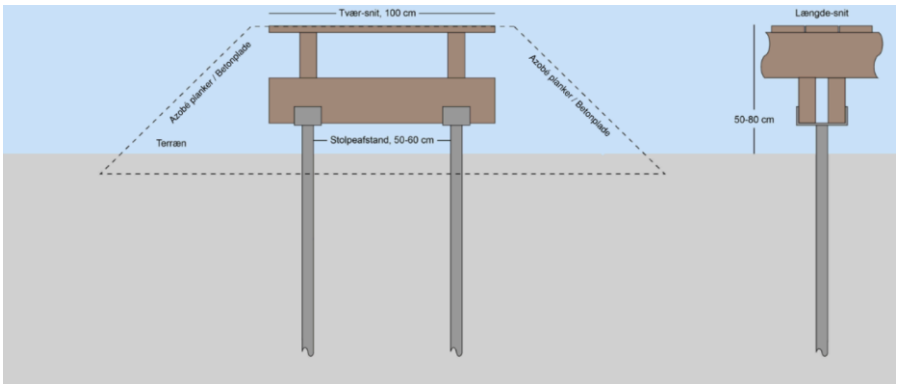
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

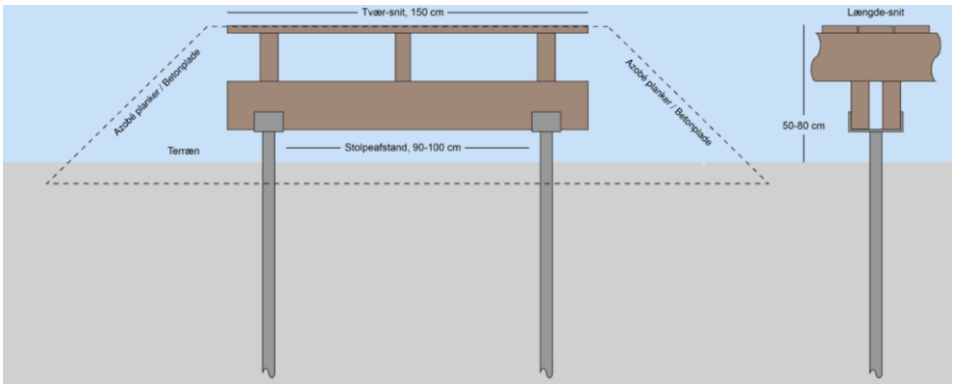

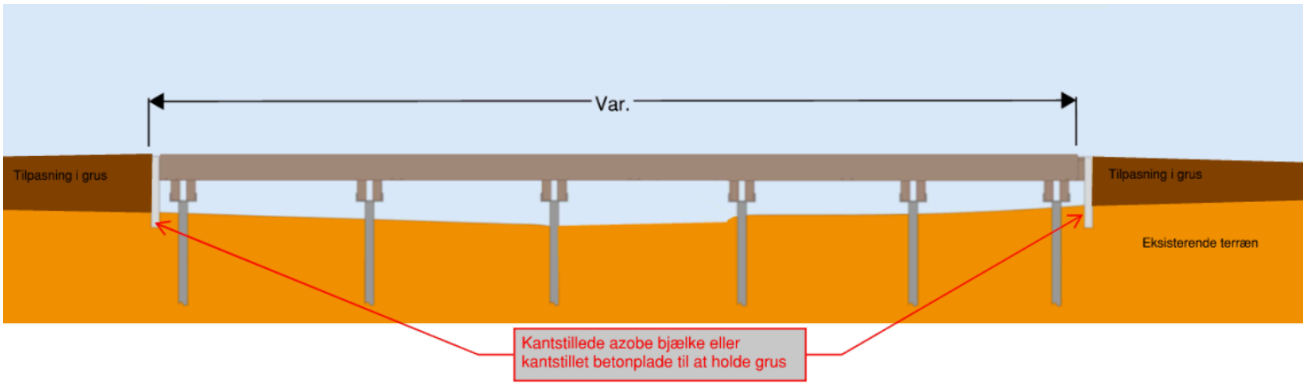
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

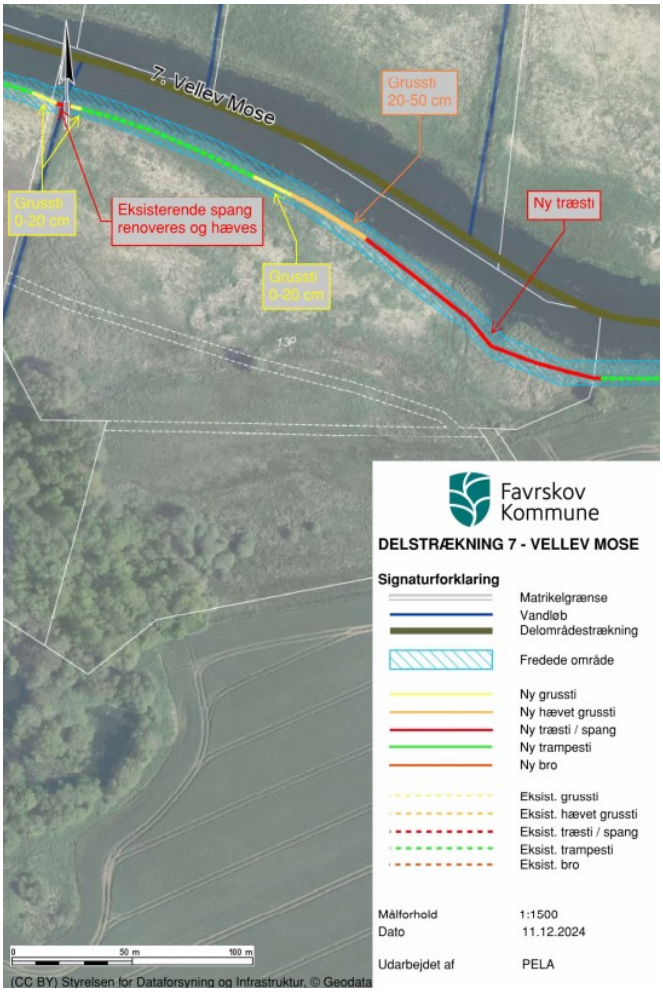
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 7 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 13p Vellev By, Vellev, Holmrisvej 3, 8860 Ulstrup, som ejes af Lars Ravn.

Favrskov Kommune har oplyst, at Lars Ravn er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen. Frednings-nævnet har herudover opfordret Lars Ravn til at oplyse, om han er indstillet på, at projektet gennemføres, men har ikke modtaget et svar herom.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres grusstier, en hævet grussti, en ny træsti og at et eksisterende spang renoveres og hæves. Arbejderne og deres placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 13p Vellev By, Vellev, Holmrisvej 3, 8860 Ulstrup deltog ejeren Lars Ravn ikke i besigtigelsen.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …
>
> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …

> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …
>
> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev

som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers

ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> ”Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink.”

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da det er oplyst, at Lars Ravn har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,

- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Lars Ravn,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,

10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 6. marts 2025

FN-MJØ-225-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

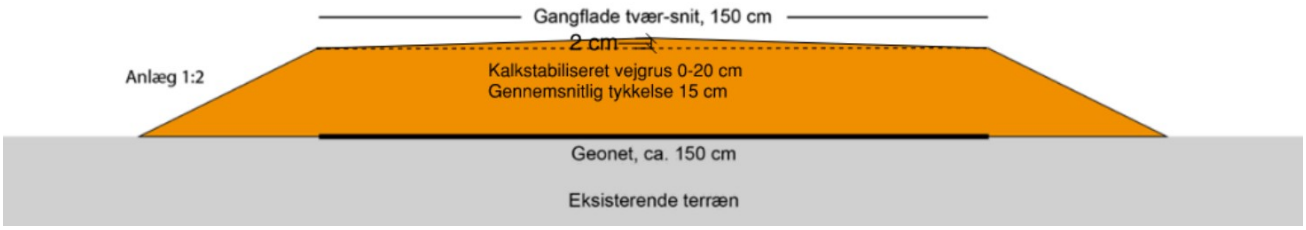
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

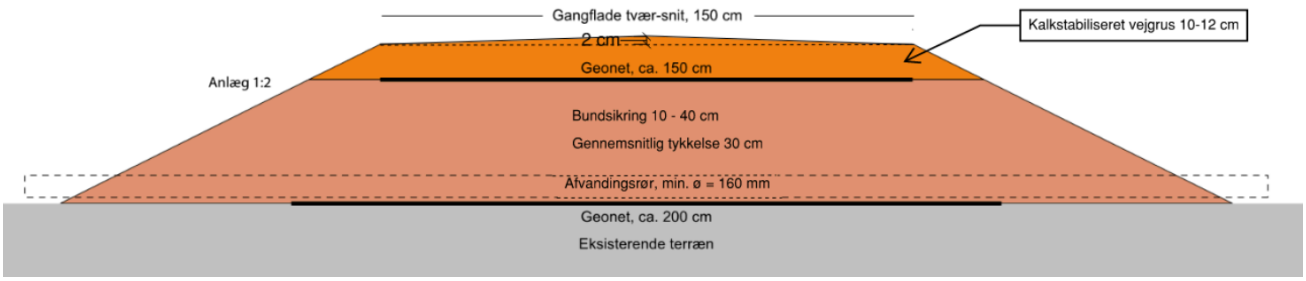
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

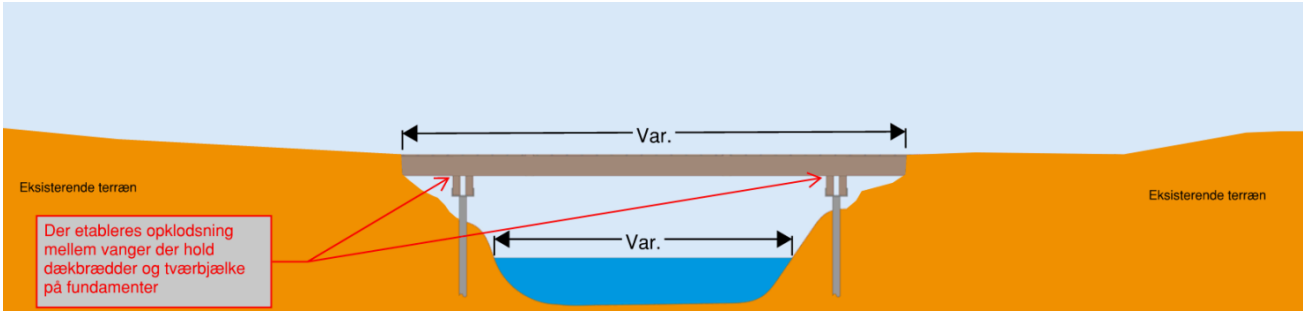
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

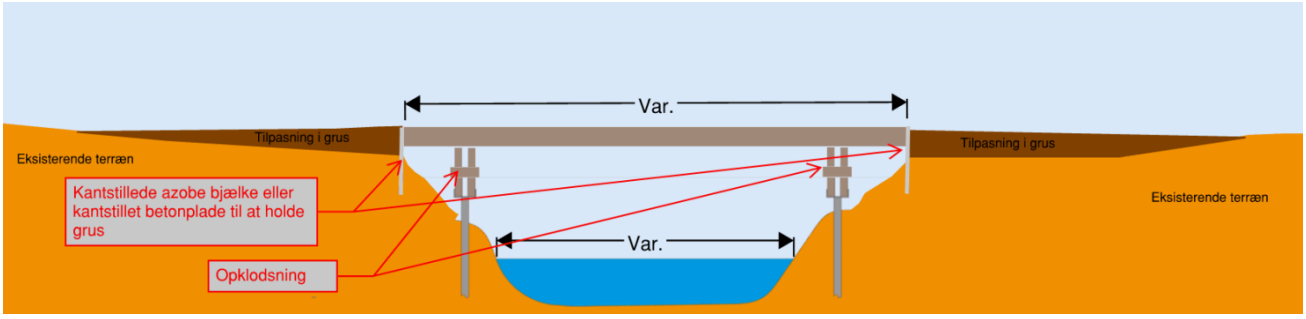
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

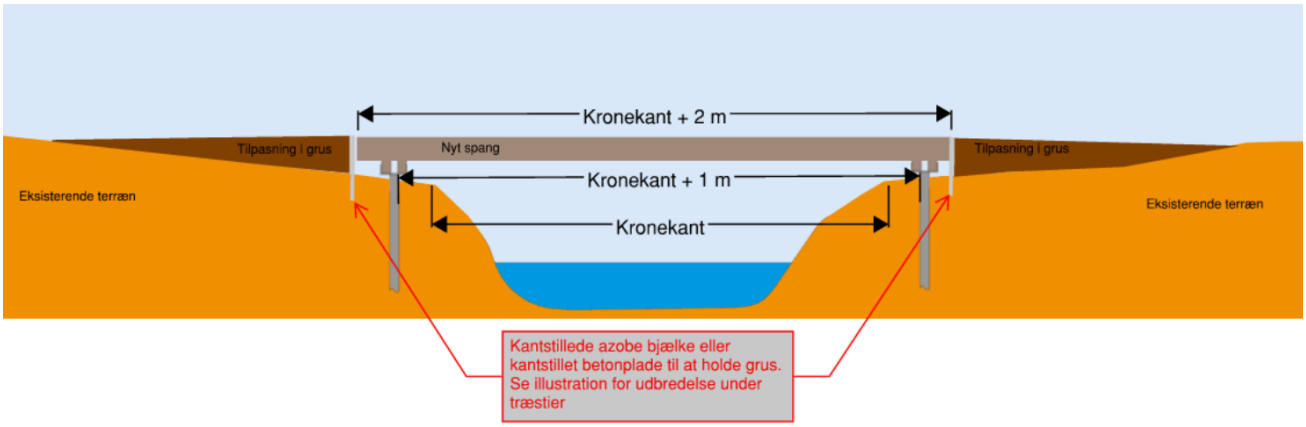
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

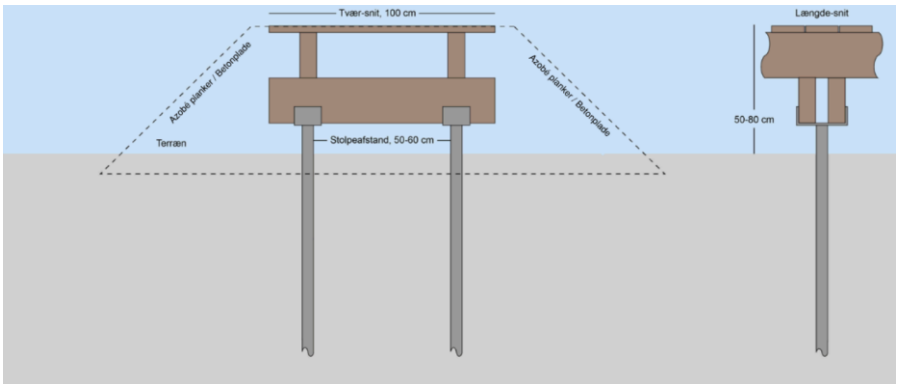
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

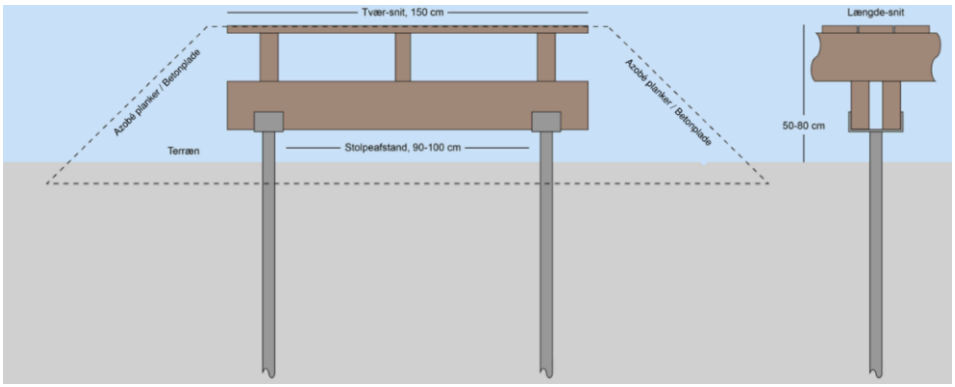

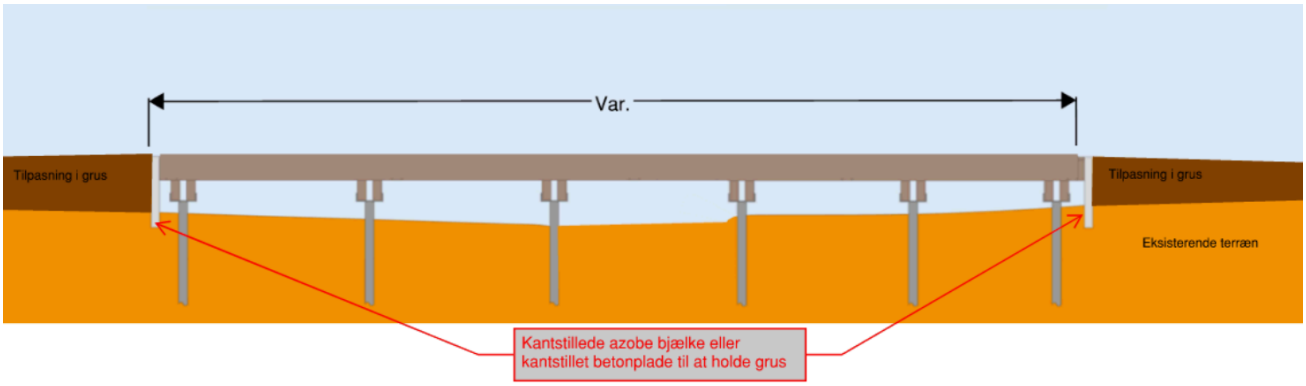
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

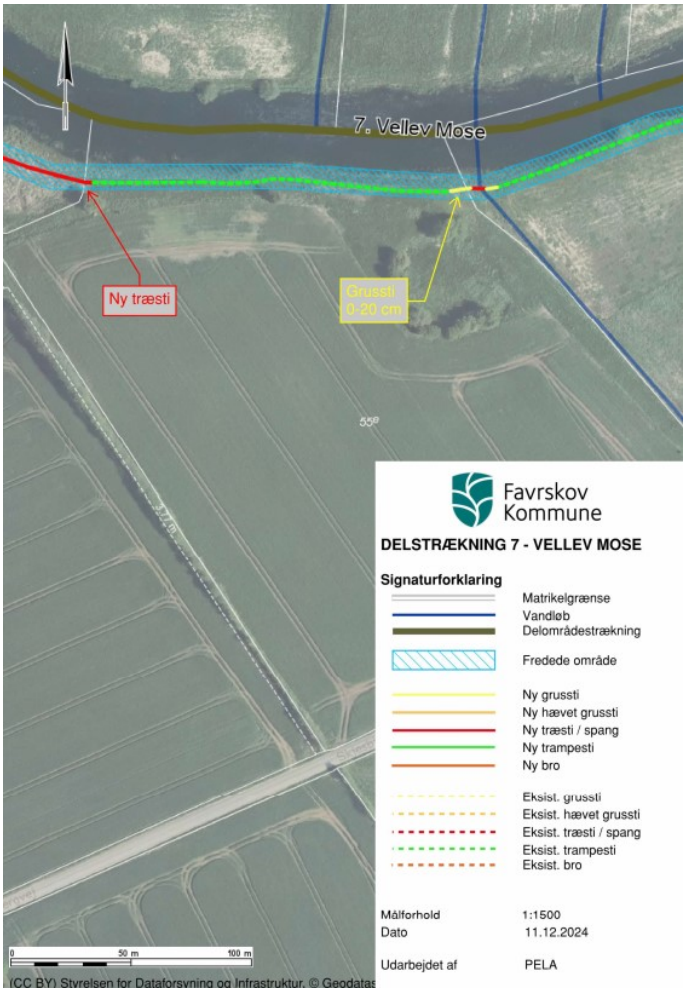
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 7 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 55e Vellev By, Vellev, Skjesbjergvej 48, 8870 Langå, som ejes af Ole Hougård Nielsen.

Favrskov Kommune har oplyst, at Ole Hougård Nielsen er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen. Fredningsnævnet har herudover opfordret Ole Hougård Nielsen til at oplyse, om han er indstillet på, at projektet gennemføres, men har ikke modtaget et svar herom.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres en grussti og en ny træsti. Arbejderne og deres placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 55e Vellev By, Vellev, Skjesbjergvej 48, 8870 Langå deltog ejeren Ole Hougård Nielsen ikke i besigtigelsen.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …

> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …
>
> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte

strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at

projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> ”Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink.”

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da det er oplyst, at Ole Hougård Nielsen har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Ole Hougård Nielsen,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,

5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 6. marts 2025

FN-MJØ-226-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

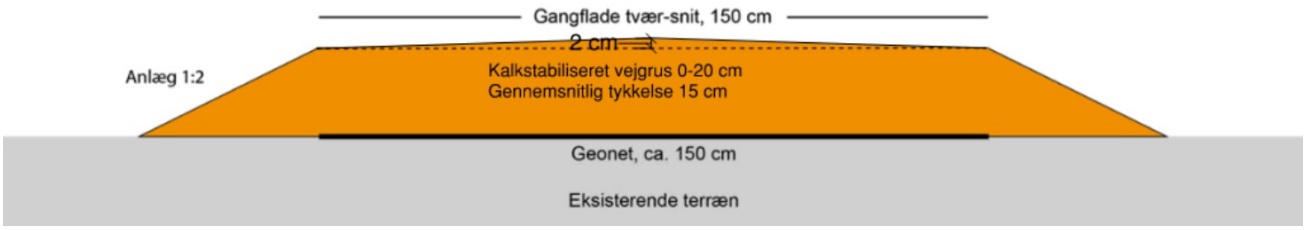
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

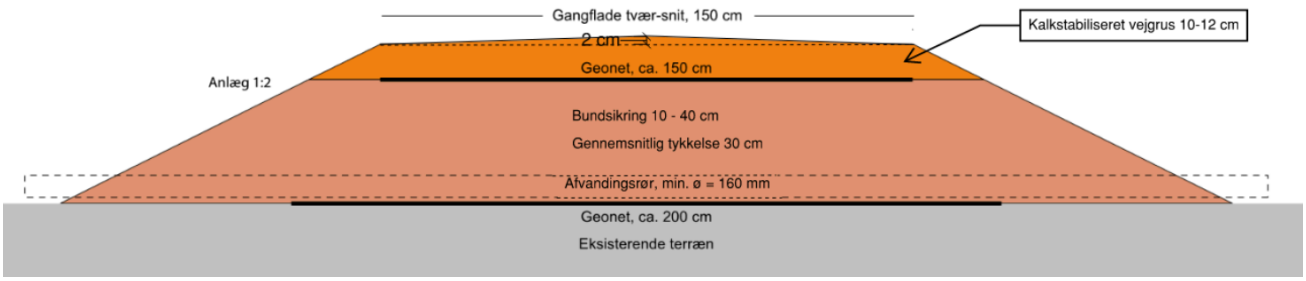
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

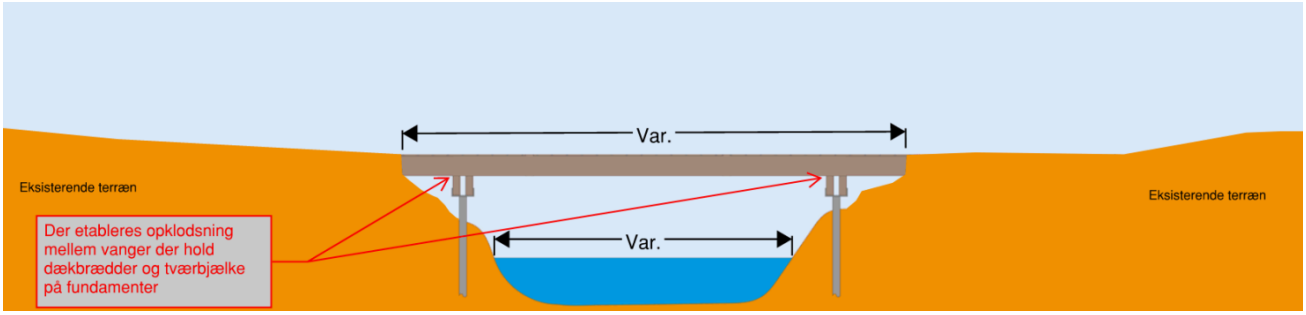
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

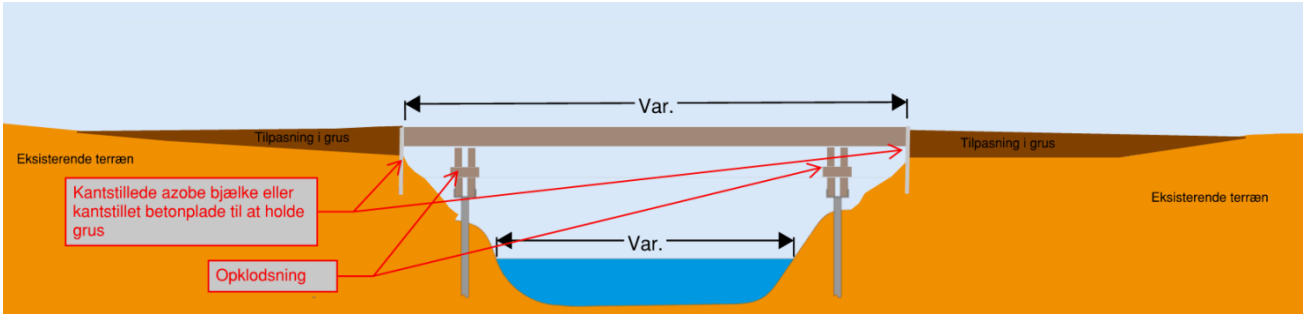
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

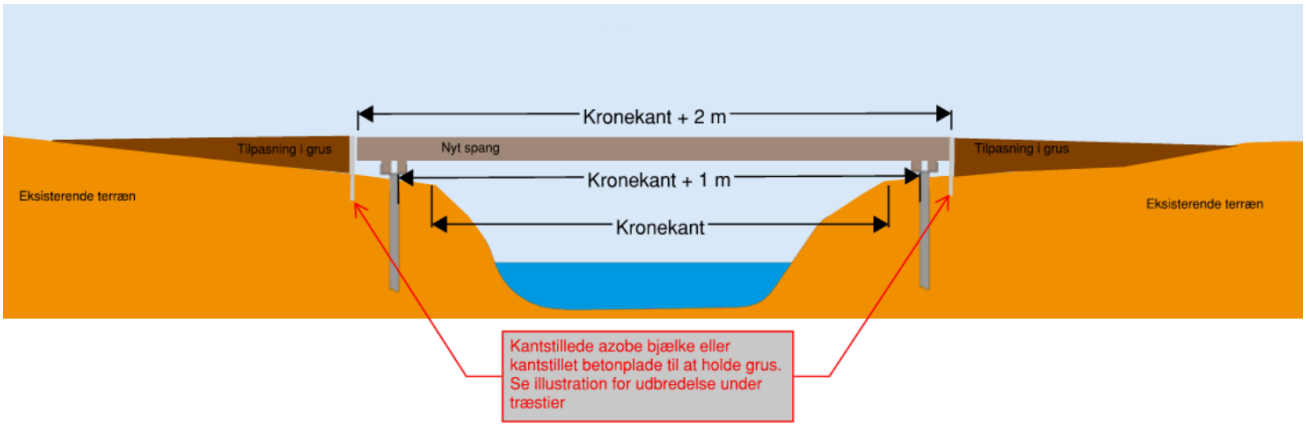
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

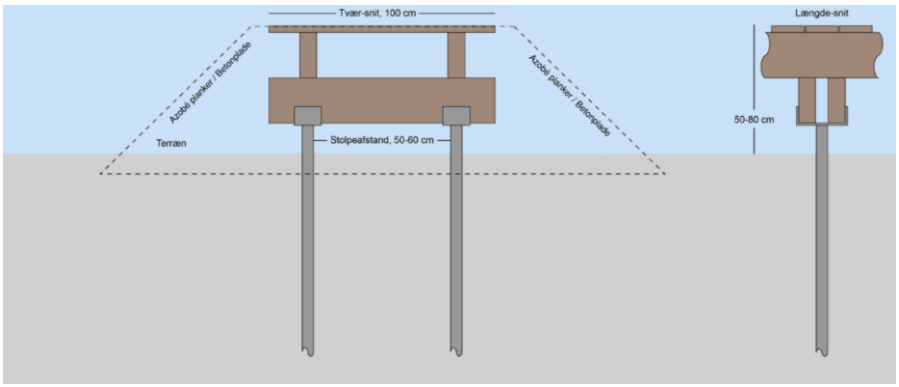
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

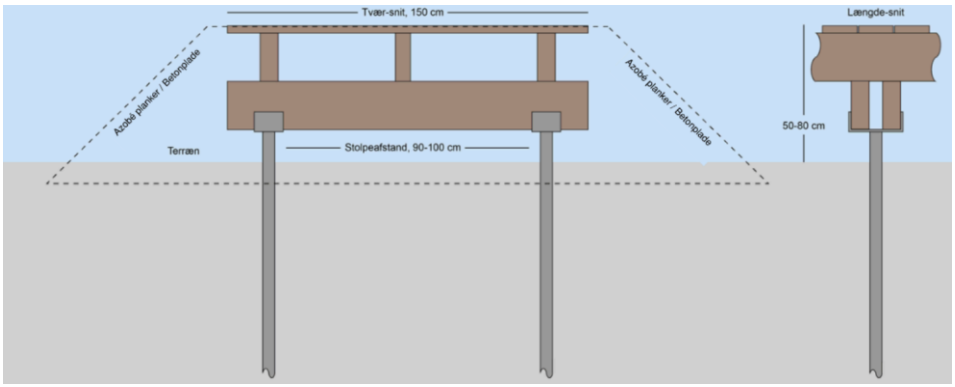

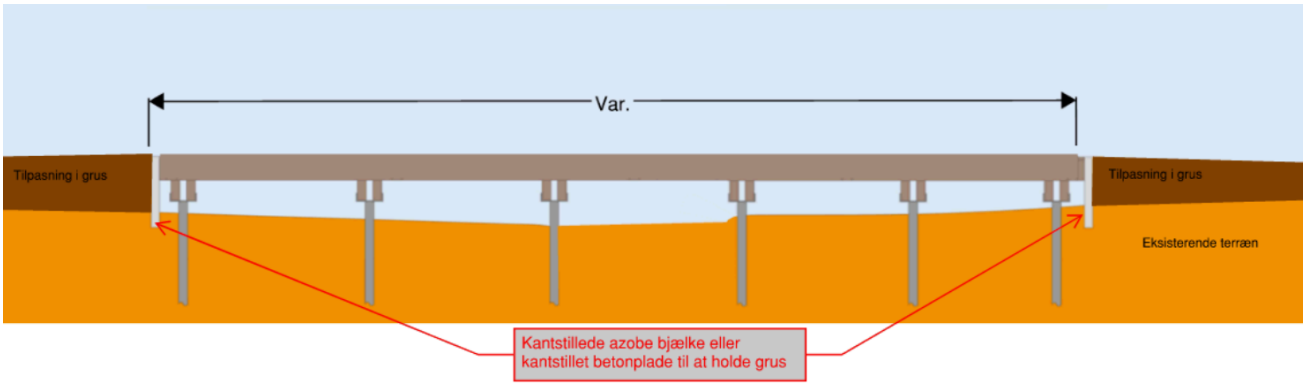
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

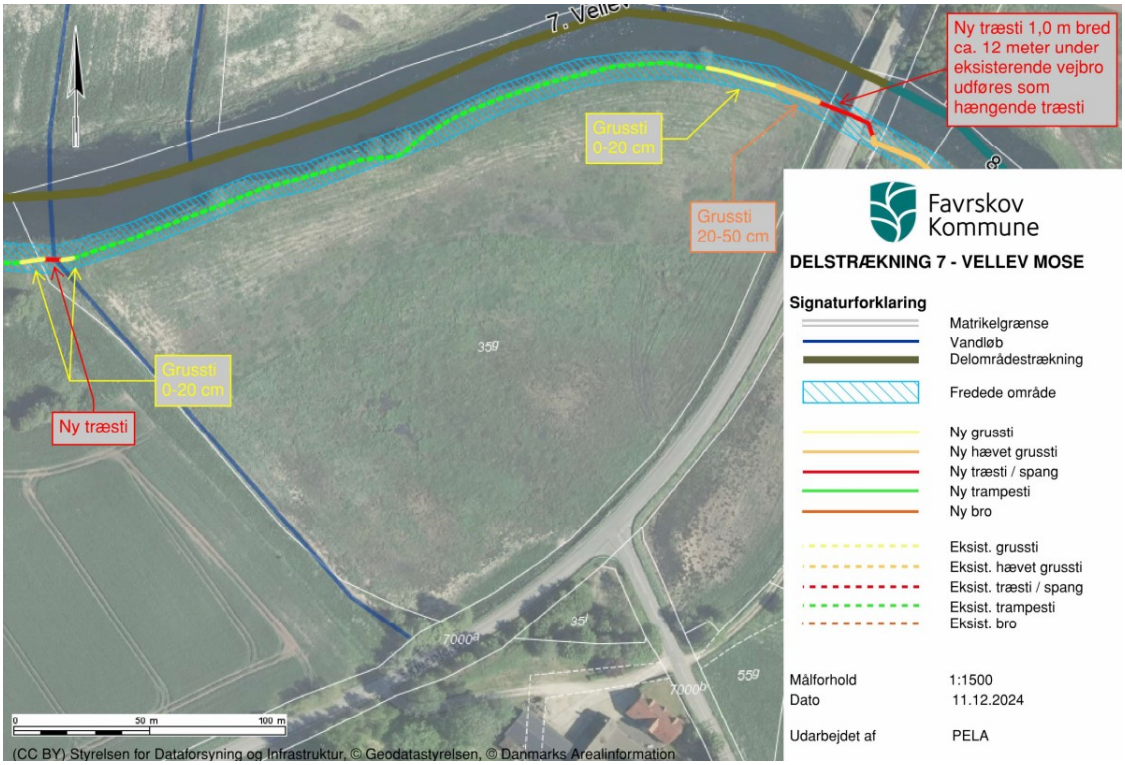
Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 7 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 35g Vellev By, Vellev, Øksendalvej 26, 8860 Ulstrup, som ejes af Peter Gildbjerg Mortensen.

Favrskov Kommune har oplyst, at Peter Gildbjerg Mortensen er positivt indstillet overfor myndighedsbehandlingen. Fredningsnævnet har herudover opfordret Peter Gildbjerg Mortensen til at oplyse, om han er indstillet på, at projektet gennemføres, men har ikke modtaget et svar herom.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres grusstier, en hævet grussti og nye træstier, herunder delvist som en hængende træsti under en vejbro. Arbejderne og deres placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

I denne konkrete sag om matr.nr. 35g Vellev By, Vellev, Øksendalvej 26, 8860 Ulstrup deltog ejeren Peter Gildbjerg Mortensen ikke i besigtigelsen.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …
>
> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …

> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvi-

dere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> "Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink."

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er

udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da det er oplyst, at Peter Gildbjerg Mortensen har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og

- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Peter Gildbjerg Mortensen,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
5. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,

13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 6. marts 2025

FN-MJØ-227-2024. Forbedret tilgængelighed på trækstien

1. Sagens baggrund

Favrskov Kommune har den 19. november 2024 ansøgt om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række tiltag for at forbedre tilgængeligheden på trækstien på en række ejendomme over en strækning på i alt ca. 11,2 km.

Favrskov Kommune har nærmere anført, at projektet omfatter tiltag, som har til formål at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Tiltagene vil gøre trækstien mere tilgængelig og farbar i en større periode hen over året.

Favrskov Kommune har igennem længere tid arbejdet med at forbedre forholdene for vandrere langs Gudenåen. Der er tidligere lavet bl.a. grusstier, træstier og spang indenfor fredningen. Fredningsnævnet har tidligere givet dispensation til disse forbedringer. Kommunen håber, at fredningsnævnet også vil se positivt på forholdene i denne ansøgning.

Naturstyrelsen var fra 2012 til 2020 projektleder for projektet Oplev Gudenå, der bidrog til realiseringen af en masse projekter langs Gudenåen. I forlængelse af Oplev Gudenå-projektet fødtes en vision blandt de otte kommuner langs Gudenåen (Vejle, Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov, Viborg og Randers) om at etablere afmærkede vandreruter hele vejen fra Gudenåens udspring til dens udløb. Det er denne vision, der er blevet til projekt Gudenåstien. Bag projektet står de otte Gudenåkommuner og Naturstyrelsen Trekantsområdet, Naturstyrelsen Søhøjlandet og Naturstyrelsen Kronjylland. Favrskov Kommune er tovholder på projektet.

Når Gudenåstien er færdig, vil den være en sammenhængende sti i hele Gudenåens længde på ca. 170 km fra kilde til fjord.

Trækstien/Gudenåstien ønskes mere tilgængelig for folk, der vandrer, turister og lokale borgere, der færdes i området. Hele stiforløbet gennemgås og opgraderes nogle steder med grusstier og træstier for at skabe en sammenhængende sti, men også for at sikre at brugerne rent faktisk benytter stien og ikke diffunderer ud i det nærliggende område. Det er især vigtigt på de private arealer, da der er andre interesser end publikumsinteresser.

I Favrskov Kommune kommer Gudenåstien overordnet set til at følge trækstien, da denne allerede findes i landskabet. Det forventes, at en realisering af Gudenåstien bliver afsluttet i efteråret 2025.

Nordea-fonden og AP Møller-fonden er en del af visionsprojektet og har tilsammen doneret 30 mio. kr. og dermed realiserer de to fonde 50% af det samlede projekt. Kommunerne og Naturstyrelsen realiserer de resterende 50%. Antallet af besøgende på trækstien er stigende. I 2020 forventede Naturstyrelsen, at der ville være omkring 40.000 vandrere på trækstien. Tallet må forventes at stige betydeligt i takt med, at Gudenåstiprojektet bliver realiseret.

Favrskov Kommune har opdelt det samlede projekt i to ansøgninger.

Den ene ansøgning omfatter delområderne 2, 3 og 4 med en samlet strækning på ca. 5,9 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Kjællinghølbroen og udkanten af Ulstrup by. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 990 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 1.045 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 80 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 405 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve otte eksisterende spang og at genetablere ét spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 6 meter trampesti,
- etablering af ca. 915 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 400 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 22 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 260 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af otte eksisterende spang, og
- genetablering af ét spang.

Projektet i disse delområder berører 21 matrikler og 17 forskellige lodsejere.

Den anden ansøgning omfatter delområderne 5, 6 og 7 med en samlet strækning på ca. 5,3 km. Delområderne ligger på sydsiden af Gudenåen mellem Ulstrup og Åbrobroen. Ansøgningen omfatter tiltag i selve det fredede stiforløb, men også tiltag, som enten skaber et nyt stiforløb eller forbedrer et eksisterende stiforløb, der har et andet forløb end det, som blev fastlagt i fredningen.

Projektet i disse delområder består samlet i at omlægge ca. 355 meter trampesti til højere terræn, at etablere ca. 870 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 906 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn, at etablere ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter, at etablere ca. 965 meter træsti med en bredde på 1½ meter, at renovere og hæve syv eksisterende spang og at etablere to nye spang.

Af det samlede projekt i disse delområder bliver der tale om følgende tiltag i det fredede stiforløb, hvorom der ansøges om fredningsnævnets dispensation:

- etablering af ca. 555 meter grussti i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 796 meter hævet grussti i varierende højde på 20 - 50 cm over eksisterende terræn,
- etablering af ca. 12 meter træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 12 meter hængende træsti med en bredde på 1 meter,
- etablering af ca. 745 meter træsti med en bredde på 1½ meter,
- renovering og hævning af syv eksisterende spang, og
- genetablering af to nye spang.

Projektet i disse delområder berører 28 matrikler og 14 forskellige lodsejere.

Favrskov Kommune har opnået de nødvendige tilladelser efter planlovens §§ 34 - 38, naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 17, vandløbslovens §§ 9, 17 og 47 og bekendtgørelse om vandløbsregulering og restaurering § 30.

De lodsejere, som berøres af projektet, har givet Favrskov Kommune lov til at foretage myndighedsbehandling. Det er en forudsætning for at iværksætte arbejderne på ejendommene, at den enkelte lodsejer accepterer arbejderne. Det er oplyst, at det er accepteret i alle de sager, der er omfattet af dispensationsansøgningerne. Der er én lodsejer indenfor den samlede ansøgte strækning fra Kjællinghølbroen til Åbrobroen, som ikke vil deltage, og der er derfor ikke indleveret en ansøgning for den ejendom.

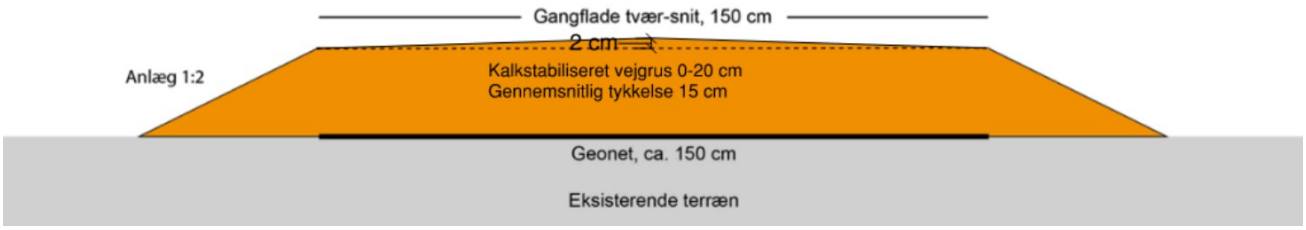
Favrskov Kommune har sammenfattende udtalt, at fredningen har til formål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen fra Kongensbro til Fladbro. Den har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg. Da der alene er tale om en forbedring af eksisterende trampestier med grusstier og træstier, er det kommunens opfattelse, at projektet ikke er i strid med fredningens formål. Projektet vil forventeligt øge offentlighedens mulighed for at færdes på stien langs Gudenåen, da stien vil blive oversvømmet færre dage om året og vil blive mere fremkommelig.

2. Kravsspecifikationer til tiltagene for at forbedre tilgængeligheden på trækstien

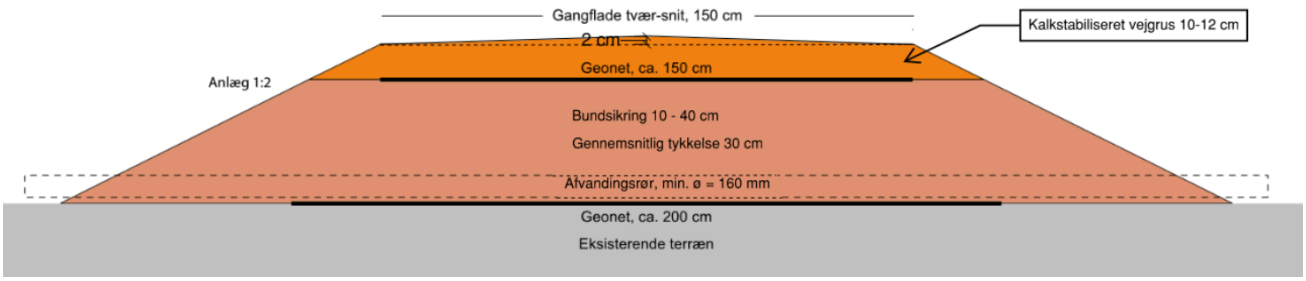
Favrskov Kommune har til brug for udbuddet af anlægsarbejderne udarbejdet en kravsspecifikation, som beskriver opbygningen af de forskellige tiltag, der skal udføres ved projektets gennemførelse. Det er i den forbindelse indledningsvis anført, at ændringer, som alene består i at ændre i forløbet af trampestien, oftest sker, hvor terrænet langs Gudenåen giver mulighed for at sideflytte trampestien således, at det ændrede forløb er placeret på højere terræn i forhold til det eksisterende tracé.

Det nærmere indhold af opbygningen af de forskellige tiltag er herefter beskrevet nærmere, herunder med følgende visualiseringer:

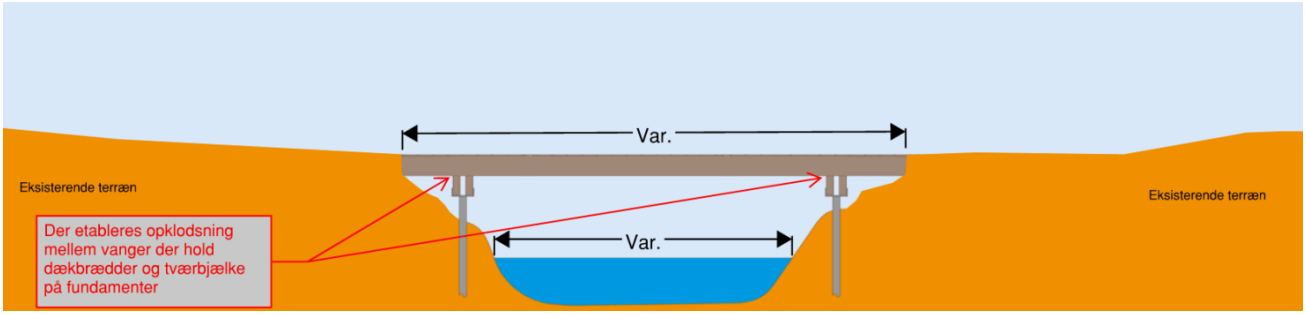
Grusstier i varierende højde 0 - 20 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

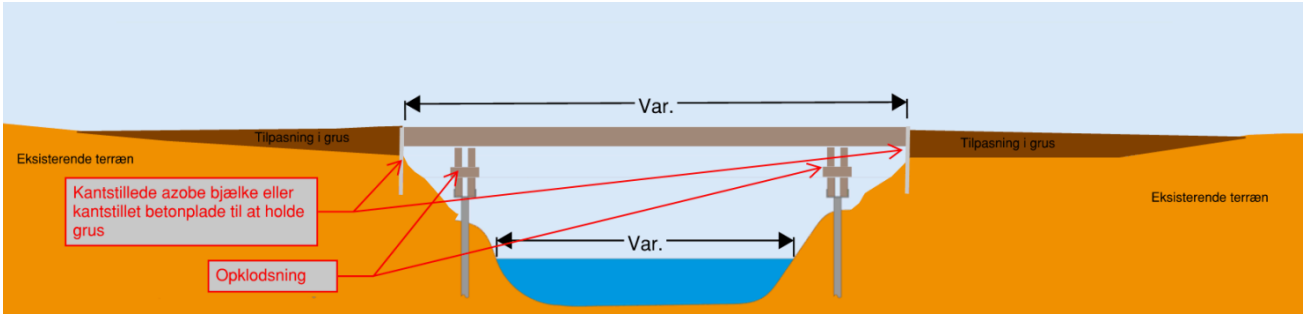
Hævede grusstier i varierende højde fra 20 - 50 cm over eksisterende terræn med en bredde på 1½ meter:

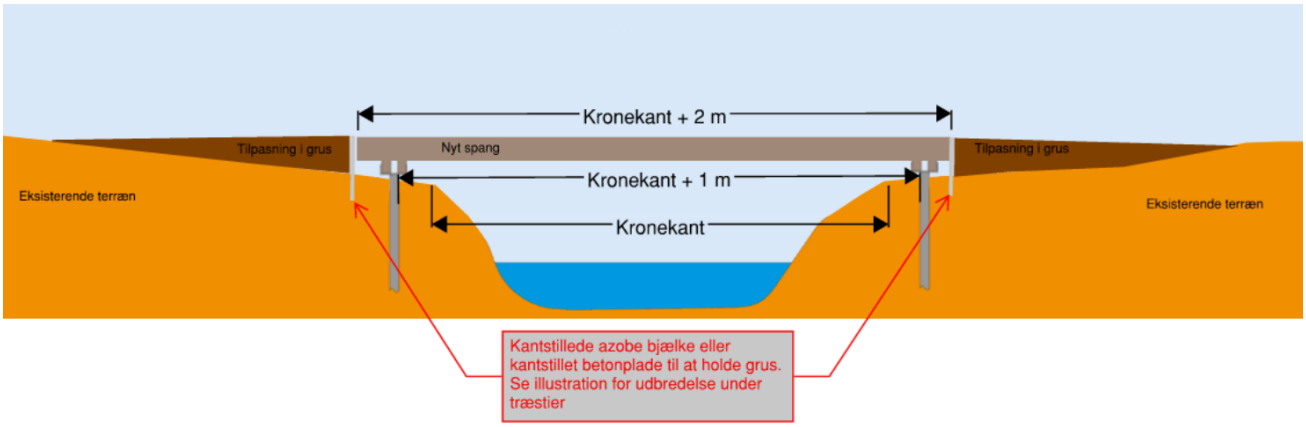
Hævning af eksisterende spang før arbejdets udførelse:

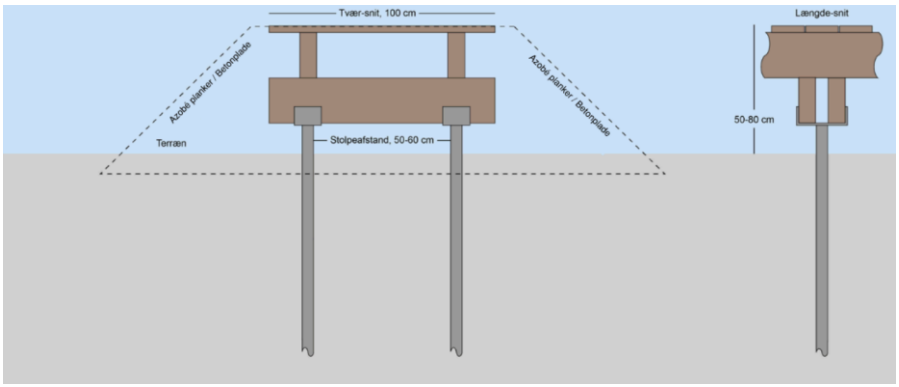
Hævning af eksisterende spang efter arbejdets udførelse:

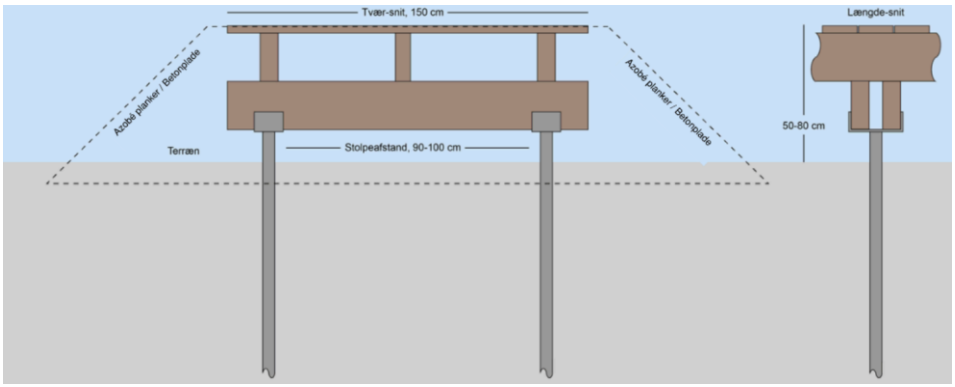

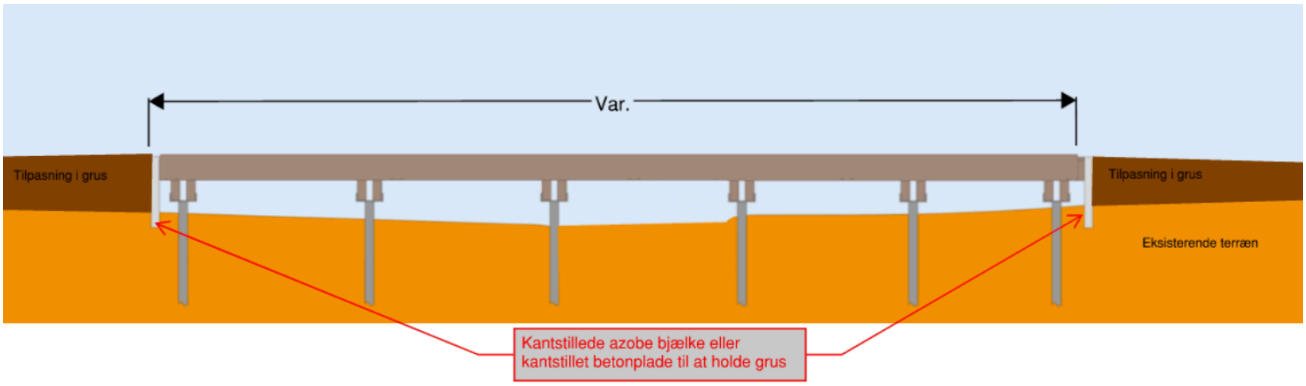
Projektering af nye spang:

Projektering af nye træstier:

3. Natura 2000 og bilag IV-arter

Favrskov Kommune har om delområderne 2, 3 og 4 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6,5 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 36 km nedstrøms delområde 4. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Favrskov Kommune har om delområderne 5, 6 og 7 udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er nr. 30 "Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal samt Skravad Bæk", hvis nærmeste punkt ligger ca. 6 km nord for projektområdet. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke Natura 2000-området grundet afstanden, og da der ifølge analyse i SCALGO ikke er hydrologisk forbindelse mellem Gudenåen og Natura 2000-området. Gudenåen udmunder i sidste ende i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Natura 2000-området ligger ca. 29 km nedstrøms delområde 7. Kommunen vurderer, at der ikke er risiko for at påvirke dette Natura 2000-område grundet afstanden og projektets begrænsede omfang.

Det er om bilag IV-arter i alle delområderne udtalt, at der i og omkring projektområdet er observeret bilag IV-arterne stor vandsalamander, spidssnudet frø, odder og grøn køllelguldsmed.

Stor vandsalamander er kendt for at yngle i mindre vandhuller med flade brinker, klart og rent vand, høj solindstråling på brinkerne og uden tilstedeværelse af fisk, som spiser dens æg og larver.

Spidssnudet frø kan yngle i både overskyggede og lysåbne vandhuller. Arten yngler relativt sent, da den kræver varmere vand end f.eks. butsnudet frø. Også spidssnudet frø yngler kun i vandhuller med fisk, hvis der er rigeligt med gemmesteder.

Odderen lever ofte i tilknytning til større vandløb. Den er oftest nataktiv og lever hovedsageligt at mindre fisk, men kan også spise padder, krebs, vandfugle og smågnavere. Odderen og især hannerne kan have store territorier på lange vandløbsstrækninger.

Grøn køllelguldsmed lever i iltrige floder og vandløb, hvor der er moderat til hurtigt strømmende vand og sand- eller grusbund. De voksne individer foretrækker lysåbne lokaliteter, hvor de hviler på solopvarmede grene eller sten.

Da der kun er tale om etablering af grusstier og træstier langs Gudenåen, hvor der i forvejen er veletablerede trampestier, og som kan etableres uden væsentlig påvirkning på den eksisterende natur, og da anlægsarbejdet

foregår om dagen, vurderer Favrskov Kommune, at projektet ikke vil påvirke de nævnte arter væsentligt, hvis de skulle findes i nærområdet.

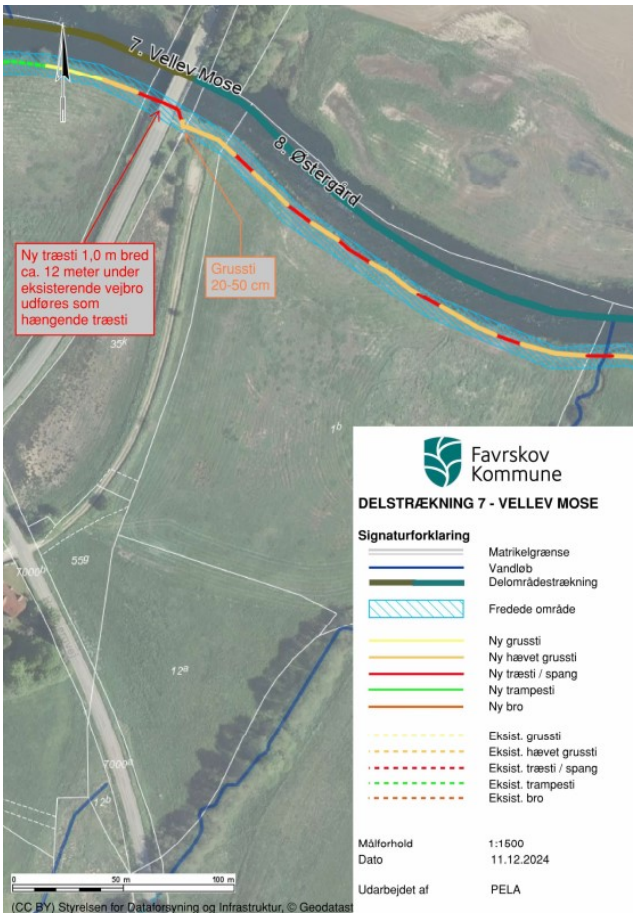
Det er muligt, at der også findes arter af flagermus i området, da flere arter er tilknyttet større åbne vandområder og et varieret landskab med skov og lysåben natur. Da der ikke fældes træer i forbindelse med projektet, som vil kunne fungere som rasteområde, vurderer Favrskov Kommune tilsvarende, at projektets begrænsede omfang ikke vil føre til en påvirkning af disse arter, hvis de skulle findes i området.

Sammenfattende vurderer Favrskov Kommune således, at der grundet afstanden til nærmeste Natura 2000-områder og projektets begrænsede omfang ikke er risiko for, at projektet påvirker Natura 2000-områder. Der er heller ikke risiko for at påvirke bilag IV-arter i området, da projektet ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på områdets naturarealer, og da arbejdet udføres i dagtimerne.

4. Den konkrete sag

Denne sag vedrører delområde 7 og de arbejder, som ønskes udført på matr.nr. 7000a Vellev By, Vellev, som ejes af Favrskov Kommune.

De ansøgte arbejder består i, at der udføres en hævet grussti og en ny træsti, herunder som en hængende træsti under en vejbro. Arbejderne og deres placering på matriklen fremgår af følgende oversigtskort:

5. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 11. og 12. februar 2025.

På mødet den 11. februar 2025 skete der besigtigelse af delområderne 2, 3 og 4 med deltagelse af Favrskov Kommune ved Peter Horn Lauritsen og Thomas Brandt Ebbesen, som også er projektleder på projektet med at etablere Gudenåstien, mens der den 12. februar 2025 skete besigtigelse af delområderne 5, 6 og 7 med deltagelse af Peter Horn Lauritsen og repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune.

Alle grundejere var indkaldt til at deltage i besigtigelsen på egen ejendom og af projektet i øvrigt.

Besigtigelserne blev gennemført på den måde, at Peter Horn Lauritsen for hver ejendom i marken viste og forklarede området for og karakteren af de ansøgte tiltag.

6. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …
>
> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …
>
> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …

> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

7. Fredningsnævnets tidligere dispensationer af betydning for sagen

Fredningsnævnet har flere gange meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

Fredningsnævnet meddelte den 5. marts 2010 dispensation til, at 45 meter af trækstien blev sammenfaldende med anlæggelsen af en cykelstirute fra Langå til Fladbro i form af en træbro på 45 meter. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at der var en væsentlig sikkerhedsmæssig baggrund for projektets gennemførelse som følge af en meget smal passage mellem banelegemet og Gudenåen, at projektet i overensstemmelse med fredningens formål ville forbedre mulighederne for naturoplevelser i området og fremtidssikre passagen på lokaliteten, og at et sammenfald af cykelstien og trækstien på den forholdsvis korte strækningen ikke fandtes at stride afgørende mod fredningens bestemmelse om stiens karakter af en trampesti (j.nr. 8901-01.2009.145).

Fredningsnævnet meddelte den 11. marts 2013 dispensation til at etablere ca. 550 meter træbro i et område, der som følge af oversvømmelse store dele af året ikke var let fremkommeligt for offentligheden. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Idet langbroerne endvidere ville blive placeret i et ikke meget åbent område og med grundejernes samtykke, fandt fredningsnævnet ikke, at en dispensation var i strid med det, som var anført i fredningsafgørelsen om, at den ikke skulle give

kommunerne ret til at søge fredningsnævnets godkendelse af, at de bynære strækninger blev udført anderledes end som en smal trampesti (FN 2012.171).

Fredningsnævnet meddelte den 24. oktober 2014 dispensation til at etablere ca. 1.100 meter hævede træstier i et område, hvis det store del af året ikke var muligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse. Der blev endvidere meddelt dispensation til at etablere fire platforme på hver 16 m^2 i forbindelse med opgradering af det offentlige opholdsområde Dannebrogspladsen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det på den pågældende strækning i en stor del af året var meget vanskeligt eller umuligt at gå på trækstien, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der er formålet med fredningen. Det blev endvidere lagt til grund, at dette undertiden kunne medføre en risiko ved brug af trækstien. Fredningsnævnet fandt derfor ikke, at det var i strid med fredningens formål at etablere de ønskede træstier med platforme, der bl.a. var begrundet i formidling og adgang til området (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 16. januar 2015 med samme begrundelse dispensation til en ændring af projektet i form af en forlængelse af træstien med 120 meter, så den blev sammenhængende, og til etablering af 3 - 4 lave broer som spang med en samlet længde på ca. 200 meter (FN 2014.77).

Fredningsnævnet meddelte den 26. oktober 2015 dispensation til at asfaltere en strækning på ca. 900 meter, hvor trækstien er sammenfaldende med Gudenåstien, men ikke havde karakter af en trampesti, men derimod af en egentlig ikke-asfalteret vej. 45 meter af strækningen var den strækning, som var omfattet af fredningsnævnets dispensation den 5. marts 2010 (FN-MJØ 2015.100).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til en forlægning af en del af trækstien og etablering af hævede træstier på det nye stiforløb på en kortere strækning ved Dannebrogspladsen som et led i forbedring af opholdsarealerne ved Dannebrogspladsen. Længden af træstierne fremgår ikke af dispensationen. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det samlede projekt og således også den del af projektet, der vedrørte fredningen, ville betyde en udvidelse af mulighederne for at opleve Gudenåen og en udvidelse af sådanne opholdsarealer, der er en del af fredningens formål. Projektet ville endvidere betyde en øget mulighed for færdsel på trækstien, når vandstanden i Gudenåen ellers ville hindre passage via trampestien. Det var derfor fredningsnævnets opfattelse, at der kunne dispenseres også til en mindre forlægning af trækstien, da denne i lyset af de fremhævede forhold ikke fandtes at være i strid med fredningen uanset den konkrete fastlæggelse af stiforløbet ved selve afgørelsen om fredningen (FN-MJØ 2015.75).

Fredningsnævnet meddelte den 24. november 2015 dispensation til at etablere en hævet træsti og at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på 400 meter på trækstien, alternativt dispensation til at etablere en hævet træsti på hele strækningen, hvis det måtte vise sig nødvendigt for passagen på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at det var fredningsnævnets opfattelse, at formålet med dispensationen berettigede, at der på hele strækningen kunne etableres træstier, der var nødvendige til passagen på trækstien (FN-MJØ 2015.114).

Fredningsnævnet meddelte den 18. september 2018 dispensation til at udlægge grus op til 50 cm over terræn på en strækning på ca. 250 meter på trækstien. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet over tid fandtes ikke at ville fratage stien karakteren af at være en simpel natursti (FN-MJØ-99-2018).

Fredningsnævnet meddelte den 22. juli 2019 til at udlægge grus på en strækning på ca. 650 meter og til på en strækning af nogenlunde samme længde, hvoraf kun en mindre del er en del af trækstien, at udlægge muslingeskaller på steder, der ofte var mudrede, og at lave passage af træbroer i terræn på steder, hvor det ellers ville være vanskeligt at passere. Der blev som begrundelse for dispensationen henvist til, at projektet havde til formål at fremme muligheden for at bruge trækstien, og at projektet overordnet set ikke fandtes at fratage stien karakteren af en simpel trampesti (FN-MJØ-002-2019).

Fredningsnævnet meddelte den 7. maj 2024 dispensation til, at der kunne ske en øget højde og delvis udskiftning af 26 meter af den træbro, der blev meddelt dispensation til den 11. marts 2013 i FN 2012.171. Der blev som begrundelse for dispensation henvist til, at det må den pågældende strækning i en større del af året var

meget vanskeligt og til tider umuligt at gå på trækstien som følge af oversvømmelse, og at der således ikke kunne ske den sammenhængende passage langs Gudenåen, der var formålet med fredningen. Dette kunne undertiden medføre en risiko ved brug af trækstien. Der blev endvidere henvist til, at træbroen var placeret i et ikke meget åbent område og med grundejerens samtykke, og at den ikke blev mere end tilladt ved dispensationen i 2013 (FN-MJØ-056-2024).

Favrskov Kommune har på fredningsnævnets foranledning udført en opmåling, hvorefter der på den fredede træksti er ca. 2.500 meter træstier, herunder spang som følge af de meddelte dispensationer. Der foreligger ikke en tilsvarende opgørelse af omfanget af udlagt grus.

Fredningsnævnet traf i øvrigt den 28. maj 2018 med følgende begrundelse afgørelse i en sag om fastlæggelse af trækstiens forløb vest for Kjællinghølbroen (FN-MJØ-12-2018):

> "Det bemærkes indledningsvis, at hverken Naturklagenævnets afgørelse om ved en fredning at tilvejebringe trækstien eller de to fredningsafgørelser fra fredningsnævnet for Århus Amts sydlige fredningskreds eller fredningsnævnet for Viborg Amts sydlige fredningskreds, som dannede grundlag for behandlingen i Naturklagenævnet, omhandler den problemstilling, at vandstanden i Gudenåen stiger så meget, at der generelt er tale om, at trækstien ikke kan have det forløb, som blev fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen. Der er alene taget stilling til konsekvenserne af midlertidige oversvømmelser.
>
> Fredningen skal sikre, at naturinteresserede har ret til at færdes til fods på en uafbrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro som udgangspunkt så tæt på åen som muligt. Stiens forløb blev i overensstemmelse hermed fastlagt ved eller umiddelbart efter fredningen.
>
> Fredningsnævnet har i nyere tid flere gange meddelt dispensation til udførelse af konstruktionsarbejder, der skal sikre passage langs Gudenåen tæt på denne, for at sikre, at det i overensstemmelse med selve formålet med fredningen er muligt at færdes på stien.
>
> Det er fredningsnævnets opfattelse, at det harmonerer bedst med fredningen, at en mere permanent situation med forhøjet vandstand giver kommunerne ret til at etablere trampestier så tæt som muligt på den nuværende åbrink, selvom der herved konkret vil blive tale om en anderledes placering i forhold til det stiforløb, som oprindeligt blev fastlagt ved fredningen.
>
> …
>
> Fredningsnævnet træffer derfor afgørelse om, at Favrskov Kommune er berettiget til at udføre trampestien på matr.nr. … så tæt som muligt på den nuværende åbrink."

Fredningsnævnet har i øvrigt fra Randers Kommune modtaget, men endnu ikke behandlet en række sager, som bl.a. handler om etablering af ca. 950 meter hævede træstier på trækstien.

Fredningsnævnet er endvidere bekendt med, at fredningsnævnet for Midtjylland, vestlig del også har meddelt dispensationer til at udføre tiltag på trækstien for at forbedre tilgængeligheden på denne.

8. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Favrskov Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund meddeler fredningsnævnet dispensation.

9. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
4. Favrskov Kommune, EMN-2022-02990,
5. Danmarks Naturfredningsforening, København,
6. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
7. Dansk Ornitologisk Forening, København,
8. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
9. Dansk Botanisk Forening, København,
10. Friluftsrådet, centralt,
11. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
12. Region Midtjylland,
13. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 19. maj 2025

FN-MJØ-042-2025. Fiskebro på og ved trækstien

1. Ansøgningen

Fredningsnævnet modtog den 23. januar 2025 via Randers Kommune en ansøgning fra Naturstyrelsen Kronjylland om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række projekter i forbindelse med Gudenåsti-projektet. Kommunen oplyste, at der er tale om et tværkommunalt projekt, der bl.a. har til formål at give offentligheden en sammenhængende naturoplevelse langs Gudenåen. De ansøgte projekter har en rekreativ værdi og skal være med til at understøtte og forbedre muligheden for naturoplevelser langs Gudenåen. Det er på den baggrund kommunens vurdering, at projekterne ikke er i strid med formålet med fredningen af trækstien.

Det fremgår af Naturstyrelsen Kronjyllands ansøgning, at den er udarbejdet i fællesskab mellem Naturstyrelsen og Randers Kommune. De fleste projekter ønskes etableret på arealer, som ejes af enten naturstyrelsen eller kommunen. Der er dog enkelte ejendomme, der er ejet af private eller foreninger, som har tilkendegivet en positiv interesse for og accept af, at projekterne gennemføres.

Denne afgørelse vedrører et projekt med etablering af en fiskebro på og ved trækstien på matr.nr. 4s Stevnstrup By, Grensten, som ejes af Naturstyrelsen Kronjylland.

Det fremgår af ansøgningen, at der i umiddelbar nærhed af Stevnstrup badestrand ønskes opsat en fiskebro. Placeringen er markeret med en rød prik på følgende oversigtsfoto:

Det fremgår videre, at fiskebroen er opbygget i tre dele. Yderst på broen er monteret en platform, som måler 2 x 4 meter, og som flyder i vandet og er monteret med beslag, der kan hæve og sænke sig efter vandstanden. På platformen er der monteret et stykke bro, som igen er monteret på den faste bro med beslag, så denne også kan hæve og sænke i forhold til vandstanden. Dette mellemstykke måler 2 x 1½ meter. Den inderste del af broen, som starter på land, er monteret med skruefundamenter, som er skruet omkring 2-4 meter i bunden

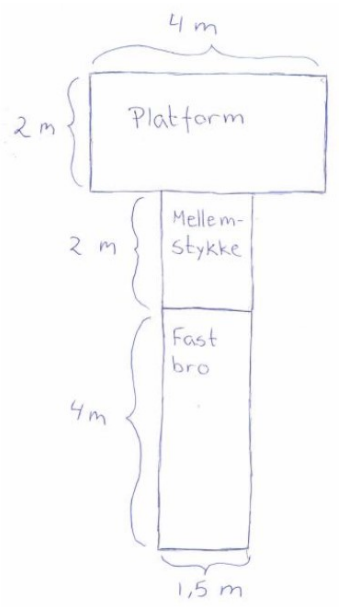
alt efter, hvornår der kommer fast materiale. Der skrues seks skruefundamenter i jorden. Den faste bro er fire meter. Derfor bliver fiskebroens samlede længde otte meter.

På fiskebroen monteres et gelænder med en højde på 86 cm. På platformens front er gelænderet en smule lavere end det resterende, for at det ikke hindrer brugen af platformen. Fiskebroens konstruktion og gelænder er udarbejdet i galvaniseret stål, hvorpå der monteres ubehandlede træbrædder. Skruefundamenterne er af galvaniseret stål.

Fiskebroen skal give mulighed for at kunne opleve plante- og dyrelivet i og ved Gudenåen på nært hold. Den skal også styrke udbuddet af aktiviteter og oplevelser i naturen ved at give mulighed for at fiske, fange smådyr og få et hvil på gåturen. Projektet er udarbejdet efter ønske om en fiskebro af den pågældende type fra Stevnstrup borgerforenings naturgruppe.

Der søges foruden en dispensation fra fredningen også dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 og § 16 og en landzonetilladelse, jf. planlovens § 35.

Fiskebroen er illustreret ved følgende plantegning og foto af en lignende bro ved Gudenåen:

2. Randers Kommunes dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 og § 16

Randers Kommune har den 26. marts 2025 meddelt dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 og § 16 til at opføre fiskebroen. Det fremgår supplerende, at den placeres ca. 250 meter sydøst for Stevnstrup badestrand.

Det fremgår i øvrigt af afgørelsen, at projektområdet er ca. 3½ km fra nærmeste Natura 2000-område nr. 229 Bjerre Skov og Haslund Skov og med en afstand på 6,4 km til Natura 2000-område nr. 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal. Gudenåen har sit udløb i Randers Fjord, som er en del af Natura 2000-område nr. 14 Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord. Både ud fra afstanden og karakteren af det ansøgte vurderes det hverken i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter at få negativ effekt på de arter eller naturtyper, som Natura 2000-områderne er udpeget for at beskytte.

Der er ikke kortlagt bilag IV-plantearter i Randers Kommune, og det vurderes at være usandsynligt, at de kan forekomme indenfor projektområdet. I kommunen er der kendte forekomster af følgende bilag IV-arter/grupper: arter af flagermus, odder, grøn køllelguldsmed, markfirben, stor vandsalamander, løgfrø, spidssnudet frø og strandtudse.

Projektet vil berøre Gudenåen, som efter Randers Kommunes kendskab kan være yngle- eller rasteområde for odder og grøn køllelguldsmed.

Odderen forekommer udbredt langs alle Randers Kommunes større åer, søer og vådområder. Det forventes, at den forekommer periodisk og sporadisk langs en række mindre vandløb. Den er tilpasset et liv i og opholder sig en stor del af tiden i vand. Den findes i såvel rindende som stillestående vand og søer, og moser med store rørskovsområder er særligt velegnede levesteder for arten. Den yngler og raster i uforstyrrede rørskove og krat ved søer og åer med gode fiskebestande. Den er hovedsageligt følsom overfor forstyrrelser på yngleplad-sen. Projektet forventes ikke at påvirke artens yngle- og rasteområde negativt.

Den voksne *grøn køllelguldsmed* opholder sig hovedsageligt tæt på Gudenåen, hvor den yngler, men den kan dog træffes langs med vådområder og vandløb langt fra hovedvandløbet. Larverne er flerårige og lever i vand-løbsbunden nedgravet i sand eller grus. Projektet vurderes ikke at påvirke artens yngle- og rasteområde nega-tivt.

Randers Kommune har sammenfattende vurderet, at projektet ikke vurderes at ville påvirke bilag IV-arter i væsentligt negativt omfang eller at ødelægge yngle- og rasteområder for bilag IV-arter.

3. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedfor-mål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færd-sel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte som begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fred-ningsbestemmelserne bl.a., at Naturklagenævnet fandt det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overens-stemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede fik mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt for-løb mellem Kongensbro og Fladbro. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsent-lige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttel-seslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer. For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer.

4. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 28. april 2025.

I besigtigelsen i denne sag deltog foruden fredningsnævnet Randers Kommune ved Rasmus Hansen og Johan-nes Nybro Udsen og Naturstyrelsen Kronjylland ved Terese Sundvei.

Projektet blev gennemgået, og det blev præciseret, at en del af konstruktionen placeres hen over trækstien.

Fredningsnævnet tilkendegav, at der vil blive meddelt dispensation.

5. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Randers Kommune til brug for kommunens dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 og § 16, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro, og offentligheden har ret til at færdes på stien.

Projektet med at etablere en fiskebro har til formål at give offentligheden mulighed for at kunne opleve plante- og dyrelivet i og ved Gudenåen på nært hold og at styrke udbuddet af aktiviteter og oplevelser i naturen ved at give mulighed for at fiske, fange smådyr og få et hvil på gåturen.

På den baggrund har fredningsnævnet ikke bemærkninger til, at en del af fiskebroens konstruktion etableres hen over trampestien.

Fredningsnævnet meddeler derfor dispensation til projektet på vilkår om, at niveauforskellen mellem trækstien og fiskebroen er så lille som muligt, og at der om nødvendigt etableres trin på begge sider af fiskebroen til udligning af niveauforskellen.

6. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Henrik Leth,
3. Naturstyrelsen Kronjylland,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
5. Randers Kommune, journalnummer 01.05.08-P25-5-24,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Randers,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Randers,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 19. maj 2025

FN-MJØ-044-2025. Hævet træsti, grussti og bro på trækstien

1. Ansøgningen

Fredningsnævnet modtog den 23. januar 2025 via Randers Kommune en ansøgning fra Naturstyrelsen Kronjylland om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række projekter i forbindelse med Gudenåsti-projektet. Kommunen oplyste, at der er tale om et tværkommunalt projekt, der bl.a. har til formål at give offentligheden en sammenhængende naturoplevelse langs Gudenåen. De ansøgte projekter har en rekreativ værdi og skal være med til at understøtte og forbedre muligheden for naturoplevelser langs Gudenåen. Det er på den baggrund kommunens vurdering, at projekterne ikke er i strid med formålet med fredningen af trækstien.

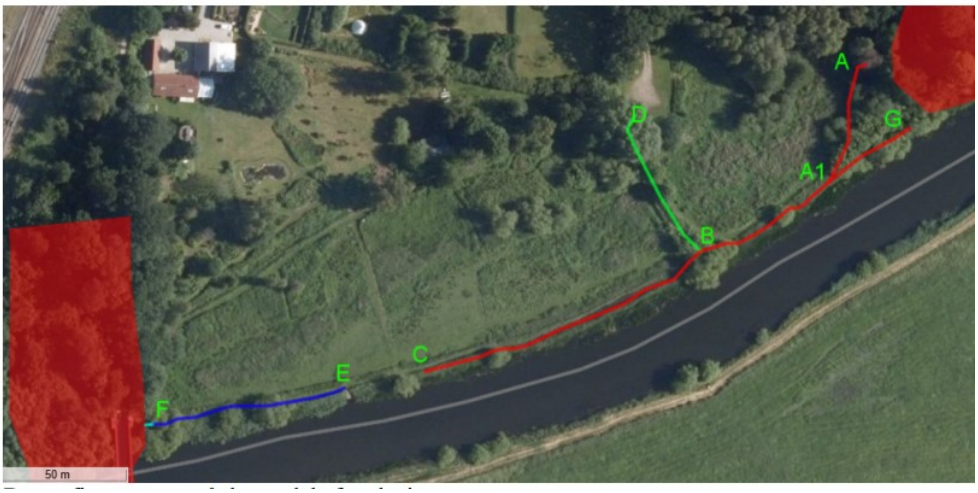
Det fremgår af Naturstyrelsen Kronjyllands ansøgning, at den er udarbejdet i fællesskab mellem Naturstyrelsen og Randers Kommune. De fleste projekter ønskes etableret på arealer, som ejes af enten naturstyrelsen eller kommunen. Der er dog enkelte ejendomme, der er ejet af private eller foreninger, som har tilkendegivet en positiv interesse for og accept af, at projekterne gennemføres.

Denne afgørelse vedrører et projekt med etablering af en hævet træsti, en grussti og en bro på matr.nr. 19q Langå By, Langå, som ejes af Irene Østergaard Madsen og Jan Bisbo.

Projektområdet er arealet mellem Langåegeskov og den rustrøde kassebro. Formålet er at gøre gudenåstien farbar et par måneder mere om året ved at hæve terrænet på forskellige måder. Stien vil ikke ved denne forbedring blive farbar året rundt.

Projektområdet fremgår af følgende oversigtsfoto, som viser et samlet projekt på ejendommen og naboejendommen, matr.nr. 19la Langå By, Langå.

De arbejder på matr.nr. 19q Langå By, Langå, som er omfattet af denne afgørelse, er strækning E-F og langt størstedelen af den del af strækning B-C, der vedrører ejendommen:

Den røde streg (strækning A-C) viser, hvor der ønskes konstrueret en lav træbro over arealet. Træbroen skal være i samme højde, så man afhængig af vandstanden enten kan gå på den eller ikke kan gå på den. Den bliver 10 cm højere end det forløb mellem punkt C og E, hvor der ikke udføres arbejder.

Den blå streg (strækning E-F) viser, hvor der påfyldes muslinger og derefter et groft stenmateriale for at hæve stien ca. 10-15 cm.

Den turkis farve ved punkt F viser, hvor der skal laves en lille bro over en grøft, som skal give mulighed for en sikker overgang.

Projektet kræver endvidere dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3, § 16 og § 17, landzonetilladelse efter planlovens § 35 og byggetilladelse.

2. Randers Kommunes udtalelse om Natura 2000 og bilag IV-arter

Randers Kommune har den 31. januar 2025 udtalt, at projektområdet er ca. 4,8 km fra nærmeste Natura 2000-område nr. 229 Bjerre Skov og Haslund Skov. Gudenåen har sit udløb i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord. Randers Fjord ligger ca. 22 km fra projektområdet. Natura 2000-område nr. 14 består af habitatområde nr. 14 (Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord), fuglebeskyttelsesområde nr. 15 (Randers og Mariager Fjorde, Ålborg Bugt, sydlig del) og ramsarområde nr. 15 (dele af Randers og Mariager Fjorde med tilgrænsende havområde).

Der er ikke kortlagt bilag IV-plantearter i Randers Kommune, og det vurderes at være usandsynligt, at de kan forekomme indenfor projektområdet. I kommunen er der kendte forekomster af følgende bilag IV-arter/grupper: arter af flagermus, odder, grøn køllelguldsmed, markfirben, stor vandsalamander, løgfrø, spidssnudet frø og strandtudse.

Projektet vil berøre Gudenåen, som efter Randers Kommunes kendskab kan være yngle- eller rasteområde for odder og grøn køllelguldsmed.

Odderen forekommer udbredt langs alle Randers Kommunes større åer, søer og vådområder. Det forventes, at den forekommer periodisk og sporadisk langs en række mindre vandløb. Den er tilpasset et liv i og opholder sig en stor del af tiden i vand. Den findes i såvel rindende som stillestående vand og søer, og moser med store rørskovsområder er særligt velegnede levesteder for arten. Den yngler og raster i uforstyrrede rørskove og krat ved søer og åer med gode fiskebestande. Den er hovedsageligt følsom overfor forstyrrelser på ynglepladsen. Projektet forventes ikke at påvirke artens yngle- og rasteområde negativt.

Den voksne *grøn køllelguldsmed* opholder sig hovedsageligt tæt på Gudenåen, hvor den yngler, men den kan dog træffes langs med vådområder og vandløb langt fra hovedvandløbet. Larverne er flerårige og lever i vandløbsbunden nedgravet i sand eller grus. Projektet vurderes ikke at påvirke artens yngle- og rasteområde negativt.

Randers Kommune har sammenfattende vurderet, at projektet både ud fra afstanden og karakteren af det ansøgte hverken i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter vil få negativ effekt på de arter eller naturtyper, som Natura 2000-områderne er udpeget for at beskytte. Det vurderes heller ikke at ville påvirke bilag IV-arter i væsentligt negativt omfang eller at ødelægge yngle- og rasteområder for bilag IV-arter.

3. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> "Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …
>
> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af natursti, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …
>
> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til

færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

Fredningsnævnet har efter fast praksis mange gange tidligere meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

4. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 28. april 2025.

I besigtigelsen i denne sag deltog foruden fredningsnævnet Randers Kommune ved Rasmus Hansen og Johannes Nybro Udsen, Naturstyrelsen Kronjylland ved Terese Sundvei og Banedanmark ved Stine Hansen.

Projektet blev gennemgået. Det blev suppleret oplyst, at stien ved projektet hæves med omkring 40 cm.

Fredningsnævnet tilkendegav, at der vil blive meddelt dispensation.

5. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Randers Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1. Det er således fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag,

der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da det er oplyst, at Irene Østergaard Madsen og Jan Bisbo har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

6. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Henrik Leth,
3. Naturstyrelsen Kronjylland,
4. Irene Østergaard Madsen og Jan Bisbo,
5. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
6. Randers Kommune, journalnummer 01.05.08-P25-5-24,
7. Danmarks Naturfredningsforening, København,
8. Danmarks Naturfredningsforening, Randers,
9. Dansk Ornitologisk Forening, København,
10. Dansk Ornitologisk Forening, Randers,
11. Dansk Botanisk Forening, København,
12. Friluftsrådet, centralt,
13. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
14. Region Midtjylland,
15. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 19. maj 2025

FN-MJØ-045-2025. Hævet træsti på trækstien

1. Ansøgningen

Fredningsnævnet modtog den 23. januar 2025 via Randers Kommune en ansøgning fra Naturstyrelsen Kronjylland om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række projekter i forbindelse med Gudenåsti-projektet. Kommunen oplyste, at der er tale om et tværkommunalt projekt, der bl.a. har til formål at give offentligheden en sammenhængende naturoplevelse langs Gudenåen. De ansøgte projekter har en rekreativ værdi og skal være med til at understøtte og forbedre muligheden for naturoplevelser langs Gudenåen. Det er på den baggrund kommunens vurdering, at projekterne ikke er i strid med formålet med fredningen af trækstien.

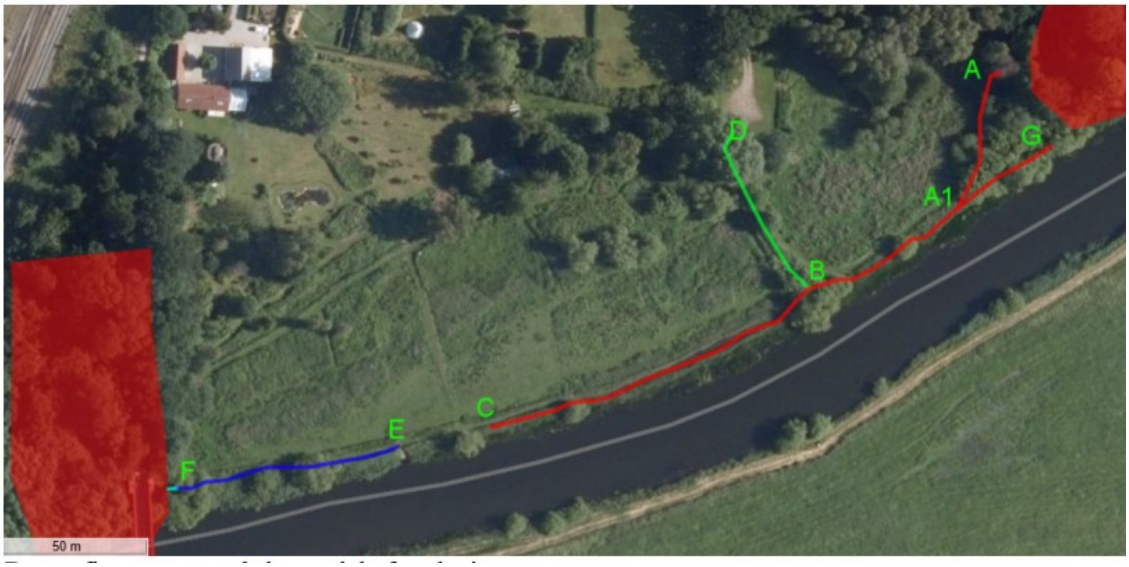
Det fremgår af Naturstyrelsen Kronjyllands ansøgning, at den er udarbejdet i fællesskab mellem Naturstyrelsen og Randers Kommune. De fleste projekter ønskes etableret på arealer, som ejes af enten naturstyrelsen eller kommunen. Der er dog enkelte ejendomme, der er ejet af private eller foreninger, som har tilkendegivet en positiv interesse for og accept af, at projekterne gennemføres.

Denne afgørelse vedrører et projekt med etablering af en hævet træsti på matr.nr. 19la Langå By, Langå, som ejes af Langå Sportsfiskerforening.

Projektområdet er arealet mellem Langåegeskov og den rustrøde kassebro. Formålet er at gøre gudenåstien farbar et par måneder mere om året ved at hæve terrænet på to forskellige måder. Stien vil ikke ved denne forbedring blive farbar året rundt.

Projektområdet fremgår af følgende oversigtsfoto, som viser et samlet projekt på ejendommen og naboejendommen, matr.nr. 19q Langå By, Langå.

De arbejder på matr.nr. 19la Langå By, Langå, som er omfattet af denne afgørelse, er strækning A-B og den lille del af strækning B-C, der vedrører ejendommen. De øvrige forhold på ejendommen, som er omfattet af ansøgningen, og som er beskrevet nedenfor, kræver ikke fredningsnævnets dispensation:

Den røde streg (strækning A-C) viser, hvor der ønskes konstrueret en lav træbro over arealet. Træbroen skal være i samme højde, så man afhængig af vandstanden enten kan gå på den eller ikke kan gå på den. Den bliver 10 cm højere end det forløb mellem punkt C og E, hvor der ikke udføres arbejder.

Mellem punkt A1 og G skal arealet ryddes og skæres ned. For enden ønskes der lavet en fiskeplatform på 2 x 2 meter. Den grønne streg fra punkt D-B skal knuses på forhøjningen ved siden af den eksisterende sti. Hvis træerne/grenene ikke er udvist til fældning, skal de blive på arealet. Derefter vurderes det med Randers Kommune, om der skal lægges muslingeskaller på strækningen.

Projektet kræver endvidere dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3, § 16 og § 17, landzonetilladelse efter planlovens § 35 og byggetilladelse.

2. Randers Kommunes udtalelse om Natura 2000 og bilag IV-arter

Randers Kommune har den 31. januar 2025 udtalt, at projektområdet er ca. 4,8 km fra nærmeste Natura 2000-område nr. 229 Bjerre Skov og Haslund Skov. Gudenåen har sit udløb i Randers Fjord, som ligger i Natura 2000-område nr. 14 Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord. Randers Fjord ligger ca. 22 km fra projektområdet. Natura 2000-område nr. 14 består af habitatområde nr. 14 (Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord), fuglebeskyttelsesområde nr. 15 (Randers og Mariager Fjorde, Ålborg Bugt, sydlig del) og ramsarområde nr. 15 (dele af Randers og Mariager Fjorde med tilgrænsende havområde).

Der er ikke kortlagt bilag IV-plantearter i Randers Kommune, og det vurderes at være usandsynligt, at de kan forekomme indenfor projektområdet. I kommunen er der kendte forekomster af følgende bilag IV-arter/grupper: arter af flagermus, odder, grøn køllеguldsmed, markfirben, stor vandsalamander, løgfrø, spidssnudet frø og strandtudse.

Projektet vil berøre Gudenåen, som efter Randers Kommunes kendskab kan være yngle- eller rasteområde for odder og grøn køllеguldsmed.

Odderen forekommer udbredt langs alle Randers Kommunes større åer, søer og vådområder. Det forventes, at den forekommer periodisk og sporadisk langs en række mindre vandløb. Den er tilpasset et liv i og opholder sig en stor del af tiden i vand. Den findes i såvel rindende som stillestående vand og søer, og moser med store rørskovsområder er særligt velegnede levesteder for arten. Den yngler og raster i uforstyrrede rørskove og krat ved søer og åer med gode fiskebestande. Den er hovedsageligt følsom overfor forstyrrelser på ynglepladsen. Projektet forventes ikke at påvirke artens yngle- og rasteområde negativt.

Den voksne *grøn køllеguldsmed* opholder sig hovedsageligt tæt på Gudenåen, hvor den yngler, men den kan dog træffes langs med vådområder og vandløb langt fra hovedvandløbet. Larverne er flerårige og lever i vandløbsbunden nedgravet i sand eller grus. Projektet vurderes ikke at påvirke artens yngle- og rasteområde negativt.

Randers Kommune har sammenfattende vurderet, at projektet både ud fra afstanden og karakteren af det ansøgte hverken i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter vil få negativ effekt på de arter eller naturtyper, som Natura 2000-områderne er udpeget for at beskytte. Det vurderes heller ikke at ville påvirke bilag IV-arter i væsentligt negativt omfang eller at ødelægge yngle- og rasteområder for bilag IV-arter.

3. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> "Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …
>
> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …
>
> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

Fredningsnævnet har efter fast praksis mange gange tidligere meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

4. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 28. april 2025.

I besigtigelsen i denne sag deltog foruden fredningsnævnet Randers Kommune ved Rasmus Hansen og Johannes Nybro Udsen og Naturstyrelsen Kronjylland ved Terese Sundvei.

Projektet blev gennemgået. Det blev suppleret oplyst, at stien ved projektet hæves med omkring 40 cm.

Fredningsnævnet oplyste, at det ikke kræver fredningsnævnets dispensation at udføre en yderligere forgrening på trækstien med en lille fiskebro eller at flytte trækstien få meter med grundejerens accept. Det kræver heller ikke dispensation at vedligeholde trækstien ved at udlægge muslingeskaller, som trampes ned i underlaget, til vedligeholdelse af farbarheden.

Fredningsnævnet tilkendegav, at der vil blive meddelt dispensation.

5. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet med at etablere en hævet træsti kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Randers Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er således fredningsnævnets opfattelse, at dette gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da det er oplyst, at Langå Sportsfiskerforening har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

6. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Henrik Leth,
3. Naturstyrelsen Kronjylland,
4. Langå Sportsfiskerforening,
5. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
6. Randers Kommune, journalnummer 01.05.08-P25-5-24,
7. Danmarks Naturfredningsforening, København,
8. Danmarks Naturfredningsforening, Randers,
9. Dansk Ornitologisk Forening, København,
10. Dansk Ornitologisk Forening, Randers,
11. Dansk Botanisk Forening, København,
12. Friluftsrådet, centralt,
13. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
14. Region Midtjylland,
15. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 8. juli 2025

FN-MJØ-046-2025. Hævet træsti på trækstien

1. Ansøgningen

Fredningsnævnet modtog den 23. januar 2025 via Randers Kommune en ansøgning fra Naturstyrelsen Kronjylland om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række projekter i forbindelse med Gudenåsti-projektet. Kommunen oplyste, at der er tale om et tværkommunalt projekt, der bl.a. har til formål at give offentligheden en sammenhængende naturoplevelse langs Gudenåen. De ansøgte projekter har en rekreativ værdi og skal være med til at understøtte og forbedre muligheden for naturoplevelser langs Gudenåen. Det er på den baggrund kommunens vurdering, at projekterne ikke er i strid med formålet med fredningen af trækstien.

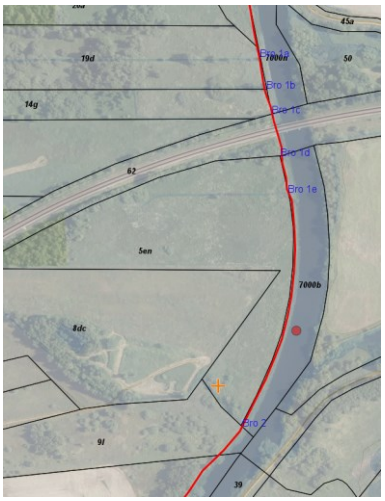
Det fremgår af Naturstyrelsen Kronjyllands ansøgning, at den er udarbejdet i fællesskab mellem Naturstyrelsen og Randers Kommune. De fleste projekter ønskes etableret på arealer, som ejes af enten naturstyrelsen eller kommunen. Der er dog enkelte ejendomme, der er ejet af private eller foreninger, som har tilkendegivet en positiv interesse for og accept af, at projekterne gennemføres.

Denne afgørelse vedrører et projekt med etablering af en hævet træsti på matr.nr. 7000b og 7000n Stevnstrup By, Grensten, som ejes af Randers Kommune.

Projektområdet er beskrevet således, at arealet syd for Nørreåens udløb i Gudenåen og nord for jernbanen er lavtliggende. Stien er derfor ofte meget våd og mudret. Derfor ønskes en træsti, der starter syd for jernbanen, og som følger den nuværende sti under jernbanebroen. Efter broen drejer stien og laver en siderute til trækstien og ender på den regionale cykelrute 29, som så kan følges tilbage til trækstien.

Projektområdet fremgår af følgende oversigtsfoto, som dels med en rød streg viser det samlede projektområde, og dels viser træstiens placering på matr.nr. 7000b og 7000n Stevnstrup By, Grensten:

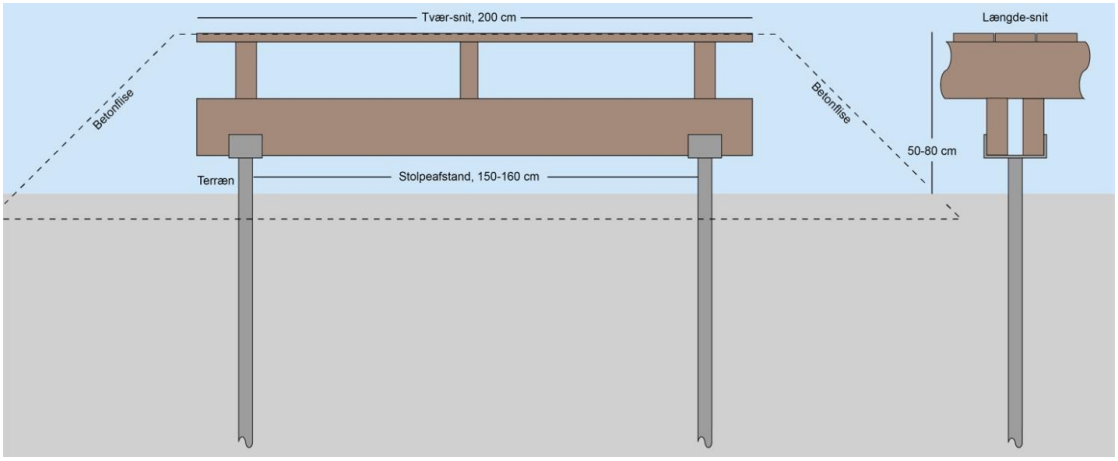

Stien bygges i egetræ og hæves 50-80 cm over terræn. Den bliver i alt ca. 700 meter lang. Den skal stå på stolper af skruefundamenter i galvaniseret stål. Fundamenterne skrues ned til den nødvendige dybde.

Sideruten skal give mulighed for at kunne gå en omvej i de perioder, hvor denne del af trækstien er ufremkommelig, eller hvis man er kommet afsted uden gummistøvler. Den vil også give mulighed for ikke kun at

opleve naturen langs med Gudenåen, men også at opleve naturen inde i mosen helt tæt på, uden at arealet påvirkes negativt af eventuel fladefærdsel, da de fleste automatisk vil holde sig til stien. Projektet er udarbejdet efter ønske om et alternativ til den nu nedlagte vejbro over jernbanen fra Stevnstrup borgerforening.

Opbygningen af den hævede træsti er illustreret på følgende måde:

Projektet kræver endvidere dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 og § 16.

2. Randers Kommunes dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3

Randers Kommune har den 31. marts 2025 meddelt dispensation til projektet for så vidt angår en del af de ejendomme, som indgår i denne del af projektet.

Det fremgår af afgørelsen, at projektområdet er ca. 4,2 km fra nærmeste Natura 2000-område nr. 229 Bjerre Skov og Haslund Skov og 5½ km fra Natura 2000-område nr. 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal. Gudenåen har sit udløb i Randers Fjord, der ligger i Natura 2000-område nr. 14 Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord. Natura 2000-område nr. 14 består af habitatområde nr. 14 (Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord), fuglebeskyttelsesområde nr. 15 (Randers og Mariager Fjorde, Ålborg Bugt, sydlig del) og ramsarområde nr. 15 (dele af Randers og Mariager Fjorde med tilgrænsende havområde).

Der er ikke kortlagt bilag IV-plantearter i Randers Kommune, og det vurderes at være usandsynligt, at de kan forekomme indenfor projektområdet. I kommunen er der kendte forekomster af følgende bilag IV-arter/grupper: arter af flagermus, odder, grøn køllelguldsmed, markfirben, stor vandsalamander, løgfrø, spidssnudet frø og strandtudse.

Projektet vil berøre Gudenåen, som efter Randers Kommunes kendskab kan være yngle- eller rasteområde for odder og grøn køllelguldsmed.

Odderen forekommer udbredt langs alle Randers Kommunes større åer, søer og vådområder. Det forventes, at den forekommer periodisk og sporadisk langs en række mindre vandløb. Den er tilpasset et liv i og opholder sig en stor del af tiden i vand. Den findes i såvel rindende som stillestående vand og søer, og moser med store rørskovsområder er særligt velegnede levesteder for arten. Den yngler og raster i uforstyrrede rørskove og krat ved søer og åer med gode fiskebestande. Den er hovedsageligt følsom overfor forstyrrelser på ynglepladsen. Projektet forventes ikke at påvirke artens yngle- og rasteområde negativt.

Den voksne *grøn køllelguldsmed* opholder sig hovedsageligt tæt på Gudenåen, hvor den yngler, men den kan dog træffes langs med vådområder og vandløb langt fra hovedvandløbet. Larverne er flerårige og lever i vandløbsbunden nedgravet i sand eller grus. Projektet vurderes ikke at påvirke artens yngle- og rasteområde negativt.

Randers Kommune har sammenfattende vurderet, at projektet både ud fra afstanden og karakteren af det ansøgte hverken i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter vil få negativ effekt på de arter eller naturtyper, som Natura 2000-området er udpeget for at beskytte. Det vurderes heller ikke at ville påvirke bilag IV-arter i væsentligt negativt omfang eller at ødelægge yngle- og rasteområder for bilag IV-arter.

3. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …
>
> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …
>
> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …”

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens

præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

Fredningsnævnet har efter fast praksis mange gange tidligere meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

4. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 28. april 2025.

I besigtigelsen i denne sag deltog foruden fredningsnævnet Randers Kommune ved Rasmus Hansen, Johannes Nybro Udsen og Anders Jensen og Naturstyrelsen Kronjylland ved Terese Sundvei.

Projektet blev gennemgået.

Fredningsnævnet tilkendegav, at der vil blive meddelt dispensation.

5. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet med etablere en hævet træsti kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Randers Kommune til brug for kommunens dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund meddeler fredningsnævnet dispensation.

6. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Henrik Leth,
3. Naturstyrelsen Kronjylland,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
5. Randers Kommune, journalnummer 01.05.08-P25-5-24,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Randers,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Randers,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,

14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 8. juli 2025

FN-MJØ-047-2025. Hævet træsti på trækstien

1. Ansøgningen

Fredningsnævnet modtog den 23. januar 2025 via Randers Kommune en ansøgning fra Naturstyrelsen Kronjylland om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række projekter i forbindelse med Gudenåsti-projektet. Kommunen oplyste, at der er tale om et tværkommunalt projekt, der bl.a. har til formål at give offentligheden en sammenhængende naturoplevelse langs Gudenåen. De ansøgte projekter har en rekreativ værdi og skal være med til at understøtte og forbedre muligheden for naturoplevelser langs Gudenåen. Det er på den baggrund kommunens vurdering, at projekterne ikke er i strid med formålet med fredningen af trækstien.

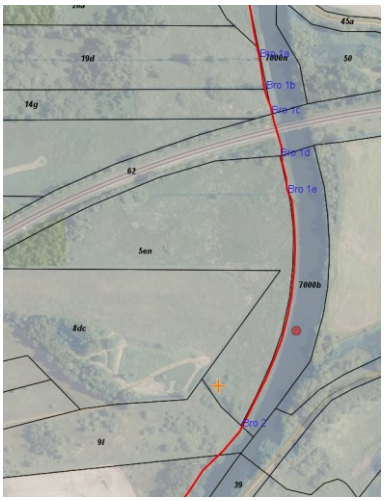
Det fremgår af Naturstyrelsen Kronjyllands ansøgning, at den er udarbejdet i fællesskab mellem Naturstyrelsen og Randers Kommune. De fleste projekter ønskes etableret på arealer, som ejes af enten naturstyrelsen eller kommunen. Der er dog enkelte ejendomme, der er ejet af private eller foreninger, som har tilkendegivet en positiv interesse for og accept af, at projekterne gennemføres.

Denne afgørelse vedrører et projekt med etablering af en hævet træsti på matr.nr. 62 Stevnstrup By, Grensten, som ejes af Banedanmark.

Projektområdet er beskrevet således, at arealet syd for Nørreåens udløb i Gudenåen og nord for jernbanen er lavtliggende. Stien er derfor ofte meget våd og mudret. Derfor ønskes en træsti, der starter syd for jernbanen, og som følger den nuværende sti under jernbanebroen. Efter broen drejer stien og laver en siderute til trækstien og ender på den regionale cykelrute 29, som så kan følges tilbage til trækstien.

Projektområdet fremgår af følgende oversigtsfoto, som dels med en rød streg viser det samlede projektområde, og dels viser træstiens placering på matr.nr. 62 Stevnstrup By, Grensten:

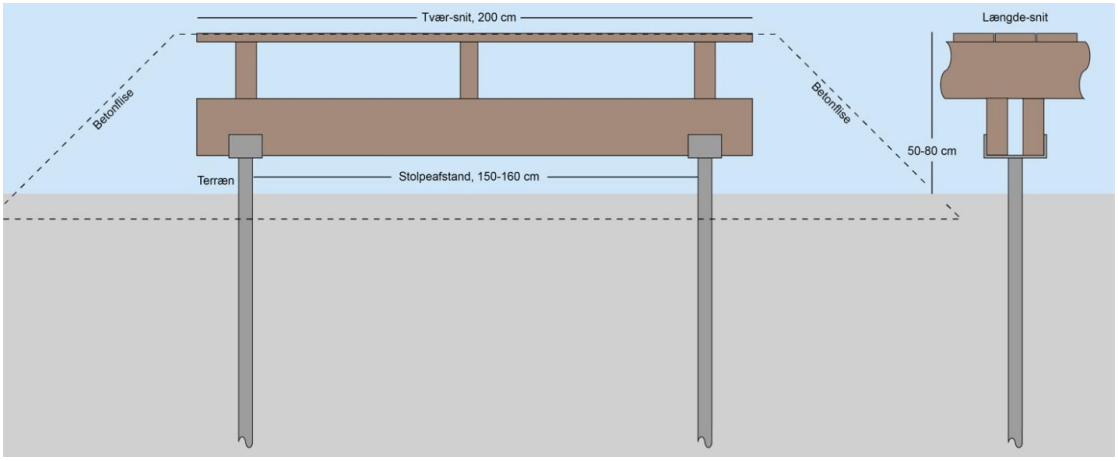

Stien bygges i egetræ og hæves 50-80 cm over terræn. Den bliver i alt ca. 700 meter lang. Den skal stå på stolper af skruefundamenter i galvaniseret stål. Fundamenterne skrues ned til den nødvendige dybde.

Sideruten skal give mulighed for at kunne gå en omvej i de perioder, hvor denne del af trækstien er ufremkommelig, eller hvis man er kommet afsted uden gummistøvler. Den vil også give mulighed for ikke kun at

opleve naturen langs med Gudenåen, men også at opleve naturen inde i mosen helt tæt på, uden at arealet påvirkes negativt af eventuel fladefærdsel, da de fleste automatisk vil holde sig til stien. Projektet er udarbejdet efter ønske om et alternativ til den nu nedlagte vejbro over jernbanen fra Stevnstrup borgerforening.

Opbygningen af den hævede træsti er illustreret på følgende måde:

Projektet kræver endvidere dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 og § 16.

2. Randers Kommunes dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3

Randers Kommune har den 31. marts 2025 meddelt dispensation til projektet for så vidt angår en del af de ejendomme, som indgår i denne del af projektet.

Det fremgår af afgørelsen, at projektområdet er ca. 4,2 km fra nærmeste Natura 2000-område nr. 229 Bjerre Skov og Haslund Skov og 5½ km fra Natura 2000-område nr. 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal. Gudenåen har sit udløb i Randers Fjord, der ligger i Natura 2000-område nr. 14 Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord. Natura 2000-område nr. 14 består af habitatområde nr. 14 (Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord), fuglebeskyttelsesområde nr. 15 (Randers og Mariager Fjorde, Ålborg Bugt, sydlig del) og ramsarområde nr. 15 (dele af Randers og Mariager Fjorde med tilgrænsende havområde).

Både ud fra afstanden og karakteren af det ansøgte vurderes det hverken i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter at få negativ effekt på de arter eller naturtyper, som Natura 2000-områderne er udpeget for at beskytte.

Der er ikke kortlagt bilag IV-plantearter i Randers Kommune, og det vurderes at være usandsynligt, at de kan forekomme indenfor projektområdet. I kommunen er der kendte forekomster af følgende bilag IV-arter/grupper: arter af flagermus, odder, grøn køllelguldsmed, markfirben, stor vandsalamander, løgfrø, spidssnudet frø og strandtudse.

Projektet vil berøre Gudenåen, som efter Randers Kommunes kendskab kan være yngle- eller rasteområde for odder og grøn køllelguldsmed.

Odderen forekommer udbredt langs alle Randers Kommunes større åer, søer og vådområder. Det forventes, at den forekommer periodisk og sporadisk langs en række mindre vandløb. Den er tilpasset et liv i og opholder sig en stor del af tiden i vand. Den findes i såvel rindende som stillestående vand og søer, og moser med store rørskovsområder er særligt velegnede levesteder for arten. Den yngler og raster i uforstyrrede rørskove og krat ved søer og åer med gode fiskebestande. Den er hovedsageligt følsom overfor forstyrrelser på yngleplad-sen. Projektet forventes ikke at påvirke artens yngle- og rasteområde negativt.

Den voksne *grøn køllelguldsmed* opholder sig hovedsageligt tæt på Gudenåen, hvor den yngler, men den kan dog træffes langs med vådområder og vandløb langt fra hovedvandløbet. Larverne er flerårige og lever i vandløbsbunden nedgravet i sand eller grus. Projektet vurderes ikke at påvirke artens yngle- og rasteområde negativt.

Det ansøgte projekt vurderes derfor heller ikke at ville påvirke bilag IV-arter i væsentligt negativt omfang eller at ødelægge yngle- og rasteområder for bilag IV-arter.

3. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …
>
> Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …
>
> Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …
>
> …
>
> Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …
>
> Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …”

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

Fredningsnævnet har efter fast praksis mange gange tidligere meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

4. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 28. april 2025.

I besigtigelsen i denne sag deltog foruden fredningsnævnet Randers Kommune ved Rasmus Hansen, Johannes Nybro Udsen og Anders Jensen og Naturstyrelsen Kronjylland ved Terese Sundvei.

Projektet blev gennemgået.

Banedanmark deltog ikke i denne del af besigtigelsen, men havde i forbindelse med den indledende drøftelse om projektet samme dag oplyst at ville vende tilbage med sine bemærkninger efter et efterfølgende møde.

Banedanmark har herefter den 7. maj 2025 oplyst, at projektet blev gennemgået på et møde med Randers Kommunen ligeledes den 7. maj 2025. Banedanmark kan acceptere projektet, hvis skruefundamenterne ikke anvendes under broen eller i en sådan nærhed af broens fundamenter, at de risikerer at komme i kontakt. Kommunen ønsker i øvrigt at opsætte et hegn, som indikerer, at man skal blive på stien og ikke bevæge sig ud på banens areal uagtet stiens tilstand. Hegnstypen bliver egepæle med 2-4 tråde eller med to tværlægter. Pælene må heller ikke komme i karambolage med broens fundament. Alle arbejder, inkl. maskiner, værktøj, materialer og mandskab skal til alle tider forblive under brodækkets højde. Hvis det ikke kan overholdes, skal kommunen rekvirere jernbanesikkerhed.

5. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet med etablere en hævet træsti kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Randers Kommune til brug for kommunens dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da Banedanmark har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

6. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Henrik Leth,
3. Naturstyrelsen Kronjylland,
4. Banedanmark,

5. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
6. Randers Kommune, journalnummer 01.05.08-P25-5-24,
7. Danmarks Naturfredningsforening, København,
8. Danmarks Naturfredningsforening, Randers,
9. Dansk Ornitologisk Forening, København,
10. Dansk Ornitologisk Forening, Randers,
11. Dansk Botanisk Forening, København,
12. Friluftsrådet, centralt,
13. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
14. Region Midtjylland,
15. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 8. juli 2025

FN-MJØ-048-2025. Hævet træsti på trækstien

1. Ansøgningen

Fredningsnævnet modtog den 23. januar 2025 via Randers Kommune en ansøgning fra Naturstyrelsen Kronjylland om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række projekter i forbindelse med Gudenåsti-projektet. Kommunen oplyste, at der er tale om et tværkommunalt projekt, der bl.a. har til formål at give offentligheden en sammenhængende naturoplevelse langs Gudenåen. De ansøgte projekter har en rekreativ værdi og skal være med til at understøtte og forbedre muligheden for naturoplevelser langs Gudenåen. Det er på den baggrund kommunens vurdering, at projekterne ikke er i strid med formålet med fredningen af trækstien.

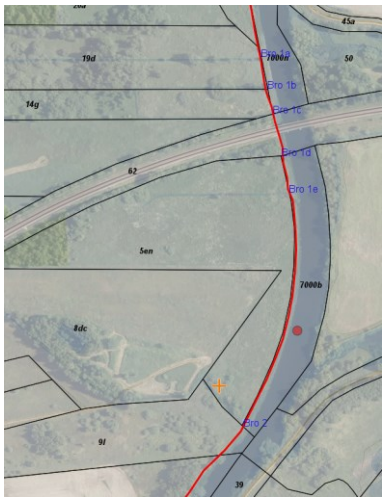
Det fremgår af Naturstyrelsen Kronjyllands ansøgning, at den er udarbejdet i fællesskab mellem Naturstyrelsen og Randers Kommune. De fleste projekter ønskes etableret på arealer, som ejes af enten naturstyrelsen eller kommunen. Der er dog enkelte ejendomme, der er ejet af private eller foreninger, som har tilkendegivet en positiv interesse for og accept af, at projekterne gennemføres.

Denne afgørelse vedrører et projekt med etablering af en hævet træsti på matr.nr. 14g og 17 Stevnstrup By, Grensten, som ejes af Sonja Birgit Kristoffersen.

Projektområdet er beskrevet således, at arealet syd for Nørreåens udløb i Gudenåen og nord for jernbanen er lavtliggende. Stien er derfor ofte meget våd og mudret. Derfor ønskes en træsti, der starter syd for jernbanen, og som følger den nuværende sti under jernbanebroen. Efter broen drejer stien og laver en siderute til trækstien og ender på den regionale cykelrute 29, som så kan følges tilbage til trækstien.

Projektområdet fremgår af følgende oversigtsfoto, som dels med en rød streg viser det samlede projektområde og dels viser træstiens placering på matr.nr. 14g Stevnstrup By, Grensten:

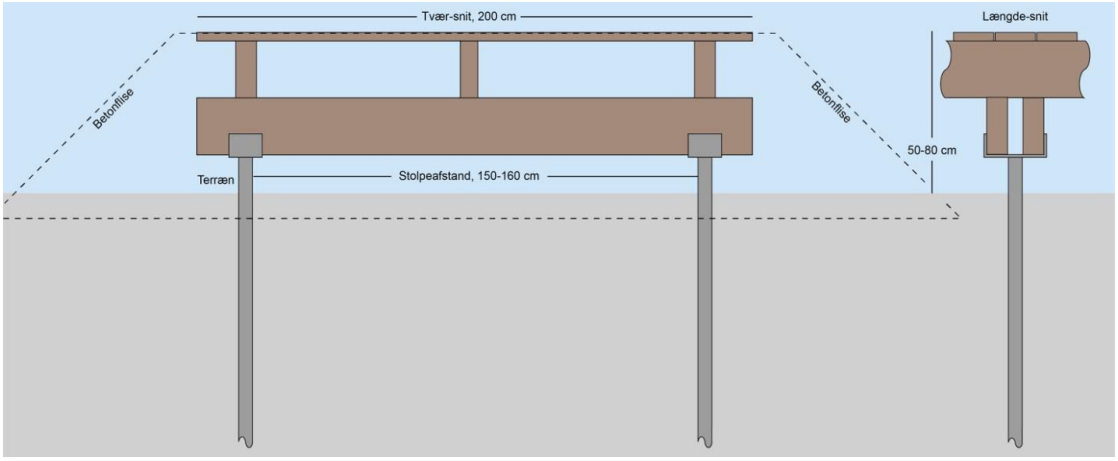
Stiens forløb på matr.nr. 17 Stevnstrup By, Grensten fremgår ikke klart af projektmaterialet, men matriklen har følgende placering på strækningen:

Stien bygges i egetræ og hæves 50-80 cm over terræn. Den bliver i alt ca. 700 meter lang. Den skal stå på stolper af skruefundamenter i galvaniseret stål. Fundamenterne skrues ned til den nødvendige dybde.

Sideruten skal give mulighed for at kunne gå en omvej i de perioder, hvor denne del af trækstien er ufremkommelig, eller hvis man er kommet afsted uden gummistøvler. Den vil også give mulighed for ikke kun at opleve naturen langs med Gudenåen, men også at opleve naturen inde i mosen helt tæt på, uden at arealet påvirkes negativt af eventuel fladefærdsel, da de fleste automatisk vil holde sig til stien. Projektet er udarbejdet efter ønske om et alternativ til den nu nedlagte vejbro over jernbanen fra Stevnstrup borgerforening.

Opbygningen af den hævede træsti er illustreret på følgende måde:

Projektet kræver endvidere dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 og § 16.

2. Randers Kommunes dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3

Randers Kommune har den 31. marts 2025 meddelt dispensation til projektet på ejendommen.

Det fremgår af afgørelsen, at projektområdet er ca. 4,2 km fra nærmeste Natura 2000-område nr. 229 Bjerre Skov og Haslund Skov og 5½ km fra Natura 2000-område nr. 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal. Gudenåen har sit udløb i Randers Fjord, der ligger i Natura 2000-område nr. 14 Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord. Natura 2000-område nr. 14 består af habitatområde nr. 14 (Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord), fuglebeskyttelsesområde nr. 15 (Randers og Mariager Fjorde, Ålborg Bugt, sydlig del) og ramsaområde nr. 15 (dele af Randers og Mariager Fjorde med tilgrænsende havområde).

Der er ikke kortlagt bilag IV-plantearter i Randers Kommune, og det vurderes at være usandsynligt, at de kan forekomme indenfor projektområdet. I kommunen er der kendte forekomster af følgende bilag IV-arter/grupper: arter af flagermus, odder, grøn køllеguldsmed, markfirben, stor vandsalamander, løgfrø, spidssnudet frø og strandtudse.

Projektet vil berøre Gudenåen, som efter Randers Kommunes kendskab kan være yngle- eller rasteområde for odder og grøn køllеguldsmed.

Odderen forekommer udbredt langs alle Randers Kommunes større åer, søer og vådområder. Det forventes, at den forekommer periodisk og sporadisk langs en række mindre vandløb. Den er tilpasset et liv i og opholder sig en stor del af tiden i vand. Den findes i såvel rindende som stillestående vand og søer, og moser med store rørskovsområder er særligt velegnede levesteder for arten. Den yngler og raster i uforstyrrede rørskove og krat ved søer og åer med gode fiskebestande. Den er hovedsageligt følsom overfor forstyrrelser på ynglepladsen. Projektet forventes ikke at påvirke artens yngle- og rasteområde negativt.

Den voksne *grøn køllеguldsmed* opholder sig hovedsageligt tæt på Gudenåen, hvor den yngler, men den kan dog træffes langs med vådområder og vandløb langt fra hovedvandløbet. Larverne er flerårige og lever i vandløbsbunden nedgravet i sand eller grus. Projektet vurderes ikke at påvirke artens yngle- og rasteområde negativt.

Randers Kommune har sammenfattende vurderet, at projektet både ud fra afstanden og karakteren af det ansøgte hverken i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter vil få negativ effekt på de arter eller naturtyper, som Natura 2000-området er udpeget for at beskytte. Det vurderes heller ikke at ville påvirke bilag IV-arter i væsentligt negativt omfang eller at ødelægge yngle- og rasteområder for bilag IV-arter.

3. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen

som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …

Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …

Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …

…

Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …

Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

Fredningsnævnet har efter fast praksis mange gange tidligere meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

4. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 28. april 2025.

I besigtigelsen i denne sag deltog foruden fredningsnævnet Randers Kommune ved Rasmus Hansen, Johannes Nybro Udsen og Anders Jensen og Naturstyrelsen Kronjylland ved Terese Sundvei.

Projektet blev gennemgået.

Fredningsnævnet tilkendegav, at der vil blive meddelt dispensation.

5. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet med etablere en hævet træsti kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Randers Kommune til brug for kommunens dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund og da det er oplyst, at Sonja Birgit Kristoffersen har samtykket til projektet, meddeler fredningsnævnet dispensation.

6. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Henrik Leth,
3. Naturstyrelsen Kronjylland,
4. Sonja Birgit Kristoffersen,
5. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
6. Randers Kommune, journalnummer 01.05.08-P25-5-24,
7. Danmarks Naturfredningsforening, København,
8. Danmarks Naturfredningsforening, Randers,
9. Dansk Ornitologisk Forening, København,
10. Dansk Ornitologisk Forening, Randers,
11. Dansk Botanisk Forening, København,
12. Friluftsrådet, centralt,
13. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
14. Region Midtjylland,
15. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 8. juli 2025

FN-MJØ-049-2025. Hævet træsti på trækstien

1. Ansøgningen

Fredningsnævnet modtog den 23. januar 2025 via Randers Kommune en ansøgning fra Naturstyrelsen Kronjylland om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række projekter i forbindelse med Gudenåsti-projektet. Kommunen oplyste, at der er tale om et tværkommunalt projekt, der bl.a. har til formål at give offentligheden en sammenhængende naturoplevelse langs Gudenåen. De ansøgte projekter har en rekreativ værdi og skal være med til at understøtte og forbedre muligheden for naturoplevelser langs Gudenåen. Det er på den baggrund kommunens vurdering, at projekterne ikke er i strid med formålet med fredningen af trækstien.

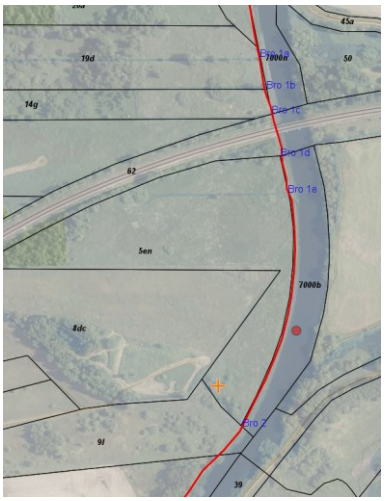
Det fremgår af Naturstyrelsen Kronjyllands ansøgning, at den er udarbejdet i fællesskab mellem Naturstyrelsen og Randers Kommune. De fleste projekter ønskes etableret på arealer, som ejes af enten naturstyrelsen eller kommunen. Der er dog enkelte ejendomme, der er ejet af private eller foreninger, som har tilkendegivet en positiv interesse for og accept af, at projekterne gennemføres.

Denne afgørelse vedrører et projekt med etablering af en hævet træsti på matr.nr. 19d og 27a Stevnstrup By, Grensten, som ejes af Naturstyrelsen.

Projektområdet er beskrevet således, at arealet syd for Nørreåens udløb i Gudenåen og nord for jernbanen er lavtliggende. Stien er derfor ofte meget våd og mudret. Derfor ønskes en træsti, der starter syd for jernbanen, og som følger den nuværende sti under jernbanebroen. Efter broen drejer stien og laver en siderute til trækstien og ender på den regionale cykelrute 29, som så kan følges tilbage til trækstien.

Projektområdet fremgår af følgende oversigtsfoto, som dels med en rød streg viser det samlede projektområde, og dels viser træstiens placering på matr.nr. 19d Stevnstrup By, Grensten:

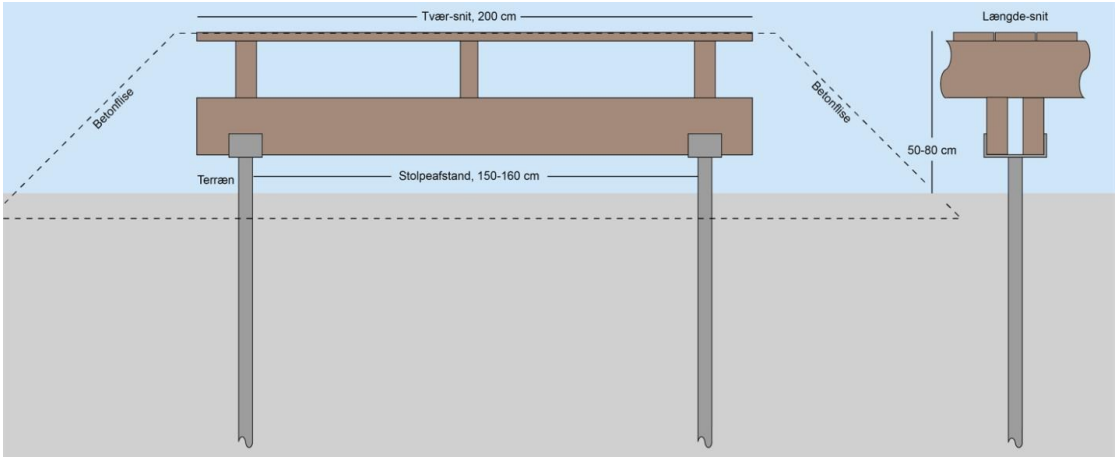
Stiens forløb på 27a Stevnstrup By, Grensten fremgår ikke klart af projektmaterialet, men matriklen har følgende placering på strækningen:

Stien bygges i egetræ og hæves 50-80 cm over terræn. Den bliver i alt ca. 700 meter lang. Den skal stå på stolper af skruefundamenter i galvaniseret stål. Fundamenterne skrues ned til den nødvendige dybde.

Sideruten skal give mulighed for at kunne gå en omvej i de perioder, hvor denne del af trækstien er ufremkommelig, eller hvis man er kommet afsted uden gummistøvler. Den vil også give mulighed for ikke kun at opleve naturen langs med Gudenåen, men også at opleve naturen inde i mosen helt tæt på, uden at arealet påvirkes negativt af eventuel fladefærdsel, da de fleste automatisk vil holde sig til stien. Projektet er udarbejdet efter ønske om et alternativ til den nu nedlagte vejbro over jernbanen fra Stevnstrup borgerforening.

Opbygningen af den hævede træsti er illustreret på følgende måde:

Projektet kræver endvidere dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 og § 16.

2. Randers Kommunes dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3

Randers Kommune har den 31. marts 2025 meddelt dispensation til projektet på ejendommen.

Det fremgår af afgørelsen, at projektområdet er ca. 4,2 km fra nærmeste Natura 2000-område nr. 229 Bjerre Skov og Haslund Skov og 5½ km fra Natura 2000-område nr. 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal. Gudenåen har sit udløb i Randers Fjord, der ligger i Natura 2000-område nr. 14 Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord. Natura 2000-område nr. 14 består af habitatområde nr. 14 (Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord), fuglebeskyttelsesområde nr. 15 (Randers og Mariager Fjorde, Ålborg Bugt, sydlig del) og ramsaområde nr. 15 (dele af Randers og Mariager Fjorde med tilgrænsende havområde).

Der er ikke kortlagt bilag IV-plantearter i Randers Kommune, og det vurderes at være usandsynligt, at de kan forekomme indenfor projektområdet. I kommunen er der kendte forekomster af følgende bilag IV-arter/grupper: arter af flagermus, odder, grøn køllеguldsmed, markfirben, stor vandsalamander, løgfrø, spidssnudet frø og strandtudse.

Projektet vil berøre Gudenåen, som efter Randers Kommunes kendskab kan være yngle- eller rasteområde for odder og grøn køllеguldsmed.

Odderen forekommer udbredt langs alle Randers Kommunes større åer, søer og vådområder. Det forventes, at den forekommer periodisk og sporadisk langs en række mindre vandløb. Den er tilpasset et liv i og opholder sig en stor del af tiden i vand. Den findes i såvel rindende som stillestående vand og søer, og moser med store rørskovsområder er særligt velegnede levesteder for arten. Den yngler og raster i uforstyrrede rørskove og krat ved søer og åer med gode fiskebestande. Den er hovedsageligt følsom overfor forstyrrelser på ynglepladsen. Projektet forventes ikke at påvirke artens yngle- og rasteområde negativt.

Den voksne *grøn køllеguldsmed* opholder sig hovedsageligt tæt på Gudenåen, hvor den yngler, men den kan dog træffes langs med vådområder og vandløb langt fra hovedvandløbet. Larverne er flerårige og lever i vandløbsbunden nedgravet i sand eller grus. Projektet vurderes ikke at påvirke artens yngle- og rasteområde negativt.

Randers Kommune har sammenfattende vurderet, at projektet både ud fra afstanden og karakteren af det ansøgte hverken i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter vil få negativ effekt på de arter eller naturtyper, som Natura 2000-området er udpeget for at beskytte. Det vurderes heller ikke at ville påvirke bilag IV-arter i væsentligt negativt omfang eller at ødelægge yngle- og rasteområder for bilag IV-arter.

3. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte bl.a. følgende begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne:

> ”Naturklagenævnet finder det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede får mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.
>
> …
>
> Det må imidlertid fremgå klart af fredningsbestemmelserne, at der uden for allerede eksisterende veje og stier sigtes alene på tilvejebringelse af en natursti (trampesti) for særligt naturinteresserede, der færdes på eget ansvar, og som må affinde sig med undertiden vanskelige passagemuligheder. Vedligeholdelse af en sådan trampesti er ikke påkrævet i synderligt omfang, og særlige anlægsarbejder bør kun kunne udføres, når væsentlige sikkerhedshensyn gør sig gældende. Naturklagenævnet kan ikke tiltræde, at amterne tillægges beføjelse til at foretage sådanne arbejder uden samtykke fra vejkommende ejer eller konkret godkendelse af fredningsnævnet. …
>
> …
>
> Efter de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat, skal stiforløbet over den enkelte ejendom som hovedregel aftales mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed fastlægges af fredningsnævnet. Naturklagenævnet kan tiltræde denne ordning med de tilføjelser, at trampestien normalt bør ligge så tæt ved åen

som muligt, og at fredningsnævnets afgørelser om stiforløbet skal kunne påklages til Naturklagenævnet. På enkelte strækninger bør stiforløbet dog fastlægges direkte ved denne afgørelse, således som det nærmere fremgår af fredningskortene. …

Naturklagenævnet finder dernæst, at ethvert spørgsmål, der opstår i forbindelse med tilvejebringelsen af naturstien, f.eks. om hegning og vandingsmulighed, bør finde sin løsning ved aftale mellem ejeren og amtet eller i mangel af sådan enighed ved en konkret afgørelse truffet af fredningsnævnet. Også disse afgørelser skal kunne påklages til Naturklagenævnet. …

Naturklagenævnet finder i øvrigt, at færdsel på den nyudlagte trampesti ikke bør give den adgangsret til tilgrænsende udyrkede arealer, som ville følge af de almindeligt gældende regler i naturbeskyttelseslovens § 24. …

…

Naturklagenævnet finder det endvidere rimeligt, at trampestien skal være lukket under højvande, hvor publikum ellers ville være fristet eller nødsaget til at forlade den udlagte sti. …

Naturklagenævnet kan i øvrigt tiltræde realiteten i de bestemmelser, som fredningsnævnene har fastsat. … Den enkelte ejer må ikke forhindre eller vanskeliggøre lovlig færdsel på stien, men fredningen gør i øvrigt ingen indskrænkning i en bredejers ret til at udnytte stiarealer og arealet mellem stien og åen. …"

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. På de strækninger, hvor signaturen angiver et omtrentlig forløb, skal stiens præcise beliggenhed aftales mellem amtet og vedkommende ejer og eventuelle bruger eller - hvis enighed ikke kan opnås - fastlægges af fredningsnævnet. Stien bør normalt ligge så tæt på Gudenåen som muligt, men kan dog ved sådanne aftaler eller ved fredningsnævnets afgørelse forløbe i nogen afstand fra åen, f.eks. på eksisterende markveje.

Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til at på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer.

For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer, herunder bl.a. at offentlighedens ret til færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke gælder i den udstrækning, hvor amtsrådet (nu vedkommende kommune) har ladet opsætte skiltning om stiens lukning på grund af højvande. Det pålægges herved kommunerne at lukke trampestien midlertidigt på de strækninger, hvor højvande kan forårsage, at publikum vælger en anden rute, og at udarbejde information til lodsejerne om, hvorledes de skal forholde sig, når der konstateres højvande, som kan bevirke oversvømmelse af stien.

Den fredede sti fremgår i overensstemmelse hermed af fredningskortet dels ved - og primært - som et fastlagt stiforløb, men i et vist omfang også som et principielt stiforløb.

Fredningsnævnet har efter fast praksis mange gange tidligere meddelt dispensation til at etablere hævede træstier mv. på strækninger, hvor trækstien i modsat fald reelt ikke ville være farbar.

4. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 28. april 2025.

I besigtigelsen i denne sag deltog foruden fredningsnævnet Randers Kommune ved Rasmus Hansen, Johannes Nybro Udsen og Anders Jensen og Naturstyrelsen Kronjylland ved Terese Sundvei.

Projektet blev gennemgået.

Fredningsnævnet tilkendegav, at der vil blive meddelt dispensation.

5. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af trækstien betyder, at projektet med etablere en hævet træsti kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Randers Kommune til brug for kommunens dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro.

Det er i fredningen bestemt, at stien skal være en trampesti, og det er forudsat, at stien kan være lukket under højvande, hvor det ikke er muligt at gå på stien.

Der er imidlertid ikke i fredningen taget højde for den markant forøgede vandstand i Gudenåen, som reelt betyder, at det ikke er muligt at gå på stien i en stor del af året.

Da de ansøgte anlægsarbejder er nødvendige for, at det er muligt at gå på stien, er de ikke i strid med fredningens formål, og fredningsnævnet kan derfor meddele dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at det gør sig gældende både ved en konkret vurdering af denne sag og ved en samlet vurdering af de tiltag, der tidligere er meddelt dispensation til, og de yderligere tiltag, der er søgt om dispensation til, selvom det samlet kan betyde, at omkring 20% af det fredede stiforløb ikke vil være en trampesti, men en anlagt sti.

Det bemærkes herved også, at det fremgår af fredningen, at der kan foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Det er således bestemt i fredningen, at der kan være strækninger, hvor stien ikke er en trampesti.

Fredningsnævnet lægger til grund, at stien får en sådan højde i landskabet, at det er muligt at færdes på den det meste af året, idet der dog også vil være perioder, hvor den vil være oversvømmet. Den etableres således ikke i en højde, som er højere end højst nødvendigt til at opnå fredningens hovedformål og forudsatte periodevise begrænsning i at kunne gå på stien.

På den baggrund meddeler fredningsnævnet dispensation.

6. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Henrik Leth,
3. Naturstyrelsen Kronjylland,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
5. Randers Kommune, journalnummer 01.05.08-P25-5-24,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Randers,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Randers,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 8. juli 2025

FN-MJØ-051-2025. Udskiftning af broer på trækstien

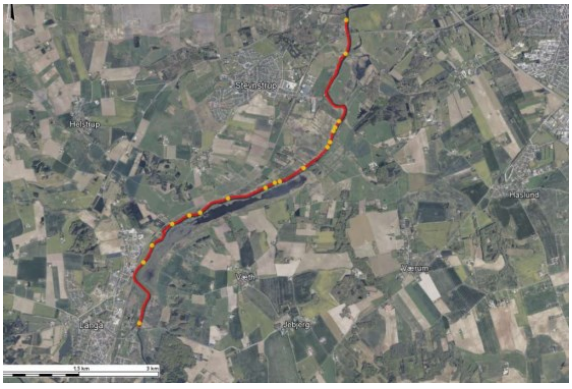
1. Ansøgningen

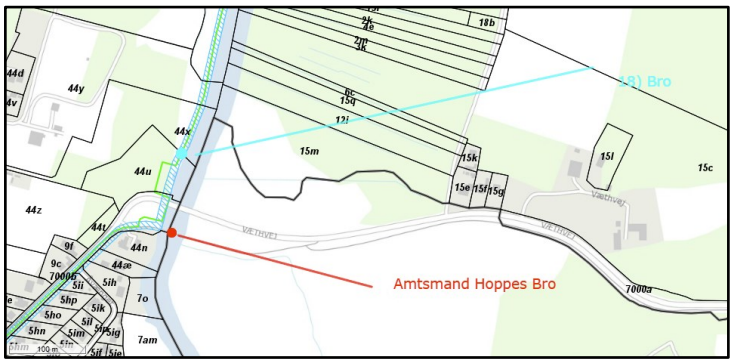
Fredningsnævnet modtog den 23. januar 2025 via Randers Kommune en ansøgning fra Naturstyrelsen Kronjylland om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række projekter i forbindelse med Gudenåsti-projektet. Kommunen oplyste, at der er tale om et tværkommunalt projekt, der bl.a. har til formål at give offentligheden en sammenhængende naturoplevelse langs Gudenåen. De ansøgte projekter har en rekreativ værdi og skal være med til at understøtte og forbedre muligheden for naturoplevelser langs Gudenåen. Det er på den baggrund kommunens vurdering, at projekterne ikke er i strid med formålet med fredningen af trækstien.

Det fremgår af Naturstyrelsen Kronjyllands ansøgning, at den er udarbejdet i fællesskab mellem Naturstyrelsen og Randers Kommune. De fleste projekter ønskes etableret på arealer, som ejes af enten naturstyrelsen eller kommunen. Der er dog enkelte ejendomme, der er ejet af private eller foreninger, som har tilkendegivet en positiv interesse for og accept af, at projekterne gennemføres.

Denne afgørelse vedrører et projekt med at renovere/udskifte en bro på matr.nr. 44u Langå By, Langå og 7000b Stevnstrup By, Grensten, som ejes af Randers Kommune.

Placeringen af det samlede projektområde, hvor de gule prikker markerer broer, som skal renoveres eller udskiftes, og det konkrete projekts placering fremgår af følgende oversigtsbilleder:

Det fremgår videre, at der på strækningen af stien fra Amtmand Hoppes bro, gennem Stevnstrup Enge og op til Nørreåens udløb ønskes at udskifte broerne over de grøfter, stien krydser, da nogle af dem er i meget dårlig stand. Det vurderes, at 18 broer på strækningen bør udskiftes, mens de resterende broer genvurderes, når arbejdet skal gå i gang. Broerne vurderes ud fra, om de skaber en sikker passage over grøfterne. Broerne udføres i egetræ, uden gelænder og med stolper af skrufundamenter i galvaniseret stål. Stolperne skrues ned i jorden til en dybde, hvor det vurderes, at de kan bære konstruktionen og brugen af denne. Broerne bliver to meter brede og maksimalt syv meter lange. Mellem hvert stolpepar må der maksimalt være fire meter. Hver bro bliver afsluttet med en minimum syv cm tyk kantstillet betonflise, der er mindst 10 cm bredere end trædækket i hver side, som støttemur for den tilstødende grussti.

Der søges foruden en dispensation fra fredningen også dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 og § 16.

2. Natura 2000 og bilag IV-arter

Randers Kommune har den 14. maj 2025 afgivet en udtalelse om projektets betydning for Natura 2000 og bilag IV-arter.

Projektområdet er ca. 3,76 km fra nærmeste Natura 2000-område nr. 229 Bjerre Skov og Haslund Skov. Gudenåen har sit udløb i Randers Fjord, der ligger i Natura 2000-område nr. 14 Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord. Natura 2000-området består af Habitatområde nr. 14, Fuglebeskyttelsesområde nr. 15 og Ramsarområde nr. 15. Både ud fra afstanden og karakteren af det ansøgte vurderes det ansøgte hverken i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter at få negativ effekt på de arter eller naturtyper, som Natura 2000-området er udpeget for at beskytte.

Der er ikke kortlagt bilag IV-plantearter i Randers Kommune, og det vurderes at være usandsynligt, at de kan forekomme indenfor projektområdet. I kommunen er der kendte forekomster af følgende bilag IV-arter/grupper: arter af flagermus, odder, grøn køllеguldsmed, markfirben, stor vandsalamander, løgfrø, spidssnudet frø og strandtudse.

Projektet vil berøre Gudenåen, som efter Randers Kommunes kendskab kan være yngle- eller rasteområde for odder og grøn køllеguldsmed.

Odderen forekommer udbredt langs alle Randers Kommunes større åer, søer og vådområder. Det forventes, at den forekommer periodisk og sporadisk langs en række mindre vandløb. Den er tilpasset et liv i og opholder sig en stor del af tiden i vand. Den findes i såvel rindende som stillestående vand og søer, og moser med store rørskovsområder er særligt velegnede levesteder for arten. Den yngler og raster i uforstyrrede rørskove og krat ved søer og åer med gode fiskebestande. Den er hovedsageligt følsom overfor forstyrrelser på ynglepladsen. Projektet forventes ikke at påvirke artens yngle- og rasteområde negativt.

Den voksne *grøn køllеguldsmed* opholder sig hovedsageligt tæt på Gudenåen, hvor den yngler, men den kan dog træffes langs med vådområder og vandløb langt fra hovedvandløbet. Larverne er flerårige og lever i vandløbsbunden nedgravet i sand eller grus. Projektet vurderes ikke at påvirke artens yngle- og rasteområde negativt.

Randers Kommune har sammenfattende vurderet, at projektet ikke vurderes at ville påvirke bilag IV-arter i væsentligt negativt omfang eller at ødelægge yngle- og rasteområder for bilag IV-arter.

3. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte som begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne bl.a., at Naturklagenævnet fandt det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede fik mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer. For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer.

4. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 28. april 2025 med Randers Kommune ved Rasmus Hansen og Naturstyrelsen Kronjylland ved Terese Sundvei.

Projektet med udskiftning/renovering af broer blev også gennemgået, og enkelte af broerne i projektet blev i den forbindelse besigtiget, mens det ikke generelt fandtes nødvendigt for fredningsnævnets afgørelser.

Det blev i forbindelse med besigtigelsen drøftet, om fredningsnævnets dispensation er nødvendig. Fredningsnævnet tilkendegav herved, at det ikke er tilfældet i det omfang, der er tale om udskiftning af eksisterende overgange med tilsvarende overgange.

5. Fredningsnævnets afgørelse

Randers Kommune har oplyst, at projektet indebærer renovering af en bro og adgang under en vejbro.

Fredningsnævnets vurderer på den baggrund, at fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Randers Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro, og offentligheden har ret til at færdes på stien.

Projektet med at renovere eller om nødvendigt udskifte broerne over grøfter har til formål at give offentligheden mulighed for at kunne færdes på trækstien og er således i overensstemmelse med fredningens formål.

Fredningsnævnet meddeler derfor dispensation til projektet.

Afgørelsen er truffet af fredningsnævnets formand, jf. forretningsorden for fredningsnævn § 10, stk. 5.

6. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen

udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Henrik Leth,
3. Naturstyrelsen Kronjylland,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
5. Randers Kommune, journalnummer 01.05.08-P25-5-24,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Randers,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Randers,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 8. juli 2025

FN-MJØ-052-2025. Udskiftning/renovering af broer på trækstien

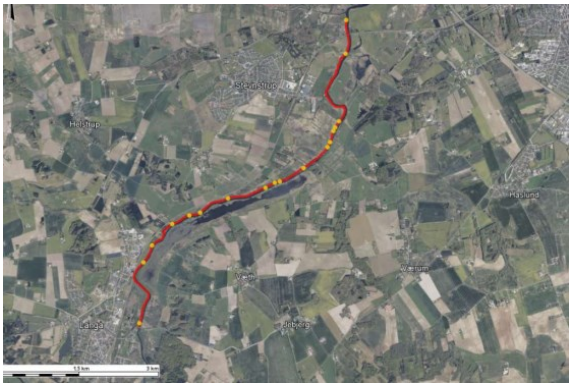
1. Ansøgningen

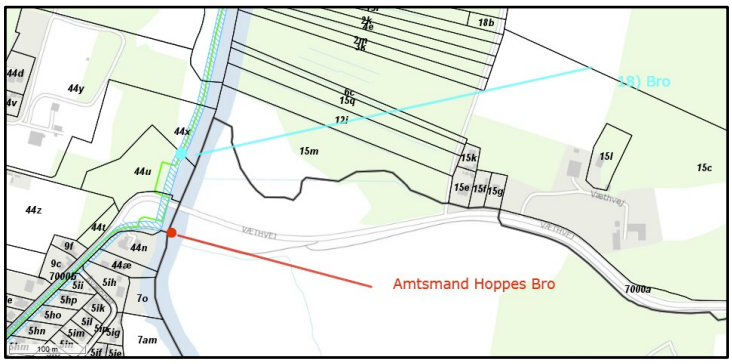
Fredningsnævnet modtog den 23. januar 2025 via Randers Kommune en ansøgning fra Naturstyrelsen Kronjylland om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række projekter i forbindelse med Gudenåsti-projektet. Kommunen oplyste, at der er tale om et tværkommunalt projekt, der bl.a. har til formål at give offentligheden en sammenhængende naturoplevelse langs Gudenåen. De ansøgte projekter har en rekreativ værdi og skal være med til at understøtte og forbedre muligheden for naturoplevelser langs Gudenåen. Det er på den baggrund kommunens vurdering, at projekterne ikke er i strid med formålet med fredningen af trækstien.

Det fremgår af Naturstyrelsen Kronjyllands ansøgning, at den er udarbejdet i fællesskab mellem Naturstyrelsen og Randers Kommune. De fleste projekter ønskes etableret på arealer, som ejes af enten naturstyrelsen eller kommunen. Der er dog enkelte ejendomme, der er ejet af private eller foreninger, som har tilkendegivet en positiv interesse for og accept af, at projekterne gennemføres.

Denne afgørelse vedrører et projekt med at renovere/udskifte en bro på matr.nr. 44x Langå By, Langå, som ejes af Vandmiljø Randers A/S.

Placeringen af det samlede projektområde, hvor de gule prikker markerer broer, som skal renoveres eller udskiftes, og det konkrete projekts placering som bro nr. 18 fremgår af følgende oversigtsbilleder:

Det fremgår videre, at der på strækningen af stien fra Amtmand Hoppes bro, gennem Stevnstrup Enge og op til Nørreåens udløb ønskes at udskifte broerne over de grøfter, stien krydser, da nogle af dem er i meget dårlig stand. Det vurderes, at 18 broer på strækningen bør udskiftes, mens de resterende broer genvurderes, når arbejdet skal gå i gang. Broerne vurderes ud fra, om de skaber en sikker passage over grøfterne. Broerne udføres i egetræ, uden gelænder og med stolper af skrufundamenter i galvaniseret stål. Stolperne skrues ned i jorden til en dybde, hvor det vurderes, at de kan bære konstruktionen og brugen af denne. Broerne bliver to meter brede og maksimalt syv meter lange. Mellem hvert stolpepar må der maksimalt være fire meter. Hver bro bliver afsluttet med en minimum syv cm tyk kantstillet betonflise, der er mindst 10 cm bredere end trædækket i hver side, som støttemur for den tilstødende grussti.

Der søges foruden en dispensation fra fredningen også dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 og § 16.

2. Natura 2000 og bilag IV-arter

Randers Kommune har den 14. maj 2025 afgivet en udtalelse om projektets betydning for Natura 2000 og bilag IV-arter.

Projektområdet er ca. 3,76 km fra nærmeste Natura 2000-område nr. 229 Bjerre Skov og Haslund Skov. Gudenåen har sit udløb i Randers Fjord, der ligger i Natura 2000-område nr. 14 Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord. Natura 2000-området består af Habitatområde nr. 14, Fuglebeskyttelsesområde nr. 15 og Ramsarområde nr. 15. Både ud fra afstanden og karakteren af det ansøgte vurderes det ansøgte hverken i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter at få negativ effekt på de arter eller naturtyper, som Natura 2000-området er udpeget for at beskytte.

Der er ikke kortlagt bilag IV-plantearter i Randers Kommune, og det vurderes at være usandsynligt, at de kan forekomme indenfor projektområdet. I kommunen er der kendte forekomster af følgende bilag IV-arter/grupper: arter af flagermus, odder, grøn køllеguldsmed, markfirben, stor vandsalamander, løgfrø, spidssnudet frø og strandtudse.

Projektet vil berøre Gudenåen, som efter Randers Kommunes kendskab kan være yngle- eller rasteområde for odder og grøn køllеguldsmed.

Odderen forekommer udbredt langs alle Randers Kommunes større åer, søer og vådområder. Det forventes, at den forekommer periodisk og sporadisk langs en række mindre vandløb. Den er tilpasset et liv i og opholder sig en stor del af tiden i vand. Den findes i såvel rindende som stillestående vand og søer, og moser med store rørskovsområder er særligt velegnede levesteder for arten. Den yngler og raster i uforstyrrede rørskove og krat ved søer og åer med gode fiskebestande. Den er hovedsageligt følsom overfor forstyrrelser på ynglepladsen. Projektet forventes ikke at påvirke artens yngle- og rasteområde negativt.

Den voksne *grøn køllеguldsmed* opholder sig hovedsageligt tæt på Gudenåen, hvor den yngler, men den kan dog træffes langs med vådområder og vandløb langt fra hovedvandløbet. Larverne er flerårige og lever i vandløbsbunden nedgravet i sand eller grus. Projektet vurderes ikke at påvirke artens yngle- og rasteområde negativt.

Randers Kommune har sammenfattende vurderet, at projektet ikke vurderes at ville påvirke bilag IV-arter i væsentligt negativt omfang eller at ødelægge yngle- og rasteområder for bilag IV-arter.

3. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte som begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne bl.a., at Naturklagenævnet fandt det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede fik mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer. For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer.

4. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 28. april 2025 med Randers Kommune ved Rasmus Hansen og Naturstyrelsen Kronjylland ved Terese Sundvei.

Projektet med udskiftning/renovering af broer blev også gennemgået, og enkelte af broerne i projektet blev i den forbindelse besigtiget, mens det ikke generelt fandtes nødvendigt for fredningsnævnets afgørelser.

Det blev i forbindelse med besigtigelsen drøftet, om fredningsnævnets dispensation er nødvendig. Fredningsnævnet tilkendegav herved, at det ikke er tilfældet i det omfang, der er tale om udskiftning af eksisterende overgange med tilsvarende overgange.

5. Fredningsnævnets afgørelse

Randers Kommune har oplyst, at projektet alene indebærer renovering af en bro.

Fredningsnævnets vurderer på den baggrund, at fredningen af trækstien ikke betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Afgørelsen er truffet af fredningsnævnets formand, jf. forretningsorden for fredningsnævn § 10, stk. 5.

6. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og

Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Henrik Leth,
3. Vandmiljø Randers,
4. Naturstyrelsen Kronjylland,
5. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
6. Randers Kommune, journalnummer 01.05.08-P25-5-24,
7. Danmarks Naturfredningsforening, København,
8. Danmarks Naturfredningsforening, Randers,
9. Dansk Ornitologisk Forening, København,
10. Dansk Ornitologisk Forening, Randers,
11. Dansk Botanisk Forening, København,
12. Friluftsrådet, centralt,
13. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
14. Region Midtjylland,
15. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 8. juli 2025

FN-MJØ-053-2025. Udskiftning/renovering af broer på trækstien

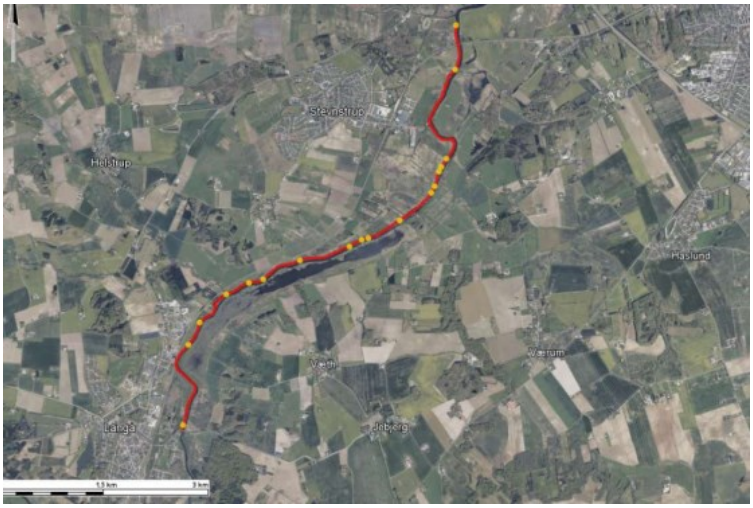
1. Ansøgningen

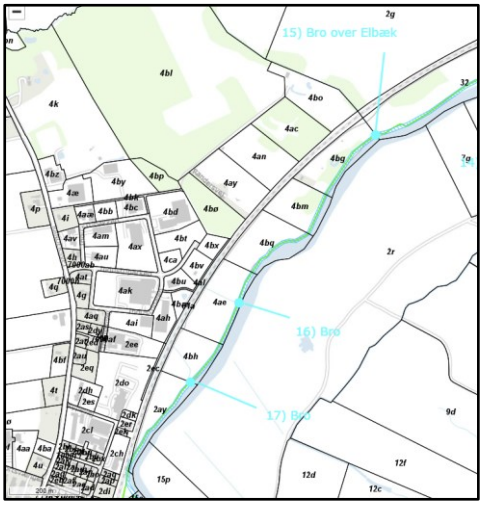
Fredningsnævnet modtog den 23. januar 2025 via Randers Kommune en ansøgning fra Naturstyrelsen Kronjylland om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række projekter i forbindelse med Gudenåsti-projektet. Kommunen oplyste, at der er tale om et tværkommunalt projekt, der bl.a. har til formål at give offentligheden en sammenhængende naturoplevelse langs Gudenåen. De ansøgte projekter har en rekreativ værdi og skal være med til at understøtte og forbedre muligheden for naturoplevelser langs Gudenåen. Det er på den baggrund kommunens vurdering, at projekterne ikke er i strid med formålet med fredningen af trækstien.

Det fremgår af Naturstyrelsen Kronjyllands ansøgning, at den er udarbejdet i fællesskab mellem Naturstyrelsen og Randers Kommune. De fleste projekter ønskes etableret på arealer, som ejes af enten naturstyrelsen eller kommunen. Der er dog enkelte ejendomme, der er ejet af private eller foreninger, som har tilkendegivet en positiv interesse for og accept af, at projekterne gennemføres.

Denne afgørelse vedrører et projekt med at renovere/udskifte en bro på matr.nr. 2ay Langå By, Langå, som ejes af Langå Sportsfiskerforening.

Placeringen af det samlede projektområde, hvor de gule prikker markerer broer, som skal renoveres eller udskiftes, og det konkrete projekts placering som bro nr. 17 fremgår af følgende oversigtsbilleder:

Det fremgår videre, at der på strækningen af stien fra Amtmand Hoppes bro, gennem Stevnstrup Enge og op til Nørreåens udløb ønskes at udskifte broerne over de grøfter, stien krydser, da nogle af dem er i meget dårlig stand. Det vurderes, at 18 broer på strækningen bør udskiftes, mens de resterende broer genvurderes, når arbejdet skal gå i gang. Broerne vurderes ud fra, om de skaber en sikker passage over grøfterne. Broerne udføres i egetræ, uden gelænder og med stolper af skrufundamenter i galvaniseret stål. Stolperne skrues ned i jorden til en dybde, hvor det vurderes, at de kan bære konstruktionen og brugen af denne. Broerne bliver to meter brede og maksimalt syv meter lange. Mellem hvert stolpepar må der maksimalt være fire meter. Hver bro bliver afsluttet med en minimum syv cm tyk kantstillet betonflise, der er mindst 10 cm bredere end trædækket i hver side, som støttemur for den tilstødende grussti.

Der søges foruden en dispensation fra fredningen også dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 og § 16.

2. Natura 2000 og bilag IV-arter

Randers Kommune har den 14. maj 2025 afgivet en udtalelse om projektets betydning for Natura 2000 og bilag IV-arter.

Projektområdet er ca. 3,76 km fra nærmeste Natura 2000-område nr. 229 Bjerre Skov og Haslund Skov. Gudenåen har sit udløb i Randers Fjord, der ligger i Natura 2000-område nr. 14 Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord. Natura 2000-området består af Habitatområde nr. 14, Fuglebeskyttelsesområde nr. 15 og Ramsarområde nr. 15. Både ud fra afstanden og karakteren af det ansøgte vurderes det ansøgte hverken i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter at få negativ effekt på de arter eller naturtyper, som Natura 2000-området er udpeget for at beskytte.

Der er ikke kortlagt bilag IV-plantearter i Randers Kommune, og det vurderes at være usandsynligt, at de kan forekomme indenfor projektområdet. I kommunen er der kendte forekomster af følgende bilag IV-arter/grupper: arter af flagermus, odder, grøn køllеguldsmed, markfirben, stor vandsalamander, løgfrø, spidssnudet frø og strandtudse.

Projektet vil berøre Gudenåen, som efter Randers Kommunes kendskab kan være yngle- eller rasteområde for odder og grøn køllеguldsmed.

Odderen forekommer udbredt langs alle Randers Kommunes større åer, søer og vådområder. Det forventes, at den forekommer periodisk og sporadisk langs en række mindre vandløb. Den er tilpasset et liv i og opholder sig en stor del af tiden i vand. Den findes i såvel rindende som stillestående vand og søer, og moser med store rørskovsområder er særligt velegnede levesteder for arten. Den yngler og raster i uforstyrrede rørskove og krat ved søer og åer med gode fiskebestande. Den er hovedsageligt følsom overfor forstyrrelser på ynglepladsen. Projektet forventes ikke at påvirke artens yngle- og rasteområde negativt.

Den voksne *grøn køllеguldsmed* opholder sig hovedsageligt tæt på Gudenåen, hvor den yngler, men den kan dog træffes langs med vådområder og vandløb langt fra hovedvandløbet. Larverne er flerårige og lever i vandløbsbunden nedgravet i sand eller grus. Projektet vurderes ikke at påvirke artens yngle- og rasteområde negativt.

Randers Kommune har sammenfattende vurderet, at projektet ikke vurderes at ville påvirke bilag IV-arter i væsentligt negativt omfang eller at ødelægge yngle- og rasteområder for bilag IV-arter.

3. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte som begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne bl.a., at Naturklagenævnet fandt det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede fik mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun

være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer. For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer.

4. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 28. april 2025 med Randers Kommune ved Rasmus Hansen og Naturstyrelsen Kronjylland ved Terese Sundvei.

Projektet med udskiftning/renovering af broer blev også gennemgået, og enkelte af broerne i projektet blev i den forbindelse besigtiget, mens det ikke generelt fandtes nødvendigt for fredningsnævnets afgørelser.

Det blev i forbindelse med besigtigelsen drøftet, om fredningsnævnets dispensation er nødvendig. Fredningsnævnet tilkendegav herved, at det ikke er tilfældet i det omfang, der er tale om udskiftning af eksisterende overgange med tilsvarende overgange.

5. Fredningsnævnets afgørelse

Randers Kommune har oplyst, at projektet alene indebærer renovering af en bro.

Fredningsnævnets vurderer på den baggrund, at fredningen af trækstien ikke betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Afgørelsen er truffet af fredningsnævnets formand, jf. forretningsorden for fredningsnævn § 10, stk. 5.

6. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Henrik Leth,
3. Langå Sportsfiskeforening,
4. Naturstyrelsen Kronjylland,
5. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
6. Randers Kommune, journalnummer 01.05.08-P25-5-24,
7. Danmarks Naturfredningsforening, København,
8. Danmarks Naturfredningsforening, Randers,
9. Dansk Ornitologisk Forening, København,
10. Dansk Ornitologisk Forening, Randers,
11. Dansk Botanisk Forening, København,
12. Friluftsrådet, centralt,
13. Friluftsrådet, kreds Østjylland,

14. Region Midtjylland,
15. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 8. juli 2025

FN-MJØ-054-2025. Udskiftning/renovering af broer på trækstien

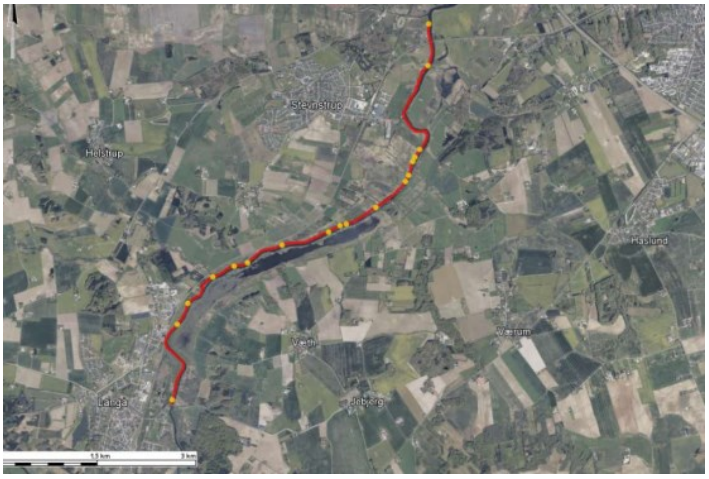
1. Ansøgningen

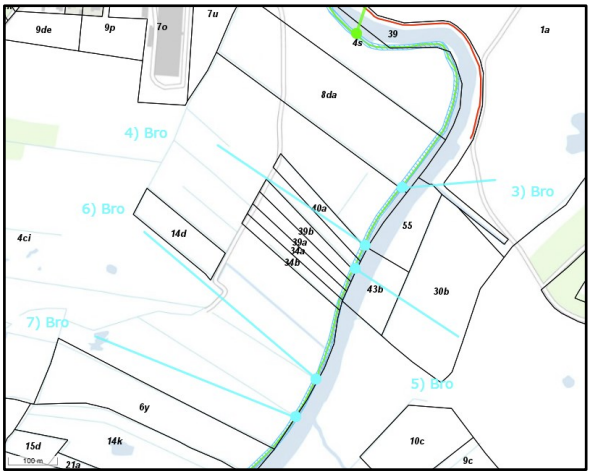
Fredningsnævnet modtog den 23. januar 2025 via Randers Kommune en ansøgning fra Naturstyrelsen Kronjylland om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række projekter i forbindelse med Gudenåsti-projektet. Kommunen oplyste, at der er tale om et tværkommunalt projekt, der bl.a. har til formål at give offentligheden en sammenhængende naturoplevelse langs Gudenåen. De ansøgte projekter har en rekreativ værdi og skal være med til at understøtte og forbedre muligheden for naturoplevelser langs Gudenåen. Det er på den baggrund kommunens vurdering, at projekterne ikke er i strid med formålet med fredningen af trækstien.

Det fremgår af Naturstyrelsen Kronjyllands ansøgning, at den er udarbejdet i fællesskab mellem Naturstyrelsen og Randers Kommune. De fleste projekter ønskes etableret på arealer, som ejes af enten naturstyrelsen eller kommunen. Der er dog enkelte ejendomme, der er ejet af private eller foreninger, som har tilkendegivet en positiv interesse for og accept af, at projekterne gennemføres.

Denne afgørelse vedrører et projekt med at renovere/udskifte broer på matr.nr. 25c, 5h og 4d Grensten By, Grensten og 4ci og 27a Stevnstrup By, Grensten, som ejes af Naturstyrelsen Kronjylland.

Placeringen af det samlede projektområde, hvor de gule prikker markerer broer, som skal renoveres eller udskiftes, og det konkrete projekts placering som bro nr. 4, 5, 6 og 7 fremgår af følgende oversigtsbilleder:

Det fremgår videre, at der på strækningen af stien fra Amtmand Hoppes bro, gennem Stevnstrup Enge og op til Nørreåens udløb ønskes at udskifte broerne over de grøfter, stien krydser, da nogle af dem er i meget dårlig stand. Det vurderes, at 18 broer på strækningen bør udskiftes, mens de resterende broer genvurderes, når arbejdet skal gå i gang. Broerne vurderes ud fra, om de skaber en sikker passage over grøfterne. Broerne udføres i egetræ, uden gelænder og med stolper af skrufundamenter i galvaniseret stål. Stolperne skrues ned i jorden til en dybde, hvor det vurderes, at de kan bære konstruktionen og brugen af denne. Broerne bliver to meter brede og maksimalt syv meter lange. Mellem hvert stolpepar må der maksimalt være fire meter. Hver bro bliver afsluttet med en minimum syv cm tyk kantstillet betonflise, der er mindst 10 cm bredere end trædækket i hver side, som støttemur for den tilstødende grussti.

Der søges foruden en dispensation fra fredningen også dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 og § 16.

2. Natura 2000 og bilag IV-arter

Randers Kommune har den 14. maj 2025 afgivet en udtalelse om projektets betydning for Natura 2000 og bilag IV-arter.

Projektområdet er ca. 3,76 km fra nærmeste Natura 2000-område nr. 229 Bjerre Skov og Haslund Skov. Gudenåen har sit udløb i Randers Fjord, der ligger i Natura 2000-område nr. 14 Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord. Natura 2000-området består af Habitatområde nr. 14, Fuglebeskyttelsesområde nr. 15 og Ramsarområde nr. 15. Både ud fra afstanden og karakteren af det ansøgte vurderes det ansøgte hverken i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter at få negativ effekt på de arter eller naturtyper, som Natura 2000-området er udpeget for at beskytte.

Der er ikke kortlagt bilag IV-plantearter i Randers Kommune, og det vurderes at være usandsynligt, at de kan forekomme indenfor projektområdet. I kommunen er der kendte forekomster af følgende bilag IV-arter/grupper: arter af flagermus, odder, grøn køllеguldsmed, markfirben, stor vandsalamander, løgfrø, spidssnudet frø og strandtudse.

Projektet vil berøre Gudenåen, som efter Randers Kommunes kendskab kan være yngle- eller rasteområde for odder og grøn køllеguldsmed.

Odderen forekommer udbredt langs alle Randers Kommunes større åer, søer og vådområder. Det forventes, at den forekommer periodisk og sporadisk langs en række mindre vandløb. Den er tilpasset et liv i og opholder sig en stor del af tiden i vand. Den findes i såvel rindende som stillestående vand og søer, og moser med store rørskovsområder er særligt velegnede levesteder for arten. Den yngler og raster i uforstyrrede rørskove og krat ved søer og åer med gode fiskebestande. Den er hovedsageligt følsom overfor forstyrrelser på ynglepladsen. Projektet forventes ikke at påvirke artens yngle- og rasteområde negativt.

Den voksne *grøn køllеguldsmed* opholder sig hovedsageligt tæt på Gudenåen, hvor den yngler, men den kan dog træffes langs med vådområder og vandløb langt fra hovedvandløbet. Larverne er flerårige og lever i vandløbsbunden nedgravet i sand eller grus. Projektet vurderes ikke at påvirke artens yngle- og rasteområde negativt.

Randers Kommune har sammenfattende vurderet, at projektet ikke vurderes at ville påvirke bilag IV-arter i væsentligt negativt omfang eller at ødelægge yngle- og rasteområder for bilag IV-arter.

3. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte som begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne bl.a., at Naturklagenævnet fandt det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede fik mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien

således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer. For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer.

4. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 28. april 2025 med Randers Kommune ved Rasmus Hansen og Naturstyrelsen Kronjylland ved Terese Sundvei.

Projektet med udskiftning/renovering af broer blev også gennemgået, og enkelte af broerne i projektet blev i den forbindelse besigtiget, mens det ikke generelt fandtes nødvendigt for fredningsnævnets afgørelser.

Det blev i forbindelse med besigtigelsen drøftet, om fredningsnævnets dispensation er nødvendig. Fredningsnævnet tilkendegav herved, at det ikke er tilfældet i det omfang, der er tale om udskiftning af eksisterende overgange med tilsvarende overgange.

5. Fredningsnævnets afgørelse

Randers Kommune har oplyst, at projektet alene indebærer renovering af broer, idet dog en bro på matr.nr. 5h Grensten By, Grensten ændres fra en smal træbro til en bred træbro.

Fredningsnævnets vurderer på den baggrund, at fredningen af trækstien betyder, at projektet med at ændre broen på matr.nr. 5h Grensten By, Grensten kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål, mens det ikke er tilfældet for de andre broer.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Randers Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro, og offentligheden har ret til at færdes på stien.

Projektet med at renovere eller om nødvendigt udskifte broerne over grøfter har til formål at give offentligheden mulighed for at kunne færdes på trækstien og er således i overensstemmelse med fredningens formål.

Fredningsnævnet meddeler derfor dispensation til projektet i det omfang, det er nødvendigt som afgrænset ovenfor.

Afgørelsen er truffet af fredningsnævnets formand, jf. forretningsorden for fredningsnævn § 10, stk. 5.

6. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Henrik Leth,
3. Naturstyrelsen Kronjylland,
4. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
5. Randers Kommune, journalnummer 01.05.08-P25-5-24,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Randers,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Randers,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 8. juli 2025

FN-MJØ-055-2025. Udskiftning/renovering af broer på trækstien

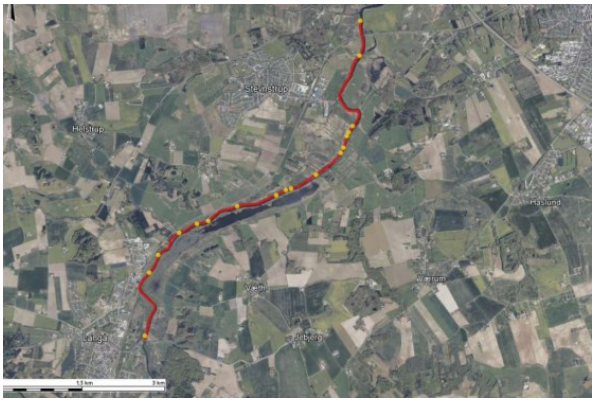
1. Ansøgningen

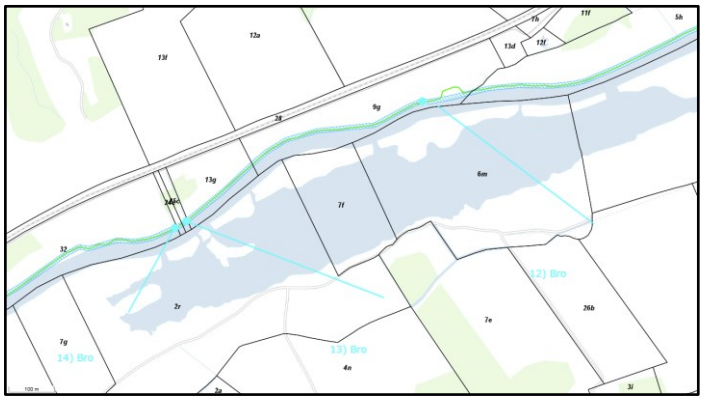
Fredningsnævnet modtog den 23. januar 2025 via Randers Kommune en ansøgning fra Naturstyrelsen Kronjylland om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række projekter i forbindelse med Gudenåsti-projektet. Kommunen oplyste, at der er tale om et tværkommunalt projekt, der bl.a. har til formål at give offentligheden en sammenhængende naturoplevelse langs Gudenåen. De ansøgte projekter har en rekreativ værdi og skal være med til at understøtte og forbedre muligheden for naturoplevelser langs Gudenåen. Det er på den baggrund kommunens vurdering, at projekterne ikke er i strid med formålet med fredningen af trækstien.

Det fremgår af Naturstyrelsen Kronjyllands ansøgning, at den er udarbejdet i fællesskab mellem Naturstyrelsen og Randers Kommune. De fleste projekter ønskes etableret på arealer, som ejes af enten naturstyrelsen eller kommunen. Der er dog enkelte ejendomme, der er ejet af private eller foreninger, som har tilkendegivet en positiv interesse for og accept af, at projekterne gennemføres.

Denne afgørelse vedrører et projekt med at renovere/udskifte en bro på matr.nr. 9g Grensten By, Grensten, som ejes af Bent Reinhardt.

Placeringen af det samlede projektområde, hvor de gule prikker markerer broer, som skal renoveres eller udskiftes, og det konkrete projekts placering som bro nr. 12 fremgår af følgende oversigtsbilleder:

Det fremgår videre, at der på strækningen af stien fra Amtmand Hoppes bro, gennem Stevnstrup Enge og op til Nørreåens udløb ønskes at udskifte broerne over de grøfter, stien krydser, da nogle af dem er i meget dårlig stand. Det vurderes, at 18 broer på strækningen bør udskiftes, mens de resterende broer genvurderes, når arbejdet skal gå i gang. Broerne vurderes ud fra, om de skaber en sikker passage over grøfterne. Broerne udføres i egetræ, uden gelænder og med stolper af skrufundamenter i galvaniseret stål. Stolperne skrues ned i jorden til en dybde, hvor det vurderes, at de kan bære konstruktionen og brugen af denne. Broerne bliver to meter brede og maksimalt syv meter lange. Mellem hvert stolpepar må der maksimalt være fire meter. Hver bro bliver afsluttet med en minimum syv cm tyk kantstillet betonflise, der er mindst 10 cm bredere end trædækket i hver side, som støttemur for den tilstødende grussti.

Der søges foruden en dispensation fra fredningen også dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 og § 16.

2. Natura 2000 og bilag IV-arter

Randers Kommune har den 14. maj 2025 afgivet en udtalelse om projektets betydning for Natura 2000 og bilag IV-arter.

Projektområdet er ca. 3,76 km fra nærmeste Natura 2000-område nr. 229 Bjerre Skov og Haslund Skov. Gudenåen har sit udløb i Randers Fjord, der ligger i Natura 2000-område nr. 14 Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord. Natura 2000-området består af Habitatområde nr. 14, Fuglebeskyttelsesområde nr. 15 og Ramsarområde nr. 15. Både ud fra afstanden og karakteren af det ansøgte vurderes det ansøgte hverken i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter at få negativ effekt på de arter eller naturtyper, som Natura 2000-området er udpeget for at beskytte.

Der er ikke kortlagt bilag IV-plantearter i Randers Kommune, og det vurderes at være usandsynligt, at de kan forekomme indenfor projektområdet. I kommunen er der kendte forekomster af følgende bilag IV-arter/grupper: arter af flagermus, odder, grøn køllеguldsmed, markfirben, stor vandsalamander, løgfrø, spidssnudet frø og strandtudse.

Projektet vil berøre Gudenåen, som efter Randers Kommunes kendskab kan være yngle- eller rasteområde for odder og grøn køllеguldsmed.

Odderen forekommer udbredt langs alle Randers Kommunes større åer, søer og vådområder. Det forventes, at den forekommer periodisk og sporadisk langs en række mindre vandløb. Den er tilpasset et liv i og opholder sig en stor del af tiden i vand. Den findes i såvel rindende som stillestående vand og søer, og moser med store rørskovsområder er særligt velegnede levesteder for arten. Den yngler og raster i uforstyrrede rørskove og krat ved søer og åer med gode fiskebestande. Den er hovedsageligt følsom overfor forstyrrelser på ynglepladsen. Projektet forventes ikke at påvirke artens yngle- og rasteområde negativt.

Den voksne *grøn køllеguldsmed* opholder sig hovedsageligt tæt på Gudenåen, hvor den yngler, men den kan dog træffes langs med vådområder og vandløb langt fra hovedvandløbet. Larverne er flerårige og lever i vandløbsbunden nedgravet i sand eller grus. Projektet vurderes ikke at påvirke artens yngle- og rasteområde negativt.

Randers Kommune har sammenfattende vurderet, at projektet ikke vurderes at ville påvirke bilag IV-arter i væsentligt negativt omfang eller at ødelægge yngle- og rasteområder for bilag IV-arter.

3. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte som begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne bl.a., at Naturklagenævnet fandt det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede fik mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer. For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer.

4. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 28. april 2025 med Randers Kommune ved Rasmus Hansen og Naturstyrelsen Kronjylland ved Terese Sundvei.

Projektet med udskiftning/renovering af broer blev også gennemgået, og enkelte af broerne i projektet blev i den forbindelse besigtiget, mens det ikke generelt fandtes nødvendigt for fredningsnævnets afgørelser.

Det blev i forbindelse med besigtigelsen drøftet, om fredningsnævnets dispensation er nødvendig. Fredningsnævnet tilkendegav herved, at det ikke er tilfældet i det omfang, der er tale om udskiftning af eksisterende overgange med tilsvarende overgange.

5. Fredningsnævnets afgørelse

Randers Kommune har oplyst, at projektet indebærer, at en smal træbro gøres.

Fredningsnævnets vurderer på den baggrund, at fredningen af trækstien betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål, mens det ikke er tilfældet for de andre broer.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at foretage en anden vurdering end den vurdering af det ansøgtes betydning for Natura 2000-områder og bilag IV-arter, der er foretaget af Randers Kommune, og som er gengivet ovenfor. Fredningsnævnet finder på den baggrund og efter sagens øvrige oplysninger, at projektet ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller stk. 3.

Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro, og offentligheden har ret til at færdes på stien.

Projektet med at renovere eller om nødvendigt udskifte broerne over grøfter har til formål at give offentligheden mulighed for at kunne færdes på trækstien og er således i overensstemmelse med fredningens formål.

Det er oplyst, at Bent Reinhardt har godkendt projektet.

Fredningsnævnet meddeler derfor dispensation til projektet.

Afgørelsen er truffet af fredningsnævnets formand, jf. forretningsorden for fredningsnævn § 10, stk. 5.

6. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Henrik Leth,
3. Bent Reinhardt,
4. Naturstyrelsen Kronjylland,
5. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
6. Randers Kommune, journalnummer 01.05.08-P25-5-24,
7. Danmarks Naturfredningsforening, København,
8. Danmarks Naturfredningsforening, Randers,
9. Dansk Ornitologisk Forening, København,
10. Dansk Ornitologisk Forening, Randers,
11. Dansk Botanisk Forening, København,
12. Friluftsrådet, centralt,
13. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
14. Region Midtjylland,
15. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 8. juli 2025

FN-MJØ-056-2025. Udskiftning/renovering af broer på trækstien

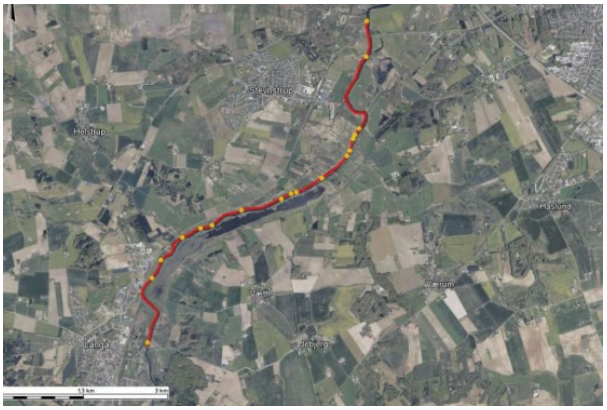
1. Ansøgningen

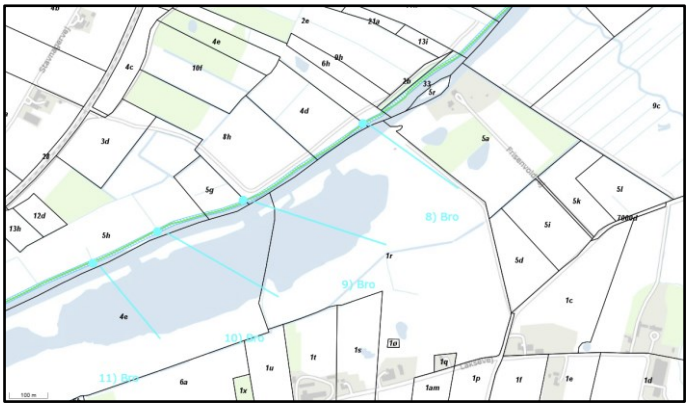
Fredningsnævnet modtog den 23. januar 2025 via Randers Kommune en ansøgning fra Naturstyrelsen Kronjylland om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række projekter i forbindelse med Gudenåsti-projektet. Kommunen oplyste, at der er tale om et tværkommunalt projekt, der bl.a. har til formål at give offentligheden en sammenhængende naturoplevelse langs Gudenåen. De ansøgte projekter har en rekreativ værdi og skal være med til at understøtte og forbedre muligheden for naturoplevelser langs Gudenåen. Det er på den baggrund kommunens vurdering, at projekterne ikke er i strid med formålet med fredningen af trækstien.

Det fremgår af Naturstyrelsen Kronjyllands ansøgning, at den er udarbejdet i fællesskab mellem Naturstyrelsen og Randers Kommune. De fleste projekter ønskes etableret på arealer, som ejes af enten naturstyrelsen eller kommunen. Der er dog enkelte ejendomme, der er ejet af private eller foreninger, som har tilkendegivet en positiv interesse for og accept af, at projekterne gennemføres.

Denne afgørelse vedrører et projekt med at renovere/udskifte en bro på matr.nr. 6h Grensten By, Grensten, som ejes af Poul Erik Evald Sørensen.

Placeringen af det samlede projektområde, hvor de gule prikker markerer broer, som skal renoveres eller udskiftes, og det konkrete projekts placering som bro nr. 8 fremgår af følgende oversigtsbilleder:

Det fremgår videre, at der på strækningen af stien fra Amtmand Hoppes bro, gennem Stevnstrup Enge og op til Nørreåens udløb ønskes at udskifte broerne over de grøfter, stien krydser, da nogle af dem er i meget dårlig stand. Det vurderes, at 18 broer på strækningen bør udskiftes, mens de resterende broer genvurderes, når arbejdet skal gå i gang. Broerne vurderes ud fra, om de skaber en sikker passage over grøfterne. Broerne udføres i egetræ, uden gelænder og med stolper af skrufundamenter i galvaniseret stål. Stolperne skrues ned i jorden til en dybde, hvor det vurderes, at de kan bære konstruktionen og brugen af denne. Broerne bliver to meter brede og maksimalt syv meter lange. Mellem hvert stolpepar må der maksimalt være fire meter. Hver bro bliver afsluttet med en minimum syv cm tyk kantstillet betonflise, der er mindst 10 cm bredere end trædækket i hver side, som støttemur for den tilstødende grussti.

Der søges foruden en dispensation fra fredningen også dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 og § 16.

2. Natura 2000 og bilag IV-arter

Randers Kommune har den 14. maj 2025 afgivet en udtalelse om projektets betydning for Natura 2000 og bilag IV-arter.

Projektområdet er ca. 3,76 km fra nærmeste Natura 2000-område nr. 229 Bjerre Skov og Haslund Skov. Gudenåen har sit udløb i Randers Fjord, der ligger i Natura 2000-område nr. 14 Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord. Natura 2000-området består af Habitatområde nr. 14, Fuglebeskyttelsesområde nr. 15 og Ramsarområde nr. 15. Både ud fra afstanden og karakteren af det ansøgte vurderes det ansøgte hverken i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter at få negativ effekt på de arter eller naturtyper, som Natura 2000-området er udpeget for at beskytte.

Der er ikke kortlagt bilag IV-plantearter i Randers Kommune, og det vurderes at være usandsynligt, at de kan forekomme indenfor projektområdet. I kommunen er der kendte forekomster af følgende bilag IV-arter/grupper: arter af flagermus, odder, grøn køllеguldsmed, markfirben, stor vandsalamander, løgfrø, spidssnudet frø og strandtudse.

Projektet vil berøre Gudenåen, som efter Randers Kommunes kendskab kan være yngle- eller rasteområde for odder og grøn køllеguldsmed.

Odderen forekommer udbredt langs alle Randers Kommunes større åer, søer og vådområder. Det forventes, at den forekommer periodisk og sporadisk langs en række mindre vandløb. Den er tilpasset et liv i og opholder sig en stor del af tiden i vand. Den findes i såvel rindende som stillestående vand og søer, og moser med store rørskovsområder er særligt velegnede levesteder for arten. Den yngler og raster i uforstyrrede rørskove og krat ved søer og åer med gode fiskebestande. Den er hovedsageligt følsom overfor forstyrrelser på ynglepladsen. Projektet forventes ikke at påvirke artens yngle- og rasteområde negativt.

Den voksne *grøn køllеguldsmed* opholder sig hovedsageligt tæt på Gudenåen, hvor den yngler, men den kan dog træffes langs med vådområder og vandløb langt fra hovedvandløbet. Larverne er flerårige og lever i vandløbsbunden nedgravet i sand eller grus. Projektet vurderes ikke at påvirke artens yngle- og rasteområde negativt.

Randers Kommune har sammenfattende vurderet, at projektet ikke vurderes at ville påvirke bilag IV-arter i væsentligt negativt omfang eller at ødelægge yngle- og rasteområder for bilag IV-arter.

3. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte som begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne bl.a., at Naturklagenævnet fandt det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede fik mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer. For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer.

4. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 28. april 2025 med Randers Kommune ved Rasmus Hansen og Naturstyrelsen Kronjylland ved Terese Sundvei.

Projektet med udskiftning/renovering af broer blev også gennemgået, og enkelte af broerne i projektet blev i den forbindelse besigtiget, mens det ikke generelt fandtes nødvendigt for fredningsnævnets afgørelser.

Det blev i forbindelse med besigtigelsen drøftet, om fredningsnævnets dispensation er nødvendig. Fredningsnævnet tilkendegav herved, at det ikke er tilfældet i det omfang, der er tale om udskiftning af eksisterende overgange med tilsvarende overgange.

5. Fredningsnævnets afgørelse

Randers Kommune har oplyst, at projektet alene indebærer renovering af en bro.

Fredningsnævnets vurderer på den baggrund, at fredningen af trækstien ikke betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Afgørelsen er truffet af fredningsnævnets formand, jf. forretningsorden for fredningsnævn § 10, stk. 5.

6. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og

Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Henrik Leth,
3. Poul Erik Evald Sørensen,
4. Naturstyrelsen Kronjylland,
5. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
6. Randers Kommune, journalnummer 01.05.08-P25-5-24,
7. Danmarks Naturfredningsforening, København,
8. Danmarks Naturfredningsforening, Randers,
9. Dansk Ornitologisk Forening, København,
10. Dansk Ornitologisk Forening, Randers,
11. Dansk Botanisk Forening, København,
12. Friluftsrådet, centralt,
13. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
14. Region Midtjylland,
15. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 8. juli 2025

FN-MJØ-057-2025. Udskiftning/renovering af broer på trækstien

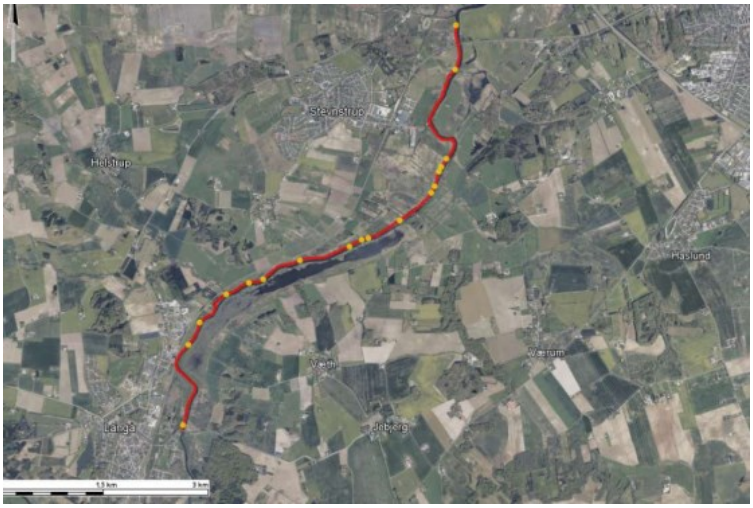
1. Ansøgningen

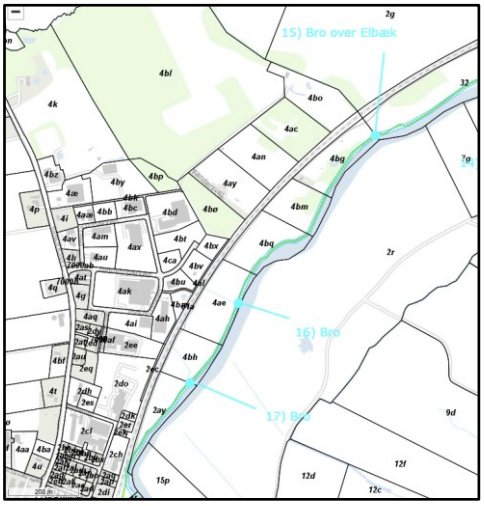
Fredningsnævnet modtog den 23. januar 2025 via Randers Kommune en ansøgning fra Naturstyrelsen Kronjylland om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række projekter i forbindelse med Gudenåsti-projektet. Kommunen oplyste, at der er tale om et tværkommunalt projekt, der bl.a. har til formål at give offentligheden en sammenhængende naturoplevelse langs Gudenåen. De ansøgte projekter har en rekreativ værdi og skal være med til at understøtte og forbedre muligheden for naturoplevelser langs Gudenåen. Det er på den baggrund kommunens vurdering, at projekterne ikke er i strid med formålet med fredningen af trækstien.

Det fremgår af Naturstyrelsen Kronjyllands ansøgning, at den er udarbejdet i fællesskab mellem Naturstyrelsen og Randers Kommune. De fleste projekter ønskes etableret på arealer, som ejes af enten naturstyrelsen eller kommunen. Der er dog enkelte ejendomme, der er ejet af private eller foreninger, som har tilkendegivet en positiv interesse for og accept af, at projekterne gennemføres.

Denne afgørelse vedrører et projekt med at renovere/udskifte broer på matr.nr. 4bh og 4ae Langå By, Langå og 32 Grensten By, Grensten, som ejes af Langå Sportsfiskerforening og Randers Kommune.

Placeringen af det samlede projektområde, hvor de gule prikker markerer broer, som skal renoveres eller udskiftes, og det konkrete projekts placering som broer nr. 15, 16 og 17 fremgår af følgende oversigtsbilleder:

Det fremgår videre, at der på strækningen af stien fra Amtmand Hoppes bro, gennem Stevnstrup Enge og op til Nørreåens udløb ønskes at udskifte broerne over de grøfter, stien krydser, da nogle af dem er i meget dårlig stand. Det vurderes, at 18 broer på strækningen bør udskiftes, mens de resterende broer genvurderes, når arbejdet skal gå i gang. Broerne vurderes ud fra, om de skaber en sikker passage over grøfterne. Broerne udføres i egetræ, uden gelænder og med stolper af skrufundamenter i galvaniseret stål. Stolperne skrues ned i jorden til en dybde, hvor det vurderes, at de kan bære konstruktionen og brugen af denne. Broerne bliver to meter brede og maksimalt syv meter lange. Mellem hvert stolpepar må der maksimalt være fire meter. Hver bro bliver afsluttet med en minimum syv cm tyk kantstillet betonflise, der er mindst 10 cm bredere end trædækket i hver side, som støttemur for den tilstødende grussti.

Der søges foruden en dispensation fra fredningen også dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 og § 16.

2. Natura 2000 og bilag IV-arter

Randers Kommune har den 14. maj 2025 afgivet en udtalelse om projektets betydning for Natura 2000 og bilag IV-arter.

Projektområdet er ca. 3,76 km fra nærmeste Natura 2000-område nr. 229 Bjerre Skov og Haslund Skov. Gudenåen har sit udløb i Randers Fjord, der ligger i Natura 2000-område nr. 14 Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord. Natura 2000-området består af Habitatområde nr. 14, Fuglebeskyttelsesområde nr. 15 og Ramsarområde nr. 15. Både ud fra afstanden og karakteren af det ansøgte vurderes det ansøgte hverken i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter at få negativ effekt på de arter eller naturtyper, som Natura 2000-området er udpeget for at beskytte.

Der er ikke kortlagt bilag IV-plantearter i Randers Kommune, og det vurderes at være usandsynligt, at de kan forekomme indenfor projektområdet. I kommunen er der kendte forekomster af følgende bilag IV-arter/grupper: arter af flagermus, odder, grøn køllеguldsmed, markfirben, stor vandsalamander, løgfrø, spidssnudet frø og strandtudse.

Projektet vil berøre Gudenåen, som efter Randers Kommunes kendskab kan være yngle- eller rasteområde for odder og grøn køllеguldsmed.

Odderen forekommer udbredt langs alle Randers Kommunes større åer, søer og vådområder. Det forventes, at den forekommer periodisk og sporadisk langs en række mindre vandløb. Den er tilpasset et liv i og opholder sig en stor del af tiden i vand. Den findes i såvel rindende som stillestående vand og søer, og moser med store rørskovsområder er særligt velegnede levesteder for arten. Den yngler og raster i uforstyrrede rørskove og krat ved søer og åer med gode fiskebestande. Den er hovedsageligt følsom overfor forstyrrelser på ynglepladsen. Projektet forventes ikke at påvirke artens yngle- og rasteområde negativt.

Den voksne *grøn køllеguldsmed* opholder sig hovedsageligt tæt på Gudenåen, hvor den yngler, men den kan dog træffes langs med vådområder og vandløb langt fra hovedvandløbet. Larverne er flerårige og lever i vandløbsbunden nedgravet i sand eller grus. Projektet vurderes ikke at påvirke artens yngle- og rasteområde negativt.

Randers Kommune har sammenfattende vurderet, at projektet ikke vurderes at ville påvirke bilag IV-arter i væsentligt negativt omfang eller at ødelægge yngle- og rasteområder for bilag IV-arter.

3. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte som begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne bl.a., at Naturklagenævnet fandt det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede fik mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun

være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer. For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer.

4. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 28. april 2025 med Randers Kommune ved Rasmus Hansen og Naturstyrelsen Kronjylland ved Terese Sundvei.

Projektet med udskiftning/renovering af broer blev også gennemgået, og enkelte af broerne i projektet blev i den forbindelse besigtiget, mens det ikke generelt fandtes nødvendigt for fredningsnævnets afgørelser.

Det blev i forbindelse med besigtigelsen drøftet, om fredningsnævnets dispensation er nødvendig. Fredningsnævnet tilkendegav herved, at det ikke er tilfældet i det omfang, der er tale om udskiftning af eksisterende overgange med tilsvarende overgange.

5. Fredningsnævnets afgørelse

Randers Kommune har oplyst, at projektet alene indebærer renovering af broer.

Fredningsnævnets vurderer på den baggrund, at fredningen af trækstien ikke betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Afgørelsen er truffet af fredningsnævnets formand, jf. forretningsorden for fredningsnævn § 10, stk. 5.

6. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Henrik Leth,
3. Langå Sportsfiskerforening,
4. Naturstyrelsen Kronjylland,
5. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
6. Randers Kommune, journalnummer 01.05.08-P25-5-24,
7. Danmarks Naturfredningsforening, København,
8. Danmarks Naturfredningsforening, Randers,
9. Dansk Ornitologisk Forening, København,
10. Dansk Ornitologisk Forening, Randers,
11. Dansk Botanisk Forening, København,
12. Friluftsrådet, centralt,
13. Friluftsrådet, kreds Østjylland,

14. Region Midtjylland,
15. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 8. juli 2025

FN-MJØ-058-2025. Udskiftning/renovering af broer på trækstien

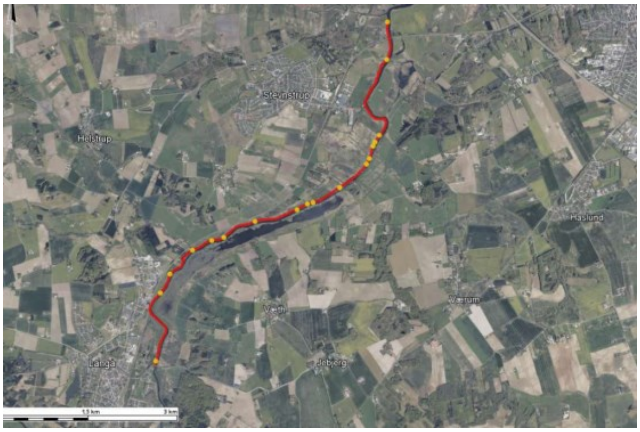
1. Ansøgningen

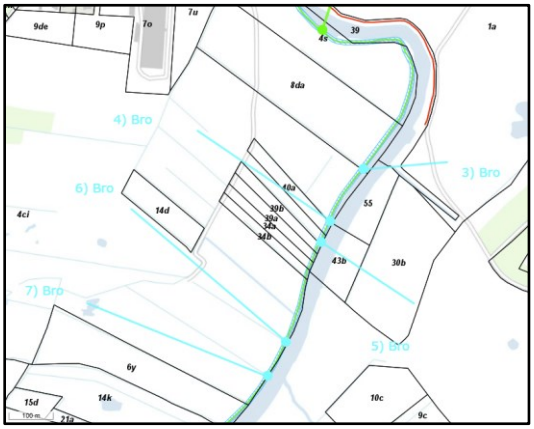
Fredningsnævnet modtog den 23. januar 2025 via Randers Kommune en ansøgning fra Naturstyrelsen Kronjylland om dispensation fra fredningen af trækstien til at etablere en række projekter i forbindelse med Gudenåsti-projektet. Kommunen oplyste, at der er tale om et tværkommunalt projekt, der bl.a. har til formål at give offentligheden en sammenhængende naturoplevelse langs Gudenåen. De ansøgte projekter har en rekreativ værdi og skal være med til at understøtte og forbedre muligheden for naturoplevelser langs Gudenåen. Det er på den baggrund kommunens vurdering, at projekterne ikke er i strid med formålet med fredningen af trækstien.

Det fremgår af Naturstyrelsen Kronjyllands ansøgning, at den er udarbejdet i fællesskab mellem Naturstyrelsen og Randers Kommune. De fleste projekter ønskes etableret på arealer, som ejes af enten naturstyrelsen eller kommunen. Der er dog enkelte ejendomme, der er ejet af private eller foreninger, som har tilkendegivet en positiv interesse for og accept af, at projekterne gennemføres.

Denne afgørelse vedrører et projekt med at renovere/udskifte en bro på matr.nr. 8da Stevnstrup By, Grensten, som ejes af Anne Christensen.

Placeringen af det samlede projektområde, hvor de gule prikker markerer broer, som skal renoveres eller udskiftes, og det konkrete projekts placering som bro nr. 3 fremgår af følgende oversigtsbilleder:

Det fremgår videre, at der på strækningen af stien fra Amtmand Hoppes bro, gennem Stevnstrup Enge og op til Nørreåens udløb ønskes at udskifte broerne over de grøfter, stien krydser, da nogle af dem er i meget dårlig stand. Det vurderes, at 18 broer på strækningen bør udskiftes, mens de resterende broer genvurderes, når arbejdet skal gå i gang. Broerne vurderes ud fra, om de skaber en sikker passage over grøfterne. Broerne udføres i egetræ, uden gelænder og med stolper af skrufundamenter i galvaniseret stål. Stolperne skrues ned i jorden til en dybde, hvor det vurderes, at de kan bære konstruktionen og brugen af denne. Broerne bliver to meter brede og maksimalt syv meter lange. Mellem hvert stolpepar må der maksimalt være fire meter. Hver bro bliver afsluttet med en minimum syv cm tyk kantstillet betonflise, der er mindst 10 cm bredere end trædækket i hver side, som støttemur for den tilstødende grussti.

Der søges foruden en dispensation fra fredningen også dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 og § 16.

2. Natura 2000 og bilag IV-arter

Randers Kommune har den 14. maj 2025 afgivet en udtalelse om projektets betydning for Natura 2000 og bilag IV-arter.

Projektområdet er ca. 3,76 km fra nærmeste Natura 2000-område nr. 229 Bjerre Skov og Haslund Skov. Gudenåen har sit udløb i Randers Fjord, der ligger i Natura 2000-område nr. 14 Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord. Natura 2000-området består af Habitatområde nr. 14, Fuglebeskyttelsesområde nr. 15 og Ramsarområde nr. 15. Både ud fra afstanden og karakteren af det ansøgte vurderes det ansøgte hverken i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter at få negativ effekt på de arter eller naturtyper, som Natura 2000-området er udpeget for at beskytte.

Der er ikke kortlagt bilag IV-plantearter i Randers Kommune, og det vurderes at være usandsynligt, at de kan forekomme indenfor projektområdet. I kommunen er der kendte forekomster af følgende bilag IV-arter/grupper: arter af flagermus, odder, grøn køllеguldsmed, markfirben, stor vandsalamander, løgfrø, spidssnudet frø og strandtudse.

Projektet vil berøre Gudenåen, som efter Randers Kommunes kendskab kan være yngle- eller rasteområde for odder og grøn køllеguldsmed.

Odderen forekommer udbredt langs alle Randers Kommunes større åer, søer og vådområder. Det forventes, at den forekommer periodisk og sporadisk langs en række mindre vandløb. Den er tilpasset et liv i og opholder sig en stor del af tiden i vand. Den findes i såvel rindende som stillestående vand og søer, og moser med store rørskovsområder er særligt velegnede levesteder for arten. Den yngler og raster i uforstyrrede rørskove og krat ved søer og åer med gode fiskebestande. Den er hovedsageligt følsom overfor forstyrrelser på ynglepladsen. Projektet forventes ikke at påvirke artens yngle- og rasteområde negativt.

Den voksne *grøn køllеguldsmed* opholder sig hovedsageligt tæt på Gudenåen, hvor den yngler, men den kan dog træffes langs med vådområder og vandløb langt fra hovedvandløbet. Larverne er flerårige og lever i vandløbsbunden nedgravet i sand eller grus. Projektet vurderes ikke at påvirke artens yngle- og rasteområde negativt.

Randers Kommune har sammenfattende vurderet, at projektet ikke vurderes at ville påvirke bilag IV-arter i væsentligt negativt omfang eller at ødelægge yngle- og rasteområder for bilag IV-arter.

3. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte som begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne bl.a., at Naturklagenævnet fandt det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede fik mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien

således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer. For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer.

4. Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede alle sager i projektet på møder med besigtigelser den 28. april 2025 med Randers Kommune ved Rasmus Hansen og Naturstyrelsen Kronjylland ved Terese Sundvei.

Projektet med udskiftning/renovering af broer blev også gennemgået, og enkelte af broerne i projektet blev i den forbindelse besigtiget, mens det ikke generelt fandtes nødvendigt for fredningsnævnets afgørelser.

Det blev i forbindelse med besigtigelsen drøftet, om fredningsnævnets dispensation er nødvendig. Fredningsnævnet tilkendegav herved, at det ikke er tilfældet i det omfang, der er tale om udskiftning af eksisterende overgange med tilsvarende overgange.

5. Fredningsnævnets afgørelse

Randers Kommune har oplyst, at projektet alene indebærer renovering af en bro.

Fredningsnævnets vurderer på den baggrund, at fredningen af trækstien ikke betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Afgørelsen er truffet af fredningsnævnets formand, jf. forretningsorden for fredningsnævn § 10, stk. 5.

6. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Henrik Leth,
3. Anne Christensen,
4. Naturstyrelsen Kronjylland,
5. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
6. Randers Kommune, journalnummer 01.05.08-P25-5-24,
7. Danmarks Naturfredningsforening, København,
8. Danmarks Naturfredningsforening, Randers,
9. Dansk Ornitologisk Forening, København,
10. Dansk Ornitologisk Forening, Randers,
11. Dansk Botanisk Forening, København,
12. Friluftsrådet, centralt,
13. Friluftsrådet, kreds Østjylland,

14. Region Midtjylland,
15. Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 14. november 2025

FN-MJØ-157-2025. Udvidelse og forbedring af kano- og kajakfaciliteter ved Bådepladsen Fladbro

1. Ansøgningen

Fredningsnævnet modtog den 6. november 2025 Randers Kommunes ansøgning om dispensation fra fredningen af trækstien til at udvide og forbedre kano- og kajakfaciliteterne ved Bådepladsen Fladbro på kommunens ejendom, matr.nr. 8b Stevnstrup By, Grensten.

Ejendommen har følgende beliggenhed indtegnet med rødt på følgende kort, hvor også projektområdet er indtegnet med en grøn cirkel:

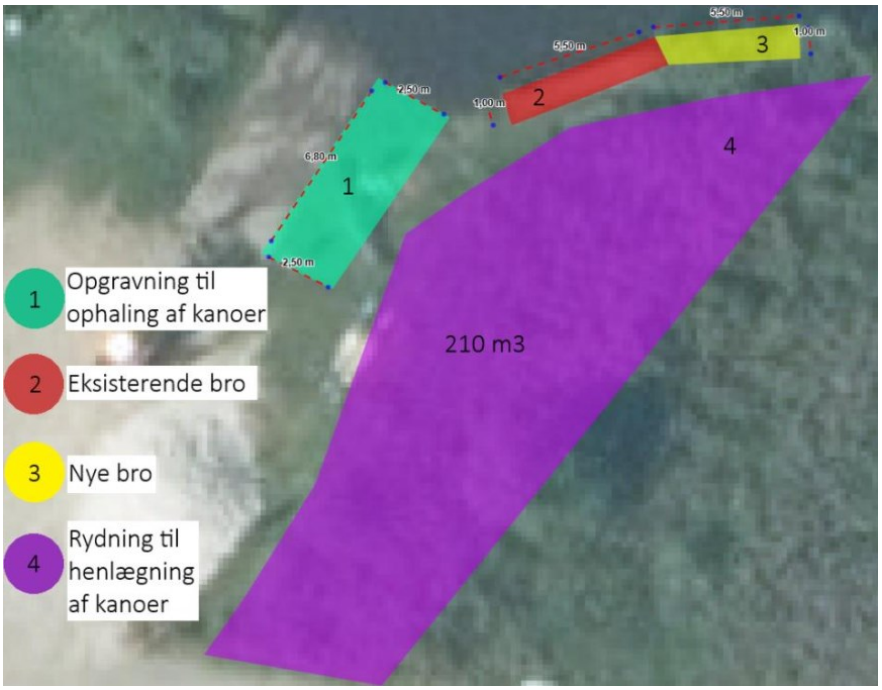
Det er projektets formål at forbedre de eksisterende faciliteter for kano- og kajakbrugere og samtidig understøtte den rekreative anvendelse af området i overensstemmelse med fredningens formål.

Fredningen af trækstien langs Gudenåen har som hovedformål at sikre offentlig adgang og gående færdsel langs åen og at etablere enkelte opholdsarealer og adgang til de omkringliggende rekreative muligheder. Projektet bidrager til fredningens intentioner ved at forbedre adgangsforholdene til vandet, hvilket understøtter brugen af Gudenåen som rekreativt område, at etablere en henlægningsplads for kanoer og kajakker, som gør det muligt for besøgende at kombinere vandaktiviteter med ophold og vandring bl.a. langs åen og i de nærliggende områder, at skabe sikre og funktionelle forhold for færdsel og håndtering af udstyr, hvilket fremmer den rekreative brug og tilgængelighed for flere målgrupper, og at respektere og bevare områdets naturmæssige og æstetiske værdier, idet alle tiltag udføres med skånsomme metoder og naturlige materialer.

Projektet vil blive udført med respekt for de fredningsmæssige bestemmelser og med minimal påvirkning af det omkringliggende landskab og natur. Materialevalg og udformning vil tage hensyn til områdes karakter og æstetik, og der vil blive taget højde for eventuelle beskyttelseslinjer, fortidsminder og anden lovgivning.

Ansøgningen opdeles i tre delprojekter om henholdsvis en forlænget ophalerbro, rydning af krat til henlægning af kanoer og opgravning til ophalerplads af kanoer.

Placeringen af de eksisterende og ansøgte faciliteter ved Bådepladsen Fladbro fremgår af følgende kortbilag:

Delprojekt 1 om *udvidelse af den eksisterende ophalerbro* er markeret med rødt (2) og gult (3) på kortet. Grundet store variationer i vandstanden som følge af tidevand kan broen i perioder ikke benyttes af kanoer, kajakker og lignende fartøjer, da den ofte ligger for højt i forhold til vandspejlet. For at forbedre brugervenligheden for offentligheden ansøges der derfor om dispensation til at udvide den eksisterende bro med en ny sektion (3), som vil blive opført i to niveauer, så der i alt bliver tre forskellige niveauer. Den eksisterende bro ligger i niveau 0,75, hvor de næste niveauer bliver henholdsvis i 0,55 og 0,35. Den eksisterende bro har en længde på ca. 5,5 meter og en bredde på ca. 1 meter og to hjørnepæle til at fæstne den. Der skal graves et tyndt lag af brinken, så den nye bro kan monteres i lavere niveau. Den nye sektion vil blive udført i samme dimensioner og materiale i eg som den nuværende bro for at bevare et naturligt og sammenhængende udtryk. Samtidig vil den eksisterende bro blive renoveret og rettet op i forbindelse med projektet. Formålet med udvidelsen er at sikre bedre adgangsforhold til og fra vandet under skiftende vandstande og derved fremme den rekreative brug af området.

Delprojekt 2 om en *henlægningsplads* består i, at der i forbindelse med de eksisterende rekreative faciliteter ved bådepladsen, herunder en ophalerrampe, et bordbænkesæt og de nærliggende områder Fladbro Skov, Randers Dyrehave, Fladbro Kro og Randers Klatrepark, ansøges om dispensation til at rydde et mindre område, der er markeret med lilla på kortet (4). Rydningen er med henblik på etablering af en henlægningsplads for kanoer, kajakker og lignende fartøjer. Formålet er at give de offentlige gæster bedre muligheder for midlertidigt at henstille deres udstyr, så de kan benytte sig af de omkringliggende rekreative tilbud. Projektområdet er i dag tilgroet med brændenælder, tidsler og høje græsser. Området udgør ca. 210 m^2 og foreslås ryddet og herefter holdt slået, så der skabes en åben og tilgængelig flade. Ved rydningen vil det øverste lag jord blive skrabet og slået med en slagleklipper, så græsset efterfølgende får bedre vækstbetingelser og kan danne et stabilt, grønt dække. Tiltaget vil understøtte områdets rekreative anvendelse og skabe bedre sammenhæng mellem de eksisterende faciliteter på land og aktiviteterne på vandet.

Delprojekt 3 om *udvidelse af ophalerpladsen* er begrundet i, at der ved siden af den eksisterende ophalerrampe ved bådepladsen er etableret et mindre areal, hvor offentlige brugere kan trække kanoer, kajakker og lignende fartøjer op fra vandet. Området, der er markeret med grønt på kortet (1), er i dag smalt og præget af aflejringer af ler og slam, som gør underlaget blødt og glat og skaber udfordringer for både færdsel og håndtering af udstyr. For at forbedre sikkerheden og tilgængeligheden ansøges der om dispensation til at udvide området let og at etablere et lag af stabilgrus. Grusbelægningen vil sikre et fast, skridsikkert underlag, der gør

det nemmere at færdes og håndtere kanoer og kajakker uden risiko for at glide eller synke ned i mudderet. Grusarealet vil blive tilpasset den eksisterende terrænprofil og holdes i en naturlig, afdæmpet farve, så det indpasses æstetisk i området. Stenene vil være i størrelsen 32-64 mm. Arbejdet vil udføres med hensyn til den omkringliggende natur og uden unødig terrænændring. Formålet er at fremme sikre og brugervenlige adgangsforhold for de mange besøgende, der benytter stedet som udgangspunkt for rekreative aktiviteter på vandet.

2. Fredningen af trækstien

Trækstien blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. november 1994. Det er fredningens hovedformål at give naturinteresserede ret til at gå langs Gudenåen på strækningen mellem Kongensbro og Fladbro. Fredningen har endvidere til formål, at der etableres enkelte opholdsarealer mv. og muliggøres gående færdsel fra Gudenåen til de fredede arealer ved Busbjerg.

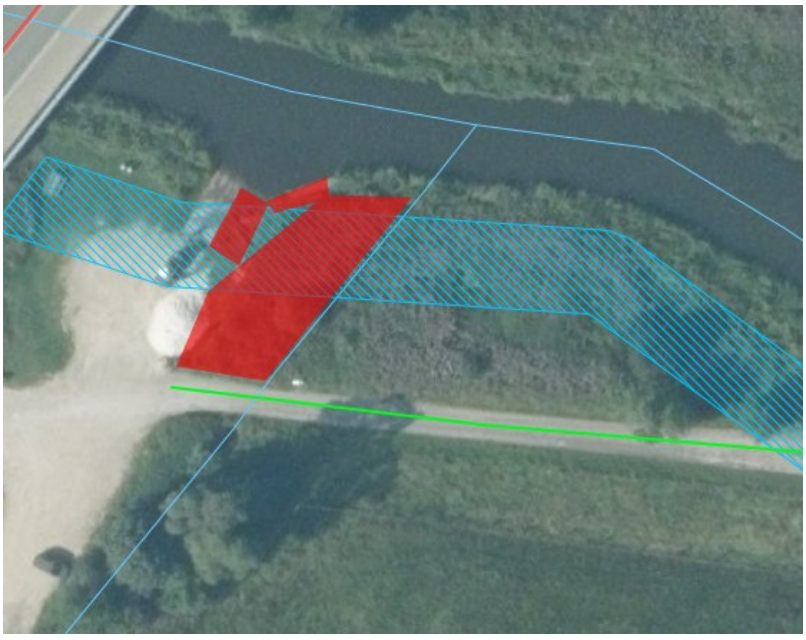
Ved fredningen genskabtes i princippet den gamle træksti langs Gudenåen på en ca. 40 km lang strækning i fortsættelse af den allerede genskabte sti mellem Silkeborg og Kongensbro.

Naturklagenævnet anførte som begrundelse for at gennemføre fredningen, herunder om indholdet af fredningsbestemmelserne bl.a., at Naturklagenævnet fandt det værdifuldt for friluftslivet og dermed i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens formål, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, at naturinteresserede fik mulighed for at færdes til fods langs Gudenåen også på en ubrudt strækning mellem Kongensbro og Fladbro.

Det fremgår af fredningens bestemmelser bl.a., at stien som vist på fredningskortene skal have et ubrudt forløb mellem Kongensbro og Fladbro. Hvor stien ikke følger allerede eksisterende veje eller stier, må den kun være en smal trampesti, der muliggør færdsel til fods enkeltvis efter hinanden. På nye strækninger skal stien således normalt markeres alene af det nedtrådte græs, og der må kun foretages anlægsarbejder, når væsentlige sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette gælder dog ikke stien til Busbjerg.

Offentligheden har ret til på eget ansvar at færdes til fods på stien. Uanset bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 1, berettiger færdsel på den del af stien, som alene er trampesti, ikke til færdsel eller ophold på tilgrænsende udyrkede arealer. For offentlighedens færdsel på stien gælder de almindelige regler for offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelsesloven med en række nærmere fastsatte ændringer.

Projektområdets placering i forhold til fredningen fremgår af følgende kort, hvor fredningen er skraveret med blåt, projektområdet er indtegnet med rødt, og trækstiens eksisterende forløb er indtegnet med grønt.

3. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningsnævnet bemærker indledningsvis, at de ansøgte tiltag ikke betyder, at det vil være mere vanskeligt at bevæge sig i projektområdet indenfor fredningen langs Gudenåen.

Projektområdet er endvidere beliggende indenfor fredningen, mens trækstiens reelle forløb ved projektområdet ikke følger fredningen, men den grussti/vej, som fremgår af kortet ovenfor.

Fredningsnævnet vurderer på den anførte baggrund, at fredningen af trækstien ikke betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Afgørelsen er truffet af fredningsnævnets formand, jf. forretningsorden for fredningsnævn § 10, stk. 5.

4. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Henrik Leth,
3. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø,
4. Randers Kommune, att.: Mathias Hauberg Petersen,
5. Danmarks Naturfredningsforening, København,
6. Danmarks Naturfredningsforening, Randers,
7. Dansk Ornitologisk Forening, København,
8. Dansk Ornitologisk Forening, Randers,
9. Dansk Botanisk Forening, København,
10. Friluftsrådet, centralt,
11. Friluftsrådet, kreds Østjylland,
12. Region Midtjylland,
13. Slots- og Kulturstyrelsen.